TÜRKİYE COĞRAFYASI VE JEOPOLİTİĞİ

Prof. Dr. Ramazan ÖZEY

Aktif

TÜRKİYE COĞRAFYASI VE JEOPOLİTİĞİ

Prof. Dr. Ramazan ÖZEY
Marmara Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi

İSTANBUL-2002

© Bu eserin telif hakları yayınevine aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın herhangi bir vasıtayla kısmen de olsa çoğaltılamaz.

Sayfa Tasarım: Suat BİNGÖL
Kapak Tasarım: Esra BAKIR

Baskı: Bakanlar Matbaacılık Ltd.Şti. (0 442) 235 48 35

AKTİF YAYINEVİ
Cumhuriyet Cad. Cumhuriyet İş Merkezi Kat: 2 No: 84-85 Tel: (0 442) 235 50 35 ERZURUM
Ankara Cad. Nakipoğlu İşhanı No: 60/15 (0 212) 511 79 74 Sirkeci/İSTANBUL

Prof. Dr. Ramazan ÖZEY kimdir?

*1955 yılında, Aydın ili, Bozdoğan ilçesi, Akseki Köyü'nde doğdu.

*1979 yılında, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü'nden mezun oldu.

*1981 yılında Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Türkiye ve Ülkeler Coğrafyası kürsüsünde asistan oldu.

*1991 yılında, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı'na naklen ataması yapıldı.

*1985'de doktor, 1993 yılında Doçent, 1999 yılında Profesör oldu.

*Halen Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı'nda, öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

*Evli, dört çocuklu olup, İngilizce bilmektedir.

*18'i aşkın kitabı, 70'i aşkın Türkçe ve İngilizce dillerinde yazılmış bilimsel makalesi, aylık dergilerde 250'yi aşkın makalesi ve çeşitli gazetelerin düşünce köşelerinde gündem ile ilgili çok sayıda yazıları yayınlanmıştır.

*Özey, "Yesevi 2001 Yılı Sevgi ve Hoşgörü Ödülleri" töreninde, "Türk Dünyası Araştırmaları" dalında, "Yılın Bilim Adamı Ödülü"nü almıştır. Özey'in daha önceki yıllara ait, bilimsel çalışmalarından dolayı 8 ayrı başarı ödülü daha vardır.

Eğitim Fakülteleri

Sosyal Bilgiler, Türkçe, Sınıf Öğretmenliği ve Coğrafya Eğitimi

Anabilim Dalları ile Coğrafya Bölümleri İçin

İthaf

Bu kitabımı, Dünya platformunda lider bir Türkiye görme özlemi içinde olan ve bu uğurda canla, başla çalışan asil Türk gençliğine ithaf ediyorum.

"Ekonomik kalkınma, Türkiye'nin hür, bağımsız, daima kuvvetli, daima daha ileri Türkiye idealinin, belkemiğidir. Türkiye bu kalkınmada, iki büyük kuvvete dayanmaktadır;

Birincisi; Toprağının iklimleri, zenginlikleri ve başlı başına bir servet olan coğrafi vaziyeti. İkinci olarak, Türk milletinin, silah kadar makine de tutmaya yaraşan kudretli eli ve milli olduğuna inandığı işlerde ve zamanlarda tarihinin akışını değiştirecek kahramanlıkla ortaya çıkan yüksek benliği..."

"Hoşgörü ve acıma dilenmek ile ulus işleri, devlet işleri yürütülemez. Ulusun ve devletin onuru ve bağımsızlığı sağlanamaz. Hoşgörü ve acıma dilenmek gibi bir ilke yoktur. Türk ulusu ve Türkiye'nin gelecekteki çocukları bunu bir an bile unutmamalıdırlar."

"Çalışmadan, yorulmadan, üretmeden rahat yaşamak isteyen toplumlar önce haysiyetlerini, sonra hürriyetlerini ve daha sonra da istiklal ve istikballerini kaybederler."

Mustafa Kemal ATATÜRK

ÖNSÖZ

Türkiye, coğrafya ve jeopolitik açıdan büyük önem taşıyan bir ülkedir. Bu önemi, hem doğal, hem de beşeri ve ekonomik özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Coğrafi konum olarak, büyük avantajları vardır. Doğal yapısı itibariyle, insan yaşamı için en elverişli topraklara sahiptir. Nüfus bakımından komşu ülkeler arasında, fazla nüfuslu bir ülkedir. Şehirleri, köyleri ve insanları ile Türkiye; komşularından oldukça farklıdır.

Topraklarının büyük bir bölümünü çöllerin teşkil ettiği Ortadoğu bölgesinde, Türkiye; çölü olmayan tek ülkedir. Öte yandan yine bölgede çoğu ülkeler su sıkıntısı çekerken, Türkiye; büyük su rezervlerine elinde bulundurmaktadır. Ancak bu rezervleri, şimdilik tam anlamıyla değerlendirememektedir. Bu sebepledir ki, tarımı tam arzu edilen düzeyde gelişmiş değildir. Çok geniş yer kaplayan yaylalarında yarı göçebe hayvancılık yapılmaktadır. Hayvancılık organizasyonunda modernizasyon yapılamadığı için, hayvancılık potansiyeli tam anlamı ile kullanılmış değildir.

Komşuları arasında en fazla maden rezervlerine sahip bir ülke olmasına rağmen, Türkiye; gerekli sermaye ve teknolojinin olmaması sebebiyle, henüz tam sanayileşmiş bir ülke olamamıştır. Ancak bu yönde ciddi atılımları ve yatırımları vardır. Eğer mevcut atılımlar gerçekleşirse, bölgede gelişmiş bir ülke olacaktır. Türkiye, kalkınmakta olan bir ülkedir. Bu sebeple, büyük oranda enerjiye ihtiyacı vardır. Sürekli büyüyen ve hacmi genişleyen bir ticareti olmasına rağmen, her yıl ticareti açık vermektedir. Ayrıca sürekli artan dış borçlar ve katlanan borç faizleri, ülkeyi gerçekten büyük sıkıntılara sokmaktadır. Türkiye'nin çok büyük sıkıntılar çekmesine rağmen, dünya platformunda, yine de önemli bir yere sahip olmasının sebebi, coğrafya ve jeopolitik öneminden ileri gelmektedir.

Eldeki bu eser, Türkiye Üniversiteleri'nin Eğitim Fakülteleri, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler, Türkçe ve Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalları ile Coğrafya Bölümleri için ders kitabı niteliğinde hazırlanmıştır. Aslında bu dersin adı, içeriği bakımından ele alındığında, "Türkiye Siyasi Coğrafyası" adıyla özdeşleşmektedir. Ancak adı geçen eğitim programlarında, dersin adı; "Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği" olduğu için bu ad verilmiştir.

Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği denildiğinde, Türkiye'nin doğal, beşerî ve ekonomik olayların dağılışını, aralarındaki bağlantıları, sebep ve

sonuçlarını inceleyip, elde edilen bu verilere göre dış siyasetin saptanmasıdır. İşte bu nedenle, bu kitapta, Türkiye devletinin coğrafi özellikleri ile siyasetleri arasındaki ilişkiler çok ayrıntılı bir şekilde ele alınmış ve coğrafi bilgiler siyasetle özdeşleştirilmeye çalışılmıştır.

Bu kitapta amaç, günlük siyaset yapmak değildir. Esas amaç, Dünya platformunda Türkiye'nin jeopolitik konumunu ve önemini ortaya koymak ve Türkiye siyasetine bilimsel tabanlı ışık tutmaktır. Dolaysıyla günlük siyasetten mümkün olduğu kadar uzak durulmuş, kişiselleştirmeden kaçınılmıştır. Ancak dünya siyaseti çok iyi bir şekilde irdelenmiş ve mevcut ülke sorunlarına kalıcı ve gerçekçi çözümler önerilmeye gayret edilmiştir.

Kitap içindeki konular ele alınırken, daha ziyade Yüksek Öğretim Kurumu tarafından öngörülen plan ve program esas alınmıştır. Ancak coğrafi konular işlenirken, salt coğrafi bilgiler vermek yerine, coğrafi bilgiler ile siyasi durum özdeşleştirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca konular kompozisyon haline getirilirken, akıcılık ve sadelik ön planda tutulmuş ve böylece öğrencilerimizin konuyu daha kolay anlamaları ve yorumlamaları amaç edinilmiştir.

Her kitabımızda hatırlattığımız gibi, bu eser hatasız değildir. Gözümüzden kaçmış ve özellikle daktilo hatası diyebileceğimiz küçük hatalar olabilir. Doğrular okuyucuya, hatalar bize aittir. Hatalar tarafımıza bildirildiği takdirde, kitabın bundan sonraki baskılarında şüphesiz düzeltilecektir. Hatalarımızı, hatırlatmalarınızı ve kitap hakkındaki görüş ve düşüncelerinizi, email adresimize (ramozey@hotmail.com, r_ozey@hotmail.com) veya kişisel web sayfamıza (http://www.ramazanozey.net) girerek oradaki emailimize ya da fakülte adresimize göndermeniz halinde, kitabımızı gelecek baskılarında daha mükemmel görmeniz mümkün olacaktır.

Türkiye'nin siyasi durumu, her Türk vatandaşını yakından ilgilendirmektedir. Bu nedenle, kitabın üniversite dışında da, bu alanda önemli bir başvuru kaynağı olacağı beklenmektedir. Bölgesel ve küresel platformda, kalkınmış lider bir Türkiye görmek en büyük arzumuz olmalıdır.

Prof. Dr. Ramazan ÖZEY
30 Temmuz 2002
Maltepe-İSTANBUL

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER IX

GİRİŞ ..... *Hata! Yer işareti tanımlanmamış.*

TÜRKİYE COĞRAFYASI VE JEOPOLİTİĞİ ..... *Hata! Yer işareti tanımlanmamış.*

BİRİNCİ BÖLÜM ..... *Hata! Yer işareti tanımlanmamış.*

TÜRKİYE'NİN YERİ, KONUMU VE GENEL ÖZELLİKLERİ ..... *Hata! Yer işareti tanımlanmamış.*

1.TÜRKİYE'NİN YERİ ..... Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

2. TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ KONUMU **2**

2.1. TÜRKİYE'NİN MATEMATİKSEL KONUMU 2

2.2. TÜRKİYE'NİN ÖZEL KONUMU 4

3. TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK KONUMU **5**

4.TÜRKİYE'NİN ALANI VE BOYUTLARI **6**

OKUMA PARÇASI 9

ATATÜRK DİYOR Kİ; 9

İKİNCİ BÖLÜM ***11***

TÜRKİYE'NİN SINIRLARI ***11***

1. TÜRKİYE'NİN KARA SINIRLARI **12**

1.1. TÜRKİYE İLE ACARİSTAN-GÜRCİSTAN SINIRI 12

1.2. TÜRKİYE İLE ERMENİSTAN SINIRI 14

1.3. TÜRKİYE İLE NAHÇIVAN-AZERBAYCAN SINIRI 14

1.4. TÜRKİYE İLE İRAN SINIRI 15

1.5. TÜRKİYE İLE IRAK SINIRI 15

1.6. TÜRKİYE İLE SURİYE SINIRI 15

1.7. TÜRKİYE İLE BULGARİSTAN SINIRI 16

1.8. TÜRKİYE İLE YUNANİSTAN SINIRI 17

2. TÜRKİYE'NİN DENİZLER İLE OLAN SINIRLARI **17**

OKUMA PARÇASI 19

TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ KONUMUNDAN KAYNAKLANMIŞ POLİTİK VE EKONOMİK SONUÇLARI 19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM *21*
TÜRKİYE'NİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ *21*
1. YERİN JEOLOJİK YAPISI İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ **21**
2. YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ **26**
3. İKLİM ÖZELLİKLERİ İLE JEPOLİTİK İLİŞKİSİ **29**
4. HİDROGRAFİK ÖZELLİKLER İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ **31**
5. TOPRAK ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ **33**
6. BİTKİ ÖRTÜSÜ ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ **34**
7. DOĞAL AFETLER İLE JEOPOLOTİK İLİŞKİSİ **35**
OKUMA PARÇASI 41
ULUSAL VE KUTSAL OLAN TÜRK TOPRAĞI 41
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM *43*
TÜRKİYE'NİN BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ *43*
1. NÜFUS ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ **43**
I.I.NÜFUS MİKTARLARI VE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 43
I.2. GÖÇ VE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 47
I.3. DOĞUMLAR, ÖLÜMLER VE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 48
I.4. EĞİTİM VE KÜLTÜR YAPISI İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 50
I.5. SANAT VE SPOR İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 53
I.6. DİL YAPISI İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 54
I.7. DİN YAPISI İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 56
I.8.NÜFUSUN ETNİK YAPISI İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 58
I.9.ASKERİ GÜÇ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 59
I.10. YÖNETİM İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 63
2. YERLEŞME ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ **69**
2.1. KIRSAL YERLEŞMELER 69
2.2. ŞEHİR YERLEŞMELERİ 72
OKUMA PARÇASI 79
DÜNYANIN ARZULADIĞI ŞEHİR; KONSTANTİNOPOLİS (İSTANBUL) 79
BEŞİNCİ BÖLÜM *81*
TÜRKİYE'NİN EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ *81*
1. TARIM VE HAYVANCILIK FAALİYETLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ **81**

2. BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 88
3. ORMANCILIK FAALİYETLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 88
4. ENERJİ KAYNAKLARI İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 91
5. MADENLER VE MADENCİLİK FAALİYETLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 94
6. SANAYİ FAALİYETLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 96
7. ULAŞIM ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 100
8. İLETİŞİM, UZAY VE BİLİŞİM TEKNOLOJİSİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 105
8. TURİZM ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 107
9. TİCARET ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ 113
OKUMA PARÇASI 116
Sayılarla Türkiye 116
ALTINCI BÖLÜM *121*
TÜRKİYE'NİN KOMŞULARI VE İLİŞKİLERİ *121*
1. GÜRCİSTAN CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE 122
2. ACARİSTAN ÖZERK TÜRK CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE 124
3. ERMENİSTAN CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE 126
4. AZERBAYCAN TÜRK CUMHURİYETİ (NAHÇIVAN) VE TÜRKİYE 127
5. İRAN İSLAM CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE 132
6. IRAK DEMOKRATİK HALK CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE 135
7. SURİYE ARAP CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE 137
8. BULGARİSTAN CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE 140
9. YUNANİSTAN CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE 141
10. KIBRIS VE TÜRKİYE 142
10.a) KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ 142
10.b) GÜNEY KIBRIS RUM KESİMİ 144
OKUMA PARÇASI 145
SÜPER GÜÇLER KISKACINDA; TÜRKİYE 145
YEDİNCİ BÖLÜM *147*
KÜRESEL VE BÖLGESEL PLATFORMDA TÜRKİYE *147*

1. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ VE TÜRKİYE 147

2. TÜRK DÜNYASI VE TÜRKİYE 150

3. ORTADOĞU VE TÜRKİYE 157

4. İSLÂM DÜNYASI VE TÜRKİYE 162

5. BALKAN ÜLKELERİ VE TÜRKİYE 168

5.1 BATI TRAKYA SORUNU VE TÜRKİYE 170

5.2. BOSNA-HERSEK SORUNU VE TÜRKİYE 173

5.3. MAKEDONYA SORUNU VE TÜRKİYE 176

5.4. KOSOVA VE TÜRKİYE 181

6. KAFKAS ÜLKELERİ VE TÜRKİYE 184

7. RUSYA VE TÜRKİYE 187

8. ÇİN VE TÜRKİYE 189

9. JAPONYA VE TÜRKİYE 190

10. DİĞER DÜNYA ÜLKELERİ VE TÜRKİYE 190

OKUMA PARÇASI 192

TÜRKİYE JEOPOLİTİĞİ VE YENİ ARAYIŞLAR 192

SEKİZİNCİ BÖLÜM 195

ULUSLAR ARASI TEŞKİLATLAR VE TÜRKİYE 195

1. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE TÜRKİYE 195

2. NATO VE TÜRKİYE 198

3. AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE 204

OKUMA PARÇASI 211

TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ İÇİN KATETTİĞİ KİLOMETRE TAŞLARI 211

DOKUZUNCU BÖLÜM 215

DÜNYA HAKİMİYET TEORİLERİ VE TÜRKİYE 215

1. KARA HAKİMİYET TEORİSİ VE TÜRKİYE 215

2. KENAR KUŞAK HAKİMİYET TEORİSİ VE TÜRKİYE 219

3. DENİZ HAKİMİYET TEORİSİ VE TÜRKİYE 222

4. HAVA HAKİMİYET TEORİSİ VE TÜRKİYE 226

5. KUŞATMA TEORİSİ VE TÜRKİYE 230

6. YENİ DOMİNO TAŞLARI TEORİSİ VE TÜRKİYE 230
7. TARİHİN SONU TEORİSİ VE TÜRKİYE 232
8. MEDENİYETLER ÇATIŞMASI TEORİSİ VE TÜRKİYE 234
9. MEDENİYETLER BÜTÜNLEŞMESİ TEORİSİ VE TÜRKİYE 235
10. BÜYÜK SATRANÇ TAHTASI TEORİSİ VE TÜRKİYE 236
11. EKSEN ÜLKELER HAKİMİYET TEORİSİ VE TÜRKİYE 237
12. UZAY HAKİMİYET TEORİSİ VE TÜRKİYE 241
13. MERKEZİ TÜRK HAKİMİYET TEORİSİ VE TÜRKİYE 245
14. DÜNYA HAKİMİYETİ VE TÜRKİYE 247
OKUMA PARÇASI 252
MERKEZİ TÜRK HAKİMİYET TEORİSİ VE YANKILARI 252
ONUNCU BÖLÜM 255
TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK SORUNLARI 255
1. SINIR ANLAŞMAZLIKLARI 255
2. BOĞAZLAR SORUNU 255
3. KIBRIS SORUNU 259
4. ADALAR SORUNU 261
4.1 KITA SAHANLIĞI VE TÜRKİYE 262
4.2. ADALAR DENİZİ İÇİNDEKİ ADALAR 263
4.3. ON İKİ ADALAR 265
4.4. MEİS ADASI VE TÜRKİYE 266
4.5. ADALAR DENİZİ VE TÜRKİYE 268
5. SU SORUNLARI 273
5.I. DÜNYA SU REZERVLERİ 273
5.2. TÜRKİYE VE KOMŞU ÜLKELERİ'NİN MEVCUT SU KAYNAKLARI 273
5.3. TÜRKİYE SU ZENGİNİ Mİ? 277
5.4. TÜRKİYE VE KOMŞU ÜLKELERİ'NİN SU İSTEKLERİ 278
5.5. GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ (G.A.P) 280
5.6. SURİYE'NİN SU PROJELERİ VE G.A.P'A KARŞI TAVRI 281
5.7. IRAK'IN SU PROJELERİ VE G.A.P'A KARŞI TAVRI 283
5.8. TÜRKİYE'NİN SU PROJELERİ 283
6. NÜFUS SORUNLARI 286

7.TÜRKİYE'DE TERÖR SORUNLARI 289
7.1. TÜRKİYE'DEKİ BAŞLICA TERÖR ÖRGÜTLERİ 289
7.2. TÜRKİYE'DE TERÖRÜN TARİHİ GELİŞİMİ 289
7.3. PKK (YENİ ADI İLE KADEK) 291
7.4. TÜRKİYE'NİN TERÖRE KARŞI ÖNLEMLERİ 294

8.TÜRKİYE'NİN YÖNETİM SORUNLARI 296
8.1. SİYASETÇİLERİN EĞİTİM SORUNU 296
8.2. SİYASETÇİLERİN ETİK SORUNU 296
8.3. SİYASETÇİLERDE YAŞ SORUNU 298
8.4.ADALET SORUNU 298
8.5. LİDERLİK SORUNU 301

9. TARIMSAL SORUNLAR 303

10. ENERJİ SORUNU, NÜKLEER ENERJİ VE TÜRKİYE 304

11. PETROL, DOĞAL GAZ, BORU HATLARI VE TÜRKİYE 307

12. MADEN SEKTÖRÜNDEKİ SORUNLAR 309

13. SANAYİ SEKTÖRÜNDEKİ SORUNLAR 310

14. ULAŞIM SEKTÖRÜNDEKİ SORUNLAR 311

15.TURİZM SEKTÖRÜNDEKİ SORUNLAR 312

16. DEVALÜASYON VE ENFLASYON VE TÜRKİYE 314

17. DEVLET BORÇLARI , DEVLET BÜTÇESİ VE TÜRKİYE 316

18. DÜYUN-I UMUMİYE - IMF VE TÜRKİYE 322
OKUMA PARÇASI 326
TÜRKİYE'NİN ULUSAL GÜVENLİK STRATEJİSİ 326

ONBİRİNCİ BÖLÜM 327

TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK GEÇMİŞİ VE GELECEĞİ 327

1. TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK GEÇMİŞİ 327

2. TÜRKİYE'NİN 20.YÜZYILDAKİ JEOPOLİTİK DURUMU 330

3. TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK GELECEĞİ 332
OKUMA PARÇASI 343
ATATÜRK VE AVRASYA 343

YARARLANILAN KAYNAKLAR 345
PROF. DR.RAMAZAN ÖZEY'İN YAYINLANMIŞ KİTAPLARI 357

Giriş

TÜRKİYE COĞRAFYASI VE JEOPOLİTİĞİ

Coğrafya; yeryüzünün tamamı veya bir parçası üzerinde, doğal, beşerî ve ekonomik olayların dağılışını, aralarındaki bağlantıları, sebep ve sonuçlarını inceleyen bir bilimdir.

Jeopolitik (İngilizce Geopolitics, Fransızca Geopolitique, Almanca Geopolitik), kelimesinin sözlük anlamı; Ekonomik ve siyasal coğrafya verilerine göre dış siyasetin saptanması, Yer Politikası, Siyasi Coğrafya. Daha geniş anlamıyla Jeopolitik; Devletlerin coğrafi özellikleri ile siyasetleri arasındaki ilişkileri inceleyen bilimdir. Diğer bir ifadeyle de, uluslararası siyasette, coğrafi etmenlerin güç ilişkileri üzerindeki etkisinin incelenmesidir.

Jeostrateji ise (İngilizce Geostrategic, Fransızca Geostrategie), Coğrafi etmenlerin ülkelerin askeri stratejileri üzerindeki etkilerinin incelenmesidir. Diğer bir ifadeyle yer stratejisidir.

Jeopolitik kavramı, ilk defa, İsveçli siyaset bilimci Rudolf Kjellen tarafından kullanılmıştır. Kjellen, 1916 yılında yayınladığı, "Staten som lifsform= Bir Organizma Olarak Devlet" adlı eserinde ortaya atmıştır. Kjellen, halk ile onu besleyen toprak parçası arasındaki ilişkilerin ve yeni bir düzen kurulması gereken yaşama alanı olan toprağın temel özelliklerinin öneminden söz etmiştir. Daha sonra Alman generali ve siyaset bilimcisi Karl

Haushofer, 1924 yılında "Zeitschrift für Geopolitik" adlı ilk jeopolitik dergisini yayınlayarak, jeopolitik kavramının iyice önem kazanmasını sağladı. İkinci Dünya savaşına kadar, Avrupa ve A.B.D' de kullanılan jeopolitik kavramı, savaştan sonra tüm dünyada yaygın bir biçimde kullanılmaya başlanmıştır.

"Siyasî Coğrafya" terimi, "Siyasî" ve "Coğrafya" kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Bu nedenle bu iki kelimenin ayrı ayrı anlamlarını açıklamak ve daha sonra siyasi coğrafya terimi üzerinde ayrıntılı bir şekilde durmak gerekir.

Siyasî; Arapça kökenli bir kelime olup, Siyasetle ilgili, siyasal, politik demektir. Siyasal; politika ile ilgili, siyasi, politik. Siyaset; politika, siyasa, devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatıyla ilgili özel görüş veya anlayış demektir.

Jeopolitik (*Geopolitics*) -Jeostratejik (*Geo*strategic) - Siyasî Coğrafya (Political *Geo*graphy) arasında, benzer yön, her birinin esas konusunu yer yani dünya oluşturur. Bu benzerliği, her üç terimde yer alan "*Geo*" yani "Yer" kelimesi oluşturur. Bu benzerlikten dolayı çoğu kez, siyasi Coğrafya ile Jeopolitik kavramları birbirine karıştırılmış ve birini diğerinin yerine kullananlar çok olmuştur. Bu karışıklık, halen dünya ülkelerinin çoğunda devam etmektedir.

Jeopolitik daha ziyade siyasi coğrafyadan politikaya geçişi ve coğrafî politikayı temsil ederken, siyasi coğrafya ise coğrafyaya siyasi açıdan bakışı temsil etmektedir. Bir örnekleme ile konuya açıklık getirilecek olunursa; jeopolitik, Dünyayı çok yönlü olarak inceler ve yer politikaları üretir. Siyasî Coğrafya ise, yerin yani dünyanın fizikî, beşerî ve iktisadî olaylarının dağılışlarını, aralarındaki bağlantılarını ve sebep ve sonuçlarını inceleyerek, siyasi açıdan değerlendirmeler yapar.

İLHAN, Coğrafya-Jeopolitik ilişkisi şu şekilde ifade eder; "Coğrafya; jeopolitiğin, jeostratejinin iki temel ayağından birisidir. Coğrafya dikkate alınmadan politikaya ve stratejiye veri hazırlamak mümkün değildir. Çünkü jeopolitik coğrafyanın politikaya verdiği yönü belirler. Coğrafya her konu için görmezlikten gelinemeyecek bir emrivakidir. Üzerinde yaşayanlara, üzerinde yaşananlara göre bazı coğrafi kesimler önem kazanırlar."[1]

---

[1] İLHAN, S.,1999, Dünya Yeniden Kuruluyor- Jeopolitik ve Jeokültür Tartışmaları. Ötüken Yayınları, Yayın Nu:441, Kültür Serisi:167, İstanbul.

Tüm bu açıklamalardan da anlaşılıyor ki, Jeopolitik-Jeostratejik-Siyasî Coğrafya terimlerini birbirinden kesin hatlarla ayırmak imkansız gibidir. Çünkü inceleme alanları ve inceleme konuları aynıdır. Ancak inceleme biçimlerinde biraz farklılık göze çarpar. Çoğu kez, inceleme biçimleri de birbirine karışmaktadır. O halde denilebilir ki, ister Jeopolitik olsun, ister Jeostratejik olsun ve isterse Siyasî Coğrafya olsun, devletlerin ayakta kalabilmeleri ve gelişebilmeleri için bu bilimlere büyük ihtiyaç duymaktadırlar. Nitekim bugün için, dünya üzerinde yer alan ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile bu bilimlere önem vermeleri arasında doğru orantı vardır.

Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği denildiğinde, Türkiye'nin doğal, beşerî ve ekonomik olayların dağılışını, aralarındaki bağlantıları, sebep ve sonuçlarını inceleyip, elde edilen bu verilere göre dış siyasetin saptanmasıdır. Bu nedenle coğrafi veriler incelenirken, Türkiye devletinin coğrafi özellikleri ile siyasetleri arasındaki ilişkiler çok ayrıntılı bir şekilde ele alınmalıdır.

Birinci Bölüm

TÜRKİYE'NİN YERİ, KONUMU VE GENEL ÖZELLİKLERİ

1.TÜRKİYE'NİN YERİ

Türkiye'nin dünya üzerindeki yeri neresidir? sorusu, Türkiye hakkında çok büyük ipuçları vermektedir. Öncelikle bu soruya cevap vermek gerekirse, yerküreye veya dünya haritasına kısa bir göz atmak gerekir.

Yerküreye bakıldığında ilk göze çarpan özellik yuvarlak oluşu ve bu yuvarlağın içinde büyük kara parçalarının ve bu kara parçalarını birbirinden ayıran büyük denizlerin oluşu dikkati çeker. Ancak denizlerin ve kara parçalarının yarıküre üzerinde eşit bir şekilde dağılmadıkları göze çarpar. Özellikle güney yarımkürede denizler, kuzey yarımkürede ise kara parçaları daha çok geniş yer kaplar. İşte bu nedenle Güney yarımküreye "Denizler Yarımküresi", Kuzey yarımküreye de "Karalar yarımküresi" denilmektedir.

Dünya üzerindeki kara parçalarına daha yakından bakıldığında, iki büyük grupta toplandıkları ve bu iki grup kara parçasının büyük denizlerle ayrıldığı görülür. Bu iki gruptan daha geniş alanlısına "Eski Kara Kütleleri", diğerine de "Yeni Kara Kütleleri" denir. Bu adlandırma, coğrafi seyahatler sonucunda yapılmış olup, seyyahların yaşadıkları ana kara parçasının (Avrupa) içinde bulunduğu gruba göre, diğer kara parçası daha yeni tanınmış olmasından dolayı yapılmıştır.

Türkiye, dar anlamda evrende bulunan milyarlarca yıldız sistemlerinden biri olan Güneş sistemi içinde yer alan Dünya gezegeni üzerinde bulunur. Geniş anlamda ise, Dünya gezegeni üzerinde yer alan Eski Kara Kütleleri adı verilen, Asya-Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirlerine iyice yaklaştıkları

bölgede yer alır. Topraklarının büyük çoğunluğu Anadolu yarımadası olarak Asya'da, Trakya yarımadası olarak Avrupa'da bulunmaktadır. Bu nedenle Türkiye, hem Asya ve hem de Avrupa ülkesidir.

2. TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ KONUMU

Konum, her hangi bir şeyin bulunduğu yeri ya da mevkiidir. Coğrafi konum ise; köy, şehir, dağ, ova, akarsu, bölge veya ülke gibi coğrafi varlığın dünya üzerindeki bulunduğu yerine denir. Coğrafi konum, kendi arasında ikiye ayrılır.

Birincisi daha ziyade sayılarla ifade edilen Matematik konum, diğeri ise herhangi bir coğrafi olaya göre yer belirlemesidir ki buna da özel konum adı verilmektedir.

Herhangi bir yerin veya ülkenin yerini belirlemedeki coğrafi olaylar ise; dağlar, ovalar, akarsular, denizler, okyanuslar, boğazlar, geçitler, nüfus ve yerleşme özellikleri, yeraltı ve yerüstü zenginlikleri, tarım ve sanayi bölgeleri, ulaşım faktörleri, turizm ve ticaret özellikleridir. Yani tüm doğal, siyasal, sosyal ve ekonomik etkinlerdir.

2.1. TÜRKİYE'NİN MATEMATİKSEL KONUMU

Matematik konum olarak Türkiye, yaklaşık 26°-45° Doğu boylamları ile 36°-42° kuzey enlemleri arasında yer alır. Kuş uçuşu kuzey-güney doğrultusunda 6 enlem farkı vardır ki, bu da yaklaşık 666 km.lik (6x111=666) bir mesafe eder. Doğudan batıya ise, 19 boylam farkı vardır ki, bu da yaklaşık 76 dakikalık (19x4=76) bir zaman farkına eşittir.

Ekvatora göre, Türkiye; Kuzey yarımküresinde, Baş meridyene (Baş meridyen yani 0° boylamı veya başlangıç boylamı; İngiltere, Londra yakınlarında Greenwich'den geçer) göre ise; Doğu yarımküresinde, orta kuşakta yer almaktadır.

Türkiye'nin coğrafi konumu incelendiğinde görülür ki, ülke olarak büyük avantajlara sahiptir. Bu avantajlar sayesinde, dünya üzerinde sayılı ülkelerden birini teşkil eder.

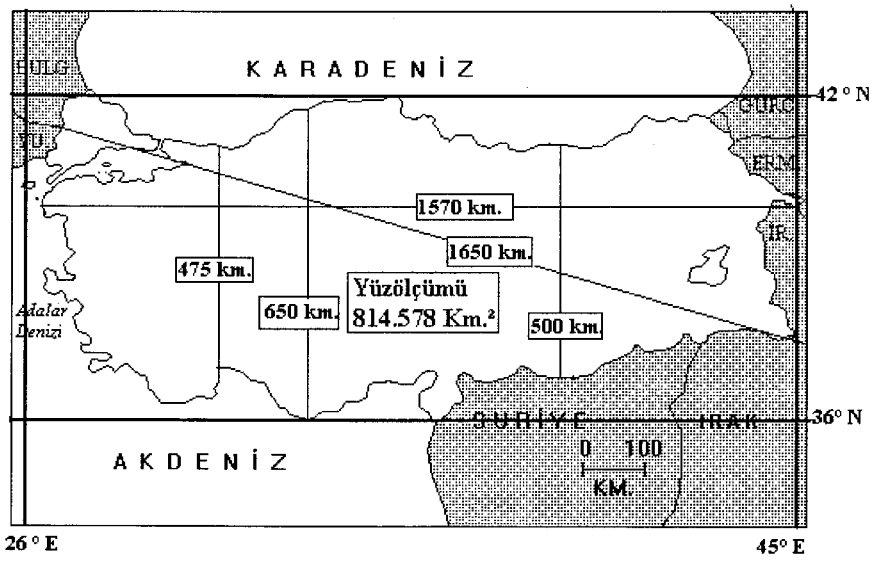
Herhangi bir yerin, genellikle baş meridyen ve ekvatora göre, dünya üzerindeki enlem ve boylam dereceleriyle belirlenen yerine matematik

konum denmektedir. Türkiye, baş meridyene (Greenwich) göre 26-45 doğu meridyenleri, ekvatora göre ise 36-42^0 kuzey paralelleri arasında yer almaktadır. Baş meridyene göre Doğu, Ekvatora göre ise Kuzey yarı küresinde yer almaktadır. Diğer bir ifadeyle Türkiye, matematik konum itibariyle, hem kuzeyli ve hem de doğulu bir ülkedir.

Türkiye, matematik konumu itibariyle, doğu-batı doğrultusunda 76 dakikalık bir zaman farkı olan bir ülkedir. Öte yandan bu konumu ile, orta enlemlerde yerini almakta ve ılıman bir iklim görülmektedir. Sıcaklık değerleri, enleme bağlı olarak güneyden kuzeye, yüksekliğe bağlı olarak batıdan doğuya doğru düşmektedir. Böylece, ülkenin en sıcak bölgeleri, Güney, Güneydoğu ve Güneybatı bölgeleri iken, en soğuk bölgesi ise Kuzeydoğu Anadolu bölgesidir.

Matematik konumu itibariyle, Türkiye; insan yaşamı için en ideal bir kuşakta yer almaktadır. Bu özelliğinden dolayı, Türkiye toprakları, tarihin en eski dönemlerinden beri, hep büyük devletlere beşiklik yapmış ve çok sayıda medeniyetlerin kurulmasına zemin hazırlamıştır. Dünya üzerinde medeniyetler beşiği olarak da bilinen Türkiye, bu özelliğini matematik konumundan dolayı, gelecekte de koruyacaktır.

TÜRKİYE'NİN KONUMU, ALANI VE BOYUTLARI

2.2. TÜRKİYE'NİN ÖZEL KONUMU

Matematik konum, ülkenin daha ziyade doğal özellikleri üzerinde önemli etkisi olurken, özel konum siyasi, sosyal ve ekonomik durumunu doğrudan etkilemektedir. Bununla beraber, matematik konum ile özel konum, birlikte etkili olabilir. Ülkelerin dünya platformu üzerindeki konumları ile gelişmişlik ve etkinlikleri bakımından sıkı bir bağlantı vardır.

Türkiye, Asya kıtasının güneybatı ucunda, Anadolu yarımadası üzerinde yer alır. Topraklarının bir bölümü, Avrupa'nın güneydoğusunda yer alan Balkan yarımadasının bir kısmını oluşturan Trakya'da bulunur. Bu yönüyle, Türkiye hem Asya ve hem de Avrupa ülkesidir.

Öte yandan Türkiye, aynı zamanda bir Ortadoğu ülkesidir. Ortadoğu ülkelerinin bir kısmı Afrika ülkesi olduğundan, Türkiye; Afrika kıtası ile temas halindedir. Üzerinde yaşayan insanların ırk ve dil bakımından ele alındığında, Türkiye bir Türk ülkesidir ve bu açıdan ele alındığında Türk Dünyası'nın coğrafi bir parçasını teşkil eder.

Türkiye, dağlara göre dağlık bir ülkedir. Ovalar, daha ziyade kıyılarda ve akarsu vadilerinde yer alır. Akarsular bakımından, bölgenin en zengin ülkesidir. Üç tarafı denizlerle kaplı yarımadalar (Anadolu ve Trakya) ülkesi olan Türkiye, İstanbul ve Çanakkale boğazları ile büyük bir öneme sahiptir. Üç tarafını çeviren denizler, Cebel-i Tarık boğazı ile Atlas Okyanusu'na, Süveyş Kanalı vasıtasıyla Kızıldeniz ve Hint Okyanusu'na bağlantılıdır.

Türkiye'nin yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynakları bakımından, bölge ve hatta dünya ülkeleri arasında zengin ülkeler arasında yer alır. Tarımsal kaynakları, kendi ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir. Sanayileşme olarak, sanayileşmiş Avrupa ülkeleri ile sanayileşmemiş Asya ülkeleri arasında geçişi temsil etmektedir. Ulaşım faktörleri bakımından ele alındığında, Türkiye; bütün ulaşım sektörlerinin gelişmekte olduğu, Asya-Avrupa-Afrika kıtaları arasında köprü oluşturan bir ülkedir. Turizm bakımından ise, diğer Akdeniz ülkeleri ile birlikte önemli turizm potansiyeline sahiptir.

Dünya üzerinde genel olarak bakıldığında, Türkiye; Asya-Avrupa-Afrika ülkelerinin kesişme noktasında yer almaktadır. Bu itibarla, Türkiye; kıtalar arası bir kavşak, köprü ya da geçiş ülkesidir. Afrika'nın etkileri Güney ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine, Asya'nın etkileri Doğu ve İç Anadolu bölgelerine, Avrupa'nın etkileri Marmara ve Batı Anadolu bölgelerine kadar sokulur ve ülkenin ortasında adeta bu üç kıta birbirine kavuşurlar.

Özel Konum itibariyle, Türkiye; eski kara kütlelerinin (Asya-Avrupa-Afrika) birbirlerine iyice yaklaştığı bir konumda yer almaktadır. Bu özel konumu sayesinde, üç kıtayı birbirine bağlayan bir köprü görevini üstlenir. Öte yandan Türkiye'nin büyük bir bölümünü oluşturan Anadolu yarımadasının üç tarafı denizlerle çevrilidir. Söz konusu bu denizler, Cebel-i Tarık Boğazı ile Atlas Okyanusu'na, Süveyş Kanalı ile Hint Okyanusu'na bağlantılıdır. Dolaysıyla deniz ulaşımında stratejik bir öneme sahiptir. Böylece bu yarımadanın üzerinde kurulan devletler, amfibi devlet özelliği taşırlar.

Eski kara kütlelerinin birbirlerine iyice sokuldukları konumda; İstanbul ve Çanakkale boğazları yer almaktadır. Bu boğazlar; Karadeniz'e komşu ülkelerin, açık denizlere açıldığı tek su yolunu oluşturur. Dolaysıyla boğazlar, bir can damarıdırlar.

3. TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK KONUMU

Jeopolitik konum; bir bölgenin veya bir ülkenin yer siyasetine göre, yani siyasi coğrafya haritasına göre, yerinin belirlenmesidir. Jeopolitik konum belirlemede, jeopolitik kriterler alınır. Örneğin, bir ülkenin büyük bir siyasi birliğe yakınlığı veya uzaklığı, içinde olması veya olmamasını belirlemek jeopolitik konum olarak nitelendirilir.

Jeopolitik konum, siyasi temeller üzerine oturduğundan, sürekli değişken olan siyasetin özelliğine bağlı olarak değişkendir.

"Ülkelerin coğrafi konumları ile jeopolitik konumları farklı durumları açıklar. Bir bölgenin coğrafi konumu değişmez; jeopolitik konum ise bölgedeki, çevredeki ve dünyadaki güç odaklarında vaki olacak her değişikliğe göre farklı bir değer gösterir."[1]

Türkiye'nin jeopolitik konumu belirlenirken, dünyadaki güç odaklarını göz önünde bulundurmak gerekir. Bugün için dünya coğrafyasında bulunan güç merkezleri, ABD, BDT, AB, Çin ve Japonya'dır. Türkiye tüm bu güç odaklarının tam merkezinde bulunmaktadır. Bu nedenle Türkiye'nin jeopolitik konumu oldukça önemlidir. Aynı zamanda Türkiye, dünya coğrafyasında büyük askeri bir güç ve birlik oluşturan NATO'nun içindedir ve

[1] İLHAN, S.,1999, Dünya Yeniden Kuruluyor- Jeopolitik ve Jeokültür Tartışmaları. Ötüken Yayınları, Yayın Nu:441, Kültür Serisi:167, İstanbul.

güney kanadını oluşturan bir devlettir. Diğer taraftan Türkiye; İslam Dünyası ile Hıristiyan Batı Dünyası'nın karşılaşma bölgesinde bulunan Müslüman bir devlettir.

Türkiye, jeopolitik ve jeokültür levhalar üzerinde sınır ülkesidir. Yani batıdan Avrupa kültürü, kuzeyden Rus kültürü, doğudan Asya kültürü ve güneyden Afrika ve Arap kültürü ile sınırlıdır. Dolaysıyla Türkiye, aynı zamanda dünya kültürlerinin kesişme noktasında bulunur.

Türkiye, kuzeybatıdan Balkan ülkeleri, kuzeydoğudan Kafkas ülkeleri, doğu ve güneyden Ortadoğu ülkeleri ile sınırlıdır. Bilindiği gibi, tüm bu ülkeler, dünyanın en istikrarsız bölgeleridir. Savaş coğrafyası haritasın-da, bu bölgeler sıcak bölgeler diye adlandırılır. Dolaysıyla, Türkiye her yönden savaş çemberi içinde bulunmaktadır. Ancak Türkiye, cumhuriyet kurulduğundan bugüne, bölgede hep istikrar adası olarak kalmayı başarabilmiştir. Türkiye, bölgede istikrarı sağlamış tek ülke olmasına rağmen, çok yakın komşusu olduğu bu savaş bölgelerine karşı da ilgisiz kalamayacağı pek doğal sayılmalıdır. Çünkü Türkiye, bu bölgelerle tarihi ve kültürel bağları bulunmaktadır. Nitekim bu bölgeler, yakın geçmişte Osmanlı Devleti'nin sınırları içinde yer almış ve dolaysıyla halen bu bölgelerde önemli miktarlarda Türk nüfusu yaşamaktadır.

4.TÜRKİYE'NİN ALANI VE BOYUTLARI

Türkiye'nin yüzölçümü hakkında birbirinden farklı değerler verilmektedir. Bu farklılık, ülkenin yüzölçümü ölçüm hesaplamalarından ve alan farklılığından kaynaklanmaktadır. Yüzölçümü hesaplamalarında en büyük değişim, yüzölçümü hesaplaması yapılan haritaların ölçek değişikliğinden kaynaklanır. Alan farklılığı ise, gerçek veya izdüşüm alan olarak ele alınmasının bir sonucudur.

Ord.Prof. Dr. Ali TANOĞLU (1947)'de yapmış olduğu hesaplamaya göre; Türkiye'nin yüzölçümü 770.000 km^2.dir. Hesaplama sistemleri geliştikçe, Türkiye'nin yüzölçümü değeri artmıştır. Nitekim 1954 yılında Türkiye'nin yüzölçümünü Prof. Dr. Hamit Sadi SELEN 767.180 km^2., 1955 yılında Ord. Prof. Dr. Besim DARKOT ise 776.982 km^2, 1957 yılında Prof. Dr. Turgut BİLGİN 782.375 km^2 olarak hesaplamışlardır.

Türkiye'de ölçüm sistemleri ve teknikleri özellikle 1970 yılından sonra daha da gelişmiş ve daha hassas ölçümler yapılmıştır. Ord. Prof. Dr. Besim DARKOT (1972)'a göre, 780.576 km², Prof. Dr. Mecdi EMİROĞLU (1975)'na göre, 777.168 km², Harita Genel Komutanlığı (1977)'na göre, 780.576 km², Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 1935 yılı hesaplamalarına göre, 762.735 km², 1955 yılı hesaplamalarına göre, 767.119 km², 1960'a göre, 772.091 km², ve 1981 ve 1990 yılı hesaplamalarına göre; izdüşüm alanı 779.452 km², gerçek alan ise 814.578 km².dir.

Türkiye'nin en son hesaplamalar ile, izdüşüm alanı (harita üzerinde yapılan hesaplama) 779.452 km², gerçek alanı ise 814.578 km².dir. Harita üzerinde yapılan hesaplama sonucu elde edilen izdüşüm alanı ile gerçek alan arasında 35.126 km².lik bir fark bulunmaktadır.

Türkiye toplam yüzölçümünün (814.578 km²), % 97'si (790200 km².) Anadolu yarımadasında ve % 3'ü (24378 km².) ise Trakya yarımadasında yer almaktadır.

Türkiye, dünya üzerinde bakıldığında kabaca bir dikdörtgene benzer. Ancak bu dikdörtgenin boyutları her yerde aynı değildir. Kuzey-güney doğrultusundaki eni, 445 ile 650 km. arasında, doğu-batı doğrultusundaki boyu ise 1.570 km. ile 1650 km. arasında değişir. Batıda Gökçeada'nın batı kıyıları ile doğuda Dil ucu arasında 1.594 km., doğuda Baba burnu ile doğuda Dil ucu arasında 1.570 km.lik bir mesafe vardır. Kuzeyde Sinop İnce burun ile güneyde Anamur burnu arasında ise 650 km.lik bir mesafe bulunmaktadır.

Türkiye yüzölçümü bakımından komşu ülkelerinden İran (1.648.196 km².) hariç diğerlerinin hepsinden büyüktür. Acaristan-Gürcistan 69.700 km². (2.911 km².), Ermenistan 29.800 km²., Nahçıvan-Azerbaycan 86.600 Km². (Nahçıvan 5.530 km².), Irak 438.446 km²., Suriye 185.180 km²., Yunanistan 131.944 km²., Bulgaristan 110.912 km². yüzölçüme sahiptir. Buna göre, bir kıyaslama yapılacak olunursa ilginç noktalar ortaya çıkar. İran hariç diğer komşuların toplam yüzölçümleri 1.052.582 km².yi ancak bulur ki bu değer Türkiye yüzölçümünden ancak 238.004 km². daha fazladır. İran toplam yüzölçümünün belirli bir kısmının çöller teşkil ettiğinden, insan yaşamına elverişli topraklar esas alındığında bu değerler hayli düşer. Tüm bu sayısal değerler göstermektedir ki, yüzölçümü bakımından Türkiye; Komşuları arasında en büyük ülke konumundadır.

Yine Türkiye, çoğu Avrupa ülkesinden büyük alanlı bir ülkedir. Söz gelimi İngiltere, Almanya, Yunanistan, İsviçre ve Hollanda gibi beş Avrupa ülkesinin toplam yüzölçümleri, ancak Türkiye yüzölçümü kadardır.

Kabaca dikdörtgene benzeyen ve orta büyüklükte bir alana sahip olan Türkiye; Dünya platformunda önemli bir yere sahiptir.

OKUMA PARÇASI

ATATÜRK DİYOR Kİ;

"Temel ilke, Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. Bu ilke, ancak tam istiklâle sahip olmakla gerçekleştirilebilir. Ne kadar zengin ve bolluk içinde olursa olsun, istiklâlden yoksun bir millet, medeni insanlık dünyası karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye lâyık görülemez.

Yabancı bir devletin koruyup kollayıcılığını kabul etmek, insanlık vasıflarından yoksunluğu, güçsüzlük ve miskinliği itiraftan başka bir şey değildir. Gerçekten de bu seviyesizliğe düşmemiş olanların, isteyerek başkalarına bir yabancı efendi getirmelerine asla ihtimal verilemez.

Halbuki, Türk'ün haysiyeti, gururu ve kabiliyeti çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet esir yaşamaktansa yok olsun daha iyidir!...

O halde, ya istiklâl ya ölüm!...

İşte gerçek kurtuluş isteyenlerin parolası bu olacaktır."

"Biz Türkler, bütün tarihimiz boyunca hürriyet ve istiklâle sembol olmuş bir milletiz!"

"Türk milleti istiklâlsiz yaşamamıştır, yaşayamaz ve yaşamayacaktır."

"Yurt toprağı, sana her şey feda olsun. Kutlu olan sensin."

"Yurt sevgisi ona hizmetle ölçülür."

"Ne kadar zengin ve müreffeh olursa olsun, istiklâlden mahrum bir millet, medenî insanlık karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye lâyık sayılamaz."

"Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir. Ben milletimin en büyük ve ecdadımın en değerli mirası olan bağımsızlık aşkı ile dolu bir adamım. Çocukluğumdan bugüne kadar ailevî, hususî ve resmî hayatımın her safhasını yakından bilenler bu aşkım malumdur. Bence bir millete şerefin, haysiyetin , namusun ve insanlığın vücut ve beka bulabilmesi mutlaka o milletin özgürlük ve bağımsızlığına sahip olmasıyla kaimdir. Ben şahsen bu saydığım vasıflara, çok ehemmiyet veririm. Ve bu vasıfların kendimde mevcut olduğunu iddia edebilmek için milletimin de aynı vasıfları taşımasını esas şart bilirim. Ben yaşabilmek için mutlaka bağımsız bir milletin evladı kalmalıyım. Bu sebeple milli bağımsızlık bence bir hayat meselesidir. Millet ve memleketin menfaatleri icap ettirirse, insanlığı teşkil eden milletlerden her biriyle medeniyet icabı olan dostluk ve siyaset münasebetlerini büyük bir hassasiyetle takdir ederim. Ancak, benim milletimi esir etmek isteyen herhangi bir milletin, bu arzusundan vazgeçinceye kadar, amansız düşmanıyım."

"Bilelim ki milli benliğini bilmeyen milletler başka milletlere yem olurlar."

"Milli mücadelelere şahsî hırs değil, milli ideal, milli onur sebep olmuştur."

"Milli egemenlik öyle bir nurdur ki, onun karşısında zincirler erir, taç ve tahtlar batar, mahvolur. Milletlerin esirliği üzerine kurulmuş müesseseler her tarafta yıkılmaya mahkumdurlar."

İkinci Bölüm

TÜRKİYE'NİN SINIRLARI

Türkiye'nin kuzeyinde; Karadeniz, kuzeydoğusunda; Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan-Nahçıvan, doğusunda; İran, güneyinde; Irak, Suriye ve Akdeniz, batısında; Adalar Denizi (Ege Denizi), kuzeybatısında ise; Yunanistan ve Bulgaristan bulunmaktadır.

Topraklarının kuzeybatı kısmının ortasında Marmara denizi vardır. Marmara Denizi, Çanakkale boğazı ile Adalar denizine, İstanbul boğazı ile de, Karadeniz'e bağlıdır. Adalar denizi güneyde, Akdeniz ile birleşir. Akdeniz ise, batıda Cebel-i Tarık boğazı ile Atlas Okyanusu'na bağlantılıdır. Bu sebeple, Türkiye'nin üç tarafını çevreleyen denizler, dünya okyanuslarına açılmaktadır. Türkiye ve Karadeniz'e komşu olan ülkeler için boğazların büyük bir önemi vardır. Ayrıca İstanbul boğazı üzerinde yapılan iki köprü (Boğaziçi ve Fatih) ile karadan Avrupa ile Asya birbirine bağlanmıştır. Öte yandan güneyde, Türkiye; Kuzey Afrika ülkelerine çok yakındır. Kısacası Türkiye, Avrupa-Asya ve Afrika kıtalarının birleştiği konumda yer almaktadır.

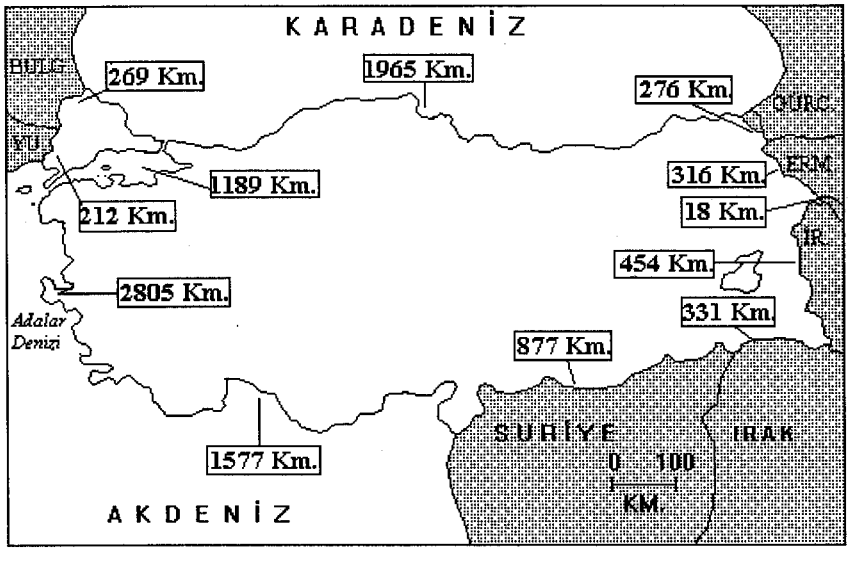
Türkiye'nin 2.753 km. kara sınır uzunluğu, 8.333 km. deniz kıyı sınır uzunluğu olmak üzere toplam sınır uzunluğu 11.086 km.yi bulur.

Kara sınırı, Bulgaristan (269 km.), Yunanistan (212 km.), Gürcistan (276 km.) (Acaristan 128, Gürcistan 148), Ermenistan (316 km.), Azerbaycan-

Nahçıvan (18 km.), İran (454 km.), Irak (331 km.) ve Suriye (877 km.) ülkeleri iledir.

Deniz kıyı sınırları ise Karadeniz (1.965 km.), Marmara Denizi (1.189 km.), Adalar (Ege) Denizi (2.805 km.), Akdeniz (1.577) ve Adalar kıyıları (1.067 km.) iledir.

TÜRKİYE'NİN KARA VE DENİZ KIYISI SINIR UZUNLUKLARI

1. TÜRKİYE'NİN KARA SINIRLARI

1.1. TÜRKİYE İLE ACARİSTAN-GÜRCİSTAN SINIRI

Türkiye'nin Acaristan ve Gürcistan ile olan sınırı, Ermenistan, Nahçıvan-Azerbaycan sınırları ile birlikte, 1991 yılına kadar Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ile olan tek sınır olarak kabul ediliyordu. Sovyetler Birliğindeki bağımsızlık hareketlerinin ardından, Türkiye'nin Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ile sınırı kalmamıştır. Söz konusu bu sınır, Bağımsız Devletler Topluluğu içinde yer alan bağımsız üç devletin sınırları olarak kaydedilmektedir. Bu sınırlar, 13 Ekim 1921 Kars Anlaşması ve 16 Mart 1921

Moskova Anlaşması ile belirlenmiştir. Toplam 610 km.yi bulan bu sınırın, 276 km.si Acaristan-Gürcistan, 316 km.si Ermenistan ve 18 km.si Nahçıvan-Azerbaycan iledir.

Acaristan-Gürcistan ile Türkiye sınırının toplam uzunluğu 276 km.yi bulur. Bunun 128 km.si Acaristan Özerk Türk Cumhuriyeti ile, geri kalan 148 km.si ise Gürcistan iledir. Türkiye ile Acaristan-Gürcistan sınırları, 16 Mart 1921'de Rusya ile Türkiye arasında Moskova Antlaşması ile çizilmiştir. Antlaşma gereğince, 28 Mart 1921'de Türk askeri kuvvetleri Acaristan'dan çekilmiş ve Acaristan toprakları Rusya Sovyet Cumhuriyetleri Birliği sınırları içine dahil edilmiştir.

Türkiye ile Acaristan-Gürcistan sınırı, batıda Karadeniz sahilinde Sarp deresinden başlar. Sarp deresinin denize döküldüğü yerde Sarp köyü vardır. Bu köy, derenin her iki yamacında kurulmuştur. Derenin kuzeydoğu yamaçlarındaki kesimi Acaristan'a, güneybatı yamaçlarındaki kesimi ise Türkiye'ye bırakılmıştır. Daha sonra sınır, dağlık ve plato yüzeylerinden devam eder. Acaristan-Karçal dağlarının arasından geçen sınır, doğuda Posof çayı vadisine girer ve güneye yönelir. Kurtkale'den sonra, Aktaş (Hazapin veya Azap) gölünün ortasından geçen sınır, Ardahan Platosu'nun doğu bölümü üzerinde devam ederek, Ermenistan sınırına ulaşır.

Bu sınırımızda, çok sayıda sorun bulunmaktadır. Başta sınır, savaş sonrası çizildiğinden yapay bir sınırdır. Çünkü Acaristan Türk bölgesi (Batum ve çevresi) tamamiyle Gürcistan'a bırakılmış ve Çoruh nehrinin aşağı kesimi, Türkiye sınırları dışında kalmıştır. Yapay olarak çizilen bu sınırımızda, öyle bir yanlışlık yapılmıştır ki, küçük bir köy yerleşmesi olan Sarp köyü ikiye bölünmüştür. Küçük bir köyün ikiye bölünmesi, dünya üzerinde ender rastlanan bir olaydır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Rusya arasında 1921 yılında imzalanan Moskova Antlaşması'nın yürürlüğe girmesi ile Türkiye-Acaristan sınırında ilginç olaylar yaşanmıştır. Bunlardan en ilginç olanı, Sarp köyünün bölüşümüdür. Antlaşma gereği Karadeniz sahilinde, Türkiye ile Rusya arasındaki sınır olarak, Sarp Köyü'nün ortasından geçen Sarp deresi esas alınmıştır. Antlaşma gereği olarak, Sarp köyünün; derenin kuzey yakasında yer alan mahalle ve sokakları Rusya'da, güney kesimindeki mahalle ve sokakları Türkiye'de kalmıştır.

1.2. TÜRKİYE İLE ERMENİSTAN SINIRI

Ermenistan ile Türkiye sınırının toplam uzunluğu 316 km.yi bulmaktadır. Bu sınır, Arpaçay ve Aras vadilerini izleyerek, Nahçıvan-Azerbaycan sınırında son bulur. Sınır tamamen yapay bir sınırdır. Çünkü Arpaçay ve Aras nehirlerinin suladığı verimli ovalar, çizilen bu sınır ile parçalanmıştır. Bu sebeble, Arpaçay ve Aras nehri sulama projelerinde zaman zaman sorunlar ortaya çıkabilmektedir.

Ermenistan ile en büyük sorun, Ermenilerin Doğu Anadolu bölgemizin büyük bir bölümünü kapsayan topraklar içinde, Büyük Ermeni Devleti kurma hayalleri ve bunu geçmişten bugüne sürekli dünya siyasi platformunda canlı tutmaya çalışmalarıdır.

1.3. TÜRKİYE İLE NAHÇIVAN-AZERBAYCAN SINIRI

Türkiye'nin en kısa kara sınırını teşkil eder. Nahçıvan-Azerbaycan ile Türkiye sınırı toplam uzunluğu 18 km.yi ancak bulur. Sınır, Iğdır Dil ucu adı verilen çıkıntı da Aras nehri boyunca devam eder. Nehir daha sonra, Nahçıvan-İran sınırını teşkil eder. Nahçıvan, Ermenistan Koridoru ile Azerbaycan'ın parçalanmış bir toprağıdır. Türkiye'nin Nahçıvan ile olan kara bağlantısı, adı geçen koridorun bulunmasından dolayı, Azerbaycan'a kadar devam edemez. Bu sınırımız da yapaydır. Çünkü sınır çizgisinin her iki tarafında, Türk insanı yaşamaktadır.

Nahcıvan, 13 Ekim 1921'de yapılan Kars Antlaşması'na göre; Azerbaycan'a ait olduğu belirtilmiştir. Antlaşmaya göre Nahcıvan, Rusya'ya, Ermenistan'a veya Türkiye'ye devredilemez, sınırları ihlal edilemez. Nahcıvan üzerinde hiçbir ülkenin garantörlük hakkı yoktur. Ancak Ermenistan'ın Nahcıvan'a yönelik bir askeri harekatı, doğrudan işgal sayılacaktır. Bu durumda, Türkiye'nin yapacağı askeri harekat, hukuka uygun bir müdahale olacaktır. Öte yandan böyle bir durumda, Nahcıvan yönetimi, Ermeni saldırısından korunmak için, Türkiye'den yardım isteyebilecek ve Türkiye bu yardıma hemen cevap verebilecektir.

1.4. TÜRKİYE İLE İRAN SINIRI

Türkiye ile İran sınırı toplam uzunluğu 454 km.yi bulur. Sınır, kuzeyde Dil ucundan, Nahçıvan sınırının bittiği yer olan Süreyya Çeşmesi yakınlarından başlar. Kuzey-Güney doğrultusunda, dağların zirvelerinden yani su bölümü çizgisini takip ederek uzanır. Güneyde Irak sınırı ile son bulur. Türkiye'nin kara sınırları arasında, tek doğal sınır olarak kabul edilir ve IV. Murat devrinde, 1639'da Kasr-ı Şirin Antlaşması ile çizilmiş-tir. Türkiye ile İran sınırı üzerinde, Kapıkule sınır kapısından sonra ikinci işlek sınır kapısı olan Doğubeyazıt-Gürbulak sınır kapısı bulunmaktadır.

Türkiye ile İran sınırı, doğal bir sınır olmasına rağmen, siyasi bakımından büyük sorunlar vardır. Özellikle kuzey yarısında, sınırın her iki tarafında Türkler yaşamaktadır. Yani burada, aynı toplum ikiye bölünmüştür. İran sınırları içinde kalan Güney Azerbaycan, Bugünkü Azerbaycan devletini oluşturan Kuzey Azerbaycan ve Nahçıvan ile Türkiye'nin Doğu Anadolu insanları arasında sıkı bir akrabalık bağı bulunmaktadır. Aynı dili, aynı dini ve aynı kültürü paylaşan bu insanlar, bugün farklı ülke sınırları içinde yaşamaktadır.

1.5. TÜRKİYE İLE IRAK SINIRI

Türkiye ile Irak sınırı toplam uzunluğu 331 km.yi bulur. Türkiye ile İran sınırı bitim noktasında başlar ve doğu-batı doğrultusunda uzanır ve Dicle-Hezil çayı kavşağı yakınlarında, Türkiye ile Suriye sınırında son bulur. Bu sınır, 5 Haziran 1926, Türkiye ile İngiltere arasında yapılan Ankara Antlaşması ile çizilmiştir. Antlaşma'da İngiltere'nin tüm isteklerine boyun eğilmiş ve tamamen Türk bölgesi olan Musul-Kerkük-Erbil bölgesi İngiliz himayesindeki Irak'a bırakılmıştır. Musul-Kerkük meselesi, Türk insanının kalbinde daima kanayan yaradır.

1.6. TÜRKİYE İLE SURİYE SINIRI

Türkiye'nin kara sınırları içinde en uzun olanı, Türkiye ile Suriye sınırıdır. Türkiye ile Suriye sınırı toplam uzunluğu 877 km.yi bulur. Türkiye ile

Suriye sınırı, Türkiye ile Fransa arasında yapılan 20 Ekim 1921, 5 Haziran 1926 ve 23 Haziran 1939 Ankara Antlaşmaları ile düzenlenmiştir.

Türkiye ile Suriye sınırı, yapay bir sınırdır. Bu sınırımızda, 13 kadar sınır kapısı bulunmaktadır. Sınırın çok uzun olması ve bazı kesimlerinde kontrolün güç olması nedeniyle, kaçakçılık ve kaçak girişler olabilmektedir. Sınır kapılarının azaltılması ve sınırdaki denetimlerin artırılması ile bu sorun giderilebilir.

Suriye sınırının yapay olarak çizilmiş olmasından ötürü, birbirleri ile akraba olan köyler, farklı ülkelerde kalmıştır. Gerçi bu köylüler, karşılıklı olarak Pasavan Geçiş yapabilmektedirler. Ancak bu geçişlerde de, sorunlar çıkmaktadır. Öte yandan Humus ve Hama'ya kadar uzanan bölgede çok sayıda Türk nüfusu bulunmaktadır. Bu da, büyük sorunlar doğurmaktadır. Ayrıca Suriye Yönetimi'nin Türkiye'ye karşı beslemiş olduğu kin ve garaz sonucunda, bu sınır bölgemizde terör olayları geçmişten bugüne devam etmektedir.

1.7. TÜRKİYE İLE BULGARİSTAN SINIRI

Türkiye ile Bulgaristan arasındaki sınır, 1912-13 Balkan Savaşı ile tespit edilmiş ve 24 Temmuz 1923 Lozan Antlaşması ile tasdik edilmiştir. Türkiye ile Bulgaristan sınırı toplam uzunluğu 269 km.yi bulur. Sınır, Kapıkule sınır Kapısı yakınlarında başlar. Kapıkule sınır kapısı, Türkiye'nin en işlek sınır kapısıdır. Bulgaristan-Türkiye sınırı, önce kuzeydoğu, sonra doğu istikametinde uzanır. Bir süre Tunca nehrinin en derin çizgisini takip eder. Daha sonra doğuya yönelerek Istranca (Yıldız) dağlarının üzerinden aşar. Karadeniz yakınlarında Rezve deresini takip ederek Karadeniz'e ulaşır.

Türkiye ile Bulgaristan sınırı da, diğer sınırları gibi yapay ve siyasi bir sınırdır. Çünkü tamamen Türk bölgeleri olan Rodop Dağları, Deliorman, Meriç, Arda ve Tunca nehirleri boyları Bulgaristan sınırları dahilinde kalmıştır. Bulgaristan'ın ülkesindeki Türklere karşı uyguladığı zulüm ve baskısı sonucunda, Türkiye'ye sürekli göç dalgaları olmuştur.

1.8. TÜRKİYE İLE YUNANİSTAN SINIRI

Türkiye ile Yunanistan arasındaki sınır, 24 Temmuz 1923 Lozan Antlaşması ile çizilmiştir. Türkiye ile Yunanistan kara sınırı toplam uzunluğu 212 km.yi bulur. Kara sınırı, Meriç ırmağının en derin çizgisini takip eder. Kapıkule sınır kapısı yakınlarında, Bulgaristan ile Türkiye sınırı ile birleşir. Türkiye'nin denizden ve karadan Yunanistan ile olan sınırının tamamı yapay bir sınırdır. Çünkü Yunanistan sınırları dahilinde kalan adalar ve kara sınırı dahilinde yer alan Batı Trakya, Türk nüfusunun yoğun olduğu Türk topraklarıdır.

2. TÜRKİYE'NİN DENİZLER İLE OLAN SINIRLARI

Türkiye, üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımadadır. Türkiye'nin denizler kıyı toplam uzunluğu 8.333 km.yi bulur. Kara sınırlarının toplam uzunluğu olan 2.753 km. denizlerin kıyı uzunluğu ile toplanırsa, toplam 11.086 km.yi bulur. Denizleri kıyı uzunluğu toplam uzunluğun % 75'ini teşkil eder.

Denizler toplam kıyı uzunluğunun 1.965 km.si Karadeniz, 1.189 km.si Marmara, 2.805 km.si Adalar (Ege), 1.577 km.si Akdeniz kıyılarını teşkil eder. Türkiye'ye ait olan adaların kıyı uzunluğu ise 1.067 km. kadardır. Öte yandan Türkiye'nin Anadolu kıyıları uzunluğu 6.480 km., Trakya kıyı uzunluğu 786 km., Adalar kıyı uzunluğu ise 1067 km. dolayındadır.

Türkiye'nin Karadeniz ile olan sınırında önemli bir sorun bulunmamaktadır. Bunun sebebi, Karadeniz'in içinde önemli bir adalar grubunun olmayışı ve büyük bir deniz olmasından kaynaklanmaktadır. Buna rağmen, Rusya ile zaman zaman bazı sorunlar yaşanmaktadır. Karadeniz ile Adalar Denizi arasında yer alan Marmara denizi boğazlar ile bağlantılıdır. Bu sebeple Karadeniz ile sınırları olan ülkeler, açık denizlere açılabilmesi için söz konusu bu boğazlardan geçmek zorundadır. Boğazlardan geçişler çoğu kez sorun yaratmaktadır. Bu sebeple öteden beri bir Boğazlar Sorunu yaşanmaktadır.

Akdeniz'in yapısı da, kısmen Karadeniz'e benzer. Ancak Doğu Akdeniz'in incisi olan Kıbrıs adasının jeopolitik konumundan ötürü, tarih boyunca kilit noktasını oluşturmuştur. Kıbrıs Sorunu bugün de canlılığını korumaktadır.

Adalar Denizi, yapısal olarak diğer denizlerimize benzemez. İçinde çok sayıda adalar bulunmaktadır. İşte bu sebepledir ki, bu denizimiz adı, geçmişten bugüne Ege Denizi değil, Adalar Denizi olmuştur. Bu deniz içinde bulunan adaların kime ait olduğu, günümüzde tartışılır haldedir. Jeopolitik, jeolojik, coğrafik ve tarihsel açıdan Türkiye'nin olan bu adalar maalesef siyasi entrikalarla Yunanistan'a bırakılmıştır. Adalar Sorunu hala çözümlenmiş değildir.

OKUMA PARÇASI

TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ KONUMUNDAN KAYNAKLANMIŞ POLİTİK VE EKONOMİK SONUÇLARI

Türkiye'nin dünya üzerindeki yeri veya coğrafi konumu ile bundan kaynaklanmış olan politik ve ekonomik sonuçları, kısaca şöyle özetleyebiliriz:

1.Türkiye, Asya Anakarası'nın Avrupa üzerine doğru sokulmuş olan, 1000 km. uzunluğundaki bir yarımadası görünümündedir.Ama, yarımada değildir.

2.Tarihi adıyla Küçük Asya ya da Anadolu olarak bilinen Türkiye; Asya ve Avrupa'yı ayırıcı değil; aksine, birleştirici bir coğrafi role sahiptir. Bu fonksiyon, geçmişte olduğu gibi, bugün de sürmektedir.

3.Türk toplumu, teknik ve teknolojik gelişmeler bakımından, hem batılıdır ve hem de sıkı sıkıya batıyı izlemek zorundadır. Kültür ve uygarlığın kökeni açısından, batı ve doğudan etkilenmiş olmasına rağmen, kendisine özgü orijinal bir toplumdur ve kendi kültürünü titizlikle koruyup geliştirmektedir.

4.Batı toplumlarının, Ortadoğu politik yelpazesi üzerinde düşünülen Türkiye, coğrafi konumunun stratejik önemi nedeniyle, tarihin her döneminde ilgi odağı bir ülkedir. Bu önem, gelecekte de devam edecektir.

5.Türkiye arazisinin coğrafi konumu, başka bir deyişle ılıman kuşağın güney yarısında bulunması nedeniyle, yerleşmeyi ve ekonomik faaliyetleri kolaylaştıran iklim özelliklerine sahiptir. Bu nedenle de, en az Neolitik'den veya M.Ö. 10-12 bin yıl öncesinden beri, Anadolu'da insan yaşamaktadır. Bu tarihin 50-60 bin, hatta 150-200 bin yıl olması da kuvvetle muhtemeldir. Bu nedenle Anadolu, dünyanın en eski kültürel bölgelerinden biridir.

6.Anadolu, tarihin her döneminde Eski Dünya karalarının ilişkisini sağlayan bir köprü rolü yapmıştır. Buna rağmen, Küçük Asya'nın jeolojik-morfolojik ve orografik özellikleri bu geçişi, E-W yönünde büyük ölçüde kolaylaştırdığından; Anadolu'ya yönelik akınlar ve gelip yerleşmeler, hemen tümüyle doğu-batı yönünden olmuştur.

7.Coğrafi konumun, taktik (saldırı) ve stratejik (savunmaya yönelik) avantajları nedeniyle Türkiye, bugün de batı toplumlarının çok ilgi duyduğu bir ülkedir. Örneğin, NATO ülkeleri Türkiye'yi, Rusya'nın Akdeniz ve Ortadoğu'ya yayılmasını önleyen, bir tampon devlet olarak görmüşler, fakat gerekli desteği sağlamaktan kaçınmışlardır. Oysa bu ülke, daha XVIII.yüzyıldan beri Anadolu Köprüsü'nü zorlamakta ve işgale çalışmaktadır. Çarlık Rusyası'nın 1917'de komünist ihtilali sonucu S.S.C.B adını alması ve 1991 yılında resmen dağılmasına kadar geçen devre, soğuk savaş devresi diye adlandırılır. Bu devre içinde, Rusya'nın Türkiye'yi işgal girişimleri olmuştur. Dağıldıktan sonra, bu talebinden vazgeçtiğine ilişkin bir güvence de vermemiştir. Batılı ülkelere de güvenilmez. O halde Türkiye, her şeyden önce, kendi gücüne güvenmeli ve güçlü olmalıdır. Bunun, bir ikinci yolu yoktur.

Prof. Dr. Hayati DOĞANAY
"Türkiye Beşeri Coğrafyası" adlı kitabından alınmıştır.

Üçüncü Bölüm

TÜRKİYE'NİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

1. YERİN JEOLOJİK YAPISI İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Türkiye'de, hemen hemen tüm jeolojik zaman ve devirlere ait araziler yer almaktadır. Ancak bütünüyle Alp-Himalaya kıvrım kuşağı içinde yani Üçüncü Zaman'da (Tersiyer) şekillenmiştir. Günümüzden 65 milyon yıl önce başlayan, dağ oluşumu sırasında meydana gelen yer hareketlerinde, derin deniz havzalarında biriken çeşitli tortul tabakalar kıvrılarak yükselmiştir. Karadeniz ve Toros dağ sıraları bu hareketler sırasında oluşmuştur. Daha ziyade Üçüncü Zaman'da başlayan volkanik faaliyetler ise, yakın dönemlere kadar devam etmiştir. [1]

[1] Dünyanın oluşumu ile ilgili, bugünkü bilgiler. Dünyanın yaklaşık 4,5 milyar yıl yaşında olduğu kabul edilmektedir. Bu 4,5 milyar yıl, Jeologlar tarafından, jeolojik zamanlar diye tabir edilen dilimlere bölünmüştür. Dünyanın oluşumu konusunda değişik teoriler vardır. Bunlardan birisi Alman Yerbilimcisi, Meteorolog ve Astronom Alfred WEGENER (1880-1930)'e ait. Wegener, "Kıtaların Kayması ve Okyanusların Oluşumu" teorisini 1915 yılında bir rapor halinde sunmuştur.

Wegener'in "Levha Tektoniği" adını verdiği teorisi özetle şu şekildedir: Dünyamızın yaşı yaklaşık 4,5 milyar yıl olarak tahmin ediliyor. Bu toplam sürenin yaklaşık 3,9 milyar yılı İlkel zaman yada Birinci zaman öncesi (Prekambrien) olarak kabul ediliyor. Bu çok uzun bir süreyi kapsayan devrede, Dünyamız bir gaz kütlesi iken, soğuyup katılaşıyor ve üzerinde atmosfer oluşuyor. Dünyanın tamamı üzeri sularla kaplanıyor. 2 milyar yıl önce, Okyanusun tabanından magma çıkarak ilk kara parçası oluşmaya başlıyor. Birinci zaman (Paleozoik) başlarında yani günümüzden 600 milyon yıl önce, dünyamız üzerinde müşterek bir "Dünya Kıtası" (Pangea) ve onu çevreleyen bir "Dünya Okyanusu" (Pantalassa) bulunuyordu.

Birinci Zaman (Paleozoik) boyunca Dünya kıtası ortasından büyük bir kırık hat ile ayrılıyor ve İkinci Zamanın (Mezozoik) başlarında yani 200 milyon yıl öncesinde, iki kıta oluşuyor. Kuzeydeki

Türkiye'nin oluşumu esnasında, taşlar ve toprak oluşmaya başlamıştır. Bilindiği gibi, madenlerin oluşumu da, yerin yapısı ile ilişkilidir. Söz konusu bu taş ve toprakların çeşitliliği ve madenlerin bolluğu Türkiye'nin jeopolitiğine doğrudan etkilemektedir.

Dördüncü Zaman'da (Kuvaterner), yani son 2 milyon yıldır, aşınma, taşınma ve birikme faaliyetleri olmuş ve özellikle Türkiye'nin kıyı bölgelerinde, akarsuların denizlere döküldüğü yerlerde, alüvyon ovaları oluşmuştur. Söz konusu bu ovaların, Türkiye ekonomisine katkıları oldukça fazladır ve ülkenin ekonomik güç olmasında birinci derecede rol oynarlar.

Türkiye'nin yapısından kaynaklanan en önemli olay, şüphesiz depremlerdir. Yerküre üzerinde oluşan depremlerin büyüklüğü ve neden oldukları zararlar göz önüne alındığında iki ana deprem kuşağı en çok ilgi çeken bölgelerdir. Bunlardan biri Büyük Okyanusu çevreleyen ve özellikle Japonya üzerinde etkili olan Pasifik Deprem Kuşağı, diğeri ise Cebelitarık'tan Endonezya adalarına uzanan ve Türkiye'nin de içinde bulunduğu Akdeniz-Himalaya deprem kuşağıdır.

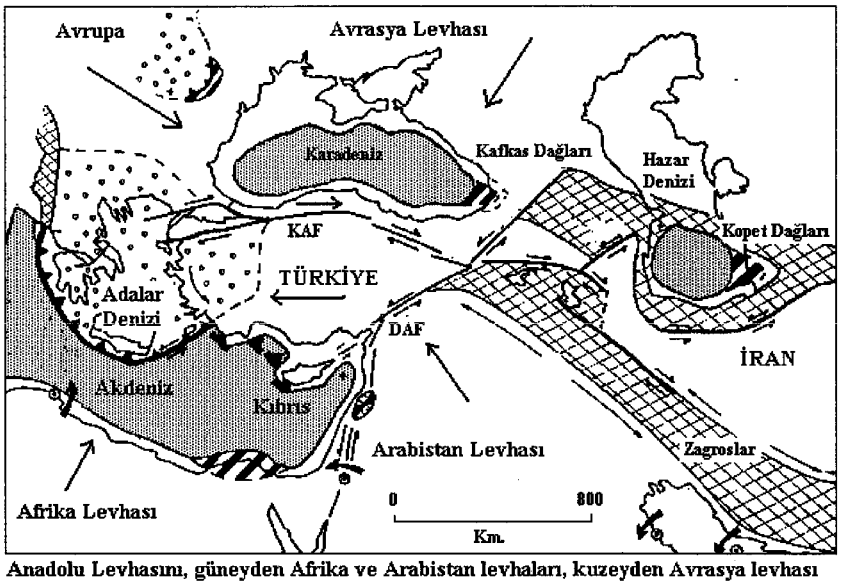
Türkiye'nin bulunduğu bölgede büyük levhalar arasında küçük birçok levhanın olması, Türkiye'nin büyük bir bölümünün deprem kuşağı içinde yer almasına neden olur. Türkiye, üç büyük levhanın etkisi altındadır. Avrasya, Afrika ve Arap levhaları. Anadolu'nun büyük bir kısmının yer aldığı Anadolu levhası, Avrasya levhasının küçük bir bölümüdür.

Bu levhalar arasındaki etkileşim şöyledir: Afrika levhası, Akdeniz'de Helenik-Kıbrıs Yayı denilen bölgede, Avrasya (veya onun bir parçası olan Anadolu) levhasının altına dalar. Arap levhası ise Kızıldeniz'deki açılma nedeniyle kuzeye doğru hareket eder ve Anadolu levhasını sıkıştırır. Bu sıkıştırma sonucu Bitlis Bindirme Zonu (Bitlis Kenet Kuşağı) oluşmuştur. Sıkıştırma halen sürdüğü için, Anadolu levhası kuzey ve güneydeki fay hatları boyunca batıya doğru hareket eder. Anadolu levhasının kuzey sınırında, Kuzey Anadolu Fayı vardır. Güney sınırını ise, Helenik-Kıbrıs Yayı ile Doğu Anadolu Fayı oluşturur.

---

parçaya Laurasia, güneydekine ise Gondwana adı verilmektedir. Bu iki kara parçasının ortasında da Tetis Denizi meydana geliyor. Üçüncü Zaman'da (Tersiyer), yani günümüzden 65 milyon yıl önce, Tetis denizi yer yer kıvrılarak yükseliyor ve Alp-Himalaya Dağ sıraları oluşuyor. Dördüncü Zaman'da (Kuvaterner), yani son 2 milyon yıl boyunca, daha ziyade iklim değişmeleri yaşanıyor ve aşınma, taşınma ve birikme faaliyetleri oluyor.

TÜRKİYE'Yİ ETKİLEYEN LEVHALAR VE FAY HATLARI

Anadolu Levhasını, güneyden Afrika ve Arabistan levhaları, kuzeyden Avrasya levhası sıkıştırmaktadır. Bunun sonucunda, Türkiye'de çok sayıda depremler oluşmakta ve bu depremler, ülke ekonomisini ve jeopolitiğini olumsuz etkilemektedir.

Arap levhasının sıkıştırması sonucu batıya kayan Anadolu levhasının sınırlarında, Afrika levhasının Avrasya levhasının altına dalması sonucu Akdeniz'de ve Ege Graben Sistemi içersinde depremler meydana gelir. Ancak Arap levhasının sıkıştırması bu bölgelerdeki hareketlenme ile tamamen telafi edilemediği için İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinde de içsel deformasyon nedeniyle depremler olabilmektedir.

Türkiye, yeryüzündeki en önemli iki deprem kuşağından birisi olan Akdeniz-Himalaya deprem kuşağı üzerinde bulunmaktadır. Kuşak boyunca, Anadolu'nun batı, kuzey ve doğusunda çeşitli faylar (kırıklar) oluşmakta, bunlarsa Türkiye'yi dünyanın en sık tektonik deprem geçiren bölgelerinden biri haline getirmektedir.

Türkiye, dünya üzerinde yer alan Akdeniz-Himalaya Deprem Kuşağı'nın orta bölümünde bulunmaktadır. Bu nedenle, ülkemizde geçmişten bugüne sık sık depremler olmuş ve bu depremler çok sayıda can ve mal kaybına yol açmıştır. Eğer tedbir alınmazsa, üzücü olayların yaşanması gelecekte de devam edecektir.

Anadolu'nun kuzeyinde çok büyük bir kırık hat bulunmakta ve buna Kuzey Anadolu Fay Hattı (Kırık Hattı) denmektedir. Bu Fay hattı, Marmara Denizi'nden başlayıp, Bolu, Çorum, Erzincan, Erzurum üzerinden İran'a doğru uzanmaktadır. Dünyanın en aktif ve en önemli kırık hatları arasında yer alan Kuzey Anadolu fay kuşağının, uzunluğu yaklaşık 1.200 km.'yi bulur. Genişliği ise 100 m ile 10 km arasında değişmektedir.

Diğer taraftan, güneyden Amik Ovası - Kahramanmaraş - Malatya - Elazığ üzerinden gelen Doğu Anadolu Fay Hattı Bingöl - Karlıova yakınlarında, Kuzey Anadolu Fay Hattı ile birleşmektedir. Bu iki fay hattından başka küçük çaplı fay hatları da bulunmaktadır. Şüphesiz bu fay hatları, aynı zamanda, deprem kuşaklarına denk gelmektedir.

Genel bir ifadeyle Türkiye topraklarının % 91'i deprem tehlikesi altında bulunan bölgeler içindedir. Bu bölgelerde nüfusun % 98'i, sanayiinin, % 95'i ve barajların % 92'si deprem bölgeleri içerisinde yer almaktadır.[2]

Diğer bir ifadeyle, Deprem Bölgeleri Haritası'na göre; Türkiye'nin %92'sinin deprem bölgeleri içerisinde olduğu, nüfusunun %95'inin deprem tehlikesi altında yaşadığı ve ayrıca büyük sanayi merkezlerinin %98'i ve barajlarının %93'ünün deprem bölgesinde bulunduğu bilinmektedir. Türkiye'de, depremlerden her yıl ortalama 1.003 insan ölmekte ve 7.094 bina yıkılmaktadır.

Türkiye depremleri ile ilgili genel ve yerel çalışmalar oldukça fazladır. Genel çalışmalardan en dikkat çekenleri, E. Lahn ile N.Pınar tarafından kaleme alınan "Türkiye depremleri İzahlı kataloğu.", Kâzım Ergin, Uğur Güçlü ve Zeki Uz tarafından hazırlanan "Türkiye ve Civarının Deprem kataloğu" adlı çalışmalardır. Bu çalışmalarda, M.S. 11 yıldan itibaren 1964 yılı sonuna kadar, toplam 2.204 deprem tespit edilmiştir. Tespit edilebilen bu depremlerin 597'si M.S 11yıldan M.S. 1899 yılına kadar olan devre içinde olan depremlerdir.[3]

Türkiye'de çok yıkıcı depremlerin olması, haklı olarak bazı tedbirlerin çok erken başlamasına neden olmuştur. Özellikle 1939-1944 yılları arasında çok şiddetli depremler olmuştur. Bu depremlerde; yaklaşık 44.000 kişinin

---

[2] BAYÜLKE, N., 1978, "Depremler ve Depreme Dayanıklı Yapılar." İmar ve İskan Bakanlığı, Deprem Araştırma Enstitüsü, 20, ANKARA.

[3] LAHN, E.- PINAR, N., 1952, Türkiye Depremleri İzahlı Kataloğu. İmar ve İskân bakanlığı yay. ANKARA.

ERGİN, K.- GÜÇLÜ, U.- UZ, Z., 1967, Türkiye ve Civarının Deprem kataloğu. İTÜ, Maden Fakültesi, Arz Fiziği Ens. Yay. No.24, İSTANBUL.

ölmesi (1939 Erzincan 32968 kişi, 1942 Niksar-Erbaa 3.000 kişi, 1943 Tosya-Ladik 4.000 kişi, 1944 Bolu Gerede 3.959 kişi), Türkiye yöneticilerini bazı tedbirler almaya zorlamıştır. Bu vesileyle 1944 yılında depremlerden önce ve sonra alınması gereken tedbirleri içeren 4.723 sayılı yasa çıkarılmıştır. Yine bu anlamda 1950 yıllarda, deprem ile ilgili çok ayrıntılı çalışmalara başlanmış ve Türkiye'de ilk defa deprem tehlikesi haritası hazırlanmıştır. Bütün bu öncü çalışmalara rağmen, çalışmalar devam ettirilememiş ve deprem çalışmalarına yeterince ödenek ayrılmadığı için, çalışmalar ağır aksak yürümüştür. Bu nedenle 1999 yılı depremlerinde bile can ve mal kaybı çok fazla olmuştur.

Tarihi ve 20. yüzyıl depremlerinin olduğu bölgeler incelenirse, Türkiye; depremsellik yönünden beş bölgeye ayrılmaktadır. Birinci ve ikinci bölge, Kuzey Anadolu, Güneydoğu, Doğu ve Batı Anadolu faylarının geçtikleri bölgelerdir ve gelecekte de bu bölgelerde depremler büyük ihtimalle tekrarlanacaktır.

Türkiye'de Tuz gölü ile Anamur-Silifke arasındaki bölge ve Güneydoğu Anadolu'da Suriye-Irak sınır bölgesi deprem bakımından en tehlikesiz bölge olarak nitelendirilmektedir ve bu tehlikesiz bölgelerde gelecekte de tehlikeli depremlerin olmayacağı tahmin edilmektedir.

Türkiye'nin jeolojik yapısından kaynaklanan levhaların hareket etmesi devam ettiği sürece, depremlerin sona ermesi mümkün değil. Öyle görülüyor ki, gelecek yüzyıllarda da Türkiye'de şiddetli depremler olacak. Özellikle Kuzey Anadolu ve Doğu Anadolu Fay Zonları boyunca, Batı Anadolu Bölgesi Çöküntü Ovaları bölgesinde şiddetli depremlerin meydana gelmesi gelecekte de aralıksız devam edecek. Bu depremlerin olmasını önlemek mümkün görülmüyor. Ancak depremi bir doğal afetten çıkarıp, normal günlük bir olay haline getirmek mümkündür.

Türkiye; gelecekte depremleri durduramaz, ancak depremleri doğal bir afet olmaktan çıkarabilir ve sıradan doğal bir olay haline getirebilir. Bu da, deprembilimi ile ilgili çalışmalara ağırlık vererek, yapı tekniğini geliştirerek ve vatandaşını deprem konusunda bilinçlendirerek gerçekleştirebilir.[4]

Türkiye'nin yerin yapısından kaynaklanan bu özellik, Türkiye'nin jeopolitiğinde de çok önemli etkisi bulunmaktadır. Depremlerde çok sayıda insan ölmekte ve yaralanmakta, çok fazla mal kaybına yol açmaktadır.

[4] ÖZEY, R, 2000, Depremle Uyanmak. Ekev Yayınları, Erzurum.

Başta depremler, Türkiye bütçesini çok fazla sarsmakta ekonomik krizlerin çıkmasına neden olmaktadır. Öte yandan depremler, Türk insanının psikolojisini bozmakta ve gerçekten ülkede sosyal bunalım ortaya çıkarmaktadır. Ekonomik ve psikolojik kriz ise, Türkiye'nin dünya ülkeleri arasındaki güç dengesini değiştirmektedir.

2. YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Türkiye'nin ortalama yükseltisi 1.132 m.yi bulur. Bu yükseltisi ile kıtaların en yücesi olan Asya (1.010 m.)'dan bile yüksektir. Trakya yarımadasının yükselti bakımından fazla yüksek olmayışı (180 m.) dikkate alınırsa, Anadolu yarımadasının yükseltisi ise bu değerden biraz daha fazla olduğu muhakkaktır (1162 m.). Bu yükseltisini içinde bulundurduğu çok sayıda yüksek sıradağlardan alır.

Türkiye'nin yeryüzü şekilleri, çok engebeli ve dağlıktır. Bu özelliğini, 3.zamanda Doğu Avrupa Platformu ile Afrika ve Arabistan platformlarının birbirine yaklaşmaları sonucunda kazanmıştır. Bu nedenle, Türkiye'de dağlar, doğu-batı doğrultusunda, sıralar halinde uzanır. Kuzeyde Karadeniz, güneyde Toros dağları yer alır. Bu dağlar, Avrupa'daki Alpler ile Asya'daki Himalayalar'ı birbirine bağlar. Ülkenin orta kesiminde nispeten yüksek ve kapalı bir havza bulunur. Burada Konya ovası vardır. Doğu Anadolu bölgesinde ise oldukça yüksek platolar yer alır.

Türkiye'nin kuzeyinde, Avrupa'nın Alpidler dizisinin devamı olan Istranca (Yıldız) dağları, Karadeniz sıradağları (Köroğlu, Ilgaz, Küre, Canik, Giresun ve Kaçkar dağları), güneyinde Avrupa'nın Dinaridler dizisinin devamı olan Toroslar (Gölgeli, katrancık, Beydağları, Söğüt, Karakuş, Sultan, Geyik, Bolkar, Aladağ, Tahtalı, Binboğa, Malatya, Akdağ, Muş ve Hakkari dağları), batı-doğu doğrultusunda uzanmaktadır. Batı Anadolu'da yine aynı yönde uzanan ve horstlara tekabül eden Kaz dağı, Madra dağı, Eğrigöz dağı, Bozdağlar, Aydın dağları ve Menteşe dağları yer almaktadır.

Türkiye'nin kıyı dağlarının çoğu yeri ormanlarla kaplıdır. Ormanların, Türkiye ekonomisine katkısı büyüktür. Öte yandan özellikle Kıyı dağları, Anadolu'yu bir doğal yüksek surlar gibi kuşatmakta ve adeta düşmanlardan korumaktadır. Osmanlı Devleti'nin yıkılışı yıllarında, Büyük Güçlerin İç Anadolu'yu işgal edememelerinde, kıyı dağlarının koruyucu özelliği

olmasındadır. Düşman kuvvetleri, söz konusu bu yüksek dağları, Türk'ün azim ve kararlığı ile birleşince aşamamıştır. Ancak Batı Anadolu'da dağların denizlere dik uzanması ve vadilerin aynı doğrultuda uzanması, Yunan işgalini kolaylaştırmışsa da, vadilere paralel uzanan yüksek sıra dağlar Kuvvay-ı Milliye'nin sığınağı olmuştur. Kurtuluş savaşında, Aydın, Bozdağ, Karıncalı ve Madran dağlarında barınan Efeler, Türk tarihine kahramanlık destanı yazdırmışlardır.

Doğu Anadolu'da ise; Tecer, Mercan, Palandöken, Karagöl, Mescit, Kargapazarı, Allahuekber ve Aras dağları bulunmaktadır ve bu dağların yükseltisi oldukça fazladır. Ayrıca bu bölgede Nemrut, Süphan, Ağrı dağı (5.137 m.) gibi volkanik yükseltiler de bulunmaktadır. Doğu Anadolu'nun platoları ve dağları, Anadolu kalesinin en yüksek surlarını teşkil etmektedirler. Ve bu dağlar, barış zamanında hayvancılık besleme alanını, savaş zamanında ise aşılması güç surların görevini üstlenmektedir. Kargapazarı, Dumlu ve Palandöken dağları, tarih boyunca Erzurum'un savunmasında büyük rol oynamışlardır.

Orta Anadolu bölgesinde ise yükseltisi 1.000 m.yi aşan yüksek ovalar ve platolar bulunmaktadır. Konya Ovası, âdeta çevresi yüksek surlarla çevrili bir kale içini andırmaktadır ve buğday tarımı ile âdeta kalenin ambarını teşkil etmektedir.

Türkiye'nin denize bakan kıyı yamaçları, özellikle kuzey ve güney bölümünde, denize dik olarak inmektedir ve aşılması güç yalçın kale duvarlarını andırmaktadır. Ayrıca kalenin dış duvarlarında yaşayan insanların ihtiyaçlarını giderecek durumda olan kıyı ovaları da (kuzeyde Bafra, Çarşamba, güneyde Çukurova) bulunmaktadır.

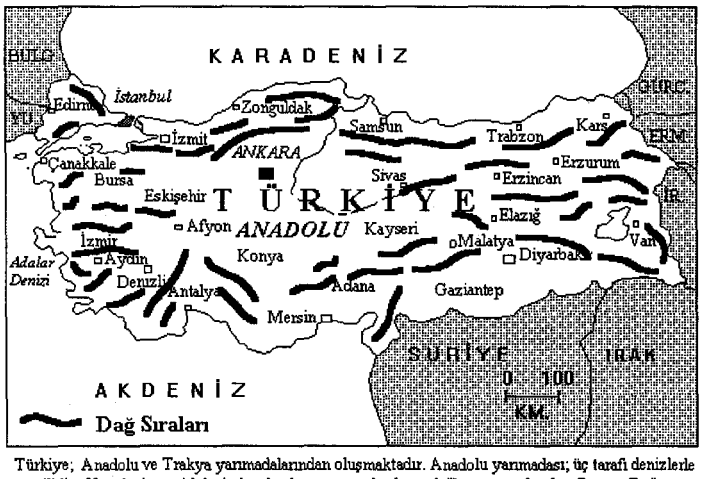
Türkiye'nin yeryüzü şekilleri bakımından coğrafi bölgeler arasında karşılaştırma yapıldığında çok büyük farklılıklar görülür. Marmara ve Batı (Ege) Anadolu bölgeleri yükselti bakımından daha az değerler göstermekte ve çok verimli ovalara sahip bulunmaktadır. Öte yandan yükseltisi pek fazla olmayan dağların denizlere dik ve bu dağlara paralel uzanan akarsu vadilerinin yer alması nedeniyle, denizin etkisi yeryüzünün her yerinde etkisini göstermesine sebep olmaktadır. Dolaysıyla insan yaşamı için en elverişli ortamı oluşturmaktadır. Söz gelimi burada Büyük Menderes Bölgesi en iyi örneği teşkil eder. Nitekim Evliya Çelebi Aydın yöresini gezerken, "Dağlarından yağ (Zeytin), ovalarından bal (İncir) akıyor." ibaresini kullanması bölgenin genel karakterini yansıtır.

İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin yükseltisi nispeten fazla olmasına rağmen, fazla dağlık olmayıp, plato özelliği taşırlar. Bu özelliğinden dolayı, İç Anadolu bölgesinde Konya ovası, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Harran ovası gibi Türkiye'nin can damarı olan verimli ovalara sahiptir. Nitekim Konya Ovası, "Türkiye'nin Tahıl Ambarı" unvanını alması boşuna değildir. Öte yandan Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) tamamlandığında, medeniyetlerin beşiği olan Harran ovasının yeniden canlanması gündemdedir.

Akdeniz, Karadeniz Bölgeleri yeryüzü şekilleri bakımından birbirine benzer özellikler gösterir. Her iki bölgede denize paralel yüksek sıradağlar uzanır. Dağlar çok yüksek ve sarp olduğundan yerleşme açısından pek elverişli değildir. Bu nedenle her iki bölgede dağlık alanlardan kıyı kesimlerine ve diğer bölgelere doğru hızlı bir göç hareketi görülür.

Doğu Anadolu Bölgesi ise hem yükseltisi çok fazladır ve hem de yüksek dağlar bulunmaktadır. Bu bölgenin genel karakterini yüksek dağlar ve platolar oluşturur. Bu nedenle bu bölgemizde tüm yerleşmeler dağlar arasında kalan havzalara sıkışmış durumdadır. Öte yandan havzalarda bile yaşam şartlarının pek elverişli olmayışı nedeniyle bölgeden sürekli göç hareketi yaşanmaktadır.

ANADOLU YARIMADASI, DÜNYANIN KALESİDİR.

Türkiye; Anadolu ve Trakya yarımadalarından oluşmaktadır. Anadolu yarımadası; üç tarafı denizlerle çevrilidir. Karadeniz ve Akdeniz kıyıları boyunca yüksek sıradağlar uzanmaktadır. Batı ve Doğu Anadolu'da da yüksek sıradağlar bulunmaktadır. Doğal görünümü itibariyle Anadolu; bir "kale"ye benzer. Dünya fiziki haritasında da bu kale belirgin bir şekilde görülmektedir.

Türkiye, oldukça yüksek, dağlık bir kara parçasını oluşturur. Bu özelliği ile kıtaların yücesi Asya'ya benzese de ondan ortalama 100 m.den daha yüksektir. Bilindiği gibi, dağ devletleri savunma açısından büyük avantajlara sahiptir. Daha yakın tarihte Afganistan, Rus işgâli sırasında, söz konusu bu avantajının yararlarını görmüştür.

Çanakkale Savaşları, coğrafi bir yaklaşımla ele alındığında, coğrafyanın önemi açıkça görülür. Gerçekten bugün bile Gelibolu yarımadasını ve Çanakkale Boğazı'nı gezip gören bir insan, bölge topografyasının cazibesine kapılır. Savaşların geçtiği yarımadadaki önemli tepelerin hepsi, tatlı su kaynaklarının hemen tamamı, Türk askerlerinin kontrolü altında kalmıştır. Öte yandan boğazın topografik özelliği, düşman gemilerinin ilerlemesine engel olmuştur. Bölgeye hakim tepeler ve tatlı su kaynaklarının mevcudiyeti, Türk Ordusunu, düşman kuvvetlere karşı üstünlük sağlamıştır. Tüm bu coğrafi avantajlara ek olarak, iklim şartları da Türk tarafına avantaj sağlamıştır. Gelibolu yarımadasına yapılan çıkartma gecesi' aniden çıkan fırtına, İngiliz kuvvetlerinin farklı bölgeden karaya çıkmasına yol açmış ve bu gelişme savaşın seyrini değiştirmiştir.

Türkiye'nin bu özelliğinden dolayı, yakın geçmişte özellikle Orta Anadolu Bölgesi hiçbir zaman düşman işgâline uğramamıştır. Osmanlı Devleti'nin yıkılışı ile birlikte Türk Milleti bağımsızlık hareketlerini Orta Anadolu bölgesinde başlatmış ve bu bölgeyi bir kale gibi kullanmıştır. İstiklâl Savaşı iyi tahlil edildiğinde, Anadolu'nun yeryüzü şekillerinin ne kadar büyük avantaj sağladığı açıkça görülür.

3. İKLİM ÖZELLİKLERİ İLE JEPOLİTİK İLİŞKİSİ

Türkiye, enlem itibariyle yaklaşık 36-42 derece kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Enlemler göz önünde tutulduğunda Türkiye toprakları orta kuşak iklim bölgesinde bulunmaktadır. Denizler ve yeryüzü şekillerinin etkisiyle, Türkiye'de iklim çeşitlenmektedir.

Konum itibariyle ülke, Akdeniz iklim alanı içindedir. Söz konusu bu iklimin özelliği kışları ılık ve yağışlı, yazları sıcak ve kuraktır. Bu iklim şartları tam olarak Akdeniz ve Batı Anadolu (Ege) bölgelerinde görülmektedir. Yükselti, enlem ve yeryüzü şekilleri iklimi etkilemekte ve ülkenin her tarafında Akdeniz iklimi görülmemektedir. İç Anadolu ve

Güneydoğu Anadolu bölgelerinde step iklimi, Doğu Anadolu'da şiddetli karasal iklimi, Karadeniz bölgesinde ise ılıman okyanus iklimi hüküm sürmektedir. Marmara bölgesinde ise, Akdeniz, Step ve ılıman okyanus iklimleri arasında bir geçiş iklimi şartları yaşanır.

Mevcut meteoroloji istasyonların verilerine göre, Türkiye'de; yıllık ortalama sıcaklıklar, 20 ile 30°C arasında değişmektedir. Akdeniz bölgesinde yer alan Antalya'da kış mevsiminde sıcaklık sıfır derecenin altına düşmezken, Doğu Anadolu'da yer alan Ağrı'da -45°C'ye kadar düşebilmektedir.

Türkiye'de yıllık ortalama yağış miktarı 600 mm. dolayındadır. Bölgelere göre ise, yağış miktarları değişmektedir. En yüksek yıllık ortalama yağışlar Doğu Karadeniz bölgesindeki dağların denize bakan yamaçlarına düşmektedir (Rize'de yıllık ortalama yağış miktarı 2500 mm.). Toros, Orta ve Batı Karadeniz dağlarının denize bakan yamaçları 1000 mm.nin üzerinde yağış almaktadır. Yağış miktarları iç, güney ve güneydoğu bölgelerinde nisbeten düşmekte ve ortalama 500 mm. dolayında düşmektedir. Ancak bu bölgelerdeki vadi ve ova tabanlarında yağışlar iyice düşmektedir (yıllık ortalama 300 mm.). Bu nedenle vadi ve ova tabanlarında sulamalı tarım yapılmaktadır.

İklim özellikleri, insan ve diğer tüm canlılar üzerinde etkisi olan en büyük doğal coğrafi özelliktir. Güneydoğu Anadolu bölgemizde yaz mevsiminde görülen aşırı sıcaklıklar, Doğu Anadolu bölgemizde kış mevsiminde görülen aşırı soğuklar, bölge insanlarının çalışma sürecini ve hızını olumsuz yönde etkilemekte ve dolaysızla ekonomik seviyeyi düşürmektedir.

Doğal coğrafya özelliklerinden olan iklimden kaynaklanan bir sorunu çözümlemek oldukça güçtür. Eğer çözüm olsaydı, bugün kutup, ekvatoral ve çöl bölgelerinin yoğun yerleşme alanları olması gerekirdi. Oysa bu bölgeler en tenha bölgeler olup, bu bölgelerde yaşayan insanlar, tarih süreci içinde hiçbir zaman medeniyet kuramamışlardır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki olumsuz iklim şartları, doğrudan iyileştirilmesi mümkün değildir. Ancak ısıtma ve soğutma sistemlerinin geliştirilmesi ile bu bölgelerdeki özellikle iskan alanlarında olumsuz şartların etkisi azaltılabilir.

Türkiye'nin bölgeler arasında geçiş iklimi denilen iki bölge iklimi arasında karma özellik gösteren farklı iklim tipleri de görülmektedir. Bu özellikleri ile Türkiye dar alanda çok sayıda iklim özelliklerinin görüldüğü, yegane toprak parçasıdır. İklim özelliklerinde görülen bu çeşitlilik, insan ve insan

faaliyetlerine olumlu yönde etkilemektedir. Kısacası Türkiye, iklim bakımından, insan hayatına en uygun konumda yer alır.

4. HİDROGRAFİK ÖZELLİKLER İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Türkiye; akarsuları çok fazla olduğundan, su rezervleri bakımından Ortadoğu ülkeleri arasında ayrıcalıklı bir yeri vardır. Anadolu bilindiği üzere, yeryüzü şekilleri bakımından dağlık bir ülkedir. Kuzeyde Karadeniz dağları, güneyde Toroslar, doğu batı doğrultusunda yarımadayı bir baştan öbür başa kadar aşarlar. Doğu Anadolu bölgesinde birbirine paralel uzanan yüksek dağ sıraları vardır. Tüm dağlar, genelde akarsuların kaynaklarını aldığı mekânlardır. Dağlardan kaynağını alan akarsular, oluşturduğu vadiler boyunca akarak, denizlere veya yarımada içinde bulunan göllere veya kapalı havzalara ulaşırlar.

Akarsular ve göller bakımından ülke, bölge ülkeleri arasında en zenginidir. En önemli akarsuları; Fırat, Dicle (Basra Körfezine dökülürler), Çoruh, Yeşilırmak, Kızılırmak, Sakarya (Karadeniz'e dökülürler), Susurluk (Marmara Denizi'ne dökülür), Bakırçay, Gediz, Küçük ve Büyük Menderes (Adalar Denizi'ne dökülürler), Dalaman, Aksu, Göksu, Seyhan, Ceyhan, Asi (Akdeniz'e dökülürler) nehirleridir. Bunlardan Çoruh, Fırat ve Dicle kaynağını Anadolu yarımadasından alıp, başka ülke sınırları içinde denizlere ulaşırlar. Asi ırmağı ise, kaynağını Anadolu yarımadasının sınırları dışından alır ve ülkemiz sınırlarına girer ve sonra denize ulaşır. Söz konusu bu akarsular dışında çok sayıda küçük akarsular da bulunmaktadır.

Türkiye'deki akarsular üzerinde birçok baraj yapılmıştır. Fırat nehri üzerinde kurulan Atatürk (817 Km^2.) ve Keban (675 Km^2.) baraj gölleri, Van (3713 Km^2.) ve Tuz (1500 Km^2.) gölünden sonra üçüncü ve dördüncü sırada yer alırlar. Türkiye'de çok sayıda göl bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri; Van, Tuz, Beyşehir (656 Km^2.), Eğirdir (486 Km^2.), İznik (298 Km^2.), Burdur (200 Km^2.), Akşehir, Eber, Manyas, Acıgöl, Ulubat, Çıldır ve Hazar başlıca doğal göller olup, bunlardan Tuz gölü, Türkiye'nin âdeta tuz ambarıdır.

Anadolu, üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımadadır. Kuzeyinde Karadeniz, Kuzeybatısında Marmara Denizi, Batısında Adalar (Yunanca Aegean, Ege) Denizi, güneyinde Akdeniz bulunmaktadır.

Türkiye'nin hidrografya haritasına bakıldığında, ülkenin âdeta bir örümcek ağı gibi akarsular ve göller tarafından örüldüğü ve ayrıca üç tarafından denizlerle çevrili olduğu dikkati çeker.

Bütün bu avantajlara rağmen Türkiye, su zengini bir ülke değildir. Çünkü bir ülkenin su zengini sayılabilmesi için kişi başına düşen yıllık su miktarının 10.000 metreküp olması gerekiyor. Oysa Türkiye'de 65 milyonluk nüfus göz önüne alındığında kişi başına düşen yıllık su miktarı 3.600 metreküp civarındadır. Üstelik kişi başına düşen yıllık kullanılabilir su miktarı da 1.700 metreküp civarındadır. İklim değişikliğine bağlı olarak yaşanan kuraklık ve nüfus artışı sonucu Türkiye`yi 30-40 yıl sonra susuz günlerin beklediği bildirilmektedir. Bugün için Türkiye'nin 190-200 milyar metreküp su potansiyeli bulunmaktadır. Ancak iklim değişikliği ile bu potansiyelin 120 milyar metreküpe düşeceği söylenmektedir. Su miktarındaki azalma ve nüfus artışına paralel olarak 30 yıl sonra Türkiye'de su sıkıntısı yaşanacak ve Türkiye su yoksulu olan bir ülke olacaktır.

Türkiye'de gün geçtikçe dünya genelindeki sıcaklık artması sonunda daha da fazla kuraklığın hüküm sürmeye başladığı söylenmektedir. Bunun başlıca nedenleri arasında topografyanın çok engebeli olması, yağış ve kaynakların bölgelere göre düzensiz dağılımı, su kaynaklarının uzun vadede ortaklaşa en iyi kullanım ve işletimi yerine daha ziyade kısa vadeli, yerel ve diğer bölgelerden bağımsız şekilde gelişmesidir.İklim değişikliği sonucunda su ekolojisinde de değişmeler olabilecek ve su ürünlerinde azalmalar beklenmelidir. Balık üretiminde de azalmalar olabilecektir. İklim değişikliği dolayısıyla ülkenin genel olarak daha kurak bir iklim etkisi altına girmesi tarım hasatlarında azalmalara ve türlerinde de değişimlere neden olabilecektir. Bu nedenlerle suyun israf edilmemesi, sulu kaynakların kirletilmemesi ve bilimsel yöntemlerle bir bölgeden ihtiyacı olan diğer bölgeye gelecekteki kuraklıklarda göz önünde tutularak su aktarılması gerekecektir.

Su, insan ve diğer canlıların yaşamı için en fazla ihtiyaç duyulan bir maddedir. Su olmayınca, canlı yaşamından söz etmek imkansızdır. Zaten dünyamızı, diğer gök cisimlerinden ayıran yegane farklılık suya sahip olmasıdır. Gerek yer altı ve gerekse yerüstü suları bakımından zengin olan Türkiye, bölge kalkınmada önemli rol oynar. Türkiye Yerleşim haritası ile Türkiye Hidrografya haritası adeta örtüşür. Çoğu yerleşim birimleri akarsu, göl ve denizlere yakın konumlarda kurulmuştur. Bu bağlamda, Türkiye'nin

gelecekte kalkınmasında önemli görev üstlenen GAP, tamamiyle suya ve sudan faydalanmaya dayanan bir projedir.

Bilindiği üzere, su; insan hayatı için büyük önem arz eder. Hatta susuz bir hayat düşünmek imkansızdır. Gerek içme suyu olarak ve gerekse tarım ve hayvancılık faaliyetleri olarak, su en önemli bir ihtiyaçtır. Hatta madencilik ve sanayi faaliyetleri de, suya büyük ihtiyaç duyarlar. Tuz gölü ve deniz tuzlalarında üretilen tuz,hem ülke ihtiyacını karşılamakta ve hem de bir kısmı ihraç edilmektedir.

Suyun oluşturduğu manzara, en önemli turizm alanlarını oluşturur. Su ulaşımı, en ucuz ulaşım şeklidir. Her şeyden önemlisi su gücü yani hidroelektrik, en ucuz ve en kullanışlı bir enerji kaynağıdır. Bu nedenle insanlar geçmişten bugüne kadar suyun bol olduğu yerlere, yerleşmişlerdir. Sular bakımından zengin olan Anadolu yarımadası, insanlık yerleşim tarihi boyunca, yoğun yerleşmeye sahne olmuş ve üzerinde çok fazla medeniyetin kurulmasına sebep olmuştur. Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı bunların en önemlileridir.

Türkiye'nin su bakımından kendi kendine yeterli oluşu ve hatta bölge içinde en avantajlı konumda oluşu, gelecekte de kurulabilecek olan bir dünya hakimiyeti için en ideal bir mekânı yani kaleyi oluşturmaktadır.

5. TOPRAK ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Türkiye, yeryüzü şekilleri ve iklim özellikleri, toprak yapısına ve bitki örtüsü özelliklerine yansımış ve büyük çeşitlilik hakim olmuştur. Akdeniz ikliminin karakteristik toprağı olan terrarosalardan, Karadeniz bölgesindeki podzolik topraklara ve akarsu deltalarındaki alüvyal topraklara kadar çok çeşitli topraklar bulunmaktadır. Söz konusu bu çeşitlilik, yarımadanın tarım ürünlerine yansımış ve çok çeşitli tarım ürünlerinin yetişmesine imkan tanımıştır. Bunun sonucu olarak, sağlam ve güçlü bir kalede aranan kendi kendine yeterli olma özelliği, tarım ürünlerinde de sağlanmıştır.

Toprakların cinsleri, ülkelerin siyasi coğrafyasına doğrudan etki yaparlar. Sıcak ve nemli bölge topraklarından olan lateritler ile soğuk bölge topraklarından olan podzol topraklar, hiçbir zaman tarıma elverişli olmadıklarından dolayı, bulundukları coğrafi mekanda, büyük devletlerin kurulmasına imkan vermemişlerdir. Oysa orta kuşak bölgesinde yer alan

kahverengi orman topraklarının, akarsu vadi ve deltalarında bulunan alüvyal toprakların tarımsal potansiyeli oldukça yüksek olup, bu topraklar üzerinde, tarihi devirlerden bugüne hep güçlü devletler kurulmuştur. Türkiye'de daha ziyade kahverengi orman toprakları ile alüvyal topraklar daha yaygın olduğundan, Türkiye'nin jeopolitik önemini bir kat daha artırırlar.

Öte yandan toprağın ana maddesini taşlar oluşturur. Taşların cinsleri, toprağın yapısında büyük önem arz ederler. Taşların toprağa dönüşmemiş şekli de, bir ülkenin jeopolitik özelliğinde etkili olabilirler. Türkiye'nin Orta Anadolu bölgesi hariç diğer tüm bölgelerinde (doğu, batı, kuzey, güney) bulunan yüksek sıradağlar, çok çeşitli taşlara sahiptir. Özellikle bu taş cinslerinden üstün vasıflı yapı taşlarının bulunması (nitekim bugün bile Anadolu'da çok sayıda işletilen taşocağı bulunmaktadır), sağlam inşaatların yapılmasına imkan tanımıştır. Tarihi devirler boyunca inşa edilen sağlam ve güçlü kalelerin bulunuşu ve bu kalelerin ülke savunmasında önemli rol oynayışları bilinen bir gerçektir. Bugün bile, her yönüyle dayanıklı (deprem dahil) tarihi yapılar (kaleler, hanlar, hamamlar, medreseler, kervansaraylar, köprüler ve taş döşeme yollar) bakımından, Türkiye; dünyanın en önde gelen bölgesini oluşturur. Bir bakıma taş, bir medeniyettir. Türkiye üzerinde bulunan taştan yapılmış eski eserlerin her biri, ayrı bir medeniyetin varlığına şahitlik yaparlar.

6. BİTKİ ÖRTÜSÜ ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Türkiye'de toprak ve bitki örtüsü özellikleri, yeryüzü şekilleri ve iklim ile sıkı bir bağlantısı vardır. Bitki örtüsü bakımından Türkiye, hem orman ve hem de step örtüsü bakımından zengindir. Karadeniz, Marmara, Batı ve Akdeniz bölgelerinde orman, Orta, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri ise step formasyonu bakımından zengindir.

Akdeniz bölgesinde, Terra Rosa'lar üzerinde maki formasyonu gelişmiştir. Toros dağlarında Kızılçam ve Karaçam ormanları yer alır. Ancak bu ormanlar, tarla açma ve yangınlar nedeniyle gün geçtikçe azalmaktadır. İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da step toprakları üzerinde, step (bozkır) bitkileri örtüsü gelişmiştir. Genelde ilkbaharda yeşerip, yaz sonu kuruyan bu otsu bitkiler, Haziran ayında çiçeklenmekte ve bölge rengarenk bir görünüm kazanmaktadır. Doğu Anadolu'da ise, Yüksek dağ çayırları hakimdir.

Karadeniz bölgesine geçilince gür bir orman örtüsü vardır. Daha ziyade, kayın, gürgen, kestane, kızılağaç, ladin ve köknarın yaygın olduğu nemcil ormanlar yetişmektedir. Marmara bölgesi iklimde olduğu gibi geçiş tipi bir bitki örtüsü özelliği taşır. Ergene havzasında step, Güney Marmara'da maki, kuzey ve doğu Marmara'da Karadeniz'in etkisiyle orman hakimdir.

Ormanlar, gerek yakacak ve gerekse kereste bakımından önemli zenginlik kaynağı oluştururlar. Öte yandan ormanlık alanlar, sağlık açısından insan yaşamı için en ideal yaşama ortamını teşkil ederler.

Step alanlarında, çok çeşitli otsu bitkiler yetişmektedir. Bu bitkiler, hayvan besiciliğinde önem arz ederler. Öte yandan bahar aylarında çiçeklenen step alanları, arıcılık faaliyetlerinin yoğun olduğu yerlerdir.

Tıp alanında kullanılan bitki türleri bakımından, Türkiye; dünyanın en zengin bitki bölgelerinden birini teşkil eder.

Türkiye'nin tüm coğrafi bölgeleri, bölümleri ve yörelerinde, toprak ve bitki örtüsü insan yaşamına için doğrudan etkiler. Karadeniz Bölgesindeki tüm yapılarda orman ürünlerinin, Akdeniz ve Batı Anadolu bölgelerinde taş ve tuğlanın, İç, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde taş, toprak ve kerpicin fazla kullanılması, bölgenin toprak ve bitki örtüsü özellikleri ile doğrudan ilişkilidir. Ancak modernleşme adı altındaki değişimler, bu etkiyi azaltmaktaysa da, beraberinde çok fazla olumsuzluklar getirmektedir.

Bitki örtüsü özellikleri bakımından Türkiye, dünyanın ender bölgelerinden biridir ve insanların ihtiyaçlarına yönelik bütün bitki türleri bulunmaktadır. Bu yönüyle de, Türkiye bir kale özelliği taşımakta ve dünya hakimiyeti için en ideal toprak parçasını oluşturmaktadır.

7. DOĞAL AFETLER İLE JEOPOLOTİK İLİŞKİSİ

Doğal Afet denildiğinde; Tabiatın düzenine ve gereklerine uygun, insan eliyle yapılmamış, dünya üzerinde meydana gelen yıkımlar, kıranlar ve çok kötü olaylardır.

Doğal afet ile insan iç içedir. Gerek sonucunda ve gerekse başlangıcında insanın etkisi büyüktür. Bir doğal olayın, afet olarak nitelendirilebilmesi için, her şeyden önce o olay sonucunda az veya çok insanın ölmesi, yaralanması veya insan faaliyetlerine (söz gelimi tarım, hayvancılık, ulaşım,

sanayi) olumsuz etki yapması gerekir. Bu yönüyle, doğal afet insan ile sıkı ilişki içindedir.

İnsanlar, dünya üzerinde yaşamak için gerekli olan faaliyetlerini sürdürürken, doğaya bilerek veya bilmeyerek büyük zarar verirler. Bunlar da doğal afetin meydana gelmesinde büyük etki yaparlar. Söz gelimi yol yapım çalışmaları sırasında yamaç bölgelerinde aşırı yol yarmaları, heyelanların oluşmasına yol açar. Heyelan bölgelerinde yerleşme birimleri de varsa, büyük afetler yaşanır. Buna Türkiye'den en çarpıcı örnek Doğu Karadeniz Bölgesi yerleşmeleri verilebilir. Karadeniz bölgesinde sık sık meydana gelen heyelanlar, çok sayıda can ve mal kaybına yol açmaktadır.

İnsanların yaşam tarzlarındaki değişim de, doğal afetlerin meydana gelmesinde etkili olurlar. Bu anlamda modern hayat tarzı ve bu tarzın gerektirdiği işlevler iklimin dengesini büyük ölçüde etkilemekte ve iklimin değişmesine yol açmaktadır. Söz gelimi ozon tabakasını zayıflatan kloroflorokarbon gazı itici olarak deodorantlarda, soğutucu olarak buzdolaplarında aşırı kullanılması, atmosfere fazla kloroflorokarbon gazının salınmasına yol açmış ve bu da ozon tabakasının incelmesine yol açmıştır. Ozon tabakasının incelmesi ise, dünya üzerinde iklimden kaynaklanan afetlerin artmasına yol açtığı belirtilmektedir.

Dünyanın en büyük sigorta şirketlerinden birinin hazırladığı rapora göre, 2001 yılında tüm dünyada 700 ciddi fırtına ve sel felaketi meydana gelmiştir. Söz konusu bu afetlerde, ölenlerin sayısı 25 bin olarak açıklanmıştır.

Türkiye, doğal afetler bakımından, oldukça fazla zarara uğrayan bir ülkedir. Depremler, sel felaketleri, heyelanlar, aşırı sıcaklık ve soğuklar, ülkeyi tarihi dönemlerden bugüne etkilemektedir. Özellikle doğal afetler, Türkiye toprakları üzerinde devletlerin yıkılmasına veya kurulmasına etkileri olduğu görülmektedir.

Osmanlı Türkleri'nin Avrupa kıtasına, yani Trakya yarımadasına geçiş tarihi 1352 olarak kabul edilir. Çoğu Batılı kaynaklarda bu geçişte, coğrafyanın önemi açıkça vurgulanır. 1 Mart 1352'de Gelibolu yarımadasında meydana gelen şiddetli deprem sonucunda, bölge yerleşmeleri ağır hasar görür. Stratejik açıdan büyük önem taşıyan Gelibolu (Kallipolis) kalesi ve kalenin surları yıkılır. Orhan Gazi'nin Oğlu Süleyman paşa komutasındaki Türk birlikleri Çanakkale boğazını geçerek, Gelibolu kıyılarına çıkarma yaparlar. Türkler'in yarımadaya çıkarma yapmasıyla birlikte, zaten deprem

sonucunda moralleri iyice bozulan Rumlar bölgedeki köy ve kasabaları terk ederler. Terk edilen köy ve kasabalara, Türkler yerleşerek imar ederler. Bu durum Bizans kaynak-larında, "İşledikleri günahlar nedeniyle Tanrı'nın kendilerine verdiği bir ceza" olarak kabul edilir. Doğal coğrafyanın ortaya çıkardığı bu olay, Türkler'in Balkanlar'daki hakimiyetinin başlangıcında kolaylaştırıcı bir etken olarak görülmektedir.

Türkler'in,Trakya yarımadasını tamamen fethetmeleri pek fazla uzun sürmez. 1365 tarihinde, Edirne (Adrianople) fethedilir ve Devletin başkenti Bursa'dan Edirne'ye taşınır. Ancak bölgenin coğrafi şartları, Edirne'nin uzun süre başkent olarak kalmasını engeller. Özellikle Meriç nehri boyunca oluşan bataklıklar ve bu bataklıklarda hızla çoğalan sivrisinekler, Edirne'de insan yaşamını olumsuz etkiler ve sık sık yaşanan sıtma salgınları, Osmanlı Türkleri'ni başka yönlere ilerlemesini teşvik eder. Bu arada, Kocaeli yarımadasını tamamen ele geçiren Osmanlı'lar, dünyanın en güzel şehri olan Kostantinopolis'e (İstanbul) yönelirler.

Osmanlı Devleti'nin yükselme döneminde Balkanlar'da yapmış olduğu savaşların tarihleri ve mekanları incelendiğinde, coğrafya ile uyum içinde olduğu görülür. Örneğin Kosova Savaşı (15.6.1339) Haziran, Niğbolu Savaşı (28.9.1396) Eylül aylarında yapılmıştır. Söz konusu bu aylar, savaş iklimi açısından en uygun mevsimleri oluşturmaktadır. Yine bu savaşlarda savaş meydanlarının coğrafi özelliği, Osmanlı Devleti'nin üstünlüğü için uygun şartlar taşımaktadır. Oysa yenilgiyle sonuçlanan Ankara Savaşı'nda durum böyle değildir. Bilindiği gibi Ankara Savaşı, Temmuz ayının sonlarında (20.7.1402), Çubuk Ovası'nda yapılmıştır. Ankara Savaşı'nda hem iklim (bunaltıcı yaz sıcakları), hem mekan (akarsu, bataklık ve bozkır) ve hem de beşeri coğrafya (Osmanlı ordusuna isteksizce katılan askerlerin eski beyleri Timur'u karşılarında görünce, toplu halde Timur'un saflarına katılmaları), Osmanlı'nın aleyhine şartlar göstermiştir.

İstanbul'un fethi iyi tahlil edildiğinde, Osmanlı'nın coğrafyayı ön planda tuttuğu açıkça görülür. Anadolu ve Rumeli hisarlarının yapılması, boğazların coğrafi özelliğinden dolayı, Bizans lehine olan coğrafyayı, Osmanlı lehine çevirme hareketi olarak algılanmalıdır. Öte yandan kuşatmanın ilkbahar mevsiminde (Nisan ayı) başlatılması ve Mayıs ayının sonunda başarıya ulaşılması ise, tamamen bölge iklim şartları ile uyum içindedir (29 Mayıs 1453). Kuşatmanın son günlerinde (Mayıs ayının üçüncü haftasında), beklenen başarı elde edilemeyince, Padişah II. Mehmet Han'ın huzursuzluğu

ve acele etmesi (zafer için atını denize sürmesi ve karadan gemileri Haliç'e indirmesi), iyi tahlil edildiğinde, yaz sıcaklarının yaklaşması ve böylece başarının bir başka bahara kalacağı endişesi yatmaktadır.

Viyana kuşatmasındaki başarısızlık, coğrafyanın ortaya çıkardığı bir sonuçtur. Kanuni Sultan Süleyman, 1529 yılında Viyana'yı kuşatmak üzere sefere çıkar. Ancak hava şartları göz önünde tutulmaz. Oysa mevsim, Balkanlarda yağmur mevsimidir. Buda ile Viyana arasında bardak boşanırcasına yağan yağmur, yolları geçilemez hale getirir. Tam anlamıyla bataklığa dönüşen bölgede özellikle toplar taşınamaz. Buna rağmen Eylül sonlarında kuşatma başlatılır. Hava şartları iyice kötüleşmiş ve durmadan yağmur yağar. Yağışlar ile birlikte umulmadık derecede sert soğuklar yaşanır. Yağmur ve soğuk, Osmanlı ordusunu perişan eder. Bir taraftan yağmur ve soğuk, öte yandan açlık ve hastalıklar, ordunun moralini iyice bozar. Üç hafta süren kuşatma boyunca, gün geçtikçe şartlar kötüleşir. Padişah, tüm askeri birliklerini geri çekip, kuşatmayı yarıda keser ve böylece Viyana kuşatması başarısız sonuçlanır. Viyana, Osmanlı için bir hayal olarak kalır. Hatta bu başarısız kuşatma harekatı, Osmanlı Ordusu'nun moralini bozmuş ve fetih ruhunu zedelemiştir. Bir bakıma Osmanlı Devleti'nin, duraklama dönemine geçişi coğrafya tayin eder.

Osmanlı Devleti'nin Gerileme döneminde, coğrafi bilgi eksikliği, koskoca bir devletin yıkılışında önemli etken olmuştur. Gerileme döneminde yapılan tüm savaşlar incelendiğinde, bu etki açıkça görülmektedir. Söz gelimi Gerileme döneminde yapılan Kırım Savaşı'nın sonucunu da coğrafya tayin etmiştir. 14 Kasım 1854 tarihinde ansızın ortaya çıkan beklenmedik kasırga, İngiliz donanmasını darmadağın eder ve İngiliz donanmasının planı gerçekleşemez. Böylece Sivastopol'un kuşatılması gecikir. Ve savaşın gidişatı değişir.

Gerileme dönemindeki, coğrafi bilgi eksikliğine örnekler oldukça fazladır. Bunların içinde Sarıkamış Harekatı ve Yemen Savaşları en bariz olanlarıdır. Sarıkamış Harekatı'nda, Erzurum'da bulunan ordu komutanı tarafından Enver Paşa'ya, harekat mevsiminin bölge iklim şartlarına uygun olmadığı hatırlatılmış, ancak zafere bir an önce ulaşmayı düşleyen, sabırsız ve coğrafi bilgiden yoksun Enver Paşa, komutayı eline almış ve Aralık ayının son günlerinde harekatı başlatmıştır. Oysa Aralık ve Ocak aylarının, bölgede çok sert ve soğuk geçtiği bilinen bir gerçektir. Enver Paşa'nın bu gerçeği göz ardı etmesi, 90 bin Türk askerinin donarak şehit olmasına ve harekatın

başarısızlıkla sonuçlanmasına yol açmıştır. Bu yanılgı, gerçekten Osmanlı tarihinde yapılmış en büyük yanılgılardan birisidir ve Yüce Devletin tamamen yok olmasına yol açmıştır.

Türkiye'yi etkileyen en önemli doğal afet, depremlerdir. 1902-1999 yılları arasında, Türkiye'de, 110 ayrı deprem olmuş ve toplam 83 binden fazla Türk vatandaşı hayatını kaybetmiştir.

Hiç şüphesiz ki, Türkiye'nin son zamanlarda yaşamış olduğu en büyük doğal afet, Marmara Depremi'dir. 17 Ağustos 1999 tarihinde Marmara bölgesinde, 7.4 richter ölçeğinde deprem olmuş ve deprem tüm Türkiye'yi etkilemiştir. Depremin yaraları henüz sarılmamışken, 12 kasım 1999 tarihinde Düzce depremi meydana gelmiş ve ülke insanı toptan sarsılmıştır.

Deprem Çınarcık, Yalova, Gölcük, Değirmendere, İzmit, Adapazarı hattında büyük yıkım yapmış ve binlerce bina yıkılmış ve sayısı kesin belli olmayan 17.000'in üzerinde insan hayatını kaybetmiştir.

Depremlerin ekonomik alandaki zararlarını daha açık bir şekilde görmek gerekirse, 17 ağustos 1999 Marmara ve 12 Kasım 1999 Düzce depremleri örnek olarak verilebilir. Söz konusu bu depremlerde, toplam 90.620 bina ve 14.513 işyeri tamamen yıkılmış veya ağır hasar görmüştür. Ayrıca 89.154 konut, 13.749 işyeri orta derecede hasar görmüştür. Yine bu depremlerde 104.413 bina, 13.342 işyeri az hasar görmüştür. Genel bir ifadeyle, bölgede toplam 284.187 bina, 41.604 işyeri olmak yıkılmış ya da hasar görmüştür. Söz konusu bu binaların ortalama maliyeti 10 milyar Türk lirası olduğu kabul edilirse, konut olarak 2.841.870.000.000 lira, işyeri olarak da 416.040.000.000 lira bir anda yok olmuştur. Bu hesaplama da en düşük fiyatlandırma ile yapılmış bir hesaplamadır. Kaldı ki, işyerlerinin bir çoğu büyük işyerleridir. Binaların içindeki eşyalar ve işyerlerindeki iş aletleri de göz önünde bulundurulursa, Türkiye; son iki depremden 20-40 trilyon Türk Lirasını bir anda kaybetmiştir. Bir de bölgede yeniden başlatılacak imar çalışmalarına harcanacak paralar göz önünde tutulursa, son iki depremin ekonomik yönden zararlarının ne denli büyük olduğu açıkça ortaya çıkar.

Sonuç olarak denilebilir ki, doğal afetler, Türkiye'nin jeopolitiğini doğrudan ve olumsuz etkilemektedir. Tarihte olduğu gibi bugün de, Türkiye; sürekli doğal afetlere maruz kalan bölge içinde bulunmaktadır. Türkiye, doğal afetlerden gördüğü zarar yüzünden, devlet bütçesi sarsılmakta ve savunma sanayiine ayırdığı payı düşürmek zorunda kalmaktadır. Söz gelimi Marmara Depremi'nin ardından yaşanan ekonomik kriz nedeniyle, Milli

Savunma Bakanlığı, daha önceden planlamış olduğu silah ve teçhizat alımlarının önemli bir kısmını iptal etmek zorunda kalmıştır. Bu da, ülkenin bölgesel anlamdaki gücünü olumsuz etkilemiş ve hele dünya güç dengeleri arasında ise sessiz politika izlemesine yol açmıştır.

OKUMA PARÇASI

ULUSAL VE KUTSAL OLAN TÜRK TOPRAĞI

Bir varlığı, kendisinden daha iyi hiç kimse tanıtamaz. Onun için toprağa, seni nasıl tanıtabilirim diye sordum. Toprak bana yardım vaadetti ve dedi ki: "Beni iki avucunun arasına al, beni okşa ve sev. Ben sana birkaç soru sorarım. Bu soru içinde beni tanıtabilmen için sana gizli ipuçları veririm. Sorulan soruların her birine göre, beni ayrı bir yönümle tanıtırsın." Bunun üzerine aşağıdaki gibi aramızda ilginç bir diyalog başladı:

-Sana Tarih derslerinde Kurtuluş Savaşınızı okuttular mı? Kurtuluş Savaşı, benimle ilgili olarak sana ne ifade eder?

-Tarih Öğretmeni'miz, "Geçmişini bilmeyen, geleceğinden emin olamaz" diyerek bu savaşı ayrıntılarıyla anlattı. Senin ile ilgili olarak şunları öğrendim: Kars'tan İzmir'e, Karadeniz'den Akdeniz'e kadar tüm ülke topraklarını Gazi ve Şehit kanlarıyla karış karış sulayarak vatanımızı kurtarmışız.

-O şehitler için neler yaptınız?

-Birçok anıtlar diktik, araziye kahraman Mehmetçik'lerin dev gibi süliyetlerini nakşettik. Bunun altına Çanakkale'de şunları yazdık:

"Dur yolcu, bilmeden gelip bastığın bu toprak
Bir Devrin battığı yerdir,
Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın
Bir vatan kalbinin attığı yerdir."

-Öyleyse bu anlamda beni nasıl tanımlarsın?

-Sen, uğruna kan dökülüp, can verilen, "VATAN" adı altında bayraklaşan, ulusal ve kutsal bir varlıksın.

-Sana başka bir soru: Beni Doğa'da derinlerime doğru inceledin mi?

-Toprak ilmi Hocası olarak bunu öğrencilerimle birlikte her zaman yaptım. Ancak, en görkemli görünüşünü Emet-Gediz yöresindeki boraks açık maden işletmesi ocağında gördüm. Orada bir genç kızın bohçası gibiydin. İnci gibi parlayan kolomanit ve tinkal minerallerini değerli çeyiz gibi kat kat dürüp üzerlerini örtmüştün.

-Öyleyse, buna göre beni nasıl tanımlarsın?

-Sen, ülke ekonomisinde son derece önemli rol oynayan yer altı servetlerimizin ambarısın.

-Toprak İlmi Tarihi'ni okurken, benim için söylenen ilginç sözlere rastladın mı? Buna göre beni nasıl tanımlarsın?

-Bir filozof şöyle bir soru soruyordu: "Kara topraktan yeşil çayırı, yeşil çayırdan beyaz sütü, kuru topraktan kehribar renkli üzüm salkımını yaratan nedir?"

Bu soruda senin yaratıcı yönün gizli olarak ifade ediliyordu. Sen besinlerimizin % 78'ini oluşturan bitkisel ürünlerin, bin bir derde çare olan doğal ilaçların üretim fabrikasısın.

-Sana ölümle ilgili bir soru: Ölümü ve öldüğünde sonsuzluğa dek istirahat edeceğin yerin, benim koynum olduğunu da düşünür müsün?

-Türkiye'deki ortalama yaş sınırının üzerinde olduğumdan, çağrı listesinin üst sıralarında bulunduğumu, dolayısıyla ölümü sık sık düşünürüm.

-Bu anlamda benim için özel bir tanımlama yapabilir misin?

-Sen, ölümün sessizliğini ebedileştirmek (sonsuza dek sürdürmek) için yerküremiz üzerine giydirilmiş gizemli bir mantosun. Bu mantoyu kimin nerede ve nasıl giyeceği belli değildir. Bunun en tipik örneğini, Çanakkale Şehitlikleri'nde bulunan ve kıtalararası uzaklıklardan gelmiş yabancı askerlere ait mezarlıklarda görme olanağı vardır.

-Sana son bir soru: Aşık Veysel'i tanır mısın? O benim için ne demişti?

-Aşık Veysel, bizim çok değerli halk ozanımızdı. Senin için "benim sadık yarim kara topraktır."diyordu.

Bunu söyler söylemez, avuçlarımın içinde şimdiye kadar kadife yumuşaklığıyla duran toprak birden bire değişti, içindeki minerallerin her biri birer iğne gibi bir avucumu delmeye başladı. "ne yapıyorsun? Canımı acıtıyorsun" dedim. Yanıtı, incitici ve yaralayıcıydı.

-"Şimdi beni iyi dinle" diyerek söze başladı ve devam etti. Sana bu az bile... sadakat karşılıklı olur. Ben sizlere sadık kaldım, siz bana ihanet ettiniz.

-Aman etme, eyleme, biz ekmek teknemize nasıl ihanet ederiz?

-Şimdi beni iyi dinle cahil çocuk...

-Ülkenizin en verimli birinci sınıf tarım topraklarına yazlık siteler, fabrikalar ve diğer sanayi tesisleri kurdunuz. Çatlayan dudaklarımı nemlendirecek, kuruyan boğazımı ıslatacak yerde beni betonla boğdunuz. Sadakat gösterisi olarak bazen sulama kanalları yaptınız, sonra bunların birçoğunun etrafını yazlık yerleşim alanlarıyla doldurdunuz. Benim suyumu, insanların serinlemesi için kullandınız. Ayrıca bana gölge yapan, selden yelden koruyan, içimdeki milyonlarca organizmaya hayat veren üzerimdeki ormanları kestiniz. Barındırdığım canlıları yersiz yurtsuz bıraktınız. Çünkü üzerimdeki orman gidince ben de yel ile savruldum, sel ile sürüklendim, yok edildim. Kaderim, deniz, baraj ve göllerin dibine gömülmek oldu. Sonra da ürün kıtlığından, su ve enerji yetersizliğinden yakınıp durdunuz. Arazilerdeki erozyon alanlarına bir bakınız. Benim nasıl kanser hastalığıma yakalandığımı göreceksiniz. Bütün bunlar ihanet değilse, ihanet nedir?

Siz beni yeterince tanımadınız.Onun için değerimi bilmediniz. Bunun aksi olsaydı, beni sever korurdunuz.

Prof. Dr. Necmettin ÇEPEL
"Toprak ve Orman kaynaklarımızın Ekolojik Değerlendirmesi"
adlı makaleden alınmıştır.

Dördüncü Bölüm

TÜRKİYE'NİN BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

1. NÜFUS ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

1.1.NÜFUS MİKTARLARI VE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Genel Nüfus Sayımları, bir ülke genelinde aynı anda yapılan nüfus sayımlarıdır. Yapılan bu sayımlar daha sonra değerlendirmeye tabi tutularak, çeşitli bilgiler elde edilir. Yurdumuzda yapılan Genel Nüfus Sayımlarını Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası olarak iki kısımda incelemek mümkündür.

Cumhuriyet öncesi yapılan ilk sayım; Sultan II. Mahmut döneminde 1831 yılında yapılmıştır. İkinci sayım nüfus kimlik belgesi verilmesi amacıyla Sultan Abdülmecit döneminde 1844 yılında gerçekleştirilmiştir. Üçüncü nüfus sayımı olarak Sultan Abdülaziz döneminde 1874 yılında yapıldığını görüyoruz. Bu sayım sonuçlarına göre; Anadolu yarımadası üzerinde; 1831'de 7-7,5 milyon, 1844'de 10-10,5 milyon ve 1874'de ise 12 milyon insanın yaşadığı tespit edilmiştir.

Cumhuriyet sonrası yapılan ilk genel nüfus sayımı 1927 yılında yapılmış ve Türkiye'nin 14 milyon nüfusa sahip olduğu anlaşılmıştır. Bu sayımdan sonra

ikinci olarak 1935 yılında yapılmış ve ülkenin toplam nüfusu16,1 milyona yükselmiştir. Bu sayım yılından sonra 1990 yılına kadar, sonu 5 ve 0 ile biten yıllarda düzenli olarak her beş yılda bir Genel Nüfus Sayımı yapılmıştır. 1990 yılından sonra gelen 1995 yılında ise bilgisayar ortamına geçilmesi ve Genel Nüfus Sayımlarının Genel Bütçeye büyük bir yük getirmesinden ötürü yapılmamıştır. Ancak 1997 yılında Ülke nüfusu hakkında gerekli doğru bilgilerin sağlanması için Genel Nüfus sayımı yapılmıştır. 1997 Gene Nüfus Sayım Sonuçlarına göre; Türkiye'nin toplam nüfusu 62.610.000 kişi olarak tespit edilmiştir.

Tablo 1. Türkiye'de Sayım Yıllarına Göre Nüfus miktarları ve Yıllık Nüfus Artış Hızı (1927-1997)

YIL	NÜFUSU (BİN OLARAK)	YILLIK NÜFUS ARTIŞ HIZI (%)
1927	14.018	-
1935	16.158	1,9
1940	17.820	2,0
1945	18.790	1,0
1950	20.947	2,3
1955	23.064	2,6
1960	27.755	2,9
1965	31.391	2,3
1970	35.605	2,5
1975	40.348	2,6
1980	44.737	2,2
1985	50.664	2,6
1990	56.473	2,4
1997	62.610	1,5
2000	67.844	1,8

Kaynak: DİE Yayınlarından Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Türkiye'de Genel Nüfus Sayımlarını, Başbakanlığa Bağlı Devlet İstatistik Enstitüsü yapar. Yapılan Genel Nüfus Sayım sonuçlarının yararları kuşkusuz çok fazladır. Öncelikle ülkemizin ne kadar nüfusu olduğunu ve diğer dünya ülkeleri içinde kaçıncı olduğumuzu biliriz. Nüfus artış hızları hesaplanarak, nüfusun genel kontrolü üzerinde planlamalar yaparız. Genel Nüfus sayım

Sonuçları, kadın ve erkek nüfuslarını, nüfusun sosyal, kültürel ve ekonomik içeriklerini de verirler. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Nüfus verileri, bu konularda ayrıntılı çalışmalar için, en önemli kaynaktır. Sayım sonuçları, kısaca ülke kalkınması için lüzumludur ve belirli aralıklarla yapılması gerekir.

Türkiye'de nüfusun genel dağılışı elbette eşit değildir. Kimi bölgeler çok sık nüfuslu iken, bazı bölgelerimiz ise seyrek nüfusludurlar. Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerimiz sık nüfuslu iken, Karadeniz, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimiz seyrek nüfusludur. Özellikle Karadeniz ve Doğu Anadolu Bölgelerimiz, sürekli göç verdiğinden nüfusları iyice azalmıştır. Bu bölgelerimizdeki çoğu köy yerleşmelerimiz artık haritadan silinmeye başlamıştır.

Nüfusun bölgelere göre dağılımı incelendiğinde ilginç sonuçlar elde edilmektedir. Marmara bölgesinin 1990'daki nüfusu 13.2 milyon iken, 1997 yılında 16,1 milyona yükselmiş ve bu devre içindi yıllık ortalama nüfus artış hızı % 2,7 olarak gerçekleşmiştir. Bu bölgemiz geçmişte olduğu gibi, bu dönem içinde de diğer bölgelerden göç aldığı açıkça görülmektedir. Bu bölge, Türkiye toplam nüfusunun % 26'sını barındırmaktadır. Bu bölgemizden sonra ikinci kalabalık bölge iç Anadolu bölgesi olup, 10,5 milyon nüfusu barındırmaktadır. Yıllık nüfus artış hızı % 0,9 olarak gerçekleşen bu bölgemiz Türkiye nüfusunun % 17'sine sahip bulunmaktadır. Batı (Ege) Anadolu bölgesinde (yıllık nüfus artışı % 1,5), 8,4 milyon barınmakta ve bu nüfus Türkiye toplamının % 13'üne tekabül etmektedir. Akdeniz bölgesi de batı Anadolu bölgesine benzerlik gösterir. 8 milyon nüfusu, %1,9 yıllık nüfus artış hızı vardır. Türkiye toplam nüfusunun %13'ünü oluşturur. Karadeniz bölgesinde 7,8 milyon insan yaşar. Türkiye nüfusunun %12'sini teşkil eder. Ancak bu bölgemizde nüfus artış hızı sıfırın altında değer göstermektedir (% -0,5). En Az nüfuslu iki bölgemiz Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleridir. Ancak bu iki bölgemizin nüfus artış hızı büyük farklılık arz etmektedir. 6,1 milyon nüfusu olan Doğu Anadolu bölgesi, Türkiye nüfusunun % 10'unu teşkil ederken,1990-1997 arasında yıllık nüfus artış hızı hayli yüksektir (%2,4). Bölgeden diğer bölgelere hızlı göç hareketi yaşandığı halde, nüfus artış hızının fazla değerler göstermesi, doğum oranlarının çok yüksek olduğunu vurgular. Türkiye Nüfusunun % 9'unu

barındıran Doğu Anadolu bölgesinde (5,6 milyon kişi), yıllık nüfus artış hızı % 0,6 dolayındadır.[1]

Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından yapılan 2000 yılı Genel Nüfus Sayımı geçici sonuçlarına göre; Türkiye'nin genel nüfusu 67.844.903 olarak tespit edilmiştir 1990-2000 döneminde yıllık nüfus artış hızı % 1,83 olarak gerçekleşmiştir.

1990-2000 döneminde coğrafi bölge olarak yıllık nüfus artışı en yüksek olan bölgenin Marmara, en düşük olan bölgenin ise Karadeniz olduğunu ortaya çıkmıştır. Yıllık nüfus artış hızları, Ege Bölgesi'nde binde 16.45, Akdeniz'de binde 21.63, İç Anadolu'da binde 15.92, Doğu Anadolu'da binde 13.92, Güneydoğu Anadolu'da ise binde 24.73 olarak hesaplanmıştır.

İl bazında en fazla nüfusa sahip iller ise İstanbul, Ankara ve İzmir olarak sıralanırken, İstanbul'un toplam nüfusu 10.033.478, Büyükşehir nüfusu ise 8.831.805 olarak belirlenmiştir. Ankara'nın toplam nüfusu 4.007.860 kişi olurken, Büyükşehir nüfusu 3.203.362 kişi olarak açıklanmıştır. 3.387.908 kişilik nüfusa sahip İzmir'in Büyükşehir nüfusu da 2.250.149 kişi olarak tespit edilmiştir.

Sonuçlara göre, yıllık nüfus artış hızı en yüksek olan üç il sırasıyla Antalya, Şanlıurfa ve İstanbul olarak belirlenmiştir. Antalya'nın nüfus artış hızı binde 42.2, Şanlıurfa'nın binde 36.1, İstanbul'un ise binde 33.2 olarak açıklanmıştır.

Nüfusu oransal olarak en fazla gerileyen 3 il ise Tunceli, Ardahan ve Sinop olarak sıralanmıştır. 1990-2000 döneminde Tunceli'nin nüfusu yıllık ortalama binde -35.6, Ardahan'ınki binde -20.2 ve Sinop'unki ise binde -16.2 gerilemiştir.

Toplam 67.844.903 olarak açıklanan nüfusun, 44.109.336'sı il ve ilçe merkezlerinde, 23.735.567'si de bucak ve köylerde oturmaktadır. Bir başka deyişle il ve ilçe merkezlerinin nüfusu toplam nüfusun % 65.01'ini, bucak ve köylerdeki nüfus da % 34.99'unu teşkil etmektedir.

Türkiye'nin bölgeler arasındaki farklılık, sadece nüfus miktarları ve artış hızlarında görülmez. Bunun yanında, Nüfusun yaş ve cins yapısı, eğitim, kültür, yaşayış, meslek ve sağlık durumlarında da büyük farklılıklar

---

[1] Veriler, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsünün, 1997 Genel Nüfus Sayımı Sonuçları, Sayım Gününde Bulunulan Yere Göre hesaplanan sonuçlardan alınmıştır.

görülmektedir. Söz gelimi okullaşma oranı ve sağlık ile ilgili istatistiklerde, Batı bölgelerinde yüksek değerler gösterirken doğu bölgelerine doğru gidildikçe kısmen düşer. İnsanların kültür yapıları da bölgelere göre büyük farklılıklar göstermektedir. Bunun sonucunda bölgeler arasında yaşanan göçler, kültür uyuşmazlığını ve karmaşasını ortaya koyar. Söz konusu uyuşmazlıklar, çözümü güç sorunlar ortaya koymaktadır. Ancak bu sorunlar çözümsüz değildir. Arzu edildiğinde kısa sürede çözümlenebilir.

1.2. GÖÇ VE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Yurdumuzda bazı bölgelerinde nüfusun azalması bazı bölgelerimizde hızlı artmasının başlıca sebebi göç ile açıklanır. Ülkemizin kıyı bölgele-rinden Marmara, Ege ve Akdeniz bölgeleri, tarımsal ve sanayi potansiyellerinin çok yüksek oluşu nedeniyle, diğer bölgelerimizden sürekli göç alırlar. Bu göçün ana nedeni, göç veren bölgelerdeki tarım ve hayvancılığın kısıtlı oluşu, iklim şartlarının insan yaşamı için elverişli olmayışı, İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana gibi büyük şehirlerin cazibesi, iç güvenlikten yoksun oluşu gibi nedenlerdir. Öte yandan yüksek öğretim kurumlarının büyük şehirlerde yer alması, daha rahat yaşama isteği, evlilik gibi etkenlerde göçü hızlandırmıştır.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sanayileşmenin sonucunda kırsal kesimden şehirlere doğru hızlı göçler yaşanmaktadır. Ülkemiz gelişmekte olan bir ülkedir. Bu nedenle kırsal yerleşmelerden şehirlere doğru göç hareketi yaşanmaktadır.

Kırsal alandan şehirlere doğru olan göçün sebepleri arasında iki önemli faktör dikkati çeker. Birincisi zorlayıcı faktördür. Bilindiği gibi kırsal yerleşmelerimizde yaşam güçlüğü vardır. Kırsal yerleşmelerimizin çoğunun yolu toprak yada stabilizedir. Hele Karadeniz, Doğu Anadolu bölgelerimizde köy yolları yılın altı ayından fazla kar ve buz nedeniyle ulaşıma kapalıdır. Güneydoğu Anadolu bölgemizde terör nedeniyle yol güvenli değildir. Köylerimizin çoğunda ilkokuldan başka okul yoktur. Mevcut bulunan ilkokullarda bile öğretmen yetersizliği vardır. Gelişmiş dünya ülkeleri tarım alanında büyük atılımlar yaparken, ülkemizdeki kırsal yerleşmelerde tarım ve hayvancılık hala dededen kalma metotlarla yapılmaktadır. Bu nedenle çekilen zahmet ve yatırım fazla, üretim ve gelir azdır. Dolaysıyla tarım ve

hayvancılık, köylümüzü besleyemez duruma gelmiştir. Tüm bu itici faktörler, köylümüzü şehirlere zorlamaktadır.

Köyden şehirlere olan göçün diğer bir sebebi, kuşkusuz şehirlerin çekim gücüdür. Şehirlerde yaşam şartları, kırsal yerleşmelere göre daha rahattır. Eğitim ve öğretim kurumlarının hemen hepsi vardır. Sanayileşme süreci devam ettiğinden sürekli yeni iş sahaları açılmaktadır. İş, eğlence ve eğitim imkanlarının fazlalığı, şehirlerimizi birer nüfus çekim merkezleri haline getirmiştir.

Kırsal yerleşmelerden şehirlere olan hızlı göç, çok fazla sayıda sorunlara yol açmaktadır. Başta göç ettiği kırsal yerleşme birimlerinde bulunan tarım alanları işlenmemekte ve hayvan beslenmemektedir. Dolaysıyla kırsal kesimden sağlanan tarım ve hayvancılık gelirimiz gittikçe azalmaktadır. Şehirlerimize göç eden nüfusun büyük bir bölümünün ihtiyaçları karşılanamaz bir duruma gelmektedir. Göç eden nüfus şehirdeki ihtiyaçlarını kendi usulleri ile karşılamaya çalışmakta ve böylece çarpık şehirleşme olmaktadır. Bugün için gecekondusu olmayan şehrimiz yok gibidir. Gecekondulardaki sosyal hayat seviyesi ise son derece düşüktür. Bu bölgelerde altyapı sorunları çözümlenemez bir hal almıştır. Okul çok azdır veya yoktur. Eğitimsiz kalan nüfus ise şiddet ve teröre sürüklenmekte ve şehirdeki sosyal düzeni sarsmaktadır.

1.3. DOĞUMLAR, ÖLÜMLER VE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Yurdumuzda nüfus artışının nedenleri arasında doğum hızının yüksek olması, bebek ölüm oranlarının düşmesi (her canlı 1000 canlı doğumda 46), ortalama ömür sürelerinin uzaması (erkeklerde 69, kadınlarda 74 yaş), ölüm oranlarının düşmesi (‰ 6)göçlerin çok hızlı meydana gelmesi başta gelir. Gerçi göç, ülkemiz genel nüfus artışında pek etkisi görülmez. Ancak bölgeler arasında nüfus artışları ve azalışlarında etkisi büyüktür. Doğurganlık oranında eğitim etkisi fazladır. Eğitim seviyesi yüksek kadınlarda doğurganlık oranı azalır. Sosyal refahın düşük olduğu kesimlerde ise çocuk bir gelecek güvencesi görüldüğünden doğum oranı yüksektir. Bu nedenle şehirlerin zengin semtlerinde çocuk sayıları az iken, şehirlerin kenar semtlerinde ve kırsal kesimlerde çocuk sayıları oldukça fazladır.

Ülke genelinde düşünülecek olursa ülkemiz nüfus artışının dünya

ortalamalarının üzerinde olduğu bir ülkedir. 1927-1997 yılları arasında periyodik olarak yıllık nüfus artış hızları gözden geçirildiğinde % 1,0 (1940-1945 dönemi) ile % 2,9 (1955-1960 dönemi) arasında değiştiği görülmektedir. 1990-1997 yılları arasındaki yıllık artış, alınan son önlemler neticesinde % 1,5'e düşürülmüştür. Bu oranın düşmesinde, aile planlaması çalışmalarının katkısı büyüktür.

Nüfus artışı beraberinde bir çok sorunu da getirir. Ülkemizin nüfusu hızlı artmaktadır. Bu nedenle bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bunların başlıcaları; işsizliğin artması, yaşam düzeyinin düşmesi, yetersiz beslenme olması, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersiz kalması, iç ve dış göçlerin başlaması ve gittikçe hız kazanmasıdır.

Ülkemizde nüfus kaybının nedenleri kuşkusuz çok çeşitlidir. Bunların başında anne ve bebek ölümlerinin yüksek oranda olması (her 1000 canlı doğumda 46 bebek ölüyor), trafik kazalarının yoğun olması, salgın hastalıkların zaman zaman meydana çıkması, sel, deprem, yangın gibi doğal afetlerin sık karşılanması, savaş ve göçlerin yaşanması gelir.

Sağlık şartları halkın refah seviyesinin artmasına paralel olarak yıl geçtikçe iyiye doğru gitmesine rağmen, anne ve bebek ölümleri özellikle şehirlerin kenar semtleri ile kırsal kesimlerde hala yüksektir. Ülkemizde yol şartlarının henüz tam iyileştirilmemiş olması, taşıt sayısının çok hızlı artması ve sürücü hatalarından dolayı, sürekli trafik kazaları olmaktadır. Yetkililerin verdikleri bilgilere göre, ülkemizde trafik kazalarından ölenlerin sayısı, İstiklal Savaşında verdiğimiz şehit sayısının çok üstüne çıkmıştır. Sakat kalanların sayısı ve maddi kayıplar ise hesaplanmayacak kadar çoktur. Beslenme yetersizliği olan Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizde ve genel olarak kırsal kesimler, zaman zaman çeşitli salgın hastalıklar ortaya çıkmakta ve bunun sonucu olarak yüzlerce hatta binlerce yurttaşımız hayatını kaybetmektedir. Öte yandan yangın, sel, deprem gibi doğal afetler, ülkemizde sık sık meydana gelmektedir. Bu tür doğal afetler yüzünden ölenlerin sayısı ve maddi kayıplarımız hayli fazladır. Tüm bunlar önemli ölçüde nüfus kaybına yol açmaktadır. Beklenmeyen bu tür doğal afetler, aileler üzerinde ruhi yönden de büyük çöküntülere sebep olmaktadır.

Nüfus artışı bakımından Anadolu, çok fazla sayıda nüfusu barındırabilecek niteliktedir. Bu özelliğinden dolayı, tarihi devirlerden bugüne Anadolu, hep fazla nüfus barındırmıştır. Tarım ve hayvancılık

imkanlarının fazla oluşu, nüfus artışını teşvik etmektedir.

Türkiye'nin toplam nüfusu, cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda 13 milyon (1927'de 13,6 milyon) kadardı. Bu nüfus 1990 yılında 56,5 milyona, 1997'de 62,8 milyona ulaşmıştır.

Türkiye'nin son 75 yıllık döneminde yıllık nüfus artış hızı % 2 dolayında gerçekleşmiştir. Bir başka ifadeyle, her yıl Türkiye nüfusuna 1,2 milyon nüfus eklenmiştir. Ancak burada şunu hatırlatmak gerekir ki, Türkiye'de yıllık nüfus artış hızı fazla olmasına rağmen, kıtlık ve açlık yaşanmamıştır ve bundan sonra da yaşanması beklenmemektedir. Çünkü besin kaynakları, şu andaki nüfusun dört-beş katını besleyebilecek kadar çoktur. Kalkınmanın yavaş oluşu, ülke nüfusunun hızlı artışından değil, artan nüfusun iyi planlanmamasından kaynaklanmaktadır. Bunun böyle sonuçlanmasında yöneticilerin yanlış planlamalar uygulamalarının payı büyüktür. Nitekim ülke kalkınması için dışarıdan alınan borç paralar, hep çarçur edilmiş ve ülke bir borç batağına itilmiştir.

Nüfus gerek barış ve gerekse savaş zamanında, en büyük güçtür. 300 milyonluk bir ülke, 100 milyonluk bir ülkeden, 100 milyonluk bir ülke 10 milyonluk bir ülkeden elbette daha güçlüdür. Hele kalkınmışlık düzeyi eşit ise, bir insan bile güçlü olmakta fark artırır.

Türkiye, gerek fizikî ve gerekse beşerî ve ekonomik şartlar bakımın-dan 300 milyon nüfusu barındırabilecek güçtedir ve yaklaşık en azından 3-5 yıl dışa hiç bağlantısı olmadan kendi kendine yeterli olabilir. Bu özelliğini, gerek Birinci Dünya Savaşı ve gerekse İkinci Dünya Savaşı esnasında göstermiştir. Bu gücünü, kalkınmışlık açısından da desteklenir-se, dünya hakimiyeti için gerekli nüfus sağlanmış olur. Teknolojik olarak gelişmiş ve nitelikli insan sayısı dünya standartlarının üzerine çıkmış, bilim dünyasında büyük atılımlar yapmış 300 milyon nüfuslu bir Türkiye, yakın gelecekte bugünün süper güçlerinin yerini alabilecek ve dünya barışını katkıda bulunabilecektir. Çünkü nüfus artışı bu görüşü desteklemektedir.

1.4. EĞİTİM VE KÜLTÜR YAPISI İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Türkiye'nin eğitim ve öğretim durumu yıl geçtikçe iyileşmektedir. Türkiye'de ilk ve orta eğitim ve öğretim faaliyetlerini, Milli Eğitim Bakanlığı yürütmektedir. Yüksek öğrenim ise Yüksek Öğretim Kurulu (Kısa adı YÖK) tarafından koordine edilmektedir.

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yılları kapsayan 1923-1924 eğitim ve öğretim yılında okulöncesi eğitim kurumu sayısı 80, bu okullarda eğitim gören öğrenci sayısı 5880 ve öğretmen sayısı ise sadece 136 kişiydi. Yine aynı yılda yurt genelinde 4894 ilkokul, 116 ortaokul, 43 lise ve meslek lisesi, 9 yüksek öğretim kurumu bulunmaktaydı. Bu okullarda okuyan öğrenci sayıları; ilkokulda 341.941, ortaokulda 9.894, lise ve meslek lisesinde 3.799 ve yüksek öğrenimde sadece 2.914 kişi kadardı. Bu okullarda görev yapan öğretmen kadrosu ise ilkokullarda 10.238, ortaokullarda 1.054, lise ve meslek liselerinde 838 ve yüksek öğretimde ise 307 dolayındaydı. Dolaysıyla toplam 364.428 öğrenci ve 12.573 öğretmen olmak üzere genel olarak 377 bin kadar nüfus eğitim ve öğretim alanında idi. Bu yıllarda ülke nüfusu 15 milyon kadar olduğu hesaplanırsa, genel nüfusun % 2,5'u eğitim ve öğretimle uğraşmaktaydı. Bu yıllardan sonra, yurdumuzda eğitim ve öğretim alanında büyük gelişmeler kaydedildi. "Hayatta en hakiki mürşid ilimdir."diyen Atatürk, sağlığı boyunca çok sayıda okullar açtırdı. Eğitime büyük önem verdi. Atatürk'ün çizdiği yolda, Türkiye eğitim alanında büyük atılımlar yaptı.

1995-1996 eğitim ve öğretim yılı eğitim istatistikleri incelendiğinde eğitim alanındaki gelişmeler daha kolay anlaşılır. Bu yılda 6.830 okul öncesi okul vardı ve burada 9.622 öğretmen 198.979 öğrenciye eğitmekteydi. 51.721 ilköğretim kurumunda, 298.735 öğretmen 9.547.838 öğrenciyi okutmaktaydı. 5337 genel lise ve meslek lisesi bulunmakta olup, 139.691 öğretmen 1.113.236 öğrenciye eğitim yaptırmaktaydı. Yüksek öğretim ise kendi arasında yaygın eğitim ve yüksek eğitim programı olarak iki kısımda yürütülüyordu. 5.111'i yaygın eğitim kurumunda 36.778 öğretmen ile 986.503 öğrenci vardı. 1.202 yüksek öğretim kurumunda ise 47.267 öğretmen 1.407.039 öğrenci okumaktaydı. Toplam olarak yurt genelinde 70.201 eğitim kurumu bulunmakta ve bu eğitim kurumlarında 532.093 öğretmen görev yapmakta ve 14.363.595 öğrenci eğitim ve öğretim görmekteydi. Yani bir bakıma ülke nüfusunu % 23'ü eğitim sektöründe idi. Demek ki, eğitim ve öğretim ordumuz 72 yılda % 2,5'lerden % 23'lere yükselmiştir. Bu gelişme ülkemiz eğitimi için gerçekten övünç vesilesidir.

İnsanlığı tehdit eden olayların içinde, eğitimsiz ve işsiz nüfusun hala büyük değerler göstermesi büyük önem arz ediyor. Dünya ülkeleri eğitim seviyeleri incelendiğinde, kalkınmışlık düzeyi ile eğitim oranları arasında sıkı bir bağlantının olduğu görülüyor. Genelde gelişmiş ülkelerde eğitim

seviyeleri yükselirken, gelişmemiş ülkelerde eğitimsiz nüfus oranları büyük rakamlara ulaşıyor. Kuşkusuz eğitimsiz nüfusun fazla olması, o ülkenin fazla gelişmemiş olmasından ötürü, işsiz nüfus oranının artmasına da sebep oluyor. Bu nedenle, kalkınmak isteyen çoğu ülkeler, eğitime büyük önem veriyorlar.

Türkiye'nin eğitim ve öğretim durumu yıl geçtikçe iyileşmektedir. ülke toplam nüfusunun yaklaşık 1/3'ü eğitim ve öğretim gören insanlar oluşturmaktadır. Kuşkusuz bu durum, ülkenin çok genç bir nüfus yapısı olduğunu ve eğitime önem verildiğini gösterir.

Nüfus arttıkça okul sayısı hızlı bir şekilde artış göstermektedir. Buna rağmen maalesef okulu ya da öğretmeni olmayan köy veya mahalle bulunabilmektedir. Özellikle hızlı göç hareketinin sonucu olarak oluşan gecekondu mahallerinde yerleşmenin çarpık ve düzensiz olduğu kadar hızlı gelişmesi sonucunda okul yapımları gecikmektedir. Öte yandan Eğitim sistemimizde sık sık yapılan değişiklikler, eğitimimizi olumsuz yönde etkilemektedir. Eğitimde çağı yakalamak zorundayız. Atatürk'ün "Öğretmenler yeni nesil sizin eseriniz olacaktır" sözüne mazhar olan öğretmenlerimizin tüm sorunlarını çözümlemeliyiz. Ayrıca öğretmenlerin yeni nesillere, iş sahaları açmalı ve işsizlik sorununu çözümlemeliyiz.

Anadolu yarımadası, coğrafî özelliklerinden dolayı tarihin her döneminde mutlaka bir medeniyete beşiklik yapmıştır. Bu nedenle Anadolu yarımadasının bir diğer adı; "Medeniyetlerin Beşiği olan Topraklar" olarak adlandırılmıştır. Ve bu medeniyetlerin hepsine "Anadolu Medeniyetleri" denir. Bu medeniyetler hakkında ayrıntılı bilgiler, Anadolu Medeniyetlerini konu edinen kitaplardan elde edilebilir.

ABD'nin eski Ankara Büyükelçilerinden Morton Abramavitz'in Türkiye hakkındaki izlenimleri oldukça dikkat çekicidir. Abramavitz; "Anadolu yarımadası tarih boyunca bin yılların kavşak noktası, birbirinden çok farklı toplulukların Doğulu ve batılı, yerleşik ve göçebe, Hıristiyan, Müslüman, Yahudi ve Putperest kavimlerin buluşma yeri olmuştur. Küçük Asya'daki toplumların hayatında yepyeni çığırlar açılmış, yaşanmış ve sona ermiştir."demiştir. Abramavitz belki haklıdır amma Anadolu bin yıldan fazladır tek bir medeniyete beşiklik yapmaktadır ve yapmaya da devam etmektedir. O da Müslüman Türk medeniyetidir.

Bir toprak parçasının kale özelliği taşıyabilmesi için, içinde aralıksız olarak insanın yaşamış olmasıdır. Bir dönem insanlarla dolu olup, diğer

zamanlarda boş olan kale düşünülemez.

Dünya insanlık tarihi incelendiğinde, aralıksız olarak medeniyetlere beşiklik yapmış olan bir toprak parçası, Anadolu'dan başka bir coğrafyada görülmez. Bu nedenle Anadolu, dünyanın en güçlü ve en büyük tek kalesidir. Bu kale özelliğini geçmişte koruduğu gibi, gelecekte de koruyacaktır. Gerçi bugün bu kalede dünya hakimiyetinden söz ettiren bir devlet yoktur, amma gelecekte dünya hakimiyetini kurabilecek olan Türk Milleti yaşamaktadır.

Türkler, tarih boyunca dünyaya hükmeden millet olmuşlardır. Eğitim ve kültür açısından her geçen gün daha da iyiye ve güzele giden Türkiye, yakın gelecekte yine dünyayı hayran bırakacak olan yeni bir medeniyet kuracaktır ve bu potansiyel, her geçen gün daha da artmaktadır.

1.5. SANAT VE SPOR İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Türkiye'de sanat, yıl geçtikçe gelişmektedir. Yine sanata ve sanatçıya verilen önem yıl geçtikçe artmaktadır. Ancak sanatın tanımı tam olarak yapılmamış ve sanatın ne olduğu tam anlaşılamamıştır. Gerçek sanat ve gerçek sanatçıların yerine, amacı sadece ve sadece para kazanmak ve şöhret olmayı arzulayan ve sanattan anlamayan bir kesim kendisini sanatçı olarak takdim etmektedir. Bunun sonucu olarak gerek devlet ve gerekse halk tarafından, sanata gereken önem verilememektedir.

Türkiye'de özellikle resim, müzik, heykeltıraşlık, mimarlık dallarında önemli sanatsal gelişme sağlanmıştır. Endüstri Meslek ve Teknik Liselerin çokluğu ve bu liselere rağbetin büyük olması, Türk milletinin sanatçı bir millet olduğunu gösterir. Ayrıca Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinde sanat dalları ile ilgili fakülte ve bölümlerin sayısı hayli fazladır.

Halkın ve devletin sanat ve sanatçıya bakış açısının değişmesi için, gerçek sanatçılara büyük ihtiyaç vardır. Çünkü sanat bir milletin medeniyet ölçüleridir. Sanatsız bir millet medeni olamaz. Sanatı para için değil, sanatı sanat için yapan bir nesil yetiştirilmelidir.

Gerçek sanat adamları, ülkelerin kültür elçileridir. Ülkelerin dünya ülkeleri arasında tanınmasında sanatın önemi büyüktür. Türkiye uluslar arası düzeyde sanatçılar yetiştirdiğinde, ülkenin daha fazla tanınacaktır.

Türkiye, spor konusunda, gerek devlet ve gerekse halk çeşitli etkinlikler yapmaktadır. Devlet olarak tüm sportif faaliyetleri, Gençlik ve Spor Bakanlığı yürütmektedir. Türk milleti, genelde sporu seven bir millettir.

Başta futbol, basketbol, voleybol, koşu, yüzme, atletizm oyunları ve özellikle ata sporu olan güreş, ülke genelinde çok yaygın bir şekilde yapılmaktadır. Ayrıca doğu sporları olan boks, karate ve tekvando gibi spor faaliyetleri de gelişmekte ve yaygınlaşmaktadır. Bugün artık ülkenin en ücra köylerinde bile futbol müsabakaları düzenlenmektedir. Hatta genelde erkek sporu olarak nitelendirilen futbol, kadınlar arasında da yaygınlaşmaktadır. Son yıllarda kurulan Şalvar spor, Etek spor gibi kadın futbol takımlarının köy kökenli olması, futbolun ne denli benimsendiğini ortaya koymaktadır.

Türk sporuna bakılacak olunursa, spor çalışmaları konusunda eksikliklerin olduğu görülür. Bugün ülkede genelde sporcu olmak için, eğitim ve öğretim faaliyetleri aksamaktadır. Sistemli bir şekilde küçük yaşlardan devlet tarafından yönlendirme olmadığı için, Türk insanı, bilimsel anlamda sporu, sadece Üniversitelerin Beden Eğitimi bölümlerinde ve Spor Akademilerinde görebilmektedirler. Oysa spor, çok küçük yaşlarda başlar. Bu nedenle, anaokullarından veya ilköğretimin 5.sınıfından sonra yönlendirme yapılmalı ve spor orta okulları ve liseleri açılmalıdır. Bu okullardan mezun olan öğrenciler, üniversitelerde spor ile ilgili yüksek öğrenimlerini tamamlamalılar ve Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi tam bir sporcu olmalıdırlar.

Dünya olimpiyatlarında, madalyaları daha ziyade spor eğitimi almış sporcuların alması dikkat çekicidir. Gerçekten Türk gençliğinin dünya olimpiyatlarında başarılar elde etmesi isteniyorsa, Atatürk'ün dediği gibi, zeki, çalışkan ve başarılı öğrenciler değerlendirilmelidir.

Spor, bir ülkenin tanınmasında en önemli bir faaliyettir. İnsanlar çeşitli spor dallarında derece alan ülkeleri, istemese de öğrenmekte ve en azından haritada yerini bulup tanımaya çalışmaktadırlar. Bu nedenle, spor ülkelerin tanıtılmasında en önemli bir reklam aracı olabilmektedir. Nitekim FIFA 2002 Seul (Güney Kore/Japonya) Olimpiyatlarında Türk Milli Takımının dünya üçüncüsü olması, Türkiye'nin uluslar arası prestijini artırmış ve dünya insanları tarafından tanınmasında önemli rol oynamıştır.

1.6. DİL YAPISI İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Anadolu yarımadasında, 1071 Malazgirt Savaşından bugüne kadar hep Türkler yaşamıştır. Türklerin anadili Türkçe'dir. Bundan sonra da,

Anadolu'da hep Türkler yaşayacak ve dil olarak Türkçe konuşulacaktır.

1071'den bugüne Anadolu'da hep Türkler yaşamıştır amma devlet olarak tek bir devlet yaşamamıştır. Selçuklular, Anadolu Selçuklu Devleti, Osmanlı Devleti ve Türkiye. Bu devletlerin kuruluş yılları incelendiğinde devletin dili Türkçe'dir. Ancak yıkılışları yaklaştıkça başka dillere özenti olmuş ve oldukça fazla kelime Türkçe'ye girmiştir. Karamanoğlu Mehmet Bey, 13 Mayıs 1277 (ki bu tarih günümüzde "Dil Bayramı" olarak kutlanmaktadır) tarihinde buyurduğu ferman şöyledir; "Şimden geru hiç gimesne, kapıda, divanda, mecliste, seyranda Türk dilinden özge söz söylemeye." diye ferman buyurarak, devletin resmi dilinin Türkçe olduğunu ilan ederek çıkış yapması, yaşadığı dönemde başka dillere özentinin olmasındandır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa kemal ATATÜRK, Türkçe'nin önemi hakkında çok sayıda söz söylemiş ve Türkçe'nin geliştirilmesi ve dünya genelinde yaygınlaştırılması için Türk Dil Kurumu'nu kurmuştur. Defalarca söylediği sözlerden biri de; "Türk demek dil demektir. Milliyetin en bariz vasıflarından biri dildir. Türk her şeyden önce ve mutlaka Türkçe konuşmalıdır."

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte, Türk Eğitim ve Öğretiminin, yeni esaslara dayandırıldığını görmekteyiz. Atatürk'ün emriyle, 15 Temmuz- 15 Ağustos 1923 tarihleri arasında, Birinci Heyet-i İlmiye adıyla, ilk Maarif Kongresi yapılmıştır. 2. ve 3.sü, 1924 ve 1926 yıllarında yapılan Kongreler ile Türk Milli Eğitimi'nde, plân ve program çerçevesinde düzenlemelere gidilmiştir. 22 Mart 1926 tarih ve 789 sayılı "Maarif Teşkilâtına Dair Kanun" hükmünce, "Türk diliyle ve bütün ilmi meselelerle uğraşacak bir Dil Heyeti'nin kurulmasına" karar verilmiştir.

1924 yılından itibaren, azınlık ve yabancı okullarda dini propaganda yasaklanmıştır. Okullarda bulunan haç, dini resim ve heykeller kaldırıl-ması istenmiş ve bu tür okullara, bir Türk asıllı bir müdürün atanması önerilmiştir. Ancak bu isteklere çoğu yabancı okul idarecileri karşı çıkınca, hükümetin kararlarına boyun eğmeyen, 50'ye yakın Yabancı okul kapanmıştır.

1930 yılında Atatürk dilin önemi ve Türk dilinin geliştirilmesi hususunda şöyle demiştir; "Milli his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin milli ve zengin olması, milli hissin gelişmesinde başlıca müessirdir. Türk dili, dillerin en zenginlerindendir, yeter ki bu dil şuurla işlensin. Ülkelerini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti dilini de yabancı diller

boyunduruğundan kurtarmalıdır."

1932 yılında yaptığı bir başka konuşmasında Atatürk şu cümleleri söylüyordu; "Batı dillerinin hiçbirinden aşağı olmamak üzere, onlardaki kavramları anlatacak keskinliği, açıklığı haiz Türk bilim dili terimleri tespit edilecektir."

Atatürk, 1933 yılında bir başka konuşmasında şöyle diyordu; "Kat'i olarak bilinmelidir ki Türk milletinin milli dili ve milli benliği bütün hayatında hakim ve esas olacaktır."

Atatürk ölümüne yakın yaptığı bir vasiyette ise şu cümleler oldukça dikkat çekicidir; "Bakınız arkadaşlar, ben belki çok yaşamam. Fakat siz ölene dek, Türk gençliğini yetiştirecek ve Türkçe'nin bir kültür dili olarak gelişmeye devamı yolunda çalışacaksınız. Çünkü Türkiye ve Türklük, uygarlığa ancak bu yolla kavuşabilir." Ve Atatürk ölüm döşeğinde iken bir ara kendine gelir ve yanındakilere şöyle der; "Arkadaşlara selam, dil çalışmalarını sakın gevşetmeyin."

İşte dünya hakimiyetin temel felsefesi budur. Dünyanın kalesi ve kalbi olan Türkiye'de, Türkçe konuşulacak ve Türkçe bilim dili olacak ve buradan tüm dünyaya özlenen adil ve barış dolu Türk dünya hakimiyet ışıkları saçılacak ve tüm dünya aydınlığa kavuşacaktır.

1.7. DİN YAPISI İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Türkiye, coğrafî konum olarak Asya-Afrika-Avrupa kıtalarının birbirlerine iyice yaklaştığı noktada yer almaktadır. Doğudan Orta Asya'ya yani Müslüman Türk Dünyası'na, Güneyden Müslüman Arap Dünyasına, Batıdan Hıristiyan Avrupa Dünyasına, kuzeyden ise Ortodoks Hıristiyan Rus Dünyasına komşudur. Bilindiği üzere Anadolu'nun güneyini de içine alan Ortadoğu toprakları, kutsal dinlerin doğuş noktasıdır. Tarih boyunca gelmiş peygamberlerin çoğunluğu bu bölgede yaşamışlar ve dinlerini bu ilk kez bu bölgede yaymaya çalışmışlardır. Bu vesileyle, Türkiye, Ortadoğu'da çıkan bütün dinlerden etkilenmiştir.

Bütün dinlerin kesişme noktasında yer alan Türkiye, elbette dinler açısından alındığında kesişme-çarpışma veya dinler fayı üzerinde bulunur. Çarpışma hattında bulunan Anadolu, tarihi devirlerden bugüne hep farklı dinlerin çarpışma alanı olmuştur. Ve bu çarpışma özellikle 19.yüzyıldan

itibaren şekil değiştirmiş ve misyonerlik faaliyetleri ile devam etmiştir. Misyonerlik faaliyetleri bugün de bütün hızı ile devam etmektedir. Türkiye'nin son dönemlerde çektiği tüm sıkıntıların altında, çoğu kez bir misyonerlik faaliyeti yatmaktadır.

Özel bir görevle görevlendirilerek ve yetkili kılınarak yabancı diyarlara gönderilmek olgusuna misyon, bu amaçla gönderilen kişilere Misyoner adı verilmektedir. Misyonerliğin özü dindir. Başlıca araçları ise okul, matbaa, kitap, hastane ve benzeri modern kurumlardır.

Hindistan'a 1793 yılında ayak basan William Carey, modern misyonerliğin kurucusu kabul edilir. Osmanlı İmparatorluğu topraklarına ilk ayak basan Protestan misyoner ise, 1815 yılında Mısır'a gönderilen İngiliz Church of Missonary Societ'e bağlı bir papazdır.

1880 tarihli Bartlett Raporu'nun ilk cümleleri şöyledir; "Misyonerlik faaliyetleri açısından Türkiye, Asya'nın anahtarıdır." Ve 1901 yılında A.B.D. Devlet Başkanı seçilen Theodore Roosevelt, daha 1898 yılında şu cümleleri sarf etmiştir; " Dünya'da, herkesten önce ezmek istediğim iki güç; İspanya ve Osmanlı İmparatorluğu'dur." Neden? Nedeni gayet açık, A.B.D.'nin Güney Amerika kıtasındaki hakimiyetine karşı en büyük engel İspanyollar'dır. Avrupa, Afrika ve Asya'daki sömürgecilik faaliyetleri için engel teşkil eden güç, Osmanlı İmparatorluğu'dur. A.B.D., dünya hakimiyeti için bu iki gücün, dünya tarihinden kaldırılmasını 19. yüzyılda hedeflemiştir.

1923 yılından bugüne kadar Anadolu yarımadası üzerinde Türkiye cumhuriyeti yer almaktadır. Bu nedenle, Türkiye cumhuriyeti, dünya platformunda, Osmanlı Devleti'nin tek varisi olarak görülmektedir. Misyonerlik faaliyetleri, Osmanlı Devleti'nin yıkılması ile birlikte son bulmamış, aksine daha da yoğunlaşarak Türkiye üzerine yönelmiştir. Osmanlı Devleti'nin çöküşüne neden olan misyonerlik faaliyetlerine karşı, Türkiye Cumhuriyeti'nin duyarlı olduğu pek söylenemez. Bunun böyle olduğunu anlamak için, sadece Türkiye'nin eğitim politikasına kısa bir göz atmak yeterlidir.

Türkiye üzerinde yaşayan insanların çoğunun dini İslâm'dır. Türkiye insanı ise, dinine karşı duyarlı en erdemli bir insandır. Geçmişte böyleydi, gelecekte de böyle olacaktır. Bu özellik devam ettiği sürece, Türkiye, dünya hakimiyetini yeniden sağlayabilecek güçlü ve gizli bir potansiyel taşımaktadır.

1.8.NÜFUSUN ETNİK YAPISI İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Türkiye'nin etnik yapısı, sürekli olarak dünya siyasi platformunda gündeme getirilmekte ve özellikle Batı Ülkeleri, Türkiye'yi yapay sorunlarla bölmeye çalışmaktadırlar. Batı Ülkeleri tarafından ileri sürülen, Türkiye'nin etnik yapısı ile ilgili veriler oldukça farklılık göstermektedir. Sözgelimi CIA'nın 2000 yılı verilerine göre; Türkiye'nin toplam nüfusu 65.666.677 kişiyi bulmakta ve bunun % 80'ini Türk, % 20'sini Kürt nüfusu oluşturmaktadır. Ancak durum böyle değildir. Bu değer oldukça yanıltıcıdır.

CIA'nın bu değerleri, etnik unsurları tahrik etmek amacıyla fevkalade abarttığı dikkati çeker. Türkiye'deki Kürt vatandaşlarımızın nüfusu % 6 civarındadır. Her nedense A.B.D'li ve diğer Batılı yazarlar, Türkiye'deki Kürt nüfusu oranını şişirmekte ısrar ediyorlar. Ancak geçmişe doğru bu ülkelerin istatistiklerine baktığımızda bu çelişkiyi görmüş oluruz. Nitekim 1997-1998 yıllarını kapsayan A.B.D kökenli dünya yıllıklarında Türkiye'deki Kürt nüfusu oranını % 20 dolayında şişirirken, yine A.B.D Newyork 1983 yılı baskılı, "The World Almanac and Book of Facts 1983" adlı yıllıkta, Türkiye'deki Kürtlerin oranı % 7 olarak belirtilmektedir. Aynı çarpıklık, İngiliz ve diğer Avrupa ülkeleri kaynaklarında da görül-mektedir. İngiliz kaynaklarında tamamen çelişkili bilgiler verilmektedir. Örneğin Eyewitness World Atlas-1997 ve Hammond Atlas of the world-1997'de Kürtlerin oranı % 20, Encarta 97 World Atlas'da % 17 gibi oldukça abartılı olarak gösterilirken, Encyclopedia Britannica-1997'de % 6,2, The Attica Interactive World Atlas-1998'de % 6 olarak gösterilmek-tedir.

Burada açıkça görülüyor ki, Batılı Ülkelerin istatistikleri ayrıntılı bir şekilde, özellikle geçmişe doğru incelendiğinde, gerçek apaçık ortaya çıkar. Günümüzde de Türkiye'de Kürt nüfusunun oranı ancak % 6'yı bulur. Öte yandan bu % 6'lık nüfusun büyük çoğunluğu Türkiye vatandaşı olmaktan gurur duyar ve Türk örf ve adetlerine bağlı olarak yaşamlarını sürdürürler. Sayıları ancak binlerle ve hatta yüzlerce ifade edilebilecek ve özellikle Türkiye'yi bölme çabalarına alet olan bir avuç insanın, Türkiye'yi bölme çabaları daima boşa çıkacaktır.

Oldukça abartılı ve yüksek değerler gösteren yayınların tutumu, tamamen Türkiye'deki sözde ve hayali etnik gruplar yaratmak ve bu hayali

etnik gruplar arasında savaş çıkararak, ülkeyi bir iç savaşa sürüklemek ve Türkiye'yi bölmek için harcanan çabalardır. Türk Milleti, Vahşi Batı'nın bu sinsi oyunun ağına düşmeyecektir. Bu konuda, Türkler kadar, onların geçmişten bugüne din ve can kardeşleri olan Türkiye Müslüman Kürtleri de uyanık olacağı şüphesizdir.

1.9. ASKERİ GÜÇ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Dünya, özellikle sanayi devriminden sonra hızla silahlanmaya başladı. Özellikle dünyada hakim güç olmaya çalışan ülkelerin savunma sanayiine ağırlık vermeleri, dünya genelinde ülkeler arasında silahlanma yarışının başlamasına sebep oldu. Birinci ve İkinci dünya savaşlarında, tamamen silahlar konuştu. Silah bakımından üstün olan milletler savaşın galibi oldular. İkinci Dünya Savaşı esnasında silahların gücü iyice kendini hissettirdi. Savaştan sonra ülkeler adeta birbirleri ile silahlanma yarışına girdiler. Zaman zaman silahsızlanma toplantıları yaptılarsa da, bu toplantılar sadece göstermelik kaldı. 20. yüzyılın ikinci yarısında, dünya adeta dev bir silah deposuna dönüşmüştür.

Silahlanma için 1988 yılın için 1 trilyon 50 milyar 611 milyon dolar para harcanmıştır. İşin ilginç yönü, açlığın kol gezdiği Afrika kıtasında bile, 20 milyar 301 milyon dolarlık askeri harcama yapılmıştır. Oysa dünya genelinde silahlanmaya yatırılan bu para ile, dünyanın 8 yıllık buğday, 44 yıllık şeker ihtiyacı karşılanabilirdi.

Londra'da bulunan Uluslar Arası Stratejik Etüdler Enstitiüsü'nün yayınladığı "The Military Balance 1991-1992" ve "Strategic Survey 1991-1992"den derlenen bilgilere göre; 1991 Haziran ayı itibariyle, dünyada 180 uçak gemisi ve kruvazör, 774 denizaltı, 929 muhrip ve fırkateyn, 38795 bombardıman avcı uçağı, 155767 tank (Bu sayıya ağırlığı 31 tonun altındaki tanklar dahil değildir) bulunmaktaydı.Bu silahların ülkelere göre dağılımında Eski SSCB (bugünkü BDT) ile A.B.D başı çekiyordu. Türkiye ise, Ortadoğu ve Balkanlarda silah bakımından bölgesel güç oluşturuyordu. Türkiye, 15 denizaltı, 20 muhrip ve fırkateyn, 401 bombardıman avcı uçağı, 3.783 tankı (Bu sayıya ağırlığı 31 tonun altındaki tanklar dahil değildir) vardı. Tabloda da görüldüğü üzere, Türkiye komşularına göre silah üstünlüne sahiptir.

Tablo 2. Dünyada Bazı Ülkelerin Sahip Oldukları Savunma Araç ve Gereçlerinin Miktarları *(1991 Yılı Haziran Ayı itibariyle)*

Ülkenin Adı	Uçak Gemisi -Kruvazör	Denizaltı	Muhrip ve Fırkateyn	Bombardıman Avcı Uçağı	Tank *
A.B.D	121	120	146	8,204	15,585
Rusya	43	271	145	9,061	54,400
İtalya	4	9	29	362	1,220
İngiltere	2	25	46	442	1,314
Fransa	2	17	38	794	1,349
Hindistan	2	18	25	674	3,100
Çin		100	56	6,120	8,000
Almanya		24	14	861	7,000
TÜRKİYE		15	20	401	3,783
Yunanistan		10	18	346	1,879
Irak			4	266	2,300
İran			6	208	700
DÜNYA**	180	774	929	38,795	155,767

*Ağırlıkları 31 tonun altındaki tanklar dahil değildir.

**Dünya toplamına diğer ülkelerde dahildir.

Kaynak: "The Military Balance 1991-1992", "Strategic Survey 1991-1992", London.

Türkiye'nin ve komşularının uçak gemisi ve kruvazörü yok. Türkiye'nin denizaltı sayısı 15, Yunanistan'ın ki 10. Türkiye 12 adet muhrip, 8 adet de fırkateyne (toplam 20) sahip. Yunanistan ise 13 muhrip ve fırkateyni bulunuyor. Türkiye'nin 401 adet bombardıman avcı jetine sahip. Bu sayı komşuları olan Yunanistan,Bulgaristan, İran ve Irak'ın toplam bombardıman uçak sayısından fazladır. Türkiye tank sayısı bakımından da komşularından üstün. Türkiye'nin 3.783 adet tankı bulunurken, Yunanistan 1.879, Bulgaristan 2.149, Irak 2.300, İran 700 tanka sahiptir.

Uluslar arası strateji araştırmalarının 1994-1995 yılı veri sonuçlarına

göre; Türkiye; 503.800 aktif askerî gücüne sahiptir. Savaş esnasında bu gücüne 952.300 kişi daha ilave edebilir. Ülkenin 4919 savaş tankı, 16 firkateyn, 5 muhrip, 15 denizaltı, 14 alçak uçuş yapan savaş uçağı filosu, 6 savaş av uçağı filosu bulunmaktadır. Ülkenin yıllık savunma harcamaları 6,3 milyar dolara ulaşmaktadır.

Tablo 3. Aktif ve Rezerv Askerî Güçleri ile En Güçlü Silahlı Kuvvetlere Sahip Ülkelerin Güç Durumları (1994-1995)

ÜLKE ADI	AKTİF ASKER (.000 KİŞİ)	ASKER REZERVİ (.000 KİŞİ)	SAVUNMA HARCAMASI (MİLYAR DOLAR)	TANK (M8T)	KRUVAZÖR (K), FİRKATEYN (F), MUHRİP(M)	DENİZALTI	ALÇAK UÇUŞ HÜCUM UÇAĞI	AV UÇAĞI
Çin	2900	1200	2,7	8000	37F, 18M	50	500	4000
Rusya	1714	20000	Veri Yok	19500	25K, 112F, 22M	185	775	625
A.B.D	1650	2048	280,6	14524	34K, 51F, 41M	104	53 Filo	Birlikte
Hindistan	1265	300	7	3400	18F, 5M	15	407	364
K.Kore	1128	540	5,3	3700	3F	25	294	360
G.Kore	633	4500	11,4	1900	32F, 8M	2	238	96
Pakistan	587	313	3,3	1950	66F, 3M	6	126	244
Vietnam	572	4000	0,7	1300	7F	-	65	125
Ukrayna	517	1000	5,3	5380	-	-	185	522
İran	513	350	2,3	1245	3F, 2M	2	150	115
TÜRKİYE	503	952	6,3	4919	16F, 5 M	15	14 Filo	6 Filo

Not: Nükleer silaha sahip Ülkeler; Çin, Rusya, A.B.D, Ukrayna, Fransa, İngiltere. K= Kruvazör, F=Firkateyn, M=Muhrip, Fila= 18-24 Av Uçağından oluşur.

Kaynak: The Military Balance, 1994-1995 (International For Strategic Studies, published by Brassey's U.K.)

Uluslar arası strateji araştırmaları merkezinin yapmış olduğu araştırmalara göre(1994-1995); Türkiye, dünya ülkeleri arasında aktif asker gücü bakımından 11.sırada yerini almaktadır. Asker rezervi bakımından 7.sırada, askerî harcamalar bakımından 4.sırada yerini alır. Askerî araç ve gereç bakımından ön sıralarda yerini almaktadır. sözgelimi tank bakımından 5.sırada, denizaltı bakımından 6.sırada, fırkateyn bakımından 7.sırada,

muhrip bakımından 6.sıradadır.

CIA'nın 1997 Yıllığına göre Türkiye'nin askerî gücü ile ilgili bilgiler şunlardır; Askerî branşlar: kara gücü, deniz gücü, hava gücü, sahil koruma, jandarmadır. Askerlik yaşı: 20 yaşdır.

1997 yılı tahminlerine göre; Askerî İnsan gücü: Erkekler 15-49 yaş arası, toplam 17.352.876 erkek nüfustur. Askerlik Hizmetine Uygun Askerî İnsan gücü: 10.553.157 erkek nüfustur. Yıllık Askerlik yaşına ulaşan Askerî insan gücü: 649.336 erkek nüfustur.

2000 yılı tahminlerine göre; Askerî İnsan gücü: Erkekler 15-49 yaş arası, toplam 18.523.950 erkek nüfustur. Askerlik Hizmetine Uygun Askerî İnsan gücü: 11.227.922 erkek nüfustur. Yıllık Askerlik yaşına ulaşan Askerî insan gücü: 664.024 erkek nüfustur.

2001 yılı tahminlerine göre ise; Askerî İnsan gücü: Erkekler 15-49 yaş arası, toplam 18.882.272 erkek nüfus. Askerlik Hizmetine Uygun Askerî İnsan gücü: 11.432.438 erkek nüfus. Yıllık Askerlik yaşına ulaşan Askerî insan gücü: 674.805 erkek nüfustur.

Askerî harcamalar: 4.3 milyar dolar (1996); (hükümetin terör olayları için harcadığı 7 milyar dolar dahil değildir.) Askerî Harcamalar Gayri safi milli Hasıla içindeki payı: % 3.5 (1996). 1997 yılı verilerine göre ülke ise; 6.737 milyar dolar askeri harcama yapmış ve bu değer gayri safi milli hasılanın % 4,3'ünü oluşturmuştur. Bu değerler 1999 yılı için 10.6 milyar dolar olmuş ve pay % 5,6'ya yükselmiştir.

Ülkeler, tarih boyunca giriştikleri mücadelelerde, üzerinde yaşadıkları coğrafyadan daima güç almışlardır. Ülkeler güvenlik stratejilerini kendi coğrafyalarına dayandırırlar. Bu nedenle; güvenlik, siyaset ve stratejisinin belirlenmesinde önemli yer tutar. Coğrafi güç; bir ülkenin güvenlik ve bekasının sağlanmasında, üzerinde yaşayan insanlar ile bu insanların, refah ve mutluluğunun sağlanmasında en önemli etkendir. Ülkenin zengin olması veya fakir olması güvenlik içinde veya işgal altında bulunması coğrafyasından kaynaklanır. [2]

Kalkınma açısından dünya ülkeleri arasında baş sıralarda olamayan Türkiye, askerî güç bakımından ön sıralarda yerini almasının sebebi, Türk

---

[2] ŞİMŞEK,H., 2002, Türkiye'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi. IQ Kültür Sanat Yayıncılık: 28, Araştırma-İnceleme:11, İstanbul.

Milleti'nin doğuştan asker oluşu, askerliği sevmesi ve "Asker Ocağını" "Peygamber Ocağı" olarak görmesindendir. Eğer kalkınmasında da özlenen gelişmeyi sağlayabilirse, Türkiye; dünyanın en güçlü ordusuna sahip olacaktır ve Türkiye toprakları üzerinde yaşayan Türk Milleti, dünya hakimiyetini yeniden sağlayan ve dünyaya barış ve huzuru getiren bir millet olacaktır.

1.10. YÖNETİM İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Türkiye'nin yönetim şekli cumhuriyettir. Cumhuriyetin bir devlet biçimi mi, yoksa hükümet biçimi mi olduğu henüz tartışma konusudur. 29 Ekim 1923 tarihli yasa ile "Türkiye Devleti'nin şekli hükümeti cumhuriyettir" denilerek cumhuriyet bir hükümet şekli olarak tanımlanmıştır. 1924, 1961, 1982 anayasalarının birinci maddelerinde "Türkiye devleti bir cumhuriyettir."denilerek cumhuriyet bir devlet biçimi olarak tanımlanmıştır. 1982 anayasasında cumhuriyetin nitelikleri; "Türkiye cumhuriyeti, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir." denilerek tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu tanımlama ile, Türkiye Cumhuriyeti'nin aynı zamanda demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu vurgulanmıştır.

Türkiye devleti bir cumhuriyettir. Bu kesinlikle doğrudur. Çünkü halk seçmiş olduğu temsilciler ile yönetilmektedir. Ancak seçilmiş olan temsilciler, devleti halkın istediği gibi mi yönetmektedirler, yoksa halkın istekleri göz ardı mı edilmektedir? Türkiye yönetim biçimi olarak cumhuriyet ile yönetilen Fransa, A.B.D ve Almanya'ya mı, yoksa yine cumhuriyet ile yönetilen Tunus, El Salvador, Nikaragua, Suriye, Irak gibi ülkelere mi benzemektedir?

Şurası bir gerçek ki, Türkiye Cumhuriyeti, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olarak, ne Fransa A.B.D, Almanya, gibi gelişmiş ülkelere ve ne de Tunus, El Salvador, Nikaragua, Suriye, Irak gibi ülkelere benzemektedir. Kendine özgü bir yönetim şekli vardır. Bu da, ülkenin kalkınmışlık düzeyi ve insanların ekonomik güçleri ile yakından ilişkilidir. Enflasyon canavarı, dış borçlar, ekonomik sarsıntı, ülkenin tam anlamı ile demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olmasını engellemektedir. Ülkede halen demokrasi, laiklik, hukuk gibi kavramlar henüz tam anlamı ile tanımlanamamıştır. Bu

tanımlamaların yapılabilmesi için, Türkiye'nin ekonomik yönden gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşması gerekmektedir. Çünkü aç ve sefil insanların demokrasiyi, laikliği ve hukuku anlamaları mümkün görülmemektedir. Bu görüşü, cumhuriyet ile yönetilmeyen ve meşruti monarşi ile yönetilen İngiltere, İsveç, Norveç, Hollanda, Danimarka, Kanada, İspanya gibi ülkelerde demokrasinin daha iyi yerleşmiş olması doğrulamaktadır.

Türkiye demokrasisinin uygulama aşamasında yaşanan olumsuzlukları, SARAY, "Türk Devletlerinde Meclis (Parlamento), Demokratik Düşünce ve Atatürk" adlı eserinde şu ifadelerle dile getiriyor; "Türkiye de dahil olmak üzere demokrasinin tatbik edildiği pek çok Avrupa ülkelerinde, özellikle Fransa ve ABD'de seçimlerin yapılacağı dönemlerde demokrasinin ruhuna aykırı çok sayıda hareketin olduğunu görmekteyiz. Bu yanlış hareketlerin başında dini ve ideolojik konular ile etnik gruplar konusu gelmektedir." SARAY; demokrasinin uygulanışı esnasındaki aksaklıkların ayrıntılarına iniyor ve şöyle devam ediyor; "Demokrasilerin henüz tam olarak yerleşmediği ülkelerde yapılan en büyük hatalardan biri de iktidar ve muhalefet partileri arasındaki ilişkilerden kaynaklanmaktadır. Bu hataların en büyük sebebi siyasetçilerin yeterince demokratik teamüllerden ve bilgilerden nasiplerini almamış olmalarıdır. Her şeyden önce, siyasetçiler, tenkit nedir onu bilmemekte veya yanlış anlamaktadırlar. Tenkit, bir konunun iyi ve kötü, müspet veya menfi yönleriyle ortaya konulmasıdır. Yani, tenkitte objektiflik esastır." Ayrıca siyasi partilerin seçmenine karşı daha duyarlı olması gerektiğini SARAY; şu cümleleri ile dile getirir; "Seçmenlerine saygılı davranmayan siyasi partiler, demokrasinin gelişmesine değil, bilâkis yozlaşmasına sebep olurlar. Böyle bir harekette bulunmaya da hiçbir siyasi partinin hakkı ve salâhiyeti yoktur. Kısaca, siyasi partilerimiz halka hizmet etmek için yalnız çalışkan olmak vasıflarıyla değil, aynı zamanda adaletli, hoşgörülü, sevgi ve şefkat dolu olduklarını veya olmak mecburiyetinde bulunduklarını göstermelidirler. Demokrasinin her şeyden evvel insana, insanca değer veren bir rejim olduğunu siyasi partilerimiz ve mensupları unutmamalıdır."[3] 2000 yılının başlangıcında, Türkiye Siyasî panoramasına bakıldığında, demokrasi sınavında pek başarılı olduğu söylenemez.

[3] SARAY, M., 1999, Türk Devletlerinde Meclis (Parlamento), Demokratik Düşünce ve Atatürk." Atatürk Kültür, Dil ve tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırmaları Merkezi, s.113-117, Ankara.

Siyasîlerimiz, demokrasinin uygulanması konusunda, daha fırınlar dolusu ekmek yemeleri gerekmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti, halkın seçtiği milletvekilleri ve bu milletvekilleri tarafından oluşturulan hükümetler tarafından yönetilmektedir. Yönetimin en üst zirvesinde, parlamento tarafından seçilen Cumhurbaşkanı vardır. Cumhurbaşkanı, cumhuriyet ile yönetilen ülkelerde devlet başkanıdır. Türkiye Cumhurbaşkanı, Büyük Millet Meclisi tarafından 40 yaşını doldurmuş ve yükseköğrenim görmüş TC vatandaşları arasından biri seçilir. Seçimlerde ilk iki turda üçte iki çoğunluk aranır. Eğer aranan bu çoğunluk sağlanamazsa, üçüncü turda salt çoğunluğu alan kişi cumhurbaşkanı olarak seçilir. Cumhurbaşkanının görevleri arasında; Başbakanı atamak ve istifasını kabul etmek, başbakanın önerisi ile bakanlar kurulunu onaylamak, gerekli gördükçe bakanlar kuruluna başkanlık etmek, uluslar arası antlaşmaları onaylamak ve yayınlamak, gerektiğinde TBMM'yi toplantıya çağırmak, yabancı ülkelere temsilci göndermek, yabancı temsilcileri kabul etmek, gerekli gördüğü takdirde yasaları meclise geri göndermek (veto), anayasa mahkemesi üyelerini, Danıştay üyelerinin dörtte birini, Askerî Yargıtay üyesini, Yargıtay Cumhuriyet Baş Savcısını, YÖK başkanı ve üyeleri ile üniversite rektörlerini seçmek gibi görevler sayılabilir.

Mustafa Kemal Atatürk, 1881 yılında doğdu. Mustafa Kemal Atatürk 29 Ekim 1923 tarihinde, 42 yaşında iken Cumhurbaşkanı seçildi. Atatürk, vefat ettiği 10 Kasım 1938 tarihine (57 yaşında idi) kadar bu görevi yürüttü.

İsmet İnönü, 1884 yılında doğdu. İnönü, Atatürk'ün ölümünün ardından 1938 yılında, 54 yaşında iken, Türkiye Cumhuriyeti'nin 2. Cumhurbaşkanı seçildiği. 1950 yılında Demokrat Parti iktidara geldikten sonra İnönü Cumhurbaşkanlığı görevini bırakarak siyasete döndü. 89 yaşında vefat etti.

Tablo 4. Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanları ve Görev Süreleri Dağılımı

	ADI VE SOYADI	GÖREV SÜRESİ
1	Mustafa Kemâl ATATÜRK	1923-1938
2	İsmet İNÖNÜ	1938-1950
3	Celâl BAYAR	1950-1960
4	Cemâl GÜRSEL	1960-1966
5	Cevdet SUNAY	1966-1973
6	Fahri KORUTÜRK	1973-1980
7	Kenan EVREN	1982-1989
8	Turgut ÖZAL	1989-1993
9	Süleyman DEMİREL	1993-1999
10	Ahmet Necdet SEZER	1999-

Celal Bayar, 1883 yılında doğdu. 22 Mayıs 1950 tarihinde, 67 yaşında iken, Cumhurbaşkanı seçildi. 27 Mayıs 1960 darbesi ile görev süresi sona erdi. Celal Bayar, 1986 senesinde 103 yaşında iken vefat etti.

Cemal Gürsel, 1885 yılında doğdu. 27 Mayıs 1960 askerî darbesi ile birlikte, 65 yaşında iken Cumhurbaşkanı oldu. 28 Mart 1966'da hastalığı nedeniyle görevinden ayrılmak zorunda kaldı. Görevden ayrıldıktan kısa süre sonra da hayatını kaybetti.

Cevdet Sunay, 1889 yılında doğdu. 1966 tarihinde, 77 yaşında iken Türkiye Cumhuriyeti'nin 5. Cumhurbaşkanı oldu. 28 Mart 1973'de emekli oldu.

Fahri Korutürk, 1903 yılında doğdu. 6 Nisan 1973'te, 70 yaşında iken, Türkiye'nin 6. Cumhurbaşkanı oldu. 6 Nisan 1980'de emekli oldu.

Kenan Evren, 12 Eylül 1980 askerî darbesinin ardından, 1982 yılında, 63 yaşında iken, Türkiye Cumhuriyeti'nin 7. Cumhurbaşkanı oldu. Cumhurbaşkanı olarak görevlendirildiğinde 63 yaşındaydı. 9 Kasım 1989'da emekli oldu.

Turgut Özal, 1927 yılında doğdu. 9 Kasım 1989'da, 62 yaşında iken, Türkiye'nin 8. Cumhurbaşkanı seçildi. 17 Nisan 1993 tarihinde Çankaya Köşkü'nde görevinde iken, vefat etti.

Süleyman Demirel, 1924 yılında doğdu. Mayıs 1993'te, 69 yaşında iken,

Türkiye'nin 9. Cumhurbaşkanı seçildi. 16 Mayıs 2000'de görevi sona erdi.

Ahmet Necdet Sezer, Anayasa Mahkemesi Başkanı iken, Cumhurbaşkanı seçildi ve 16 mayıs 2000 tarihinde göreve başladı.

Cumhurbaşkanı, seçimlerde en fazla milletvekili çıkaran parti başkanını hükümeti kurmakla görevlendirir. Hükümeti kurmakla görevlendirilen parti lideri, eğer kendi partisi parlemantoda çoğunluğu sağlıyorsa, kabineyi kendi partisinden oluşturur. Eğer çoğunluk sağlayamıyorsa, diğer parti liderleri ile koalisyon kurmak için görüşmeler yapar. Başbakan, Başbakan yardımcıları ve bakanlardan oluşan kabine oluşturur ve hükümet programını hazırlanır. Kurulan hükümet, güven oylamasında güvenoyu alırsa, çalışmasına başlar.

Tablo 5. Türkiye Cumhuriyeti'nin Hükümetleri, Göreve Başlama ve Bitiş Tarihleri'nin Gidişi.

	Hükümetin Adı	Göreve Başlama Tarihi	Görev Bitiş Tarihi
1	1.İnönü (İsmet)	30/10/1923	06/03/1924
2	2.İnönü	06/03/1924	22/11/1924
3	Okyar (Ali Fethi)	22/11/1924	03/03/1925
4	3.İnönü	03/03/1925	01/11/1927
5	4.İnönü	01/11/1927	27/09/1930
6	5.İnönü	27/09/1930	04/05/1931
7	6.İnönü	04/05/1931	01/03/1935
8	7.İnönü	01/03/1935	01/11/1937
9	1.Bayar(Celâl)	01/11/1937	11/11/1938
10	2.Bayar	11/11/1938	25/01/1939
11	1.Saydam (Refik)	25/01/1939	03/04/1939
12	2.Saydam	03/04/1939	09/07/1942
13	1.Saraçoğlu (Şükrü)	09/07/1942	09/03/1943
14	2.Saraçoğlu	09/03/1943	07/08/1946
15	Peker (Recep)	07/08/1946	10/09/1947
16	1.Saka (Hasan)	10/09/1947	10/06/1948
17	2.Saka	10/06/1948	16/01/1949
18	Günaltay (Şemsettin)	16/01/1949	22/05/1950

19	1.Menderes (Adnan)	22/05/1950	09/03/1951
20	2.Menderes	09/03/1951	17/05/1954
21	3.Menderes	17/05/1954	09/12/1955
22	4.Menderes	09/12/1955	25/11/1957
23	5.Menderes	25/11/1957	27/05/1960
24	1.Gürsel (Cemâl)	30/05/1960	05/01/1961
25	2.Gürsel	05/01/1961	20/11/1961
26	8.İnönü (İsmet)	20/11/1961	25/06/1962
27	9.İnönü	25/06/1962	25/12/1963
28	10.İnönü	25/12/1963	20/02/1965
29	Ürgüplü (S.Hayri)	20/02/1965	27/10/1965
30	1.Demirel (Süleyman)	27/10/1965	03/11/1969
31	2.Demirel	03/11/1969	06/03/1970
32	3.Demirel	06/03/1970	26/03/1971
33	1.Erim (Nihat)	26/03/1971	11/12/1971
34	2.Erim	11/12/1971	22/05/1972
35	Melen (Ferit)	22/05/1972	15/04/1973
36	Talu (Naim)	15/04/1973	26/01/1974
37	1.Ecevit (Bülent)	26/01/1974	17/11/1974
38	Irmak (Sadi)	17/11/1974	31/03/1975
39	4.Demirel (Süleyman)	31/03/1975	21/06/1977
40	2.Ecevit (Bülent)	21/06/1977	21/07/1977
41	5.Demirel (Süleyman)	21/07/1977	05/01/1978
42	3. Ecevit (Bülent)	05/01/1978	12/11/1979
43	6.Demirel (Süleyman)	12/11/1979	12/09/1980
44	Ulusu (Bülent)	20/09/1980	13/12/1983
45	1.Özal (Turgut)	24/12/1983	21/12/1987
46	2.Özal	21/12/1987	09/11/1989
47	Akbulut (Yıldırım)	09/11/1989	23/06/1991
48	1.Yılmaz (Mesut)	23/06/1991	20/11/1991

49	7.Demirel (Süleyman)	21/11/1991	25/06/1993
50	1.Çiller (Tansu)	25/06/1993	05/10/1995
51	2.Çiller	05/10/1995	30/10/1995
52	3.Çiller	30/10/1995	6/03/1996
53	2. Yılmaz (Mesut)	06/03/1996	28/06/1996
54	Erbakan (Necmettin)	28/06/1996	30/06/1997
55	3.Yılmaz (Mesut)	30/06/1997	11/01/1999
56	4.Ecevit (Bülent)	11/01/1999	28/05/1999
57	5.Ecevit	28/05/1999	

Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en uzun başbakanlığını İsmet İnönü (16 yıl 10 ay 27 gün) yapmıştır. İsmet İnönü'yü Süleyman Demirel (10 yıl 11 ay 2 gün) takip eder. Görev süresi olarak en uzun ömürlü hükümet; 1. Özal Hükümeti (4 yıl 8 gün), en kısa ömürlü hükümet ise 2.Çiller hükümetidir (25 günlük). Cumhuriyet tarihinde ilk gensoruyla düşürülen hükümet, 5. Demirel hükümeti olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bugüne kadar (1999), 76 yıllık dönem içinde, 57 adet hükümet kurulmuştur. 57. Hükümet; 28 mayıs 1999 tarihinde göreve başlamış ve halen (7 Kasım 1999) görevine devam etmektedir. 56 hükümetin toplam görev süreleri (30 Ekim 1923- 28 Mayıs 1999) yaklaşık 75 yıl, 7 aydır. Buna göre, cumhuriyet hükümetlerinin ortalama ömürleri yaklaşık 1 yıl 3 aydır. Bu ömür, gerçekten oldukça kısadır ve bu durum büyük sorunlar ortaya çıkarmıştır. Bu sorunların başında istikrarsızlık gelir.

2. YERLEŞME ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

2.1. KIRSAL YERLEŞMELER

Türkiye'nin yerleşmelerini şehir ve kır yerleşmeleri olarak iki grupta toplamak mümkündür. Kır yerleşmeleri ise daimi ve geçici olmak üzere iki alt gruba ayrılır. Bir diğer ayrıma göre, kır yerleşmeleri, köy ve köye bağlı olan yerleşmeler olarak da ikiye ayrılmaktadır.

Türkiye'de kırsal yerleşmeler dendiğinde, aklımıza hemen köyler gelir. Ayrıca yayla, kom, ağıl, oba, mezraa gibi kırsal yerleşme birimlerimizde vardır. Ancak bu yerleşmeler idari bakımından köy ve mahallelere bağlıdırlar. Yurdumuzda yaklaşık 35 bin kadar köy, 50 bin kadar köye bağlı kırsal yerleşme birimleri vardır ki, bunların genel toplamı 85 bin adedi aşar. Bu özelliği ile ülkenin merkezden yönetiminde çeşitli aksamalar görülebilmektedir. Özellikle köy ve köye bağlı küçük yerleşim birimlerine eğitim, sağlık, elektrik ve yol gibi hizmetlerin götürülmesi hayli zor olmakta ve büyük harcamalar gerektirmektedir. Bu zorluk, kırsal kalkınmayı yavaşlatmakta ve bunun sonucunda kırsal yerleşmelerden şehirsel yerleşmelere doğru hızlı bir nüfus hareketi yaşanmaktadır. Bunun sonucunda kırsal hayat çerçevesinde yetişmiş insanlar, şehirsel hayata ayak uydurmakta güçlük çekmektedir. Bu kitle ne kadar zaman geçse de, bir türlü şehirli olamamakta ve bunun yanında köylülüğü de unutmaktadır

Türkiye'de en küçük idari birimine köy deniliyor. Bugün için ülkemizde yaklaşık 35 bin dolayında (1990'da 35.544) köy bulunuyor. Oysa 1927 Genel Nüfus sayımı sonuçlarına göre yurdumuzda yaklaşık 40 bin (39.9019 köy bulunmaktaydı. 1927-1997 arasında geçen 70 yıllık bir süre içinde 5 bin dolayında köy azalmıştır. Köy sayısındaki azalmanın sebepleri; bazı köylerimizin fazla nüfuslanarak şehir konumuna gelmeleri, bazı köylerimizin göç dolaysıyla tamamen boşaltılmaları ve bazı köylerimizin de çeşitli sebeplerden dolayı (baraj yapımı dolayısıyla istimlak edilmesi, terör dolaysıyla zorunlu göçe tabi tutulmaları gibi) boşaltılmalarıdır.

Türkiye'de köyler biçimsel olarak, toplu ve dağınık köy olmak üzere ayrılırlar. Evler birbirinde uzakta ise dağınık köy denir ve bu tip köyler Karadeniz bölgemizde çok yaygındır. Bunun başlıca sebebi, arazinin çok dağlık ve engebeli olması ve yerleşmeye müsait düz alanların olmayışıdır. Evler birbirine bitişmiş gibi sık dokulu yapılmışsa bu tip köylere toplu köyler denir. Karadeniz bölgesi dışındaki köylerimizin çoğunluğu toplu şekildedirler.

Türkiye'nin bazı bölgelerinde yaz mevsiminde hayvanları otlatmak amacıyla daha yüksek sahalara göç edilir. Göçülen bu yerlerde köy evlerinden daha iğreti evler yapılmıştır. Bu tip yerleşmelere yayla denir. Yaylalar da kışın oturulmaz. Yaz ve kış oturulan köyden küçük ve amacı hayvancılık olan yerleşmelere kom denir. Yayla ve komlar Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde çok fazladır. Akdeniz ve Ege bölgesindeki yaylalar ise

bugün turizm amaçlıdır. Mezralar ise ekilip biçilen ve bir köye bağlı olan iğreti yerleşmelerdir.

Köylerin sorunları, ülkenin en önemli sorunlarıdır. Şehirlerdeki bir çok sorunun kaynağı, köylerden kaynaklanmaktadır. Eğer köylerdeki sorunlar çözümlense, buna bağlı olarak şehirlerdeki sorunlar kendiliğinden çözüme kavuşacaktır.

Köylerin başlıca sorunları; sağlık, eğitim, aydınlanma, ısınma, iletişim, ulaşım gibi sorunlardır. Köylerimiz çoğunda sağlık ocağı bile yoktur. Sağlık ocağı ve ebesi dahi bulunmayan bu gibi köylerimizde, yerleşme biriminden çok uzakta olan sağlık tesislerinden yararlanılmaya çalışılmaktadır. Ancak köylü insanların çoğunluğunun mali güçleri zayıf olduğundan, sağlık sorunları kocakarı ilaçları ile çözümlenmeye gayret edilmektedir. Köylerin bir kısmında içme suyu yoktur, olanların bir kısmı da içme suyu kirlidir.

Öte yandan öğrenci sayısı az olduğundan ilköğretim sorunları çok fazladır. Bazı köylerde ilköğretim kurumları öğrenci azlığından veya öğretmen yetersizliğinden eğitim ve öğretim faaliyetlerine ara vermektedirler. Köylerde eğitim ve öğretim hemen hemen en büyük sorunlardandır. Köylerde nice zeki ve çalışkan çocuk, eğitim kurumu olmadığından ve maddi imkanları bulunmadığından okuyamamaktadır. Bu sorun, ancak bölge yatılı okullarına hız verilmesiyle çözümlenebilir.

Köylerin çoğunun yolu toprak ve stabilize (sıkıştırılmış taş ve toprak) yoldur. Kış aylarında yağmur veya kardan dolayı, çoğu köy yolları ulaşıma kapalıdır. Bu da, köylerin yaşamak için itici etkenlerden biridir. Isınma, köylerde ayrı bir problemdir. Orman içi ve orman kenarında yer alan köyler, ısınma problemlerini ormandan kestikleri ağaçlarla gidermektedirler. Bu da kaçak kesimlere ve orman tahribine yol açmaktadır. Ormanı olmayan köylerde, özellikle Doğu Anadolu bölgesinde yakacak olarak hayvan dışkısından yapılan tezek kullanılmaktadır. Bu uygulama, önemli ölçüde hayvansal gübre kaybına yol açmaktadır. Isınma probleminin çözümü için, güneşi bol olan bölgelerde güneş enerjisi, hayvancılığın hakim olduğu bölgelerde ise biyogaz enerjisi teşvik edilmelidir. Ayrıca köylünün orman ihtiyacını karşılayacak büyüklükte, koruluklar oluşturulmalıdır.

Türkiye'nin çoğu köylerinde elektrik vardır amma dağınık yerleşme düzeni olan köylerin bir kısmında elektrik hala yoktur. Öte yandan elektrik çok pahalı olduğundan köylü elektrikten yeterince yararlanamamaktadır. Elektriğin ucuz tarife ile verilmesi halinde, sanırız aydınlanma sorunu ile

birlikte ısınma problemi de çözümlenecektir.

İletişim, öteden beri en önemli bir sosyal ihtiyaçtır. Köylerin çoğunda telefon vardır. Ancak telefonların abonman sayısı yetersizdir. Uydu sisteminin yaygınlaştırılması ile bu sorun kökten çözümlenecektir.

Türkiye'nin yerleşme alanlarında görülen modernleşme hareketinde, bölgelerin coğrafi özellikleri hiçbir zaman göz önünde tutulmamıştır. Bu örnekler son derece fazladır. Bugün Türkiye genelinde bölgenin coğrafi yapısına uygun eski tip yapıların, yerine modern yapılar almaktadır. Karadeniz bölgesinde, ahşap malzemenin kullanıldığı eski konakların yerine, Doğu Anadolu bölgesindeki taşın ve toprağın kullanıldığı kalın duvarlı yapıların yerine, Güneydoğu Anadolu bölgesinde toprak ve kerpicin kullanıldığı yapıların yerine, hep standart modern betonarme binalar almaktadır. Bu değişim, nem oranının çok yüksek olduğu bu bölgemizde romatizmal hastalıkların, soğuğun çok şiddetli olduğu Doğu Anadolu'da solunum hastalıklarının, sıcaklığın şiddetli olduğu Güneydoğu Anadolu'da, sinirsel ve nörolojik hastalıkların hızla artmasına neden olmaktadır. Kuşkusuz tüm bu olumsuz etkiler, bölge insanını huzursuz etmekte ve bölge insanı çareyi göçte aramaktadır.

Türkiye'nin kırsal yerleşme sorunları, doğrudan şehirleri etkilemektedir. Kırsal alanlardaki sorunlar, göçlerle şehirlere taşınmakta ve ülke bütünüyle sorunlar yumağı haline gelmektedir. Kırsal yerleşmelerin sorunları her geçen gün çözümlenmeye çalışılmakta ve kırsal alanda yaşayan insanlar daha huzurlu bir yaşama kavuşmaktadırlar. Bu nedenle 2000'li yılların başından itibaren, az da olsa ülke genelinde şehirlerden tekrar köye dönüş olgusu yaşanmaktadır. Kırsal yerleşmelerin sorunları tamamen çözümlenirse, şehirlerde sıkıntılı ve huzursuz ortamlarda yaşayan köy kökenli insanlar, yeniden köylerine dönecekler ve şehirlerin sorunları da kendiliğinden çözümlenecektir. Dolaysıyla, Türkiye'nin süper güç olma konusunda, sorunsuz kırsal yerleşmelerin katkısı elbette büyük olacaktır.

2.2. ŞEHİR YERLEŞMELERİ

Türkiye'de köyden büyük yerleşmelere kasaba veya şehir denir. Kasaba ve şehirler, köylerden farklıdır. Bu farklılık hemen dış görünüşten anlaşılır. Köylerde genelde tek katlı ve basit evler yer alırken, kasabalarda ve

özellikle şehirlerde çok katlı ve betonarme binalar görülmektedir. Ayrıca köylerde yaşayan insanlar daha ziyade tarım ve hayvancılıkla uğraşırlar. Oysa kasaba ve şehirlerde yaşayan insanların faaliyetleri çok farklıdır. Kimisi ticaretle uğraşır, kimisi memurdur, kimisi işçilik yapar. Kimisi yöneticidir, kimisi de sanayicidir. Sosyal ve ekonomik faaliyetler çok çeşitli olduğu için kasaba ve şehirlerin, köylerden sürekli olarak nüfus çeker. Bunun sonucu olarak, kasaba ve şehirlerin nüfusu hızlı artmaktadır.

Türkiye şehirlerinin hemen hepsi tarihi şehirlerdir. İstanbul, üç ayrı imparatorluğa başkentlik yapmıştır. Konya, Selçuklular'a başkent olmuş bir şehirdir. Bursa ise, Osmanlı İmparatorluğunun kuruluş dönemlerinde başkentlik olmuştur. İşte bu nedenle, Türkiye şehirlerinde, çok sayıda tarihi ve turistik eserler mevcuttur.

Türkiye'nin en büyük şehri İstanbul, ikinci büyük şehri başkent Ankara'dır. İzmir, Adana, Bursa, Konya, Eskişehir, Samsun, Trabzon, Diyarbakır, Erzurum diğer önemli şehirlerdir. Türkiye'de yer alan şehirlerin en büyük özellikleri, çevresinde ve diğer bölgelerdeki kırsal kesimden çok fazla ve sürekli göç almasıdır. Bunun sonucunda şehirsel nüfus oranları her geçen yıl artmaktadır. Kontrolsüz artan bu nüfus, devlet tarafından herhangi bir planlamaya tabi tutulmadığı için, kalkınmayı engel teşkil etmektedir.

TÜRKİYE'NİN HARİTASI

Cumhuriyetimizin kurulduğu ilk yıllarda 800.000 kadar nüfusu olan İstanbul, bugün 10 milyondan fazla nüfus barındırmaktadır. İstanbul aynı zamanda Türk Dünyası'nın en kalabalık şehridir. Avrupa ile Asya'nın birleştiği dar bir boğazın her iki yakasında kurulmuş olan İstanbul, aynı zamanda kıtalar arası bir şehirdir.

Dünya'da sürekli olarak imparatorlukların başkenti olan şehir, hemen hemen yok gibidir. Bu genellemeden sadece ve sadece bir şehir istisnadır. O da, dünyanın arzuladığı, şehirlerin en azametlisi ve büyüleyicisi olan İstanbul'dur. O şehr-i İstanbul ki, seyri ömre bedeldir.

İstanbul, üçgen şeklinde bir yarımadanın üzerinde temelleri atılan ve hızla gelişen bir şehirdir. Üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımada üzerinde bulunan yedi tepe üzerine kurulmuş bu muhteşem şehrin büyüleyici manzarasını, doğudan kendi adıyla anılan boğaz, güneyden Marmara denizinin mavi suları, kuzeyinden günbatımında altın rengini alan sularıyla adına Altın Boynuz (Golden Horn) denilen haliç ve batısında üzerinde tarihin her sayfasını yansıtan devasa surlar tamamlar. Bu surlar ki, asırlar boyu, üç tarafını çevreleyen sular ile birlikte yarımadayı, tam bir doğal kale görünümü kazandırmıştır. Bu sebeple, bu doğal kale, dünyanın gözünü diktiği şehir olmasına rağmen, tarih boyunca çok az el değiştirmiştir. Bu özelliğinden dolayı da, dünyanın en "emin" şehri unvanını da hak kazanmıştır.

Ali Cevad 1897 yılında yazdığı "Memalik-i Osmaniye'nin Tarih ve Coğrafya Lügatı" adlı eserinde, İstanbul'un yedi tepesi hakkında şu bilgileri verir; "Şehir, yedi tepe üzerinde kurulmuştur. Birinci tepede Ayasofya Camii ve Evkaf-ı Hümayün Dairesi bulunur. İkinci tepe Nuruosmaniye, üçüncü tepede Süleymaniye ve Bayezid camileri ile Yangın kulesi vardır ki, şehrin en yüksek noktasıdır.

Dördüncü tepe Sultan Selim, beşinci tepe Fatih camilerinin bulundukları yerlerdir. Altıncı tepe Balat'ın üstüdür. İşbu tepeler bir sırt üzerinde yani adı geçen çıkıntılarından ibarettir. Yedinci tepe ise, Yedikule yönünde olup, Tellâl vesaire ile arasında yer alan vadide iki cihetin suları akıp, Langa semtinde Marmara'ya dökülür."

Avrupa ile Asya arasında doğal köprüyü teşkil eden boğazın kontrol noktasında kurulmuş olmasından dolayı, İstanbul; aynı zamanda dünyanın kontrol merkezi ve kıtaları açan kapıların sihirli anahtarı olmuştur. Coğrafi konumu itibariyle bu şehir, dünyanın dört köşesinin tüm zenginliklerini

üzerinde toplamış ve tarihi de bunu adeta doğrulamıştır.

Philip Mansel,[4] "Dünyanın Arzuladığı Şehir; Konstantinopolis" adlı eserinde şöyle der; "Viyanalılar, kendi şehirlerinin tek 'Kaiserstadt' olduğunu ve Avrupa'nın başkenti olmayı hak ettiğini düşünebilirlerdi. İsfahan halkı, şehirlerinin 'Dünyanın Yarısı' olduğunu iddia edebilirlerdi. Konstantinopolis vatandaşları ise, şehirlerinin 'Kâinâtın Merkezi' olduğunu biliyorlardı."

I. Napolyon'un "Konstantinopolis! Konstantinopolis! Dünya İmparatorluğu!" dediği Konstantinopolis (Konstantin şehri); 1453 tarihinde Cihan Padişahı Fatih Sultan Mehmet Han hazretleri tarafından fethedilmiş ve imparatorluk merkezi olmuştur. Fatih Sultan Mehmet Han, Konstantinopolis'i fethi sırasında savaşan gazilerine şu şekilde seslenmiştir; "Gazilerim, savaş, atalarımızın olduğu gibi bizim de temel vazifemizdir. Hâkimiyet alanımızın ortasında bulunan Konstantinopolis, devletimizin düşmanlarını korumakta ve onları bize karşı tahrik etmektedir. Dolaysıyla, bu şehrin fethi Osmanlı devletinin geleceği ve güvenliği için elzemdir."

Georgios Trapezuntios, biraz hayıflanarak ve biraz da kendi milletine sitem ederek, Fatih Sultan Mehmet'e şunları söylemiştir; "Roma İmparatorluğunun başkenti Konstantinopolis'tir... Dolaysıyla, siz Romalıların meşru İmparatorusunuz... Ve kim ki Romalıların İmparatorudur ve öyle kalır, o aynı zamanda bütün dünyanın İmparatorudur..." Gerçekten de öyle olmuştur. Fatih Sultan Mehmet Han ve ondan sonraki tüm Osmanlı Padişahları hep "Dünya Fatihi" ve "Dünya İmparatoru" unvanlarını haklı olarak kullanmışlardır. Ve asıl önemli olan şey de, Fatih'in fethi ile Hıristiyan Roma ve Bizans dünyasının kutsal şehri ve başkenti olan şehir, Osmanlı İmparatorluğunun başkenti ve dünyanın merkezi haline gelmiştir.

İstanbul, 1453'de Fatih Sultan Mehmet Han'ın fethiyle birlikte, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılış yılı olan 1924 yılına kadar, aralıksız 471 yıl, tam 31 Osmanlı sultanının yaşadığı "Sultanlar Şehri" unvanını almış. Ve bu süre içinde, şehrin nüfusu 100.bin kişiden bir milyona yükselmiştir. Ancak son Osmanlı Halifesi Sultan II.Abdülmecit'in 1924 tarihinde şehirden ayrılışı ile birlikte, payitahtlık unvanını kaybeden şehir, uzun yıllar kendi kaderiyle baş

---

[4] MANSEL, P., 1995, (Çev.Şerif Erol-1996), Dünyanın Arzuladığı Şehir: Konstantinopolis 1453-1924. Sabah Yayınları, Olaylar-İnsanlar D izisi, İstanbul

başa kalmıştır.

İstanbul, payitahtlık unvanını kaybederken, beraberinde çok şeylerini kaybetmiştir. Sultan Abdülmecit, 1921 yılında, tam bir İstanbul aşığı olan Piyer Loti'ye şunları yazmıştır;"Giderek yok olan güzelim yalıların yerine beton yığını, korkunç fabrikalar yapılıyor."

Osmanlı döneminin son yıllarında bir milyon olan şehrin nüfusu, 1950'li yıllara kadar aynen kalmıştır. 1950'li yılların hükümetleri (Merhum Başbakan Adnan Menderes) tarafından başlatılan şehirdeki imâr çalışmalarına bağlı (özellikle vatan ve millet caddelerinin açılması ve diğerleri) olarak, İstanbul cazibesini artırmaya başlamış ve 1965 yılında nüfusu 1,5 milyonu aşmıştır. Şehir asıl büyümesini 1970'li yıllardan sonra kazanmış ve 1980'de 4,7 milyon ve 1995'de yaklaşık olarak 12 milyon insanın yaşadığı devasa bir şehir oluvermiştir.

"Kâinâtın Merkezi" olan İstanbul, bugün nüfusu ve betonarme gökdelenleri ile belki dünyanın en kalabalık şehirlerinden biri olmuştur amma Osmanlı dönemindeki görkemli ve büyüleyici havasını, İmparatorluğun yıkılışı ile birlikte yitirmiş ve bir daha yakalayamamıştır. Şairler Sultanı Yahya Kemal'in "Sana dün bir tepeden baktım Aziz İstanbul!.." diye seslendiği İstanbul, artık tarihe karışmıştır. Osmanlı döneminde, kayık ve sandallarla sefa gezintileri yapılan haliç ve boğazında, bugün daha büyük gemi ve vapurlar işlemektedir amma o dönemin iç açıcı kokuları yerine bugün insanın burnunu sızlatan pis kokular yayılmaktadır. Belki İstanbul bir daha fethedilmeyecektir amma İstanbul'a Osmanlı dönemindeki büyülü havasını yeniden kavuşturan yöneticiler, hem İstanbullular'ın ve hem de dünya şehirlerinin büyüsüne tutkun olan şehircilerin gönüllerinde taht kuracaklardır.

Ve işin en önemli yanı ise, İstanbul'un yeniden canlanışıdır. Özellikle 1990'lı yıllardan sonra dünyanın yeniden siyasi şekillenmesinin ardından, İstanbul'un önemi bir kat daha artmıştır. Diğer Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye gelen kardeş insanlar, İstanbul'un büyülü manzarasına kapılmakta ve İstanbul'da yaşamayı arzulamaktadır. Bu nedenle, İstanbul'da yurtdışından gelerek yerleşenlerin sayısında da hızlı bir artış görülmektedir.

Başkent Ankara ise, ülkenin ikinci kalabalık şehridir (2,5 milyon). Ankara, cumhuriyetin ilk yıllarında bir Anadolu kasabası iken, başkent olduktan sonra, hızlı bir şekilde nüfuslanmış ve gelişmiştir. Ankara, bugün için Türkiye'nin yönetim, kültür ve ticari fonksiyonlar bakımından gelişmiş ikinci

büyük şehridir. Şehir aynı zamanda başkent olması dolaysıyla, çok sayıda kamu kurum ve kuruluşları bulunmaktadır. Bu nedenle, Ankara'ya Türkiye'nin memur şehri ya da bürokrat şehri olarak da tanımlanmaktadır.

Türkiye'nin diğer önemli şehirleri ise; İzmir, Adana, Bursa, Konya, Eskişehir, Samsun, Trabzon, Diyarbakır, Gaziantep, Erzurum'dur.

Kıyı bölgeleri adı verilen Karadeniz, Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinin kıyı kesiminde, çöküntü ovalarında ya da akarsu kenarlarında kurulmuş şehirlerin nüfusları hızla artmaktadır. Karadeniz'den Akdeniz'e doğru; Trabzon, Samsun, İzmit, Adapazarı, Tekirdağ, Bursa, İzmir, Manisa, İzmir, Aydın, Nazilli, Denizli, Antalya, Mersin, Tarsus, Adana ve Osmaniye bu şehirlerden bazılarıdır. Ayrıca İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizde verimli ovaların kenarlarında ya da önemli yol kavşakları üzerinde büyük şehir merkezleri bulunmaktadır. Konya, Karaman, Aksaray, Sivas, Kayseri, Erzincan, Erzurum, Van, Diyarbakır, Gaziantep ve Şanlıurfa, nüfus bakımından büyük şehirlerimizdendirler.

Şehirlerin, kırsal yerleşmelerden olan göçlerle hızlı bir şekilde büyümektedir. Hızlı büyüme, kentlerimizin planlı gelişmesine engel teşkil etmektedir. Hızlı büyüme sonucunda, konut sayıları artmaktadır. Konutların ısıtılmasında kullanılan kömürlerin kalitesiz olması, fabrika bacalarından çıkan zehirli dumanlar ve taşıtların eksozlarından çıkan zehirli gazlar, kentlerimizin havasını kirletmektedir. Söz konusu bu hava kirliliği İstanbul, Ankara ve Bursa gibi büyük kentlerimizde, insan sağlığını tehdit ediyordu. Ancak bu kentlerimizde doğal gaz kullanılmaya başlamasıyla birlikte, hava kirliliği kısmen azaltılmış oldu. Bu ve diğer kentlerimizde hava kirliliği az da olsa halen devam etmektedir.

Şehirlerin sorunlarından birisi de çarpık yapılaşmadır. Köylerinden göç eden aileler, alım gücü zayıf ve kiraların pahalı olduğu için, gecekondu yapmaya yönelmektedirler. Yapılan bu gecekondular, şehirlerimizde mantar gibi çoğalmakta ve çarpık bir kentleşme sergilemektedirler. Gecekondu yapımının yasak olması ve ayrıca toplu konut yapımlarının yavaş olması nedeniyle, kentlerimizde büyük oranlarda konut yetersizliği görülmektedir. Gecekondu semtlerinde, sağlıksız yapılan konutlar insan sağlığını tehdit etmektedir.

Şehirlerin hızlı büyümenin sonucunda, halkın su ihtiyacı planlamanın üstünde artmaktadır. Bunun sonucu olarak kentlerimiz su ihtiyacı gün geçtikçe artmaktadır. Ayrıca kullanılan atık suların boşaltılması esnasında

önemli çevre kirliliği olmaktadır. Hem çevre kirliliğini ortadan kaldırmak ve hem de artan su ihtiyacını karşılamak amacıyla, kullanılan atık suların arındırılarak yeniden kullanıma hazırlanması gerekmektedir.

Şehirlerde artan nüfusa ve sosyal refaha karşılık taşıt sayısı anormal derecede artmaktadır. Mevcut yollar, şehir içi trafiği için yetersiz kalmakta ve trafik çözülmesi zor bir sorun haline gelmektedir. Bugün İstanbul, Ankara, bursa gibi büyük kentlerimizde en önemli sorunlardan birini de trafik sorunu teşkil etmektedir. Bu sorunun çözümü için özel oto kullanımlarına sınırlamalar getirilmesi ve toplu taşıtların sayılarının artırılması gerekmektedir. Ayrıca yollarını yeniden düzenlenmesi, mümkünse gelişmiş ülkelerde olduğu gibi çok katlı yolların, metroların ve raylı sistem taşımacılığın yaygınlaşması için çalışmalara bir an önce başlanmalıdır.

Şehirlerde sağlık başlı başına bir sorun olmaktadır. Sağlık kuruluşları, artan nüfusa karşılık yetersiz kalmakta ve gecekondu semtlerinde sağlıksız beslenmeden kaynaklanan çeşitli hastalıklar sık sık ortaya çıkmaktadır. Sağlık sorununun giderilmesi için, sağlık tesislerinin artırılması ve ücretsiz sağlık taramaları yapılması, insan sağlığı için önem arz etmektedir. Ayrıca insan sağlığını doğrudan etkileyen spor tesislerinin çoğaltılması, sağlıklı bir nesil için gerekli görülmektedir. Öte yandan şehirlerde çarpık ve hızlı yapılaşmadan dolayı, her geçen gün yeşil alan varlığı azalmaktadır. Ağaçlar kesilerek yerine apartmanlar yapılmaktadır. Bu tür yapılaşmaya son verilmelidir. Şehirlerde ağaçlandırma çalışmalarına hız verilmeli ve şehir içi yeşil alan varlığı artırılmalıdır.

Türkiye'nin şehirleri, her ne kadar sorunları bulunsa da, bu sorunların çözümü yok değildir. Siyasilerin ve şehir yöneticilerinin işbirliği ile bu sorunlar kısa sürede çözümlenebilir. Sorunları çözümlenen Türkiye şehirleri, ülke kalkınmasına doğrudan katkıda bulunurlar ve gelişmiş ve lider bir Türkiye'nin temelini oluştururlar. Çünkü şehir demek medeniyet demektir. Eğer Türkiye ve Türk insanı, tarihte kurmuş olduğu medeni-yetlerden esinlenerek, yeniden dünya medeniyeti kurmak istiyorsa, bunun ilk adımlarını şehirlerden başlamak zorundadır.

OKUMA PARÇASI

DÜNYANIN ARZULADIĞI ŞEHİR; KONSTANTİNOPOLİS (İSTANBUL)

Osmanlı İmparatorluğu'nun padişahı II.Mehmet, ya da Fatih, 1453 yılında henüz 20 yaşındaydı. Konstantinopolis'in 320 kilometre kuzeybatısında yer alan Osmanlı başkenti Edirne'de doğan II.Mehmet, kendi yazdırdığı tarihçeye göre, çocukluğundan beri Konstantinopolis'i fethetme düşüncesiyle cezbolmuştu ve şehirin bir an önce alınmasının zorunlu olduğu hususunda sürekli ısrar ediyordu. Babası II.Murat'ın 1451 yılında ölmesinin ardından tahta geçince, bu arzusunu gerçekleştirme fırsatı doğdu.

Konstantinopolis'in bir arzu nesnesi olması doğaldı, çünkü coğrafyası ve tarihiyle büyük imparatorluğun başkenti olmak üzere tasarlanmış gibiydi. Üçgenimsi bir yarımadanın ucunda, üç yanı denizle çevrili olarak bulunuyordu. Kuzeyinde bir kilometre genişliğinde ve altı kilometre uzunluğunda, muhtemelen günbatımında altın rengini aldığı için Altın Boynuz adı verilen bir liman (Haliç) uzanıyordu. Doğusunda Avrupa ve Asya'yı birbirinden ayıran dar bir su yolu; Boğaziçi vardı. Güneyde, Ege'yle Karadeniz'in buluştuğu küçük bir iç deniz olan Marmara Denizi yer alıyordu. Şehir hem doğal bir kale, hem de Afrika, Akdeniz ve Karadeniz'e deniz yoluyla kolaylıkla ulaşılmasına fırsat veren bir derin-su limanıydı. Bunun yanı sıra, Avrupa ve Asya ile Tuna ve Fırat nehirlerinin anakara güzergahlarının kavşak noktalarında kurulmuştu. Konumu itibariyle sanki dünyanın dört köşesinin tüm zenginliklerini kendinde toplamak üzere bekliyordu.

Şehir, Roma'nın ihtişamına zamanın sihrini ekledi. Şehirlerin Kraliçesi'nde doksan iki imparator hüküm sürdü. Dünyanın başka hiçbir şehrinde bu kadar uzun süreli bir imparatorluk tarihi yoktur.

Konstantinopolis, M.S. 412 ve 422 yılları arasında inşa edilen ve Avrupa'daki en heybetli surlarla çevrilidir. Hendekleri, mazgalları, muhtelif noktalarındaki 192 adet burcu ve normalden üç kat daha kalın duvarlarıyla surlar, Haliç'ten Marmara Denizi'ne kadar, toprağın engebesine göre yükselip alçalarak altı kilometrelik bir mesafede uzanırlar. Marmara Denizi ve Haliç kıyısı boyunca da uzanarak şehri tamamen sararlar. Hendekler 19.yüzyıla gelindiğinde bahçeler ve mezarlıklarla kaplıydı. Viran ve sarmaşıklarla boğulmuş bir halde bulunan duvarların üzerinde nöbetçilerden çok keçiler devriye gezerdi. Byron şöyle yazmıştı: "Atina, Efes ve Delhi harabelerini gördüm: Türkiye'nin büyük bir bölümünü, Avrupa'nın pek çok yerini ve Asya'nın bir kısmını baştan başa dolaştım. Ama, Yedikule'den Haliç'e kadar her noktasından böyle bir manzara arz eden başka bir sanat ya da doğa eserine hiç rastlamadım.

Bir Bizanslının da yazmış olduğu gibi, Konstantinopolis, "Dünyanın gözünü diktiği şehir" olduğu için bu surlar örülmüştü. Hiçbir şehir bu kadar taarruza ve kuşatmaya maruz kalmamıştı.

Eğer tarih ve coğrafya Konstantinopolis'i eşsiz bir imparatorluk başkenti kılmışsa, Osmanlılar da büyük imparatorluk yönetmeyi kendileri için mukadder görüyorlardı. Orta Asya'da iken hala göçebe olarak yaşamlarını sürdürmelerine rağmen, birçok Türk kendilerini "Tanrı'nın seçilmiş halkı" olarak kabul ediyorlardı. Savaşta şeytan ve barışta melek denebilecek şekilde, aynı ölçüde kahraman ve insancıl olan Türkler, dünyayı yönetmek üzere doğmuştu.

Dünya mülkü için Türkler'in kullandığı metafor Kızıl Elma idi. 1453 yılından önce Kızıl Elma'nın, Aya Sofya'nın önündeki dev İmparator Jüstinyen heykelinin sağ elinde bulunan küre olduğuna

inanılırdı. Heykelin o yıl yıkılmasıyla birlikte, küre batıya hareket ederek Osmanlı'nın yeni hedefini simgelemeye başladı: Roma kenti. II. Mehmet'in üç kuşak sonraki torunu Muhteşem Süleyman'ın ağzından "Roma'ya! Roma'ya! " Nidası hiç eksik olmazdı. Daha sonraki sultanlar için, Kızıl Elma, Habsburg Kutsal Roma imparatorlarının başkenti Viyana idi. Osmanlı ihtirasının bir rakibi bulunmuyordu. Karşılaştırıldığı zaman İran Şahı sakıngan, Fransa Kralı mütevazı ve Kutsal Roma İmparatoru taşralı kalıyordu.

Habsburg hanedanının Viyana'yı yarattığı gibi, Konstantinopolis de (Konstantiniyye = İstanbul) Osmanlılar'ın yarattığı bir yerdi. Onlara, imparatorluklarına layık bir dünya kenti gerekiyordu. II.Mehmet ve onu izleyenler, kendilerine "Dünya Fatihi" ya da "Dünya İmparatoru" derlerdi. Gerek sultanların, gerekse şehrin lakablarından biri olarak kısa sürede "alem penah", yani "Dünyanın Sığınağı" ibaresi benimsenmişti.

Philip MANSEL
"Dünyanın Arzuladığı Şehir; Konstantinopolis (1453-1924)"
adlı kitaptan alınmıştır.

Beşinci Bölüm

TÜRKİYE'NİN EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

1. TARIM VE HAYVANCILIK FAALİYETLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Türkiye'nin ekonomik kaynakları denilince tarım ve hayvancılık gelir. Gerçekten Türkiye'nin en önemli geçim kaynaklarını tarım ve hayvancılık teşkil eder. İnsanlar, ihtiyaçları olan tahıl, sebze ve meyve türü ürünleri, toprağa ekerek veya dikerek karşılarlar. Bu işlemlerin tümüne tarım denir. Tarımın gelişmesi için verimli topraklara ihtiyaç vardır. Türkiye verimli tarım topraklarına sahiptir.

Türkiye Cumhuriyeti, kuruluş yıllarında tarım ve hayvancılığa büyük önem vermiştir. Cumhuriyetin kurucusu Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK, 1937 yılında yaptığı bir konuşmada; "Milli ekonominin temeli ziraattır. Bunun içindir ki, ziraata büyük önem vermekteyiz. Köylere kadar yayılacak programlı ve pratik çalışmalar bu maksada erişmeyi kolaylaştıracaktır. Fakat bu hayati işi, isabetle amacına ulaştırabilmek için, ilk önce ciddi etütlere dayalı bir ziraat siyaseti tespit etmek ve onun için de her köylünün ve bütün vatandaşların kolayca kavrayabileceği ve severek tatbik edeceği bir ziraat rejimi kurmak lazımdır."demiş ve sanayide olduğu gibi ziraatta de büyük atılımlar yapmıştır.

Ülkede toplam 17,8 milyon hektar arazi ekilmektedir. Bu arazinin % 77'si tahıllara, % 12'si endüstri bitkilerine, % 10'u baklagillere ve % 1'i yumrulu bitkilere ayrılmıştır.

Türkiye'de, tarım hemen hemen her bölgesinde yapılır. Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde daha ziyade sebze türü tarımsal ürünlerin ekimi yapılır. Trakya bölgesi denilince akla ayçiçeği tarımı gelir. İç Anadolu bölgemizde verimli ve çok büyük Konya Ovası yer alır. Bu ovamızda çoğunlukla buğday ekilir. Bu nedenle Konya ovasına "Buğday Ambarı" denir.

Doğu Anadolu bölgesinde ise hayvancılığa dayalı tarım yapılır. Daha ziyade hayvan yemi olarak kullanılan yem bitkileri ekimi yapılır. Karadeniz bölgesi en yağışlı olan bölgedir. Ancak yeryüzü şekilleri çok dağlık ve parçalı olduğundan tarım yapılan topraklar azdır. Mevcut topraklarda daha ziyade mısır tarımı yapılır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi ise, geçmişten bugüne kadar, sulama olmadığından kuru tarım bölgesiydi. Ancak Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) tamamlanınca, bu bölge, ülkenin en önemli tarım bölgesi olacaktır. Bu bölgede tarım sınırlı olsa da yapılmaktadır. Diyarbakır karpuzu çok meşhurdur.

Çukurova, Büyük menderes ve Küçük Menderes gibi verimli ovalarda pamuk tarımı çok önemlidir. Yine Ege bölgesi ve Orta Karadeniz bölümünde olduğu gibi tütün ekimi yapılmakta ve önemli ihraç ürünlerimizden birini oluşturmaktadır.

Türkiye'de meyvecilik çok önemlidir. Ege bölgesinde incir, üzüm, zeytin üretimi hayli fazladır. Karadeniz bölgesi denilince fındık ve çay gelir. Akdeniz bölgemiz narenciye (portakal, mandalina, limon gibi) bahçeleriyle kaplıdır. Marmara bölgesinde her çeşit meyve yetişir. Bursa şeftalisi, Kocaeli ve Yalova kirazı ile meşhurdur. İç Anadolu bölgesinde elma, armut gibi meyvelerin üretimi hayli fazladır.

Ülkede yetişen sebze ve meyveler, taze olarak tüketildiği gibi, konserve yapılarak veya fabrikalarda suyu çıkarılarak faydalanılır. Meyve suyu ve konserve fabrikalarını sayısı yıl geçtikçe artmaktadır.

Türkiye bir tarım ülkesi olmasına rağmen, tarımsal üretim fazla değildir. Bunun başlıca sebebi, tarımsal alanda tam anlamı ile modernleşme olmamasıdır. Kırsal bölgelerde hala dededen kalma metotlarla tarım yapılır. Gübreleme, ilaçlama, ıslah çalışmaları yeterli değildir. Avrupa ülkeleri gibi eğer tarımda modernleşmeyi gerçekleştirebilirsek, bugünkü tarımsal üretimimiz çok fazla oranlarda artacaktır.

Türkiye tarımının en önemli sorunlarından biri de, sulamadır. Bu konu, daha Osmanlı imparatorluğu devrinde anlaşılmış ve ele alınmıştır. 19. yüzyıl ortalarında, sulama kanalları açılarak, tarımda sulama Vardar Irmağı boylarında (Selanik yakınları), İşkodra Gölü güneydoğusundaki delta ovasında başlatılmıştır. Musul ve Medine çevresinde, sulama kanalları açılmıştır. Anadolu'da ilk sulama tesisi olarak, Beyşehir gölünden Konya ovasına açılan sulama kanalı, 1914'de hizmete girmiştir.

Türkiye'nin, yararlanabilir yıllık su potansiyeli, sadece akarsular olarak, 95 milyon m^3. kadardır. Buna yeraltı su rezervi de eklenirse, 105 milyon m^3.'ü bulur. Diğer taraftan yağış-akış potansiyel su rezervleri ise 500 milyar m^3. olarak tahmin edilmektedir.

Türkiye'de sulama sorununu çözümlemek için, 1955 yılından bugüne baraj yapımına hız verilmiş ve 90'ı aşkın baraj inşa edilmiştir.

Ülkede, kısa adı G.A.P. olarak bilinen ve Güneydoğu Anadolu Projesi anlamına gelen entegre proje tamamlandığında, 27 milyar Kwh tutarında elektrik enerjisi üretebileceği hesaplanmıştır. Yatırımlarına 1976'da başlanan ve 2006 yılında bitirebileceği varsayılan bu proje ile, 15 baraj ve 18 hidrolik santral yapımı gerçekleştirilecektir. Ayrıca toplam 7,5 milyon hektar arazi daha sulamalı tarıma açılacaktır.

Hayvancılık, ülkenin en önemli geçim kaynaklarından birini oluşturmaktadır. İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde küçükbaş hayvancılık (özellikle koyun), Doğu Anadolu bölgesinde ise büyük baş hayvancılık (özellikle sığır yetiştiriciliği) önemli bir yer tutar. Akdeniz bölgesinde keçi beslenir. Ancak ağaç filizlerini yiyerek zarar verdiğinden, keçi yetiştiriciliği yıl geçtikçe azalmaktadır. Ayrıca yapağısı çok değerli olan ve Ankara çevresinde yetiştirildiğinden Ankara Keçisi de denilen Tiftik Keçisi yetiştiriciliği de eski önemini kaybetmiştir.

Türkiye'de yaklaşık 50 milyon baş koyun, 12-15 milyon baş sığır beslenmektedir. 4 milyon baş tiftik keçisi ile ülke, A.B.D'den sonra ikinci sırada yer alır.

Ege ve Marmara bölgelerinde besi hayvancılığı çok önemlidir. Bu bölgelerde beslenen hayvanların et, süt, yağ, peynir gibi ürünleri üretimi, diğer bölgelerimizde yapılan mera (otlak) hayvancılığından sağlanan üretimden fazladır. Bunun sebebi, besi hayvancılığında ıslah edilmiş et ve süt verimi yüksek hayvan türleri beslenmektedir.

Son yıllarda kümes hayvancılığı önem kazanmıştır. Tavuk çiftliklerinin

sayıları, özellikle Marmara, Ege ve İç Anadolu bölgelerinde hızla artmaktadır.

Arıcılık, ülkenin hemen hemen her bölgesinde önemli bir uğraşıdır. Ancak Doğu Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde yer alan yaylalar önemli arıcılık sahalarıdır. Öte yandan gezici arıcılık yıl geçtikçe önem kazanmaktadır. Yıllık bal üretimimiz 35 bin tonu aşar.

Canlılar dünyasının etkili bir varlığı olan insanoğlu, dünya hayatı içinde bugüne kadar iki büyük devrim yapmıştır. Bu devrimler ise, ziraat ve sanayi devrimleridir.

Dünya ilk devrimini milattan Önce 7000 yıllarında, ziraat devrimi ile yaşadı. İkinci önemli devrimini ise aradan 8800 yıl sonra 18. yüzyılda sanayi devrimi ile gerçekleştirdi. Bugünkü bilgilerimize göre, toplayıcılık ve avcılık ile geçimlerini sağlayan insanoğlu, Milattan Önce 7000 yıllarında Ortadoğu bölgesinde besin üreticiliğine geçişi gerçekten önemli bir dönüm noktasını oluşturur. Bilindiği üzere Anadolu, ziraat devriminin ilk yapıldığı coğrafî mekânlar arasındadır.

Ziraat devriminin etkilerinin başında, göçebe hayattan yerleşik hayata geçiş ve böylece köy, kasaba ve şehir yerleşmelerinin ortaya çıkışı görülür. İnsanoğlunun yerleşik hayata geçişi, yüce medeniyetlerin kurulmasına neden olmuş ve dünya üzerinde devletlerden söz edilir olmuştur. Anadolu yarımadası, ziraat devriminin ilk yapıldığı coğrafyalardan biri olduğuna göre, devrimden en fazla etkilenen bölge olmuştur. Bunun sonucu olarak, Anadolu yarımadasında, çok fazla sayıda medeniyetler kurulmuştur.

Toprak, yeryüzünün canlı bir örtüsüdür ve insan için vazgeçilmez bir unsur olmuştur. Anadolu insanı, toprağı özlenen bir sevgili gibi bakmış, onunla dost edinmiştir. Bu dostluk, bugün için şehirleşmeye paralel olarak, her ne kadar biraz bozulsa da, kırsal kesimde yaşayan insanlarımız için yine önemini korumaktadır.

Tablo 6. Türkiye'de Tarım Arazilerinin Varlığı ve Bazı Tarımsal Ürünlerin Ekimi ve Üretimleri.

	1950	1995
Tarım Arazisi (bin hektar)	15,900	26,000
Buğday Ekimi (bin Hektar)	3,900	9,400
Buğday Üretimi (bin ton)	3,800	18,000
Arpa Ekimi (bin hektar)	2,600*	3,500
Arpa Üretimi (bin ton)	2,900*	7,500
Yulaf Üretimi (bin ton)	400	250
pirinç Üretimi (bin ton)	50	150
Mısır Üretimi (bin ton)	650	1,900
Patates Üretimi (bin ton)	600	4,700
Tütün Üretimi (bin ton)	93,3	210,3
Pamuk Üretimi (bin ton)	118,4	837,1
Şeker pancarı (bin ton)	137,4	1289,5

- 1955 yılı verileridir.

Türkiye'de gerek tarım arazilerinin varlığı ve gerekse tarım ürünlerinin üretimi yıl geçtikçe artmaktadır. 1950 yılında yaklaşık 15,9 milyon hektar olan tarım arazisi, 1995 yılında 26 milyon hektara yükselmiştir. Aynı artış tarımsal ürünlerin üretiminde de görülmektedir. Sözgelimi, 1950 yılında 3,8 milyon ton olan buğday üretimi, 1995 yılında 18 milyon tona ulaşmıştır.

1995 yılı verilerine göre, tahıl üretiminin (28 milyon ton) % 68'ini (18 milyon ton) buğday üretimi oluşturmuştur. Bu üretim ile Türkiye, dünya ülkeleri arasında, ABD (75 milyon ton), Rusya Federasyonu (70 milyon ton), Hindistan (40 milyon ton) kanada (25 milyon ton), Fransa (20 milyon ton)'dan sonra 6. sırada yerini almaktadır.

Tarımda sulama ve gübreleme sorunları çözümlenirse, mevcut üretim en az iki veya üç kat daha artacaktır. Sözgelimi buğday üretimi 35 milyon tona, pirinç üretimi 600 bin tona, pamuk üretimi 1,2 milyon tona, şeker pancarı üretimi 25 milyon tona çıkabilecektir. Ayrıca nadasa bırakılan araziler ve diğer tarım dışı araziler de, tarıma kazandırılırsa, üretim bir o kadar daha artacaktır. Şüphesiz bu artışlar mevcut tarım sistemi ile gerçekleşecektir.

Bir de tarımda modernizasyon yapılırsa ve en az Avrupa ülkelerinin bulunduğu seviyeye getirilirse, Türkiye tarım ürünleri üretiminde kaydedilen artışlar oldukça astronomik olacaktır. Nitekim hektara buğday verimi, Almanya'da 5200 kg. iken, Türkiye'de 2200 kg. kadardır. Öte yandan Türkiye'de tarım potansiyelinin ancak ve ancak %50'sinin değerlendirilmektedir. Yapılan hesaplamalara göre Türkiye'nin sadece buğday üretme kapasitesi; 100-150 milyon tona ulaşmaktadır. Bu üretim ile, Türkiye 300-350 milyon nüfusu besleyebilecek kapasiteye erişecektir.

Hayvansal besin maddeleri, insan yaşamı için en az bitkisel besin kaynakları kadar önemlidir. Bu nedenle hayvancılık, bütün ülkeler tarafından yapılmakta ve gelişmesi için çabalar sarf edilmektedir. Türkiye, bu ülkeler içindedir. Türkiye'de ırk ıslahı, otlakların ıslahı, besicilik ve ahır hayvancılığının yaygınlaştırılması gibi çalışmalar istenen düzeyde olmasa da devam etmektedir.

Türkiye'nin beslediği hayvan sayıları, 1970'li yıllara kadar yükselmiş ve ancak bu yıldan sonra düşüşe geçmiştir. Nitekim 1935 yılında toplam 35 milyon baş olan hayvan varlığı, 1970'de 73 milyona ulaşmış, ancak 1995 yılında 56 milyon başa düşmüştür.

1995 yılı verilerine göre; 33,4 milyon baş koyun, 8,4 milyon baş kıl keçisi, 0,7 milyon baş tiftik keçisi, 12 milyon baş sığır ve 1,8 milyon baş da diğer hayvanlardan oluşmak üzere 56,3 milyon baş hayvan varlığımız bulunmaktaydı. Özellikle koyun ve sığır besiciliği bakımından Türkiye, dünya ülkeleri arasında ön sıralarda yer almaktadır. Nitekim Türkiye; Çin (350 milyon baş koyun, 70 milyon baş sığır), Avustralya (150 milyon baş koyun, 20 milyon baş sığır), Rusya (120 milyon baş koyun, 100 milyon sığır), ABD, Arjantin ve Brezilya'dan sonra 7. sıradadır. Oysa ırk ıslahı, otlak ıslahı yapılsa ve besicilik yöntemleri geliştirilse, ülkenin beslediği hayvan sayılarında en az üç-dört kat artış sağlanacaktır ve belki de dünya ülkeleri arasında baş sıralara geçecektir.

Anadolu yarımadasının üç tarafı denizlerle çevrili olduğundan, balıkçılık potansiyeli hayli yüksek olmasına rağmen, balıkçılıktan yeteri kadar yararlanamamaktadır. 1995 yılı verilerine göre, denizlerden 557 bin ton, iç sulardan 45 bin ton balık avlamıştır. Kültür balıkçılığı ise, son yıllarda önem kazanmıştır ve 1995 yılında kültür balıkçılığı üretimi 22 bin tona ulaşmıştır. Balıkçılık için gerekli yatırımlar yapıldığı takdirde, Türkiye'nin balık üretimi, en az 3-4 kat daha artacaktır.

Tarım ve hayvancılık potansiyeli, bölgeler bazında incelendiğinde büyük farklılıklar görülür. Marmara, Akdeniz ve Batı Anadolu bölgeleri, pamuk, tütün, sebze, zeytin ve çeşitli meyve tarımına ve besi hayvancılığına, İç Anadolu bölgesi buğday tarımına ve koyun besiciliğine, Karadeniz bölgesi, tütün, fındık, çay ve mısır tarımına ve sığır besiciliğine, Doğu Anadolu bölgesi ağırlıklı olarak mera hayvancılığına ayrılmış gibidir. Bugüne kadar daha ziyade sulamasız tahıl tarımına ve mera hayvancılığına ayrılan Güneydoğu Anadolu bölgesi ise, GAP ile birlikte sulamalı pamuk, sebze ve meyve tarımına ve besi hayvancılığına geçmesi beklenmektedir. Bölgeler arasındaki bu değişim, kuşkusuz bölgelerin doğal coğrafya özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Bölgeler üzerinde, tarım ve hayvancılık üzerine yapılan ıslah çalışmalarında, coğrafi özellikler göz önünde tutulmamakta ve bunun neticesinde bu tür çalışmalar başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Sözgelimi, Doğu Anadolu bölgesinde, Dünya Bankasından sağlanan krediler ile hayvan ıslahı çalışmaları yapılmıştır. Islah çalışmalarının özünde, mevcut yöre hayvanı olan Doğu Kırmızısı Sığır ve Mor karaman koyun ırklarını melezleme yapılarak yedi batın sonunda et ve süt verimi yüksek ırklar elde edilmesi bulunmaktaydı. Ancak bölgenin coğrafi şartları ve özellikle iklim özellikleri göz önünde tutulmadığından, çalışmalar başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Çünkü yapılan ırk ıslahı çalışmaları sonucunda, iki veya üç batın sonunda hayvanlar, bölge iklim şartlarına ve mera hayvancılığı sistemine uyum sağlayamamışlar ve ölmeye başlamışlardır. Böylece devletin büyük borçlar alarak başlattığı bu proje arzu edilen hedefine ulaşamamıştır. Oysa proje başlatılmadan önce, bölgenin coğrafi şartları incelense ve buna göre farklı bir proje hazırlansaydı, kuşkusuz daha başarılı olunurdu.

Türkiye'nin tarım ve hayvancılık potansiyeli oldukça yüksektir. İnsanoğlunun temel gıda ihtiyacı, tarım ve hayvancılıktan karşılanır. Açlık çekmeyen bir millet, daha rahat çalışır ve daha fazla üretir. Üreten bir millet de, kalkınır. Kalkınan bir millet de, şüphesiz süper güç olur. Türkiye tarım ve hayvancılıktaki avantajını, dünya hakimiyeti için rahatlıkla kullanabilir.

2. BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Türkiye'nin üç tarafı denizlerle çevrilidir. Bu nedenle önemli bir su ürünleri potansiyeline sahiptir. Ancak arzu edilen düzeyde balıkçılık yapılmamaktadır. Türkiye'de deniz balıkçılığı sektöründen avlanan balık miktarı, yıl geçtikçe artmaktadır. 1060'lı yıllarda 80 bin ton olan üretim, 1995 yılında 557 bin tona yükselmiştir.

Karadeniz kıyılarında hamsi avcılığı önemli bir uğraşıdır. Ülkede tutulan balıkların % 83'ü Karadeniz'den tutulur. Boğazlar, Marmara Denizi ve diğer denizler, balıkçılık için önemli potansiyel oluştururlar.

Akarsu ve göllerde balıkçılık yapılmaktadır. Özellikle son yıllarda alabalık üretme tesislerinin sayısı hayli artmıştır. Öte yandan doğal ve baraj göllerimizde, balıkçılık yapılmaktadır. Tatlı su balıkçılığı, yıl geçtikçe gelişmektedir. 1960'lı yıllarda 7,2 bin ton olan tatlı su ürünleri üretimi, 1995 yılında 45 bin tona ulaşmıştır.

Akarsu ve baraj göllerinde yapılan kültür balıkçılığı ise yıl geçtikçe büyük önem arz etmektedir. Özellikle son yıllarda barajların sayılarındaki artışlar, kültür balıkçılığını olumlu yönde etkilemektedir. 1995 yılında kültür balıkçılığı üretimi 22 bin ton olmuştur.

Gerek denizlerimizde ve gerekse akarsu ve göllerimizde, bilinçsiz olarak yapılan avlanmalar, balık türlerinin ve sayılarının azalmasına yol açmaktadır. Bu nedenle balıkçılık faaliyetleri, önceden belirlenen bir plan dahilinde sürdürülmelidir.

Türkiye balıkçılık ve deniz ürünlerine gereken önemi verirse, elbette üretimini kat kat artıracaktır. Üretimin artması demek, hem gıda ihtiyacının karşılanması ve hem de ihraç edilmesi bakımından ülke ekonomisine büyük katkı sağlayacaktır. Sağlanan bu katkı, aynı zamanda ekonomik gücü oluşturacaktır.

3. ORMANCILIK FAALİYETLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Dünyamız karalarının % 30'unu ormanlar kaplar. Bu ormanların yılda yaklaşık % 1'i kesilmektedir. Ülkemiz yüzölçümünün % 23'ünü (21,2 milyon hektar) ormanlar kaplar. Ancak niteliksiz alanlar çıkartılırsa gerçek ormanlık alan oranı % 15'e düşer. Oysa coğrafi şartlar bakımından yurdumuzun %70'i

ormanlarla kaplı olması gerekirdi.

Türkiye'de en fazla orman Karadeniz ve Akdeniz bölgelerinde yer alır. Bu iki bölgede, ülke orman alanının yarısı bulunmaktadır. Orman bakımından en fakir bölgeler ise İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleridir.

Ormanlardan çok yönlü yararlanılır. Tomruk, maden ve telefon direği, yakacak odun, kağıt ve mobilya gibi ihtiyaçların karşılanmasında ormanların önemi büyüktür. Türkiye Orman işletmelerince yılda ortalama 28 milyon m^3.kesim yapılmaktadır. Kaçak yollarla yapılan kesimlerle birlikte yıllık ortalama 35 milyon m^3.ağaç kesilmektedir. Ormanların faydaları çoktur. Erozyonun önlenmesinde, akarsu rejimlerinin düzenli olmasında ve kirli havanın temizlenmesinde ormanların etkisi fazladır. Ormanların iklim üzerinde de etkisi vardır. Öte yandan ormanlık alanlar dinlenme yeri olarak kullanıldığından turizm potansiyeli oluştururlar.

Türkiye'de yararlarını saymakla bitiremediğimiz ormanlar yeterince korunamamaktadır. Her yıl kasıtlı veya ihmal sonucu çıkan yangınlarla, binlerce hektar orman alanı yanıp kül olmaktadır. Ormanlar mutlaka ve mutlaka korunmalıdır. Bunun için de orman kesimlerini daha bilinçli yapmalı, yangınlara karşı önlem almalı, milli parkları çoğaltmalı, yaşlı ormanları yeni dikimler yaparak gençleştirmeli ve çoğaltmalıdır. Ayrıca orman içi köylerde gelir kaynaklarını çeşitlendirerek köylülerin orman tahribini engellenmelidir.

Türkiye, dünya genelinde orta zenginlikte bir orman ülkesi sayılırken, Ortadoğu bölgesi içinde en zengin bir ülke olarak görülmektedir.

Türkiye'nin sahip olduğu orman arazisi miktarı yaklaşık 20.2 milyon hektarı bulur. Bu değer, Türkiye yüzölçümünün (814.578 km^2) % 24,8'ini oluşturur. Verimli orman arazisi ise, toplam orman arazisinin ancak % 30'u kadardır. Orman arazilerinin bölgesel dağılım şüphesiz eşit değildir. Orman arazileri ülkenin daha ziyade kıyı bölgelerinde yoğunluk kazanır. Nitekim Mevcut orman alanlarının (20,2 milyon hektar), % 83'ü (16,7 milyon hektar) kıyı bölgelerindedir.

TÜRKİYE ORMAN ARAZİLERİNİN COĞRAFİ DAĞILIŞI

Türkiye Orman arazileri incelendiğinde, Anadolu yarımadasını adeta bir sur şeklinde çevirmekte ve sağlam bir kale görünümü kazandırmaktadır.

Türkiye'nin yıllık yapacak ve yakacak odun üretimi ise; genel olarak pek değişmese de ürün cinslerinde değişim söz konusudur. Birincil ürünler de denilen yapacak orman ürünleri üretimi 6,4 ile 7,4 milyon m^3. arasında değişmektedir. Son yıllarda tel direği, sanayi, kağıt ve lif yonga üretimi artış gösterirken tomruk ve maden direği üretiminde nispeten azalma görülmüştür. İkincil ürünler de denilen yakacak odun üretimi ise yıllık 3,8 milyon m^3. (1995) ile 7,8 milyon m^3. (1983) arasında değişmektedir. Ancak son yıllarda özellikle İstanbul, Ankara, Bursa gibi büyük şehirlerde doğal gaz kullanımı sonucu, yakacak odun üretiminde dikkat çekici azalma görülmektedir. Alternatif yakacak maddelerinin çoğalması, şüphesiz ormanlar lehine bir gelişmedir. Son yıllarda iyice telâffuz edilen Türkmenistan doğal gazı eğer ülkemize getirilmesi gerçekleştirilirse, şüphesiz ormanlarımız rahat bir nefes alacak ve orman alanlarımızın yüzölçümü ve ormanların kalitesi yıl geçtikçe artacaktır.

Ormanlar bakımından değerlendirildiğinde Türkiye, bölge toprakları içinde en zengin olanıdır. Gerekli önlemler alındığında, Türkiye; ormanlar

ve orman ürünleri gelirleri açısından dünya ülkeleri arasında en zengin ülkeler arasında yerini alabilecektir. Orman ürünlerinden özellikle tomruk, maden ve tel direği, sanayi, kağıt ve lif yonga üretimi az olan ülkeler, bu ihtiyaçlarını giderebilmek için büyük oranlarda döviz kaybına uğramaktadır. Orman ürünleri bakımından dışa bağımlı olmamak, sanırız dünya hakimiyeti açısından farklı bir önem taşımaktadır.

4. ENERJİ KAYNAKLARI İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Türkiye'nin tarım ve hayvancılıktan sonra en önemli diğer gelir kaynaklarını, madencilik, sanayi ve turizm oluşturmaktadır. Türkiye'nin Petrol üretimi azdır. Ancak büyük oranda beyaz kömür (hidro-elektrik) rezervine sahiptir. Önemli madenleri, Bor, krom, demir, bakır, taşkömürü, Linyit ve kükürttür.

Endüstrileşmenin gelişmesi için temel hammadde kaynaklarından olan enerji kaynakları çok çeşitlidir. Bunlar yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynakları olarak ikiye ayrılır. Kaynakların bir gün bitmesi halinde olan kaynaklara yenilenemeyen enerji kaynakları denir. Petrol, kömür, doğalgaz bunlardandır. Türkiye petrol ve doğalgaz bakımından pek fazla zengin sayılmaz. Sadece Güneydoğu Anadolu bölgemizde petrol çıkarılır. Marmara bölgemizde doğalgaz kaynaklarına rastlanmıştır. Ancak petrol ve doğalgaz aramaları devam etmektedir.

Türkiye, maden kömür rezervleri (yeraltındaki mevcut maden stoku) sınırlıdır. Sadece Batı Karadeniz bölgesinde yer alır. ancak linyit rezervleri, hemen hemen her bölgemizde vardır. Yurdumuzun yıllık ortalama 8 milyon ton maden kömürü, 40 milyon ton linyit üretimimiz bulunmaktadır.

Türkiye hidroelektrik (su gücü veya diğer adıyla beyaz kömür) bakımından çok zengindir. Ülkenin akarsuları üzerinde çok sayıda barajlar yapılmış ve hidroelektrik santralleri kurulmuştur. Atatürk, Keban, Karakaya gibi barajlarımız dev barajlardır.

Ülke ayrıca güneşlenme süresinin çok fazla olmasından ötürü, güneş enerji potansiyeli bakımından çok zengindir. Güneş enerjisinden faydalanma yıl geçtikçe özellikle güney bölgelerinde yaygınlaşmaktadır.

Uranyum ve toryum bakımından zengin olmasına rağmen nükleer santraller kurulamamıştır. Türkiye'de artan enerji ihtiyacını karşılamak için,

nükleer santral kurulması, en uygun alternatiflerden biridir.

Türkiye Enerji kaynakları bakımından kendi kendine yeterli düzeydedir. Ülkenin sahip olduğu enerji kaynaklarının tamamına yakını, Anadolu yarımadası üzerinde yer almaktadır.

Kuzeybatı Anadolu'da yer alan Zonguldak kömür havzasında 1,5 milyar ton taşkömürü rezervi bulunmaktadır. Ancak üretim sınırlı olup, yıllık üretim 4-5 milyon ton civarındadır ve ülke taşkömürü ihtiyacını karşılayamamaktadır. Buna rağmen Türkiye linyit rezervleri ve üretimleri bakımından zengin sayılır. Türkiye'nin linyit rezervleri 8,3 milyar ton, yıllık üretim 40-50 milyon ton kadardır.

Petrol rezervleri bakımından Türkiye sınırlıdır ve rezerv olarak 50 milyon ton ile 1 milyar ton arasında tahmin edilmektedir. Yıllık üretim (3-4 milyon ton) ülke ihtiyacını karşılayamaz durumdadır ve açığı ithalat yolu ile kapatmaktadır. Ayrıca Türkiye, 10-12 milyar m^3.kadar doğal gaz rezervine sahiptir ve yıllık 200 milyon m^3. üretim yapmaktadır.

Türkiye'de nükleer santral bulunmamasına rağmen, 5.300 ton uranyum, 380 bin ton toryum rezervlerine sahiptir. Söz konusu bu rezervlerini kullanacak nükleer santraller kurulsa, enerji satan bir ülke konumuna gelecek ve bölgede çok güçlü bir ülke haline gelecektir. Türkiye'de nükleer santrallerinin kurulmasına karşı çıkan grupların çoğunun arkasında Yunanistan ve Ermenistan lobilerinin bulunması, gerçekten düşündürücüdür.

Türkiye, çok büyük su gücü potansiyeline sahiptir. Ülkenin toplam hidroelektrik enerji potansiyeli 432 milyar kwh olup (işletilebilir yıllık hidroelektrik potansiyeli 122,4 milyar kwh), bunun ancak yaklaşık % 30'u (36 milyar kwh) değerlendirilmektedir. Yıllık işletilebilir potansiyel olan 122,4 milyar kwh.'lık enerji miktarının yaklaşık % 55'i Fırat ve Dicle havzalarında bulunmaktadır. Bu havzalar üzerinde bilindiği gibi Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) uygulanmaktadır. Proje tamamlandığında 22 adet baraj, 19 adet hidroelektrik enerji santralı yapılmış olacak ve 1,7 milyon hektar arazi sulanacak, 27 milyar kwh elektrik enerjisi üretilecektir.

TÜRKİYE ENERJİ KAYNAKLARI DAĞILIŞI HARİTASI

Türkiye; hidroelektrik enerji kaynakları bakımından zengindir. Batı Karadeniz'de taşkömürü, Güneydoğu Anadolu'da petrol ve ülke genelinde uranyum ve toryum rezervleri bulunmaktadır. Kısacası enerji kaynakları bakımından zengin olan Türkiye; kale özelliği taşımaktadır.

Türkiye, coğrafî konum olarak, güneş enerjisi kuşağı üzerinde bulunmaktadır. Ülkenin toplam 1.049 trilyon kwh.'lık güneş enerjisi potansiyeli vardır. Bu potansiyelin % 20'si yararlanılabilir kabul edilirse, yaklaşık 200 trilyon kwh'lık enerji demektir.

Jeotermal enerji kaynakları bakımından Türkiye; dünyanın zengin ülkeleri arasında yerini alır. MTA tarafından 140 jeotermal saha tespit edilmiş ve bunlardan beşinde jeotermal elektrik enerjisi üretimine uygun olduğu belirlenmiştir. Ülkenin jeotermal elektrik enerjisi potansiyeli 25 milyar kwh olarak hesaplanmıştır.

Bilindiği gibi bir diğer enerji kaynağı; rüzgârdır. Türkiye, rüzgâr enerjisi bakımından zengindir. Ülkenin ekonomik olarak işletilebilir rüzgâr enerjisi potansiyeli 15 milyar kwh olarak tespit edilmiştir.

Öte yandan yakıt olarak kullanılan tezeğin (yani hayvan gübresinin), biyogaz enerjisi üretiminde kullanılması halinde yıllık 4 milyar kwh elektrik enerjisi üretilebilecektir.

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, Türkiye enerji kaynakları bakımından çok zengin bir ülkedir. Mevcut enerji kaynakları işletilebilir hale getirilse, gerçekten dünya hakimiyeti için gerekli olan enerjinin fazlasını üretebilecektir.

5. MADENLER VE MADENCİLİK FAALİYETLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Türkiye, madenler bakımından zengin sayılır. Dünya üzerinde mevcut olan 51 çeşit madenden 29 çeşidi yurdumuzda bulunmaktadır. Özellikle krom, demir, bor, bakır, boksit, kükürt, civa, kurşun, çinko, tuz ve lületaşı gibi madenler bakımından çok zengindir.

Ülkede madenlerin araştırılması ve planlı bir şekilde işletilmesi için, 1935 yılında, bizzat Atatürk'ün emirleri ile, M.T.A (Maden Teknik ve Arama Enstitüsü) kurulmuştur.

Türkiye'nin hemen hemen her bölgesinde yer alan krom bakımından 600-900 bin ton üretimle B.D.T (Bağımsız Devletler Topluluğu) ve güney Afrika Cumhuriyeti'nden sonra üçüncü sırada yer almaktayız. Paslanmayan, cilalanan ve çok sert olan krom özellikle kaliteli çelik üretiminde kullanıldığından çok değerli bir madendir.

Demir-çelik endüstrisinin ham maddesini teşkil eden demir madeni yatakları, ülkemizin Sivas-Divriği, Balıkesir-Eymir ve Çarmık, Bolu-düzce, Malatya-Hekimhan, İzmir-Torbalı, Orta Toroslar ve Amanoslarda bulunmaktadır. Yıllık ham demir üretimimiz 5-6 milyon tonu bulur.

Yeraltında ve yer üstünde saklı bulunan doğal zenginliklere madenler denir. Madenler metalik ve metal dışı olmak üzere iki farklı türde toplanır.

Türkiye'de bulunan metalik madenlerin başlıcaları; demir, kromit, bakır, alüminyum, manganez, kurşun, çinko, volfram, nikel, molibden, civa, antimon, uranyum, ve altındır.

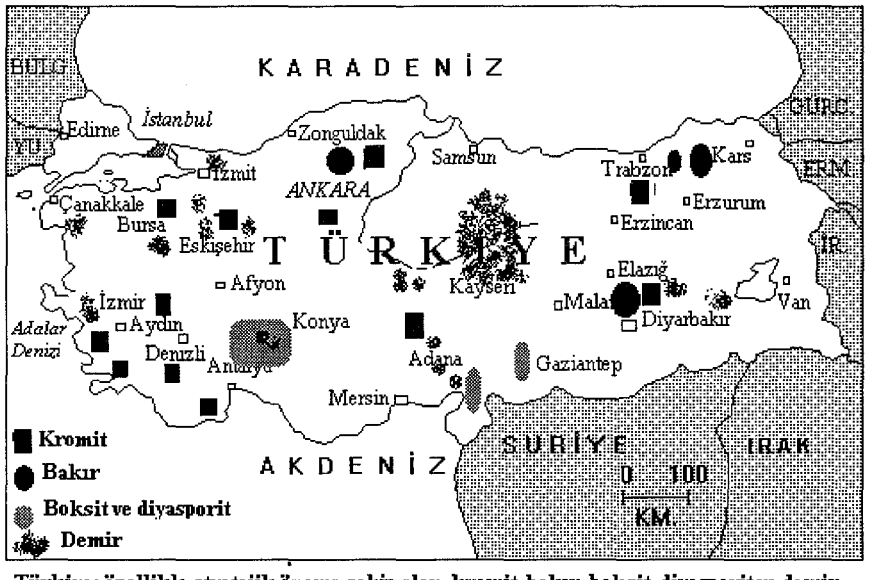
Türkiye madenler bakımından en fazla sahip olduğu maden kromittir. Paslanmaz sanayi çeliği yapımı alanında büyük önem taşıyan kromit rezervleri bakımından, Türkiye; Güney Afrika Cumhuriyeti (6 milyar ton), Zimbabwe (1,6 milyar ton), Rusya (68 milyon ton) ülkelerinden sonra, 36,8 milyon ton rezervle dünya dördüncüsüdür. Yıllık üretim 1 ile 1,5 milyon ton dolayındadır. Savaş araç ve gereçleri (tank ve toplar), yol yapımı makineleri, uçak ve lokomotif motorları yapımında kullanılan özel çelik,

krom alaşımı ile elde edilir. Bu özelliğinden dolayı kromit; stratejik öneme sahiptir.

Türkiye'nin demir cevheri rezervi 900 milyon ton olarak tahmin edilmekte ve yılda 5 milyon ton demir üretilmektedir. Ülkenin yıllık demir ihtiyacı (500 milyon ton), ithalat yolu ile kapatılmaya çalışılmaktadır. Dolaysıyla bu alanda büyük bir döviz kaybımız olmaktadır.

Demirsiz metaller grubundan olan bakır rezervleri bakımından zengin sayılır. Toplam rezerv 150 milyon ton, metal bakır rezervi 3 milyon ton olarak tahmin edilmektedir. Yıllık üretim tuvönan bakır cevheri olarak 3 milyon ton, saf bakır üretimi 140 bin ton kadardır. Yıllık üretim bakımından Türkiye; dünya ülkeleri arasında altıncı veya yedinci sırada yerini almaktadır. Bakırın sanayide çok geniş bir kullanım alanı bulunmaktadır. Elektrik motorları ve haberleşme tellerinden kap-kaçak yapımına, uydu haberleşmesinden heykel yapımına kadar hemen hemen her alanda bakır kullanılmaktadır.

TÜRKİYE'DE BAZI MADENLERİN DAĞILIŞI HARİTASI

Türkiye; özellikle stratejik öneme salıp olan, kromit, bakır, boksit, diyasporit ve demir rezervleri bakımından oldukça zengin yataklar bulunmaktadır. Bu özelliği ile Anadolu, bir kalede bulunabilecek maden kaynaklarına sahiptir ve bu görünümü ile Anadolu'yu; bölge ülkeleri içinde stratejik bir kaleye benzetmek mümkündür.

Türkiye, alüminyum elde edilen boksit ve diyasporit rezervleri bakımından çok zengindir. 90 milyar ton boksit, 10 milyar ton diyasporit rezervleri tahmin edilmektedir. Boksit rezervleri bakımından Türkiye; dünya ülkeleri arasında 13.sırada yerini almaktadır. Yıllık tuvönan cevher üretimi 400 bin ton civarındadır. Kullanım alanı çok geniş olan Alüminyum, başlıca elektrikli araç ve gereçler, teleskop, yüksek gerilim hatları, uçak gövdeleri yapımında kullanılır. Ayrıca konserve ve ambalaj kutuları ve çeşitli döküm işlerinde de kullanılmaktadır.

Türkiye diğer madenler bakımından da zengindir. Rezerv olarak; Türkiye; 20 milyon ton manganez, 60 milyon ton kurşun-çinko, 30 milyon ton volfram, 1 milyon ton nikel, 6 milyon ton molibden madenlerine sahiptir.

Metal dışı madenler bakımından en zengin maden bor tuzu (boraks)dur. 1,3 milyar ton olarak dünya bor rezervlerinin yarısından az fazlası (% 53'ü) Türkiye'de (666 milyon ton) bulunmaktadır. Yıllık üretim 2 milyon ton kadardır.

Ayrıca Metal dışı diğer madenler ise; fosfat, tuz, sodyum sülfat, kükürt, perlit, çimento hammaddesi, bentonit, barit, asbest, manyezit, mermer, lületaşı ve zımparadır.

Bu madenler dışında ayrıca Türkiye; şap, disten, diyatomit, dolomit, fluoroit, grafit, kum, mika, talk ve bazı süs taşları (zümrüt, safir, oltutaşı) rezervlerine de sahiptir.

Dünya hakimiyetinde aranan şartlardan biri de, şüphesiz stratejik açıdan önem arz eden madenler bakımından zengin olmaktır. Türkiye, madencilik açısından incelendiğinde görülür ki, özellikle stratejik madenlerden olan kromit, bakır, alüminyum maden rezervleri bakımından oldukça zengindir. Ve sözü edilen madenlerin çoğunluğu, Türkiye'de yer almaktadır.

6. SANAYİ FAALİYETLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Hammadde kaynaklarının işlenerek kullanılabilir hale getirilmesine sanayi ya da endüstri denmektedir. Türkiye'de sanayi yıl geçtikçe gelişmektedir. Hammaddelerin mevcut olması, sanayi için gerekli işgücünün bulunması, sanayileşme için gerekli olan sermayenin ve enerji kaynaklarının varlığı, sanayi ürünlerinin satılmasında gerekli olan pazarın mevcudiyeti ve ulaşım kolaylığı gibi etkenler, Türkiye'nin hızlı sanayileşmesine yol açmaktadır.

Planlı ve çok gayeli imar teşebbüsünde insanların ilim ve teknolojide ilerlemiş, makine medeniyeti seviyesine erişmiş olması lazımdır. Şematik ve tek gayeli imar, insanların yalnız kol ve hayvan kuvvetinden faydalandığı devirlere, ilim ve teknolojinin gelişmediği zamana aittir.[1] Bu nedenle gerçek imar ve kalkınma, ancak modern sanayide gerçekleştirilecek olan atılımlarla olabilecektir. Türkiye sanayiinin gelişmesi yolundaki adımlarını atmaktadır. Ülkede, Demir-çelik, besin, dokuma, giyim, maden, otomobil ve petro-kimya sanayi kolları gelişmiştir. Ancak arzu edilen sanayileşme sürecine bir türlü girilememiştir. Bunun sebebi ise, bölgeler arasında dengenin kurulamayışıdır.

Türkiye'de gelişmiş ve gelişmekte olan sanayi kolları gıda, dokuma ve giyim, demir-çelik, otomobil, kimya, petro-kimya ve maden işleme sanayileridir. Bölgesel olarak en fazla sanayileşmiş bölge, Marmara bölgesidir. Özellikle İstanbul, Kocaeli ve Bursa illerinde bulunan sanayi kuruluşları, ülke sanayisinin belkemiğini teşkil ederler.

Gıda sanayisi olarak Türkiye'nin bir çok yerinde un, bisküvi, şeker, yağ ve konserve fabrikaları kurulmuştur. Türkiye, dokuma sanayiinde çok ilerlemiştir. Gerek pamuklu ve gerekse yünlü dokuma fabrikaları hayli fazladır. İstanbul ve Bursa illerinde giyim sanayi çok gelişmiştir. Ayrıca Bursa'da ipekli dokumacılık yaygındır.

Kimya sanayisi, petrol rafinerileri, petro-kimya, ilaç, boya, deterjan, gübre, kağıt gibi çok sayıda sektörü içinde bulundurur. Bu sanayi kolları gerçekten ülkemizde çok gelişmiştir. Petkim (İzmit), Aliağa (İzmir), Batman, Ataş (Mersin), İskenderun ve Orta Anadolu (Kırıkkale), Narlı (Kahramanmaraş) rafinerilerimiz dev tesislerdir. SEKA'ya bağlı kağıt fabrikaları, yurdumuzun kağıt ihtiyacını karşılarlar.

Türkiye, inşaat sektörünün en büyük ihtiyaçları olan çimento ve kireç hammaddesi bakımından çok zengindir. Bundan dolayı çok sayıda çimento fabrikası bulunmaktadır. Yurdumuzun hemen her köşesinde kireç ve taş ocakları bulunur.

Türkiye'de yer alan madenlerin bir kısmı işlenmeden, bir kısmı yarı işlenmiş olarak ihraç olunur. Bir kısmı da tamamen yurdumuzdaki

---

[1] Selen, H.Sadi, 1957, "Bölge Planlaması ve Coğrafya." İkinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fak. Yay. 79/61, İskan ve Şehircilik Ens. Yay.4, 5-7 Haziran 1957, s.19-22, Ankara.

fabrikalarda işlenir. Samsun Bakır İşletmeleri, Elazığ Ferro-krom işletmeleri, Seydişehir Alüminyum işletmeleri, Ereğli, Sivas ve İskenderun demir-çelik işletmeleri, yurdumuzun büyük sanayi kuruluşlarıdır.

Türkiye'de ilk önceleri otomotiv sanayi montaj şeklinde gelişmiş ve yıl geçtikçe yerli imalata geçilmiştir. Bunun yanında montaj sanayi de devam etmektedir.

İnsanoğlunun dünya üzerinde ortaya çıkardığı sanayi devrimi ise, ziraat devriminden daha etkili olmuş ve daha hızlı bir değişimin yaşanmasına yol açmıştır. H. Frankfort, "The Birth of Civilization in the Near East" adlı eserinde, sanayi devriminin ortaya koyduğu değişimin boyutlarını açıklar ve şu sonuca varır; "Şehirle köy arasındaki farklılaşma, kırsal hayat tarzı ile şehir hayatı arasında gördüğümüz büyük uçurum, sanayi devriminin bir sonucudur."

Sanayi devrimi, sadece şehirler ile köy hayatı arasında büyük uçurum yaratmamıştır. En büyük uçurumu, sanayi devrimi yapan ülkeler ile sanayi devrimine ayak uyduramamış ülkeler arasında ortaya koymuştur. Özellikle bugün sanayi devrimini gerçekleştirmiş olan Avrupa ülkeleri, Amerika birleşik Devletleri ve Japonya gibi sanayileşmiş ülkeler, kendilerini "Gelişmiş Süper Ülkeler" adını takmışlar ve sanayileşmemiş ülkelere de "Geri kalmış Ülkeler" damgasını vurmuşlardır. Bu gelişmelerin doğal bir sonucu olarak, teknolojik üstünlük ön planda tutulmaya başlanmış ve sanayileşmiş ülkeler "hükmeden", sanayileşmemiş ülkeler ise "hükmedilen" konumuna düşüvermişlerdir. Tanınmış iktisatçılardan W. A. Lewis, "The Theory of Economic Growth" adlı eserinde, "İnsanı koyundan ayıran, çevresi üzerinde kurduğu hakimiyettir"der. Söz konusu bu hakimiyet ise, sanayileşme ile daha kolay ve daha hızlı gerçekleşmiştir.

Türkiye'de gelişmiş olan başlıca sanayi kolları şunlardır; besin, tütün ve ispirtolu içkiler, dokuma, deri ve giyim, maden, otomotiv, kimya, orman ürünleri (selüloz ve kağıt), çimento, cam ve seramik sanayisidir. Besin endüstrisinden özellikle şeker (1994 yılı üretimi 1,7 milyon ton), çay, et ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri, un ve unlu ürünler, konserve ve salça, bitkisel yağ ürünleri üretimleri büyük önem arz eder.

Türkiye'nin enerji ve maden kaynakları ile sanayi kuruluşlarının dağılımı, bölgeler bazında incelendiğinde eşit dağılmadığı görülmektedir. Özellikle bugüne kadar yapılmış olan tüm sanayi kuruluşlarının büyük bir bölümü, Marmara, Batı ve Akdeniz bölgelerinde toplanmışlardır. Öte yandan sanayi

kuruluşları kurulurken, bölgelerin hiçbir zaman coğrafi özellikleri göz önünde tutulmamıştır. Verimli tarım arazileri üzerine dev sanayi kuruluşları kurulmuş ve böylece ülkenin tarım sektörü büyük zararlar görmüştür. Sözgelimi İstanbul, İzmit, Adapazarı ve Bursa şehirlerinin yakın çevresinde kurulan kontrolsüz ve plansız dev sanayi kuruluşları, verimli tarım alanları içeren ovaları işgal etmiştir. Oysa bu fabrikalar, Anadolu'nun her yerinde oldukça fazla olan verimsiz ve kıraç araziler üzerine kurulabilirdi.

Sanayi kuruluşları kurulurken coğrafi özelliklere dikkat edilmemesinin sonucunda, çok sayıda fabrika bugün insan sağlığını tehdit etmektedir. Şehirlerin yakın çevresinde özellikle hakim rüzgâr yönünde kurulan fabrikalar (özellikle çimento, lastik petro-kimya ve kimya sanayisi), kirli atıkları ile şehirlerde yaşayan büyük insan kitlelerini ve diğer canlıları olumsuz yönde etkilemektedir.

Türkiye sanayi faaliyetleri bakımından incelendiğinde görülür ki, büyük bir avantaja sahiptir. Başta sanayiinin kuruluşunu hazırlayan şartlardan, hammadde ve enerji kaynakları bakımından oldukça zengindir. Sanayi için gerekli olan işgücü bakımından bölge ülkeleri arasında en zengin olanıdır. Ulaşım ve Pazar açısından ele alındığında, Anadolu yarımadası, özel konumundan dolayı, üç kıtanın kesişme noktasında yer almaktadır ve Ortadoğu, Afrika, Asya, Avrupa ülkelerine yakındır. Anadolu yarımadası; âdeta ulaşım imkanlarının en geniş olduğu, dünya pazarının tam orta noktasında yer alan bir kara parçasını oluşturur. Sanayi için gerekli olan sermayeyi de temin ettiği takdirde, sanayi bakımından dünyanın süper gelişmiş bir ülkesi haline gelebilir.

Türkiye için sanayileşme ve teknolojik atılım yapmak çok önemlidir. Çünkü bugün 20. yüzyılda olduğu gibi çok sayıda askeri olan ordular artık ülke güvenliği için o kadar önemli değildir. Silah ve teknolojik donanımı yüksek az sayıda da olsa bilgi yüklü askerleri olan ordulara ülke güvenliği için daha başarılı olmaktadırlar. Bu nedenle, siyasi, kültürel, hukuksal ve ekonomik alanda büyük atılımlar yapmak gerekmektedir. Özellikle bilgisayar ve internet ortamı, artık dünyayı 24 saat boyunca sürekli olarak aktif hale getirmiş ve küresel Pazar oluşmuştur. Türkiye, bu küresel pazarda mutlaka ve mutlaka yerini almalıdır.

7. ULAŞIM ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Bir ülkenin ekonomik kaynakları çok fazla olabilir. Ancak ulaşım sistemleri gelişmemiş ise, ekonomik gücü az olur. Dolaysıyla ulaşım, bir ülke ekonomisinin en önemli unsurudur. Yolları, bir insan vücudundaki kan damarlarına benzetebiliriz. Kan damarları hasta olan bir insan nasıl hastalanıyorsa, yolları olmayan veya bozuk olan bir ülkenin ekonomisi de bozuk demektir.

Türkiye'de karayolu, demiryolu, denizyolu ve havayolu taşımacılığı oldukça gelişmiştir ve her geçen yıl gelişmesine devam etmektedir. Ancak yüzey şekilleri bakımından çok dağlık oluşu, yurdumuzun doğu yarısının iklim bakımından sert ve kar yağışlı oluşu, sermaye eksikliği gibi nedenler, ulaşım sistemimizin gelişmesini engeller. Oysa coğrafi konum olarak, Türkiye üç kıtanın (Avrupa-Asya ve Afrika) birleştiği konumda yer alır. Bu nedenle ülke, üç kıta arasında doğal bir köprü görevini üstlenir. Bu avantajından ötürü, Türkiye; tarihi devirlerden günümüze önemli yolların kesiştiği yer olma özelliği kazanmıştır.

Türkiye'nin yeryüzü şekilleri ve iklimi, ulaşımını etkilemekte ve yönlendirmektedir. Özellikle dağların doğu-batı doğrultusunda birbirine paralel olarak uzanmış olması, güney-kuzey yönlü yolların yapılmasını güçleştirmiş ve güçlükten dolayı, Türkiye yolları genelde dağların uzanış yönü olan doğu-batı yönlü olmuştur. Nitekim geçmişte olduğu gibi bugün yollar; dağ sıralarının engelinden dolayı, çöküntü havzalarını ve akarsu vadilerini takip etmektedir. Bu uzanış özelliği, bugün mevcut olan gerek karayolu ve gerekse demiryolu ağına bakıldığında açıkça görülür.

Yeryüzü şekilleri, sadece bugünkü yol sistemlerinde değil, tarihi yollar üzerinde de etkili olmuştur. M.Ö 2000 yıllarında Hititler tarafından yapılmış olan Kral Yolu'nun güzergahı, Mezopotamya'da bulunan Asur ve Babil şehirlerinden başlamakta ve Anadolu yarımadası üzerinde, bugünkü Cizre, Diyarbakır, Malatya, Sivas, Turhal, Ankara, Polatlı, Afyon, Uşak yerleşim birimlerinin yer aldığı mekânlardan geçerek, tarihi yerleşim yerleri olan Sard ve Efes'e ulaşmaktadır. Kral yolunda görülen bu özellik, diğer tarihi yolların tümünde göze çarpmaktadır. Nitekim bugün için Anadolu'da yer alan han ve kervansaray kalıntıları gözden geçirildiğinde, doğu-batı yönlü yapıldığı görülür. Ulaşım ağındaki söz konusu yönlendirme, tarihte Türklerin Orta Asya'dan gelip, doğu-batı yönünde Anadolu yarımadasında batı

Anadolu kıyılarına kadar ilerledikleri ve yerleşim birimlerini aynı yönde vadi boylarında ve dağ eteklerinde kurdukları bilinmektedir.

Türkiye'de doğu-batı yönünde uzanan yolların güzergahı en batı uçta, Adalar (Ege) Denizi ve Marmara denizi tarafından kesilmiş, ancak Marmara Denizi'nin Karadeniz ve Adalar Denizi ile birleştiği kesimlerde yer alan boğazlar ile Avrupa kıtası ile yakınlaşmıştır. Bu boğazlar, Türklerin Avrupa kıtasına geçişinde büyük kolaylık sağlamıştır. Bugün için bu boğazlardan İstanbul Boğazı üzerinde yapılan iki köprü; karayolu bakımından üç kıtayı birbirine, en kestirme yoldan birleştirir. Türkiye devletinin İstanbul Boğazı üzerindeki tüp geçit projesi gerçekleştirildiğinde, demiryolu bağlantısı da gerçekleştirilmiş olacaktır. Çanakkale boğazı üzerinde de bir boğaz köprüsü yapımı düşünülmektedir. Söz konusu bu projede gerçekleştirildiği takdirde, Anadolu ile Avrupa kıtası arasındaki karayolu bağlantısı daha da güçlendirilecektir.

Bugün Türkiye'nin değişik yerleşim birimlerini parçalı olarak birleştiren otoyolların yapımı tamamlandığında, söz konusu otoyollar, Avrupa-Asya-Afrika arasında kurulacak olan otoyol bağlantısının en önemli bölümünü oluşturacaktır.

Türkiye'de karayolu ulaşımı, cumhuriyetimizin ilk kurulduğu yıllarda çok kötüydü. Ancak Atatürk'ün büyük gayretleri ile çok fazla karayolu yapılmış ve bu çalışmalar günümüze kadar devam etmiştir. Bugün artık yurdumuzun her bir köşesini, bir örümcek ağı gibi karayolu sarmaktadır.

Türkiye'de toplam 382.059 km. uzunluğunda karayolu ağı bulunmaktadır (1999). Bu yol şebekesinin ancak 28'i (106.976 km.) asfalt kaplamadır. Buna 1.726 km.lik ekspres yollar dahildir. Geri kalan % 72'lik bölümü ise (275.083 km.) asfaltla kaplanmamış yollardır.

Türkiye'de karayollarının bir kısmı stabilize veya ham toprak yol olması, önemli ulaşım sorununu ortaya çıkarır. Öte yandan ülkede motorlu taşıt sayısı çok hızlı bir şekilde artmakta ve mevcut yollar yetersiz kalmaktadır. Gerek yol hatalarından ve gerekse sürücü hatalarından kaynaklanan çok sayıda trafik kazası olmaktadır. Son yıllarda trafik kazasında ölen ve yaralananların sayısı, İstiklal Savaşı'nda şehit düşen ve gazi olan vatandaşlarımızın sayısından hayli fazla olmuştur. Bu nedenle, ülkemizde adeta bir "Trafik Savaşı" devam etmektedir. Çok can ve mal kaybına yol açan Trafik savaşına artık son verilmelidir. Bunun için yollarımızın vasıfları yükseltilmeli, trafik eğitimine ağırlık verilmeli, yaya ve sürücüler bilinçlendirilmelidir.

Türkiye'de, demiryolu yapımı 19. yüzyılda başlamıştır. Her nedense, cumhuriyet döneminde demiryollarına gereken önem verilmemiştir.

Türkiye'de 1999 yılı itibariyle, toplam 8.607 km. uzunluğunda demiryolu hattı bulunmaktadır. Elektrikli hat uzunluğu ise, ancak 1.524 km. kadardır.

Bugün demiryolu denilince, yük taşıyan katar katar giden trenler akla gelir. Oysa bugün Batı Ülkelerinde demiryolları, en önemli yolcu ve yük taşıması yapar. Oldukça ucuz ve trafik kazası riski az olan, demiryollarına gereken önemi vermeliyiz. Demiryollarının tamamı, yeniden çift hat olarak döşenmeli, yeni demiryolları ilave edilmeli, seferlere hızlı trenler konulmalıdır. Çünkü çağımız zamanla yarışma çağıdır. Zamanın çok önemli olduğu çağımızda, demiryolu ulaşımımız zamana uyum sağlamalıdır.

Anadolu yarımadasının üç tarafı denizlerle çevrili olması, deniz ulaşımı bakımından büyük kolaylık sağlar. Yarımadanın üç tarafında bulunan limanlar, kıyılarda bulunan yerleşmeleri denizden birbirine bağlar ve asıl önemli olan, Türkiye'nin tüm dünya ile denizyolu bağlantısı kurar.

Türkiye'de 1999 yılı verilerine göre; 547 gemi (1,000 GRT veya üzeri) bulunmaktadır. Bu gemilerin kapasiteleri; toplam olarak 5.935.173 GRT/9,771,421 DWT'dur.

Tiplerine göre gemiler ise; Büyük Gemi (Bulk) 155, Kargo 244, Kimyasal tanker 37, Birleşik Büyük Gemi (Bulk) 5, Birleşik Maden Cevheri/Petrol 6, Konteyner 20, Sıvılaştırılmış Gaz 5, Yolcu/Kargo 1, Petrol tankeri 35, Soğutuculu Kargo 3, Dalgalanmaya açık/Dalgalanmaya kapalı 22, Kısa-Deniz Yolcu Gemisi 9, Özel tanker 5 adettir.

Türkiye'nin Marmara Bölgesi'nde yer alan boğazlar (İstanbul ve Çanakkale), gerek Türkiye'nin Karadeniz kıyılarının ve gerekse Karadeniz'e kıyısı olan diğer ülkelerin (Bulgaristan, Romanya, Ukrayna, Rusya, Gürcistan gibi), dış dünyaya denizden açılan penceresidirler.

Dünyanın en önemli su yollarından biri de, şüphesiz İstanbul Boğazıdır. Boğazın ortalama uzunluğu 31 km.yi bulur. En dar yerinde (Anadolu ve Rumeli Hisarları arası) eni, 0,7 km. ve ortalama derinliği 50-60 m. kadardır. İklim bakımından ılıman bir karaktere sahip olan İstanbul; Boğazı ve çevresi, köprüleri, tarihi eserleri, Haliç'i (Altın Boynuz), koyları, limanları ve doğal güzellikleri ile, Eski Kara kütleleri arasında âdeta efsanevi bir şehirdir.

Marmara Denizi ile Adalar denizi ve Akdeniz arasında bağlantıyı sağlayan Çanakkale Boğazı; 62 km. uzunluğundadır. Kıyılar uzunluğu ise, oldukça

fazladır. Avrupa yakasında, İlyasbaba Burnu (Seddülbahir)-Çankaya burnu arasındaki kıyı uzunluğu 78 km. iken, Anadolu yakasında, Kumkale burnu-Çardak Feneri arası, 94 km.yi bulur. Ortalama derinliği 55 m.dir. Bu derinlik Çanakkale-Kilitbahir arasında 106 m.ye ulaşır. Boğazın genişliği, Adalar Denizi çıkışında 3,6 km, Marmara Denizi çıkışında ise 3,2 km.dir. Çanakkale boğazının en dar yeri ise; Çanakkale-Kilitbahir arasıdır ve genişliği 1200 m. kadardır. Söz konusu bu dar geçit, 18 Mart 1915'de 255.000 şehit verilerek kazanılan Çanakkale Zaferi'nde büyük rol oynamıştır. Boğaz kıyılarında Gelibolu, Eceabat ve Çanakkale limanları bulunmaktadır.

Gerek İstanbul ve gerekse Çanakkale boğazı, jeopolitik açıdan büyük öneme sahiptirler. Özellikle Batı Dünyası ile Doğu Dünyası'nın buluştukları mekân olan boğazları gerçek anlamda kontrol eden bir ülke, yine gerçek anlamda dünya hakimiyetinde söz sahibi olur.

Türkiye'nin üç tarafı denizlerle çevrilidir. Üç tarafında çok sayıda doğal limanlar bulunmaktadır. Ancak her nedense biz Türkler, denizciliğe gereken önemi verememişiz. Kaptan-ı Derya Barbaros Hayrettin Paşa'nın "Denizlere hakim olan dünyaya hakim olur" sözünü çabuk unutmuşuz. Bugün denizyolları, çok ucuz olmasına rağmen gerekli hızı yakalayamadığı için, karayolları ile rekabet edemez duruma gelmiştir. Bununla birlikte özellikle dış ticaretimizde limanlarımızın önemi büyüktür. İstanbul limanları yurdumuzun ithalat, İzmir limanı ise ihracat limanı özelliği kazanmıştır. Denizyollarına gerekli önem verilmelidir. Gemilerin hızı ve limanların kapasiteleri artırılmalıdır. Üç taraf denizlerle kaplı olan bir ülkenin Denizcilik bakanlığı olmaması önemli bir eksikliktir. Bu eksiklik bir an önce giderilmelidir.

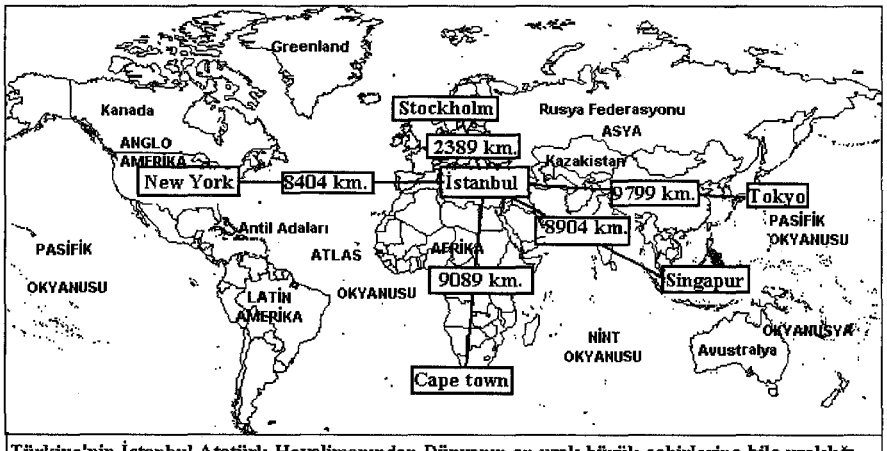
Türkiye'nin Doğu ile Batı dünyası arasında köprüyü oluşturması, hava ulaşımında da büyük önem arz eder. Nitekim bugün Türkiye'nin sahip olduğu hava limanları ve hava alanları, mesafe bakımından dünyanın hemen hemen bütün hava limanlarına en kestirme yoldan bağlantılıdır. Sözgelimi İstanbul Atatürk Hava Limanı, Newyork, Londra, Moskova, Pekin, Tokyo, Sydney, Kahire, Nairobi, Johannesburg, Buenos Aires gibi dünyanın dört bucağında yer alan hava alanlarının birbirleri ile bağlantılarında bağlantı görevini üstlenir. Nitekim bugün çoğu dünyanın değişik ülkeleri arasında gerçekleşen uçak seferlerinin büyük bir bölümü, İstanbul bağlantılıdır.

Türkiye'de 1999 yılı verilerine göre; 118 havaalanı bulunmaktadır. Bu havaalanlarında bulunan pistlerin 82'si kaplanmış, 36 tanesi kaplanmamış-

tır. Ülkede ayrıca 2 adet helikopter pisti bulunmaktadır.

Türkiye coğrafi konum olarak, havayolu ulaşımı için önemli bir avantaja sahiptir. Bugün dünyanın en büyük şehir merkezlerine en yakın olan şehir İstanbul, Ankara ve İzmir gibi Türkiye'nin şehirleridir. Türkiye coğrafi avantajını, cumhuriyet döneminde değerlendirmiştir. Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk; "İstikbal göklerdedir" diyerek, havayolu ulaşımına gereken önemi vermiştir. Bugün İstanbul Atatürk (eski adı Yeşilköy) Hava Limanı, uluslararası en büyük hava alanları arasında yerini almıştır. Buna rağmen Atatürk Hava Limanı, gereken ihtiyacı karşılamaz olmuş ve İstanbul'un Anadolu yakasında Kurtköy Hava Alanı yapılmasına karar verilmiştir. Ankara, İzmir, Bursa, Adana, Erzurum, Trabzon, Samsun, Kayseri, Diyarbakır, Van ve benzeri hava alanları hava ulaşımına hizmet etmektedir.

TÜRKİYE'NİN DÜNYA ŞEHİRLERİNE OLAN ULAŞIM AVANTAJI VE JEOPOLİTİK ÖNEMİ

Türkiye'nin İstanbul Atatürk Havalimanından Dünyanın en uzak büyük şehirlerine bile uzaklığı, coğrafi konumundan dolayı, 10.000 km.yi geçmez. İstanbul, diğer dünya şehirleri arasında hava köprüsünü oluşturur. Bu özellik, ülkenin jeopolitiğini olumlu yönde etkilemektedir.

Havayollarına gereken önem verildiği halde, Türk Hava Yolları, bugün için küreselleşme süreci içinde bulunan bir çağda yaşayan insanların ihtiyaçlarını tam anlamı ile karşılayamamaktadır. Bu nedenle havayolu ulaşım sistemleri daha modern bir hale getirilmelidir.

Sonuç olarak denilebilir ki, Türkiye ulaşım bakımından üç kıtanın birleşme noktasında bulunmakta ve üç kıta ülkeleri için büyük önem arz etmektedir. Hal böyle olunca, üç kıtanın kesişme noktasını teşkil eden Türkiye'ye sahip olan bir millet, üç kıtayı kontrol etme imkanını elinde tutmaktadır.

8. İLETİŞİM, UZAY VE BİLİŞİM TEKNOLOJİSİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

İletişim yada haberleşme, bir bilgi veya haberi bir yerden bir başka bir yere iletmek demektir. İnsanoğlu ilk çağlardan beri iletişime büyük önem vermişlerdir. Bu nedenle en fazla gelişme iletişim sahasında elde edilmiştir. Geçmişte iletişim araçları olarak güvercinler, atlı posta arabaları çok önemliydi. Ülkenin bir ucundan öbür ucuna, eğitilmiş güvercinler yada atlılar tarafından haberler gönderiliyordu. Motorlu araçların icadı ile birlikte iletişimde de büyük gelişmeler kaydedildi. Önce posta trenleri ortaya çıktı. Daha sonra kara ve deniz motorlu araçları kullanılmaya başladı. En nihayet havacılık sektörünün gelişmesiyle birlikte havayolu ile iletişim büyük hız kazandı.

Bir zamanlar mektup en önemli haberleşme aracıydı. Daha sonra telgraf icad edildi. Haberleşme hızı arttı.

Uzay içinde çok sayıda yıldız sistemi bulunmaktadır. Bu yıldız sistemlerinin her biri, çok sayıda güneş, gezegen, uydu, meteor ve çeşitli gök cisimlerini içine alıyor. Ancak bugünkü bilgilerimize göre, insan hayatının söz konusu olduğu, içinde yaşadığımız dünyanın da bulunduğu Güneş sistemi, diğer yıldız sistemlerinden oldukça farklı görülüyor. Bu farklılık, sistemin içinde yer alan dünya üzerinde, uzay çalışmalarında büyük gelişmelerin kaydedilmesidir.

İnsan eliyle yapılan ve bir füze veya uzay aracı yardımı ile dünyanın ya da diğer gökcisimlerinin yörüngesine oturtulan uzay araçlarına yapay uydu adı verilmektedir. Newton'un çekim kanunundan hareket edilerek fırlatılan yapay uydular, dünyanın veya herhangi bir gökcisminin çekim etkisinde olan bir uzaklıkta herhangi bir yörüngeye oturtulur. Uydunun hızı, yükseltisi ve uydunun büyüklüğü ile ilişkilidir. Dünyanın çekim etkisi altındaki bir uydunun hızı, 35.800 m.de yerin dönme süresine eşittir.

Uydular kullanış ve yapılış amaçlarına göre çeşitlere ayrılır. Bunlar; gök ilmi uyduları, jeodezi (yer araştırma) uyduları, meteoroloji uyduları, askeri uydular ve telekomünikasyon (haberleşme) uydularıdır.

Gerçekten içinde yaşadığımız dünya üzerinde yaşayan insanlar, özellikle son yüzyılda uzay çalışmalarında, insanın başını döndürür bir şekilde hızla gelişmeler sağladı. Kuşkusuz bu gelişmelerin en önemlisi, yeryüzü üzerinde yaşayan insanın, uzaya doğru yolculuğa başlamış olmasıdır. Özellikle A.B.D ve Rusya gibi ülkeler, uzay araştırmaları sonucunda, uzaya sayısız uydular gönderdiler. Artık bugün insanoğlu, uzayın sırlarını öğrenmek için çeşitli projeler hazırlıyor.

Güneş sistemi içinde 40'ı aşkın doğal uydu bulunmaktadır. Merkür ve Venüs dışındaki diğer gezegenlerin uyduları bulunmakta. En çok doğal uyduya sahip gezegen Satürn. Dünyamızın ise bir uydusu var. O da Ay. Doğal uyduların hareketleri ve oluşumlarından yola çıkılarak, 1870'li yıllarda yapay uydu fikri ortaya atıldı. Ancak uzaya ilk yapay uydu olan 1957'de, fırlatıldı. Bu tarihten itibaren bugüne kadar 3000'den fazla uydu fırlatılmıştır. Uzaya uydu gönderilmesi, bugün halen devam ediyor. Yakın gelecekte, başta dünyamızın çevresi olmak üzere Güneş sistemi, insanoğlunun gönderdiği uydularla dolacaktır.

Türkiye, uzaya uydu gönderen ülkelerden biridir. TÜRKSAT adlı uydumuz, Türkiye'nin en önemli bir haberleşme uydusudur.

Ses iletişiminin gelişmesi ile radyo yayıncılığı ve telefon haberleşmesi başladı. Matbaanın yaygınlaşmasıyla birlikte yazılı basın dediğimiz gazete ve dergicilik gelişti. Görüntülü iletişimin ortaya çıkışı, iletişimde dev adımların atılmasına yol açtı. Televizyon en etkili bir iletişim aracı oldu. Ardından uydu yayıncılığı ve internet gibi teknolojik gelişmeler kaydedildi. Bütün bu gelişmeler, tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi, ülkemizde de oldu.

Bugün artık uydu ve internet kullanımı ile, dünyamız oldukça küçüldü. Dünyanın her bir köşesi ile haberleşebiliyoruz ve bilgi alış-verişi yapabiliyoruz. Eskiden bir başka ülkede yapılmış bilimsel çalışmaları, aylar ve hatta yıllar sonra duyabiliyorduk. Bugün ise internet aracılığı ile anında duyabiliyor ve gerekirse anında tüm gelişmeleri hem de görüntülü olarak elde edebiliyoruz.

Bugün dünyamızın çevresi uzaydan bakıldığında, uydu tarlasına dönüşmüş gibidir. Çeşitli amaçlarla gönderilen bu uydular, uzun süre yörüngesinde dolanırlar. Herhangi bir arıza halinde veya dünya çekim etkisine girdiği

takdirde, atmosfer içinde sürtünmeden dolayı parçalanırlar. Bir kısmı da, yeryüzüne parçalanarak düşerler. Bu durumda, insan hayatı için tehlike yaratabilirler.

Bilgisayar ve internet kullanımında, Türkiye son 10 yıl içinde büyük atılım yapmıştır. Özellikle Türk gençliği, dünyanın geleceği demek olan bilgi teknolojisine, hemen ayak uydurmuştur. Bu gelişme de, gerçekten sevindiricidir. Ancak yeterli değildir. Çünkü dünyaya hakim olmak için teknolojiyi kullanmak yeterli değildir. Türk gençliği eğer ülkesini lider bir ülke yapmak istiyorsa, mutlaka ve mutlaka hem iyi bir teknolojisi ve hem de iyi bir teknoloji üreticisi olmalıdır.

8. TURİZM ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Türkiye'nin gerek matematiksel konumu ve gerekse özel konumu itibariyle, dünya nüfusunun yoğunluk kazandığı Orta Kuşak ülkelerinin merkezi kısmında yer alır. Bu nedenle turizm açısından dünya ülkelerinin hemen hepsinin ilgi odağı haline gelmesine yol açmaktadır.

Türkiye, turizm kaynakları bakımından, oldukça zengin bir ülkedir. Gerek fiziki ve gerekse beşeri kaynaklar bakımından, ülke; önemli bir potansiyele sahiptir.

Fiziki turizm kaynakları; yeryüzü şekilleri, bitki örtüsü ve sular ile ilgili olmak üzere üç ana grupta toplanır. Yeryüzü şekilleri ile ilgili olan turistik kaynaklar; peribacaları, travertenler ve mağaralar önemlidir. Ürgüp-Göreme yöresinde, dünyada eşine zor rastlanan peribacaları vardır. Bu bölge, yerli ve yabancı turistlerin oldukça ilgisini çeker. Travertenler olarak Pamukkale, Türkiye'nin doğa harikalarından biridir. Pamukkale'deki tarihsel yapılar ve sıcak su kaynakları, yörenin turistik değerini kat kat artırır. Ülkemizde, yaklaşık 40.000'e yakın mağara bulunmaktadır. Bu mağaralardan bazılarının turistik değeri yüksektir. Alanya'daki Damlataş mağarası bunların en önemlisidir. Tarsus'daki Eshabül Kehf, Antakya'daki St.Pierre mağaraları ise dini ziyaret yerleridir. Öte yandan Antalya'daki Karain, İstanbul'daki Yarımburgaz mağaraları, yerleşme tarihçesi bakımından 150-250 bin yıl öncesine ışık tuttuklarından turistlerin ilgisini çeken mağaralardır. Yeryüzü şekilleri ile ilgili olarak dağlar ve yaylalar, son yıllarda turistik değeri yükselen yörelerdir. Bursa Uludağ, Kayseri Erciyes, Erzurum Palandöken

kayak tesisleri, İskenderun Soğukoluk, Adana Bürücek, Tarsus Çamlıyayla, Mersin Gözne yaylaları gibi.

Bitki örtüsü ile ilgili turistik kaynakların başında, kent içi açık ve yeşil alanlar, park ve bahçeler ile koruma altına alınmış milli parklar önemli kaynaklardır. İstanbul'daki Gülhane Parkı, Ankara'daki Gençlik Parkı kent içi parklara örnektir. Türkiye'nin ilk milli parkı, 1958 yılında koruma altına alınmış olan Yozgat çamlığı milli parkıdır. Bugün milli parkların sayıları 20'yi aşmıştır.

Sularla ilgili turistik kaynaklar; sağlık açısından önem arz eden, şifalı sular adı da verilen, termal (sıcak su) kaynaklardır. Bursa-Çekirge kaplıcaları, Yalova kaplıcaları, İzmir-Balçova, Çeşme ve Bergama kaplıcaları, Manisa-Kurşunlu kaplıcaları, Denizli-Pamukkale kaplıcaları, her yıl binlerce yerli ve yabancı turist çeken önemli turistik kaynaklardır. Antalya Manavgat, Kurşunlu ve düden şelaleleri dünya çapında haklı bir üne kavuşmuşken, Erzurum-Tortum şelalesi ile Erzincan-Gürlevik şelalesi pek fazla tanınmamıştır.

Sular ile ilgili olarak diğer bir kaynak kuş cennetleridir. Kurak devrede daralan yağışlı dönemlerde oldukça fazla genişleyen, fazla derin olmayan göl alanları ideal kuş yetişme bölgeleridir. Bu özellikte bulunan sahalarımız kuş cenneti milli parkı olarak düzenlenmektedir. Türkiye'de Manyas, Çeltik, Ulubat, Eber, Akşehir, Beyşehir, Eğirdir, Bafa, Tuz, Seyfe gölleri, Sultan Sazlığı, Çukurova kıyıları, Silifke-Akgöl, Hotamış bataklıkları, Kızılırmak deltası gibi sahalar birinci sınıf kuş cenneti bölgeleridir.

Türkiye, üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımadalar ülkesidir. Gerek Anadolu ve gerekse Trakya yarımadaları çevresinde sayısız denebilecek kadar kumsallar yer almaktadır. 8300 km.yi aşan bir kıyı uzunluğuna sahip olan ülkenin hemen hemen her karışında plajlar bulunmaktadır. Özellikle batı ve güney Anadolu kıyılarındaki plajlar, dünya çapında haklı bir üne sahiptirler. Söz konusu bu plajlar ve hemen arkasındaki ormanlarla kaplı dağlar, en fazla turist çekim merkezleridir. Bu merkezler özellikle yaz dönemlerinde hayli kalabalık bir nüfus barındırırlar.

Türkiye'de beşeri turistik kaynaklar; tarihi yerleşmeler, tarihi eserler ve müzeler olarak üç ana grupta toplanabilir. Tarihi yerleşmeler; Tarih öncesi ve Tarihî yerleşmeler olarak ikiye ayrılmaktadır.

Tarih öncesi yerleşmeler bakımından Anadolu, adeta bir açık hava müzesi gibidir. Günümüzden 100-200 bin yıl öncesinde yerleşilmiş mağara

yerleşmeleri ile 15-20 bin yıl öncesindeki ören yerleşmeleri çok fazla sayıda turist çekmektedir. Mağara yerleşmelerinin en tanınmışları Antalya'nın Döşemealtı ilçe merkezi yakınlarındaki Karain mağaraları ile İstanbul'daki Yarımburgaz mağaralarıdır. Eskiçağlarda kurulmuş, savaş veya depremler sonucu yıkılmış, tekrar tekrar kurulup yıkılmış olan ve sonradan yerleşmenin yerinde insan eseri tepe oluşmuş olan tarihî yerleşmelere höyük yada höyük adı verilir. Türkiye'de bugüne kadar 800 kadar höyük yerleşmesi tespit edilmiştir. Bunlardan en tanınmış olan başlıca höyük yerleşmeleri; Konya ili Çumra ilçe merkezi yakınlarındaki Çatalhöyük, Kayseri il merkezi yakınlarındaki Kültepe (Kaniş yada Kaneş), Van il merkezi yakınlarındaki Çavuştepe, Samsun il merkezi yakınlarındaki Dündartepe, Bafra ilçe merkezi yakınlarındaki İkiztepe ve Şanlıurfa ili Akçakale yakınlarındaki Harran'dır.

Tarihî yerleşmeler olarak eski kent yerleşme yerleri (yada ören yerleri), Türkiye'de hayli fazla yekûn tutar. Ülke genelinde 70'in üzerinde olan eski kent yerleşmeleri arasında en tanınmışları; Çanakkale ili dahilinde Truva, İzmir ili Selçuk yakınlarında Efes, Aydın ili dahilinde Milet ve Didim, Muğla ili dahilinde Kaunos, Antalya ili sınırları içinde Demre, Perge, Aspendos ve Side, Çorum ili dahilindeki Alacahöyük ve Boğazköy, Kars ili dahilindeki Ani, Adıyaman ili dahilindeki Nemrut dağı harabeleridir.

Tarihî eserler bakımından Anadolu, tam bir hazinedir. Bunun sebebi, geçmişten günümüze Anadolu toprakları üzerinde büyük devletlerin yaşamış olmalarıdır. Anadolu; M.Ö. 2. yüzyılın ortalarından M.S. 395'e kadar Roma, 395 - 1453 arası Doğu Roma İmparatorluklarının ve 1453 - 1923 devresinde de Osmanlı Devleti'nin (Gerçi Anadolu'da Türk hakimiyeti 1071 Malazgirt Zaferi ile başlar) hakimiyetlerinde temel çekirdeği oluşturmuştur. Söz konusu bu yarımada, 1923'den bugüne (2002) kadar da Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yer almaktadır. Görülüyor ki, Anadolu Yarımadası'nda yaşayan devletler, gerçekten uzun ömürlü birer devlettirler. Öyle ki her bir devletin kendi dönemlerinde, dünyaya hükmettikleri ve zamanın en üstün medeniyetlerine sahip oldukları bilinen bir gerçektir. Üstün medeniyetlerin, üstün eserleri vardır. İşte çoğu günümüze kadar korunabilmiş bu üstün eserler, turistlerin büyük ilgisini çekmektedir.

Anadolu yarımadası, tarihi eserler bakımından adeta medeniyetler mozaiğini yansıtır. Han, hamam, kervansaray, çeşme, kümbet, türbe, anıt, kale, sur, cami, mescit, kilise, manastır, havra gibi tarihi eserler, Anadolu toprağının her karışında bulunmaktadır. Tüm bu eserler, önemli turizm

kaynaklarını oluşturmaktadır.

Roma devrine ait kilise ve manastırları, Selçuklu ve Osmanlı devri camileri ve her üç döneme ait saraylar, kaleler, köprüler ve çeşmeler, her biri bir şaheser olan tarihî eserlerdir. Özellikle bu eserler, İstanbul, Konya, Sivas, Erzurum, Elazığ, Malatya, Van, Şanlıurfa, Diyarbakır gibi şehirlerde çok sayıda yer almaktadır. İstanbul şehrindeki, Topkapı, Dolmabahçe, Beylerbeyi, Yıldız sarayları, çok sayıdaki köşk ve yalılar, Sultanahmet, Süleymaniye, Ayasofya, Fatih camileri, Galata kulesi gibi tarihi eserleri, her yıl binlerce turist ziyaret etmektedir.

Turistlerin ilgisini çeken diğer beşeri turizm kaynağı, müzelerdir. Ören yerlerinde yapılan kazı bulgularını içeren eserlerin sergilendiği arkeolojik müzeler, eski dönemlere ait giysi, kullanım eşyası, süs ve ziynet eşyaları, kitap gibi tarihî değerleri içeren eserlerin sergilendiği etnografik müzeler ve bunun dışında her türlü sanat yapılarını (arkeolojik ve etnografik) içine alan tarihî değer taşıyan eserlerin sergilendiği karma müzeler vardır. Türkiye genelinde tüm bu müzelerin sayıları 90'ı aşmaktadır. Müzeler, turistlerin en çok uğradıkları mekanlardır.

Türk turizmine katkıda bulunan önemli etkenler arasında; ulaşım, tanıtım, eğitim ve konaklama tesisleri ön planda yer alırlar.

Turistlerin turizm değerlerinin bulunduğu yerlere ziyaret etmeleri için en başta gelen önemli unsur ulaşımdır. Ulaşım olmadan turizmden bahsedilemez. Ulaşım ise, karayolu, demiryolu, denizyolu ve havayolu ile gerçekleşebilir. Bugün için Türkiye'nin turizm değerlerinin bulunduğu her yöreye kolayca ulaşabilmek için gerekli ulaşım yolları yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir. Ancak mevcut olan tüm bu yollar, tam anlamıyla yeterli değildir.

Bir ülkeye gelen turist, en başta seyahat esnasında rahat ve konfor ister. Türkiye'nin her coğrafi bölgesi için ulaşımda rahat ve konfor sağlanamamıştır. Gerçi plaj turizmine yönelik olarak kıyı bölgelerimize bağlantıyı sağlayan turistik karayolları yapılmıştır. Ancak diğer tüm turizm değerlerinin bulunduğu turistik yerlere olan ulaşım bağlantısı aynı kalitede değildir. Bu da, ülkemiz turizmi açısından büyük bir kayıptır. Deniz yolu veya havayolu ile kıyı bölgelerimize gelen turistler, ulaşım imkânsızlıkları yüzünden, iç ve doğu bölgelerimizdeki turizm bölgelerine gidememektedirler.

Tanıtım, turizm için önemli olan bir faktördür. Çünkü bir turist bir bölgeyi veya ülkeyi tanımadan, o bölge veya ülkeye ziyaret etmeyi

düşünmez. Özellikle turizm olayının gerçekleşmesi için, önce turistin gelmesi gerekir. Turistin gelmesi için de, gideceği yerin tüm turizm değerlerini tanıması şarttır. Bu açıdan turizm değerlerinin hepsi ayrıntılı bir şekilde araştırılmalı ve araştırma sonucunda elde edilen tüm bulgular değerlendirilerek, kitap, broşür, dergi, fotoğraf, slayt, film gibi tanıtıma yönelik çalışmalara hız verilmelidir. Bu açıdan ele alındığında Türkiye, gerekli girişimi tam anlamıyla yapmış değildir.

Bugün ülkeye gelen turistlerin eline, sadece deniz turizmine yönelik plajları, gazinolardaki oryantalleri veya birkaç lokantadan alınmış yemek fotoğraflarını içeren küçücük broşürler tutuşturulmaktadır. Dolaysıyla ülkemize gelen bir turistin kafasında, Türkiye; plaj-dansöz ve yemek üçlüsü ile sembolize edilmektedir. Bu sembolleşme, son derece yanlıştır. Tanıtım için tüm turizm değerlerini gösteren renkli fotoğraflarla hazırlanmış tanıtım broşürlerine, renkli haritalara, şehir ve çevre planlarına, afiş, dergi, gazete, radyo, televizyon, video yayınlarına, seminer ve konferanslara büyük ölçüde ihtiyaç vardır.

Eğitim, turizmin gelişmesi için önemli bir etkendir. Her şeyden önce, ülkeye gelen turistin konuştuğu lisan farklıdır. Bu nedenle, turist; ülke insanı ile anlaşma güçlüğü çeker. Ülkeye gelen turistin, kendisini kendi ülkesindeymiş gibi hissetmesi turizmi canlandırır. Bunun sağlanabilmesi için, turizm ile uğraşan tüm insanların gerekli olan turizm ve lisan bilgisini, çok iyi bir şekilde alması gereklidir. Bunu sağlayacak olan yine eğitim kurumlarıdır. Eğitim kurumlarının turizm ile ilgili bölümlerine gerekli desteğin sağlanması, turizmin gelişmesi bakımından önemlidir.

Çok sayıda turizm değerine sahipsiniz. Turizm değerlerine gidecek olan rahat ve konforlu ulaşım ağını kurmuşsunuz. Tanıtımı yapmışsınız ve gerekli turizm ve lisan bilgisine sahip olan rehber insanlar yetiştirmişsiniz. Turistler de turizm bölgelerine gelmişler. Ancak akşam olunca, turistlerin dinleneceği tesisleri kurmamışsınız. Yani konaklama tesislerin yok. Gelen turistler geceyi dışarıda geçirmek zorunda kaldılar veya sağlıksız ortamlarda gecelediler. Düşünün bu turist, böyle bir ülkeye bir daha gelir mi? Elbette gelmez. Gelmediği gibi de, gittiği ülkesinde, olumsuz yönde propaganda yapar. Sonuçta turizm kısa sürede felce uğrar. İşte, turizmi en olumsuz biçimde etkileyen etken konaklama tesisleridir.

Konaklama tesislerinin başında oteller gelir. Ülkemizde son yıllarda turistik otel yapımında hayli mesafe katettik. Özellikle büyük şehirlerimizde

ve sahil bölgelerimizde son derece konforlu oteller inşa ettik. Ancak Anadolu'nun diğer bölgelerindeki turizm değerlerine ziyaret edecek olan turistlerin konaklama tesislerini pek fazla düşünmedik. Oraları, yine kendi hallerine bıraktık. Sonuçta yine ülkemize gelen turistleri, sahil bölgelerimizden, iç ve doğu bölgelerimize geçiremedik. Çünkü turistik işletme belgeli otellerimizin % 90'ını Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerimize yapmışız. Mevcut otellerin % 10'u ise Karadeniz, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimize düşüyor. Bunlar da birkaç şehir merkezlerinde toplanmışlar. Bu durum da, turizmimizi olumsuz yönde etkiliyor.

Konaklama tesisleri sadece oteller değildir. Otellerin yanında diğer konaklama tesislerinden olan motellerin, pansiyonların, kampinglerin, tatil köylerinin, yat ve yat limanlarının, oberjlerin (dağ oteli) turizme katkıları oldukça fazladır. Ancak tüm bu tesislerin dağılımında da, otellerin dağılımında görülen bölgesel dengesizlik mevcuttur.

Türk turizmine son yıllardaki yapılan yatırımlar sayesinde, yabancı turistlerin sayısında önemli ölçüde artışlar olmuştur. Sözgelimi 1950 yılında, Türkiye'ye gelen turist sayısı sadece 28 bin, 1960'da 194 bin dolayında iken, 1970'li yıllardan sonra, ulaşım ve konaklama tesislerindeki gelişmeler, turistlerin sayısını hayli artırmış ve 1975'de 1,1 milyonun üzerine çıkmıştır. 1992 yılında Türkiye'ye gelen yabancı turist sayısı, 6,5 milyona ulaşmıştır. Turizmden sağlanan gelir ise, 1980'de 250 milyon dolar kadar iken, 1992'de 4,2 milyar dolar olmuştur. Gelen yabancı turistlerin % 50'den fazlası yaz mevsiminde gelmiştir. Yabancı turistlerin ülkelerine göre dağılım incelendiğinde, baş sıralarda Almanya, A.B.D., Fransa, İran, İngiltere, Suriye, İtalya ve İsviçre gibi ülkeler gelir.

Turizmin, Türkiye ekonomisine olan katkısı, yıl geçtikçe artış göstermektedir. 1980 yılı öncesinde dış ticaretimizdeki payı % 1,5 ile 2 arasında seyreden turizm gelirlerimiz, daha sonraki yıllarda kısmen artmaya başlamıştır. 1985 yılında 7,9 milyar dolar olan dış ticaret gelirimizin % 19'u (1,5 milyar doları) turizm girdilerinden sağlanmıştır. 1992 yılına gelindiğinde, dış ticaret gelirimiz 13,2 milyar dolara yükselmiş ve 3,6 milyar dolar olan turizm gelirimizin oranı yaklaşık % 32'ye ulaşmıştır. Ancak turizm gelirlerine yabancı ülkelerde çalışan Türk işçilerinin getirdiği dövizler de dahil edilmiştir. Öte yandan bu değerlere turizm giderleri de katılmamıştır. Yine 1992 yılında ülkenin turizm giderleri olarak 776 milyon dolar tespit

edilmiştir. Eğer turizm giderleri ve işçi dövizleri hesaplama dışı bırakılırsa, 1992 yılındaki turizm gelirimizin yaklaşık % 50'den fazla bir oranda düşeceği muhakkaktır. Ve böylece 1992 yılındaki turizm gelirlerinin dış ticaretteki payı % 15'in altına düşecektir.

Türkiye'ye gelen yabancı turist sayısı ve turizm gelirlerinde belirgin artışlar görülmektedir. 1950 yıllarında ülkeye gelen yabancı turist sayısı 28,6 bin kadar iken, 1985 yılında 2,6 milyon kişiye, 1995 yılında 7,7 milyon kişiye yükselmiştir. 1985 yılında 1,5 milyar dolar iken 1995 yılında 5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu bu artış dış ticarette turizm geliri payına da yansımış ve 1985 yılında % 19 olan oran 1995'de % 23'e çıkmıştır. Tüm bu gelişmelere rağmen, Türkiye; sahip olduğu turizm kaynaklarına göre, turist sayısı ve turizm gelirleri az sayılır. Sözgelimi ülkeye gelen turist sayısı, 1995 yılı itibariyle, Fransa'da 60 milyon, A.B.D 43 milyon, İspanya 39 milyon, İtalya 31 milyondur.

Türkiye, sahip olduğu tüm turizm kaynaklarını tam kapasite ile aktif hale getirirse, turizmin mevcut sorunlarını (ulaşım, konaklama, tanıtım gibi) tamamen çözümlerse, ülkeye gelen turist sayısında ve turizm gelirlerinde büyük artışlar kaydedilecektir. Turizm gelirlerinin artışı demek, ülke ekonomik gelirlerinin yükselmesi demektir. Ülkenin ekonomik gelirleri yükselince, askerî, siyasal, sosyal ve ekonomik gücü de aratacak ve dünya hakimiyeti için aday ülke olabilecektir.

9. TİCARET ÖZELLİKLERİ İLE JEOPOLİTİK İLİŞKİSİ

Kâr amacıyla mal ve hizmetlerin alımına ve satımına ticaret denir. Ya da gelir sağlamak amacıyla, mal veya eşya alıp satma faaliyetlerine ticaret denir. Bu işlem, ülke içinde yapılıyorsa iç ticaret, bir ülkeden başka ülkelere yapılıyorsa dış ticaret adı verilir. Bir ülkenin aldıkları ile sattıkları arasındaki dengeye ticari denge denir. Bir ülkenin ihracatı fazla ise ticaret fazlası, ithalatı fazla ise ticaret açığı var demektir.

Bir ülkeden başka ülkelere mal ve eşya satılmasına dış satım ya da ihracat, dış ülkelerden mal ve eşya alınmasına dış alım ya da ithalat denir. İthalat ile ihracatın tamamına ticaret hacmi denir. İhracat ithalattan fazla ise, ticaret dengesi artı, ithalat ihracattan fazla ise ticaret dengesi eksi durumdadır.

Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye de, ihracat ile ithalat arasında bir denge kurmaya çalışır. Ancak dışarıdan aldığı mal ve eşyaların fazla pahalı olmasından her yıl dış ticaret açık verir.

Türkiye'nin her bir bölgesi çok farklı ve çeşitli mallar üretir. Bu malların tamamı üretilen bölgelerde veya yörelerde tüketilmez. İhtiyaç duyulan diğer yerlere gönderilir. Köylümüz tarım ürünleri üretir. İhtiyaç fazlasını, şehir ve kasabalarda satar. Şehir ve kasabalardan ise şeker, giyim, mobilya gibi ihtiyaçlarını satın alır.

Türkiye'de en fazla iç ticaretin canlı olduğu yerler, şehirlerdir. Özellikle sanayi, yol kavşağında olan, tarım, üniversite, turizm, askeri, dini ve çeşitli fuar ve şölenlerin yapıldığı şehirlerimizde ticaret çok canlıdır.

Türkiye'nin iç ticareti her geçen yıl gelişmektedir. Bu gelişmeyi, ülkenin yüzölçümü bakımından büyük olmasına, ülke içinde farklı iklim tiplerinin görülmesine, nüfusunun fazla olmasına ve ulaşım imkanlarının yıl geçtikçe gelişme göstermesine borçludur. Türkiye'de; metropoliten şehirler, sanayi bölgeleri, şehirler, turistik şehir ve kasabalar, tarım bölgeleri, Pazar, panayır ve fuarlar, iç ticaretin çekim ve dağıtım merkezlerini teşkil ederler. Metropoliten şehirler, sanayi bölgeleri ve şehirlerden turistik şehir ve kasabalara ve tarım bölgelerine imal edilmiş ürünler ihraç edilirken, tarım bölgelerinden tarımsal ürünler ihraç edilir. Pazar, panayır ve fuarlar, ülke ticaretinin en canlı olduğu mekânlardır.

Türkiye'nin ticaret kapasitesi yıl geçtikçe artmaktadır. Cumhuriyetin ilk kurulduğu yıllarda gerek ithalat ve gerekse ihracat kapasitesi oldukça düşüktü. 1923 yılında 50,8 milyon dolar ihracata karşılık 86,9 milyon dolar ithalat yapılmıştı. 1945 yılında ise ihracat 247,8 milyon dolara, ithalat 290,2 milyon dolara yükselmişti. 1963 yılında ise; 368 milyon dolar ihracat, 687,6 milyon dolar ithalat yapılmıştı. 1990 yılına gelindiğinde ihracat 12.9 milyar dolara, ithalat ise 22,3 milyar dolara fırlamıştır.

Türkiye ticaretindeki değişim sadece kapasitede değil, aynı zamanda ticaret mallarının cinsinde de olmuştur. Nitekim 1963 yılında ihracat toplam ihracat gelirlerinin % 77,2'si tarım ve hayvancılıktan, % 2,9'u madenlerden, % 19,9'u sanayi mallarından sağlanmıştı. Oysa bu durum 1990'a gelindiğinde tamamen değişmiş ve toplam ihracatın % 79,4'ü sanayi ürünlerinden, % 18,1'i tarım ve hayvancılık ürünlerinden, % 2,5'i ise madenlerden sağlanmıştır. Benzer durum ithalatta da görülmektedir. 1963 yılı itibariyle 687, 6 milyon dolar olan ithalatımız 1990'da 22,3 milyar dolara yükselmiştir.

1963 yılı ithalatında sanayi ürünlerinin payı % 65,2 iken 1990'da % 76,2'ye yükselmiştir. Aynı yükselme ham petrol ürünleri alımında da görülmüş ve 1963'de ham petrol alım payı % 9,6 iken 1990'da %15,6'ya yükselmiştir. Ancak diğer malların ithalat kapasiteleri oldukça düşmüştür. 1963 yılında ki oran % 25,2 iken, 1990'da % 8,2 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin ticaret yaptığı ülkeler ise, genelde ekonomik birlik üyeleri ile olmaktadır. 1990 yılı ithalatının (22,3 milyar dolar), % 63,6'sı O.E.C.D ülkeleri (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtı), % 17'si İslâm ülkeleri, % 11,6'sı Doğu Avrupa ülkeleri ile yapılmıştır. Toplam ihracatın (12,9 milyar dolar), % 68,2'si O.E.C.D ülkeleri, % 19,3'ü İslâm ülkeleri ve % 7,7'si Doğu Avrupa ülkeleri ile olmuştur. O.E.C.D ülkeleri içinde Avrupa Topluluğu (AT) ülkelerinin payı oldukça yüksektir. O.E.C.D ile olan ithalatın % 65,5'i, ihracatın % 78,4'ü AT ülkeleri ile yapılmıştır. Ülke bazında ele alındığında en fazla ticaret yaptığımız ülkeler; Almanya, A.B.D, İtalya, Fransa, İngiltere, Rusya ve Japonya'dır.

Ülkenin gerek iç ve gerekse dış ticareti incelendiğinde, Batı bölgeleri büyük bir ağırlık oluşturmaktadır. İç ve doğu bölgelerimizde ticari faaliyetler pek canlı değildir. Gerçi bu durum, ülkenin bölge içindeki siyasi ilişkilerinden de kaynaklanmaktadır. Örneğin Türkiye'nin doğu ve güneydoğu komşuları ile olan ticari ilişkileri yapay gündemlerle sekteye uğratılmıştır. Irak ile ilişkiler Körfez krizi yüzünden, Suriye ile ilişkiler terör yüzünden, İran ve Ermenistan ile olan ilişkiler siyasi gerginlik yüzünden minimum düzeye indirilmiştir. Kuşkusuz bu gergin durum, İç, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizi derinden sarsmıştır. Burada "Dostluk başka, alışveriş başka" özdeyişi unutulmamalı, gerginlikler bir tarafa bırakılarak, ticaret yeniden canlandırılmalıdır.

Türkiye'nin dış ticareti genel anlamda gözden geçirildiğinde, komşularıyla çok az ticaret yaptığı ortaya çıkar. Genel anlamda, Türkiye'nin komşularıyla yaptığı ticaret, toplam ticaretindeki payı % 10'u bulmaz. Bu durum, Türkiye ticareti için olumsuz bir gelişmedir. Çünkü komşuları zengin olan ve komşularıyla ticaret yapan ülkeler çabuk zenginleşirler. Batı Avrupa ve kuzey Amerika ülkeleri, ticaretlerinin yarısından fazlasını komşuları ile yaparlar. Türkiye, ticaretinde bu özelliği göz önünde tutmalı ve komşuları ile olan ilişkilerini yeniden gözden geçirmelidir.

Ticaret kapasitesi ve ticaret yaptığı ülkeler açısından ele alındığında görülür ki, Türkiye; dünya ticaretinin önemli bir noktasında bulunmaktadır.

Ticaret yaptığı ülkeler dağılımı gözden geçirildiğinde, dünyanın dört bucağında yer alan tüm ülkeler ile ticaret yapmaktadır. Öte yandan ülkenin özel konumundan dolayı transit ticaret (başka ülkelere ait ticaret yapan TIR'ların durmaksızın geçmesi) kapasitesi de, ulaşım imkanları geliştikçe artış göstermektedir. Denilebilir ki, Türkiye; geçmişte olduğu gibi gelecekte de dünya ticaretinde önemli bir ülke olacaktır. Ticaret imkanlarının geliştirilmesi ve teşvik edilmesi halinde, Türkiye; Tüccar bir ülke konumuna gelecektir. Bu gelişme, dünya hakimiyetinde kolaylaştırıcı bir etken olacaktır.

OKUMA PARÇASI

Sayılarla Türkiye

Yüzölçümü
Toplam: 780,580 km².
Kara: 770,760 km².
Su: 9,820 km².
Kara Sınırları
Toplam: 2,627 km
Sınır Ülkeler: Ermenistan 268 km, Azerbaycan 9 km, Bulgaristan 240 km, Gürcistan 252 km, Yunanistan 206 km, İran 499 km, Irak 331 km, Suriye 822 km
Deniz Kıyısı: 7,200 km
Seçilmiş Ekstremler
En Alçak Noktası: Akdeniz 0 m
En Yüksek Noktası: Ağrı Dağı 5,166 m
Arazi Kullanılışı
Ekilebilir Arazi: % 32
Daimi Ekili Alanlar: % 4
Daimi Otlak Alanlar: % 16
Ormanlar ve Ormanlık Arazi: %26
Diğer: %22 (1993 tahmini)
Sulamalı Arazi: 36,740 km².(1993 tahmini)
Nüfus: 65,666,677 (Temmuz 2000 Tahmini)
Yaş Yapısı
0-14 Yaş: %29 (Erkek 9,722,217; Kadın 9,375,920)
15-64 Yaş: %65 (Erkek 21,671,638; Kadın 20,966,110)

65 Yaş ve Üstü: % 6 (Erkek 1,811,599; Kadın 2,119,193) (2000 Tahmini)
Nüfus Artış Oranı: %1.27 (2000 Tahmini)
Doğum Oranı: 18.65 Doğumlar /1,000 Nüfus (2000 Tahmini)
Ölüm Oranı: 5.96 Ölümler /1,000 Nüfus (2000 Tahmini)
Net Göç Oranı: 0 Göçmen (ler) / 1,000 Nüfus (2000 Tahmini)
Cinsiyet Oranı
Doğumda: 1.05 Erkek (ler) / Kadın
15 Yaş Altında: 1.04 Erkek (ler) / Kadın
15-64 Yaş: 1.03 Erkek (ler) / Kadın
65 Yaş ve Üstü: 0.85 Erkek (ler) / Kadın
Toplam Nüfus: 1.02 Erkek (ler) / Kadın (2000 Tahmini)
Bebek Ölüm Oranı: 48.9 Ölümler /1,000 Canlı Doğumlar (2000 Tahmini)
Ortalama Ömür Süresi
Toplam Nüfus: 70.97 yaş
Erkek: 68.63 yaş
Kadın: 73.41 yaş (2000 Tahmini)
Toplam Doğurganlık Oranı: 2.16 çocuk doğumu/kadın(2000 Tahmini)
Etnik Gruplar: Türk %80, Kürt %20 [2]

---

[2] Rakamların, etnik unsurları tahrik etmek amacıyla fevkalade abartıldığına dikkatinizi çekmek isteriz. Türkiye'deki Kürt vatandaşlarımızın nüfusu % 6 civarındadır. Her nedense A.B.D'li ve diğer Batılı yazarlar, Türkiye'deki Kürt nüfusu oranını şişirmekte ısrar ediyorlar. Ancak geçmişe doğru bu ülkelerin istatistiklerine baktığımızda bu çelişkiyi görmüş oluruz. Nitekim 1997-1998 yıllarını kapsayan A.B.D kökenli dünya yıllıklarında Türkiye'deki Kürt nüfusu oranını % 20 dolayında şişirirken, yine A.B.D Newyork 1983 yılı baskılı, "The World Almanac and Book of Facts 1983" adlı yıllıkta, Türkiye'deki Kürtlerin oranı % 7 olarak belirtilmektedir. Aynı çarpıklık, İngiliz ve diğer Avrupa ülkeleri kaynaklarında da görülmektedir. İngiliz kaynaklarında tamamen çelişkili bilgiler verilmektedir. Örneğin Eyewitness World Atlas-1997 ve Hammond Atlas of the world-1997'de kürtlerin oranı % 20, Encarta 97 World Atlas'da % 17 gibi oldukça abartılı olarak gösterilirken, Encyclopedia Britannica-1997'de % 6,2, The Attica Interactive World Atlas-1998'de % 6 olarak gösterilmektedir. Oldukça abartılı ve yüksek değerler gösteren yayınların tutumu, tamamen Türkiye'deki sözde ve hayali etnik gruplar yaratmak ve bu hayali etnik gruplar arasında savaş çıkararak, ülkeyi bir iç savaşa sürüklemek ve Türkiye'yi bölmek için harcanan çabalardır. İnşaallah Müslüman Türk Milleti, Vahşi Batı'nın bu sinsi oyunun ağına düşmeyecektir. Bu konuda, Müslüman

Dinler: Müslüman %99.8 (çoğunlukla Sunni), diğer 0.2% (Hristiyan ve Musevi)
Diller: Türkçe (Resmi), Kürtçe , Arabça, Ermenice, Yunanca
Okur yazarlık
Tanım: 15 yaş ve üzeri okur yazar olabilir.
Toplam Nüfus: % 82.3
Erkek: %91.7
Kadın: % 72.4 (1995 tahmini)
Ülkenin Adı
Geleneksel Uzun Biçimi: Türkiye Cumhuriyeti
Geleneksel Kısa Biçimi: Türkiye
Yerel Uzun Biçimi: Türkiye Cumhuriyeti
Yerel Kısa Biçimi: Türkiye
Bilgi Kodu: TU
Yönetim Tipi: Cumhuriyet, Parlamenter Demokrasi
Başkent: Ankara
Bağımsızlık: 29 Ekim 1923
Ulusal Bayram: Cumhuriyet Bayramı, 29 Ekim (1923)
Anayasa: 7 Kasım1982
Gayri Safi Milli Hasıla (GDP=GSMH): Satın alma Gücü Denkliği- 409.4 milyar dolar (1999 tahmini)
Gayri Safi Hasıla-Gerçek Büyüme Oranı: %-5 (1999 tahmini)
Gayri Safi Hasıla- Kişi Başına: Satın alma Gücü Denkliği- 6,200 dolar (1999 tahmini)
Gayri Safi Hasıla -Sektörel Bileşim
Tarım: % 18
Sanayi: %29
Servisler: %53 (1998)
Enflasyon Oranı (Tüketici Fiyatları): %65 (1999 tahmini)
İş gücü: 23.8 milyon (Nisan 1999)
Not: 1.5 milyon kadar Türk yurtdışında çalışıyor (1994)
Mesleklere Göre İşgücü Dağılımı: Tarım %45.8, Servisler %,33.7 Sanayi % 20.5 (Nisan 1999)
İşsizlik Oranı: %7.3, artı % 6.9 'u düşük ücretli işçi (Nisan 1999 tahmini)
Bütçe
Gelirler: 45.2 milyar dolar
Giderler: 66.7 milyar dolar (1999)

Türkler kadar, onların geçmişten bugüne din ve can kardeşleri olan Türkiye Müslüman Kürtleri de uyanık olacağı şüphesizdir.

Endüstriyel Üretim Gelişme Oranı: %-5.2 (1999 tahmini)

Elektrik - Üretim: 116.5 milyar kWh (1999)

Elektrik - Üretim Kaynakları

Fosil Yakıt: %69.4

Su Gücü: % 30.5

Nükleer: % 0

Diğer: % 0.1 (1999 tahmini)

Elektrik - Tüketim:118.5 milyar kWh (1999)

Elektrik - İhracat:209 milyon kWh (1999 tahmini)

Elektrik - İthalat: 2.3 milyar kWh (1999 tahmini)

İhracat: 26 milyar dolar (1999 tahmini)

İhracat Ürünleri: giyim %28, gıda maddeleri %17, tekstil %12, metal yapımları % 9 (1998)

İhracat Yaptığı Ülkeler: Almanya %21, ABD %9, İngiltere %7, İtalya %6, Fransa %6 (1999)

İthalat: 40 milyar dolar (1999 tahmini)

İthalat Ürünleri: makine %29, yarı işlenmiş eşyalar%16, kimyasallar %14, ulaşım araçları %11, yakıtlar %8 (1998)

İthalat Yaptığı Ülkeler: Almanya %14, İtalya %8, ABD %8, Fransa %8, Rusya %6, İngiltere %5 (1999)

Dış Borç: 104 milyar dolar (1999)

Ekonomik Yardım-Alıcı: ODA, 195 milyon dolar (1993)

Para Birimi: Türk lira (TL) = 100 kuruş (teorik olarak)

Döviz Kuru:Türk lirası (TL), Her 1 ABD doları - 545,584 (Ocak 2000), 418,783 (1999), 260,724 (1998), 151,865 (1997), 81,405 (1996), 45,845.1 (1995)

Telefonlar- Kullanılan Hat Sayısı:17.244 milyon (1998)

Telefonlar- Cep Telefonu:3.2 milyon (1998)

Radyo Yayın İstasyonları:AM 16, FM 72, kısa dalga 6 (1998)

Radyolar:11.3 milyon (1997)

Televizyon yayın İstasyonları:69 (artı 476 düşük güçlü yerel istasyonlar) (1997)

Televizyonlar:20.9 milyon (1997)

İnternet Servis Sağlayıcıları (ISP'ler):24 (1999)

Demiryolları

Toplam: 8,607 km

standard ayarlı: 8,607 km 1.435-m ayarlı (1,524 km elektrikli) (1999)

Karayolları

Toplam: 382,397 km

Kaplanmış: 95,599 km (dahil 1,726 km Ekspres yol)

Kaplanmamış: 286,798 km (1999 tahmini)

Su yolları: kadar 1,200 km

Boru Hatları: Ham Petrol 1,738 km; Petrol ürünleri 2,321 km; Doğal gaz: 708 km

Limanlar: Gemlik, Hopa, İskenderun, İstanbul, İzmir, Kocaeli (İzmit), İçel (Mersin), Samsun, Trabzon

Deniz Ticareti

Toplam: 547 gemi(1,000 GRT veya üzeri) toplam olarak 5,935,173 GRT/9,771,421 DWT

Gemi Tipleri: : Büyük Gemi (Bulk) 155, Kargo 244, Kimyasal tanker 37, Birleşik Büyük Gemi (Bulk) 5, Birleşik Maden Cevheri/Petrol 6, Konteyner 20, Sıvılaştırılmış Gaz 5, Yolcu/Kargo 1, Petrol tankeri 35, Soğutuculu Kargo 3, Dalgalanmaya açık/Dalgalanmaya kapalı 22, Kısa-Deniz Yolcu Gemisi 9, Özel tanker 5 (1999 tahmini)

Havayolları:118 (1999 tahmini)

Havaalanları- Kaplanmış Uçak Pisti

Toplam: 82

3,047 m. ve yukarısı: 16

2,438 - 3,047 m: 27

1,524 - 2,437 m: 18

914 - 1,523 m: 16

914 m ve aşağısı: 5 (1999 tahmini)

Havaalanları- Kaplanmamış Uçak Pisti

Toplam: 36

1,524 - 2,437 m: 1

914 - 1,523 m: 9

914 m ve aşağısı: 26 (1999 tahmini)

Helikopter Alanı:2 (1999 tahmini)

Askeri Branşlar: Kara Ordusu, Deniz gücü (Deniz Hava ve Deniz piyade dahil), Hava Gücü , Sahil Koruma , Jandarma

Askeri İnsan Gücü-Askerlik Yaşı: 20 yaş

Askeri İnsan Gücü- Mevcut

Erkekler yaş 15-49: 18,523,950 (2000 Tahmini)

Askeri İnsan Gücü- Askeri Servis İçin Uygun

Erkekler yaş 15-49: 11,227,922 (2000 Tahmini)

Askeri İnsan Gücü- Yıllık Askerlik Çağına Ulaşan

Erkekler: 664,024 (2000 Tahmini)

Askeri Harcamalar- Dolar Olarak: 6.737 milyar dolar (FY97)

Askeri Harcamalar-Gayri Safi Hasılaya Yüzdesi: %4.3 (FY97)

Not: "Sayılarla Türkiye" bölümü,
CIA, 2001 Dünya Yıllığı'ndan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Altıncı Bölüm

TÜRKİYE'NİN KOMŞULARI VE İLİŞKİLERİ

Türkiye'nin 1989 yılı öncesinde komşuları; Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği, İran, Irak, Suriye, Yunanistan ve Bulgaristan olmak üzere 6 ülke idi. Ancak 1989 yılından sonra Sovyet Rusya'daki değişim sonucunda, Türkiye'nin komşularını sayısı artmıştır. Bugün için Türkiye'nin komşuları; Gürcistan, Ermenistan, Nahcıvan (Azerbaycan), İran, Irak, Suriye, Yunanistan ve Bulgaristan'dır. Ayrıca Gürcistan içersinde yer alan özerk cumhuriyet olan Acaristan ile de komşudur.

Türkiye'nin komşularının sayısı 8'dir. Kendisi ile birlikte bölgede 9 ülke bulunmaktadır. Dokuz ülkenin toplam yüzölçümü 3.418.652 km²dir. Türkiye, 9 ülke yüzölçümünün % 23,8'ine sahiptir. Ayrıca 9 ülkenin toplam nüfusları 202.122.250 kişi olup, Türkiye'nin payı % 32.9'u bulur.

Bugün için, Türkiye Cumhuriyeti alan itibariyle (814.578 km²), İran'dan sonra (1.638.005 km²), ikinci büyük ülkedir. Türkiye'den sonra büyük olan Irak bile (438.446 km²), Türkiye yüzölçümünün yarısı kadar toprağa sahiptir. Bu nedenle Türkiye, yüzölçümü itibariyle, komşuları arasında, İran'dan sonra ikinci büyük ülkedir.

Nüfus itibariyle ise, komşuları arasında en fazla nüfusa sahiptir.

Tablo 7. Türkiye'nin Komşuları ile karşılaştırılması

ÜLKENİN ADI	YÜZÖLÇÜMÜ (KM²)	% Sİ	NÜFUSU	% Sİ	NÜFUS YOĞUNLUĞU (KM²/KİŞİ)	BAŞKENTİ
Gürcistan	69.700	2.0	4,989,285	2,4	71,5	Tiflis
Ermenistan	29.800	0,8	3.336.100	1,6	111,4	Erivan
Nahcıvan-Azerbaycan	86,600	2,5	7.771.092	3,8	89,7	Baku
İran	1.638.005	47,9	66.128.965	32,7	40,3	Tahran
Irak	438.446	12,8	23.331.985	11,5	53,2	Bağdat
Suriye	185.180	5,4	16.728.808	8,2	90,3	Şam
Yunanistan	131.944	3,8	10.623.835	5,2	80,5	Atina
Bulgaristan	110.912	3,2	7.707.495	3,8	69,4	Sofya
TÜRKİYE	814.578	23,8	66.493.970	32,9	81,6	Ankara
9 Ülke Toplamı	3.418.652	100,0	202.122.250	100,0	59,1	

Not: Ülkelerin Nüfusları, CIA, The World Factbook 2001'den alınmıştır.

Türkiye nüfus itibariyle komşu ülkeler arasında en fazla nüfusa sahiptir. Nüfus itibariyle Türkiye'yi İran takip eder. Türkiye ve İran bölge nüfusunun yaklaşık üçte ikisini barındırmaktadır. Diğer 7 ülkenin toplam nüfusları ise, ancak Türkiye nüfusuna denk düşer.

Bütün bu özellikler göstermektedir ki, Türkiye komşuları arasında, bölgesel güç oluşturmaktadır. Dünya hakimiyetinde söz sahibi olmanın başlıca şartlarından birisi de, bölgesel güç olabilmesidir.

1. GÜRCİSTAN CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE

Sarp sınır kapısından Çıldır Gölü'nün doğusuna kadar Türkiye ile sınırı olan Gürcistan, 69.700 km². yüzölçümüne sahip (Türkiye yüzölçümünün ancak 1/12'si kadar) bir Kafkas ülkesidir. Kuzeydeki sınırını, Büyük Kafkas dağları çizmiştir.

Gürcistan'da yaşayan 5.5 milyon nüfusun, % 68'ini (3.740.000) gürcüler oluşturuyor. Ülkede gürcülerden sonra en çok Ermeniler (% 9), Ruslar (% 7)

ve Azeriler (% 5) yaşıyor. Bunlara ilâve olarak nüfusun % 3'ünü Osetler, % 2'sini Yunanlılar, % 2'sini Abazalar ve % 1'ini Acaralar teşkil ediyor.

Osetler, Abazalar ve Acaralar; Eski Sovyet Yönetimi sırasında kısmen özerkliğe kavuşabilmişler. Ancak diğer gruplar karışık olarak yaşamakta. Kuşkusuz ülkenin bu kadar karışık bir demografik yapıya sahip olmasında; tarihî özelliği ve coğrafi konumunun etkisi büyüktür.

Gürcü, Rus, Ermeni ve Yunanlıların çoğunluğu Ortodoks Hıristiyan. Ancak ülkede Müslüman gürcüler de yaşamakta. Bugün Müslüman gürcülerin sayısının 150.000'i aştığı biliniyor. Bu sayıya Müslüman Abazalar, Acaralar, Osetler ve Azeriler de ilâve edilince, 650.000 kişiyi buluyor.

Gürcüler, bir efsaneye göre; Yafes'in oğlu Targoman'ın ikinci oğlu Kartlos'un soyundan geldiklerine inanırlar ve bu nedenle kendilerine "Kartveli" derler. Genellikle düz ve güzel yüze sahip olan Gürcüler, Kafkas ırkına mensupturlar ve soldan sağa yazdıkları Gürcü dilini kullanırlar.

Çerkezlerin bir kolu olan Abaza veya abazıhlar; orta boylu, sağlam vücutlu ve cesur insanlardır. Abaza dilini konuşurlar ve Kafkas ırkına mensupturlar. Müslüman olanlarına Abaza veya Abazıh, Hıristiyan olanlarına ise Abhaz denilmektedir.

GÜRCİSTAN CUMHURİYETİ'NİN HARİTASI

Büyük Kafkas dağlarının yamaçlarında oturan Osetler, Hint-Avrupa ailesinin İran öbeğine bağlı bir dil konuşurlar. Kafkas ırkına mensup olan Osetlerin büyük bir çoğunluğu müslümandır. Yine çoğunluğu Müslüman olan Acaralar da, Kafkas ırkına mensup olup, Acara dilini kullanırlar.

Gürcistan'da; kömür, manganez, petrol, doğal gaz gibi zengin maden kaynakları var. Ancak ülke, Eski Sovyet Rusya'nın bir "Bahçesi" unvanını almıştır. Çünkü Eski Sovyet Rusya'nın toplam çay üretiminin % 95'ini Gürcistan sağlıyor. Türkiye'nin sadece 660 ton çay ürettiği 1989 yılında, Gürcistan 143.000 ton çay üretmiştir. Birliğinin dağılmasıyla birlikte (1990-91), Gürcistan'ın ürettiği çayı Sovyet Rusya'ya teslim etmemesi sonucunda büyük sıkıntılar ortaya çıkmış Moskova'da. Hidroelektrik üretimi ve makine sanayi bakımından da gelişmiş olan ülkenin dağlık bölgelerinde koyun besiciliği ve ormancılık önemli gelir kaynaklarını oluşturuyor.

Türkiye ile Gürcistan arasındaki ilişkiler, özellikle 1989 sonrasında Gürcistan'ın bağımsızlığını ilan etmesinden sonra daha da canlanmaya ve iyileşmeye başlamıştır. Özellikle son yıllarda siyasi ve ticari anlamda büyük gelişmeler olmuştur.

2. ACARİSTAN ÖZERK TÜRK CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE

Acaristan, Gürcistan Cumhuriyeti ile Türkiye arasında, Karadeniz sahili boyunca yer alan bir özerk cumhuriyettir. Cumhuriyetin yüzölçümü 2911 km^2.dir.

Acarlar'ın, Türkler'in atası olan Hz.Nuh (a.s.)'un oğlu Yafes'in oğlu Targam'ın 8 oğlundan 6.sı olan Eger (Eker ya da Açar/Acara)'den türemiş bir Türk kavmi olduğu söylenir.

Acaristan, 732 yılında Abbasi halifesi II.Mervan zamanında, Gürcistan toprakları ile birlikte, Müslümanlar tarafından fethedilmiştir. Daha sonra sırasıyla Moğol, İran ve nihayet 1627'de Osmanlı hakimiyetine girmiştir. 1878'de ise Ruslar'ın eline geçmiştir. Gürcistan Devrim Komitesi, 16 Temmuz 1921'de Acaristan Özerk Sovyet Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ilan etmiştir. Rus hakimiyetiyle birlikte, Acaristan'ın adı, adeta Sürgün yurdu olmuştur. 1879, 1921, 1929, 1945 yıllarında, büyük kitleler halinde Acarlar, anayurtlarından sürülmüşlerdir. Bu göçlerin en şiddetlisi, 2.Dünya Savaşı sonrası Stalin tarafından gerçekleştirilmiştir. Acaristan'da yaşayan tüm

Müslüman Acarlar ile Hemşinler, düşmanla işbirliği yaptığı gerekçesiyle, Kazakistan'a sürgün edilmişlerdir. Ancak bunların kısmı daha sonra, Müslüman Acar değil, Gürcü olduklarını kabul ederek anayurtlarına geri dönme imkanı bulmuşlardır.

Acarlar'ın nüfusu, 1926 SSCB Genel Nüfus Sayım sonuçlarına göre; toplam 71.426 olarak tespit edilmiştir. Bu nüfusun 70.828'i Acaristan'da idi ve yaklaşık % 96'sı (68.522) kırsal kesimde yaşamaktaydı.

1995 yılı itibariyle, Acaristan Özerk Türk Cumhuriyeti'nin toplam nüfusu 400.000'i bulmaktadır. Bu nüfusun % 87,5'ini (350.000) Acarlar teşkil etmektedir. Ayrıca ülkede 20.000 kadar Rus, 15.000 kadar Ermeni, 5.000 kadar ermeni vardır. Ülke toplam nüfusunun % 70'i Müslüman, % 30'u Ortodoks Hıristiyan'dır. Müslümanların tamamı Hanefi mezhebine mensupturlar.

Başkenti Batum (135.000 nüfuslu)'dur. Batum şehrinin Türkiye sınırına olan uzaklığı 15 km. kadardır. Batum şehri önemli bir sanayi şehri olduğu kadar, turizm şehridir. Şehrin bahçeleri ve caddeleri, çok güzel çiçeklerle süslüdür. Ticari amaç taşıyan çay bahçeleri, şehrin dışında kalır.

ACARİSTAN ÖZERK CUMHURİYETİ'NİN HARİTASI

Ülkenin en önemli gelir kaynakları arasında çay gelir. Sanayileşme, sadece Başkent Batum çevresinde yoğunlaşmıştır. Azerbaycan-Baku petrollerinin boru hattıyla taşınarak rafine edildiği bir rafineri vardır. Batum aynı zamanda bölgenin önemli bir limanıdır.

Ülkenin Türkiye olan ilişkisi çok önemlidir. Çünkü, ülke topraklarının güney sınırı Türkiye iledir. Türkiye ile Acaristan arasındaki Sarp sınır kapısı, açıldığından bugüne canlılığını korumaktadır. Öte yandan Acaristan'ın elektrik enerji ihtiyacını Türkiye karşılamaktadır. Acaristan için Türkiye, dünyaya açılması bakımından bir pencere görevi görmektedir.

3. ERMENİSTAN CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE

Eski Sovyetler Birliğinin parçalanması sonucunda, çok sayıda bağımsız devletler ortaya çıkmış ve Bağımsız Devletler Topluluğunu oluşturmuşlardır. Bunlardan birisi de Ermenistan Cumhuriyetidir. Türkiye ile komşudur. Yüzölçümü 29.800 km^2., nüfusu 1995'de 3,5 milyon kişi kadardır. Toplam nüfusun % 93,3'ünü Ermeniler teşkil eder. Ülkede ayrıca % 2,6 oranında Azeriler, % 1,7 oranında Kürtler, % 1,5 oranında Ruslar yaşar. Ülkenin gelecekteki nüfusu, 2010'da 3.8 milyon, 2020'de 3.9 milyonu bulacaktır. Başkenti Erivan'dır.

Ermenistan dağlık bir ülkedir. Ülkenin kuzeyinde Küçük Kafkas Sıradağları, güneybatısında Aras nehri ve Ararat ovası yer alır. Orta bölümünde dağlar arasında çöküntü ovaları vardır. Ülkede sert karasal bir iklim tipi hüküm sürer.

Tarım genelde, Ararat ovası ve orta bölümdeki çöküntü ovalarında yapılır. Platolarda ise hayvancılık ön plana çıkar. Yer altı kaynakları bakımından pek fazla zengin olmamasına rağmen, nispeten zengin bakır, boksit ve molibden maden rezervlerine sahiptir.

Sanayi, diğer B.D.T ülkelerine benzer. Kısmen gelişmiştir. Özellikle gıda, konserve, alkollü içki, dokuma, kimya, makine ve metalürji sanayi kolları gelişmiştir. Ülke ticaretini Rusya Federasyonu, Ukrayna, Gürcistan ve Kazakistan ile yapar. Türkiye ile ticari bağlantısı, zayıftır.

Türkiye ile Ermenistan ilişkileri, tarihten gelen husumetten dolayı arzu edilen düzeye çıkamamaktadır. Oysa coğrafi şartlar bu iki ülkeyi, uyumlu ve olumlu ilişkiler kurmaya zorlamaktadır. Başta Ermenistan, Batı ülkeleriyle

ilişkiler kurabilmesi için, Türkiye ile iyi geçinmek zorundadır. Çünkü Ermenistan'ın Avrupa'ya ve Batı ülkelerine en kestirme yoldan açılabilmesi için, Türkiye topraklarını ve boğazlarını kullanması gerekmektedir. Öte yandan Türkiye'nin Asya'daki diğer Türk devletleri ile karadan bağlantı kurabilmesi için Ermenistan'a bağımlıdır. İki ülke arasındaki bu zorunlu bağımlılık, gelecekteki ilişkilerin olumlu olması için adeta zorlamaktadır. İki ülke arasındaki ilişkilerin iyiye gitmesi, başta Ermenistan'ın milli menfaatleri ile örtüşmektedir. Tarihin yeniden canlandırılması halinde ise, Ermenistan komşusu olan Türkiye ile Azerbaycan arasında sıkışıp kalacaktır. Bu durum da, Kafkasya'daki siyasi dengeleri bozabilecektir.

4. AZERBAYCAN TÜRK CUMHURİYETİ (NAHÇIVAN) VE TÜRKİYE

Azerbaycan, Asya Kıtasının batısında, Kafkas Dağları'nın güneydoğu kesiminin güney yamaçları önünde yer alır. Kuzeyinde Dağıstan Özerk Cumhuriyeti, kuzeybatısında Gürcistan, batısında Ermenistan, güneyinde İran Azerbaycan'ı vardır. Doğu sınırını tamamıyla Hazar Denizi oluşturur. Azerbaycan'a bağlı Nahcıvan Özerk Bölgesi ise, batıda Türkiye ile sınırlıdır.

Azerbaycan toprakları içinde, Dağlık Karabağ Bölgesi vardır. 188.000 kadar kişinin yaşadığı bu bölgede, nüfusun etnik yapısı Ermeni ağırlıklıdır. Bu nedenle, bu bölgenin Ermenistan'a bağlanma talepleri vardır. Oysa Karabağ bölgesi, Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde; bölgenin dağlık ve ayrı bir iklime sahip olmasından olsa gerek, "Küçük Azerbaycan" denilmektedir. Öte yandan yaklaşık 295.000 kişinin yaşadığı Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nde ise tamamiyle Azeriler yaşar. Ancak bu cumhuriyetin Azerbaycan ile kara bağlantısı yoktur. İşte bu karmaşık yapı, Ermenistan-Azerbaycan çatışmasını doğurmuştur. Azerbaycan'ın yüzölçümü 86.600 Km^2. dir. Nahcıvan'ın 5.500 Km^2., Dağlık Karabağ'ın ise 4.400 Km^2. kadardır.

Azerbaycan'ın yeryüzü şekilleri üç bölümde incelenir.1. Kafkas Dağları, 2. Güneybatıdaki Platolar, 3 Kura-Aras Oluğu. Ülkenin kuzey kesiminde yer alan Kafkas Dağları, kuzeydoğu-güneybatı doğrultuludur. Oldukça derin vadilerle yarılmış olan Kafkas sıradağlarının yükseltisi yer yer 4000 m.yi geçer. Ülke sınırları içersindeki en yüksek noktası, 4480 m.ye ulaşan Bazardüzü (Bazard yuzyu)'dir. 4000 m.nin üzerinde yükseltiye sahip olan

Bazardüzü, Bazaryurd ve Tufan dağlarında, kalıcı kar (toktoğan kar) sınırının üzerinde, buzullar vardır. Söz konusu bu buzullardan Tihisar buzulu Bazardüzü dağlarında yer alır ve 1100 m uzunluğunda, 100 ile 200 m. genişliğinde olup, kapladığı alan 3,5 km².yi bulur. Kafkas dağları, güneydoğuya doğru gidildikçe yükseltisi azalır.

Ülkenin güneybatısında yükselti azdır. Bu kısım Şah dağ, Murat dağı ve Zangezur dağları ile Karabağ platosundan oluşur. Güneyde, Taliş dağları (Kuyum Yurkvay tepesi, 2477 m.) uzanır. Kuzeybatı-güneydoğu istikametinde 100 km. Uzanan bu dağlar üzerinde, sürekli akarsular yanında, çok sayıda kuru vadiler de yer almaktadır.

Dağlık sahalar arasında Kura ve Aras nehirlerinin suladığı, geniş ovalık alanlar vardır. Kura-Aras ovaları; dağeteği düzlükleri, ova düzlükleri ve kıyı ovaları olarak üç ayrı morfolojik üniteye ayrılır. Dağeteği düzlükleri içinde; Gence, Karabağ-Mil ve Cebrayil düzlükleri önemlidir. Ova düzlükleri arasında ise; Şirvan, Karabağ-Mil, Güney Mugan, Mil-Mugan-Şirvan ovaları, Akarsuların getirdiği alüvyal depolarla örtülmüştür. Söz konusu bu ovalar, Azerbaycan tarımında önemli rol oynarlar. Kura ırmağının Hazar denizine döküldüğü delta kesiminde, Salyan ve Güneydoğu Şirvan kıyı ovaları yer almaktadır.

Azerbaycan'ın doğu ve orta bölümlerinde, subtropikal iklim şartları görülür. Kışlar ılık ve yağışlı, yazlar sıcak ve kurak geçer. Yıllık ortalama sıcaklık 14-16°C dolayındadır. Yağış miktarları; orta ve doğu kesimde 200-250 mm. (Baku 200 mm.) kadar iken, kuzeybatıda 1.000 mm.yi aşar. Yağışlar daha ziyade kış mevsiminde düşer.

Ülkede farklı iklimlerin görülmesi, bitki örtüsü özelliklerine de yansır. Dağlık alanlarda özellikle, 500-600 m. yükseltiye kadar kolşik flora görülür. Kafkas Dağlarında endemizm (sadece o bölgeye ait, yerel) kuvvetlidir. Ülkenin iç kesimlerinde, Kura oluğunda step formasyonu hakimdir. Yağışın 200 mm. nin altına düştüğü kesimlerde step, kurakçıllaşır ve cılızlaşır. Nehir tabanlarında ve Hazar Denizi kıyılarında tuzcul ve bataklık bitkileri yetişir.

Ülkenin en önemli nehirleri; Kura ve Aras'dır. Kura nehri, Azerbaycan'ın olduğu gibi, tüm Kafkasya bölgesinin en büyük akarsuyudur. Nehrin toplam uzunluğu 1515 km., akaçlama alanı ise 188.042 Km²'yi bulur. Kura nehrinin 200 km.si Türkiye, 900 km.si Azerbaycan toprakları içinde kalır. Kura nehrinin en büyük kolu olan Aras nehri ise, 1072 km. Uzunluğa ve 102.000 Km². Akaçlama alanına sahiptir. Kura Nehri üzerinde yapılan ve 1955 yılında

tamamlanan Mingeçaur Barajı yer alır. Hem elektrik üretimi ve hem de sulama amacıyla inşa edilen baraj gölünün yüzölçümü, 620 Km².yi bulur. Öte yandan, ülkede 250 kadar küçük göl vardır. Ancak bu göller, pek o kadar önemli değildir.

Azerbaycan'da, mineralli su kaynakları çok sayıdadır. Büyük Kafkas silsilesinin güneydoğu kesiminde,Küçük Kafkas silsilesinde, Lenkoran ve Apşeron bölgeleri ile Nahçıvan'da jeolojik özelliklerine bağlı olarak, çok çeşitli mineraller içeren kaynaklar vardır. Söz konusu bu kaynakların özellikleri, birbirinden farklıdırlar. Ülke genelinde, dünya ölçeğinde önemli sayılabilecek 200'ü aşkın madensuyu kaynağı bulunmaktadır.

Bugün ise (2002), Azerbaycan toprakları ikiye bölünmüş durumdadır. Kuzey Azerbaycan ve Güney Azerbaycan. Güney Azerbaycan, İran sınırları içersinde kalmakta ve iki il teşkilatını oluşturmaktadır. Başkentini Urmiye'nin oluşturduğu, Batı Azerbaycan vilayetinin yüzölçümü 30.850 Km². ve nüfusu ise 2 milyon dolayındadır. Başkentini Tebriz'in oluşturduğu Doğu Azerbaycan'ın yüzölçümü 67.102 Km². ve nüfusu 4,2 milyon kadardır. Kuzey Azerbaycan ise, bugün Bağımsız Devletler Topluluğu içinde, bir cumhuriyettir. 86.600 Km². yüzölçümü ve 7.398.000 nüfusu vardır. Azeri Lehçesi ile konuşan Türkler'in ülkesi demek olan Azerbaycan sınırları gerçekte; 104.000 Km².'si Güney Azerbaycan, 94.137 Km².'si Kuzey Azerbaycan'ı olmak üze
topraklar üzerinde, topl

Kuzey Azerbaycan
itibariyle nüfusu 7.549.
Azeri Türkleri oluşturuyo
6'sı ise diğer milletlerdir.

Azerbaycan Türk Cu
Farsça'da "üzerinde dağ
değiştirilerek söylenmiş b

Diğer önemli şehirleri,
(70.000), Ali Bayramlı (5
(42.000), Ağdam (25.30
(60.000)'dır.

Nahçıvan Özerk Cumhu
km. Uzaklıktadır. Şehir, N
muştur. Nahçıvan, bugün

mes.
sulama
sonra öne
layacak şekil
ğundan, ipek bö
Kura Nehrinin Haza
Mersin, yayın, sazan
edilen havyar, dünyaca
80'ini karşılar.
Azerbaycan madenler bakın
zenginlikleri, yakıt madenleri, m

kültür ve sanayi şehridir.

AZERBAYCAN TÜRK CUMHURİYETİ'NİN HARİTASI

Azerbaycan'da elverişli iklim şartları, çeşitli tarım ürünlerinin yetiş-
ine imkân sağlamıştır. öte yandan nehirler üzerinde yapılan baraj ve
kanalları, tarım alanlarının genişlemesine sebep olmuştur. Tarımdan
mli bir faaliyet, hayvancılıktır. Hayvancılık ülke ihtiyacını karşı-
de gelişme göstermiştir. Ayrıca ülkede dut ağaçlarının çoklu-
cekçiliği de gelişmiştir. Kura ve Aras nehirleri üzerinde ve
r Denizi'ne döküldüğü alanlarda balıkçılık yapılmaktadır.
ibi balıklar avlanır. Özellikle mersin balığından elde
ünlüdür. Azerbaycan, dünya havyar üretiminin %

ından çok zengin bir ülkedir. Ülkenin yeraltı
etal madenleri ve metal dışı diğer maden-

leri olarak üç gurupta toplanır. Yakıt madenlerinin başında petrol ve doğal gaz gelir. Ülkede metal madenleri arasında, alünit, bakır, demir, kobalt, krom, çinko, kurşun madenleri önemli yer tutar. Özellikle Küçük Kafkaslar bölgesi, önemli metal madenleri yataklarına sahiptir. Sahip olduğu zengin madenlerden dolayı, Küçük Kafkaslar bölgesine, "Azerbaycan Uralı" adı verilir.

Azerbaycan'da sanayi faaliyetleri, giderek gelişmektedir. Tarıma dayalı hafif sanayiinin yanında, son yıllarda ağır sanayiye de önem verilmiştir. Petrol ve doğal gaz endüstrisi gelişmiş ve makine yapımı da önem kazanmıştır.

Azerbaycan'ın ticareti, Sovyetler Birliği dağılmadan önce merkezden yönlendirilmekteydi. Bağımsızlıktan sonra da ticarî ilişkiler, Bağımsız Devletler Topluluğu ile devam etmiştir. B.D.T'nin ticaretteki payı, % 85'i bulur. Bu birlik içinde de en önemli payı,Türkmenistan, Rusya ve Ukrayna almaktadır. Azerbaycan, dışarıdan otomobil, kereste, çimento, çeşitli gıda maddeleri (tahıl, buğday unu, margarin, şeker, et vs.) ve yol makinaları satın alır. Pamuk elyafı, tütün, şarap, demir-çelik ürünleri, kablo ve rafine petrol ürünleri satar. Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ticari ilişkiler, yıldan yıla canlanma görülmektedir.

Azerbaycan'ın dış politikada en önemli sorunu, Ermenistan'ın sürekli hak iddia ettiği Dağlık Karabağ bölgesinin aidiyet durumudur. Rusya destekli Ermenistan saldırısı karşısında, Azerbaycan büyük bir can, mal ve toprak kaybına uğramıştır. 1994 yılı başlarında, Azerbaycan topraklarının % 25'i Ermeni işgal kuvvetlerinin elindeydi. Ayrıca 1,5 milyondan fazla Azeri Türkü, evini ve toprağını terk etmiş durumdadır. Bugün için (1995), Ermenistan ile geçici bir ateşkes antlaşması imzalanmasına rağmen, sorun henüz çözümlenmiş değildir. Sanırız, Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki çözüm karşılıklı toprak mübadelesidir. Dağlık Karabağ bölgesine açılacak bir Ermeni Koridoru'na karşılık, Nahçıvan ile Azerbaycan arasında, Ermenistan üzerinden bir "Azerbaycan Koridoru" açılması, en gerçekçi bir çözüm olacaktır. Böylece, her iki ulusun insanları, arasında oluşan yapay kopukluk giderilecektir. Öte yandan, Nahçıvan ile Azerbaycan arasında açılacak olan bu koridor, parçalanmış Türk Dünyası'nı karadan bağlayacak ve önemli bir "Türk Koridoru" haline gelecektir.

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ticari ilişkiler yıl geçtikçe daha da artmakta ve canlanmaktadır.

5. İRAN İSLAM CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE

Ortadoğu'nun yüksek sahasını oluşturan bölgede yer alan İran; kuzeyden Hazar Denizi, Azerbaycan, Nahçıvan, Ermenistan ve Türkmenistan, doğudan Afganistan ve Pakistan, güneyden Basra Körfezi ve Umman Denizi, batıdan Irak ve Türkiye ile sınırlıdır.

İran adı, Persler tarafından verilmiştir ve Farsça Aryanam'dan gelişen bir sözcüktür ve anlamı "Arilerin Ülkesi" demektir. Batılılar bölgeye Persia ya da Persis diyorlardı. Ancak Persia ya da Persis sözcükleri, bölgede ülke ya da millet adı olarak hiç bir zaman kullanılmamıştır. Pers ya da Fars, genelde körfezin doğusundaki eyaletin adı olarak kullanılmıştır. İran adı; 1935 yılından sonra tüm Dünya ülkelerine kabul ettirilmiştir.

İran'ın yüzölçümü 1.648.196 km^2.dir. Bu yüzölçümü ile, Ortadoğu ülkelerinin 2. büyük ülkesidir. Topraklarının doğu yarısını büyük çöller (Deşt-i Kevir ve Deşt-i Lut) kaplar. Yerleşmelerin yoğun olduğu yerler, güneybatı ve kuzeybatıdaki dağlık bölgelerde yer alan vadi tabanları ile İç Plato'daki vahalardır.

İran'ın yeryüzü şekilleri üç bölümde incelenir. Bunlar; İç platolar, Dağlık alanlar ve Alüvyal kıyı düzlükleridir. Platoyu yer yer sıradağlar keser ve sıradağların arasında kumullardan oluşan çöller, çıplak kayalıklar, bataklıklar ve tuzlu su gölleri vardır. Büyük Tuz ve Büyük Kum çölleri bu bölümde yer alır. Platonun dağlık alanlarla kesiştiği kesimlerde, verimli havzalar bulunmaktadır. İran'ın iklimi, yeryüzü şekilleri ve coğrafi konumu ile sıkı ilişkilidir. Ülkenin doğusuna doğru gidildikçe, karasallığın şiddeti artar. Yaz mevsiminden sonra aniden kış mevsimine geçilir. Kış mevsimi, soğuk, sert ve yağışlıdır.

İran'ın toplam nüfusu, devriminin yapıldığı yıllarda 30 milyon dolayındaydı. Nüfus değişimini sağlamak için yapılan fazla doğum teşviki neticesinde İran-Irak savaşı olmasına rağmen, nüfus hızla artmıştır. 1995'de 65 milyona ulaşmıştır. Yıllık nüfus artış hızı %3,6 dolayındadır. Bu artış hızı ile, ülkenin 2000 yılında nüfusu 81 milyonu aşacağı ve 20 yıl içinde nüfusun ikiye katlanacağı tahmin edilmektedir. Dolaysıyla İran İslâm Cumhuriyeti, gelecekte nüfus bakımından Türkiye'ye açık bir fark atarak, Ortadoğu'nun en kalabalık ülkesi olacaktır. Ülkenin gelecekteki nüfusu, 2010'da 88,2 milyona, 2020'de 104,2 milyona ulaşacaktır.

İran nüfusunun % 46'sını İranlılar (Farsiler), % 33'ünü Türkler, % 9'unu

Kürtler, % 4'ünü Lûrlar, % 2'sini Bahtiyariler, % 2'sini Belüciler ve geri kalanını diğer uluslar (Ermeniler, Yahudiler) oluşturur. Ülkenin en eski halkını oluşturan Lûrlar, batıdaki dağlarda yarı göçebe bir hayat sürerler. Bahtiyariler ise, Isfahan'ın batısındaki Zagros dağlarında göçebe olarak yaşarlar. Lûrlar ve Bahtiyariler, Farsça'ya yakın bir dil olan Lûrca konuşurlar.

Bugün, İran sınırları dahilinde, yaklaşık 18 milyon Azeri Türk'ünün yaşadığı bilinmektedir. İran'da Azerilerin dışında, Güney İran'da Şiraz bölgesinde Kaşgay Türkleri, Horasan bölgesinde Türkmenler yaşamaktadır.

Toplam nüfusun % 43'ü kırsal yerleşmelerde yaşar. % 10'u hala göçebe hayat sürer. Nüfus dağılımı son derece dengesizdir. Kuzeydeki Elburz ve

batıdaki Zagros dağlarının bulunduğu bölgeler ile orta bölümdeki çorak topraklar ile çöller, nüfus bakımından seyrektir. Batıdan kuzeybatıya doğru uzanan verimli sahalar, güneydeki düzlükler ve platonun verimli bölgeleri, yoğun nüfus barındırırlar.

Ülke topraklarının % 20'si tarıma elverişlidir. Step alanlarının genişliği, dağlık alanlardaki yaylakların mevcudiyeti, hayvancılığın gelişmesine yol açmıştır. Hazar denizi önemli bir balık rezervine sahiptir. Özellikle mersin balığı avcılığı ve buna bağlı olarak havyar üretiminin ülke ekonomisine katkısı büyüktür. Madencilik, İran ekonomisinin belkemiğini oluşturur. Özellikle ülkenin zengin petrol ve doğal gaz rezervlerine sahip oluşu, İran'ın önemli bir petrol ülkesi olmasına yol açmıştır. Ayrıca ülke sınırları içinde, bakır, demir, kömür ve değerli taşlar çıkarılmaktadır.

Petrol 1908 yılında, ülkenin güneyinde yer alan Mescid-i Süleyman'da bulunmuş ve işletilmeye açılmıştır. Uzun yıllar, İngiltere'nin elinde bulunan petrol sanayi, 1951 yılında millileştirilmiştir. Ancak millileştirme pek değişiklik getirmemiştir. En büyük ortakları British Petroleum (BP) ile Shell olan "Petrol Konsorsiyumu", ülkenin petrol alanlarının büyük bölümü üzerinde söz sahibidir. İran'ın sanayisi gelişme süreci içersindedir. Özellikle Abadan ve çevresinde petrol sanayi gelişmiştir. İran, el sanatları bakımından gelişmiş bir ülkedir. Özellikle halı dokumacılığı, çanak-çömlek ve mücevherat imalinde hayli ileridir.

Ülke, dışarıdan makineler, demir-çelik, tahıllar, ve taşıtlar satın alır. Karşılığında ham petrol, petrol ürünleri ve doğal gaz (% 91,3), halı, antepfıstığı, bakır çubuk ve havyar gibi ürünler satar. İthalatında Almanya (%20), Japonya (%12,4), İtalya, İngiltere, Fransa ve Türkiye (%4,3) ön sıralarda yer alırken, ihracatında ise Japonya (%20,8), İtalya, Fransa, Hollanda, Brezilya, Belçika, Lüksemburg gibi ülkeler söz sahibidirler.

Türkiye ile İran arasındaki ilişkileri, ABD yönetimine danışmanlık yapan thinktank kuruluşu Rand Corporation'da analist olarak çalışan ve CIA 'nın Türkiye ve İran 'dan sorumlu Ortadoğu eski Şefi Graham Fuller, "İran'ın Jeopolitiği" kitabında şu şekilde özetlemektedir; "Türkiye ile İran başta Kürt sorunu olmak üzere, İran'ın siyasi İslam ihracı, Orta Asya'da rekabet, Azerbaycan'daki milliyetçi akımların güçlenmesi karşısında toprak bütünlüklerinde beliren tehdit gibi konularda, keskin ihtilaflar ve potansiyel düşmanlıklarla karşı karşıyadır.Kürt sorununun uluslararası bir duruma yükselmesiyle ki bir gün mutlaka bu konuma gelinecektir İran ve Türkiye en

büyük ihtilafı yaşayacaklardır. Kürtlerin ciddi bir siyasi kaygı olarak ortaya çıkması durumunda iki devlet de birbirlerinden etkilenecekler ve belki yeniden sınırların aşılması ile karşılaşacaklardır. Potansiyel bir kaosu bastırmak için Türk Ordusunun bölgeye müdahalesi olasıdır. Türkiye'de aşırı milliyetçi bir rejim iktidara gelecek olursa, (bu rejim) İran Azerilerinin bağımsızlığı siyasetini izleyebilir. Bu durumda Türk-İran sınırı sorgulanır. Türkiye İran Azerilerine destek verir ve etnik temelden hareketle bir miktar toprak talebinde dahi bulunabilir..."

Türkiye ile İran arasındaki ilişkiler, tarihi dönemlerden bugüne hep mesafeli olmuştur. Bunun da sebebi, her iki ülkenin bölgede siyasi ve askeri iki bölgesel güç olmasından kaynaklanır. Komşuluk, sosyal, kültürel farklılık böyle bir oluşumda önemli rol oynamıştır. Ancak, Fuller'in dediği gibi, yakın gelecekte, bir Türkiye-İran çatışması olmayacaktır. Çünkü böyle bir çatışma, her iki ülkenin milli menfaatlerine ters düşmektedir.

6. IRAK DEMOKRATİK HALK CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE

Irak, Arap yarımadasının kuzeydoğusunda, Aşağı Fırat ve Dicle nehirlerinin suladığı arazileri kapsar. Diğer bir ifadeyle, Mümbit Hilâl'in doğu yarısını oluşturur. Kuzeyden Türkiye, doğudan İran, güneydoğudan Basra Körfezi ve Kuveyt, güneyden Suudi Arabistan ve batıdan Ürdün ve Suriye ile sınırlıdır. Resmi adı, Irak Demokratik Halk Cumhuriyeti (Arapça; El-Cumhuriyye el-Irakiyye el-Demokratiyye el-Şa'biyye) olan Irak'ın toplam yüzölçümü 435.052 km^2. kadardır

Irak'ın yeryüzü şekilleri, üç ana bölümde incelenir. Birinci bölümü, ülkenin Türkiye ve İran sınırlarını oluşturan dağlık alanlar oluşturur. Dağlık sahanın güneyinde, yükselti birden düşer. Ve ikinci bölümü oluşturan çöllere geçilir. Ülkenin batı yarısı, çöllerle kaplıdır. Üçüncü bölümü oluşturan taşkın ovaları, Irak'ın can damarını oluşturur.

Delta ovası hariç, Fırat ve Dicle'nin oluşturduğu ovaların tümüne birden Mezopotamya adı verilir. Fırat ve Dicle, Bağdat yakınlarında birbirlerine iyice yaklaşırlar. Bu yaklaşma noktasının güneyinde kalan bölgeye Asıl Irak, kuzeyde kalan bölgeye El-Cezire (Ada) denir. Asıl Irak, alüvyonlarla kaplı olup, yer yer bataklıklarla kaplıdır.

Yeryüzü özelliklerindeki farklılık, iklim ve bitki örtüsü özelliklerine de

yansımıştır. Ülkenin güneyinden kuzeyine, doğusundan batısına doğru gidildikçe, karasallık artar. Irak, Türkiye hariç tutulacak olursa, Ortadoğu ülkeleri içinde, akarsular bakımından en şanslı bir ülkedir. Kaynağını Türkiye'den alan Fırat ve Dicle nehirleri, Irak topraklarının kuzeyinden girer ve ülkeyi boydan boya aşarak güneydoğuda, Basra körfezine dökülür. Irak'ın Fırat ve Dicle üzerinde, çok sayıda baraj ve sulama projeleri vardır. Fırat üzerinde, 32 adet sulama projesi bulunmakta olup, bunların sulama kapasitesi 1,9 milyon hektar araziye ulaşmaktadır.

Irak'ın nüfusu; 1995'de 20,6 milyona ulaşmıştır. Nüfus yoğunluğu km^2.ye 45 kişi düşer. Irak'ın din ve etnik yapısı oldukça farklıdır. Mevcut nüfusun % 96'sını Müslümanlar oluşturur. Müslümanların % 53,5'i Şii, % 42,3'ü sünnidir. Yine toplam nüfusun % 77,1'ini Arap, % 19'unu Kürt, % 1,4'ünü Türkmenler ve % 0,8'ini İranlılar teşkil eder. Irak'ın başkenti Bağdat (5.4 milyon nüfuslu)'dır.

Irak topraklarının % 12,5'ini ekili-dikili alanlar, % 9,2'sini çayır ve otlaklar teşkil eder. Mezopotamya ovalarında ise, sulamaya dayalı olarak tarım yapılmakta ve özellikle pirinç, mısır ve çeşitli sebze bitkileri ekilmektedir. Irak'ın iktisadi yapısında, petrol hariç tutulursa, genelde bir gelişmemişlik görülür.

Ülkenin dünya siyasi arenasında sık sık kendinden söz ettirmesi, sahip olduğu petrol rezervleri yüzündendir. Irak, petrol rezervi bakımından çok zengindir. 38,5 milyar varil petrol rezervi ile, Suudi Arabistan (167 milyar varil), Kuveyt (82,7 milyar varil), B.D.T (81 milyar varil) ve Meksika (49,2 milyar varil)'dan sonra, dünyada beşinci sıradadır. Daha sonra yapılan petrol ve doğal gaz araştırmalarında, yeni yeni rezervler tespit edilmiştir. 1993 yılı itibariyle ülkenin sahip olduğu petrol rezervi 100 milyar varil, doğal gaz rezervi 3 trilyon m^3.olarak tespit edilmiştir.

Irak'ın kuzeyinde Türkiye bulunmaktadır. Türkiye ile Irak arasında 445 km.lik bir kara sınırı vardır. Türkiye'nin Akdeniz kıyılarındaki limanlar, en kısa yoldan Atlas Okyanusu ve oradan Batı ülkelerine bağlantılıdır. İşte bu avantajdan yararlanmak üzere, Irak, Türkiye üzerinden petrol ihraç etmeyi düşünmüş ve Irak-Yumurtalık Boru hattı döşenmiştir. Uzun yıllar, Irak; bu boru hattı kanalıyla, petrol ihraç ederken, Türkiye de petrol ihtiyacının büyük bir bölümünü bu hattan sağlamıştır. Ancak, Körfez krizi ile birlikte bu boru hattı kapatılmıştır. Bugün (2002) bu boru hattının halen kapalı olması, her iki ülkeyi büyük maddi zarara uğratmaktadır.

Irak, dışarıdan makine ve taşıtlar, gıda ve canlı hayvan, kimya ve ecza maddeleri satın alır. Karşılığında ham petrol ve petrol ürünleri (%99,5) ve gıda ve tarım hammaddeleri satar. İthalatında A.B.D (%13,6), Almanya, Japonya, İngiltere ve Fransa ön sıralarda yerlerini alırlarken, ihracatında A.B.D (%28,5), Brezilya (%9,9), Türkiye (% 9,8), Japonya ve Hollanda söz sahibidirler.

7. SURİYE ARAP CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE

Ortadoğu'da bağımsız bir ülke olan Suriye'nin resmi adı, Suriye Arap Cumhuriyeti. Arapça; El-Cumhuriyetü'l-Arabiyetü's-Suriye. Suriye, Akdeniz'in doğu kıyı şeridinde yer alır.

Suriye kelimesinin kökeni bilinmemekle beraber, Asuriye kelimesinden geldiği söylenmektedir. Ülkenin en eski adı, Aramalılar'ın adıyla "Aram"dır. Bu dönemlerde, Mezopotamya'ya " İki Nehrin Aramı", güney ve kuzey Suriye topraklarına ise, "Şam Aramı ve Zoba (yani Halep) Aramı" gibi adlar verilmiştir. Arap ve Osmanlı kaynaklarında, bölge topraklarının adı, Şam olarak geçer. Ancak 19.yüzyıl Osmanlı kaynaklarına Avrupa ülkelerinin

etkisiyle, Suriye kelimesi girmiştir. Osmanlı yönetimindeyken 1865'te bölge topraklarının adı "Şam Vilayeti" olarak geçer. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Fransa'nın mandası olan bölge toprakları, Suriye adı ile anılmaya başlanmıştır.

Kuzeyden Türkiye, doğudan Irak, güneyden Ürdün ve İsrail, batıdan Lübnan ve Akdeniz ile sınırlıdır. Yüzölçümü 185.180 km^2.kadardır.

Anti-Lübnan dağları, İsrail'den Türkiye'ye dek kıyı boyunca uzanır. Dağlar, kıyıya paraleldir. Güneydoğu bölgesi ise, boş ve kurak bir plato görünümündedir. Fırat nehri vadisi kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanır. Ülke topraklarının % 60'ını çöller teşkil eder.

Ülkede iklim genellikle kuraktır. Bir bakıma karasallığın şiddeti batıdan doğuya doğru gidildikçe artar. Yine yağış miktarları, doğuya doğru gidildikçe azalır.Suriye'nin başlıca akarsuları Fırat ve Asi nehridir. Fırat, Türkiye'de yer alan ve 720 m. uzunluğundaki Birecik Köprüsünün altından geçtikten sonra, Karkamış'ın hemen doğusunda, Türkiye topraklarını terk ederek, Suriye sınırına girer. Gaziantep Platosunun sularını toplayan Sacir Suyu, Akçakoyunlu yakınlarında Türkiye'yi terk ederek batıdan Fırat nehrine katılır. Suriye topraklarında, genelde güneydoğu yönünde akan Fırat, Rakka yakınlarında Şanlıurfa yakınlarından gelen Belih Çayı'nı, Deyr-i Zor şehrini geçtikten sonra Mardin yöresinden gelen Habur Çayı'nı alır. Ebukemal kasabasını geçtikten sonra, Suriye topraklarını terk ederek, Irak topraklarına girer.

Suriye, Fırat üzerinde baraj ve sulama projeleri planlamış ve bunların bir kısmını tamamlamıştır. Sulama projeleri ise; Belih, Fırat Vadisi, Aşağı Habur, Rasafe, Meyadin ve Meskene projeleridir. Başlıca barajlar; Tabaa, Harbaniye ve El-baas barajlarıdır. Bu barajların toplam su tutma kapasitesi 14 milyar m^3.dür. Sulama projeleri ile, 482.900 hektar arazinin sulanması planlanmıştır. Kuşkusuz bu barajların en büyüğünü Tabaa (yada Tebke) Barajı teşkil eder. Toplam 11,6 milyar m^3. su tutan Tabaa (Tebke) Barajı, yılda 2,25 milyar kwh enerji üretir. Ayrıca Halep şehrinin su ihtiyacı, bu barajdan karşılanır.

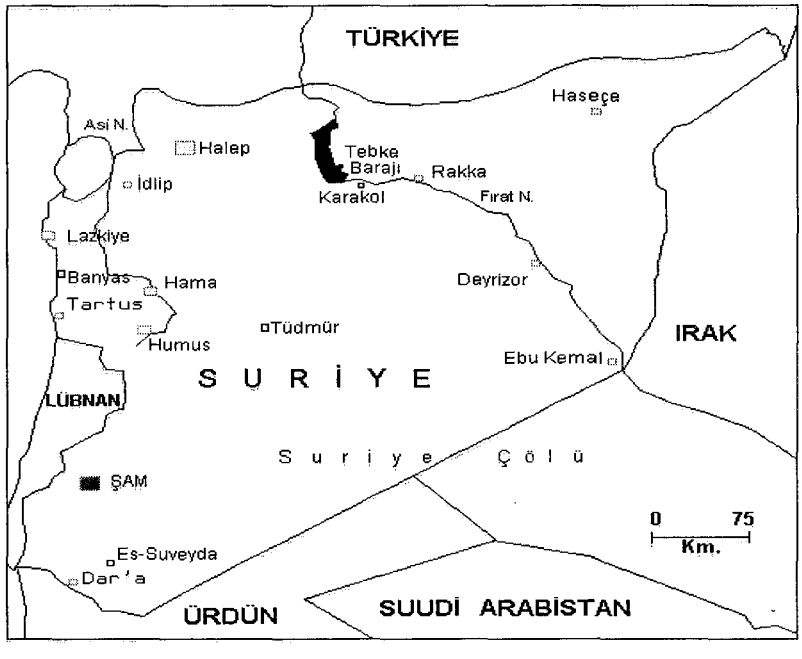
Asi Nehri, Lübnan'da Baalbek eşiğinin kuzeyinden doğar. Suriye topraklarına girdikten sonra, Humus yöresinde, bazaltlı lav akıntılarının etkisiyle yönünü değiştirerek, Hama kireçtaşı platolarına yönelir ve oradan Gab çukurluğuna ulaşır. Gab çukurluğunda, kuzey yönde akan nehir, Türkiye sınırına girdikten sonra Amik ovasına ulaşır. Amik ovasında Burç deresi ve

Karasu yan kollarını alan Asi nehri, Amik ovasını suladıktan sonra, batıya yönelerek Samandağı yakınlarında Akdeniz'e dökülür. Asi nehri üzerinde Rustam (250 milyon m.^{3}) ve Hilfaya-Mehardek (65 milyon m.^{3}) barajları ile Ziezoun ve Kostaun (98 milyon m.^{3}) barajları yapılmıştır. Bu barajlardan sağlanan elektrik ile Humus ve Hama gibi büyük şehirlerin ihtiyacı giderildiği gibi, Asi nehri sularından toplam 230 bin hektarlık tarım arazisi sulanmaktadır.

Ülkenin nüfusu 1995'de 15,4 milyona ulaşmıştır. Ülkenin 2000 yılındaki tahmini nüfusu 18.1 milyon, 2010'da 25,7 milyona ve 2020'de 34,3 milyona ulaşacağı beklenmektedir. Suriye'de yaşayan toplam nüfusun % 89'unu Araplar oluşturmaktadır. Bunu % 6 ile Kürtler izler. Ermeniler % 2, Türkler ise % 1 nispetindedir. Dini yapı ise oldukça farklıdır. Sünni Müslümanların oranı % 75 dolayındadır. % 11'ini Nusayriler, % 10'unu Hıristiyanlar ve % 3'ünü Dürzi İsmaililer oluşturur.

Başkent Şam'ın asıl adı Dımaşk (Latince Damas)'dır. Şam'ın nüfusu 1899 yılında bile 150.000'i aştığı bilinmektedir. Bugün ise, nüfusu 1.4 milyonu aşmaktadır.

SURİYE'NİN HARİTASI

Kuraklık, dış yatırımların azlığı ve askeri harcamaların fazlalığı gibi nedenler, tarım ve hayvancılığa dayalı Suriye ekonomisinin gelişmesine engel oluştururlar. Ülke halkı yeterli ekilebilir alana sahiptir ve nüfusun yaklaşık % 65'inin geçimi toprağa bağlıdır.

Ülkenin en önemli yeraltı kaynağı petrol ve doğal gazdır. Yatakların çoğu, kuzeydoğuda Irak sınırı yakınındadır. Dışsatım maddeleri içinde pamuk birinci sırayı, tahıl ikinci sırayı alır. Ayrıca ham petrol ve petrol ürünleri, dokuma, giyecek ve deri, kimyasal maddeler, yiyecek tütün ve içecek maddeleri satar. Karşılığında makineler, gıda maddeleri, kimyasal maddeler, kağıt ve dokuma ürünleri satın alır. Ülkenin ticari ilişkisi daha ziyade; İtalya, Sovyet Rusya, Japonya, A.B.D, Almanya, İngiltere ve Fransa iledir.

8. BULGARİSTAN CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE

Türkiye'nin kuzeybatı komşusu olan Bulgaristan, bir Avrupa ülkesidir. Ancak siyasi yönden geçmişte Doğu Bloğu ülkeler arasında yerini almıştır. Toplam yüzölçümü 110.993 km^2., nüfusu 1995'de 8,7 milyon kişi kadardır. Ülke nüfusunun % 86'sını Bulgarlar oluşturur. Bulgarlar, tarihte Slavlaşmış Türkler'dir. Toplam nüfusun % 10'unu Türkler, % 3'ünü Çingeneler teşkil eder. Başkenti Sofya (1.1 milyon kişi)'dır. Ülkenin gelecekteki nüfusu, artış hızı % 0'ın altında seyrettiğinden 2020'de 8,6 milyona inecektir.

Balkan devletlerinden biri olan Bulgaristan'ın yeryüzü şekillerinde, Balkan dağları belirleyici rol oynar. Ülkenin orta kesiminde ve kuzeybatısında, batı-doğu doğrultusunda Balkan sıradağları uzanır. Güneyde Rodop dağları vardır. Balkan dağlarının kuzeyinde Tuna ovası, güneyinde Filibe ovası yer alır. İklim, ılıman bir karakterdedir. Ancak dağlık kütlelere ve iç kesime doğru gidildikçe karasallaşır.

Akarsular, Balkan dağlarından ve Rodop kütlesinden doğar. Balkan dağlarının kuzey yamaçlarından doğan akarsular, Tuna nehrinin kollarını oluşturur ve Karadeniz'e dökülür. Balkan dağlarının güney yamaçlarından ve Rodop kütlesinin doğu yamaçlarından kaynaklanan akarsular ise Arda, Meriç ve Tunca adıyla ülkeyi terk ederler ve Türkiye'de Meriç nehrine ulaşarak Adalar Denizi'ne dökülürler.

Akarsuların suladığı vadi ve ovalarda, tarım önemlidir. Tahıllar, ayçiçeği, üzüm, patates, karpuz, şeker pancarı, tütün ekilen tarım ürünleri arasın-

dadır. Platolarda hayvancılık temel geçim kaynağıdır. Ülke yüzölçümünün % 33'ü ormanlarla kaplı olduğu için, orman ürünleri üretimi fazladır.

Başlıca madenleri, linyit, demir, bakır, kurşun, manganez, barittir. Sanayi kısmen gelişmiş olup, Sofya, Burgaz ve Varna şehirleri ile yakın çevresinde yoğunluk kazanmıştır. Ticari ilişkisi daha ziyade Doğu Bloğu ülkeler iledir. Son yıllarda diğer Batı Avrupa ülkeleri ile olan ticari bağlantısı gittikçe gelişmektedir. Türkiye ile olan ticari bağlantısı, komşu olmasına rağmen pek gelişmemiştir. Bunda da, tarihten gelen aşılması güç problemlerden kaynaklanmaktadır. Balkan Türkleri sorunu, problemlerin başını çekmektedir.

9. YUNANİSTAN CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE

Balkan yarımadasının en güney ucunda yer alan Yunanistan, aynı zamanda Akdeniz ve Avrupa ülkesidir. Türkiye'nin batı komşusudur. Ülkenin yüzölçümü 131.445 km^2., nüfusu 1995'de 10.4 milyon kişi kadardır. Batı Trakya, tamamiyle Türk bölgesidir. Başkenti Atina (770.000)'dır. Ülkenin gelecekteki nüfusu, yıllık nüfus artış hızı % 0'larda seyrettiğinden, pek fazla artış göstermeyeceği beklenmektedir.

Yunanistan çok sayıda yarımada ve adalardan oluşur. Adalar (Ege) Denizi içinde yer alan ve sayıları 1400'ü aşan bu adalar, ülke yüzölçümünün % 20'sine tekabül eder. Ülke kıyıları çok girintili çıkıntılı olduğundan kıyı uzunluğu oldukça fazladır. Yunanistan'ın en yüksek noktasını Olimpos dağı (2.917 m.) oluşturur. Ülkenin büyük bir bölümünde kışları yağışlı ve ılık, yazları kurak ve sıcak bir iklim olan Akdeniz iklimi görülür. Dağlık kesimlerde ise, iklim kısmen karasallaşır.

Ekonominin temelini tarım ve hayvancılık oluşturur. Buğday, mısır, arpa, yulaf, pamuk, tütün tarımı önemlidir. Güney bölgesinde ise, Akdeniz ürünlerinden zeytin, turunçgiller üzüm ve çeşitli meyveler ön plana geçer. Dağlık alanlarda ise, hayvancılık önemli bir uğraşıdır.

Kömür ve boksit yatakları bulunmaktadır. Sanayi kısmen gelişmiştir. Gıda, dokuma, alüminyum, gübre, çimento, kağıt sanayi gelişen sanayi kolları arasındadır. Turizm oldukça gelişmiş olup, turizm geliri, ülke ekonomisine çok büyük katkısı vardır. Avrupa Birliği üyesi olan Yunanistan'ın ticari bağlantıları, daha ziyade Avrupa Birliği ülkeleri iledir. Türkiye ile olan

ticareti önemsizdir. Türkiye açısından Yunanistan, en fazla sorunu olan bir komşusudur. Batı Trakya Sorunu, Adalar Sorunu, Kıbrıs Sorunu, Kıta sahanlığı Sorunu bunlardan başlıcalarıdır.

10. KIBRIS VE TÜRKİYE

Kıbrıs Adası, Akdeniz'in kuzeydoğusunda yer alır ve Akdeniz'in Sicilya ve Sardinya adalarından sonra üçüncü büyük adasıdır. Ada, kuş uçuşu Suriye kıyılarına 96 km., Mısır'ın Nil deltasına 400 km., Yunanistan'a 770 km. uzaklıktadır. Oysa Türkiye sahillerine sadece 64 km. mesafededir.

Kıbrıs adasının doğu-batı doğrultusundaki uzunluğu 224 km., kuzey-güney doğrultusundaki genişliği ise 96 km.ye ulaşır. Adanın tamamının yüzölçümü 9.251 km^2.dir.

Coğrafi konum itibariyle, Akdeniz'in ortasında bir uğrak yeri olması ve bugünkü ismiyle yakın ilişkisi olduğu bilinen bakır madenleri bakımından zengin olması sebebiyle, Kıbrıs'ın; gemiciliğin ilk dönemlerinde, yani bronz çağında, Anadolu'daki insanlar tarafından iskân edilmiş olduğu bilinir.

Ada, harita üzerinde bakıldığında, şehadet parmağı Türkiye'deki İskenderun körfezini gösteren kendine özgü bir ele benzetilebilir.

Adanın kuzeyinde doğu-batı doğrultusunda, Beşparmak dağları uzanır. Güneyde ise, Karlıdağ (Trodos) kütlesi yer alır. Bu iki dağ kütlesi arasında batıda Güzelyurt, doğuda İçova yer alır. Yarısı sulanan bu ovalar, önemli tarım alanlarıdır. Ada, yapı ve yeryüzü şekilleri itibariyle, Anadolu'daki Toros sistemi içinde mütalaa edilmektedir.

Kıbrıs adasında Akdeniz iklimi görülür. Kışlar ılık ve yağışlı geçerken, yazları sıcak ve kuraktır.

10.a) KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

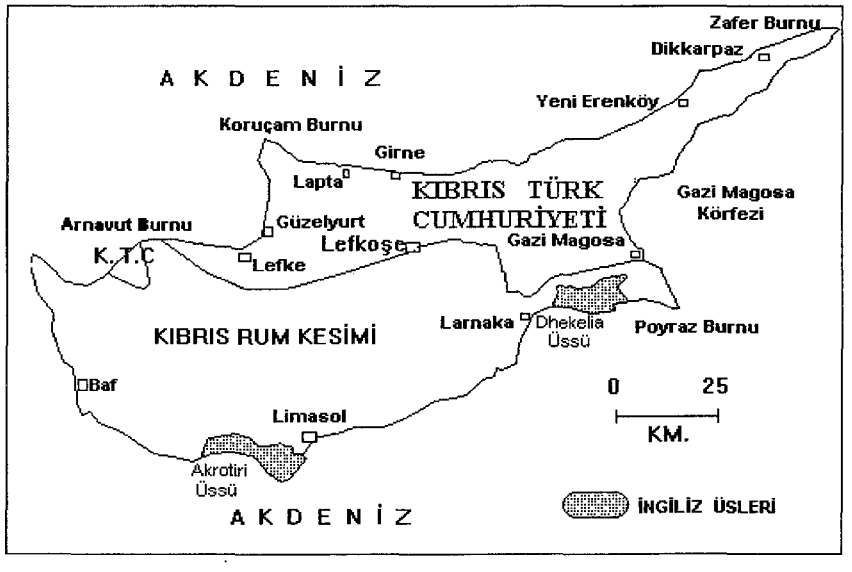
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, bir ada ülkesidir ve adanın kuzey yarısını oluşturmaktadır. Adada mevcut akarsuların kaynak bölümünün Rum kesiminde yer alması ve Rum kesiminin suların önüne set yaparak suyunu kesmesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde sıkıntılara sebep olmuştur.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin yüzölçümü 3600 km^2., nüfusu, 1989'da 170.000, 1992'de 176.000 kişi kadardır.1989 verilerine göre, nüfusun % 44'ü

şehirlerde yaşamaktadır Resmi olmayan istatistiklere göre ise, 1993 yılında 300.000 kişinin yaşadığı tespit edilmiştir. Ayrıca başta İngiltere olmak üzere, diğer yabancı ülkelerde yaşayan Kıbrıslı Türklerin sayısı 200.000'i aşmaktadır. Ülkenin resmi dini İslâm, resmi dili Türkçe ve para birimi Türk Lirası (TL)'dır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde, 4'ü kaza, diğerleri köy olmak üzere toplam 200 kadar yerleşme birimi vardır. Kaza merkezleri ise; Başkent Lefkoşe'nin Türk kesimi nüfusu 40.000 dolayındadır. Diğer yerleşim birimleri ise; Gazimağosa (20.700), Güzelyurt (11.200) ve Girne (7.385) ve Lefke (3.600)'dir. Yerleşme tarihçesi M.Ö.3000-4000 yıllarına dayanan Lefkoşe, 1192-1489 yılları arasında Kıbrıs Krallığı'nın başkenti olmuştur. Bugün, hem Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin ve hem de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin başkenti olan şehir, doğu-batı doğrultusunda, tam ortasından, "Yeşil Hat" diye bilinen bir yol ile ayrılmıştır. Türk kesiminde, şehir; daha ziyade kuzey ve kuzeybatı istikametinde gelişme göstermektedir. Hızlı gelişme sonucu olarak, bugünkü Lefkoşe; kuzeybatıdaki Gönyeli kasabasıyla birleşmiş durumdadır.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NİN HARİTASI

Kıbrıs'a Türkiye'de "Yavru Vatan", Türkiye'ye Kıbrıs'ta "Ana Vatan" denmektedir. Bu adlandırma, Barış Harekâtı'nın yapıldığı yıllarda doğruydu. Ancak bugün için artık Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, iki "Kardeş Ülke"dir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin en önemli geçim kaynağını tarım ve turizm oluşturur. Turunçgiller, buğday , arpa , patates , havuç, tütün, üzüm ve hayvan yemi daha çok yetiştirilir. Özellikle Dipkarpaz bölgesinde keçi besiciliği ve tamamında koyun besiciliği önemlidir.

Ülkenin turizm geliri yıl geçtikçe artmaktadır. Çünkü adanın turistik tesislerinin % 65'i Türk kesiminde kalmıştır. Gelen turistlerin % 80'ini Türkiye'den gelenler oluşturur. Ülkenin turizmden sağladığı gelir, her geçen yıl artmaktadır.

Ülkenin başlıca ihraç maddelerini, turunçgiller (ihracatın % 43'ünü oluşturur), patates, keçiboynuzu teşkil eder. Bunların karşılığında mamul maddeler, makine vs. satın alır. Ticareti genellikle İngiltere (ithalat %15.2, ihracat %67.4) ve Türkiye (ithalat %47.5, İhracat %13.9) iledir.

10.b) GÜNEY KIBRIS RUM KESİMİ

Kıbrıs adasının güney bölümünü teşkil eder. Ülkenin resmi adı, Kipriaki Dimokratia. Türkiye'deki resmi adı, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi. Ülkenin kuzeyinde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, güneyinde, doğusunda ve batısında Akdeniz ile çevrilidir. Yüzölçümü 5.896 km^2.dir.

Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin büyük bir bölümünü, Trodhos dağlık kütlesi oluşturur. Enlem itibariyle daha güneyde olduğundan, Güney Kıbrıs Rum Kesimi kıyıları, kuzeye oranla daha sıcak geçer. Ancak Trodhos dağlık kütlesinde, aralık-mart arasında birkaç hafta süren don olayı görülür. Yıllık yağış miktarları kıyı kesiminden (350 mm.), dağlık alanlara doğru çıkıldıkça artar ve Olimpos dağında 1.025 mm.ye çıkar. Ülkenin en önemli akarsuyu, Trodhos dağlık kütlesinden kaynağını alıp güneye doğru akan ve Episkopi körfezine dökülen Kuris ırmağıdır.

Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin nüfusu, 564.900 kadardır. Yıllık nüfus artış hızı %1 dolayındadır. Ülkenin başkenti, Lefkoşe'dir. Lefkoşe'nin Rum kesimindeki nüfusu 123.000'i bulur. Diğer önemli şehirler ise, Limasol (105.000), Larnaka (40.000) ve Baf (10.000)'dır. Ülkenin resmi dini

Ortodoks Hıristiyan, resmi dili Yunanca, para birimi Kıbrıs Paundu (£C)'dur.

Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin ekonomisi, tarım ve turizme dayanır. Başlıca tarım ürünleri; patates ve turunçgillerdir. Ülkenin dağlık alanlarında hayvancılık önemli bir uğraşıdır. Özellikle, maki topluluğunun yoğun olması nedeniyle keçi besiciliği önem arz eder.

Kıbrıs Rum Kesimi'nin ekonomisi, 1974 harekatından sonra, büyük bir krize girmiştir. Ancak başta Yunanistan ve diğer Batı Avrupa ülkelerinin dış yardımları ile ekonomi kısa sürede düzelmiştir.

Kıbrıs Rum Kesimi, petrol, çeşitli makineler ve tahıl satın alır. Karşılığında ise üzüm, narenciye, patates, içki, sigara, ayakkabı ve giyim eşyası satar. İhracatta; Lübnan, Libya, Suudi Arabistan, B.D.T. ve İngiltere önemli bir yer tutarken, ithalatta ise; Almanya, Fransa, Yunanistan, Irak, İtalya, Japonya, A.B.D ve İngiltere ön sıralarda yerini alır.

OKUMA PARÇASI

SÜPER GÜÇLER KISKACINDA; TÜRKİYE

Türkiye; süper güçlerin kıskacı altında. Bunu bilmeyen yok gibi. Köylüsünden kentlisine, büyüğünden küçüğüne, kime sorsanız, alacağınız cevap; "Türkiye süper güçlerin elinde oyuncak olmaya doğru yol alıyor. Bu gidiş nereye ve ne zamana kadar devam edecek? Türkiye, kendisi ne zaman süper güç olacak?" mealinde serzenişlerle dolu olacak. Türk vatandaşları, haksız da değil. Türkiye ile en ufak bir meselede bakıyorsunuz, hemen araya süper güçler giriveriyor. Ankara'ya bir sürü diplomat gidip geliyor ve bol bol direktifler veriyorlar. Güya kendilerince, çok akıllı bir iş yaptıklarını zannediyorlar.

Türkiye; süper güçlerin kıskacı ve tehditleri altında gelişmesini ağır aksak devam ettirmeye çalışıyor. Ancak gelişme hızı, süper güçlerin arzulamadıkları hızda olursa, ülkenin önüne hemen bir takoz koyuveriyorlar. Gelişme hızı, hemen 5-10 yıl gerilere gidiveriyor. Yakın tarihimizi, ayrıntılı bir şekilde inceleyenler, bu gerçeği apaçık görecektir.

Takozlar, evet takozlar. Türkiye'nin gelişmemesi için özel hazırlanan takozlar. Süper güçlerin, sık sık kullandıkları takozlar. Nedir bu takozlar? Faizler ve borçlardan tutun da, komşu ülkelerle olan sorunlara kadar çok çeşitli boyutlarda hazırlanmış özel paketler dosyalarıdır, takozlar.

Eğer Türkiye'nin ekonomisi kısmen düzelmiş ve ilerleme kaydediyorsa, hemen birinci ve eğer bu engellemeye kafi gelmiyorsa ikinci ve üçüncü takozlar konuveriyor ülkenin önüne. Önceden hazırlanmış dosyalar, tozlu raflardan alınarak açılıyor ve çeşitli senaryolar uygulama aşamasına getiriliyor. Dosyaların açılması ve senaryolar hazırlanması, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünü içine alan son üç yüz yıl ve Türkiye Cumhuriyeti'nin döneminde de devam etmiş ve halen bütün hızıyla devam ediyor.

Osmanlı'nın önüne açılan dosyalardan bazıları şunlar; Balkan dosyası, Arap dosyası, Kafkas dosyası, Kırım dosyası, Kuzey Afrika dosyası. Türkiye Cumhuriyeti'nin önüne sunulan dosyalar ise, Osmanlı'nın önüne konulanlardan pek farkı yok gibi. Kürt dosyası, Ermeni dosyası, Suriye dosyası, Kıbrıs dosyası, Batı Trakya dosyası, Bulgar Türkleri dosyası gibi.

Dikkat edin ve son yirmi yılın Türkiye panoramasını genel çizgileriyle bir inceleyin. Bu kısa süre zarfında, Türkiye'nin önüne çok sayıda dosya açılmış. Önce Kıbrıs dosyası açılmış. Ancak dosya ters etki yapmış. Daha sonra, Ermeni dosyası açılmış. Ülke, uzun süre Ermeni terörü ile meşgul olmuş. Ardından Güneydoğu ve Kürt dosyası uygulamaya konulmuş. Bu da bayatlamaya başlayınca, Suriye dosyası gündeme gelmiş. Ülkeyi daha da köşeye sıkıştırmak için, Batı bölgesinden Adalar dosyası açılmaya gayret ediliyor.

Yine dikkat edin. Tüm bu dosyaların arka planında hep süper güçler var. Çünkü yeryüzünde çıkacak her türlü kargaşa, Süper Güçler'in ekmeğine yağ sürüyor. Çünkü kargaşa ve savaş, süper güçlerin ekonomilerini daha da güçlendiriyor. Silah fabrikaları harıl harıl çalışıyor. Bir düşünün, dünyada genel bir barış sağlansın. Kimse kimseye kötü gözle bakmasın. İnsanoğlu, hemcinsine değil kurşun sıkmak, kötü bir söz bile söylemesin. İşte o zaman Silah Sanayii'nin hali nice olur? Bir bakıma dünya silah sanayiinin çalışması ve yeni gelişmeler kaydetmesi için, dünyada kargaşa ve savaş olması şart gibi. Savaşacak insanlar da, elbette ekonomik yönden kalkınamamış ve gelişmemiş veya gelişmekte olan ülke insanları olacak. Bu yeni dünya düzeninin gereği oluyor.

Peki, bu gidiş nereye kadar olacak? Türkiye Süper güçlerin kıskacından nasıl kurtulacak? Kısacası Türkiye, kendisi ne zaman Süper Güç olacak? Elbette bir gün olacak. Çünkü yeryüzünde Türkler, daima süper güç olmuştur. Hem süper güç olduğu dönemlerde, dünya tam bir barış ve refahı yaşamıştır. Kargaşa ve savaş dolu Ortadoğu insanları, geçmişi hatırladıklarında, derinden bir ah çekmekte ve barış ve huzur dolu Türk hakimiyetini aramaktadırlar. Balkanlarda, Kafkaslarda, Arabistan yarımadasında, Kuzey Afrika'da... barış ve huzur arayışı hala devam etmektedir. Hala bu bölgeler bir Osmanlı beklemektedirler.

Bugün Amerika Birleşik Devletleri, dünya imparatorluğuna soyunmuş gibidir. Ancak imparatorluğun gereklerinin hiçbirini yerine getirememektedir. Çoğu kez karşısına çıkan sorunlarda, Osmanlı gibi davranmak istemektedir, ancak geçmişi bunu engellemektedir. Çünkü, A.B.D, Kuzey Amerika kıtasında, yakın tarihte, İngilizlerin kurmuş oldukları sömürü düzeninin yeni adıdır. Temeli sömürü ve kapitalizme dayanan bir sistem, elbette Osmanlı'yı taklit edemez. Çünkü Osmanlı sisteminde, çıkar değil hizmet esastı. İşte bu esası, Batı Dünyası bir türlü kavrayamaz. Ne A.B.D, ne İngiltere, ne Fransa, ne Almanya, ne de Japonya... Bu ülkelerden hiçbiri, Osmanlı gibi dünya devleti olamazlar. Çünkü tarih böyle diyor. Dünya coğrafyası bunu doğruluyor.

Gelin, yöneticisiyle, halkıyla, köylüsüyle, kentlisiyle, kısacası hep birlikte ve el birliği ile dünya ülkelerine kısa bir göz atalım. Dünyayı tanıyalım. Dünyayı kimler yönetiyor? Ülkeleri kimler yönlendiriyor? Dünya düzeninin ipleri kimlerin elinde? Tüm bu sorulara cevaplar bulmaya çalışalım. Cevapları bulduğumuz an, kurtuluşumuzun ilk adımı olacaktır. Güçlü Türkiye için, güçlü insanlar, güçlü beyinler olalım, olmaz mı?

Prof.Dr. Ramazan ÖZEY
"21.Asrın Ufkunda Türkiye"
adlı kitabından alınmıştır.

Yedinci Bölüm

KÜRESEL VE BÖLGESEL PLATFORMDA TÜRKİYE

1. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ VE TÜRKİYE

Amerika Birleşik Devletleri; Yeni Dünya kıtası olan Kuzey Amerika'nın güney yarısında, doğal ve ekonomik bakımından en elverişli, çok geniş topraklar üzerinde kurulmuş bir birleşik federasyon. Türkiye ise, Eski kara kütleleri adı verilen Asya-Afrika-Avrupa kıtalarının kesişme noktasında yer alan ve yüzölçümü bakımından A.B.D'nin 1/12'si kadar olan, ancak jeopolitik önemi oldukça fazla olan bir ülke. Özellikle dünya hakimiyetine soyunmuş olan A.B.D için Türkiye, hem dost ve hem de tehlike olabilecek güçte olan bir devlet. Dostluk ile düşmanlık arasında olan A.B.D-Türkiye ilişkileri, gerçekten ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gereken bir konudur.

Her iki ülkenin tarihi incelendiğinde, A.B.D ile Türkiye arasındaki siyasal, sosyal ve ekonomik ilişkilerin ne düzeyde olduğu açıkça ortaya çıkar.

Kısa bir dünya tarih taraması yapıldığında görülür ki, Türkiye ve A.B.D, farklı orijinlere sahip iki ayrı millettir. Başta A.B.D'nin ortaya çıkışında Türklerin etkisi çok büyüktür. Çünkü coğrafi seyahatlerin başlamasının ana sebeplerinden biri de, tarihi baharat ve ipek yollarının Osmanlı Devleti toprakları üzerinden geçmesi ve buna bağlı olarak Avrupalıların Hindistan ve Çin'in zenginliklerine deniz yolları ile daha kolay bir şekilde ulaşılması isteğidir. Bilindiği üzere, deniz seyahatlerinin sonucunda Amerika kıtası, Avrupalılar tarafından tanınmış ve kısa sürede işgal edilmiştir. Amerika

birleşik Devletleri'nin ortaya çıkışı da söz konusu bu işgalin bir sonucudur.

Temelinde işgalci ve sömürgeci bir ruh taşıyan bir devletin, o dönemlerde dünya barışını ve huzurunu sağlayan Osmanlı Devleti'ne karşı hoşgörü ve sevgiyle bakması elbette beklenemez. Nitekim 1901 yılında A.B.D. Devlet Başkanı seçilen Theodore Roosevelt, daha 1898 yılında şu cümleleri sarf etmiştir; "Dünyada, herkesten önce ezmek istediğim iki güç; İspanya ve Osmanlı Devletidir." Neden? Nedeni gayet açık, A.B.D.'nin Güney Amerika kıtasındaki hakimiyetine karşı en büyük engel İspanyollardır. Avrupa, Afrika ve Asya'daki sömürgecilik faaliyetleri için engel teşkil eden güç ise, Osmanlı Devleti'dir. A.B.D., dünya hakimiyeti için bu iki gücün, dünya tarihinden kaldırılmasını 19. yüzyılda hedeflemiştir. Hedefe ulaşılması için de, 1880 tarihli Bartlett Raporunun ilk satırlarında; "Misyonerlik faaliyetleri açısından Türkiye, Asya'nın anahtarıdır." denilerek gerçek hedef belirlen-miştir.

Ve yine A.B.D'nin Devlet Başkanlarından olan Wilson, 1902 yılında yapmış olduğu vasiyetinde, A.B.D'nin siyasi geleceği hakkında şunları söylemiştir; "Amerikan kapitalizminin temel hedefi, bütün zayıf ülkelerinin hammaddeleri ve ulusal pazarlarını kendisi için açık birer kapı olarak tutmaktır. Bunun için diplomasi ve gerekirse zor kullanmalıdır." Wilson'dan sonra gelen tüm A.B.D Devlet Başkanları, bu vasiyeti yerine getirmek için çalışmışlar ve Wilson'un siyasetinden hiç taviz vermemişlerdir. Wilson'dan sonra tam bir asır geçmesine rağmen, A.B.D'nin tutumu devam etmektedir. Elbette bu tutum, A.B.D -Türkiye ilişkilerinde de temel dayanak olmuştur. A.B.D, 20.yüzyıl boyunca, tüm kendisinden zayıf tüm dünya ülkelerinin hammaddelerini ve ulusal pazarlarını kendisi için birer açık pazar olarak tutmuş ve bunun için gerekirse zor kullanmış (Panama, Irak, İran, Libya ve Afganistan'da olduğu gibi), ama genelde çoğu ülkeler boyun eğdiği için diplomasi (Mısır, Suudi Arabistan ve Türkiye'de olduğu gibi) kullanmıştır.

A.B.D ile Türkiye, coğrafi özellikler bakımından incelendiğinde, bazı benzerlikler ve farklılıklar görülür. Her ikisinin de aynı yarım kürede (kuzey yarımkürede) ve aynı iklim kuşağında (ılıman orta kuşak) yer alması bakımından birbirine benzerlik gösterir. Ancak jeopolitik konum, yüzölçümü, nüfus, ekonomik özellikler bakımından farklılıklar görülmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nin yüzölçümü 9.809.430 km^2., Türkiye'nin 814.578 km^2.dir. Bu değerle A.B.D, Türkiye'den 12 kez daha büyüktür. A.B.D'nin toplam nüfusu 263,5 milyon, Türkiye'nin ise 63,5 milyon kişidir. Nüfus bakımından A.B.D, Türkiye'den 4 kez daha büyüktür. Türkiye'nin

başşehri olan Ankara ile A.B.D'nin başşehri Washington arasında kuş uçuşu 8.728 km.lik mesafe vardır. Ankara-Los Angeles arası ise 11.283 km.yi bulur.

Ekonomik potansiyel bakımından Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye'den daha büyük değerlere sahiptir. Örneğin tamamen makinalı modern tarımın yapıldığı Merkezi Ovalar tarım bölgesinin yüzölçümü, Türkiye yüzölçümünden fazladır. A.B.D'de çoğu tarım ürünlerinin ekim alanları geniş kuşaklar halinde uzanır. Pamuk kuşağı, buğday kuşağı, mısır kuşağı gibi. Öte yandan maden rezervleri ve maden sahaları da çok geniş yer kaplar. Her şeyden önemlisi, A.B.D sanayileşmiş bir ülkedir. Oysa Türkiye, gerek tarımında ve gerekse sanayisinde henüz köklü devrimler yapamamıştır. Ancak jeopolitik konum bakımından Türkiye daha avantajlıdır. Çünkü Türkiye, dünyanın kalbi konumunda bir yerde bulunmaktadır. Eski kara kütlelerinin tam merkezinde bulunmaktadır. Oysa A.B.D, eski kara kütlelerinin çok uzağında bulunmakta ve bu uzaklık çoğu ilişkilerde olumsuz yönde etki yapmaktadır.

Amerika birleşik Devletleri, Avrasya kıtasına ve Türk Dünyası'na coğrafi konum olarak çok uzaktır. Ancak ekonomik ve teknolojik gücünden dolayı, her fırsatta bölgede etnik bir oyuncu rolünü üstlenmektedir. Amerikan jeopolitikçisi Zbigniew Brzezinski; "Amerika için jeostratejik sonuçlar bellidir; Amerika Avrasya'nın bu bölümünde (Türkiye'yi ve Türk Dünyası'nı da içine alan Avrasya balkanları), egemen olmak için fazla uzak, karışmamak için fazla güçlüdür. Bölgedeki tüm devletler, var olmak için Amerika'nın katılımını gerekli görmektedirler." diyerek, Amerika'nın çıkarcı katılımı vurgulamaktadır. A.B.D'li yöneticiler, siyasiler, yazarlar ve fikir adamları yeri geldikçe buna benzer açıklamalar yapıyorlar. Bu da, "Her şey Amerika için." sloganı ile dünya hakimiyetine soyunmuş süper bir güç için doğal bir gelişmedir. Amerikan ulusal çıkarları açısından ele alındığında, A.B.D'nin bu siyasal görüşü, kendileri açısından son derece haklı sebeplere dayanmaktadır. A.B.D-Türkiye ilişkileri, karşılıklı çıkarlar eşit düzeyde tutulmak şartı ile dostluk üzerinde geliştirilmeye çalışılmalıdır. Çünkü Türkiye ile A.B.D arasında, dostluk ve güven üzerine siyasi ve ekonomik ilişkiler kurulması, bölgesel ve dünya barışı için büyük önem arz etmektedir.

Türkiye 1922 yılından beri barış içinde yaşayan ülkelerden biridir. Kimsenin toprağında gözü yoktur. Hatta etrafındaki risk ve tehditlere rağmen ihtiyatlı bir silahsızlanma ve silahların kontrolünden yanadır. Ancak yakın geçmişte komşu ülkelerde meydana gelen politik ve askeri değişimler, çevre ülkelerde hüküm süren istikrarsızlık ve belirsizlikler dikkate alındığında,

Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik konumu ile komşularının tarihi emellerinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıktığı görülecektir.

Türkiye çok geniş bir bölgede, çevresindeki bütün devletlerden ileri, onlara bir şeyler verebilecek ve model olabilecek bir ülke konumunda olup, elindeki stratejik kartının değeri azalmayıp, bilakis artmaya devam eden ender ülkelerden biridir.

Batı ülkelerinin ve ABD'nin artık Türkiye'nin bu yeni jeo-stratejik değerini kavramaları gerekir. Eğer Türkiye hala Batı ile işbirliği yapmakta zorlanır ve Batı kurum ve kuruluşlarına girmesinde güçlükler çıkarılırsa, bu durum Batının stratejik menfaatlerine tamamen ters sonuçlar yaratabilir. Eğer Türkiye; Doğuda bazı cazibeler bulup, Batı ile olan ilişkilerini azaltırsa bu Batının aleyhine olur; zira Türkiye seçenekleri çok fazla olan bir ülkedir. Bölgede Türkiye için anahtar sözcük istikrardır. Bütün olumsuz gelişmelerin içinde Türkiye bir çeşit sükun adasıdır. Oldukça fırtınalı bir denizde sakin bir limandır. ABD eski Başkanı Bush'un dediği gibi, "Türkiye değişen med-cezir olaylarının olduğu bir bölgede bir istikrar feneridir. ABD eski Dışişleri Bakanı James Baker'in ifade ettiği gibi "Türkiye Batının çıkarları açısından soğuk savaşın en kötü günlerinden daha büyük bir role sahiptir."

2. TÜRK DÜNYASI VE TÜRKİYE

Türk Dünyası, yeryüzü üzerinde, Ekvatora göre Kuzey yarımküresinde, Baş meridyene göre ise doğu yarım küresinde yer almaktadır. Matematik konum olarak, yaklaşık 20° Doğu (Balkanlar), 90° Doğu (Turfan Havzası) boylamları ile 35° Kuzey (K.K.T.C.), 55° Kuzey (Kazakistan) enlemleri arasında, kabaca bir dikdörtgeni oluşturur. Dikdörtgenin eni 70 boylam derecesine eşit olarak, 280 dakikalık (4 saat 40 dakika) bir zaman dilimine tekabül eder. Kuzey-Güney doğrultusundaki boy farkı ise 20 enlem derecesidir ki, 2.220 km.lik bir mesafedir.

Türk Dünyası, dünya platformundaki coğrafi konumu, batıdan doğuya Adriyatik Denizi'nden Doğu Türkistan'da Turfan havzasına, kuzeyden güneye Kazan ve Sibirya düzlüklerinden Kıbrıs adasına kadar çok geniş bir dikdörtgeni oluşturuyor. Bu alan, Avrasya'nın tam merkezi kısmına tekabül eder. Bu geniş alan içinde, bugün için 8 bağımsız ve çok sayıda yarı bağımsız ya da bağımlı Türk ülkeleri bulunuyor. Bağımsız 8 ülkenin toplam yüzölçümleri

4.899.178 km².yi buluyor. Bu değere Doğu Türkistan (1.646.900 Km².) ve Rusya Federasyonu içindeki diğer özerk Türk Cumhuriyetlerinin yüzölçümleri (3,8 milyon km².) de ilave edilirse, Türk Ülkeleri'nin yüzölçümü 10,4 milyon km².yi bulur. Öte yandan dünya üzerinde Türklerin yaşadığı diğer alanlar da hesaba katılırsa, Türk Dünyası'nın genel toplam yüzölçümü 12 milyon Km².yi aşar. Bu da, Avrupa kıtasının yüzölçümünden hayli fazladır. Yüzölçümü itibariyle en büyük ülke Kazakistan (2.717.300 Km².)'dır.

Özel konumu itibariyle, Türk Dünyası; Asya kıtasının orta ve güneybatısında, adeta Eski Kara kütlelerinin tam ortasında yer almaktadır. Okyanuslara bağlantısı, batıda Türkiye üzerinden Karadeniz, Ege ve Akdeniz aracılığı ile olmakta ve Atlas Okyanusu bağlantılı denizyolu ulaşımı yapılmaktadır. Türk ülkeleri birbirleriyle kara sınırı ile bağlantılı olduğundan, kara ulaşımı kolaylığına sahiptir. Öte yandan Türk Dünyası, Asya-Avrupa-Afrika ülkeleri arasındaki havayolu bağlantısını sağladığından büyük bir önemi vardır.

Türk Dünyası bir bütün olarak; kuzeyden Rusya Federasyonu, doğudan Çin, güneyden Pakistan, Afganistan ve İran, güneybatıdan Arap ülkeleri ve batıdan ise Avrupa ülkeleriyle sınırlıdır. Türk ülkeleri ise birbirleriyle sınırı bulunmaktadır. Ancak Türkiye-Nahçıvan ile diğer Türk ülkeleri, Ermenistan toprakları ile kesintiye uğramaktadır.

Türk ülkelerinin tamamı, orta enlemlerde yani orta kuşakta yer almaktadır. Bu itibarla tropikal ve kutup iklimleri görülmez. İklim şartları bakımından tarım ve hayvancılığa elverişli topraklara sahiptir. İnsan hayatı için çok iyi bir ortam oluşturan Türk Dünyası toprakları, öteden beri köklü kültür ve medeniyetlerin kurulmasına yol açmıştır.

Dağlar, yaylalar ve bozkırlar, Türk Dünyası'nın vazgeçilmez birer doğal simgesidirler. Gerçekten Türkler'in hayatında dağlar, yaylalar ve bozkırlar, hayvan sürüleri için en ideal otlak alanlarıdır. Bu sebeple de, geçmişte Türkler; Dağlı olarak da anılmışlardır.

Tarihin geçmiş dönemlerinde, değişik ve uzun zaman dilimleri içinde, birlik ve beraberlik içinde yaşayan Türk Dünyası, kurmuş olduğu medeniyetlerle, tarihe altın harflerle adını yazdırmıştır. Göktürkler, Karahanlılar, Selçuklular ve Osmanlılar, bu devletlerin en tanınmışlarındandır. Özellikle bugüne göre en son Türk İmparatorluğu olan Osmanlı, kendine has özellikleriyle, dünya hakimiyetini tam 600 yıl elinde tutmuştur. Ne yazık ki, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşüyle birlikte, Türk Dünyası paramparça olmuş ve 20. yüzyıla esaret altında girmiştir.

20. yüzyılın esaretini, Türk Dünyası içinde ilk kez, yine Osmanlı İmparatorluğu'nun çekirdeğini oluşturan Türkiye kırmış ve Anadolu'nun şahlanışı ile bağımsızlığını kazanmıştır. Diğer Türk Dünyası ülkeleri ise, Batı ile Doğu blokları arasında tercih hakkını kullanmaktan başka çıkış yolu bulamamışlardır. İşte bu tercih hakkı, 20.yüzyılı Türk Dünyası'nın Esaret Yüzyılı olmasına yol açmıştır.

Tarihçiler, Osmanlı'nın çöküşü olan Birinci Dünya Savaşı yıllarını 19. yüzyılın sonu 20. yüzyılın başlangıcı saymışlardır. Yine günümüz tarihçileri, Sovyetler Birliği'nin çöküşünün gerçekleştiği, 1989 yılını 20. yüzyılın sonu 21. yüzyılın başlangıcı olarak kabul ederler. Böylece 20. yüzyılı, Türk Dünyası'nın esaret asrı olarak görmek mümkündür. Öyle görülüyor ki, tarihten aldığımız bilgiler ışığında, 21. yüzyılı Türk Dünyası'nın yeniden şahlanış asrı olacağı beklenmektedir.

Nüfus bakımından ele alındığında 8 Bağımsız Türk Ülkesinin 1995 yılı itibariyle toplam nüfusları 126,8 milyon kadardır. Bu nüfus 2010 yılında 159,8 milyona, 2020 yılında ise 181,1 milyona ulaşacağı beklenmektedir. En fazla nüfuslu ülke ise Türkiye'dir. Türkiye'nin nüfusu (1995'de 63 milyon, 2010'da 81 milyon, 2020'de 93 milyon kişi), 8 Türk ülkesinin toplam nüfuslarının yarısını teşkil eder.

Tablo 8. Bağımsız Türk Cumhuriyetleri'nin Yüzölçümü Büyüklüğüne Göre sıralanışı.

ÜLKENİN ADI	YÜZÖLÇÜMÜ (KM^2.)	1995 (BİN KİŞİ)	2010 (BİN KİŞİ)	2020 (BİN KİŞİ)
Kazakistan	2.717.300	17.377	18.794	19.404
Türkiye	814.578	63.405	81.790	93.362
Türkmenistan	488.100	4.075	5.277	6.116
Özbekistan	447.400	23.089	30.380	35.422
Kırgızistan	198.500	4.770	5.810	6.490
Tacikistan	143.100	6.155	8.619	10.429
Azerbaycan	86.600	7.790	8.995	9.689
Kıbrıs Türk C.	3600	182	222	250
TOPLAM	4.899.178	126.843	159.887	181.162
Türkiye % si	16,6	50,0	51,1	51,5
Dünya G. Toplam	136.003.696	5.734.106	7.026.729	7.911.776
Dünya % si	3,6	2,2	2,2	2,3

Türk Dünyası, sosyo-ekonomik bakımdan Türkiye hariç diğerleri, 1990'lı yıllara kadar bağımlı bir yapıya sahipti. Bu nedenle, dünya ülkeleri bazında önemli bir güç oluşturamıyordu. Böylece, 20. yüzyıl, Türk Dünyası'nın en karanlık asrı oldu. Ancak 1990'lı yıllarda, Sovyetler Birliği'ndeki bağımsızlık rüzgârları, özellikle Orta Asya bozkırlarında da esmeye başlayınca, bozkır canlanmaya başladı. Zaten özünde saklı olan hürriyet aşkı, Orta Asya Türk'ünü kısa sürede bağımsızlığa götürüverdi. Bugün (2002), artık dünyamızda, bağımsız 8 Türk Cumhuriyeti (Türkiye, KKTC, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Tacikistan) ortaya çıktı. Öte yandan Doğu Türkistan, Dünya platformunda sesini duyurmaya başladı.

Bugün Türkçe konuşan bir insan; Adriyatik denizinden Çin Seddi'ne kadar gitse, yol boyunca derdini anlatabilir ve aynı dili konuşan insanlarla kısa sürede kaynaşabilir. Bugün Çin'e bağlı özerk bölge durumunda olan Doğu Türkistan'ın merkezi olan Urumçi halkı, Türkiye'nin Avrupa topraklarında bulunan Edirne veya Kosova'daki Prizen şehri ahalisiyle, Pekinlilerle anlaşabildiğinden daha kolay anlaşabilir. Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat halkı, ikinci bir dil bilmeksizin İstanbul halkı ile rahatça konuşabilir ve gönül rahatlığı ile şehri dolaşabilir.

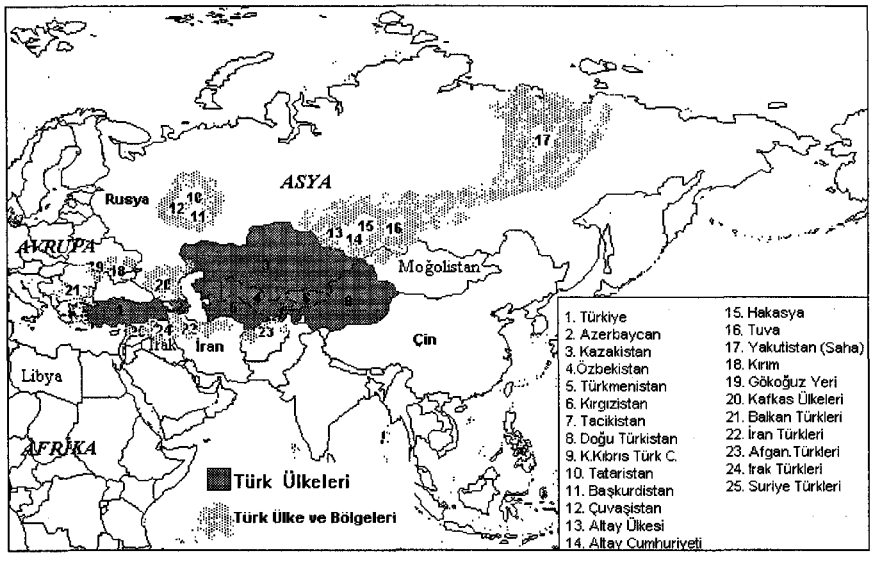
Türkiye'nin kuzeyinden güneyine, batısından doğusuna doğru gezi yapılacak olunursa, gerçekten çok çeşitlilik arz ettiği gözlenir. Bu çeşitlilik, kuzeybatı güneydoğu, güneybatı kuzeydoğu yönünde yani Edirne'den Hakkari'ye, Muğla'dan Ardahan'a yapılacak bir seyahat esnasında da belirgin bir şekilde görülmektedir. Türkiye'yi dolaşan bir kişi, kısa mesafelerde çok farklı manzaralarla karşılaşılır. Bu çeşitlilik gerek fiziki gerekse beşeri ve iktisadi coğrafya özellikleri bakımındandır.

Ülkenin göstermiş olduğu çeşitlilik göz önünde tutulursa ve benzetme yapılırsa, kısaca ve özetle coğrafi özellikler bakımından Türkiye; Asya kıtasının küçültülmüş halini (minyatürünü) andırır. İç Anadolu bölgesi Orta Asya'ya, Doğu Anadolu ise Kuzeydoğu Asya'ya az-çok benzer. Bu özelliği ile Türkiye'ye "Küçük Asya" denilir.Bu özelliği ile Türkiye; Türk Dünyası içinde ayrı bir yeri vardır. Yani Türk Dünyası'ndan gelen bir Türk, Türkiye'de kendine uygun şartlar arz eden bir mekan bulabilir. Bu da, siyasal açıdan ülkenin önemini kat kat artırmaktadır.

Dünya üzerinde geniş bir coğrafyada yer alan Türk Dünyası, bugüne kadar birbirinden habersiz yaşamıştır. Her bir Türk Ülkesi, dünyada sadece

kendisinden başka bir Türk olduğundan habersiz yaşamıştır. Ancak Sovyet Bloku'nun çökmesiyle demir perdeler kaldırılmış ve Tarihin şerefli sayfaları yeniden açılmaya başlanmıştır. Bugün Türk Dünyası, şanlı tarihini araştırıyor.

TÜRK DÜNYASI'NIN HARİTASI

Türk Birliği ve dünya hakimiyeti, Tarihin sayfalarını çok fazla süslemiştir. Türkler, milli birliği ve dünya hakimiyetini; Tarih sahnesinde defalarca uygulamaya geçirmişlerdir. M.Ö.209-174 yıllarında Büyük Hun İmparatoru Mete Han; "İmparator, sonsuz genişlik, yücelik, ululuk" anlamlarını taşıyan "Tahu" unvanını alır ve Kore'den Aral Gölü'ne, Baykal Gölü'nden Tibet Yaylası'na kadar uzanan geniş topraklar üzerinde Türk birliğini ve hakimiyetini kurar. Avrupa Hun İmparatorluğunun Ulu Hakanı Atillâ, M.S. 445 - 453 yılları arasında dünya hakimiyetini sağlar. Atillâ'nın hükmettiği topraklar Batı Asya ve Orta Avrupa'nın tamamıdır ki, bu alan dünya platformu üzerinde çok geniş bir coğrafi mekana tekabül eder.

Tarihte ilk kez adında, "Türk" kelimesi olan Göktürk (Kök-Türk) imparatorluğu, Türk Birliği'ni ve dünya hakimiyetini kurmuş olan Türk Devletleri'nden birisidir. Göktürk Hakanı Bumin'in oğlu Mukan (Mihan) zamanında, imparatorluk toprakları Kore'den Hazar Denizi'ne kadar uzanan

ve yaklaşık 10,5 milyon km². lik bir alanı kapsar. Türklerde, birlik ve dünya hakimiyeti tarih boyunca birbiri ardına devam eder.

Tarih sahnesine çıkan milletler içinde küresel çapta, nitelikte cihan nazımı, kıtasal ebatta güç, süper güç konumuna erişen, bu konumunu dikkate alınmaya değer bir süre devam ettirebilen milletlerin sayısı bir elin parmak sayısını aşamayacak kadar sınırlıdır.

Türk Milleti eski dünyada cihan nazımı süper güç, kıtasal çapta büyük devlet konumunu bu seviyeye erişebilen milletler arasında en uzun süre koruyabilen millet olmuştur. Üç kıtanın medeni hayata, iskana müsait 55 milyon km² genişliğindeki büyük bölümü değişik tarih dönemlerinde yüzlerce yıl Türk boylarının, Türk hükümet ve devletlerinin yönetimine girdiği gibi Avrasya kıta blokunun uzun ekseni üzerinde kıtasal genişlikte bir merkezi alan kesintisiz Türk varlığına, Türk dil ve kültürüne vatan olma özelliğini korumuştur.

Saka, Hun, Batı Hun, Avar, Hazar, Göktürk, Uygur, Karahanlı, Gazneli, Büyük Selçuklu, Kuman, Peçenek, Kıpçak, Harzemli, Anadolu Selçuklu, Cengizli, Çağataylı, İlhanlı, Altın Ordulu, Timurlu, Akkoyunlu, Karakoyunlu, Safevi, Babürlü, Osmanlı hayat ve egemenlik alanları hatırlanmalıdır.

Dünya hakimiyeti, Türklerin vazgeçilmez bir ülküsüdür. 11. yüzyılda Kaşgarlı Mahmud şöyle der; "Tanrı, Devlet Güneşi'ni Türklerin burcunda doğurmuş, göklerdeki dairelere benzeyen devletleri onun sultanı çevresinde döndürmüş, Türkleri yeryüzünün hakimi yapmıştır." Orhun Kitabeleri'nden Kültigin Kitabesi'nin güney cephesinde; "Doğuda gün doğusuna, güneyde gün doğusuna, onun içindeki millet hep bana tabidir. Bunca milleti hep düzene soktum... Fakir milleti zengin kıldım. Az milleti çok kıldım" yazılı ifadelerine rastlıyoruz. Güneyde gün ortası, Ekvatora yakın bölgeler, kuzeyde gece ortası ise, Kutup Dairesine kadar olan bölgeler olsa gerektir.

Büyük Selçuklu İmparatorluğunun Sultanı Alparslan'ın oğlu Melikşah 25 Nisan 1087'de Bağdat'ta Halife tarafından "Doğunun ve Batı'nın Hükümdarı" nişanı olarak kılıç kuşatılır. Melikşah'ın oğlu Sencer ise, Halife'ye gönderdiği bir mektupta; "Ulu Tanrı'nın Lütfu ile cihan padişahlığına yükseldiğini" yazar. Büyük Selçuklu İmparatorluğu zamanında, Türk Birliği ve Dünya hakimiyet alanı sınırlarına, Anadolu yarımadası ve Ortadoğu toprakları da ilave edilir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda ise, Türklerin bu ülküsü üç kıtada (Asya - Avrupa - Afrika) gerçekleşir ki, bu coğrafi mekan yaklaşık 22 milyon km².yi

bulur. Bu değer, Avrupa kıtasının yüzölçümünün iki, Batı Avrupa'nın altı katından fazladır. Yani Osmanlı İmparatorluğunun dünya hakimiyet alanı, bugün sözü edilen Avrupa Birliği ülkelerinin toplam alanından altı kat daha fazla bir alan üzerinde kurulmuştur. Cihan (Dünya) padişahlığı, Osmanlılarda gelenekselleşir ve Osmanlı padişahları aynı zamanda; "Cihan Padişahı", "İslâm'ın Halifesi", "üç kıtada at koşturan kurtarıcı, velinimet" gibi unvanları hak kazanırlar.

16. Yüzyıl Türk Yüzyılı diye adlandırılır. Bu yüzyılın devamında Türklüğün (dört ayrı devlet çatısı altında) üç kıta üzerinde toplam egemenlik alanlarının 40 milyon km^2 ye eriştiği, Türklüğün batı kolunu oluşturan Osmanlı İmparatorluğu'nun yüzölçümünün 19 milyon km^2'yi aştığı da hatırlanmalıdır.

Osmanlı Devleti, Tarih sahnesinden çekilince Türk Birliği bozuldu ve dünya hakimiyeti başka milletlerin eline geçti. Ancak 20.yüzyılda Dünya imparatorluğuna soyunan milletler, ne yazık ki dünya barışını koruyamadılar. Dünyanın dört bucağında, sömürü düzeni sonucunda zulüm ve baskı rüzgârları estirildi. Yeryüzü savaşlarla kan gölüne çevrildi. Dileriz bu dökülen kanlar, 21. yüzyılda da akmaya devam etmez. Bunun için de, dünya barışına ihtiyaç vardır. Kuşkusuz gelecekte kurulacak barış ve sevgi dünyasında, Türklere ve Türk Birliği'ne büyük ihtiyaç vardır.

Acaba gelecek yüzyılda Türk Birliği kurulabilir mi? Kurulursa ne şekilde kurulur? El cevap; neden olmasın. Elbette kurulabilir. Çünkü tarih bir tekerrürden ibarettir. Tarihin tekrar etmesi için gerekli olan coğrafya da buna müsaittir. Ancak kurulacak olan bu birlik bir Türk devletinin diğerlerine tahakkümü şeklinde anlaşılmamalıdır.

Sovyetler Birliği'nin çöküşü, özellikle Doğu Avrupa, Balkanlar, Kafkasların güneyi, Orta Asya ve Orta Doğuda büyük bir değişikliğe ve istikrarsızlığa yol açmıştır. Türkiye, coğrafi ve kültürel açıdan bu değişikliğin tam merkezinde bulunmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, ATATÜRK; Cumhuriyetimizin Onuncu Yılında yaptığı tarihi konuşmada; "Bugün Sovyetler Birliği, dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse bugünden kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi, tıpkı Avusturya-Macaristan gibi parçalanabilir, ufalanabilir. Bugün elinde sımsıkı tuttuğu milletler avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte o zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir... Bizim bu

dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak yalnız o günü susup beklemek değildir. Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Manevi köprülerini sağlam tutarak. Dil bir köprüdür... İnanç bir köprüdür... Tarih bir köprüdür..." "...Köklerimize inmeli ve olayların böldüğü tarihimizin içinde bütünleşmeliyiz. Onların (Dış Türkler'in) bize yaklaşmasını bekleyemeyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gerekli..." demiştir.

ATATÜRK 1922 yılı Haziran ayında Moskova'dan dönen Büyükelçi A.Fuat Cebesoy Paşa'ya; "Sovyet Rusya ile daima iyi komşu olmaya gayret etmeliyiz. Fakat ne haklarımızdan en küçük bir şey feda etmeliyiz ve ne de oyunlarına kapılmalıyız" Bu sözler bugün de değerlerini koruyorlar.

Dünya hakimiyetini, burada Dünyayı esir almak anlamında algılamak yanlıştır. Öte yandan Türk Birliği ile Panturanizmi ayırmak icap eder. Panturanizm, dünya literatürüne Batı ülkelerinden girmiştir. Her şeyden önce Pan; günlerini kaval çalmakla geçiren, beline kadar keçi, belinden yukarı insan görünümündeki eski bir Yunan Tanrısının adıdır. Türk Birliği denilince, akla; Türk ülkelerinin birbirleriyle aralarında olan düşmanlıkları bir tarafa bırakıp, barışık bir halde dünya sahnesinde yerlerini almaları gelmelidir. Yani bir bakıma, Avrupa Birliği, A.B.D ve B.D.T., gibi. Dünya hakimiyeti denilince de dünya üzerinde yaşanan tüm haksızlık ve sömürü düzenlerini engelleyen ve dünya barışını sağlayan bir güç olarak değerlendirilmelidir. Böyle olunca, Türk Birliği'nden ve dünya hakimiyetinden bahsetmek, hem Türklerin ve hem de dünya ülkelerinin hayrına vesile olacaktır.

Tüm Türk devletlerin içinde olacağı bir siyasi, kültürel, iktisadi ve ticari birlik şeklinde düşünülmelidir. Nüfus ve siyasi güç bakımından en büyük Türk ülkesi olan Türkiye'ye; bu birliğin oluşturulmasında ve işlerlik kazanmasında büyük görevler düşmektedir.

3. ORTADOĞU VE TÜRKİYE

Ortadoğu deyimi nedir? Neyi ifade etmektedir? Ortadoğu bölgesi, dünya gündeminde, neden sürekli kalmaktadır? Ortadoğu bölgesini hep gündemde tutan unsurlar nelerdir? Ortadoğu içinde Türkiye'nin yeri nerededir? Ortadoğu'nun sorunlarına Türkiye nasıl bakmaktadır? Ortadoğu'daki olaylar

Türkiye'yi ne ölçüde etkilemektedir? gibi sorular, sürekli olarak zihinleri meşgul etmektedir.

Ortadoğu deyimi; çok farklı boyutlarda algılanmaktadır. Anthony Sampson, "Petrol Oyunu" adlı kitabında şunları yazar; "Bugün Ortadoğu'nun iki haritası vardır. Biri, çoğu yeni olan ülkeleri gösterir. Diğeri ise, değişik renklerle ayrılmış, petrol şirketlerinin nüfuz bölgelerini, petrol arama, üretme ve satma haklarını belirler. Bu değişik renklere ayrılan bölgelerin üzerinde IPC, KOC, ARAMCO, AOC gibi sözcükler vardır. Bunlar petrol şirketlerinin birleşmesiyle kurulmuş anonim ortaklıkları simgeler."

Bernard Lewis, Ortadoğu adlı kitabına şu cümleler ile giriş yapıyor; "İnsanların -genelde sadece erkeklerin- günün herhangi bir saatinde bir masa başında oturup bir fincan kahve veya bir bardak çay içtikleri, belki bir sigara tüttürdükleri, gazete okudukları, tavla oynadıkları ve bir köşesindeki radyo ve televizyondan yapılan yayınları yarım kulakla dinledikleri kahvehane ya da çayhaneler Ortadoğu'nun bir çok bölgesinde çok yaygındır."

İkinci Dünya Savaşı devam ederken, 1943 yılı yaz aylarında, Ortadoğu bölgesini gezip gören ve üst düzey temaslarda bulunan Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Roosevelt'in 1940 seçimlerindeki rakibi Wendell Willkie, bölgeyi o günlerde gezip gördükten sonra, bölge hakkındaki fikirlerini şu cümlelerle ifade eder; "Ortadoğu sonu gelmez bir miktar ve çeşitte mal ve işi içmeye hazır kuru bir sünger gibidir...Eğer biz bu havalinin zeytinliklerini, pamuk tarlalarını, petrol kuyularını kendi hallerinde bıraksaydık, hiç olmazsa şimdilik, bu dengesizliği düşünmek mecburiyetinde kalmazdık. Fakat biz onları rahat bırakmadık. Ortadoğu'da, fikirlerimizi ve mefkurelerimizi, filmlerimizi ve radyo programlarımızı, pilotlarımızı ve askerlerimizi gönderdik. Şimdi artık bundan doğacak neticeden kaçamayız."

Ortadoğu deyimi, Batı Dünyasının çıkarlarına uygun bir şekilde dünya karalarının bölgelere ayrılmasından ortaya çıkmış bir deyimdir. Batılı ülkeler (özellikle İngiltere), 16.yüzyıldan itibaren Hindistan ve Çin'in zenginliklerine kavuşmak için yeni yollar aramaya başladılar. Doğu Avrupa üzerinden veya Afrika'nın güneyini dolaşarak yeni yollar keşfettiler. Ancak keşfedilen bu yollar çok uzak ve zahmetli idi. En kestirme yollar ise, Osmanlı toprakları üzerinden geçiyordu. İngilizler, seyahatleri sırasında, Hindistan ve Çin ülkelerine "Uzakdoğu" adını verdiler. Osmanlı ülkelerine ise, daha yakın olduğu için "Yakındoğu (Near East)" tabirini kullandılar. 1889'da, Süveyş Kanalı'nın hizmete açılmasıyla, deniz ticaretinde büyük değişmeler yaşandı.

Çünkü, Avrupa-Hindistan-Çin denizyolu oldukça kısalmıştı. Yeni açılan bu yol (Akdeniz-Kızıldeniz-Hint Okyanusu) Arap yarımadasının kıyısında bulunan limanların önemini artırdı.

İngilizler; Osmanlı İmparatorluğunun hakimiyeti altında kalmayan Arabistan yarımadasının güney kıyılarını adım adım işgâl ettiler. Bu arada, Yakındoğu terimine karşılık, yeni hedef belirlemeleri yapmak için, bölgeye "Ortadoğu (The Middle East)" adını verdiler.

1939 yılına kadar dar ve kapalı bir anlam taşıyan Ortadoğu (The Middle East) deyimi; bundan sonra İngiltere Hükümeti'nin resmi kaynaklarında kullanılmaya başlanmıştır. Aynı yıllarda, Ortadoğu bölgesi toplam 24 ülkeden oluşan Eski Dünya Karaları'nın (Avrupa-Asya ve Afrika) birleştiği orta bölümünü oluşturmaktadır.

Ortadoğu ülkelerini oluşturan 24 ülkeden, Malta, Libya, Sudan, Eritre, Habeşistan ve Somali, daha sonraları bölge sınırları dışına çıkarılmıştır. Bu arada zaman zaman Afganistan ve Pakistan gibi ülkeler de, Ortadoğu Bölgesi içinde varsayıldığı görülmektedir.

Bugün için, Malta, Libya, Sudan, Eritre, Habeşistan (Etopya), Somali, Afganistan ve Pakistan gibi ülkeler, Ortadoğu Bölgesi'nin yakın çevresi olarak kabul edilmekte ve zaman zaman siyasi bakımdan bu ülkelerden biri veya birkaçı bölge içinde sayılabilmektedir.

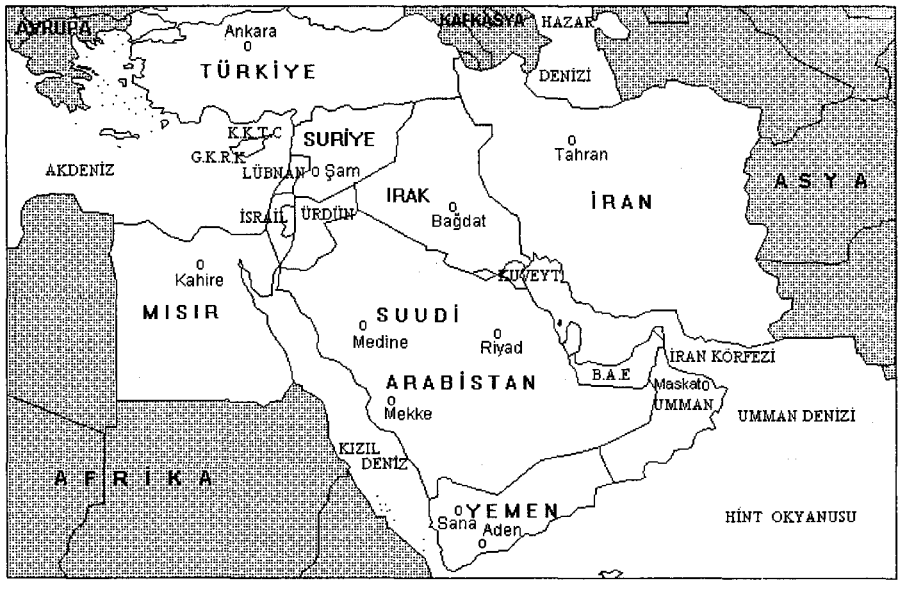
Bugün Ortadoğu bölgesinin ve ülke sınırlarının çizilmesinde, baş rolü süper güçler oynamışlardır. Bölge ve ülke sınırlarında zaman zaman değişimler yaşanmaktadır. Söz konusu bu değişimler, Batılı ülkelerin bölgeye bakış açılarındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Örneğin Dünya Hakimiyeti'ne soyunmuş olan ve kendini tek süper güç olarak gören A.B.D., Ortadoğu bölgesinin sınırlarını, Kuzeybatı Afrika kıyılarından Pakistan'a kadar geniş tutar. Rusya, Ortadoğu bölgesinin sınırlarını dar alanlı olarak düşünürken, İngiltere ise, bugün de genel olarak kabul edilen sınırları çizer. İngiltere; bölgenin sınırlarını çizerken özellikle petrolü ön planda tutar.

Ortadoğu bölgesi, harita üzerinde ise, batı-doğu doğrultusunda uzunluğu yaklaşık 4.900 km.yi, kuzey-güney doğrultusunda genişliği 3.100 km.yi bulan bir dikdörtgeni oluşturmaktadır. Ortadoğu ülkelerinin yüzölçümü ise, yine harita üzerinde 5.178.000 km^2. kadardır. Bugün için Ortadoğu bölgesinde 18 ayrı devlet bulunmaktadır. Bu devletler şunlardır; Türkiye, İran, Irak, Suriye, Suudi Arabistan, Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kıbrıs Rum Kesimi, Mısır, Ürdün, Lübnan, Filistin, İsrail, Kuveyt, Bahreyn, Katar, Birleşik Arap

Emirlikleri, Umman ve Yemen.

Bugün için, bu 18 ülkenin toplam yüzölçümleri 7,3 milyon km².yi aşar. Ayrıca bölgede 285 milyona yakın insan yaşar. Bölgenin genel özelliği "sıcak ve kurak" oluşudur. Bu özellik doğal bitki örtüsüne ve tarımına büyük ölçüde etkilemiş ve önemli bir su sorununu ortaya çıkarmıştır.

ORTADOĞU'NUN SİYASİ HARİTASI

Türkiye, Ortadoğu Ülkeleri arasında, yüzölçümü büyüklüğü bakımından Suudi Arabistan, İran ve Mısır'dan sonra dördüncü sırada, nüfus bakımından İran'dan sonra ikinci sırada yer alır. Bölge toplam yüzölçümünün % 11'ini Türkiye toprakları teşkil eder. 1995 Nüfusu itibariyle toplam nüfusun % 22,5'ini Türkiye oluşturmaktadır. Ancak Türkiye'nin payı, 2010'da % 20,4'e, 2020'de ise % 19,1'e düşeceği tahmin edilmektedir. Şüphesiz bu düşüş, diğer Ortadoğu Ülkelerinin nüfuslarının daha hızlı artış göstermesinden ve Türkiye'de nüfus planlaması uygulanmasından kaynaklanacaktır. Buna rağmen, Türkiye; nüfus bakımından ikinci büyük ülke olma özelliğini koruyacaktır.

Tablo 9. Ortadoğu Ülkelerinin Yüzölçümü Bakımından Sıralanışı

ÜLKENİN ADI	YÜZÖLÇÜMÜ (KM^2.)	1995 (BİN KİŞİ)	2010 (BİN KİŞİ)	2020 (BİN KİŞİ)
S. Arabistan	2.240.000	18.730	31.198	43.255
İran	1.638.057	64.625	88.231	104.282
Mısır	997.739	62.360	80.689	92.350
Türkiye	814.578	63.405	81.790	93.362
Yemen	531.869	14.728	26.504	37.449
Irak	435.052	20.644	34.545	46.260
Umman	306.000	2.125	3.576	4.782
Suriye	185.180	15.452	25.768	34.309
Ürdün	88.946	4.101	6.112	7.529
B. Arap E.	77.700	2.925	4.873	6.080
İsrail	20.700	5.143	6.242	6.935
Kuveyt	17.818	1.817	3.160	3.560
Katar	11.427	534	660	735
Lübnan	10.230	3.696	4.973	5.748
Kıbrıs	9.224	737	829	883
Bahreyn	695	526	759	870
TOPLAM	7.385.215	281.548	399.909	488.389
Türkiye % si	11,0	22,5	20,4	19,1
Dünya Genel Toplam	136.003.696	5.734.106	7.026.729	7.911.776
Dünya % si	5,4	4,9	5,6	6,1

Türkiye, coğrafi özellikleri bakımından, bugün Ortadoğu bölgesinin en önemli bir ülkesidir. Türkiye; Avrupa'nın sanayileşmiş ülkeleri ile Asya'nın geleneksel yapıdaki ülkeleri ve Ortadoğu'nun zengin petrollere sahip ülkeleri arasında kavşak noktasında yer alır. Gerek fiziki açıdan ve gerekse sosyo-ekonomik bakımdan, bu birbirinden farklı üç kıtanın ülkelerini birbirlerine en kısa yoldan birleştirme ve kaynaştırma özelliğine sahiptir. İşte bu özelliği ile Türkiye, Avrupa Birliği'ne üye olmak istemesi yanında, özellikle daha avantajlı olan Ortadoğu Ekonomik Topluluğunun kurulması için büyük çaba sarf etmelidir. Çünkü böyle bir topluluk, Türkiye için çok büyük yarar-

lar sağlayacağı bilinmektedir. İşte bundan dolayıdır ki, Türkiye'yi yönetenler gerçekleri görmek zorundadır. Olması mümkün olamayacak birlik sevdalarına kapılmadan, daha kolay gerçekleştirilebilecek ve Türkiye için daha yararlı olacak birliklere yönelmek en akılcı iş olsa gerektir.

4. İSLÂM DÜNYASI VE TÜRKİYE

İslâm Dünyası'ndaki değişim ve gelişmeler çok hızlı bir şekilde cereyan etmektedir. Bu sebeple, İslâm ülkelerinin sayısını kesin olarak tespit etmek oldukça güçtür. Kanadalı Bilim adamı Dr. Thomas Ballantine Irving, "İslâm Dünyası" adlı eserinde şunları yazmaktadır; "İslâm dünyasında durağanlık sona ermiştir; büyümekte ve değişmekte, bunların ötesinde nüfusu artmaktadır. İslâm uluslarının bir çoğu artık bağımsızdır ve kendi kaderlerinin efendisi durumundadırlar."

Irving şöyle devam ediyor; "Dünya, İslâmı anlamak zorundadır; çünkü o güçlü bir değerler sistemine sahiptir ve bunlar dünya nüfusunun büyük bir parçası için hareket tarzının temeli görmektedir. İslâm insicamlı bir uygarlık ve kültürdür... Bugünün İslâm dünyası yalnızca Avrupa'nın değil aynı zamanda Sovyetler Birliği'nin yumuşak karnını büyük ölçüde kucaklayan geniş bir şerit üzerinde Atlantik'teki Fas'tan, Pasifik'teki Endonezya'ya kadar uzanmaktadır." Batı'nın İslâm dünyasına bakış açısını ise Irving şu cümlelerle özetlemektedir; "Batı'nın İslâm'a ilişkin planı öteden beri Müslümanların zenginliklerini sömürmek ve ülkeleri bölünmüş bir halde tutmak olmuştur."

Bugün İslâm Dünyası içinde, 54 bağımsız İslâm Ülkesi vardır. Ayrıca 22 ülke, bağımsızlık mücadelesi içindeler. Bunlar da bağımsızlıklarına kavuşurlarsa, İslâm Ülkelerinin sayısı, 73'ü bulacaktır. Tüm bu ülkeleri, dünya coğrafyası üzerinde baktığımızda, hepsinin Eski Kara kütlelerinin orta bölümünde yer aldığını görürüz. Yani Asya-Afrika-Avrupa kıtalarının merkezi konumunu oluşturan bu çok geniş bölge; matematik konum olarak yaklaşık, 20 derece batı, 120 derece doğu boylamları ile 16 derece güney, 48 derece kuzey enlemleri arasında kalır. Kuzey-güney doğrultusundaki genişlik 64 derecelik enleme tekabül eder ki, ortalama 7100 km.dir. Doğu -batı doğrultusunda ise, 140 derece boylam farkı vardır ki, bu da 560 dakikalık (9 saat 20 dakika) bir zaman farkıdır. Türkiye ise, yaklaşık 26°-45° doğu

boylamları ile 36°-42° kuzey enlemleri arasında yer alır. Doğudan batıya 76 dakikalık bir zaman farkı vardır.

54 İslâm ülkesinin toplam yüzölçümleri 31.095.994 km².yi bulur. 1995 yılı itibariyle toplam nüfusları 1.163 milyon kadardır. Mevcut nüfus artış hızı ile 2010 yılında 1.845 milyon, 2020 yılında 2.223 milyona ulaşacaktır. 54 İslâm Ülkesi'nin toplam yüzölçümleri, dünya ülkeleri yüzölçümünün ancak % 22,8'ini oluşturuyor. Nüfus olarak, 1995'de % 20,2'sini teşkil ederken, gelecekteki oranının arttığı görülüyor. Bu oran, 2010 yılında % 23,3, 2020 yılında ise % 25,3'e ulaşacak.

Öte yandan, bugün diğer ülkelerde de, İslâmiyet'in hızlı bir şekilde yayıldığını görmekteyiz. Yine bugün için A.B.D'de 5 milyondan fazla Müslüman vardır. Asya ülkelerinden Hindistan'da 99 milyon, Çin'de 28 milyon, Avrupa ülkelerinden Fransa'da ve Almanya'da 2'şer milyondan fazla Müslüman yaşamaktadır.

Bugün, dünyamızda 1,5 milyar dolayında Müslüman yaşıyor. Bu da, dünya nüfusunun % 30'u demektir.

Tablo 10. İslâm Ülkelerinin Yüzölçümü Büyüklüğüne Göre Sıralanışı, Bağımsızlık Tarihleri ve Başkentleri.

ÜLKENİN ADI	BAĞIMSIZLIK TARİHİ	YÜZÖLÇÜMÜ (KM².)	BAŞKENTİ
Kazakistan	16.12.1991	2.717.300	Astana
Sudan	01.01.1956	2.503.890	Hartum
Cezayir	05.07.1962	2.381.741	Cezayir
Arabistan	23.09.1932	2.240.000	Riyad
Endonezya	17.08.1945	1.919.317	Cakarta
Libya	24.12.1951	1.757.000	Trablusgarb
İran	07.10.1906	1.638.057	Tahran
Nijer	30.08.1960	1.287.000	Niamey
Çad	11.08.1960	1.284.000	N'Djamena
Mali	22.09.1960	1.248.574	Bamako
Moritanya	26.11.1960	1.030.700	Nouakchott
Mısır	28.02.1922	997.739	Kahire
Nijerya	01.10.1960	923.768	Lagos

Pakistan	14.08.1947	879.811	İslâmabad
Türkiye	29.10.1923	814.578	Ankara
Afganistan	19.08.1919	652.225	Kâbil
Somali	11.07.1960	637.000	Mogadişu
Yemen	01.12.1918	531.869	Sana
Türkmenistan	27.10.1991	488.100	Aşkâbad
Kamerun	01.01.1960	475.442	Yaounde
Fas	02.03.1956	458.730	Rabat
Özbekistan	31.08.1991	447.400	Taşkent
Irak	03.10.1932	435.052	Bağdat
Malezya	31.08.1957	330.442	Kuala Lumpur
Umman	20.12.1951	306.000	Maskat
Burkina Faso	05.08.1960	274.400	Ouagadougou
Gabon	17.08.1960	267.667	Libreville
Gine	02.10.1958	245.857	Conakry
Uganda	09.10.1962	241.040	Kampala
Kırgızistan	31.08.1991	198.500	Bişkek
Senegal	20.08.1960	196.712	Dakar
Suriye	17.04.1946	185.180	Şam
Tunus	20.03.1956	164.150	Tunus
Bangladeş	26.03.1971	148.383	Dakka
Tacikistan	09.09.1991	143.100	Duşanbe
Benin	01.08.1960	112.680	Porto-Novo
Ürdün	25.05.1946	88.946	Amman
Azerbaycan	30.08.1991	86.600	Bakü
Bir. Arap E.	02.12.1971	77.700	Abu Dabi
Sierra Leone	27.04.1961	71.740	Freetown
Bosna-Hersek	03.03.1992	51.129	Saraybosna
Gine-Bissau	10.09.1974	36.125	Bissau
Arnavutluk	28.11.1912	28.748	Tiran
Cibuti	27.06.1977	23.200	Cibuti

Kuveyt	19.06.1961	17.818	Kuveyt
Katar	03.09.1971	11.427	Doha
Gambia	18.02.1965	10.689	Banjul
Lübnan	26.11.1941	10.230	Beyrut
Filistin	İsrail İşgâli	6.263	Kudüs
Brunei	01.01.1984	5.765	Bandar Seri Begawan
Kıbrıs Türk C.	15.11.1983	3.355	Lefkoşe
Komorolar	06.07.1975	1.862	Moroni
Bahreyn	15.08.1971	695	El-Manama
Maldivler	26.07.1965	298	Male
Genel Toplam	-	**31.095.994**	
Dünya Genel Toplam		**136.003.696**	

Yeraltı kaynakları incelendiğinde, görülür ki, İslâm Dünyası; muazzam bir servete sahiptir. Dünya petrol rezervleri (kaynakları)'nin %66'sı Ortadoğu'da yer alan İslâm Ülkelerinin elinde bulunuyor. Diğer İslâm Ülkeleri ile birlikte, dünya petrolünün %70'den fazlası, İslâm Dünyası'nın elindedir. Öte yandan, İslâm Ülkeleri; uranyum,demir, bakır, kurşun, çinko, gümüş, elmas gibi çok çeşitli zengin maden kaynaklarına sahiptirler.

Tablo 11. İslâm Ülkelerinin 1995 Yılı Nüfusuna Göre Sıralanışı, Yüzölçümleri ve Gelecekteki Nüfusları.

ÜLKENİN ADI	YÜZÖLÇÜMÜ (KM^2.)	1995 NÜFUSU (BİN KİŞİ)	2010 NÜFUSU (BİN KİŞİ)	2020 NÜFUSU (BİN KİŞİ)
Endonezya	1.919.317	203.583	250.033	276.474
Pakistan	879.811	131.541	195.108	251.330
Bangladeş	148.383	128.094	176.902	210.248
Nijerya	923.768	101.232	161.969	215.893
İran	1.638.057	64.625	88.231	104.282
Türkiye	814.578	63.405	81.790	93.362
Mısır	997.739	62.359	80.689	92.350
Sudan	2.503.890	30.120	46.167	58.090

Fas	458.730	29.168	38.442	44.519
Cezayir	2.381.741	28.539	38.479	44.783
Özbekistan	447.400	23.089	30.380	35.422
Afganistan	652.225	21.251	38.516	49.570
Irak	435.052	20.643	34.545	46.260
Malezya	330.442	19.723	26.589	31.681
Uganda	241.040	19.573	24.584	29.882
S. Arabistan	2.240.000	18.729	31.198	43.255
Kazakistan	2.717.300	17.376	18.794	19.404
Suriye	185.180	15.451	25.768	34.309
Yemen	531.869	14.728	26.504	37.449
Kamerun	475.442	13.521	21.165	28.329
Burkina Faso	274.400	10.422	14.478	18.123
Mali	1.248.574	9.375	14.966	20.427
Nijer	1.287.000	9.280	15.311	21.148
Senegal	196.712	9.007	14.318	19.127
Tunus	164.150	8.879	11.050	12.413
Azerbaycan	86.600	7.789	8.995	9.689
Somali	637.000	7.347	12.588	16.832
Gine	245.857	6.549	9.303	11.664
Tacikistan	143.100	6.155	8.619	10.429
Çad	1.284.000	5.586	7.680	9.396
Benin	112.680	5.522	8.955	11.920
Libya	1.757.000	5.248	8.913	12.391
Kırgızistan	198.500	4.769	5.810	6.490
Sierra Leone	71.740	4.753	7.041	9.036
Ürdün	88.946	4.100	6.112	7.529
Türkmenistan	488.100	4.075	5.277	6.116
Lübnan	10.230	3.695	4.973	5.748
Arnavutluk	28.748	3.413	4.016	4.424
Bosna-Hersek	51.129	3.201	3.671	3.685

Birleşik Arap E.	77.700	2.924	4.873	6.080
Moritanya	1.030.700	2.263	3.630	4.859
Filistin	6.263	2.238	8.200	10.100
Umman	306.000	2.125	3.576	4.782
Kuveyt	17.818	1.817	3.160	3.560
Gabon	267.667	1.155	1.445	1.675
Gine-Bissau	36.125	1.124	1.579	1.925
Gambia	10.689	989	1.561	2.073
Bahreyn	695	575	759	870
Komorolar	1.862	549	919	1.249
Katar	11.427	533	660	735
Cibuti	23.200	421	588	751
Brunei	5.765	292	410	490
Maldivler	298	261	423	554
Kıbrıs Türk C.	3.355	176	206	220
GENEL TOPLAM	31.095.994	1.163.385	1.639.918	2.003.402
Dünya Genel Toplam	136.003.696	5.734.106	7.026.729	7.911.776
54 ülke Dünya % si	22,8	20,2	23,3	25,3

Tablo 12. İslam Dünyası ve Türkiye, Yüzölçümleri ve Nüfusları Karşılaştırması.

ÜLKENİN ADI	YÜZÖLÇÜMÜ (KM^2)	1995 NÜFUSU (MİLYON)	2010 NÜFUSU (MİLYON)	2020 NÜFUSU (MİLYON)
Türkiye	814.578	63	81	93
54 İslâm Ülkesi	31.095.994	1.163	1.845	2.223
Türkiye % si	2,6	5,4	4,4	4,1

Coğrafi konum itibariyle, Türkiye; İslâm ülkeleri arasında önemli bir yere sahiptir. Türkiye, İslâm ülkelerinin Avrupa ve Amerika'ya açılan bir kapısı gibidir. Türkiye, Avrupa-Asya ve Afrika kıtalarının birleştiği konumda yer almaktadır ve farklı toplumları, dinleri, milletleri ve kıtaları birbirine kenetleyen bir özelliğe sahiptir.

İslâm dünyası içinde Türkiye, elverişli doğal şartlara sahiptir. Bazı İslâm Ülkelerinin toprakları çöller ile bazılarının ise ekvatoral yağmur ormanları ile kaplı iken, Türkiye orta kuşakta yer almakta ve dört mevsim yaşanmaktadır.

Türkiye ise; yüzölçümü 814.578 km^2.dir. Bu yüzölçümü ile Türkiye, İslâm ülkeleri arasında 15. sırada yerini almaktadır. 1995 nüfusu 63 milyon kadardır. Bu değerle Türkiye; Endonezya, Pakistan, Bangladeş, Nijerya ve İran'dan sonra 6.sırada bulunmaktadır. 2010 yılında 81 milyon, 2020 yılında ise 93 milyon nüfusa sahip olacağı beklenmektedir. Bu değerler de göstermektedir ki, Türkiye; 54 İslâm ülkesinin yüzölçümün % 2,6'sını teşkil ederken, 1995 nüfusunun % 5,4'ünü oluşturmaktadır. Gelecekteki nüfus bakımından Türkiye'nin payı biraz düşecek ve 2010'da % 4,4, 2020'de % 4,1 olacaktır. Bunun başlıca sebebi, Türkiye'de uygulanmakta olan nüfus planlaması çalışmalarıdır.

Türkiye'nin en büyük şehri İstanbul'un nüfusu bugün (2002), 10 milyonu aşmıştır. Bu nüfusu ile İstanbul, Kahire gibi Ortadoğu'nun en kalabalık bir şehri olma özelliğine sahiptir. Avrupa ile Asya'nın birleştiği dar bir boğazın her iki yakasında kurulmuş olan İstanbul, aynı zamanda kıtalar arası bir şehirdir. İstanbul, geçmişte (tam 470 yıl) İslâm Dünyası'nın kültürel, siyasal ve ekonomik merkezi durumundaydı. Bu özelliğini bugün de, kısmen korumaktadır.

Türkiye, bir İslâm Ülkesidir. Çünkü üzerinde yaşayan 65 milyon insanın % 99,8'i Müslümandır. Bu değerle, İslâm Ülkeleri arasında ilk sıralarda yerini alıyor. Geçmişten bugüne, daima önemli bir İslâm ülkesi olan Türkiye, gerek doğal ve gerekse beşeri ve ekonomik bakımdan İslâm Dünyası ile sıkı bir ilişki içindedir. Bu ilişkiyi zayıflatmak ya da yok etmek mümkün değildir.

5. BALKAN ÜLKELERİ VE TÜRKİYE

Dünya Siyasî Haritası'nda sorunlar yumağı olarak görülen Balkanlar, Avrupa kıtasının güneydoğusunda yer alan bir yarımadadır. Balkan adı 19. yüzyıl başlarından beri kullanıla gelmekte ve "Sık ormanlarla kaplı sıradağ ya da çalılıklarla kaplı engebeli arazi" anlamlarına gelmektedir.

Yarımadanın doğusu, batısı ve güneyi denizlerle çevrilidir. Kuzey sınırını çizmek hayli zordur. Bir sınırlandırmaya göre; Tuna nehri ve onun kolu Sava

ırmağı esas alınmıştır. Buna göre de 505.000 km^2'lik bir sahayı kaplıyor. Başka bir görüşe göre de; Yugoslavya ve Romanya ülkelerinin kuzey sınırları ölçü olarak alınmıştır. Buna göre de toplam 788. 685 km^2'lik bir yüzölçüme sahiptir. Bir diğer sınırlandırma ise; Osmanlı Devleti'nin, Avrupa'daki Hıristiyan dünyası ile çizdiği sınır olarak biliniyor. Balkan adının Türkçe bir kelime olduğu ve bu adın Türkler tarafından verildiği göz önünde tutulursa, son görüş en geçerli bir ayrım olarak kabul edilir. Ve bugün Balkan yarımadası üzerinde; Türkiye'nin Avrupa'daki toprakları ile birlikte, Arnavutluk, Bulgaristan, Yunanistan, Yugoslavya (Bugün artık bu adla bir devlet yok) ve Romanya ülkeleri yer almaktadır.

Orhan Gazi, oğlu Süleyman Paşa komutasındaki kuvvetleriyle 1356 yılında Rumeli'ye geçmiştir. Bu tarih ile birlikte, Balkan Yarımadası halkı Türkler ile tanışmaya başlamıştır. İstanbul'un fethi ile Balkanlardaki Osmanlı hakimiyeti kemale ermiştir. 1526 Mohaç zaferiyle birlikte, Balkanlarda en geniş sınır çizilmiştir. Ve bu topraklar 5 yüzyıl boyunca, Osmanlı Devleti'nin bir parçası olmuştur. Tarihi kayıtlara göre, Balkanlarda o dönemde yaşayan nüfusun %75'ini Müslüman nüfus oluşturuyor. 5 yüzyıl devam eden huzur ortamı, 1803'te Sırpların, 1821'de Yunanlıların ayaklanması ile birlikte bozulmuştur.

5.1 BATI TRAKYA SORUNU VE TÜRKİYE

Trakya; Güneydoğu Avrupa'da, kuzeyinden Tuna, batısında Vardar nehirleri, kuzeydoğudan Karadeniz ve güneyden Ege ve Marmara denizleri ile sınırlanan coğrafî bölgeyi içermektedir. Bugün için bu bölge toprakları; Türkiye, Bulgaristan ve Yunanistan ülkeleri içinde yer almaktadır. Trakya topraklarının 23.764 km.^{2}'si Türkiye'de, 61.938 km.^{2}'si Bulgaristan'da, 8.545 km.^{2}'si Yunanistan'da olmak üzere, toplam yüzölçümü 94.247 km.^{2}'yi bulmaktadır. Yine bu bölgede, bugün; 5.089.197'si Türkiye'de, 5.279.860'ı Bulgaristan'da, 345.220'si Yunanistan'da olmak üzere, toplam 10.714.277 kişi yaşamaktadır.

Batı Trakya hakkında verilen bu değerler, Yunan makamlarının verdiği bilgilerdir. Oysa gerçek değerler oldukça farklıdır. Batı Trakya için gerçek değerler ise şöyledir; Yüzölçümü 17.993 km^2, nüfusu ise 768.500 kişiyi aşar.

BATI TRAKYA'NIN HARİTASI

Trakya'nın toprakları, farklı üç siyasi üniteye ayrılmıştır. Bunlar Türkiye Trakya'sı, Bulgaristan Trakya'sı ve Yunanistan Trakya'sı. Türkiye Trakyası'na Doğu Trakya, Bulgaristan ve Yunanistan Trakyası'na ise Batı Trakya adı verilir.

Trakya'nın doğal yapısı daha ziyade düzlük alanlardan oluşur. Bölgede Istranca dağları ile Rodop dağlık kütlesi engebeli arazileri teşkil eder. Trakya'nın çok geniş yer tutan ovalarını, Meriç ve kolları Ergene, Tunca, Marica ile Mesta (Karasu) ve Struma (Karasu) ırmakları sulamaktadır. Rodop

ve Istranca dağlarının güneyinde, İstanbul boğazından Selanik yakınlarına kadar devam eden alçak kıyı ovası, doğal olarak aralıksız devam eder. Söz konusu bu ovaya Trakya Ovası adı verilir. Diğer bir ayrıma göre de, Trakya bölgesi denilince Rodop ve Istranca dağlarının güneyinde kalan düzlük alanları içermektedir. Türkiye'de kalan Ergene Ovası'na Doğu Trakya, Yunanistan'da yer alan Gümülcine Ovası'na da Batı Trakya denmektedir.

Bulgaristan Trakyası'nda yaşayan Türkler'e bölgenin Balkanlar ile Rodop dağları arasında kalmasından ötürü Balkan Türkleri denilirken, Rodop dağlarının güneyindeki Yunanistan topraklarında yaşayan Türkler'e de Batı Trakya Türkleri adı verilmektedir. Siyasî platformda da kabul gören bu görüş, doğal şartlar bakımından da uyum göstermektedir. Batı Trakya, Lozan Barış Antlaşmasından bugüne kadar, Müslüman Türk'ün daima kanayan bir yarası halindedir.

Batı Trakya, bugün Yunanistan'ın bir yönetim bölgesidir. Söz konusu bu yönetim bölgesinin adı Thraki'dir. Thraki yönetim bölgesi, Evros (Meriç), Rodopi (Rodop) ve Ksanthi (İskeçe) illeri ile Samothraki (Semadirek) adasından oluşur. Bölgenin merkezi, Komotini (Gümülcine) şehridir. Dikkat edilirse, tüm bu isimler Rumca olarak değiştirilmiştir. Oysa Batı Trakya bölgesindeki, tüm dağların, tepelerin, nehirlerin, köylerin, semtlerin ve şehirlerin adları, hep Türkçe'dir.

Doğal coğrafyası ile Batı Trakya, insan yaşamı için en elverişli bölgelerden biridir. Güneyden kuzeye doğru, kıyı ovası, plato ve Rodop dağlık kütlesi olarak üç coğrafî ünite seçilir. Güneyde Akdeniz iklim şartları hüküm sürerken, dağlık bölgelerde karasal iklim şartları görülür. Kıyı kesimindeki verimli topraklar, plato ve dağlık alanlardaki doğal otlaklar, her şeyden önemlisi elverişli iklim şartları, bölgenin çok önemli tarım ve hayvancılık potansiyelinin olduğunu ortaya koyar.

Batı Trakya'da yer alan Gümülcine, Ferecik ve Dimetoka kazalarının tapu tahrir defterlerine göre; üç kazada, 1485-1519 yıllarında tahminen toplam 38.750 kişi yaşıyordu ve bunun % 89'unu Müslüman Türkler (34.324) teşkil ediyordu. 1530 yıllarında ise, toplam nüfus 62.550 olarak tespit edilmiş ve bunun % 75'inin Müslüman Türk olduğu belirtilmiştir.

Ali Cevad'ın Osmanlıca Coğrafya Lügatı'nda ise, 1897-1898 yıllarında Batı Trakya'da Gümülcine Livası mevcut olup, Söz konusu bu liva, 7 kazadan (Gümülcine, İskeçe, Ahi Çelebi, Sultanyeri, Eğridere, Ropçor ve Daridere) mürekkepti ve livada 41 adet nahiye, 670 kadar köy bulunmakta idi.

Gümülcine Livası'nın toplam nüfusu ise 245.072 kişi kadardı. Bu toplam nüfusun % 85'i Müslüman Türk (206.914), gerisi gayri Müslim (20.671 Bulgar, 15.241 Rum, 913 Kıpti, 739 Yahudi, 360 Ermeni, 235 Ecnebi) insanlardan oluşuyordu.

1920 yılına gelindiğinde, bölgede; 285.187 Türk, 65.411 Yunan, 33.508 Bulgar, 3581 Yahudi ve 966 Ermeni olmak üzere toplam 388.653 kişi yaşıyordu ve bunların % 73'ünü Türkler teşkil ediyordu. 1961 yılında Yunanistan'da yapılmış olan Genel Nüfus sayımları sonuçlarına göre, Batı Trakya'da; toplam 376.755 kişi mevcut olup, bunun % 42'sini (170.000) Müslüman Türkler oluşturmaktaydı. Baskı sonucu dinlerini belirtmeyen ve Ortodoks Gagavuz Türklerinin sayıları da (64.134) bu değere ilave edilirse, Türklerin payı % 62'ye ulaşıyordu.

Ana Britannica'nın 1997 yıllığında, Yunanistan'ın toplam nüfusu 10.493.000 kadardır. Ülkenin toplam nüfusunun % 0,9'unu Türkler, % 0,6'sını Arnavutlar ve % 1,5'ini Makedonlar oluşturur. Dini yapı olarak, ülke nüfusunun % 1,5'ini Müslümanlar teşkil eder. Buna göre, Yunanistan'da; 94.437 Türk, 62.958 Arnavut, 157.395 Makedon yaşamaktadır. Türklerin tamamı, Makedon ve Arnavutların bir kısmı Müslümandır. Ülkede yaşayan Müslümanların sayısı 157.395 kişi kadardır.

1923 Lozan Barış antlaşmasına göre, İstanbul Rumlarına karşılık, Batı Trakya Türkleri, tüm azınlık haklarından eşit şekilde faydalanacaklardır. Ancak bu antlaşma, tek taraflı olarak, sürekli Yunanistan lehine işletilmiştir. Başta, 1920 yıllarında 285.187 olan Türk nüfusu, 1961'de 170.000, 1994'de ise 90.000 olarak ilan edilmiştir. 1920'deki nüfus esas alındığında ve Türkiye'nin yıllık nüfus artış oranı bölge için uygulandığında, Batı Trakya'da bugün 1,3 milyondan fazla Müslüman Türk'ün bulunması gerekirdi. Oysa, durum tamamen tersine seyretmiştir. Mevcut nüfus kat kat düşürülerek, bugün 90.000 olarak ilan edilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin yetkilileri de, Yunanistan'a bunun hesabını bir türlü soramamaktadır. Peki, 1 milyonu aşkın Türk'ün akıbeti ne olmuştur? Acaba bugün Batı Trakya Türkleri'nin hayat şartları, İstanbul Rumları ile eşit düzeyde midir?

Yunanistan, Batı Trakya Türk Yurdu'nda, 1923'den bu yana tasfiye etme ve yok etme çabası içersindedir. Bu tasfiye; kültür yolu ile, Öldürme yolu ile yok etme, polis kuvvetiyle mecburi yunanlaştırma, Kamplarda mecburi ikamete tutarak açlık ve işkenceyle öldürme, sudan bahanelerle yurtdışına (özellikle Türkiye'ye) sürgün etme gibi yollarla gerçekleşmektedir. Son

yıllarda, Batı Trakya'nın yayla, köy şehirlerinde 100'den fazla kreş açılmış, Ortodoks misyonerleri tarafından yürütülen eğitim ile, 3 ile 6 yaş arası tüm Türk çocuklarının bu kreşlere devam etmesi zorunlu kılınmıştır. 1923-1960 arasında ise, 148.156 Türk asimile edilmiştir.

Öte yandan Batı Trakya Türkleri'ne inşaat ve tamir izni verilmemekte, ellerinde mevcut arazi sürekli olarak alınmaktadır. 1960'lı yıllarda, 2.650 km^2'lik bir arazi "Askerî Bölge" ilan edilmiş ve 70.000'den fazla Türk yurtlarından sürülmüştür. 1978-1984 yılları arasında, çeşitli nedenlerle, 19.300 dönüm arazi kamulaştırılmıştır. Kamulaştırma işlemleri, fırsat bulundukça devam ettirilmektedir. Yunan yetkilileri, Batı Trakya Türkleri'nin seçtikleri milletvekillerini ve müftülerini tanımamaktadır. Hatta seçilmiş olanları, hapse mahkum etmektedir.

Hemen belirtelim ki, bütün bu olaylar, birer kınama veya nota ile geçiştirilmiştir. Oysa Lozan Antlaşmasına göre, Batı Trakya Türkleri'nin hakları ile İstanbul Rumları eşit tutulmuştur. Türkiye'de Rumların dini liderleri, en üst düzeydeki Türk yetkilileri ile büyük törenlerle görüşme yaparken, Batı Trakya Türkleri'nin dini liderleri hapse atılmaktadır. Kınama ve notalarla yola gelmeyen ve bundan sonra da bu tutumundan zerre kadar taviz vermeyecek olan Yunanistan'a; Türkiye, artık gerçek tavrını almalıdır. Eğer Türkiye, dış politikasında kararlı ve kalıcı bir tutum sergilerse, Yunanistan'ın tutumu mutlaka değişecektir.

5.2. BOSNA-HERSEK SORUNU VE TÜRKİYE

Yugoslavya, Kuzeybatıdan İtalya, kuzeyden Avusturya ve Macaristan, kuzeydoğudan Romanya, doğudan Bulgaristan, güneyden Yunanistan ve Arnavutluk, batıdan ise Adriyatik Denizi ile çevriliydi.

Yugoslavya, genelde dağlık bir ülkedir. Batısı ve güneyi ile orta bölümleri, güneydoğu-kuzeybatı istikametinde uzanan Dinar dağ sıralarıyla kaplıdır. Kuzeydoğu ve doğudan Tuna nehri ve yan kollarının yer aldığı ovalar vardır. Arazinin genelde çok engebeli ve dağlık oluşu, bölgede geçmişten bugüne kadar siyasi birliğin kurulmasını engellemiştir. Yeryüzü şekillerinde görülen bu karmaşalık, siyasi yapıda da göze çarpmakta ve birbirinden çok farklı uygarlık ve dinlerin buluşma noktasını oluşturmaktadır. Nitekim ülke topraklarında bugün, 6 federal cumhuriyet (Sırbistan,

Hırvatistan, Bosna-Hersek, Makedonya, Slovenya ve Karadağ) ve iki özerk bölge (Kosova ve Voyvodina) yer almaktadır.

Bosna-Hersek Cumhuriyeti; Yugoslavya'nın 6 federal cumhuriyetinden biridir. 51.129 km^2'lik yüzölçümü ile, Hırvatistan (56.538 km^2) ve Sırbistan (55.968 km^2)'dan sonra üçüncü büyüklükte bir cumhuriyettir. 1989 tahminlerine göre, 4.479.000 nüfusu ile, yine Sırbistan (5.840.000) ve Hırvatistan (4.683.000)'dan sonra üçüncü sıradadır. Batıdan ve kuzeyden Hırvatistan, doğudan Sırbistan ve güneyden Karadağ cumhuriyetleriyle sınırı bulunmaktadır.

Bosna-Hersek'in yeryüzü şekilleri engebeli ve dağlıktır. Ülkenin büyük bir bölümünü oluşturan Karst (kireçtaşı) yaylası, yer yer akarsu vadileriyle yarılmıştır. Bu vadiler içinden Adriyatik denizine dökülen Neretva, Sava'ya kavuşan Una, Vrbas, Bosna, Drina ırmakları akmaktadır. Cumhuriyetin yönetim merkezi Saraybosna, bugün bile Osmanlı şehri özelliğini taşır. Ancak Tito döneminde büyük tahribata uğramıştır. Nitekim 1948'de Saraybosna'da, 22.000 cilt kitabı bulunan büyük bir kütüphane vardı. Bölge'de Müslümanların 22 günlük gazetesi ve bir çok haftalık ve aylık mecmuaları yayınlanıyordu. Ayrıca 147 adet yüksek tedrisat yapan İslâmî medrese vardı. Ancak Tito, bunların büyük bir kısmını kapattı ve Müslümanların büyük bir bölümünü de yurtdışına sürgüne gönderdi. Bugün Türkiye, Amerika, Kuzey Afrika, Kanada, Mısır ve Avustralya gibi dünyanın dört bucağında, muhacir olarak yaşayan Müslüman Yugoslavlar, Tito'nun zulmünden kurtulmak için hicret etmişlerdir.

Bosna-Hersek'te yaşayanların çoğunluğu Boşnak'tır ve müslümandır. Bunların Yugoslavya genelinde toplam nüfusa oranı, % 8.9'dur. Geri kalan % 1.5 kadar Müslüman ise, Karadağ, Kosova ve Makedonya'da yaşar ki, toplam Müslüman nüfus, sürgünler ve katliamlara rağmen 2.5 milyonu aşar.

Bosna-Hersek'in zengin petrol yatakları yoktur ama, Veres'te yer alan demir filizi, dünyanın en zengin yataklarını oluşturur. Bunun için bu bölge (Zenica-Veres), "Yugoslavya'nın Ruhr"u diye nitelendirilmektedir. Yine Bosna-Hersek'te zengin kömür yatakları yer alır. Bu iki madenin varlığı, bölgede demir-çelik sanayiinin gelişmesine imkân hazırlamaktadır. Diğer taraftan akarsular üzerinde kurulmuş olan (Neretva ve Drina) hidroelektrik santrallerinin de, sanayileşmede önemli katkıları vardır. Bugün Sırp top ve roketleri büyük ölçüde tahrip olan Saraybosna şehrinde, dokuma, kağıt, makine ve besin sanayi kolları gelişmiş durumdadır.

BOSNA-HERSEK CUMHURİYETİ'NİN HARİTASI

Ülkedeki siyasi istikrarsızlığın temelinde, tabii olayların yanında beşerî ve iktisadî faaliyetlerdeki farklı özelliklerin de etkisi büyük olmuştur. Çoğunluğu dağlık olan bölge toprakları üzerinde, modern tarım ve hayvancılık yeterince gelişememiştir. Tabii kaynaklardan petrol yetersizdir. Sanayi az gelişmiştir. Bu nedenlerden ötürü, bugün, Avrupa ülkelerinde çalışan yabancı işçilerin büyük çoğunluğunu Yugoslav asıllılar oluşturmaktadır.

Yugoslavya'da yaşayan insanlar en müreffeh ve huzurlu günlerini Osmanlı İmparatorluğu döneminde yaşamışlardır. 1. Kosova Savaşı (1389) ile başlayan fetih hareketi uzun yıllar sürmüştür. Bosna-Hersek'in fethi 1463'te, Belgrat ve çevresinin fethi ise 1526 yılından sonra gerçekleşmiştir. Osmanlı yönetimi, bölgedeki toplulukların farklı yaşayış biçimlerine karışmamıştır. Osmanlı'nın bu hoşgörüsü karşısında, bölge insanları büyük gruplar halinde Müslüman olmuşlardır. Osmanlı yönetiminin 17. yüzyıldan sonra zayıflamaya

başlamasıyla birlikte, bölgede hajdut (haydut) denen Sırp çetelerinin isyanları başladı. Siyasî kargaşa uzun yıllar sürdü. Ve nihayet Osmanlı-Sırp Savaşını müteakip (1878), Bosna-Hersek dışındaki topraklar Sırplara bırakıldı. Bosna-Hersek ise görünüşte Osmanlı vilâyetleri olarak kalmakla beraber, Avusturya'nın yönetimine terk edildi. 1908'de, Avusturya, Bosna-Hersek'i tamamen kendi topraklarına ilhak etti. Haziran 1914'te, Saraybosna'da Principov Mostv köprüsünde, Avusturya-Macaristan tahtının veliahdı Franz Ferdinand'ın bir Sırp milliyetçisi tarafından öldürülmesi, Birinci Dünya Savaşı'nın çıkmasına sebep oldu.

Birinci ve İkinci Dünya savaşları arasında sağlanamayan siyasi birlik, 1946'da Josip Broz Tito önderliğinde federal cumhuriyet kurularak sağlanmaya çalışıldı. Temelde komünist rejime dayanan Tito, Stalin ile arasının açılması sonucu, Yugoslavya'yı Doğu bloğundan kısmen koparark bağlantısız ülkeler arasına soktu. Ve Eylül 1961'de bu ülkelerin zirve toplantısında ev sahipliğini Belgrat üstlendi. Tito'nun Mayıs 1980'de ölmesiyle birlikte siyasi istikrarsızlık yine baş göstererek, günümüze kadar gelindi. Ülkede Sırplar tarafından büyük katliamlar yapıldı. Büyük acıların yaşandığı, Bosna-hersek Savaşı oldu. Bu savaşa Batı Dünyası seyirci kaldı. Ancak Bosna halkı büyük bir sabır ve metanetle mücadele etti. Bağımsızlık Savaşı sonunda, Bosna-Hersek Cumhuriyeti kurulmuştur.

5.3. MAKEDONYA SORUNU VE TÜRKİYE

Tarihte, M.Ö. 4. yüzyılda, Balkan yarımadasında, özellikle Yunanlılar üzerinde hakimiyet kurmuş olan Makedonlar, Slav ırkının bir öbeğini oluşturmakta ve Bulgarca'ya yakın bir dil konuşmaktadırlar. Büyük İskender'in (M.Ö.336-323) zamanında, sınırları Nil ve İndüs nehirlerine kadar genişleyen Makedonya Krallığı, M.Ö. 146 yıllarında Romalılar tarafından yıkılır. Bundan sonra uzun süre, Romalıların bir eyaleti niteliği taşıyan Makedonya, M.S. 4. yüzyıldan itibaren, Gotlar'ın, Hunlar'ın ve Avarlar'ın akınlarına sahne olur. 7. yüzyıldan 11. yüzyıla kadar, Bulgarlar'ın egemenliğinde kalan Makedonya, Bizanslılar'ın eline geçer. 1389'da, Osmanlı hakimiyeti başlangıcına kadar, Bölge; Bizanslılar, Bulgarlar ve Sırplar arasında çekişme konusu olur. Kosova zaferinden (1389) sonra, Yıldırım Han'ın kumandanlarından Timurtaş Paşa tarafından Makedonya toprakları, Osmanlı hakimiyetine girer. Söz konusu bu

hakimiyet, 20. yüzyıl başlarına kadar, yaklaşık 500 yıl sürer.

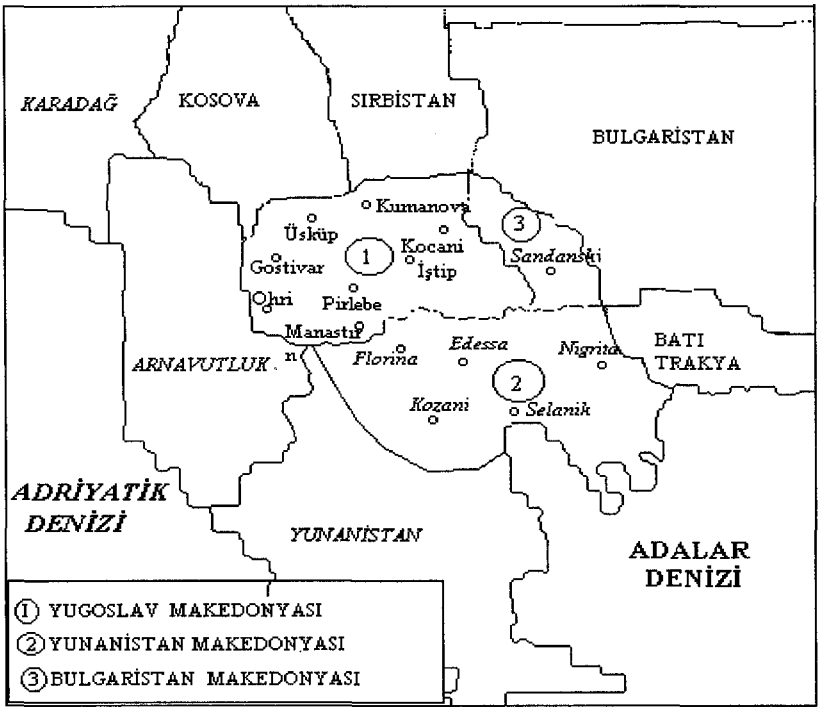
19. yüzyıl ortalarında, Makedonya bölgesinde; Selanik, Kosova, Manastır vilayetleri yer alıyordu. Sırplar'ın, Bulgarların ve Yunanlılardın bölge topraklarında hak iddia etmeye başlamasıyla birlikte, şiddet eylemleri baş gösterdi. 1878 Ayastefonos (Yeşilköy) Antlaşmasıyla, Makedonya'da kısmi bağımsız bir prenslik oluşturuldu. Ancak söz konusu bu prenslik, bölge milletlerin iç çekişmeleri yüzünden istikrarlı olamadı. Bulgarlar, Yunanlılar ve Sırplar arasındaki çekişmeler, 1913 Bükreş Antlaşması ile sonuçlandı. Antlaşma gereği, toplam 66.355 Km^2.lik bir toprağa sahip olan Makedonya; üç millet arasında paylaşıldı.

1913 yılına kadar, Osmanlı toprağı olan Makedonya'da, üç vilayet yer alıyordu. Bunlar, Selanik, Manastır ve Kosova vilayetleriydi. Selanik vilayeti, 1913 yıllarında, toplam 36.000 Km^2.lik bir alanı kaplıyor ve adı geçen vilayette çoğunluğu Müslüman olmak üzere, 1.150.000 insan yaşıyordu. Yönetim merkezi olan Selanik şehri, 75 mahalleden oluşuyordu. Söz konusu bu mahallerde toplam 90.000 nüfus yaşıyor ve bunların 30.000'ini Müslümanlar teşkil ediyordu. Şehirde, 56 cami, 23 tekke, 7 medrese ve kütüphane, 5 matbaa, 16 kilise, 21 sinagog, 1 bedesten, 15 hotel, 27 fabrika ve 1 tiyatro vardı. Vilayetin diğer önemli kasabaları ise; Siroz, Drama, Yenice-i vardar, Karaferiye, Katerina, Vadina, Ortahisar, Taviran, Aynaroz Peteriç, Kavala, Peravişte gibi kasabalardı.

Manastır vilayeti, toplam 29.000 Km^2. lik bir yüzölçüme sahipti. Nüfusu ise, çoğunluğu İslâm olmak üzere, toplam 700.000 kadardı. Yönetim merkezi olan Manastır şehrinin 40.000 kadar nüfusu vardı. Diğer önemli yerleşmeler, Debre-i bâlâ, Görice, Elbasan, Serefiçe, Pirlebe, Ohri, Alasonya, Kerbene, Kozani, Cuma kasabalarıydı.

Kosova vilayeti ise, 33.000 Km^2. yüzölçüme sahip olup, toplam nüfusu 1.085.000 kadardı. Bu nüfusun % 75'den fazlası Müslüman, geri kalanı ise hıristiyandı. Yönetim merkezini oluşturan Üsküp ise, 40.000 nüfuslu bir şehirdi. Vilayet dahilinde, Piriştine, Seniçe, Yenipazar, İpek, Prizzerin, Taşlıca, İştip, Köprülü, Kumanova, Palanga, Koçani, Karatova, Kolaşinzir, Akova, Yeni Varoş, Tergavişte, Borana, Yakova, Gosine gibi kasabalar mevcuttu. Şehir ve kasaba merkezlerinde halkın konuşma dili Türkçe, köylerde ise Arnavutça idi.

MAKEDONYA'NIN HARİTASI

Makedonya toprakları toplam, 98.000 Km².lik bir alanı kaplıyor ve üzerinde 2.935.000 insan yaşıyordu. Bu nüfusun % 75'inden fazlasını da Müslümanlar oluşturuyordu.

Makedonya bölgesinde, demografik yapıdaki değişim, son asrın başlarında çok hızlı olmuştur. Makedonya umumi müfettişi Hüseyin Hilmi Paşa, 1904 yılında, Kosova bölgesi dahil olmak üzere, bütün etnik grupları gösteren bir nüfus sayımı yaptırmıştır. Söz konusu bu sayım sonuçlarına göre, bölgede toplam 2.911.721 nüfus tespit edilmiştir. Bu nüfusun 1.508.507'si Türk ve Müslüman Arnavut, 896.497'si Slav-Makedon, 307.000'i Yunan, 100.717'si Sırp, 99.000'i ise Ulah etnik grubuna dahildir. Söz konusu bu sayımdan 8 yıl sonra (1912), Makedonian Patriotik Organizasyon tarafından ilan edilen bölge nüfusunun etnik dağılımı ise şöyledir; Slav-Makedon 1.250.000, Türk 540.000, Yunan 250.000, Müslüman Arnavut 170.000, Yahudi 85.000, Ulah 70.000 olmak üzere toplam 2.330.000 kişidir. Bu iddiaya göre de,

Makedonya'da 710.000 Müslüman Türk ve Arnavut yaşamaktadır.

Bugün için, Makedonya; üç ayrı bölgeye ayrılmaktadır. Birinci bölge, eski Yugoslavya'nın bir özerk cumhuriyeti olarak bilinir. İkinci bölge (Ege Makedonyası), Yunanistan'ın kuzeyinde ayrı bir yönetim bölgesini oluşturur. Çok az bir kısmını oluşturan Bulgaristan Makedonyası (Pirin Makedonyası) ise, Makedonya'nın kuzeydoğu bölümünü teşkil eder.

Yugoslavya Makedonyası: Yugoslavya Makedonyası (diğer adıyle Doğu Makedonya ya da Vardar Makedonyası), toplam 25.713 Km^2.lik bir alanı kaplar. Nüfusu 1960'larda 1.406.000 kadar iken, 1993 yılında 2.063.000'e yükselmiştir. Bu nüfusun 540.000'ini Müslümanlar, 1.220.000'ini Ortodokslar ve geri kalanını diğer dinlere mensup insanlar oluşturur.

Cumhuriyetin başkenti Üsküp'tür. Üsküp'ün nüfusu ise, 410.000'i aşar. Üsküp, tarihi dönemlerde birkaç kez yıkılmış ve tekrar tekrar imâr görmüştür. Örneğin 1689'da Avusturya birlikleri, kolera salgını yüzünden şehrin tümünü yakmışlardır. Yine 1963'te meydana gelen depremde, şehrin % 80'inden fazlası yerle bir olmuştur. Yaklaşık 1.070 kişinin ölümüne sebep olan bu depremde, 120.000'den fazla ev tamamen yıkılmıştır. Vardar nehrinin her iki yakasında kurulmuş olan şehrin, iş merkezleri nehrin sağ kenarında, hükümet binaları ise sol kenarında toplanmıştır. Eski Yugoslav yönetimi, her ne kadar şehirdeki dini yapıları yıkmaya çalıştıysa da, bugün bile, Üsküp; şehir peyzajında Osmanlı'nın izlerini görmek mümkündür. Kurşunlu Han ve çok sayıda cami, hâlâ dimdik ayaktadır. Öte yandan, Üsküp'te, Osmanlı kültürü ile yoğrulmuş Müslümanların sayısı bir hayli fazladır.

Makedonya Cumhuriyeti'nin doğal güzellikleri çoktur. Başta, Ohri, Prespa ve Doyran gölleri ile Şar dağları, ülkeyi görmek isteyenleri cezbeder.

Yugoslavya'nın dağılmasıyla birlikte, Makedonya Özerk Cumhuriyeti, bağımsızlığını ilan etmiş ve Kasım 1990'da ilk serbest seçimlere gitmiştir. Makedonya; kuzeydeki Sırp-Boşnak-Hırvat çatışmalarından kendisini uzak tutmak istemekteyse de, ülkenin batı bölgelerinde yoğun olarak yaşayan Müslüman Arnavutlar'a karşı düşmanca tutumunu sürdürmektedir. Öte yandan bağımsız bir Makedonya Cumhuriyeti devletini, Yunanistan uluslararası platformlarda tanımamaktadır. Buna rağmen, Makedonya Cumhuriyeti, diğer Makedonlar'la (Pirin ve Ege) birleşme arzusundadır. İşte bu arzusu, Bulgaristan'ı ve Yunanistan'ı rahatsız etmektedir.

Cumhuriyetin ekonomik bakımdan gelişmişlik düzeyi, diğer Yugoslavya

cumhuriyetlerinin altındadır. Tarım ve hayvancılığın önemli bir uğraşı olduğu ülkede, pirinç, tütün ve çeşitli sebze türleri yetiştirilir. Makedon halkının çoğu, tarımla uğraşır. Bu yüzden, Makedonlara "Bahçıvan Halk" da denir. Ülkede; demir, kurşun, çinko, nikel gibi maden yatakları da işletilmekte ve bu madenlere dayalı sanayi tesisleri de kurulmaktadır.

Yunanistan Makedonyası: Yunanistan Makedonyası, 3 ayrı coğrafî bölgeden oluşur. Batı Makedonya (8.319 km^2), Orta Makedonya (15.858 Km^2.) ve Doğu Makedonya (9.823 Km^2.) . Toplam 34.356 Km^2. lik bir yüzölçüme sahip olan Yunanistan Makedonyası'nın toplam nüfusu, 1960'larda 1.887.700 kişi kadarken, 1993'de 2.300.000 kişiye ulaşmıştır. Bölge'nin en önemli şehri, Selanik'tir. 1923 yılında, bölgeden Türkiye'ye göç eden 300.000'den fazla Müslüman Türk'ün işlettiği topraklar, Yunanlılar'a dağıtılmıştır.

Yunanistan Makedonyası, Yunanistan'ın en verimli tarım alanlarını teşkil eder. Pirinç, zeytin, tütün, pamuk gibi ürünlerin önemli miktarlarda üretildiği Bölge'de; linyit, demir, bakır, kurşun, magnezyum gibi maden yatakları da vardır.

Bulgaristan Makedonyası: Bulgaristan Makedonyası'nın yüzölçümü 14.700 Km^2. kadardır. Nüfusu 1960'lı yıllarda 350.000 kişi kadarken, 1993'de yaklaşık 540.000 kişi yaşamaktadır. Bölgenin en önemli şehirleri, Blagoevgrad, Sandanski ve Köstendil'dir. Bölgede yaşayan halkın geçim kaynağını, tarım ve hayvancılık oluşturur.

Balkanlardaki etnik ve din faktörlerinden kaynaklanan sorunlar çözümlenmedikçe, bölgede barış ve huzurdan bahsedilemez. Zaten bugün mevcut olan sorunların temelinde, bölgede yaşayan halkların birbirlerine karşı barışçı ve hoşgörülü davranmamaları yatmaktadır. Özellikle Ortodoks Hıristiyan olan, Yunan, Sırp, Bulgar ve Makedonlar, Müslüman Türk ve Arnavutlar üzerinde, ezici ve yok edici bir baskı uygulamaktadırlar. Müslüman halkın, dış dünyaya açılması ve özellikle Türkiye ile ilişki kurması sürekli engellenmektedir.

Öte yandan, her üç Makedon bölgesinde yaşayan Makedonlar, birbirleriyle birleşip tek bir Makedonya devleti kurma çabası içersindedirler. Böyle bir devletin kurulması, Balkanlardaki sancıyı biraz olsun hafifletecektir. Ancak Ortodoks Makedonların, Müslümanlar üzerindeki baskıları devam ettikçe, böyle bir birliğin kurulması bile, Makedonya Sorunu'nu çözümleyemeyecektir. Gelecekte, belki Birleşik Makedonya Devleti kurulacaktır amma bölge istikrarı için Makedonya Müslümanlarına eşit haklar verilme-

dikçe, arzu edilen barış ve huzur sağlanamayacaktır. Sanırız en gerçekçi çözüm; bütün din mensuplarına eşit haklar ilkesi tanıyan federal bir Makedonya Cumhuriyeti'nin kurulmasıdır.

5.4. KOSOVA VE TÜRKİYE

Kosova, 1389'da Osmanlı topraklarına katıldıktan sonra, Üsküp Sancağı'na bağlandı. 1455'te Kosova'nın kuzeyindeki topraklar da alındıktan sonra, bölgede Rumeli Eyaleti'ne bağlı Vuçitrin ve Üsküp sancakları oluşturuldu. 1800'lü yıllarda önce Manastır, sonra Sofya vilâyetleri içinde kalan Kosova, 1878 Ayestefenos (Yeşilköy) Antlaşmasıyla vilâyet oldu. Kosova Vilayeti, Balkan Savaşları sırasında (1912-1913), Sırplar tarafından işgâl edildi.

Kosova Vilâyeti'nin Osmanlı Yönetimi altında durumu nasıldı? Gelin bu sorunun cevabını, o dönemin ilmî kaynaklarından alalım.

Ali Cevad, Memalik-i Osmaniye'nin Tarih ve Coğrafya Lügati adlı eserinin 2. cildinde, Kosova ile ilgili 3 sayfa bilgi veriyor. 1896 yılının Kosova'sı hakkında verilen bu bilgiler şöyle özetlenebilir;

"Yüzölçümü 28.000 km^2, nüfusu 850.000 kadardır. Arpa, buğday, çavdar, mısır, yulaf, patates, darı gibi ürünler yetişir. Cenova pirincinden daha üstün pirinç üretilir. Tütün dahi oldukça nefis ve çok olup ihraç edilir. Aba, kalın şayak, ipekli çarşaf ve gömlek bezleri, deri mamulleri ve simkârî tabanca vs. aletler imâl edilir.

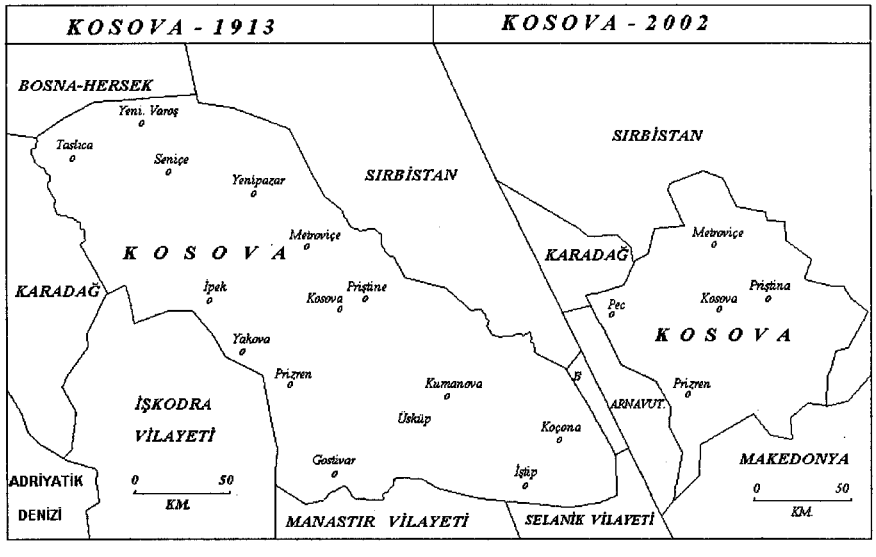
Kosova vilâyetinde, mektep, medrese ve kütüphane durumu oldukça ileridir. Vilâyette 7 adet kütüphane ve 1105 cilt kitap vardır. 35 adet medrese, 342 adet erkek İptidaiye, 46 adet kız İptidaiye, 22 adet erkek Rüştiye ve 1 adet kız Rüştiye mektebi vardır. Ve bunlarda 15.875'i erkek, 4.474'ü kız olmak üzere toplam 20.349 talebe okumaktadır. Mekteplerde 415 muallim ve müderris görev yapmaktadır.

Kosova Vilâyeti; Üsküp, Priştine, Pirzerin, Yenipazar, Taşlıca, İpek adlarıyla altı sancağa taksim olunmuştur..."

Ali Tevfik, "Mufassal Memalik-i Osmaniye'nin Coğrafyası" adlı kitabında (sayfa 251-267); Osmanlı döneminin son yıllarını (1911) kapsayan Kosova'yı ayrıntılı bir şekilde inceliyor. Vilâyetin sınırları, dağları, iklimi, nüfusu, yerleşmeleri, tarımı, madenciliği ve sanayisi hakkında, 16 sayfalık bilgi demeti sunuluyor.

Özet olarak;

"Vilâyetin yüzölçümü 33.000 km^2., nüfusu 1.085.000 kişi olup, dörtte üçü müslümandır... Vilâyetin hesapsız madenleri var ise de, yalnız Üsküp'ün krom ve Karatova'nın gümüş ve bakır madenleri işletilmektedir... Kosova Vilâyeti'nin arzı umumiyetle dağlık ise de, içinden sayısız nehirler aktığından mümbit ve mahsuldârdır... Vilayetin ticarî mamulleri, iskelesi olmadığından Selânik şehri ile yapılmaktadır... Kosova Vilâyeti, Üsküp, Priştine, Seniçe, İpek, Pirzerin, Taşlıca adında altı adet sancağa havidir... Kosova Ovası'nın ortasına doğru devam eden bir vadide Priştine kasabası yer alır. Kasabanın üç tarafı hafif meyilli bayırlarla çevrili olduğundan manzarası latiftir. Priştine'nin üç cariyek (üç çeyrek=45 dakika) sonunda olan Hüdâvendigâr Hazretlerinin (I. Murat) türbe-i âliyeleri ziyaretgâha havas ve avamdır... Beyaz Drin'in kollarından Mariçe suyu kenarında Pirzerin (Prizren) kasabası vardır. Kasabanın kendisi bir tarafı dağ eteğine dayanmış oldukça sağlam bir kaleyi içine alır. Manzarası dahi güzeldir. Pirzerin'in muntazam camileri, mescitleri, medreseleri ve mektepleri vardır..."

Sırplar, 1. ve 2. Kosova Savaşlarındaki yenilgiyi bir türlü hazmedememişler ve Osmanlı yönetimi esnasında bile sürekli olarak fırsat kollamış-

lardır. Ünlü Seyyah Evliya Çelebi, Melek Ahmet Paşa ile birlikte, Kosova Ovası'nı ziyaret ettiği sırada acı bir tablo ile karşılaşır. Burada Evliya Çelebi 1679 yılındaki durumu, Seyahatnamesinde şöyle kaydediyor; "Kosova Sahrası içinden, Kilâb nehri kenarıyla giderken, orman içinde kalmış yüksek bir kubbe içinde Hüdâvendigâr Gazi Hazretlerinin şehit olduğu ve saklı aletlerinin (iç organlarının) gömülü olduğu yeri ziyaret ettik. Ama kubbenin içerisi temiz tutulmamış idi. Melek Ahmet Paşa Efendimiz bu hali görünce gazaba geldi. Ben dedim ki; - Sultanım! Sırplılar bu Padişahı şehit eden Miloş adlı lânetlinin nâmına olarak karşı dağda bir manastır yaptılar ki, içinde cevahir kandilleri ve çeşitli, misk gibi amber dolu kaseler var. Ruhbanları gece-gündüz hizmet edip, gelip giden misafirlere ikram ederler ki vakfı gayet zengindir..." Hülasa Evliya Çelebinin arzusu üzerine, Hüdâvendigâr Gazi Hazretlerinin türbesi tamir edilip, bir vakıf kuruluyor.

Sırpların içten içe besledikleri kini kusma zamanı, 1912-1913 Balkan Savaşları sırasında geliyor. Ve toptan isyan ediyorlar. 30 Mayıs 1913'te, şehitler diyarı Kosova Vilayeti, Sırbistan'a bırakılıyor. Birinci Dünya Savaşı'ndan bugüne kadar, Sırplar Kosova'da bütünü ile Sırplaştırma faaliyetlerini yürütüyorlar. Müslüman Arnavutları, sürekli olarak kaba terör olayları ile korkutup Arnavutluk'a göçe zorluyorlar. Ancak önemli bir başarı elde edemiyorlar.

Tito'nun 1945'te kurduğu Yugoslavya'sında mihenk taşını Sırbistan oluşturuyor. Bir yıl sonra (1946), Federal Cumhuriyetler oluşturulurken, planlı ve kasıtlı olarak, Kosova Vilâyeti üç parçaya bölünüyor. Güney kesimleri Makedonya, kuzey kesimleri doğrudan Sırbistan topraklarına katılıyor. Orta kesiminde ise, eski Kosova Vilayeti'nin (33.000 km^2) üçte birini oluşturan 10.887 km^2'lik bir alanda Kosova Özerk Cumhuriyeti kurularak Sırbistan Sosyalist Cumhuriyetine bağlanıyor. 1981'de bölgede yaşayan Arnavutlar Kosova Cumhuriyeti'nin kurulması için büyük gösteriler yaptılar. Ancak bu gösteriler çok kanlı bir şekilde, Sırp askerleri tarafından bastırıldı. Sırpların şiddetli baskıcı tutumları, bugün hâlâ devam etmektedir.

Bugün için Kosova, Balkanların en verimli topraklarına sahip olmasına rağmen, %40'ı aşan işsizlik oranıyla bölgenin en az gelişmiş yerlerindendir. Bölgede geleneksel tarım hakim olup, buğday, arpa, mısır, tütün, kendir, elma, üzüm yetiştirilir ve koyun beslenir. İşletilmekte olan kurşun, çinko, bakır, gümüş, altın ve krom madenleri yanında, linyit, asfalt ve magnezit gibi henüz işletilemeyen madenleri de vardır. El sanatlarından, halı, deri,

bakır ve gümüş işlemeciliği (telkâri) gelişmiştir.

Yönetim merkezi Priştine (216.000 nüfuslu), I. Kosova Savaşı'nın yapıldığı Kosova Gölovası'nın güneyinde kurulmuştur. 1970'de açılan Priştine Üniversitesi, Arnavutların önemli kültür merkezidir. 1945'ten sonra, çok sayıda yeni bina yapılmasına rağmen, şehir planında şark mimarisi hakimdir.

Şar dağlarının eteklerinde kurulmuş olan Prizren şehri ise (134.000 nüfuslu), Kosova'nın ticaret ve kültür merkezidir. Camileri, eski evleri ve Türk hamamları ile, günümüzde hâlâ Avrupa'da Osmanlı şehri hüviyetini korumaktadır. 1615'te yapılan Sinan Paşa Camisi, bugün tarihin en önemli şahitliğini yapmaktadır.

Arnavutluk Alpleri ile Mokra dağları arasında, küçük bir çay kenarında kurulmuş olan Pec (eski adı İpek), Kosova'nın kalabalık şehirlerindendir (112.000 nüfuslu). Priştine ve Prizren gibi Pec şehri de, dar sokakları, camileri, eski Türk evleri ve hamamları ile, Avrupa'da İslâm Kültürü'nü temsil eden şehirlerden birisidir. Tarım ürünlerinin pazarlandığı Pec, gıda endüstrisinin ve dericiliğin merkezi konumundadır. Kosova'da, nüfusun yarıdan fazlası köylerde yaşamaktadır. Köyler, tarımsal potansiyelin beklemiğini oluştururlar. Mimari özellik olarak da, Anadolu köylerini hatırlatırlar.

1999 yılı baharında, Sırpların zulüm ve işkenceleri oldukça fazla artmış ve Müslüman Kosova halkını toptan soykırıma tabi tutmaya başlamış ve olayların boyutları küresel bir sorun haline gelmiştir. Bunun üzerine, NATO; Kosova için Sırbistan üzerine askerî harekât düzenlemiştir. Harekât başarı ile tamamlanmış ve sonunda Sırbistan NATO'nun barış teklifini kabul etmek zorunda kalmıştır.

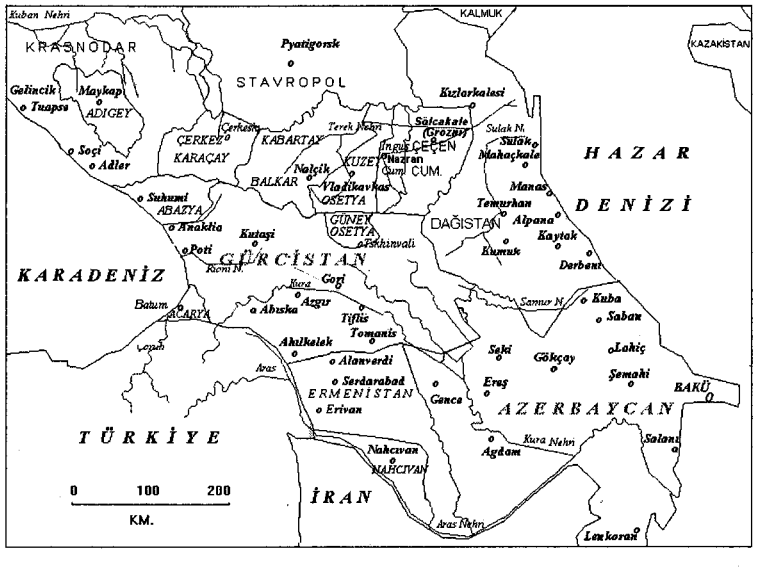
1999 yazında Kosova'ya Barış Gücü askerleri girmiş ve Kosova bölgesi üzerinde barışın tesis edilmesi için çalışmalara başlanmıştır. Ancak Kosova Sorunu, henüz çözümlenmiş değildir. Batı Trakya gibi Kosova Sorunu da, Balkanlardaki kanayan yaralardan biridir. Balkanlar'da görülen sorunlarda, Türkiye daha aktif bir rol oynamalıdır.

6. KAFKAS ÜLKELERİ VE TÜRKİYE

Türkiye'nin kuzeydoğusunda, Karadeniz ile Hazar Denizi arasında, Taman yarımadasından Apşeren yarımadasına kadar uzanan, yaklaşık 1.300 km. uzunluğundaki dağlara Kafkaslar ve bu bölge topraklarına da Kafkasya

denmekte. Kafkas dağlarının genişliği orta bölümde 180 km.yi biraz aşıyor. Yüzölçümü 399.507 km^2. Toplam nüfusu ise, 15 milyonu buluyor.

Kafkaslar, büyük ve küçük Kafkaslar olarak ikiye ayrılıyor. Her iki sıradağlar üzerinde, kuzeybatı-güneydoğu istikametinde, yüksek zirveler yer alıyor. Büyük Kafkaslar üzerindeki Elbruz Tepesi (5.642 m.) bölgenin en yüksek zirvesini oluşturan efsanevi bir yüce dağdır. Yükseltileri 4.000-5.500 m. arasında değişen dağlar arasında, çok verimli vadiler yer almaktadır. Kuban, Kuma, Terek, Sulak, Kura ve Aras nehirleri ise, bu vadi topraklarını suluyor. Bu genel görünümü ile Kafkaslar, Türkiye ve İran ile Rusya arasında koskoca doğal bir kaleyi andırmaktadır. Zaten bölge de, adını bu özelliğinden almış. İlk olarak, Kafkas adı, Dağıstan (Dağlar Ülkesi)'ın eski yerlileri tarafından (479 tarihinde) kullanılmış. Yine Dağıstan halkından olan Lezgiler, Kafkasya'ya Kasların Dağı adını vermişler.

Türkiye yüzölçümünün yarısı, nüfusunun dörtte biri kadar olan Kafkasya'ya; birbirinden farklı çok sayıda kavimler ve kabileler yerleşmiş. Bu kavimlerin nüfusları bazan birkaç yüz kişi ile bile ifade edilebiliyor. Dağların güvenlik açısından elverişli oluşu, tarihi dönemlerde önemli kale

şehirlerinin kurulmasına ve gelişmesine neden olmuş. Mohaçkale (bugün 315.000 nüfuslu), Gumkale, Kızlarkalesi, Terekkale, Hacılarkalesi gibi şehirler bugün bile önemli yerleşim yerlerini oluşturuyor.

Plinus, eski çağlarda Romalıların Kafkas bölgesinde işlerini 80'den fazla ayrı tercüman ile yürütebildiklerini belirtiyor. Diğer taraftan Arap Coğrafyacılar ise, Kafkasya'ya Cebelü'l-Elsine yani Diller Dağı tabirini kullanmışlar.

Bugün Kafkasya'da yaşayan halk topluluklarını iki ana bölümde incelemek mümkün. Gürcüler, Megrenler, Lazlar ve Svanları kapsayan Güney Kafkas toplulukları. Bunların nüfusları 3.5 milyonu buluyor. İkinci bölümü oluşturanlar ise, Büyük Kafkas toplulukları. Bunların sayıları ise 11 milyonu bulmakta. Kabartaylar, Çeçenler, İnguşlar, Batlar, Avarlar, Davgiler, Laklar, Lezgiler bunlardan bazıları. Çerkezler, Abazalar, Ossetler, Ermeniler, Türkler, Slavlar, İranlılar, Yunanlılar, Kürtler, Tatlar, Çingeneler... vs... Âdeta Kafkasya; yeryüzünde yaşayan bütün kavimlerin toplanıp bir arada yaşadığı bir odak noktasını oluşturuyor. Bu nedenle burada yaşayanlara bir bütün olarak Kafkas ırkları, konuşulan dillere ise Kafkas dilleri adı veriliyor.

Miladi 4. asra kadar, Kafkasya sırasıyla Sarmatlar, Alanlar, Gotlar ve İskitlerin akınlarına uğramış. 4. asırdan itibaren Türk-Moğol akınları başlamış ve 13. asra kadar devam etmiş. Halife Hz. Ömer (r.a) döneminde İslâm orduları (642), İran'ı fethederek kuzeye doğru ilerlemişler ve Şirvan'a kadar gelmişler. Ancak Kafkasya'nın esas itibariyle İslâmiyet ile tanışması, Osmanlı fetihleriyle gerçekleşmiş. 16. asırdan itibaren başlayan Osmanlı hakimiyeti ile Kafkasya'da siyasi bir huzur sağlanmış. Ancak sık sık tekrarlanan Rus akınları, bu huzur ortamını bozmuş. Ve nihayet 1829'da Edirne antlaşmasıyla Rusya'nın Kafkasya'daki hakimiyeti, Osmanlı İmparatorluğu tarafından tanınmış ve bölgede siyasi kargaşa başlamış. Bundan sonra, Kafkas toplulukları, Rus hakimiyetine karşı, önce Gazi Muhammed, sonra da Şeyh Şamil'in önderliğinde millî mücadeleye girişmişler. Ancak Ruslar, milli mücadele hareketini 1864'de kanlı bir şekilde susturmuşlardır. Bu tarihten itibaren, 125 yıl Kafkasya, Sovyet Rusya'nın zulmü altında inlemiş durmuş.

1989 yılına gelindiğinde, Kafkasya'nın idarî yapısına baktığımızda 3 federal cumhuriyet (Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan), 7 özerk cumhuriyet (Nahcivan, Abhazya, Acaristan, Dağıstan, Kuzey Osetya ve Çeçen-İnguş) ve 4 özerk bölge (Karabağ, Güney Osetya, Adigeler ve Karaçay-Çerkez) bulunmaktaydı.

Kafkasya'da çok sayıda kavimlerin yaşamasının bir diğer nedeni de,

bölgenin ekonomik zenginliğidir. Vadilerinde tarım, dağlarında hayvancılık çok önemli yer tutar. Buğday, çay, pamuk, üzüm ve narenciye tarımı ile koyun besiciliğinden sağlanan gelir hayli fazla. Kafkaslar yeraltı kaynakları bakımından da bir hayli zengin. Bakü'de petrol, Stravbol'da doğal gaz, Elbruz dağı eteklerinde tungsten, molibden, Büyük Kafkasların güneyinde manganez, bakır, molibden ve alüminyum yatakları bulunmakta. Ayrıca demir, kömür, çinko ve kurşun gibi madenlerce de zengindir.

Kuzey Kafkasya'nın güneyinde, 3 bağımsız devlet (Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan) ve 5 özerk bölge (Abhazya, Acaristan, Nahcıvan, Kuzey ve Güney Osetya) bulunmaktadır.

Güney ve Kuzey Kafkasya, 21. yüzyılda da, karmaşık ırk, dil, din ve etnik yapısıyla gündemi oluşturmaya devam edecektir. Öte yandan kafkasya, ikinci bir balkanlar olmaya aday gibi gözükmektedir. Çünkü bölgede yer alan bağımsız ve özerk cumhuriyetlerin tam bağımsızlık istekleri vardır. Ancak bu bağımsızlık istekleri, barış içinde anlaşmalarla sağlanması mümkün gözükmemektedir. Bu sebeple, geçmişte bitmeyen savaşlar, gelecek yüzyıllarda da devam edecektir.

7. RUSYA VE TÜRKİYE

Rusya'nın topraklarının yarısı Avrupa'da, yarısı Asya'dadır. Asya'daki topraklarına Sibirya adı verilir. Rusya Federasyonunun toplam yüzölçümü 17.075.400 km^2.dir. Eski Sovyetler Birliğinin %76'sına tekabül eder. Rusya bu yüzölçümüyle, ABD'nin iki katı büyüklüğündedir. Aynı zamanda dünya karalarının yaklaşık % 12'sini oluşturur.

Yüzölçümü itibariyle dünyanın en büyük ülkesi olan Rusya topraklarının %40'ı kutup bölgesinde yer almakta olup, donmuş toprakları teşkil eder. Rusya'nın güneybatısında ılıman kara, orta bölümünde sert kara ve kuzey bölümünde ise kutup iklimi görülür. Dolayısıyla ülke topraklarının büyük bir bölümünde, insan yaşamını güçleştiren iklim şartları hüküm sürmektedir.

Doğal şartların elverişsizliği, ülke nüfusunu olumsuz yönde etkilemiştir. Ülkenin nüfusu, 1995'de 149,9 milyondur. 2010'da 155,9 milyona, 2020'de 159,2 milyona ulaşacaktır. Buna göre, 1995'de, matematiksel nüfus yoğunluğu kilometre kareye 9 kişi ancak düşer. Nüfus itibariyle, Eski Sovyetlerin %51'ini oluşturan Rusya'da, nüfusun %74'ü şehirlerde, %26'sı kırsal yerleş-

melerde yaşar. Toplam nüfusun % 82'sini Ruslar oluşturur. Geri kalan nüfus ise Tatarlar (%4), Ukraynalılar (% 3), Beyaz Ruslar (% 1), Almanlar, Yahudiler, Ermeniler, Kazaklar gibi uluslardan meydana gelir. Başkent Moskova, 9 milyon nüfuslu metropoliten bir şehirdir.

Resmi dili Rusça, dini Ortodoks Hıristiyan'dır. Rusya Federasyonu içinde; 10 Otonom Cumhuriyet, 5 Otonom Bölge ve 10 ulusal bölge vardır. Federasyon içinde yaşayan milletlerin sayısı 100'ü aşar.

Ülkede bugün, 12.000 devlet çiftliği, 12.200 kolektif çiftlik ve 10.000'den fazla tarımsal işletme vardır. Ülke tarımına katkıda bulunmak üzere 100'den fazla Tarım Araştırma Enstitüsü kurulmuştur. Tarım sektöründe çalışan insan sayısı, toplam nüfusun % 10'nunu (15 milyon) teşkil eder. Rusya'nın en önemli tarım ürünleri; Buğday, patates, şeker pancarı ve çeşitli sebzelerdir. Ülkenin yıllık 100-120 milyon ton hububat (Buğday, Arpa, Çavdar ve Yulaf) üretimi vardır ki, bu da eski Sovyet üretiminin yaklaşık % 52'si kadardır. Yine Eski Sovyet yün üretiminin % 47'si, şeker pancarının % 25'i, sebzelerin % 43'ünü Rusya vermektedir.

Dünya ölçeğinde Rusya Ormancılık ve balıkçılık bakımından da önemli bir yeri vardır. Dünya kereste rezervinin % 25'ine Rusya sahiptir. En önemli kereste kaynakları, Sibirya'daki Tayga ormanlarıdır. Dünya okyanuslarında, Rus balıkçılık filoları, Norveç, Japonya, ABD'den sonra artık kendini hissettirmektedir.

Sanayi kuruluşlarında birbirini destekleyen fabrikaların her birinin ayrı Cumhuriyette kurulmuş olması, 1991 yılından sonra Rus sanayisini çökertme noktasına getirmiştir. Ancak bu zorluklar, yıl geçtikçe giderilmektedir. Kimya ve otomotiv sanayi oldukça ileri düzeydedir.

Dünya enerji kaynaklarının % 66'sını elinde bulunduran Sibirya bölgesindeki; kömür, petrol, doğal gaz; dünya rezervlerinin %50'sinden fazlasını oluşturur. Bilinen altın yataklarının % 20'si Rusya'dadır.

Rusya'nın ihraç ürünlerinin % 98'i sanayi mallarıdır. Bunların başında petrol ve petro-kimya, makine yapımı ve metal sanayi ürünleri baş sırayı alır. İthalatında yine sanayi ürünleri %96'sını tutar. Makine ve metal işleri ile inşaat malzemeleri ithalatı önemlidir. Yıllık (1990) ihracatı 107 milyar, ithalatı 143 milyar rubleye yakın gerçekleşmiştir. İhracatının % 30'unu, ithalatının ise % 53'ünü dış dünya ülkeleriyle yapmıştır. Geri kalan ihracatın % 70'i, ithalatın % 47'si, Eski Sovyetleri teşkil eden bağımsız ülkeler ile yapmıştır. İşte bu nedenledir ki, Bağımsız Devletler Topluluğu ülkeleri,

özellikle Orta Asya ve Kafkas ülkeleri Rusya Federasyonu için hayati bir önem taşımaktadır.

Rusya ile Türkiye, tarihten gelen bir komşuluk ilişkisi vardır. Gerçi bugün sadece Karadeniz yolu ile komşuluğu olan Rusya ile Türkiye, özellikle mavi akım projesi ile son yıllarda sürekli gündemdedir. Öte yandan Rusya federasyonu içinde bulunan çok sayıda Türk Özerk Cumhuriyetti (Tataristan, Başkırdistan, Çuvaşistan, Yakutistan, Altay, Tuva, Hakasya gibi) bulunmaktadır. Türkiye'nin bu kardeş ülkeleri ile ilişkileri Rusya üzerinden olmaktadır. Bu nedenle gelecekte, Rusya ile Türkiye arasındaki siyasi ve ticari ilişkiler daha da artacaktır.

8. ÇİN VE TÜRKİYE

Asya'nın doğusunda, Muson Asyası'nda yer alan ve dünyanın en kalabalık bir ülkesidir. Yüzölçümü 9.572.900 km^2.dir. Nüfusu (1995); 1,2 milyarı bulmaktadır. Bu da, dünya nüfusunun 1/5'i demektir. Yani dünyada yaşayan her beş insandan biri Çinlidir. Nüfus yoğunluğu km^2.ye 118 kişi düşer. Ülkenin gelecekteki nüfusu, 2010'da 1,3 milyara, 2020'de 1,4 milyara ulaşacaktır. Başkenti, Pekin (6,8 milyon)'dir. Çin'de nüfusu milyonu aşan şehir sayısı 20'yi aşar. En büyük şehri Şanghay 7,3 milyon nüfusludur. Toplam nüfusun % 93'ünü Çinliler oluşturur.

Çin halkının % 70'i tarımla uğraşır. ancak topraklarının % 10'u üzerinde tarım yapılır. Başlıca tarım ürünleri, pirinç, soya fasulyesi, çay, darı ve ham ipektir. Bu ürünlerin üretiminde dünya birincisidir. Ayrıca buğday, pamuk üretimi de fazladır. Nüfusun çok fazla olmasından tahıl ürünleri üretimi yetersiz kalır.

Çin pamuklu ve ipekli dokumacılıkta çok ileridir. Sanayi alanında, dünyanın sayılı ülkeleri içine giren Çin, makine, taşıt, gemi ve uçak yapım alanlarında büyük ilerlemeler kat etmiştir. İthalatını; Hong Kong, Japonya, ABD, Almanya ve Kanada, İhracatını ise; Hong Kong, Japonya, ABD, Singapur ve Sovyet Rusya ile yapmaktadır.

Çin ile Türkiye arasındaki siyasi ve ticari ilişkiler yıl geçtikçe artmaktadır. Ancak Doğu Türkistan sorunu, hala gündemdedir ve özellikle Çin'in doğu Türkistan üzerinde uyguladığı baskıcı ve sert tutum, Türkiye'yi rahatsız etmekte ve ilişkilerin soğuk kalmasına sebep olmaktadır.

9. JAPONYA VE TÜRKİYE

Ülkenin yüzölçümü 377.835 km².kadar olup, nüfusu (1995) 125 milyonu aşar. Ülkenin gelecekteki nüfusu 2010'da 129,3 milyona, 2020'de 126,1 milyona ulaşacaktır. Japonya, Asya'nın doğusunda adalar ülkesidir. Honşu, Hokkaido, Kiyuşiyu ve Şikoku gibi dört büyük adanın yanında çok sayıda irili-ufaklı adalardan oluşmuştur. Nüfus yoğunluğu km².'ye 327 kişi düşer. Başkent Tokyo 8,2 milyon nüfuslu dev bir şehirdir.

Japonya'nın % 75'i dağlıktır. Ekilebilen alanlar %15'i ancak bulur. Ancak tarım modern bir şekilde yapılır. Maden kaynakları ve tarım imkanları kısıtlı olmasına rağmen, Japonya dünyanın sanayileşmiş yedi ülkesinden birisidir. Sanayi için gerekli olan hammaddeyi ithâlat yoluyla karşılar. örneğin taşkömürünü Avustralya'dan alır.

Çağımıza adını veren elektronik ve bilgisayar konusunda öncülük yapan Japonya, örf ve adetlerinden ödün vermeden sanayileşen tek ülkedir. Bunda da, çalışkan ve tarihi değerlerine bağlı Japon halkının katkısı büyüktür.

Türkiye ile Japonya arasındaki siyasi ve ticari ilişkiler yıl geçtikçe artmaktadır. Özellikle Japonya'nın Türkiye'deki sanayi yatırımları son yıllarda büyük atılım yapmıştır. Zaten, iki ülke insanları arasındaki dostluk ve iyi ilişkiler, tarihten gelen bir özelliktir.

10. DİĞER DÜNYA ÜLKELERİ VE TÜRKİYE

Dünyamız % 29'unu (149 milyon km².) karalar teşkil eder. Etrafı büyük okyanus ve denizlerle çevrili büyük kara parçalarına kıta adı verilir. Dünyamız Üzerinde, altı kıta vardır. Bunlar; Asya, Avrupa, Afrika, Amerika, Okyanusya, Antarktika'dır.

Asya ve Avrupa'ya "Avrasya", Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarına "Eski Kara Kütleleri", Amerika, Okyanusya ve Antarktika'ya ise "Yeni Kara Kütleleri" denir.

Bugün dünya üzerinde, bağımsız ülkelerin sayıları 191'i bulur. Ancak bunların içinde devlet olabilmiş ülke sayısı oldukça azdır. Devlet ile ülke arasında bazı farklılıklar vardır.

Türkçe sözlüklerde Devlet; "Belli bir ülkede, bir hükümete ve ortak kanunlara bağlı şekilde yaşayan bir topluluğun meydana getirdiği siyasi teşkilât." olarak tanımlanıyor. Çoğulu düvel.

Ülke, bir devletin hakimiyeti altında bulunan toprak, vatan. Ülke daha geniş anlamda kara, su ve hava sahasını da içine alan bir kelimedir. Eş anlamlı olarak çoğu kez memleket, diyar kelimeleri de kullanılır.

Devlet, bir siyasi teşkilattır. Söz konusu bu siyasi teşkilât, her bir kurumu ile kutsaldır ve devlet mekanizmasında tam bir uyum içinde işlerlik esastır. Eğer bu uyum sağlanamazsa, devlet sarsılmaya başlar. Ayrıca devlet demek halk demektir. Halkı ile kavgalı olan bir devlet düşünülemez. Eğer halkını hiçe sayan ve hatta halkının bir ferdini bile gözden çıkaran bir devlet sistemi, sakattır. Sistem içinde en ufak bir sakatlık, gerçek devlet olmak için önemli bir engeldir.

Ülke bir toprak parçasını ifade eder. Her ülkenin üzerinde devlet kurulmuş olması gerekmez. Ülkeler bağımlı ya da yarı bağımlı olabilir. Ancak devlet, hiç bir zaman bağımlı yada yarı bağımlı olamaz. Devlet olmanın en önemli sırrı da, tam bağımsızlıktır.

Her ülke elbette devlet olamaz. Devlet olmanın şartlarından biri, siyasi bir teşkilât kurulması şarttır. Siyasi teşkilatın kurulabilmesi için, tüm toplumun uyum içinde yaşadığı bir düzen kurulması gerekir. "Birlik, dirlik ve düzen" çerçevesinde barış ve huzur içinde yaşayan bir milletin devlet olabilmesi için, yaşadığı topraklar üzerinde ve dünya genelinde varlığını kabul ettirmesi en önemli şartlardan birisidir.

Bir ülkede yaşayan bir millet, hakimiyetini bölgesel olarak kabul ettiriyorsa, bu tip devlete küçük devlet ya da devletçik denilir. Eğer tüm dünya, o devletin varlığını kabul ediyorsa, devlet olma şerefini taşır. Hemen burada şöyle bir soru akla gelir.

Türkiye, az veya çok, çoğu dünya ülkeleri ile siyasi ve ticari ilişkiler içersindedir. Özellikle, bazı Kuzey Afrika ülkeleri (Libya, Cezayir, Tunus, Fas), bazı Güney Asya ülkeleri (Hindistan, Pakistan, Bangladeş), bazı Güneydoğu Asya ülkeleri (Malezya, Endonezya, Singapur, Tayland), bazı Doğu Asya ülkeleri (Kore, Tayvan), bazı Amerika Ülkeleri (Kanada, Meksika, Brezilya, Arjantin) ile ticari ilişkileri bulunmaktadır.

OKUMA PARÇASI

TÜRKİYE JEOPOLİTİĞİ VE YENİ ARAYIŞLAR

Türkiye A.B.D, Rusya Federasyonu (veya B.D.T), A.B ve Ortadoğu'nun birleşme noktasındadır. Bu evrensel güç odaklarının çıkarlarının yol kavşağında, politikalarının güzergahı üzerindedir. Hatta zaman zaman bu politikaların hedefi veya hareket noktası olabilmektedir.

Türkiye gerek konumu ve gerekse değişen dünya değerleri açısından bir sınırlar ülkesidir. Anadolu Asya'nın Avrupa sınırı, Trakya ise Avrupa'nın Asya sınırını oluşturur. İslamiyet ile Hıristiyanlığın; yakın tarihe kadar Nato ile Varşova Paktı'nın; çok partili sistemlerle tek partili sistemlerin; doğu kültürü ile batı kültürünün; liberal ekonomik sistemlerle devletçi sistemlerin sınırında yaşıyoruz. Türkiye jeopolitik konumunun bütün özellikleri ile sınırlar ülkesidir. Sınırlar ülkesi olmak zordur. Çok güçlü ekonomik, sosyal, politik ve askeri yapıya sahip olmayı gerektirir. Sahip olunan kültür değerleri doğru kültürü ile de uyum içersinde olmalıdır.

Coğrafyamız ve üzerinde kurulan her siyasi yapı ile bu yapıdaki her değişiklik, tarihte olduğu gibi bugün de, bütün dünya ve bölge güçleri için çok etkin, bu sebeple çok önemlidir.

Türkiye coğrafyası üzerinde her anlamda ve her alanda zayıf toplumların her anlamda ve her alanda zayıf toplumların yaşama şansı yoktur. Bu bölge devleti durumunda olan ve evrensel genişlikte etkinlik arayan Türkiye çok duyarlı bir konumdadır.

İki odaklı dünyanın çok odaklı dünyaya dönüşmüş olması sonucunda bölge devletlerinin önemi ve etkinliği artmıştır. Dünya politikaları, özellikle bölge politikaları, evrensel güçte ve etkinlikteki devletlere bölge politikaları, evrensel güçte ve etkinlikteki devletlerle bölge devletlerinin varlıkları etrafında örülmeye başlanmıştır.

Soğuk harbin bitmesinden sonra (10 Kasım 1989 Berlin duvarının yıkılması) hiç hesapta yokken Türkiye kendisini dünyanı en karışık kesimlerini; balkanlar, Kafkaslar, Ortadoğu ve Orta Asya olaylarının içersinde bulmuştur. Ayrıca bir bölge devleti etkinliği ve sorumlulukları ile karşı karşıya kalmış, çevresinde (Kafkasya'da, Balkanlar'da...) yurtdışı yükümlülükler üstlenmeye başlamıştır.

Bu gelişmeler Türkiye'nin çok yönlü, çok seçenekli, uzun dönemli, aşamalı ve özellikle diğer ülkelerden, örnek olarak AB'den bağımsız politikal üretmesini ve uygulamaya koymasını gerektirmektedir. Böyle bir politika, çok yönlü jeopolitik araştırmalarla belirlenecek verilere dayandırılmak zorundadır.

Türkiye görünüşte üç yanı denizlerle çevrili, İtalya ve ispanya gibi bir kenar devletidir. Fakat gelişen şartlar Türkiye'nin kenar devlet olma durumunu büyük ölçüde değiştirmiş ve Almanya gibi bir iç devlet durumuna getirmiştir. Kenar devletin az sayıda komşusu vardır. Örnek olarak İtalya'nın 3, İspanya'nın 2 ülke ile kara sınırı bulunmaktadır. Türkiye'nin ise Nahcıvan dahil 8 ülke ile kara sınırı bulunmaktadır. Bir iç devlet olan Almanya'nın ise 9 sınır komşusu bulunuyor.

Günümüz dünya güç dengelerini şekillendiren evrensel değerdeki güçlerin ABD, AB, Rusya Federasyonu, Çin ve Japonya şeklinde dizildiğine değinilmişti. Uygulanan, özellikle ABD'nin etkisi ile yönlendirilen politikalar sonucu; Avrasya'nın batısında bir grup (AB, ABD), doğusunda bir grup (Çin, Japonya, Kore, ABD) teşekkül etmiş, merkezi Avrasya'da (Rusya Federasyonu, Türk Dünyası)

belirsizlik yaşanmaya başlanmıştır.

Türkiye'nin bu oluşum içinde; Avrupa birliği ile entegrasyona varan birlik kurması veya üye olmadan Avrupa Birliği ile iyi ilişkiler içinde kalıp Türk Dünyası ile birlik oluşturması, ulusal politikalarda, bölge politikalarında ve evrensel politikalarda çok farklı, iyi ayrı durum yaratacaktır.

Türkiye'nin bu iki seçenekten birisini seçmesi, AB ile entegrasyonu veya Türk Dünyası ile yakın ilişkiler dahil bir bölge gücü olarak bağımsız politikalar izlemesi, kendi çıkarları, geleceğe yönelik misyonu ve bunun kadar önemli olarak; sağlayacağı dengeler veya sebep olacağı dengesizlikler sebebiyle evrensel politikalar ve dünya barışı üzerinde etkili olacaktır.

Suat İLHAN
"Avrupa Birliği'ne Neden Hayır?"
adlı kitaptan alınmıştır.

Sekizinci Bölüm

ULUSLAR ARASI TEŞKİLATLAR VE TÜRKİYE

1. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE TÜRKİYE

Birleşmiş Milletler Teşkilâtı 24 Ekim 1945 yılında kuruldu. Amacı Milletler arası barışı ve güvenliği sağlamak, milletler arasında, eşit haklar ve bağımsızlık çerçevesinde, dostluk ilişkilerini geliştirmek, Milletler arası ekonomik, sosyal, kültürel ve insan hakları ile ilgili problemleri çözmektir. Kısa adı; UN (Türkçesi BM) olarak tanınır. Merkezi; A.B.D'nin New York şehrindedir.

Birleşmiş Milletler terimi, ilk olarak II.Dünya Savaşı esnasında, Mihver Güçlere (Almanya, Japonya ve İtalya) karşı 1 Ocak 1942'de kullanıldı. "Dört Büyükler" adı verilen İngiltere, A.B.D, Sovyetler Birliği ve Çin yetkilileri, önce 30 Ekim 1943'de Moskova'da, ve daha sonra 21 Ağustos - 7 Ekim 1944 tarihleri arasında, Washington D.C'de bir malikanede Dumbarton Oaks'daki bir konferansda bir araya geldiler ve Birleşmiş Milletler teşkilatının ilk temelleri attılar. Bu toplantılarda, Sovyetler Birliği, Sovyetleri oluşturan bütün cumhuriyetler için ayrı ayrı daimi üyelik ve veto hakkı istedi. Bu istek diğer ülkeler tarafından kabul edilmeyince görüşmeler bir süre kesildi. Nihayet Şubat 1945'de, Üç lider (Winston Churchill, Joseph Stalin ve Franklin D. Roosevelt), Yalta'da bir araya geldiler ve veto sorunu ile birlikte çok sayıdaki sorunu çözüme kavuşturdular. Üç liderin görüşleri doğrultu-

sunda 25 Nisan 1945'de San Francisco konferansı yapıldı ve BM bildirgesi imzalandı. 51 Ülkenin 26 Haziran 1945'de imzaladığı BM antlaşması, 24 Ekim 1945'de fiilen yürürlüğe girdi. Türkiye bu 51 ülkenin arasında yer alarak, teşkilâta ilk katılanlar arasında yerini almış oldu.

BM'nin temel amacı, dünya barışını ve güvenliğini korumaktır. Bu sorumluluğu yüklenmek üzere Güvenlik Konseyi kurulmuştur. Güvenlik Konseyi, 5 daimi üye ve 10 geçici üye ülkelerden (1965'e kadar 6 idi) oluşur. 10 geçici üye ülkenin herhangi bir yetkisi yoktur. Bütün yetkiler 5 daimi üyede toplanmış ve bu ülkelere "veto" hakkı verilmiştir. Bu ülkeler; A.B.D, Rusya (1991 yılına kadar Sovyetler Birliği iken, daha sonra tek cumhuriyete indirgenmiştir), İngiltere, Fransa ve Çin'dir. Bu ülkelerden birisi, sorunların çözümünde alınan kararı veto ederse, karar geçersiz sayılır.

B.M'nin uğraş alanlarından biri, silahlanmanın denetlenmesi ve silahsızlandırmadır. 1946 yılında kurulan Atam enerjisi Komisyonu'nun tüm önerileri, Süper güçler tarafından bir bakıma beş büyük ağanın karşı çıkmasından ötürü sürekli sonuçsuz kalmıştır. Güvenlik Konseyi'nin kurmuş olduğu Konvansiyonel Silahlar Komisyonu'nun çalışmaları da zora girince, iki komisyon 1952 yılında Silahsızlanma Komisyonu adı altında birleştirildi. Bu komisyonun tüm kararları da diğer iki komisyonun kararları gibi havada kaldı. Örneğin 1963 yılındaki A.B.D, S.S.C.B ve İngiltere arasında imzalanan Nükleer Denemelerin Yasaklanması Antlaşmasına, Fransa ve Çin veto uyguladılar. Ve böylece bu antlaşma da sadece kağıt üzerinde kaldı. Günümüze kadar, B.M'nin ağaları silahlanmaya ve nükleer denemelere, hızlı bir şekilde devam ettiler. Silahsızlanma adı altında aşırı bir şekilde silahlandılar ve dünyayı bölgesel savaşlara sürükleyerek, Üçüncü Dünya Savaşı adını verebileceğimiz bir dizi savaşlara soktular. Bölgesel Üçüncü Dünya Savaşında, daha önceki dünya savaşlarından daha çok kan döküldü. Ama bu dökülen kanların dindirilmesi için atılan adımların hepsi, işine gelmeyen bir ağa tarafından veto edildi.

Birleşmiş Milletlerin kuruluş aşamasında, İkinci Dünya savaşını tekerlekli sandalyesinden idare eden A.B.D Devlet Başkanı Roosvelt'in, 1940 seçimlerindeki rakip adayı Wendell Willkie'nin, savaş sırasında dünya gezisine çıkıp, çok sayıda devlet başkanları ile görüştükten sonra vardığı sonuç şu idi; "Dünya Milletleri, gerek batının ekonomik baskısından, gerekse doğunun siyasi beceriksizliğinden hür bir milletler sosyetesi kurumunda bizim de kendileri ile beraber çalışmamızı istiyorlar. Fakat bu yeni ve büyük

birleşmede ortak olarak bizim müstereddit, kabiliyetsiz veya korkak olmamızı istemiyorlar. Onlar dünyanın herhangi bir yerindeki adaletsizliği düzeltmek için korkmadan bağıracak ortaklar arıyorlar..." Wendell Willkie'nin belki samimi duygularla ifade ettiği "Birleşmiş Milletler Teşkilâtı" kuruldu ama Wilkie'nin arzu ettiği şekilde hiç bir zaman çalışamadı. Dünya ülkeleri dünyanın herhangi bir yerindeki adaletsizliği düzeltmek için korkmadan bağıracak ortaklar çok aradılar ancak bir türlü bulamadılar. Aksine kendi menfaatleri ölçüsünde bağıran "Beşli Ortak" buldular. Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın toplantı salonlarından, sömürge düzenine karşı koyan ve bağımsızlık isteyen ülkelere karşı "veto" sesleri yükseldi. Doğu Türkistan, Batı Türkistan, Kafkaslar, Filistin, Kıbrıs, Keşmir ve daha nice kanayan yaralara bir türlü merhem bulunamadı.

Bugün halen devam etmekte olan 13 Birleşmiş Milletler Barış harekâtının, 9'u İslâm Dünyası'nı ilgilendirmektedir. Tüm bu sorunlar, uzun yıllar gündemde kalmasına rağmen hiç bir somut adım atılamamıştır. Bunun nedeni gayet açıktır. Birleşmiş Milletlerdeki Güvenlik Konseyi'ni oluşturan beş daimi üyenin ya da bir bakıma dünyanın ağalarının çıkarlarına ve sömürü düzenlerine ters düştüğü için, veto edilmesi. Gerçekten Birleşmiş Milletler Teşkilatının kuruluşundan bugüne, yaptığı tüm çalışmaları gözden geçirdiğimizde, açıkça şunu görmek mümkündür. Birleşmiş Milletler, beş büyük ağanın menfaatlerine ters düşen hiç bir karar alamamıştır. Aksine dünyanın paylaşılması ve daha iyi sömürülmesi için diğer küçük uydu devletler de, maalesef bu sömürü düzenine istemeyerek ya da zorla da olsa ortak edilmiştir.

Türkiye ile Birleşmiş Milletler Teşkilâtı arasındaki ilişkiler incelendiğinde, genel manzaradan pek farklı bir sonuç ortada yoktur. Türkiye'yi ilgilendiren en önemli sorun; 1964 yılından bugüne devam eden Kıbrıs sorunu teşkil etmektedir. Kıbrıs adası sorununun çözümünde, Birleşmiş Milletler 30 yılı aşkın bir süredir girişimlerde bulunmakta ve buna rağmen kesin çözümü getirememektedir. Bunun sebebi, beş büyük ağanın, Yunanistan ile olan kadim dostluğudur. Bu sebeple, Türkiye Yunanistan ile olan Kıbrıs, Adalar ve Batı Trakya sorunlarının çözümünde, Birleşmiş Milletler Teşkilâtı hep duyarsız kalmıştır. Bulgaristan'daki Türkler zulüm ve işkence görürken, B.M sessizliğini korumuştur. Bugün de öyle; Rusya Güney Kıbrıs Rum Kesimine ve Yunanistan'a çok sayıda silah satarken ve S-300 füzelerinin pazarlıkları sürerken, Birleşmiş Milletler Teşkilâtı'ndan hiç bir ses seda yok. Hani

Birleşmiş Milletler Teşkilâtı'nın temel amacı, dünya barışını korumaktı? Hani dünya üzerindeki silahlanma denetlenecekti? Acaba, Birleşmiş Milletler Teşkilâtı, temel amacından mı saptı? Yoksa Yunanistan; Rusya'dan silah ve füze yerine, çekirdek veya salatalık mı satın alıyor?

A.B.D RAND Arroyo Merkezi, Strateji ve Doktrin Programı araştırıcılarından, Graham E. Fuller ve Ian O. Lesser hazırlamış oldukları "Kuşatılanlar; İslâm'ın ve Batı'nın Jeopolitiği" adlı eserlerinde, B.M'nin geleceği ile ilgili beklentilerini şöyle dile getiriyorlar; "Önümüzdeki yıllarda Üçüncü Dünya'nın, ama özellikle de Müslüman ülkelerin B.M Güvenlik Konseyi gibi organlarda daha fazla temsil hakkı elde etmek için baskılar uyguladığına tanık olacağız. Mısır, Pakistan, Cezayir, Türkiye ya da Endonezya, böyle bir tavır alacağı düşünülen başlıca ülkelerdir." Ve konuyla ilgili olarak şöyle devam ediyorlar; "Sonuçta, Birleşmiş Milletler içinde taleplerini açıkça dile getiren bir Müslüman blok ile Güvenlik Konseyi'nin Müslüman olmayan daimi üyeleri arasında yoğun sürtüşmeler yaşanabilecektir.... Türkiye, Pakistan ve Mısır gibi ülkeler, kültürel ve politik faktörlerin ağırlıkta olduğu durumlarda başrolü üstlenmeye son derece uygundur. Aslında bu gerçeğin, eninde sonunda B.M Güvenlik Konseyi'nde bir tür daimi, belki rotasyona dayalı Müslüman varlığını ciddi bir şekilde gündeme getirmemesi şaşırtıcı olur."

Evet, B.M Güvenlik Konseyi'nin daimi üyelerinden birinin düşünce adamları, gerçeği görmüşler gibi. Ancak daimi üyelik isteyecek ve hakkını arayacak bir Müslüman ülkesi henüz ortalarda yok. Belki bu suskunluk, hazıra konmanın verdiği bir rehavet olsa gerek. Müslüman ülkeler, sanırız bu durumda da, Batılılar versinler biz kabul edelim beklentisi içindeler. Kim bilir, belki bir gün hakkını arayan bir yiğit çıkar. En büyük arzumuz bu yiğidin Türkiye'den çıkması.

2. NATO VE TÜRKİYE

A.B.D ve Kanada, 4 Nisan 1949'da, NATO'yu kurdular. Daha sonra örgüte, İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Portekiz, Lüksembourg, Danimarka, İzlanda, İtalya ve Norveç katıldılar. 1952 yılında Türkiye ve Yunanistan, 1954 yılında Federal Almanya Cumhuriyeti, 1982'de İspanya katıldı.

Bugün (2002), 16 üyesi bulunan NATO; artık genişleme ihtiyacı duymakta ve ittifaka yeni üyelerin katılması için çalışmalar sürdürülmektedir. Ancak

ittifaka katılması planlanan üyelerde yapılan kamu oyu yoklamaları, pek iç açıcı değildir. Avrupa Komisyonunun her yıl 20 Orta ve Doğu Avrupa ülkesinde yaptığı kamu oyu yoklamalarının yer aldığı Central and Eastern Eurobarometer No.7 (Mart 1997) sayılı yayının bilgilerine göre; 10 Avrupa ülkesinde referandum niteliğinde anketler yapılmış ve sonuçları ise şu şekilde değerlendirilmiştir. Anketin düzenlendiği ülkelerde, NATO'ya katılalım diyenlerin oranı; Romanya (% 76) ve Polonya (%65), Slovenya (% 39), Estonya (% 32), Macaristan (% 32), Letonya (% 31), Litvanya (% 28), Çek Cumhuriyeti (% 28), Bulgaristan (% 27) ve Slovakya (% 27) olarak gerçekleşmiştir. Bu kamu oyu yoklamaları ile Romanya ve Polonya dışındaki diğer 8 ülke NATO'ya katılmama yönünde oy kullandıkları belirlenmiştir. Oylamada lehte oy verenler; NATO'yu bölgede istikrar ve güvenlik unsuru olarak görmekte, aleyhte olanlar ise; ekonominin daha da kötüye gideceği, milli kimliklerin ve bağımsızlıkların yitirilmesi endişesi taşımaktadırlar.

NATO; daha ayrıntılı ifadesiyle, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO=North Atlantic Treaty Organization). Askeri ve siyasi bir örgüt olan NATO'nun amacı, barışı sürdürmek, özgürlüklerini siyasi dayanışma ve kendilerine yönelik her çeşit saldırıyı caydırmak veya geri püskürtmek için, ortak savunma yapmaktır. Bu amaçla ekonomik ve siyasi işbirliği sağlamaktır.

NATO'nun kuruluşundaki en büyük etken, Birleşmiş Milletler Teşkilatında Batılı ülkeler ile Sovyetler Birliği arasında sürekli görüş ayrılığı çıkmasıdır.

NATO'nun merkezi, Brüksel'dedir. Organizasyon; Konsey, Savunma Planlama Komitesi, Genel Sekreter, Nükleer Planlama Grubu, Askeri Komite, Komutanlıklar ve diğer komiteler şeklinde düzenlenmiştir.

Genel sekreter, üye ülkeler tarafından aday gösterilen uluslararası görevlerde bulunmuş kıdemli devlet adamları arasından seçilir. Ve NATO genel sekreterliğinin yanı sıra Kuzey Atlantik Konseyi, Savunma Planlama Komitesi, Nükleer Planlama Grubu ve diğer üst komitelerin başkanlığı görevini yürütür.

Askeri komite, üye ülkelerinin Genel Kurmay Başkanlarından oluşur. Askeri Komitenin başkanlığını, her yıl değişmek suretiyle, İngiliz Alfabesine göre o yıl sırası gelen ülke yürütür.

Konsey, üye ülkelerden Büyükelçi düzeyinde birer üye ile temsil edilir. NATO'ya bağlı 16 üye ülke, görüşlerini ifade etmekte eşit haklara sahiptir. Konsey, Genel Sekreter başkanlığında toplanır. Her üyenin veto hakkı

bulunmaktadır.

NATO'nun güvenlik politikalarını yürütürken izlediği yollar şunlardır. Etkin bir savunma sağlamaya ve ihtimal bir savaşı önlemeye yetecek bir askeri kabiliyeti muhafaza etmek; üyelerinin güvenliklerini etkileyebilecek tehditlerle başa çıkabilmeye yeterli genel bir kabiliyeti muhafaza etmek, silahların kontrolü ve silahsızlanma konularında ileri adımlar atılmasını sağlayacak önlemler de dahil olmak üzere, diğer devletlerle diyalogu ve Avrupa güvenliği için işbirliğini ön planda tutan bir yaklaşımı sağlayacak aktif siyasi çabalarda bulunmak... Müşterek kaygılar bulunan sahalarda gösterilen çabaların eşgüdümünü kolaylaştırmak... Herhangi bir NATO üyesi ülkenin topraklarını tehdit eden her türlü saldırıya karşı caydırıcılık ve savunma sağlamak... Avrupa'daki stratejik dengeyi muhafaza etmektir.

NATO, kuruluşu, teşkilâtı, görevleri ve sorumlulukları incelendiğinde, çoğu özelliği ile, Birleşmiş Milletler Teşkilâtı'na göre, daha adilâne bir kuruluş olarak görülmektedir. Bu sebeple, Türkiye'nin NATO ile olan ilişkilerinde, pek fazla pürüz ortaya çıkmaz. Ancak İttifak içinde, tüm kararlar oy birliği ile alınması gerekir. Oy çokluğu ile alınan kararlar geçerli değildir. Bu sebeple, NATO; çoğu konularda karar almakta güçlük çekmektedir. Çünkü üye ülkelerden her hangi birinin veto etmesi ihtimali daima yüksektir.

NATO üyesi ülkelerin siyasi ve ekonomik yapıları incelendiğinde, Türkiye diğerlerinden oldukça farklıdır. Başta NATO'nun başını çektiği ülke olan A.B.D, süper bir güçtür. Öte yandan Kanada gelişmiş ülkelerden biridir. Diğer ülkelerden İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Portekiz, Lüksembourg, Danimarka, İzlanda, İtalya, Norveç, Yunanistan, Almanya ve İspanya, hepsi birer Avrupa ülkesidir ve Türkiye'ye göre çoğu daha da gelişmiş durumdadır.

NATO üyesi 16 ülkenin toplam yüzölçümleri 22.999.001 km².dir. Yüzölçümü bakımından en büyük iki ülke; Kanada (9.970.610 km².) ve A.B.D (9.529.063 km².) yüzölçümleri (19.499.673 km².), toplam yüzölçümün % 85'ini teşkil eder. Türkiye yüzölçümü itibariyle, Kanada ve A.B.D'den sonra üçüncü büyük ülkedir. Türkiye'nin yüzölçümü, genel toplam yüzölçümün % 3,5'ini teşkil eder. En küçük yüzölçümlü ülke ise, Lüksembourg'dur.

NATO üyesi 16 ülkenin toplam nüfusları 1995 yılı itibariyle 708.008.000'-dir. Gelecekteki nüfus; 2010 yılında 776.740.000, 2020 yılında 814.795.000 kişiyi bulacaktır.

Tablo 13. NATO Üyesi Ülkelerin 1995 Nüfuslarına Göre Sıralanışı ve Yüzölçümleri.

ÜLKENİN ADI	YÜZÖLÇÜMÜ (KM^2.)	1995 (BİN KİŞİ)	2010 (BİN KİŞİ)	2020 (BİN KİŞİ)
1. Amerika B.D.	9.529.063	263.814	300.811	326.322
2. Almanya	356.733	81.338	82.837	82.385
3. Türkiye	814.578	63.405	81.790	93.362
4. İngiltere	244.110	58.295	59.617	60.042
5. İtalya	301.302	58.262	59.089	57.844
6. Fransa	543.965	58.109	61.001	61.793
7. İspanya	504.783	39.404	40.682	40.241
8. Kanada	9.970.610	28.435	32.265	34.347
9. Hollanda	41.526	15.453	16.140	16.222
10.Yunanistan	131.957	10.648	10.920	10.689
11.Portekiz	92.389	10.562	10.997	11.038
12.Belçika	30.528	10.082	10.135	10.015
13.Danimarka	43.094	5.199	5.311	5.307
14.Norveç	323.878	4.331	4.424	4.446
15.Lüksembourg	2.586	405	428	436
16.İzlanda	102.819	266	293	306
TOPLAM	23.033.921	708.008	776.740	814.795
Türkiye % si	3,5	8,9	10,6	11,5
Dünya Genel Toplam	136.003.696	5.734.106	7.026.729	7.911.776
Dünya % si	16,9	12,3	11,0	10,2

Nüfus itibariyle en büyük iki ülke; A.B.D (263.814.000) ve Almanya (81.338.000)'dır. İki ülke toplam nüfusu (345.152.000 kişi), toplam nüfusun % 49'una tekabül eder. Nüfus bakımından 1995 yılı itibariyle, Türkiye üçüncü sırada yerini almaktadır ve toplam nüfusun % 8,9'unu teşkil etmektedir. Ancak gelecekteki nüfus artışları ile Türkiye ikinci sıraya yükselecektir. NATO ülkeleri toplam nüfusunun 2010 yılında % 10,6'sını, 2020 yılında ise % 11,5'ini, Türkiye nüfusu oluşturacaktır. Nüfus bakımından

teşkilatın en küçük ülkesi, Lüksembourg'dur.

Dil yapısı bakımından incelendiğinde, 16 ülkenin 15'i (Türkiye hariç), Batı dillerinden birini konuşmaktadır. Üye ülkeleri arasında en fazla konuşulan dil, İngilizce'dir. Ondan sonra ikinci dil Almanca'dır. Din bakımından ise, yine 16 ülkenin 15'i (Türkiye hariç), Hıristiyan'dır. Türkiye ise, Ural-Altay dilleri gurubundan olan Türkçe konuşur ve dini ise İslâm'dır.

NATO üyesi ülkelere bakıldığında, Yunanistan ve Türkiye'nin ittifaka aynı anda (1952 yılı) üye oldukları görülür ve yine görülür ki bu iki ülke tarih boyunca birbiri ile sürekli sürtüşme halindedir. Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinden itibaren sürekli baş kaldıran ve isyan eden Yunanistan, Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde bağımsızlığa kavuşmasının ardından sürekli olarak topraklarını genişletme çabası içine girmiştir. Sevr Sözleşmesi'nin hemen ardından, Batı Anadolu'ya asker çıkarmış ve Türk insanına karşı akıl almaz zulüm ve işkenceler yapmıştır. Kurtuluş Savaşı'nda Yunan ordusu büyük bir yenilgi yaşamış ve Anadolu topraklarını terk etmek zorunda kalmıştır. Ancak Yunanistan, Büyük Yunanistan hayalini gerçekleştirmek için, sürekli olarak silahlanmakta ve yeri geldikçe bunu gündeme getirmektedir. Yunanistan; her yönüyle Türk toprağı olan Batı Trakya ve On iki Adaları, yapmış olduğu anlaşma entrikaları ile almayı başarmıştır. Ama Anadolu topraklarında gözü olduğunu, her platformda dile getirmekte ve sürekli silahlanmaktadır. Savunma adı altında, Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni doğrudan vurabilecek S-300 füzelerini Rusya'dan satın almaya çalışması ve yine Yunanistan'ın; Türkiye'yi vurabilecek güçte uzun menzilli S-300 füzelerini Rusya'dan satın almak istemesi, gelecekte Büyük Yunanistan hayalinin gerçekleştirilme girişimlerinin işaretleridir. Peki, böyle bir durum karşısında, NATO ne yapmaktadır? Gelecekte Yunanistan ile savaş çıkarsa, ne yapabilecektir? Yunanistan'ın mı, yoksa Türkiye'nin mi yanında yer alacaktır?

Hemen şunu belirtmekte fayda var. Her ne kadar, üye ülkeleri arasında silahların planlama ve sınırlandırması gibi görevleri varsa da, NATO; bu görevini yerine getirmekte güçlük çekmektedir. Çünkü Yunanistan da, ittifakın bir üyesidir ve veto hakkına sahiptir. Kararların geçerliliği için oybirliği şartının aranması, NATO'nun Yunanistan-Türkiye arasında çıkabilecek olan bir savaşta taraf tutması ya da yaptırım gücü uygulaması mümkün görülmemektedir. Taraf tutsa bile, geçmişinden bugüne yaptığı görevler gözden geçirilirse, Türkiye'nin yanında değil, Yunanistan'ın yanında yer

alması ihtimali daha yüksektir. Çünkü diğer üye ülkelerin Yunanistan ile dil, din ve kültür birlikleri vardır. Ancak Türkiye; NATO'nun gerek yüzölçümü, gerek nüfusu ve gerekse askeri gücü bakımından ikinci veya üçüncü büyüklükte bir üyesidir. Bu büyüklüğünü Türkiye; gereği gibi kullanmalıdır. Özellikle Yunanistan'ın son yıllardaki hızlı silahlanmasını, NATO toplantılarında dile getirmeli ve en azından bazı yaptırımlarda bulunabilmelidir. Öte yandan Türkiye; NATO'nun Ortadoğu'daki jandarması konumuna düşmemeli, bunun yerine ittifak içinde büyük gücü olduğunu vurgulamalı ve yaptırım gücü yüksek bir üye konumunda olduğunu siyasi platformlarda dile getirerek kabul ettirmelidir.

Son gelişmelerden sonra merkezi Avrupa'da NATO ile BDT arasında bir tampon bölge meydana gelmesi sonucu, bu bölgeye yönelik doğrudan tehdit büyük ölçüde ortadan kalkmış; ancak şimdiye kadar NATO'da bir kanat ülkesi olan Türkiye'yi tehdidin ve risklerin tam ortasındaki bir "Cephe"durumuna getirmiştir. Bu nedenle Türkiye daha uzun bir müddet Yeni NATO Stratejisinde öngörülen "Forward Presence" (ileride bulunma) yerine "Forward Defense" (ileride savunma) konseptini uygulamaya devam etmek durumunda kalacaktır.

NATO da eskiden "KANAT" ülkesi iken şimdi "CEPHE" durumuna gelen ve Rusya, Orta Doğu ve Balkanlar'daki yangının tam ortasında bulunan Türkiye, coğrafi mevki, sosyal ve kültürel değerleri ve diğer milli güç unsurları ile bölgesinde bir denge unsuru olmaya devam etmektedir.

Dengesiz bir ortamla çevrelenen Türkiye, karmaşık ve değişken bir güvenlik sorunu ile karşı karşıya bulunmaktadır. Belirsizliklerin ve istikrarsızlıkların nerede, ne zaman ve nasıl krize veya askeri tehdide dönüşebileceği önceden kestirilememektedir. NATO içinde ikinci büyüklükte silahlı kuvvetleri ile caydırıcılığa önemli bir katkıda bulunan Türkiye, ekonomik ve endüstri alanında da süratle gelişip büyümektedir. 2000'li yıllarda 70 milyona ulaşacak nüfusu, kalkınan ekonomisi ve modernize edilmiş silahlı kuvvetleri ile NATO'nun ve Batının güçlü ve güvenilir bir dostu olarak pakt içindeki görevine devam edecektir.

David Morley ve Kevin Robins tarafından kaleme alınan "Kimlik Mekanları" adlı eserde NATO ile Türkiye ilişkileri hakkında dikkat çeken ifadelere yer veriyorlar ve şöyle devam ediyorlar; "Soğuk savaş döneminde komünist olmayan her şey batılıydı. Bu çerçevede NATO üyesi olarak ve stratejik öneme sahip olmakla, Türkiye'nin Avrupalı özellikleri fazla sorgulanmamıştı.

Fakat Sovyet Blokunun çökmesi ile bunların hepsi sorgulanabilmektedir.

Orta ve Doğu Avrupa, kimliğini büyük ölçüde Hıristiyan olarak yeniden ortaya koymaktadır. Avrupa şimdi sınırlarını yeniden tanımlamaktadır. Kendisini yeniden tanımladıkça da kimin dışlanacağı konusu yeniden belirlenmektedir. Böylece de Türkiye kendisini Avrupalı özelliklerinin değerini kaybettiği, farklı bir bağlam içersinde bulmaktadır."[1]

Evet, üyelerinin çoğunluğu batı Dünyasını temsil eden NATO, geçmişte kara gün dostu olmuş Türkiye için, bugün neden sorgulama ihtiyacını hissetmektedir? Neden Yunanistan'a öz, Türkiye'ye üvey evlat muamelesi yapılmaktadır? Bu soruları, artık hem Türk siyasileri ve hem de Türk gençliği sorgulamak ve alternatif çözümler bulmak zorundadır.

3. AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE

Almanya, Belçika, Fransa, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda ülkelerinin, 1957'de, Roma Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)'nu kurdular. 1 Ocak 1973'de, AET'ye; İngiltere, Danimarka ve İrlanda aynı anda üye oluyor ve böylece topluluk üye sayısı 9'a yükseliyor. Bundan böyle Topluluğa yılın ilk gününde (1 Ocak) üye kayıtları yapılmaya başlanıyor. 1981'de Yunanistan, 1986'da İspanya ve Portekiz üye olunca, Topluluğun üye sayısı 12'ye yükseliyor.

Avrupa Ekonomik Topluluğu içinde, yeni gelişmeler oluyor ve antlaşma metinleri genişletilerek, Topluluk bir Birliğe doğru yol alıyor. 1985'de Avusturya, Finlandiya ve İsveç'in de katılımıyla, Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısı 15'e yükseliyor. Aynı dönemde, Birliğe kabul edilmek istenen Norveç, 28 Kasım 1994'de yaptığı halk oylamasında % 52,1 oranında hayır çıktığı için, Avrupa Birliği'ne katılmıyor.

Avrupa Birliği ile Türkiye ilişkileri, sürekli Türkiye gündemini oluşturmaktadır. Avrupa Birliği'ne kayıtsız şartsız girelim diyenler, milli çıkarlarımıza uygun şekilde girelim diyenler ve Avrupa Birliği'ne hiç girmeyelim diyenler, sürekli olarak tartışıyorlar. Ancak konunun enine boyuna hiç araştırılmadan tartışılması, kısır döngüye sebep oluyor. Biz burada, konuyu bilimsel temellere dayandırılarak ele almaya çalışacağız. Özellikle konuyu Avrupa

[1] MORLEY,D.-ROBINS, K., 1997, Kimlik Mekanları. Ayrıntı yayınları, İstanbul.

Birliği gözüyle ele almaya çalışacağız. Çünkü Türkiye Birliğe girmek isteyen bir ülke, Avrupa Birliği ise almak isteyen taraftır. Bu durumda girmek isteyenin değil, almak isteyenin görüş ve düşünceleri önemlidir.

Avrupa Birliği ülkelerin Türkiye'ye bakışlarını öğrenmek için önce Avrupa Birliği ülkeleri tanımak gerekiyor. Yüzölçümü itibariyle, irili ufaklı 15 ülkenin toplam yüzölçümü 3.235.526 km².yi buluyor. Yine bu ülkelerin 1995 yılı tahminlerine göre, toplam nüfusları 370 milyonu buluyor. Ancak Birlik içinde, gerek yüzölçümü ve gerekse nüfus bakımından büyük tezatlıklar göze çarpıyor. Fransa'nın yüzölçümü 543.965 km². iken, Lüksemburg'un yüzölçümü ise sadece 2.586 km².) kadar. Yine Almanya'nın nüfusu 81 milyonu aşarken, Lüksemburg'un nüfusu 405 bin kişiyi ancak buluyor. Bununla birlikte, Birlik üyesi ülkelerin ortalama yüzölçümü 215.681 km²., ortalama nüfusu ise 25 milyon dolayında bir değer gösteriyor.

Yıllık nüfus artış hızı oranları oldukça düşük değerler gösterir. En yüksek oran Avusturya'da yıllık nüfus artış hızı % 0,9'dur. En düşük oran ise, İrlanda ve Portekiz'de (% -0,1) tespit edilmiştir. Bu iki ülkede nüfus gittikçe azalmaktadır. Mevcut nüfus artış oranlarına göre; Almanya'nın nüfusu 2010 yılında 82,8 milyona çıkacak ve 2020 yılında 82,3 milyona çıkabilecek. Lüksemburg'un nüfusu ise; 2010 yılında 428 bine, 2020 yılında 436 bine yükselecektir.

Avrupa Birliği'ne çok sayıda ülke birliğe üye olmak istiyor. İlk aşamada, Slovenya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi birliğe alınacaklar. Estonya ve Romanya bu ülkeleri takip ediyor. İkinci aşamada alınması düşünülen ülkeler arasında; Bulgaristan, Letonya, Litvanya, Slovakya gibi Avrupa ülkeler var. Avrupa Birliği'nin listesinde henüz Türkiye'nin ismi bile geçmiyor. Ve asıl önemlisi Avrupa Birliği penceresinden Türkiye ufukta bile görünmüyor.

Avrupa Birliği üyesi ülkelerin Türkiye'ye bakış açıları ise şöyle; Avrupa Birliği Ülkelerinin yüzölçümü bakımından en büyüğü olan Fransa'nın yüzölçümü (543.965 km².)'nden hayli fazla yüzölçümü (814.578 km².) olan bir ülke, Türkiye. Nüfusu ise 1995 yılında 63,4 milyonu aşıyor. Yıllık nüfus artış hızı % 2,2. Ülkenin nüfusu 2010 yılında 81,7 milyona, 2020 yılında 93,3 milyona ulaşacak. Yani 2020 yılında Avrupa Birliği ülkelerinin en kalabalık olan ülkesi Almanya'nın nüfusuna 2010 yılında ulaşacak ve 2020 yılında Almanya'nın nüfusunu hayli geçecektir.

Dünya Bankası verilerinden yaptığı hesaplamalara göre, 1980-2000 döne-

minde Türkiye milli gelirini yılda ortalama yüzde 4.55 artırmasına karşın, nüfusun 20.8 milyon çoğalması (44.5 milyondan 65.3 milyona çıkması) nedeniyle kişi başına gelirdeki yıllık ortalama artış yüzde 2.55'de kalmıştır. Buna karşın, 20 yıllık süreçte neredeyse nüfusları hiç artmayan İspanya'nın (nüfusu 20 yılda sadece 2.1 milyon arttı) yıllık ortalama büyüme hızı yüzde 2.7, kişi başına büyüme hızı yüzde 2.45, Yunanistan'ınki (nüfusu 20 yılda sadece 1 milyon arttı)sırasıyla yüzde 2.1, yüzde 1.65, Portekiz'inki (nüfusu 20 yılda sadece 200 bin arttı) yüzde 2.85, yüzde 2.7 olmuştur.

2000 yılı sabit fiyatlarıyla, 1980 yılında Türkiye'nin satın alma gücü paritesiyle kişi başına gayri safi milli hasıla (GSMH) rakamı 4.270 dolarken, Portekiz'inki 9.900, İspanya'nınki 12.030, Yunanistan'ınki 12.400 düzeydeydi. 2000 yılında Türkiye, satın alma gücü paritesiyle kişi başına GSMH 7.080 dolar olmuştur.

1980 rakamlarına göre, İspanya'nın kişi başına gayri safi yurtiçi hasılası (GSYİH) 5.950, Yunanistan'ınki 5.190, Portekiz'inki ise 3.010 dolar düzeyindeydi. Bu rakamlar 2000 yılında İspanya için 14.050, Yunanistan için 10.570, Portekiz için ise 10.390 dolara yükseldi (GSMH olarak Türkiye 3.080, İspanya 14.960, Yunanistan 11.960, Portekiz 11.060 dolar). Türkiye ise bu dönemde kişi başına GSYİH rakamını 1.590 dolardan 3.060 dolara çıkarmıştır. 1999 yılında başlayan kriz nedeniyle bu rakam GSMH olarak 2.160 dolara inmiştir. İspanya'nın 1980 yılında 222.7 milyar dolar olan GSYİH'sinin, Türkiye'nin 2000 yılında 199.9 milyar dolar olan GSYİH'dan daha büyük bir rakam olduğu da görülmektedir.

Yalnız cari olan bu rakamlar, reel olarak pek birşey ifade etmiyor. Çünkü döviz kurlarındaki oynamalardan doğrudan etkileniyor. Çünkü cari olarak Portekiz'in GSYİH 3.5, İspanya'nınki 2.5, Yunanistan'ınki 2.2, Türkiye'ninki 2.8 kat artmasına karşın, sabit fiyatlarla GSMH'nin Portekiz'inkinin yüzde 75, İspanya'nınkinin yüzde 70, Yunanistan'ınkinin yüzde 51 arttığı görülmüştür. Türkiye'nin ise sabit fiyatlarla GSMH'nin bu dönemde yüzde 143 artarak, Yunanistan'ı neredeyse 3'e, İspanya ve Portekiz'i ise 2'ye katladığı tespit edilebiliyor.

Satın alma gücü paritesiyle 2000 yılı fiyatlarıyla, 1980-2000 döneminde Türkiye'nin gayri safi milli hasılası (GSMH) 190 milyar dolardan 462 milyar dolara, İspanya'nınki 450 milyar dolardan 766 milyar dolara, Yunanistan'ınki 119 milyar dolardan 180 milyar dolara, Portekiz'inki 97 milyar dolardan 171 milyar dolara yükselmiştir. Bir diğer ifade ile 1980 yılında Yunanistan'ın 1.6

katı büyüklüğünde bir ekonomiye sahip olan Türkiye, 2000 yılında 2.57 katı büyüklüğünde bir ekonomi oldu. 1980 yılında İspanyol ekonomisinin yarısı kadar bile olamayan (yüzde 42.2'si) Türk ekonomisi, 2000 yılında İspanyol ekonomisinin beşte üçüne (yüzde 60.3'ü) ulaşmıştır.

Nüfusunun neredeyse bir buçuk katına çıkmasına rağmen, Türkiye'nin sabit fiyatlarla kişi başına milli gelirini bu dönemde yüzde 66 arttığı, bu açıdan Portekiz'in (yüzde 72) ardından geldiği ve İspanya (yüzde 62) ve Yunanistan'ı (yüzde 38) geride bıraktığı da görülebiliyor. 2000 yılı sabit fiyatlarıyla, Türkiye'nin satın alma gücü paritesiyle GSMH'si 1980'de 4 bin 270 dolarken, 2000 yılında 7.080 dolara, İspanya'nınki 12.030 dolardan 19.400 dolara, Portekiz'inki 9.900 dolardan 17.120 dolara, Yunanistan'ınki 12.400 dolardan 16.940 dolara yükseldi.

İhracatını 1980'lerde 4.5, 1990'larda ise 2.4 kat artıran Türkiye, ihracat ve ithalat artışında da İspanya, Portekiz ve Yunanistan'ı 1980-2000 döneminde geride bırakmıştır. Bu dönemde Türkiye ihracatını 10.9 kat artırarak 2.9 milyar dolardan 31.7 milyar dolara çıkarırken, İspanya 5.5, Portekiz 5, Yunanistan ise sadece 2.1 kat (5.2 milyar dolardan 10.6 milyar dolara yükseltti) ihracat artışı yapabildi. 1980-2000 döneminde ithalatını 6.9 kat artıran Türkiye (7.9 milyar dolardan 54.5 milyar dolara çıkardı) bu açıdan da ilk sırada yer almıştır(İspanya 4.5, Portekiz 4.1, Yunanistan 2.7 kat arttırmıştır). Bu değerler de göstermektedir ki, İspanya, Portekiz ve Yunanistan, Avrupa Birliği'ne üye olduktan sonra (Avrupa Birliği'ne Yunanistan'ın 1981'de, İspanya ve Portekiz'in 1986'da katılmışlardır) ekonomilerini hayli düzeltmişlerdir. Ancak Türkiye, henüz ekonomisini düzeltebilmiş değildir. Üstüne üstlük 1999'yılında bugüne devam eden ekonomik kriz bütün ağırlığı ile devam etmektedir. Bu durumda Türkiye ekonomisi ile Avrupa Birliği ülkeleri ekonomileri arasındaki uçurum her geçen yıl artmaktadır.

Ya ülkenin diğer göstergeleri nasıl? Türkiye insanının %99'u Müslüman'dır. Öte yandan dili, Latince kurallarına hiç uymayan, doğu dileri öbeği bağlı Türkçe'dir. Kültürü, gelenekleri ve görenekleri farklıdır. Kısacası medeniyeti taban tabana zıttır. Çünkü Türkiye, tarihten gelen üstün bir medeniyet olan Türk-İslâm Medeniyeti'ne sahiptir.

"2001 yılı Eylül ayında Avrupa Parlamentosu (AP) tarafından oylanıp da, 31 oya karşılık 504 oy ile kabul edilen rapor Türkiye ve KKTC için oldukça sert ifadeler içermektedir. Raportör J. Poos bununla da yetinmemiş, 'Kuzey

Kıbrıs'ı ilhak edersen üyeliği de unut.' diyerek, Türkiye'ye bir de tehdit savurmuştur.

AB'nin 15 üyesi, 13 (12+1) adayı var. 13'ü iki doğal sayının toplamı olarak göstermenin yedi değişik yolu var ve '12 + 1' de bunlardan biri ama AB'nin üye adayları söz konusu olduğunda bunun bir başka anlamı daha vardır. On ikisi içeri, biri dışarı ve o 'bir' de Türkiye'dir. Adamlar, bunu 'Nice Doruk Toplantısı'nda açık açık söylediler. Oniki ülke, en geç, 2010'a kadar AB'ye katılmış olacak. Ha! Türkiye'mi? O, 2010'a kadar yok canım!; O'nun ne olacağına 2010'da karar vereceğim... Hiç kimse, sözü dolandırmaya falan kalkmasın. Ulusal programlar ve ilerleme raporlarının ardına gizlenip bu gerçeği gözlerden kaçırmaya çalışmasın. Bunu biz söylemiyoruz, AB'nin yetkilileri söylüyor. Belçika Dışişleri Bakanı Louis Michel; 'Türkiye'nin Kopenhag Ölçütleri'ne uyum açısından kaydettiği ilerleme belirsiz. Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası (AGSP) konusunda da engellemesi devam ediyor. Bu değerlendirmelerin ışığı altında Türkiye'nin bu platforma katılması konusunda kararsızız.' AB Dönem Başkanı olan aynı ülkenin Başbakanı G. Verholstadt da aynı şeyleri tekrarlıyor. Belçika gibi, jeopolitiği, kaynakları, ekonomik potansiyeli, kültürel ve tarihsel birikimi açısından dünya üzerinde hiç bir belirleyici özelliğe sahip olmayan ülkenin, Türkiye konusunda böylece ahkam kesebilir duruma getirilmiş olması oldukça düşündürücü." [2]

David Morley ve Kevin Robins tarafından kaleme alınan kimlik mekanları adlı eserde şöyle deniliyor;

"Bugünkü Avrupa Topluluğu Hıristiyan bürokratlar tarafından kurulmuştur. Öyle görünmektedir ki insanın evi gibi yoktur ve anlaşılmaktadır ki o evde oturmak, yaşamak isteyen bazılarına yer yoktur. Ortak Avrupa evimiz henüz işgal edilmemiştir; fakat kendimize ortak (ve ortak olmayan) geçmişimiz hakkında anlattığımız hikayeler, bunun nasıl oluşturulması gerektiği, kaç katlı olacağı (hizmetçiler için bir bodrum katı?), hangi yöne bakacağı ve kapı anahtarlarının kimde olacağı konusundaki fikrimizi şekillendirmektedir."[3]

Morley ve Robins'in bu görüşlerine karşı, Türkiye'nin uzman jeopolitikçilerinden olan Suat İLHAN şöyle yorum getiriyor; "Anlaşılan buradaki bodrum

---

[2] İ.Reşat ÖZKAN, "AB'nden Ucuz Ayak Oyunları." http://www.chpliler.com/arsiv/Dusunceler/2001/dusunce_2810-1.htm

[3] MORLEY,D.-ROBINS, K., 1997, Kimlik Mekanları. Ayrıntı Yayınları, İstanbul

katı Türklere ayrılıyor. Hala Türkiye'nin eşit şartlarda AB üyesi olabileceğini düşünen siyasetçilerimiz, bürokratlarımız, diplomatlarımız, gazetecilerimiz, aydınlarımız bulunmasına hayret etmeliyiz, içinde bulundukları gaflete üzülmeliyiz."[4]

Türk jeopolitikçisi Suat İLHAN, ayrıca "Avrupa Birliğine neden hayır?" adlı kitabında, Avrupa Birliği'ni geniş boyutlarda irdelemiş ve şu tesbitlerde bulunmuştur; "Türkiye-AB entegrasyonu, Türkiye'nin bölgesel ve evrensel olanakları ile AB'nin ufuk ve etkinliğinin genişlemesine, Türkiye'nin ise AB içinde uydulaşmasına yol açacaktır.

1963'te TBMM'nin onayladığı Ankara Andlaşması'nın AET'ni, önce Avrupa Topluluğuna, sonra Gümrük birliğine, geçtiğimiz tarihte Avrupa Birliğine dönüşmüştür. Bunlar aynı kurum ve kuruluş değildir.

Maastricht Kararları ile birçok egemenlik hakkı AB'ne devredilmektedir. Anayasa'nın 6'ıncı maddesine göre ise "Egemenlik kayıksız şartsız milletindir." "Türk Milleti egemenliğini Anayasa'nın koyduğu esaslara göre yetkili organların eli ile kullanır." "Egemenliğin kullanılması hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye ve sınıfa bırakılamaz."

Türkiye'yi Gümrük Birliği'ne sokanlar da, AB üye adaylığını TBMM'nin onayını almadan kabul edenler de yetkilerini aşmışlar, Anayasayı ihlal etmişlerdir. Büyük tarihi sorumluluk üstlenmişler ve suç işlemişlerdir.

Ne olacak! "Anayasa bir defa delinse ne çıkar." zihniyetinin halefleri. Yanlış yorumlara dayanan açık hukuk ihlalleri bir yığın hatanın kaynağını teşkil ediyor. Özlediğimiz geleceğe AB içinde değil, AB dışında, bağımsızlığın, hür iradenin verdiği olanaklarla ulaşılabilir."[5]

Evet, daha dün Batı'nın varoşlarında nöbet bekleyen kahraman Türk askerlerinin torunları, Avrupa Birliği'nin tüm isteklerini yerine getirebilirse, 33 yıldır beklediği kapıdan içeriye alınacaklar. Ancak hizmetçi olarak alınacak ve bodrum katlarında yaşamaya mahkum edilecek. Ne kadar onur kırıcı bir gelişme. Türkiye, AB'nin tüm isteklerini yerine getirmezse, kapılar yüzlerine çarpılacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ATATÜRK'ün; "Ey Türk Gençliği! Birinci vazifen Türk istiklalini ve Türk Cumhuriyetini ilelebet muhafaza ve müdafaa

---

[4] İLHAN, S.,1999, Dünya Yeniden Kuruluyor- Jeopolitik ve Jeokültür Tartışmaları. Ötüken Yayınları, Yayın Nu:441, Kültür Serisi:167, İstanbul.

[5] İLHAN, S., 2001, Avrupa Birliği'ne Neden Hayır-Jeopolitik Yaklaşım. Ötüken Yayınları, Yayın Nu: 464, Kültür Serisi: 184, İstanbul.

etmektir." diyerek emanet ettiği Türkiye, ne pahasına olursa olsun, Avrupa Birliği'ne girmek için can atmamalıdır.

Türkiye bugün için öyle şartlandırılmıştır ki, sanki AB olmazsa ülke batacak. Peki şu soruyu sormak gerekiyor. Kuruluşundan bugüne 79 yıldır neden batmadı? Neden hala ayakta duruyor?

Evet, görünüşte Avrupa Birliği'ne girmeyi ve Avrupa ülkeleri gibi kalkınmış bir ülke olmayı elbette herkes ister. Ancak bu katılımda Türkiye, getirisinden çok götürüsü olacaksa, ülkenin milli çıkarlarına ters düşüyor demektir. Gelecekte Avrupa Birliği içinde erimiş, ezilmiş, tükenmiş ve yok olmuş bir Türk Milleti olmayı, elbette hiçbir Türk vatandaşı istemez.

Öyle görülüyor ki, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesi daha uzun yıllar tartışılacak. Belki de, Türkiye Avrupa Birliği'ne girmeden, Avrupa Birliği dağılacak. Zaten şu anda bile Birlik üyeleri arasında çok fazla sayıda sorun var. Çoğu konuda, Almanya, Fransa ve İngiltere arasında büyük görüş ayrılıkları var. Özellikle Almanya'nın Birlik içinde "Büyük Patron" gibi davranması, İngiltere ve Fransa'yı rahatsız ediyor. Ülkeler arasındaki dengelerin bir an sarsılması, Birliğin dağılmasına bile sebep olabilir.

Türkiye yakın gelecekte, ya Avrupalı gibi olması için ölecek, ya da kendini başka oluşumlara hazırlayacak. Dil, din, ırk, gelenek ve görenek bakımından aynı olan "Türk Dünyası Birliği'ne" ne dersiniz? Sanırız, Türkiye; Avrupa Birliği'ne üye olmak için harcadığı mesainin yüzde birini bu oluşum için harcasa, kısa sürede kendini bu birliklerin hem kurucusu ve hem de lideri görüverir.

OKUMA PARÇASI

TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ İÇİN KATETTİĞİ KİLOMETRE TAŞLARI

Yunanistan'ın 15 Temmuz 1959 tarihli resmen başvurusunun arkasından AET dışında kalma durumunda Batıdaki konumunu yitirme olasılığı Türkiye'yi 31 Temmuz 1959 tarihindeki başvurusuyla neticelendi. 11 Eylül 1959 tarihinde AET Bakanlar Konseyi, Ankara ve Atina'nın ortaklık başvurularını kabul etti. 28-30 Eylül 1959 tarihlerinde Avrupa toplulukları Komisyonu ile Türkiye arasındaki ilk hazırlık görüşmesi yapıldı.

4 yıllık bir görüşme sürecinin sonucu Ankara Antlaşmasıdır. Yürürlülük tarihi 1 Aralık 1964'tür. Bu anlaşma Türkiye ile AET'yi Gümrük Birliğine götürecek ve tam üyeliği sağlayacak olan ortaklık anlaşmasıdır.Arkasından 12 Eylül 1964 tarihinde I. Mali Protokol imzalandı.

1 Ocak 1973 tarihli Katma Protokol ile Geçiş Dönemi başladı. Amaç Gümrük birliğidir. Üzerinde anlaşmaya varılan model, zayıf ekonominin giderek uyumunu sağlamayı hedefler. 22 yıllık bir takvim çerçevesinde Gümrük Birliğini gerçekleştirme ve ekonomik açıdan AB'ye hazırlanması yükümlülüğü getirildi. Özetle, müzakere edildiği tarihte Ankara Anlaşması ile onun ayrılmaz parçası olan Katma Protokol, Türkiye'ye tam üyelik hedefini sarsıntısız gerçekleştirebileceği ayrıcalıklı ve öncelikli bir model olma anlayışı üzerine bina edilmiş ve buna uygun bir programa oturtulmuştur.

16-17 Mayıs 1966tarihlerinde Birinci Türkiye-AET Karma Parlamento Komisyonu Brüksel'de toplandı.

9 Aralık 1968 tarihinde,Katma Protokol Görüşmeleri başladı.

26 Ekim 1970 de ilk Gümrük İşbirliği Komitesi toplantısı yapıldı. Kasım ayında Katma Protokol metinleri kabul edilmiş, 23 Kasım 1970'de Katma Protokol Brüksel'de imzalandı.Katma Protokol kabul edildi.Türkiye AET müzakereleri başladı.

1 Ocak1973'te Katma Protokol yürürlüğe girdi. Birinci gümrük indirimi ve konsolide liberasyon listesi uyumu yapıldı. 21 Mayıs 1973'te Türkiye - AET genişleme görüşmeleri mutabakat ile sonuçlandı.30 Haziran 1973'te I. Genişleme Anlaşması (Tamamlayacı Protokol) Ankara'da imzalandı.

1 Ocak1974'te Tamamlayıcı protokol ile ilgili geçici anlaşma yürürlüğe konuldu.

1 Ocak1976'da, Türkiye Katma Protokolden kaynaklanan yükümlüğünü yerine getirerek , ikinci gümrük indirimi ve konsolide liberasyon listesi uyumunu gerçekleştirdi.

12 Mayıs1977'de, III. Mali Protokol Brüksel'de imzalandı.

1 Temmuz: Topluluk tarafından Türkiye'ye tanınan yeni tarım tavizleri yürürlüğe konuldu.

4-11 Ekim1978'de, Türkiye , dördüncü beş yıllık plan süresince yükümlülüklerinin dondurulması ve aynı dönem için yaklaşık 8 milyar dolarlık yardım yapılması talebinde bulundu. 30 Ekim1978'de, III. Mali Protokolün onay işlemleri tamamlandı.

30 Haziran1980'de Ortaklık Konseyi tarım ürünlerinin tamamına yakın bir kısmında Türkiye'ye uygulanan gümrük vergilerinin 1987 yılına kadar sıfıra indirilmesini kararlaştırdı. (1-80 sayılı karar)

22 Ocak1982'de, Avrupa Topluluğu, Türkiye ile ilişkilerini dondurma kararı aldı.

16 Eylül1986'da Türkiye-AET Ortaklık Konseyi toplandı. Böylece 12 Eylül 1980 tarihinden

itibaren dondurulmuş bulunan Türkiye-AET ilişkilerinin canlandırılması süreci başladı.

14 Nisan1987'de Türkiye-AT'ye, Roma Antlaşması'nın 237., AKÇT Antlaşması'nın 98'nci ve EURATOM Antlaşması'nın 205'nci maddelerine istinaden tam üye olmak üzere müracaat etti. 27 Nisan 1987'de Türkiye'nin tam üyelik talebi Topluluk Bakanlar Konseyi tarafından incelenmek üzere Komisyona havale edildi.

7 Kasım1988'de, Türkiye-AET arasındaki ticari ve iktisadi sorunların ele alınması amacıyla oluşturulan Ad-Hoc Komite, birinci toplantısını gerçekleştirdi. 20-21 Aralık: Ad-Hoc Komite ikinci kez toplandı ve Türkiye, 1978 yılında askıya aldığı yükümlülüklerini yerine getirmek üzere, hazırlandırılmış bir takvim Topluluğa verdi ve bu takvime işlerlik kazandırdı.

18 Aralık1989'da, AT Komisyonu, Türkiye'nin tam üyelik başvurusu konusundaki "Görüş" ünde (Avis), Topluluğun, kendi iç pazarını tamamlayabilme sürecinden önce (1992) yeni bir üyeyi kabul edemeyeceği ve Türkiye'nin katılmadan önce, ekonomik, sosyal ve siyasal alanda gelişmesine ihtiyaç duyulduğu hususlarına yer verdi.

6 Haziran1990'da, Topluluklar Komisyonu, Türkiye ile her alanda işbirliğinin başlatılması ve hızlandırılması konusundaki önlemleri içeren bir "İşbirliği Paketi" hazırlayarak Konsey'in oluruna sundu.

30 Eylül 1991'de, Ortaklık Konseyi 1986 yılından sonra ilk kez toplandı.

21 Ocak1992'de, Türkiye-AT arasında bir Teknik İşbirliği Programı imzalandı. 9 Kasım 1992'de, Türkiye-AT Ortaklık Konseyi'nin 33. dönem toplantısı yapıldı. 3 Aralık: Türkiye-AT ilişkilerinin yürütülmesinde ortaya çıkan ticaret ve gümrüklerle ilgili teknik sorunların çözümü için kurulmuş olan ve 12 Kasım 1982'den beri toplanamayan Gümrük İşbirliği Komitesi, 10. Dönem toplantısını gerçekleştirdi.

24-25 Şubat1993'de, 9 Kasım 1992 tarihli Ortaklık Konseyi'nde, Ortaklık Komitesi gözetimi altında çalışması kararlaştırılan teknik komitelerden Gümrük Birliği Alt Komitesi toplantısı Brüksel'de yapıldı. 8 Kasım1993'de Ortaklık Konseyi'nin 34. Dönem toplantısı yapıldı.

19 Aralık 1994'de, Ortaklık Konseyi'nin 35. Dönem toplantısı yapıldı.

6 Mart 1995'de, Türkiye ile AB arasında Gümrük Birliği'nin gerçekleştirilmesi ile ilgili ve Gümrük Birliği döneminde uygulanacak usul, esas ve süreleri belirleyen 1/95 ve 2/95 sayılı kararlar Ortaklık Konseyi'nin 36. Dönem toplantısında kabul edildi. 30 Ekim 1995'de, Ortaklık Konseyi, 1/95 sayılı Gümrük Birliği Kararı çerçevesinde, Türkiye'nin Gümrük Birliği'nin iyi işlemesi için gerekli teknik koşulları yerine getirdiğini tespit eden 37. Toplantısını gerçekleştirdi.13 Aralık 1995'de, 1/95 Sayılı Türkiye-AB Ortaklık Konseyi Kararı Avrupa Parlamentosu tarafından onaylandı (343 Kabul, 149 Red, 36 çekimser). 21 Aralık 1995'de AB ile Türkiye arasında, AKÇT ürünlerini kapsayan Serbest Ticaret Anlaşması parafe edildi.

1 Ocak 1996'da Türkiye, AB ile entegrasyonunda 22 yıl süren "Geçiş Dönemi"ni 31 Aralık 1995 tarihinde tamamlayarak , 1.1.1996 tarihi itibariyle, tam üyelik sürecinde "Son Dönem"e, sanayi ürünlerinde ve işlenmiş tarım ürünlerinde sağlanan Gümrük Birliği ile girmiştir.19 Şubat: Gümrük Birliği Ortak Komitesi 1. Dönem toplantısı yapıldı.25 Temmuz: Türkiye-AB AKÇT Anlaşması Brüksel'de imzalandı.1 Ağustos: Türkiye-AB AKÇT Anlaşması resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girdi.

20 Mart1997: Ortaklık Komitesi 106. Dönem toplantısı yapıldı.

14-16 Nisan: Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu 40. Dönem toplantısı yapıldı.24 Nisan: Ortaklık Komitesi 107. Dönem toplantısı yapıldı.29 Nisan: Ortaklık Konseyi'nin 39.dönem toplantısı yapıldı.

30 Mayıs: Gümrük İşbirliği Komitesi'nin 19.dönem toplantısı yapıldı.

23 Temmuz: Gümrük Birliği Ortak Komitesi 6.dönem toplantısı yapıldı.12-13 Aralık: Avrupa Birliği'nin Lüksemburg'ta gerçekleştirdiği devlet ve hükümet başkanları zirvesi sonucunda Çek Cumhuriyeti, Slovak Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya, Slovenya, Romanya, Bulgaristan, Litvanya, Letonya, Estonya ve Kıbrıs Rum Yönetimi tam üyelik için aday ülkeler olarak belirlendi. Türkiye ise aday ülkeler arasında zikredilmedi, tam üyeliğe ehil olduğu teyid edildi.

16 Şubat1998: Gümrük Birliği Ortak Komitesi 7. dönem toplantısı yapıldı.25 Şubat: Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki tarım ürünleri ticaretinde geçerli olan tercihli rejime ilişkin anlaşma imzalandı. Anlaşma, 1 Ocak 1998 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe girdi.7 Mayıs: Türkiye-AB AKÇT Temas Grubu ikinci kez toplandı.28 Mayıs: Gümrük İşbirliği Komitesi 21. dönem toplantısı yapıldı.

1999Helsinki zirvesi sonrası Türkiye adaylık statüsü kazandı ve yeni bir dönem başlamış oldu.

8 Kasım 2000Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği açısından kaderini çizecek Katılım Ortaklığı Belgesi açıklandı.

30 Temmuz 2002, İki yıldır, A.B., Türkiye'ye çok ağır ev ödevleri vermekte ve Türkiye bu ödevleri yerine getirmekte güçlük çekmektedir. Özellikle, İdamın kaldırılması konusu, Kıbrıs sorununun Rum kesimini istekleri doğrultusunda çözümü ve anadilde eğitim ve yayın hakkı ve hatta hak ve özgürlükler adı altında ülkenin bölünmez bütünlüğünü bozacak nitelikte kararlar alınması gibi, yerine getirilmesi oldukça güç ödevler vermektedir. Ödevlerden anlaşıldığı kadarıyla, A.B., Türkiye'yi birliğe almamak için "ipe un sermektedir".

Dokuzuncu Bölüm

DÜNYA HAKİMİYET TEORİLERİ VE TÜRKİYE

1. KARA HAKİMİYET TEORİSİ VE TÜRKİYE

Devletlerin yayılması ve çok geniş topraklara ve hatta dünyaya hükmetmeleri, iki aşama da gerçekleşir. Birinci aşama teorik, ikinci aşama pratiktir. Devletin genişlemesi üzerinde, önce atılım politikaları üretilir. Çeşitli teoriler ve öneriler getirilir. En sonunda en akılcı ve gerçekçi teori, uygulama aşamasına geçirilir. Birinci dünya savaşı öncesinde ve sonrasında, dünya hakimiyeti üzerinde çeşitli teoriler ortaya atılmıştır. Dünya hakimiyet teorileri adını verdiğimiz bu teorilerden biri de "Kara Hakimiyet Teorisi"dir.

Kara Hakimiyet Teorisi, Halford John Mackinder adlı bir İngiliz Siyasi Coğrafyacısı tarafından geliştirilmiş ve ortaya atılmış. 1861-1947 yılları arasında İngiltere'de yaşayan Mackinder, önce biyoloji ve hukuk öğrenimi görmüş. Ardından coğrafya eğitimi almış ve Coğrafya öğretim üyeliği yapmış. 1904 yılında Kraliyet Coğrafya Derneği'nde, "Tarihin Coğrafi Ekseni" (The Geographical Pivot of History) adlı bildirisi ile Kara Hakimiyet Teorisi'nin temellerini atmıştır. Daha sonra 1919 yılında yayımladığı "Demokratik İdealler ve Gerçek" kitabında bu teorisini geliştirmiştir. 1910-1922 yılları arasında İngiliz Parlemantosu'na giren Mackinder, Parlemanto'da yayılmacı fikirleri ile dikkati çekmeyi başarmıştır.

Mackinder'in Kara Hakimiyet Teorisi, kısaca şu şekilde özetlenebilir;

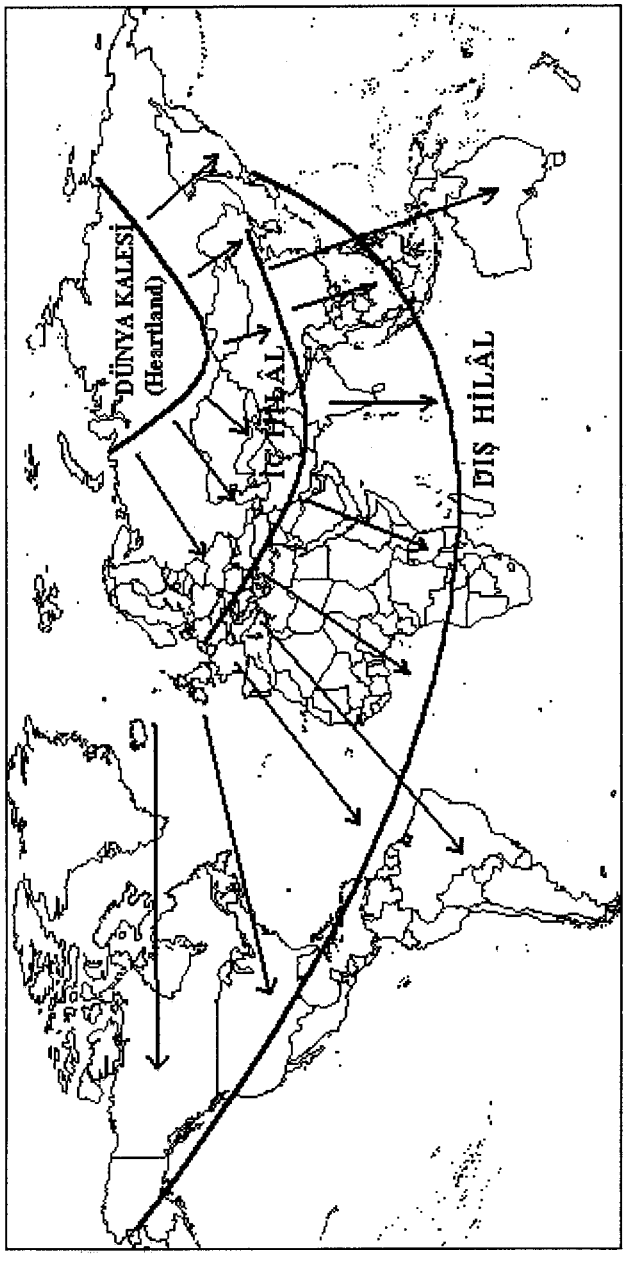
"Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının bütünü dünya adasını oluşturur. Bu Eski kara kütlelerinin dışında kalan Amerika, Avustralya ve Antarktika gibi kıtalar ise, Dünya Adasının Uydularını teşkil ederler. Dünya Adası içinde kalan, Doğu Avrupa ile Sibirya bölgesi, dünyanın "Heartland'ı (kalp Sahası)" nı oluşturur. Heartland'ın çevresindeki Balkanlardan Çin'e kadar uzanan saha ise "İç veya Kenar Hilâl" ya da "Rimland" kuşağıdır. Bunun dışında kalan Amerika-Afrika-Avustralya-Japonya hattı ise "Dış veya Kenar Hilâl" ya da "Dünya Adasının Peykleri" olarak kabul edilir." Mackinder, Dünyayı bu şekilde tasnif ettikten sonra, teori oluşturan görüşünü şu şekilde sonuçlandırıyor: "Doğu Avrupa'ya hükmeden bir devlet Heartland'a hakim olur. Heartland'a hükmeden ise öncelikle İç-Kenar Hilâl'e ya da Rimland'a hükmeder. Sonra da Dış-kenar Hilâl'e yani bütün Dünya'ya hakim olur."

Mackinder 1904 yılındaki görüşlerinde; Asya'da Obi ile Lena nehirleri arasında kalan Sibirya bölgesini, "Dünya Kalesi" veya "Heartland" (Dünyanın Kalbi) olarak nitelendiriyor. Ancak Mackinder bu görüşünü üç kez değiştiriyor ve son olarak 1943'de "Heartland" bölgesini, Sibirya'nın batısına, yani Doğu Avrupa düzlüklerine kaydırıyor.

Mackinder'in fikirleri, önceleri pek fazla itibar görmemiştir. Ancak çağdaşı olan Alman Jeopolitikçi Karl Haushofer (1869-1946), Dünya adasını denetleme planını geliştirirken Mackinder'in bu görüşünden önemli ölçüde yararlanmış ve bu görüşler; İkinci Dünya Savaşı'nda Almanların savaş politikalarında etkili olmuştur.

Dünya hakimiyet teorilerinden biri olan, Kara Hakimiyet Teorisi'nde, Türkiye'nin yeri nerede? Türkiye, bu teoriye nasıl bakıyor?

Mackinder'in Kara Hakimiyet Teorisinde, Türkiye; İç veya Kenar Hilâl bölgesinde yer alır. Diğer bir ifadeyleTürkiye, dünya kalesine sahip olan bir milletin ilk hedef tahtası olan bölgenin orta bölümünde yer aldığı dikkati çeker. Dünyaya hakim olmak isteyen bir gücün ilk hedef tahtası, elbette Türkiye'dir. Çünkü dünya kalesinin alınması ve yakın takibi için iç surları teşkil eden Türkiye, jeopolitik bakımdan büyük öneme sahiptir. Öte yandan bu topraklar, kalenin iç surlarında aranan tüm fiziki ve beşeri şartları üzerinde taşımaktadır. Karadan, denizden ve havadan, kalenin kontrolü için en avantajlı konuma sahip olan sur bölgesi olarak, Anadolu toprakları görülmektedir.

KARA HAKİMİYET TEORİSİ

"Dünya kalesine sahip olan bir millet, önce iç hilâle ve daha sonra dış hilâle hakim olur. Böylece tüm dünyaya hakim olmuş olur."

Bugün üzerinde Türk devletinin bulunduğu Anadolu yarımadası, insanlık tarihinin başlangıcından bugüne kendinden söz ettiren yegâne toprak parçalarından birini ve belki de en önemlisini oluşturuyor. Tarihi coğrafya açısından, dünya ülkelerine kısa bir göz atan, bunu rahatlıkla görebiliyor. Yeryüzünde mevcut üstün medeniyetlerin, hemen hemen bir çoğunun izlerini görmek mümkün Anadolu yarımadasında. İnsanlık tarihi boyunca, medeniyetler arası bir karşılaşma ve kavuşma noktası olmuş bu yarımada. Bu topraklara, insanlar doğudan-batıdan, kuzeyden-güneyden, denizden-karadan velhasıl her yönden gelmişler ve kültürler mozaiğini oluşturmuşlar. Hiç şüphe yok ki, kültür mozaiğinin esas harcını oluşturanlar Türkler olmuş. Türkler Anadolu topraklarına, yaklaşık günümüzden bin yıl önce gelmişler ve toprağının her karışına Türk Medeniyeti'ni nakış gibi işlemişler.

Medeniyetler mozaiğini oluşturan bir toprak parçasının, elbette paha biçilmez bir değeri vardır. Ne demişler; "Güzelin dostu da, düşmanı da çoktur." İşte böyle, tarih boyunca, Anadolu'nun dünya üzerinde dostu olduğu gibi düşmanı da çok olmuş. Durum bugün de aynı. Peki, bugün Türkiye'nin düşmanları kimler? Bu topraklar üzerinde, ne tür teoriler üretiliyor?

Dünya tarihine kısa bir göz atıldığında, kendinden söz ettiren çok sayıda devletler vardır. Bu devletlerin büyüklükleri, daha ziyade hükmettikleri toprakların genişliği ve insanların fazlalığı ile tespit edilse de, sosyal düzeni ve adaleti gözetmeleri de önemli rol oynar. "At ölür semeri kalır, insan ölür eseri kalır:" Devletler de öyle. Devletler, yıkılır ve tarih sahnesinden kaybolurlar ama tarihi izleri mutlaka kalır.

Birinci Dünya Savaşı'nda bütün güçlerin (yedi düvelin) Anadolu'ya saldırmalarının sebebi, Mackinder'in "Kara Hakimiyet Teorisi"nin bir uygulama aşamasına konulmasıdır. Yine İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında, Türkiye'yi savaşın ortasına çekmek istemelerinin ve bir tarafa zorlamalarının temel etkeni, bu jeopolitik konumudur. Günümüzde de, yeni dünya düzenlerinin tartışıldığı bir ortamda, Türkiye'nin sürekli gündemde kalmasının sebebi bu olsa gerekir.

2. KENAR KUŞAK HAKİMİYET TEORİSİ VE TÜRKİYE

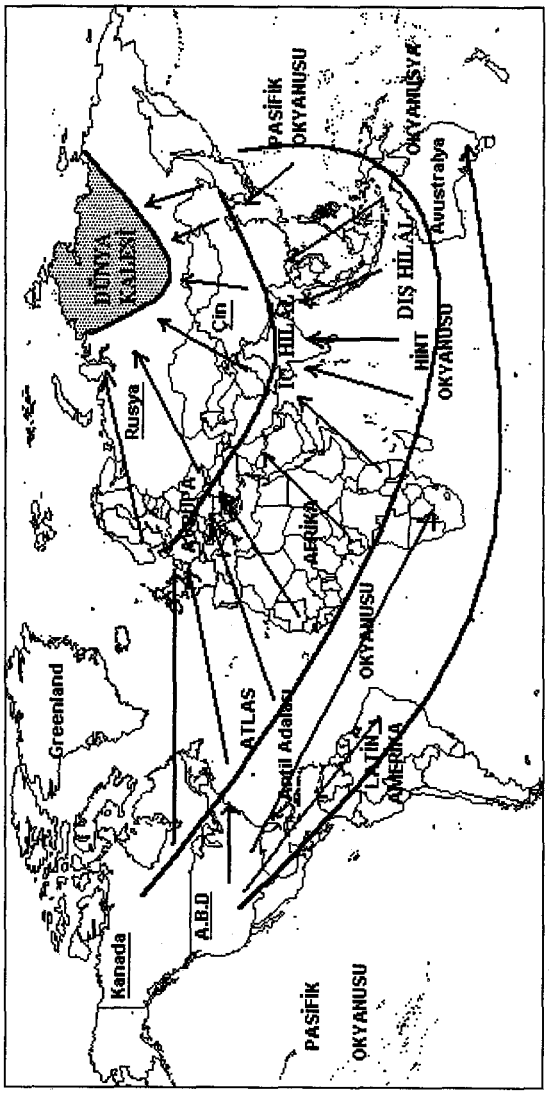
Kenar Kuşak Hakimiyet Teorisi, Halford John Mackinder tarafından ortaya atılan kara Hakimiyet Teorisine karşılık ortaya atılmış bir dünya hakimiyet teorisidir. Teori; ABD Yale Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler Profesörü Nicholas J. Spykman (1843-1943) tarafından ortaya atılmıştır. Spykman, Kenar Kuşak Hakimiyet Teorisini ortaya atarken Kara Hakimiyet Teorisinden oldukça fazla yararlanmıştır. Spykman, çağdaşı ve meslektaşı gibi dünyayı hemen hemen aynı jeopolitik levhalara ayırmıştır.

Spykman, çağdaşı Mackinder gibi dünyayı şu şekilde bölümlüyor; "Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının bütünü dünya adasını oluşturur. Bu Eski kara kütlelerinin dışında kalan Amerika, Avustralya ve Antarktika gibi kıtalar ise, Dünya Adasının Uydularını teşkil ederler. Dünya Adası içinde kalan, Doğu Avrupa ile Sibirya bölgesi, dünyanın "Heartland'ı (kalp Sahası)" nı oluşturur. Heartland'ın çevresindeki Balkanlardan Çin'e kadar uzanan saha ise "İç veya Kenar Hilâl" ya da "Rimland" kuşağıdır. Bunun dışında kalan Amerika-Afrika-Avustralya-Japonya hattı ise "Dış veya Kenar Hilâl" ya da "Dünya Adasının Peykleri" olarak kabul edilir." Spykman, dünyayı bu şekilde bölümledikten sonra, Mackinder'in görüşünden tamamen ayrılıyor ve Mackinder'in düşüncesinin tam tersini ileri sürüyor.

Peki, Spykman dünya hakimiyeti için ne diyor? Acaba çağdaşı Mackinder nerede hata yaptı da onu düzeltti? Spykman'ın görüşünü bugün kimler savunuyor? Bu görüş açısından Türkiye'nin yeri nerede? Elbette bu sorulara cevap aramak gerek. Çünkü geçmişte ileri sürülen bu teorilerin, bugün dünya siyasi coğrafyasındaki yapılanmalar ve değişimlerdeki payı oldukça büyük. 20. yüzyıl dünyasında gerçekleşen tüm siyasi, askeri ve ekonomik olaylar, ileri sürülen bu teorilerde düğümlü. Bu bakımdan hakimiyet teorilerini çok iyi bilmek ve iyi tahlil etmek gerekiyor.

Spykman, Mackinder gibi zaman zaman değişiklik yaptığı görüşlerini kısaca şu şekilde sonuçlandırır; "Dünya hakimiyeti, ancak dışarıdan içeriye doğru gerçekleşir. Kaleler, dışarıdan kuşatılır ve sonra alınır. Bu sebeple, dünya hakimiyeti sağlamak için, öncelikle dünya peykleri adı verilen topraklarda hakimiyet kurmak gerek. Dünyanın peyklerine sahip olan bir millet, öncelikle Dış-kenar Hilâl'e ve daha sonra İç-Kenar Hilâl'e ya da Rimland'a hükmeder. Rimland'a hükmeden bir millet ise, Doğu Avrupa'ya ve Heartland'a hakim olur. Heartland'a (dünyanın kalbi) hakim olan bir millet

nihayet bütün dünyaya hükmeder." Diğer bir ifadeyle bu görüş şu şekildedir; "Kuzey Amerika'ya sahip olan bir Millet, Güney Amerika'ya, Afrika'ya ve Avustralya'ya hakim olur. Bu topraklara hakim olan bir Millet de, Batı Avrupa, Balkanlar, Güneybatı, Güney ve Güneydoğu Asya'ya ve nihayet Doğu Avrupa ve Asya'nın tümüne hükmeder. Böylelikle dünya hakimiyeti kurulmuş olur."

KENAR KUŞAK HAKİMİYET TEORİSİ
"Dış hilâle hakim olan bir millet, iç hilâle, daha sonra dünya kalesine ve nihayet tüm dünyaya hakim olur."

Spykman, Kenar Kuşak Hakimiyet Teorisi'ni ortaya atarken, dünya hakimiyetini sadece ve sadece Amerika Birleşik Devletleri açısından ele almıştır. Görüşlerini, Amerikan menfaatlerine ters düşmeyecek şekilde sonuçlandırmıştır. Ve asıl önemlisi, Spykman'ın görüşleri, ABD tarafından büyük destek görmüştür. Spykman'a göre, dünya hakimiyetini sağlayacak tek devlet, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'dir. Spykman'ın, nalıncı keseri gibi kendi tarafına doğru yontan böyle bir görüşü atması gayet doğaldır. Çünkü Spykman, "Dünyadaki her şey, Amerika ve Amerikan vatandaşı içindir." felsefesini hararetle savunan bir Amerikan vatandaşıdır.

Spykman'ın Kenar Kuşak Hakimiyet Teorisinde, Türkiye; Mackinder'in Kara Hakimiyet Teorisinde olduğu gibi, İç veya Kenar Hilâl bölgesinde yer alır. Spykman'a göre, Türkiye; dünya kalesine sahip olmayı arzulayan bir Millet için kaleye yapılacak olan son kuşatma alanı olarak nitelendirilen bölgenin tam ortasındadır. Bu sebeple dünya hakimiyetinin yolu, Türkiye'den geçmektedir.

20. yüzyıl boyunca, dünya üzerinde yazılan senaryoların ana kaynağı bu iki hakimiyet teorisidir. Rusya "Kara Hakimiyet Teorisi"ni, A.B.D, "Kenar Kuşak Hakimiyet Teorisi"ni uygulamaya koymak için, dünyayı kan gölüne çevirmişlerdir. Bugün için (1997) Rusya, görüşlerin uygulanmasında kısmen geri adım atarken, A.B.D ileri adımlarını daha da sıklaştırmıştır. Öte yandan, kendi adımlarının emin ve isabetli olabilmesi için, Rusya'ya ileri adım atmaya zorlamaktadır. Rusya'nın adım atmaya takati kalmadığını bilen A.B.D, bu ülkeyi koltuk değnekleri ile arka çıkmaktadır. Peki, A.B.D, neden Rusya'ya arka çıkmaktadır? Oysa savunduğu görüşe göre kalp sahasını elinde bulunduran ülke Rusya'dır. Acaba kalp sahasının yeri mi değişti?

Öyle anlaşılıyor ki, Kara Hakimiyet Teorisi gibi Kenar Kuşak Hakimiyet Teorisi de, jeopolitik açıdan gerçekçi bir teori değil. Her şeyden önce, dünyanın sınıflandırılmasında büyük hatalar yapılmış. Kalp sahası olarak, dünyanın en soğuk bölgesi olan Sibirya gösterilmiş. Oysa bu iki Teorisyen, dünya coğrafyasını daha detaylı inceleseIerdi, kalp sahasının nerede olduğunu gayet iyi görürlerdi. Galiba bugünün A.B.D' si ve Rusya'sı, dünyanın kalp sahasını iyi tespit etmiş gibi. Çünkü her ikisi de, var güçleriyle Türkiye'ye yükleniyorlar.

Bugün Türkiye'ye bakıldığında, tüm jeopolitik avantajları üzerinde toplamış gibi. Doğal coğrafya özelliklerinin sağladığı elverişli şartlar, beşeri ve iktisadi özelliklerde de görülmekte. Dünyanın merkezi konumunu oluşturan

Türkiye, gerek yeryüzü ve gerekse iklim özellikleri bakımından insan yaşamına en uygun toprakları teşkil ediyor. 67 milyonu aşkın Türk'ün yaşadığı bu coğrafyada, ayrıca tarım ve hayvancılık gelişmiş ve buna bağlı olarak sanayileşme ise gelişme sürecine girmiş. Alt yapı eksiklikleri olmasına rağmen, Türkiye şehirleri, dünya şehirleri arasında yaşama standartlarının üzerinde bir ortam sunuyor insana. Bu sebeple, A.B.D, Rusya ve Çin, Türkiye'yi özellikle iktisadi yönden ablukaya almış gibiler. Çünkü Dünya Hakimiyeti, Türkiye topraklarını ele geçirmekle mümkün. Ne var ki, bu kutsal topraklar üzerinde binlerce yıldır yaşamış ve halen yaşamakta olan Türkler, Dünya Hakimiyetine soyunmuş milletlerin niyetlerini anlamış gözükmektedirler.

Hemen şunu belirtmekte fayda var. Dünya üzerinde bulunan sağlam kaleler hiçbir zaman dışarıdan fethedilmemiştir. Ancak içeriden yıkılmaya müsait olduğu zamanlarda fethi mümkün olmuştur. O halde, Türkiye, 21. yüzyılda mutlaka içerden sağlam olmalıdır.

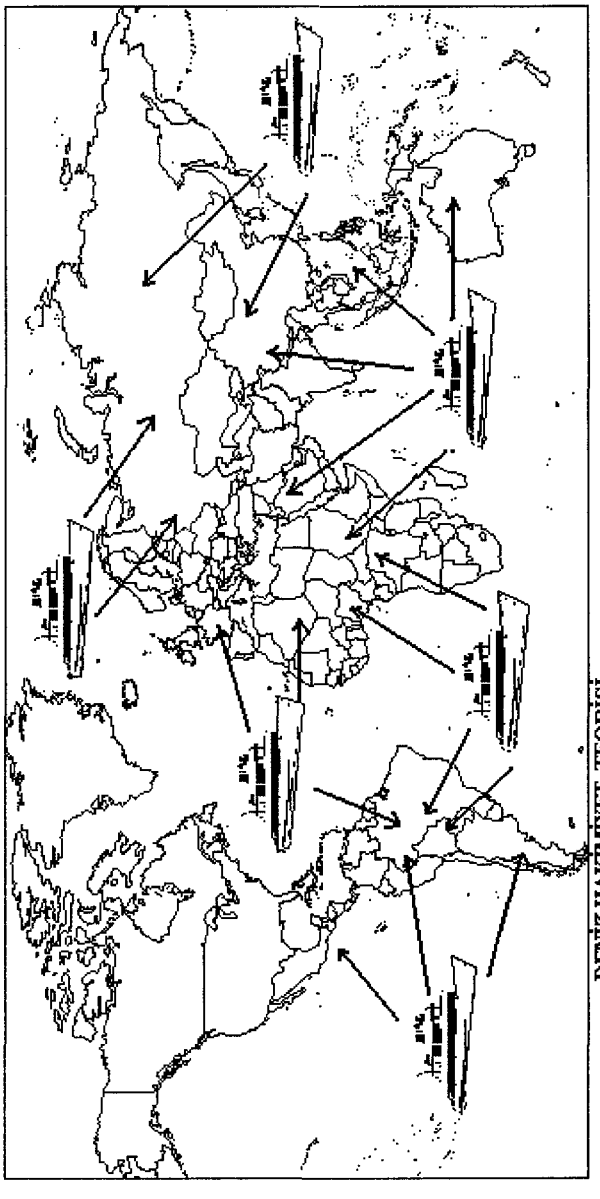
3. DENİZ HAKİMİYET TEORİSİ VE TÜRKİYE

Şüphesiz denizler, ülkelerin yer politikasında büyük yararlar sağlıyor. Her şeyden önce tüm dünyaya engelsiz, zahmetsiz ve en ucuz olarak bağlantı kurulabiliyor. Türkiye, üç tarafı denizlerle çevrili bir ülke. Acaba Türkiye, üç tarafını kapladığı denizlerin tüm avantajlarını hakkıyla kullanabiliyor mu? Türkiye, Deniz Hakimiyet Teorisi'nin neresinde? Tüm bu sorulara cevap vermek için, Deniz Hakimiyet Teorisi'ni iyi tahlil etmek gerekiyor.

Ana hatlarıyla, "Denizlere hakim olan bir devlet, dünyaya hakim olur." görüşüne dayanan Deniz Hakimiyet Teorisi, özellikle denizciler tarafından benimsenmiş bir jeopolitik görüştür. Görüşün temeli, Amerika Birleşik Devletleri Deniz Akademisinden mezun olan, Amiral Alfred Mahan (1840-1914) tarafından atılmıştır. Mahan, 1890 yılında yayınladığı "Deniz Kuvvetinin Tarihe Etkisi (1660-1783)" adlı eserinde, denizin önemini açıkça vurgulamıştır. Ancak açık bir şekilde, deniz hakimiyet teorisini ileri sürmemiştir. Teori, Mahan'ın görüşleri doğrultusunda, daha sonraki denizciler tarafından geliştirilmiştir. Bu teoriye göre; dünyaya hakim olmanın tek şartı, denizlerde güçlü olmaktır. Denizlere hakim olan bir milletin mutlaka,

dünyaya hakim olacağı ileri sürülmektedir.

Deniz Hakimiyet Teorisi, özellikle 20. yüzyıl boyunca İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Japonya ve Sovyet Rusya'nın politikalarında etkili olmuştur.

DENİZ HAKİMİYET TEORİSİ
" Denizlere hakim olan bir millet, tüm dünyaya hakim olur"

Dünyanın üçte ikisini denizler, üçte birini ise karalar oluşturmaktadır. Kapladığı alan itibariyle, denizlerin karalara üstünlüğü fazladır. Ancak insanlar denizlerde değil, karalar üzerinde yaşamaktadırlar. Karalarda yapmış olduğu deniz ulaşım araçları ile denizler üzerinde hareket edebilmekte ve denizlerin ayırmış olduğu karalar ile bağlantı kurabilmektedirler.

Türkiye, üç tarafı denizlerle çevrili bir ülkedir. Trakya ile Avrupa'ya, Anadolu yarımadasının doğusu ile Asya kıtasına karadan bağlantılıdır. Kuzeyden Karadeniz, batıdan Marmara Denizi ve Adalar Denizi, güneyden Akdeniz ile çevrilidir. Bu denizler, boğazlar yoluyla birbirlerine bağlantılı olup, Cebelitarık Boğazı ile atlas Okyanusu'na, Süveyş Kanalı ile Kızıldeniz ve oradan Hint Okyanusu'na ve ötelerin ötesindeki Pasifik Okyanusu'na kadar ulaşma imkanına sahiptir. Diğer bir ifadeyle, denizden ve karadan tüm kara parçaları ile bağlantı kurma avantajına sahip olduğu için, aynı zamanda amfibi (karada ve denizde hareket kabiliyeti olma) devlet olma özelliğini taşımaktadır. Ancak, Türkiye sınırları çizilirken ve Yunanistan'ın siyasi manevraları ile, Amfibi devlet olma özelliği tehlikeye girmiş gibidir. Çünkü, karada sağlamış olduğu hareket kabiliyeti, denizlerde kısıtlıdır. Neden mi dersiniz?

Nedeni gayet açık. Türkiye, bugüne kadar, komşusu Yunanistan'a denizlerde sürekli taviz vermiştir. Başta Ortaçağ Batı Kaynaklarında "ARCHIPELAGO (Türkçesi Adalar Denizi demektir)" ve Osmanlı kaynaklarında ve 1940 yıllarına kadar Türkiye Cumhuriyeti kaynaklarında ise "Adalar Denizi" olarak yazılı olan denizin adına, sırf Yunanlıların gönlü olsun diye Ege Denizi adını vermişiz. Oysa Ege kelimesi Eski Yunan mitolojisinden alınma bir kelimedir.

Mitoloji'ye göre, Aegeus'un intihar ettiği deniz, Atina Körfezidir. Bu yüzden, bu körfez ve yakın çevresine "Aegeus Pontos" yani "Ege Denizi" denmeye başlar. İşte böyle, Yunan tarih ve coğrafya kitaplarında, Atina Körfezi ve yakın çevresinin adı, "Ege Denizi" olarak geçer. Ancak Yunanistan Adalar Denizi'ne tam hakim olmak için, tamamına Ege Denizi demeye başlar ve 1940'lı yıllardan sonra bu siyasi manevrasını Türkiye'ye de kabul ettirmiştir. Peki sonuç ne olmuştur?

Bilindiği gibi bugün Türkiye Adalar Denizi'nde nefes alamaz hale gelmiştir. Türk insanı, daha düne kadar bir Türk gölü olan Adalar Denizi ve Akdeniz'i, doyasıya seyredemez, gezemez ve balığını avlayamaz duruma

düşürülmüştür. Karadeniz ve Marmara Denizi limanlarından kalkan bir askeri gemimiz, Yunanistan'a sormadan ve bu ülkeden izin almadan Akdeniz limanlarımıza gidemez olmuştur. Çünkü burnumuzun dibindeki tüm adalar özellikle on iki adalar, Yunanistan'a bırakılmış. Dahası var...

Antalya-Fethiye arasında yer alan Kaş kasabasının karşısında adalar var. Adalar ilçesi büyüklüğünde olan Meis adası ve çevresindeki iki ada, Kaş kıyılarına olan uzaklığı, İstanbul Anadolu Kıyıları-Adalar uzaklığının yarısı (sadece ve sadece 2250 metre) kadardır. Kaş kıyılarından her türlü hava şartlarında görülebilmekte olan bu adalardan mikrofonla yapılan bir konuşma, Kaş kıyılarında rahatlıkla duyulabilmektedir.

Adeta Kaşlılar'ın burnunun dibinde olan bu adalar ve üzerinde yer alan Meis köyü, Kaş ilçesinin bir köyü müdür? Hayır. Sözü edilen bu köy ve adalar, Yunanistan'a bağlı On iki Adalar İli'ne bağlıdır. Yani Meis Adası ve yakınındaki iki küçük ada, ne yazık ki Yunanistan toprakları içinde yer almaktadır. Peki bu nasıl olmuş? Ne zaman Yunanistan'a geçmiş, bu adalar?

Yıldırım Beyazıt zamanında, 1391 yılında, Antalya ile birlikte, Osmanlı Toprakları içine girmiş bu adalar. Osmanlı-İtalyan Savaşı sonrasında (13 Mayıs 1912), On iki Adalar ile birlikte, Meis ve çevresindeki iki ada, Osmanlı topraklarından çıkarak İtalyanlar'ın hakimiyetine girmiş. Birinci Dünya Savaşı sırasında bir ara Fransızların eline geçen adalar, Sevr antlaşmasıyla yine İtalyanlar'a verildi. 1923 Lozan Antlaşması ile bu karar yeniden teyit edildi. İkinci Dünya Savaşı sonrası (1945), On iki Adalar ile birlikte bu adalar, İngilizler tarafından İtalyanlar'dan alınarak Yunanistan'a verildi. 1945 yılından bugüne kadar da, Yunanistan toprakları içinde sayılıyor.

Öte yandan Yunanistan; karasuları mesafesini, sık sık 6 milden (yaklaşık 11,1 km.), 12 mile (22,2 km.) çıkarmayı düşünmekte ve bu düşüncesini fırsatını buldukça açıklamaktadır. Anadolu kıyılarına, Meis adası yoluyla 1,2 mil (2,2 km.) kadar sokulan Yunanistan, eğer siyasi manevrasını kıvırabilir ve başarıya ulaşırsa, Türk'ün Adalar Denizi'ni tamamen bir Yunan Denizi yapacaktır. Türkiye eğer siyasi haritasındaki bu karmaşıklığı gideremezse, amfibi devlet olma özelliğini kaybedecektir. Ve Türkiye, artık Deniz Hakimiyetinden bir daha söz edemeyecektir.

Dünya hakimiyetinin baş şartlarından biri denizlerde hakimiyet kurmaktır. Osmanlı padişahları "Cihan Padişahı" unvanını hak kazanmışlarsa ve devletini "Cihan İmparatorluğu" yapmışlarsa, denizlerdeki üstünlüklerine ve kaptan-ı deryalarına borçludur. Eğer Türkiye, diğer Türk Dünyası Ülkeleri ile

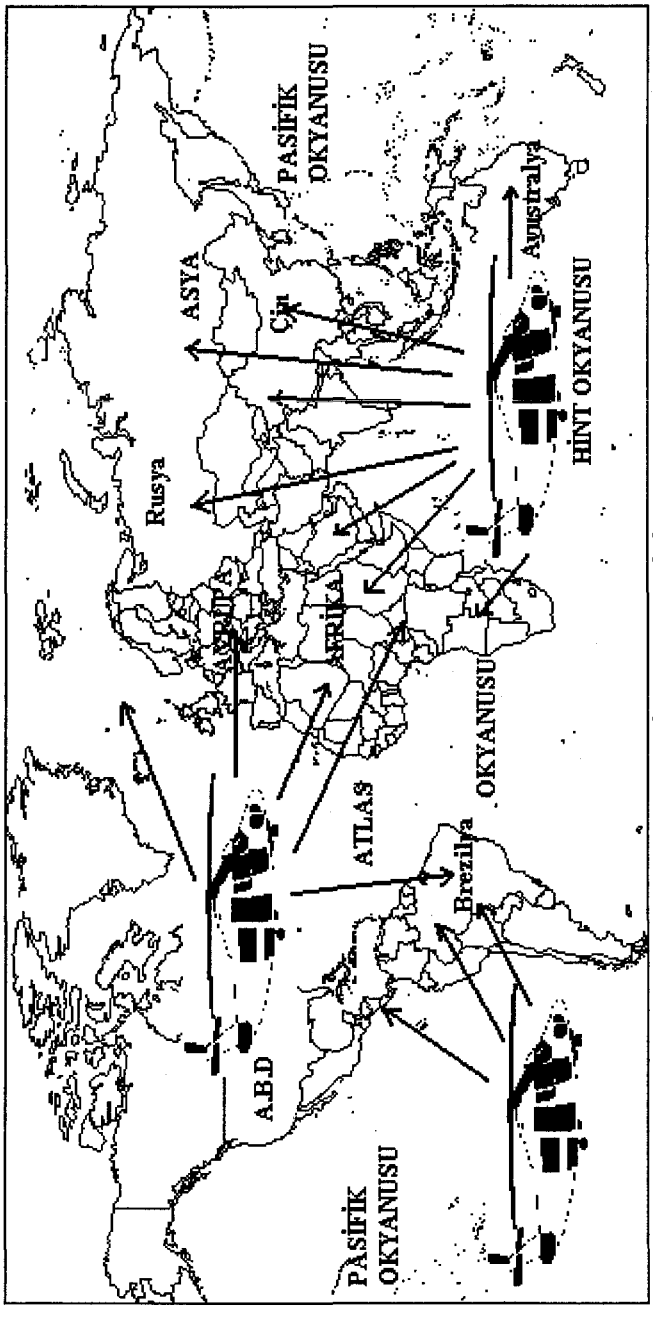
birlikte, 21. yüzyılda Dünya Hakimiyetine aday bir millet olmayı arzuluyorlarsa, "Deniz Hakimiyeti'ni sağlamalıdırlar. Bunun için de, dünya siyasi arenasında aktif bir politika izlemek icap eder.

4. HAVA HAKİMİYET TEORİSİ VE TÜRKİYE

Hava Hakimiyet Teorisi, A.B.D'li havacılar tarafından ortaya konulmuş ve benimsenmiştir. Teorinin temellerini Havacı Albay Hausy Scitaklian atmıştır. Teorinin uygulanabilirliği özellikle uzay çalışmaları ile farklı bir anlam kazanmış ve ortaya uzay jeopolitiği diye bir kavramın gelişmesine yol açmıştır. Teorinin temel felsefesini; "Havaya hükmeden bir millet, tüm dünyaya hakim olur. Bu sebeple havacılıkta daima üstün olmak gerekir." teşkil eder.

Teoriyi benimseyen A.B.D, bugün için teorinin uygulama aşamasına getirilmesi için çeşitli çalışmalar yapmış ve havacılıkta büyük bir gelişme ve ilerleme kaydetmiştir. Bu gelişmeler, sadece dünyayı saran havaküre ile sınırlı kalmamış, havakürenin sınırlarını aşmış ve uzaya doğru genişlemiştir. Amerikan Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi (NASA)'nin çalışmaları, güneş sistemini ve ötesini kapsar hale gelmiştir. Bugün için "Yıldız Savaşları Projesi" nden söz eden A.B.D, bu konudaki çalışmalarını büyük bir titizlik ve gizlilik içersinde yürütmektedir.

A.B.D, hava hakimiyet teorisinin geçerliliğini ispatlamak için, zaman zaman fırsat buldukça yeryüzünün her hangi bir bölgesinde uygulamaya koymaktadır. Genelde beşerî güç kaynağına dayanan Hava Hakimiyet Teorisinin uygulaması, özellikle 2. Cihan Harbi ile birlikte başlamış ve günümüzde devam eden ve 3. Cihan harbi diyebileceğimiz bölgesel savaşlarda halen yürürlüktedir. İkinci Dünya Savaşı, Vietnam Savaşı, Panama Krizi, İran Krizi ve Körfez Harekatı bunlardan birkaçıdır. İkinci Dünya Savaşı'nda hava saldırıları, savaşın seyrinde büyük rol oynamıştır. Alman uçakları Avrupa'da, Japon uçakları ise Uzakdoğu Asya'da "Gökten Gelen Bela" olarak nitelendirilmişlerdir. İkinci Dünya Savaşı sırasında, alman uçaklarının dört bir tarafa yapmış oldukları hava saldırıları, savaşın seyrini değiştirmiştir. İngiltere, Alman uçaklarının saldırıları karşısında aciz kalmış ve tam bu sırada uyguladıkları bir savaş taktiği kurtuluşları olmuştur.

HAVA HAKİMİYET TEORİSİ

" Hava'da güçlü olan bir millet, tüm dünyaya hakim olur."

Bu taktik, Hava hakimiyeti Teorisinin uygulanabilirliğindeki sakıncalardan sadece biridir. Şöyle ki; Alman uçakları belirli aralıklarla İngiltere semalarında çok yüksekten uçuş yapıyorlar ve hedeflerine tam isabet kaydedip geri dönüyorlar. İngiltere'nin her tarafı perişan ve harabeye çevrilmiş. İngilizler uzun ve yorucu bir bilimsel çalışmanın sonucunda, alman uçaklarının tam isabetinin sırrını çözüyorlar. İşin sırrı, Alman uçakları, İngiltere'de bulunan bir radyo istasyonuna kilitleniyorlar ve buna göre havalanmadan önce harita üzerinde yapılan hesaplamalar ve zamanlamalar sonucunda görevlerini yerine getiriyorlar. İngilizler, söz konusu bu radyo istasyonunun yerini değiştiriyorlar. Bu durumdan habersiz Alman uçaklarının hedefleri, bu değişiklikten sonra hep boşa gidiyor. Ve sonuç malum Almanya'nın büyük yenilgisi. Ancak İkinci Dünya Savaşı'nda Japonları dize getiren olay, A.B.D'nin, Japonya'nın iki büyük şehrini havadan atom bombası ile bombalaması. Hava hakimiyet teorisinin uygulanmasında biri olumlu, diğeri olumsuz gelişme. Bu örneklerden şu sonuç ortaya çıkıyor. Hava Hakimiyetinde, silah ve teknolojik üstünlük büyük etken.

Silah ve teknolojik üstünlük de hava hakimiyetini, her zaman başarıya ulaştıramıyor. Vietnam Savaşında, havada başarılı manevralar yapan A.B.D, savaşı deniz ve karaya da çekince, başarısızlığa uğradığı bilinen bir gerçektir. Öte yandan Panama ve İran Krizleri de, son derece sınırlı ölçülerde kalmış olması, hava hakimiyetinin tek başına iyi sonuçlar veremeyeceğini açıkça ortaya koyuyor.

Hava Hakimiyet Teorisinin uygulamaya konulmasının en son örneği, "Irak-Kuveyt Krizi" esnasında yaşanmıştır. A.B.D, arkasına Avrupa Ülkeleri'nin de desteğini alarak, körfezde 17 Ocak 1991 tarihinde, Türkiye saatiyle 00.50'de "Çöl Fırtınası" (The Desert Storm) adını verdikleri askeri harekâtı başlatmıştır. 26 Şubat 1991 tarihinde, Kuveyt yeniden Irak işgâlinden kurtarılmıştır. 27 şubatta harekât tamamlanmış ve 28 şubatta saat 7.00'de ateşkes yürürlüğe girmiştir. Gerçi Kuveytli yetkililer Amerikan uçaklarını "Gökten gelen Tanrı'nın Melekleri" diye isimlendirmişlerdir amma Amerikan Uçakları, Irak topraklarına iniş yapma cesaretini gösterememişlerdir. Harekatın temel çekirdeğini "Hava Saldırıları" teşkil etmiştir. Irak yetkilileri, A.B.D'yi ne kadar karada savaşmayı zorladılarsa da, A.B.D; kara harekâtı yapmayı başarısız olma kaygısıyla göze alamamıştır. Bu nedenle, harekat sınırlı ölçülerde, ateşkesle sonuçlanmıştır.

Teorinin tek başına geçerliliği, bugüne kadar yapılan uygulamalar netice-

sinde tartışılabilir olduğunu ortaya koymuştur. Çünkü hava, yerkürenin üzerini saran bir boşluktur. Yerkürenin her yerine en kestirmeden ulaşabilmesi ve gözetleme imkânı olması açısından havaküre, büyük avantaja sahiptir. Ancak bugüne kadar yapılan tüm hava araçları, hep karadan ve denizden havaya gönderilmiş ve belirli bir süre havada kaldıktan sonra, yerküreye dönmesi icap etmiştir. Öte yandan havakürede, uzun süreli canlı hayatının devam etmesine imkan yok gibidir. Hayatının bir bölümünü havakürede uçarak geçiren kanatlı hayvanlar bile, temel gıdasını temin etmek için, kara ve denizlere muhtaçtır.

Hava Hakimiyet Teorisi'nde, Türkiye'nin yeri neredediir? Türkiye'nin Hava Hakimiyet teorisinde jeopolitik avantajları var mıdır? Varsa bunu yeterince kullanabilmekte midir? Kullanamıyorsa, ne gibi engellerle karşılaşmaktadır? Tüm bu sorular, Havacılığımız ve hava savunmamız açısından son derece önemli.

Hemen şunu belirtmekte fayda var. Türkiye jeopolitik ve jeostratejik açıdan büyük bir öneme sahip. Eski dünya karalarını ifade eden Asya-Avrupa ve Afrika kıtalarının tam ortasında yer alıyor. Bu kıtaların toplam yüzölçümleri ise, Antarktika hariç (çünkü bu kıtada insan yerleşmesi ve hayatı yok denecek kadar sınırlı), diğer karaların toplam yüzölçümünün (135 milyon km^2.), 2/3'sini (yaklaşık 84 milyon km^2.) teşkil ediyor. Dünya karalarının 2/3'lik bir bölümünün tam ortasında olan Türkiye toprakları üzerinde yer alan hava alanları, dünyanın önemli hava alanlarına eşit uzaklıktadır ve diğer ülke hava alanlarına göre, mesafe bakımından çok kısadır.

Konum olarak hava hakimiyetinde büyük bir avantaja sahip olan Türkiye, bugün için bu avantajını yeterince değerlendirememektedir. Çünkü hava etki alanı, komşuları tarafından sınırlandırılmaktadır. Özellikle Yunanistan Adalar (Ege) Denizi üzerindeki FIR hattı (Flight Information Region) denilen hava sahanlığını kendisinde olduğunu ilan etti ve 1952'de Adalar denizi hava sahanlığı tamamen Yunanistan'a bırakıldı. 1974 Kıbrıs Barış Harekatı'nda, Türkiye büyük sıkıntılar çekti. Daha sonraki yıllarda defalarca dile getirilen konu, 1980 yılında her iki ülkenin karşılıklı olarak NOTAM (Notice To All Airman-Tüm Havacılara Bildiri) kaldırılması ile sonuçlandı. Bugün Türkiye'nin ve Yunanistan'ın Adalar denizi üzerinde yapmış oldukları askeri tatbikatlarda, hava sahanlığı sorunu sık sık gündeme gelmektedir.

Hava hakimiyetinin en büyük desteği olan beşeri ve ekonomik güç olarak, Türkiye; Dünya ülkeleri arasında arzu edilen gelişmeyi tam anlamı ile

sağlayamamıştır. Bunun sağlanabilmesi için, her şeyden önce, tam bağımsız ve bağlantısız, bilimsel ve teknolojik yönden gelişmiş "Hava Sanayisi"ne ihtiyaç vardır. Türkiye, bölgede huzur ve barışın teminatı olmak istiyorsa, hava savunması ve sanayisini, deniz ve karadan da destekli olarak güçlendirmelidir.

5. KUŞATMA TEORİSİ VE TÜRKİYE

Kuşatma (Muhasara, Containment) Teorisi, 1990'lı yılların başında günümüz jeopolitikçilerinin bazıları tarafından ortaya atılmıştır. Kuşatma teorisine göre dünya iki jeostratejik bölgeye ayrılmaktadır. Bunlar Kıtasal Avrasya (Continental Eurasia) ve Deniz Ticaretine Bağımlı Bölge (Maritime Trade Dependent Zone)'dir.

Kıtasal Avrasya, Rusya ve Çin'den oluşur. Deniz Ticaretine Bağımlı Bölge ise A.B.D, Batı Avrupa ve Japonya'dan meydana gelir. Bu iki stratejik bölge arasında kalan bölgeye Hassas Bölge (Shatterbelts) denir. Hassas Bölge içinde, Ortadoğu, Afrika, Güney ve Güneydoğu Asya, Orta Asya Okyanusya, ve Doğu Avrupa ülkeleri yer alır. Güç politikalarında hedef tahtası olabilecek bu Hassas Bölge'ye Ara Bölge de adı verilir.

Ara Bölge, gerek Avrasya ve gerekse Deniz Bölgesi güç merkezleri tarafından sürekli kuşatma altındadır. Bu kuşatmanın şekli ve boyutları, ülkeden ülkeye değişmektedir. Ara Bölge ülkeleri, kendi içlerinde, bölgesel güçlere sahip olabilirler. Ayrıca az gelişmiş olmaları ve güç merkezlerinin hedefleri olmaları sebebiyle, potansiyel kriz bölgeleri durumundadırlar.

Bu teoriye göre; Türkiye'nin konumu tartışmalıdır. Türkiye yöneticileri açısından ülkenin Avrupa Deniz Bölgesi içinde yer almış olması gerekir. Ancak Avrupa Deniz Bölgesi içinde bulunan ülkelerin oluşturdukları Avrupa Birliği'ne alınmaması ve dışlanması göz önünde tutulursa, Türkiye'nin yeri Ortadoğu içinde yer alır ve potansiyel kriz bölgesi sayılan Ara Bölgesi ülkesidir.

6. YENİ DOMİNO TAŞLARI TEORİSİ VE TÜRKİYE

Bu teori de, Kuşatma teorisi gibi, günümüz jeopolitikçileri tarafından geliştirilmiştir. Yeni Domino Taşları Teorisi, özellikle Sovyet Bloku'nun çök-

mesinden sonra, gündeme gelmiştir. Bu teoriye göre; A.B.D, Batı Avrupa, Japonya, Rusya ve Çin büyük güçler olarak nitelendirilmektedir.

Büyük güçlerin dışında kalan Ara bölge ülkeleri içinde, jeopolitik konumları, nüfus ve ekonomik durumları itibariyle dünya istikrarını etkileyebilecek potansiyele sahip olan ülkeler ise "Mihver Devlet" özelliği taşımaktadırlar. Mihver Devlet özelliği taşıyan ülkelerin sayıları 10'u aşmaktadır. Türkiye de, Mihver devletler arasında yerini almaktadır.

Bu teoriye göre; dünya hakimiyeti öncelikle Domino taşları özelliği taşıyan büyük güçlerin elindedir. Bu güç merkezleri, kendi aralarında anlaşarak dünya istikrarını sağlayabilirler ve dünyayı yönetebilirler. Ancak Ara bölge içinde yer alan tüm ülkeleri yönetmek bazan imkansız olabilir. Bu sebeple, Mihver Devlet özelliği taşıyan ülkelerin önemi büyüktür. Her hangi bir Mihver devlette ekonomik veya sosyopolitik sistem çöktüğünde, bu durum tüm ara bölgeyi etkileyebilir ve dünyayı istikrarsızlığa sürükleyebilir. Bunun aksine sosyopolitik ve ekonomik sistem iyileştiğinde ara bölge istikrara kavuşabilir.

Bu teorinin savunucuları, Mihver devletlere yönelik tehditlerin komünizm ve saldırganlık olmadığını ileri sürerler. Bu devletler için en büyük tehdit unsurlarının, aşırı nüfuslanma, göçler, çevre şartlarındaki kötüleşme, etnik çatışmalar, kökten dincilik ve ekonomik bunalımlar olduğu belirtilmektedir. Bu sebeple, Büyük Güçler; Mihver devletlerin istikrarını bozacak olan bu tehdit unsurlarına karşı daima mücadele etmelidirler.

Dünya platformunda, gelişmiş süper ülkelerin hakimiyetlerini tehdit eden unsurlar arasında, etnik çatışmalar, kökten dincilik ve ekonomik bunalımlar önemli faktörler olarak görülmektedir. Etnik çatışmalara en bariz örnek Yugoslavya'nın dağılması ile birlikte başlayan çatışmalardır. Bosna-Hersek ve Kosova'da yaşanan insanlık dramları, gelişmiş ülkeleri derinden düşündürmektedir. Nitekim Bosna-Hersek'te yaşanan soykırımına sessiz kalan Birleşmiş milletler ve NATO, Balkanlardaki etnik çatışmaları büyük bir kaygı ile izlemiş ve seyirci kalmanın gelişmiş ülkelerin menfaatlerini olumsuz etkilediği görülmüştür. Olumsuz etkilerin bir daha yaşanmaması için Kosova'da NATO Barış Harekatı düzenlenmiştir. Gelişmiş ülkeler tarafından, halihazırda Balkanlar, Kafkaslar ve Orta Asya birer etnik kazan olarak görülmekte ve bu bölgeler yakın takibe alınmaktadır.

7. TARİHİN SONU TEORİSİ VE TÜRKİYE

"Tarihin Sonu" teorisi, Francis Fukuyama tarafından ileri sürülmüştür. Fukuyama, çalışmasında dünya üzerindeki siyasi gelişmelerin tarihi bir değerlendirmesini yapmış ve özellikle Sovyetler Birliği'nin çöküşü, Berlin Duvarı'nın yıkılışı, Romanya Devrimi'nin ardından dünyanın tek kutuplu bir sisteme doğru gittiğini belirtmiştir. Söz konusu bu sistem, Fukuyama'ya göre, serbest piyasa mekânizmasına dayalı liberal, kapitalist batı demokrasisidir. İnsanoğlu, tarih boyunca aradığı ideal bir sitemi, batı demokrasisinde bulmuştur ve en mükemmel sistem, batı demokrasisidir. Bütün alternatif değer sistemleri ve medeniyet yapıları, tarihin bu son döneminde ortaya çıkan batı demokrasisinin ve medeniyetinin değer yargılarına teslim olmuştur. Artık insanoğlu, aradığı en ideal sistemi bulduğuna göre, tarih sona ermiştir.

Fukuyama'nın Eski Sovyetler Birliği içindeki Türk Devletleri hakkındaki değerlendirmesi şöyle; "Sovyetler Birliği'ndeki ve Doğu Avrupa'daki yeni milliyetçi çatışmaların sadece geçici olgular olduğu açık olmalıdır. Bunlar komünizmin çökmesinden sonra bu bölgede oluşan yeni ve genel (ama evrensel değil) demokratik bir düzenin doğum sancılarıdır. Yeni ulus-devletlerin çoğunun liberal demokratik olacağını beklemek için haklı nedenler vardır. Bunların milliyetçilikleri şu sıra bağımsızlık mücadelesinin damgasını taşıyor, ama giderek olgunlaşacak ve sonunda Batı Avrupa'da olduğu gibi bir "Türkleşme" sürecinden geçecektir."[1]

Fukuyama, ileri sürdüğü bu tezinin 10 yıl sonrasında (1999), yeniden değerlendirmiş ve bu tezi tenkit edenlere karşı cevap vermeye çalışmıştır. Fukuyama, bu yazısında da şunları belirtmiştir; "Şu on yıl içinde gerek dünya siyasetinde ve gerekse küresel ekonomide olup bitenlerden hiçbiri, bence daha önce vardığım sonucun yanlış olduğunu göstermemiştir. Liberal demokrasi ve Pazar ekonomisi, modern toplumlar için tek alternatiftir. Bu dönem boyunca ortaya çıkan olaylar; Asya'daki ekonomik kriz ile Rusya'daki reformların görünüşte durdurulmuş olmasıdır. Bu sorunların çözümü siyaset yolu ile olacağı şüphesizdir. Dolaysıyla bunlar yeni dünya düzenine karşı sistemli bir meydan okuma şeklinde algılanmamalıdır.

---

[1] Francis Fukuyama, *Tarihin Sonu Ve Son İnsan*. (Çev.Zülfü Dicleli), Gün Yayıncılık, İkinci Baskı, (Birinci Baskı Simavi Yay.1993), İstanbul, 1999, s.272

Küreselleşme, uzun zaman var olacak ve en azından iki sebepten ötürü de var olmaya devam edecektir. Birincisi bir başka gelişme modelinin bulunmayışı, ikincisi ise teknoloji ile olan yakın ilişkisidir. Mevcut küresel hareket, telefon, faks, radyo, televizyon ve internet gibi teknolojik devrimlerle dünyanın en ücra köşelerine kadar ulaşabilmektedir."

Fukuyama gelecek hakkındaki fikirlerini şu cümlelerle açıklıyor; "Çağdaş tabiat bilimlerinin açık karakteri, artık bizim şöyle bir tahminde bulunmamıza imkân tanıyor: Önümüzdeki iki kuşak içinde biyoteknoloji, sosyal mühendislik uzmanlarının yapamadıkları şeyi yapıp başarmamıza imkân verecek olan âletleri bize temin edecektir. O aşamaya geldiğimizde de, beşerî tarih ile işimizi kesinkes bitireceğiz. Çünkü insanî varlıkları şu halleriyle ortadan kaldırmış olacağız. İşte o zaman yeni bir tarih başlayacak, insanî olanın ötesinde yeni bir tarih."[2]

Tarihin Sonu teorisi, ortaya atıldığından itibaren günümüze kadar olumlu veya olumsuz eleştiriler almıştır. Olumlu eleştirilerin başında Yeni Dünya Düzeni ve küreselleşme sürecinde, A.B.D'nin tek süper güç olarak dünya platformunda yer alması gelmektedir. Özellikle Körfez Savaşı, A.B.D'nin Yeni Dünya Düzeninin pekiştirilmesinde büyük rol oynamıştır. Olumsuz eleştirmenler ise, Fukuyama'nın bu görüşünü bir hayal olarak görmekte ve özellikle 11 Eylül 2001 Newyork'taki İkiz Kuleler ve pentagona yapılan saldırı hareketlerini gündeme getirmektedirler. Ancak çoğu eleştirmenler, A.B.D'nin 11 Eylül saldırısının ardından başlattığı Afganistan Savaşı'nı da tüm dünyada A.B.D'nin dünya hakimiyet gücünü pekiştirmek için yapmış olduğu konusunda adeta fikir birliği içersindedirler.

Fukuyama'nın "tarihin Sonu" tezinde gündeme getirilen, Hegel'in diyalektiğinin sona erebilme ihtimali aslında Hegel felsefesinin mantıksal sonuçları açısından ihtimal dışı değildi. Bu tez, sonuçta, modernleşme tarihi boyunca örneklerine çok sık rastladığımız, birine cennet, başka birilerine cehennem vaadeden bir eskatolojiden[3] başkasına işaret etmiyordu. Birile-

---

[2] Francis Fukuyama, *"On Yıl Sonra Tarihin Sonu."* (Çev. Cemal Aydın), Yenişafak, Düşünce Günlüğü, 21.06.199, İstanbul, 1999.

[3] Eskatoloji; Yunanca bir terim olup, eskhatos; Son, Logos;bilim, Eskotoloji; Son bilimi demektir. Ölümünden sonra insanın (bireysel eskatoloji), yok oluşundan sonra evrenin (evrensel eskatoloji) son yazgısına ilişkin öğreti ve inançların tümü. Hıristiyanlıktaki bütün mezheplerde eskatoloji farklılık arz etmektedir. Sözgelimi Protestan eskotolojisi; bütün protestanlar arafı reddederler. Çoğu protestanlar cezaların sonsuzluğunu da kabul etmezler. Buna karşılık, hepsi isa'nın dirilmesine ve tarihin bir sona varacağına inanırlar.

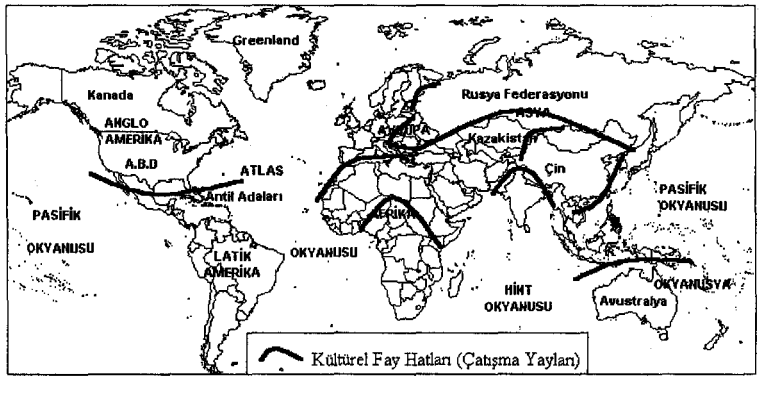
rine cehennem, başka birilerine cennet olan bu dünyanın ise (dini bir ahiret dünyası değilse) ne diyalektiğinin, dolaysıyla ne de tarihinin bitemeyeceği açık bir gerçektir.[4]

8. MEDENİYETLER ÇATIŞMASI TEORİSİ VE TÜRKİYE

A.B.D Harward Üniversitesi'nde Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı Samuel Huntington, 1993 yılında bir teori ortaya attı. "Medeniyetler Çatışması" adı verilen bu teori, özellikle 1989 Sovyet Bloğunun dağılmasından sonra, dünya üzerindeki yeni bazı gelişmeler doğrultusunda geleceği yönlendirme açısından büyük önem arz etmektedir.

Huntington; "Benim faraziyem şudur ki, bu yeni dünyada mücadelenin esas kaynağı öncelikle ideolojik ve ekonomik olmayacak. Beşeriyet arasındaki büyük bölünmeler ve hakim mücadele kaynağı kültürel olacak. Milli devletler dünyadaki hadiselerin yine en güçlü aktörleri olacak fakat global politikanın asıl mücadeleleri farklı medeniyetlere mensup grup ve milletler arasında meydana gelecek. Medeniyetlerin Çatışması global politikaya hakim olacak. Medeniyetler arasındaki fay hatları geleceğin muhabere hatlarını teşkil edecek." diyor ve bu teorisini desteklemek için dünya üzerindeki çeşitli gelişmeleri örnek veriyor. Bosna Savaşı, Körfez Savaşı, Kafkaslarda olan savaşlar gibi.

MEDENİYETLER ÇATIŞMASI TEORİSİ

[4] FUKUYAMA, F (v.d.)., 2002, tarihin Sonu mu? (Derleyenler; M. Aydın, E.Özensel), Vadi yayınları;164, Toplum dizisi; 41, 3.Baskı, İstanbul.

Huntington, teorisinde yöneticileri ayrı, halkı ayrı düşünen bölünük ülkelerden bahsetmekte ve Türkiye'yi bölünük bir ülke olarak nitelendirmektedir ve Türkiye'nin geleceği hakkındaki tespiti ise şöyle; "Mekke'yi reddettikten ve ardından Brüksel tarafından reddedildikten sonra, nereye bakar Türkiye? Cevap, Taşkent olabilir. Sovyetler Birliği'nin zevali, Türkiye'ye Yunanistan sınırlarından Çin'e kadar yedi ülkeyi ihata eden ve yeniden hayat bulan bir Türk Medeniyetinin lideri olma fırsatını veriyor. Batı tarafından teşvik edilen Türkiye, bu yeni kimliği benliğine kazanmak için hareketli çabalar sarf ediyor." Ve Huntington teorisini şu cümlelerle bitiriyor; "Uzak olmayan bir gelecekte, cihanşümul bir medeniyet olmayacak fakat bunun yerine, her biri başkalarıyla beraber yaşamayı öğrenmek zorunda kalacak farklı medeniyetlerden mürekkep bir dünya olacaktır."[5]

9. MEDENİYETLER BÜTÜNLEŞMESİ TEORİSİ VE TÜRKİYE

Medeniyetler Çatışması teorisine şiddetle karşı çıkan bir tez de, İngiliz araştırmacıları Barry Buzan ve Gerald Segal tarafından ortaya atıldı. "Geleceğin Beklentisi" adlı eserlerinde Buzan ve Segal; Huntington'un medeniyet kavramını yanlış anladığını ve bu arada Batı Medeniyetini hiç tanımadığını söylüyorlar. Ve yine medeniyetlerin devletler gibi sınırları olduğunu ve devletler gibi bir bütünlük içinde davranabileceklerini sanması, Huntington'un yapmış olduğu iki önemli hata olduğunu vurguluyorlar. Buzan ve Segal'e göre; "Gelecekte medeniyetler çatışması olmayacak. Batı medeniyeti, medeniyetlerin birbirlerinin boğazlarına sarılması yerine birbirlerine karışmasını sağlayacak. Çünkü Batı Medeniyeti alternatifsiz olarak dünyaya hakim olacak."

Bu iki İngiliz teoristyen, diğer medeniyetlerin varlığından bile rahatsız oluyorlar. Bu görüş, tamamen "İngiliz Oyunu"nun dünyaya yansıması şeklinde kabul edilebilir. Bu teoride Türk medeniyetinden hiç söz edilmemektedir.

---

[5] Samuel Hungtington, P., *Medeniyetler Çatışması*. (Der. Murat Yılmaz), Vadi Yay.81, Toplum Dizisi 13, İstanbul, 1997.

10. BÜYÜK SATRANÇ TAHTASI TEORİSİ VE TÜRKİYE

Bu teori, Zbigniew Brzezinski tarafından ortaya atılmıştır. Brzezinski; 1977-1981 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri Başkanı'na Ulusal Güvenlik Danışmanı olarak hizmet etmiştir. A.B.D Stratejik ve Uluslararası Araştırmalar Merkezi'nin danışmanlığını yapmakta olan Brzezinski tarafından 1997 yılında ileri sürmüştür.

Dünyayı büyük bir satranç tahtasına benzeten Brzezinski, en verimli oyun alanının "Avrasya" olduğunu vurguluyor. Bu oyun alanında, baş oyuncu olarak A.B.D'yi gören teoristyen, diğer oyuncuların kimler olabileceği üzerinde çeşitli yorumlar yapıyor. Ve Brzezinski eserinde oyuncular hakkında aynen şunları söylüyor; "Mevcut küresel koşullarda, Avrasya'nın yeni jeopolitik haritasında kilit önemdeki en az beş jeostratejik oyuncu ile beş jeopolitik mihver (bunların son ikisi belki de kısmen oyuncu olarak nitelendirilebilir) belirlenebilir. Fransa, Almanya, Rusya, Çin ve Hindistan büyük ve etkin oyunculardır. Öte yandan İngiltere, Japonya ve Endonezya açıkçası çok önemli ülkeler olmakla birlikte bu şekilde nitelendirilemezler. Ukrayna, Azerbaycan, Güney Kore, Türkiye ve İran kritik olarak önemli jeopolitik mihver rolünü oynarken, Türkiye ve İran'ın her ikisi de bir ölçü de, sınırlı kapasiteleri dahilinde aynı zamanda jeostratejik olarak etkindirler.

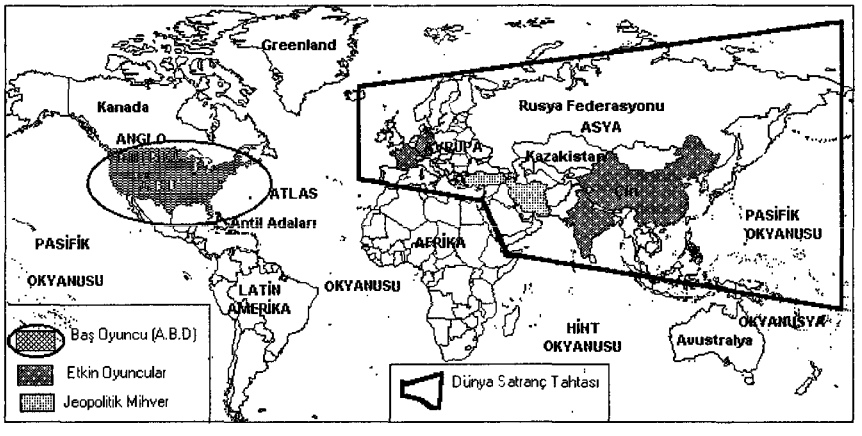
Türkiye ve İran, Rus gücünün çekilmesinden faydalanarak, Hazar Denizi-Orta Asya bölgesinde bir ölçüde etki kurma çabası içindedirler. Bu nedenden dolayı jeostratejik oyuncular olarak görülebilir. Ne var ki, her iki ülke de ciddi iç sorunlarla karşı karşıyadır ve güç dağılımındaki büyük çaplı bölgesel değişiklikleri etkileme güçleri sınırlıdır. Onlar aynı zamanda rakiptirler ve birbirlerinin etkisini olumsuzlaştırma eğilimindedirler."[6]

Brzezinski, Büyük Satranç Tahtası adını verdiği Avrasya kıtasını çok iyi bir şekilde tahlil ediyor. Bu tahta üzerinde zayıf noktaları belirliyor ve oyunun hangi kurallar çerçevesinde oynanacağını ortaya koymaya çalışıyor. Avrupa kıtasını "Demokratik Köprübaşı", eski Sovyet Rusya topraklarını "Kara Delik", Kafkasya ve Orta Asya'yı "Avrasya Balkanları", Doğu Asya'yı "Uzakdoğu Çiposu" olarak tanımlıyor. Böylece Avrasya kıtasında, Avrupalılar demokrasinin bekçisi, Rusya tehlikeli bir kala delik, Kafkasya ve Orta Asya

[6]Zbigniew Brzezinski, *Büyük Satranç Tahtası- Amerika'nın Önceliği Ve Bunun Jeostratejik Gerekleri.* (Çev.E. Dikbaş, E. Kocabıyık), Sabah Kitapları Dizisi 68, Çağdaş Bakışlar Dizisi 18, İstanbul, 1998, s.40-46.

her zaman kaynayan ve sancılı olan Balkanlar, Doğu Asya ise okyanusta dev bir geminin tutunabilmesi için suya atılmış olduğu demire benzetiliyor.

BÜYÜK SATRANÇ TAHTASI TEORİSİ

Brzezinski'nin kitabının "Avrasya Balkanları" bölümü, hemen hemen tamamen Türk Dünyası'na ayrılmıştır. Bu bölümde yer alan dikkat çekici cümleler şöyle; "beş yeni sağımsız Orta Asya devleti arasında en önemlileri Kazakistan ve Özbekistan'dır. Bölgenin değişik ulusal uyanışları açısından bölgesel olarak Kazakistan kalkan ve Özbekistan da candır... Gerçekte Özbekistan, Orta Asya'daki bölgesel önderlik için başta gelen adaydır."

"Amerika şimdi Avrasya'nın hakemidir, hiçbir büyük Avrasya sorunu Amerika'nın katılımı olmaksızın, ya da Amerika'nın çıkarlarının tersine çözülemez."[7]

11. EKSEN ÜLKELER HAKİMİYET TEORİSİ VE TÜRKİYE

Bu teori, 1989 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ortaya atılan ABD merkezli bir hakimiyet teorisi niteliği taşımaktadır. Teori, Robert Chase, Emil Hill ve Paul Kennedy tarafından kaleme alınan ve 1996 Ocak ayında Foreign Affairs'de. yayınlanan "Eksen Ülkeler Devletler ve ABD

[7] Zbigniew Brzezinski, *a.g.e.* s.112-136.

Stratejisi" adlı makale ile ortaya atılmış ve daha sonra bu teori, diğer bazı araştırmacıların da katılımı ile daha da genişletilerek, 1999 yılında "The Pivotal States: A New Framework for U.S. Policy in the Devoloping World" adıyla kitap halinde yayınlanmıştır.

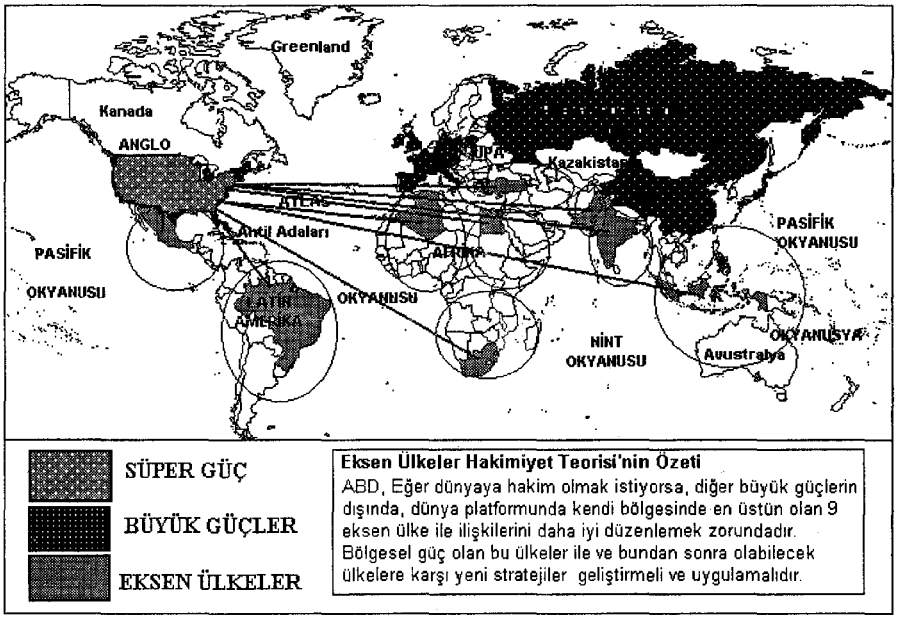
Eksen Ülkeler ve ABD Strateji'nin yayınlanmasının ardından ABD'de büyük ilgi görmüştür. Özellikle 1996 ve 1997'de Dış ilişkiler Konseyi'nde ve Washington D.C.'nin çeşitli forumlarında tartışılmıştır. Teori, gerek bilim adamları ve gerekse politika adamları tarafından benimsenmiştir. ABD'nin, en azından 21. yüzyılın ilk çeyreğinde bu teoriyi uygulamaya koyması beklenmektedir.

Teoriye göre, Gelişen Dünyada ABD politikasının ana hatları ne olmalıdır? Eksen ülkeler hangileridir? Sorularına cevaplar aranmış ve bazı sonuçlara gidilmiştir. Teoristyenler eksen ülke olabilecek ülkeleri şöyle sıralamaktadırlar; Endonezya, Hindistan, Pakistan, Türkiye, Mısır, Güney Afrika, Brezilya, Cezayir ve Meksika. Bu ülkeler konunun uzmanları tarafından iyice tahlil edilmişlerdir. Ayrıca bu ülkeler, nüfus, uluslar arası göç, çevre, insan hakları stratejisi, etnik çatışma, uluslar arası finans, ticaret bakımından değerlendirilmişler ve ABD'nin Stratejik Planlaması üzerinde durulmuştur.

Bu teoriye göre ABD, eğer dünyaya hakim olmak istiyorsa, diğer süper güçlerin dışında, dünya platformunda kendi bölgesinde en üstün olan 9 eksen ülke ile ilişkilerini daya iyi düzenlemek zorundadır. Bu 9 ülkenin hepsi aynı düzeyde eksen ülke olmayabilir veya gelecekte bir başka eksen ülke ortaya çıkabilir. Bu nedenle, dünya üzerindeki bölgesel güç oluşturabilecek ülkelere karşı strateji geliştirilmelidir.

Dünya üzerinde bulunan bu 9 ülke (Endonezya, Hindistan, Pakistan, Türkiye, Mısır, Güney Afrika, Brezilya, Cezayir ve Meksika) neden eksen ülkedir? Başta bu ülkelerin bazıları (Endonezya, Türkiye, Mısır ve Meksika), jeostratejik açıdan ABD ve müttefikleri açısından önemlidir. İkincisi bu ülkeler çağdaşlaşmakta, gelişmekte ve zaman zaman tökezlemektedirler. Tökezlemeleri neticesinde bölgesel kaos ortaya çıkabilir. Bu nedenle bu ülkeler başarı ile başarısızlık arasında bıçak sırtında durmaktadırlar. Üçüncüsü bu eksen ülkeler, kendi bölgeleri üzerinde yararlı ya da zararlı etkiler yaratabilme potansiyeline sahiptirler. Dördüncüsü ve en önemlisi bu ülkeler, çevre sorunları, insan hakları ve nüfus gibi geniş ortak kesite sahip konulardaki küresel temaslarda kilit rol oynayabilirler.

EKSEN ÜLKELER HAKİMİYET TEORİSİ

Peki, Eksen Ülkeleri Hakimiyet teorisinde, Türkiye'nin yeri nerededir? ABD'nin Türkiye için öncelikleri nelerdir? İşte bu soruların cevapları da oldukça ilginç. Türkiye konusunu, Washington D.C.Deki Washington Yakındoğu Politikası Enstitüsü'nde üst düzey öğretim üyesi olan, ayrıca Ortadoğu ve Türkiye uzmanı olan Alan O. Makovsky ele almıştır. Makovsky, aynı zamanda ABD'nin Türkiye analisti, İstihbarat ve Araştırma Bürosu Güney Avrupa bölüm şefidir. Makovsky'nin Türkiye ile ilgili görüşleri oldukça dikkat çekici. Diyor ki; "ABD dış politikasında birincil önceliğe sahip birkaç bölge arasında, Türkiye de Amerika'nın güvenlik çıkarları açısından kanıtlanmış bir öneme sahiptir."

Makovsky; "Türkiye yalnız bir açıdan değil, birçok açıdan "eksen ülkedir."demekte ve bunları özetle şöyle sıralamaktadır; "Türkiye ideolojik eksenlere duyarlı bir devlettir. Sınır komşusu olduğu bölgelerin çoğunda, ABD çıkarları için hayati önem taşımaktadır. Türkiye, komşularının lider kabul ettiği bir ülkedir. Türkiye aynı zamanda NATO'nun tek Müslüman çoğunluk devletidir ve NATO'nun en büyük devletlerinden biridir. Siyasal

olarak, Türkiye herhalde hâlâ İslâm Dünyası'nın en demokratik ülkesidir. Ekonomi söz konusu olduğunda, Türkiye uzmanlara meydan okumaktadır. Ortadoğu bölgesinde en önemli bir müttefiktir. Müslüman dünyasının İsrail'le ilişkilerinin normalleştirilmesinde tempo koyucu (tavşan) rolü üstlenmiştir. 1949'dan 1979'a kadar Türkiye, İsrail'i tanımış olan tek Müslüman devlettir. Türkiye, terörü destekleyen ülkeler listesindeki üç ülkeyle (İran, Irak, Suriye) birden sınır komşusu olan tek dünya ülkesidir. Türkiye dil ve kültür yakınlıkları nedeniyle Eski Sovyetler Birliği ülkeleriyle ekonomisi giderek artmakta ve kilit nokta durumunda bulunmaktadır. Balkanlarda yapıcı bir Türk rolü ABD için özellikle yararlıdır. Zaten Türkiye genellikle bölgedeki önemli ABD çıkarlarına hayati destek vermiştir. Türkiye, bölgede jeostratejik ve siyasal açıdan bölgesel bir güçtür."

Makovsky, Türkiye'nin eksenliğini ortaya koyduktan sonra, ABD politikasının nasıl olması gerektiğini açıklamakta ve geçmişteki politikaları irdeler, yeni politikalar üretmektedir. Öte yandan Türkiye'de istikrar yolundaki zorluklardan bahsetmekte ve Türkiye'nin sorunlarını şu şekilde özetlemektedir; "Türkiye'nin demokrasisi, dünya standartlarına göre artık pek de genç sayılmaz. İlk çok partili seçimler 1950 yılında yapılmıştır. Ama yine de bu demokrasi, kendi dengesini oluşturmakta da, Türk toplumuna istikrar getirmekte de, pek başarılı olmamıştır. Üst üste çakışan üç sorun kümesi, Türkiye'nin geleceğini gölgelemektedir: 1) Sivil kontrole karşı askeri kontrol, 2) Etnik yapı, özellikle de Kürt azınlığın entegrasyonu ve 3) İslâmın politikadaki ve toplumdaki rolü.

Makovsky, ABD Politikasına ilişkin önerileri maddeler halinde şu şekilde özetlemiştir; "1) Türkiye'nin önemi açıkça onaylanmalıdır. 2) laik, demokratik, batı yanlısı bir Türkiye'yi destekleyecek tutarlı bir politika geliştirilmeli ve bunu teşvik edecek üst düzey kamu diplomasisi kullanılmalıdır. 3) İnsan hakları konusunda destekleyici, az göze çarpan diyalog başlatılmalıdır. 4) Türkiye'ye ve Türkiye'nin batı yanlısı güçlerine, bu meyanda ordusuna, ABD desteği gösterilmelidir.

Makovsky, Türkiye ile ilgili görüşlerini şu cümlelerle sonuçlandırmaktadır; "Ankara'da yönetim kimin elinde olursa olsun, Türkiye'nin jeostratejik önemi eksilmeyecektir. Eğer zaman içinde İslâmcılar, Türkiye'nin dış politikasını ve ülkenin kendisini yönetme konusunda laiklere karşı verdikleri mücadelede üstün gelirlerse, ABD elbette ki kendini o gerçeğe uyulmandırmak zorunda kalacaktır. A o an gelene kadar, Washington'un o günün

gelmesini önleme yolunda yapabileceği en iyi şey, Laik Türkiye'nin aktif biçimde desteklenmesi, İslâmcı muhaliflere karşı da dostça olmayan bir politikanın uygulanmasıdır."[8]

12. UZAY HAKİMİYET TEORİSİ VE TÜRKİYE

ABD'de George Bush'un başkan seçilmesinden sonra, yeni bir dünya hakimiyet teorisi gündeme geldi. Bu teori, 20. yüzyılın başlarından itibaren ABD'nin savunduğu Hava Hakimiyet Teorisi'nin bir benzeri. ABD Devlet Başkanı George W. Bush'un büyük bir ciddiyetle desteklediği bu teorinin adı; "Uzay Hakimiyet Teorisi".

ABD'nin ileri sürdüğü ve Bush'un desteklediği "Uzaya hakim olan, Dünyaya hakim olur" düşüncesini taşıyan "Uzay Hakimiyet Teorisi", aslında yeni bir teori değil. 20. yüzyılda ABD'li havacı subaylar tarafından ileri sürülen "Hava Hakimiyet Teorisi"nin bir ileri bir versiyonunu oluşturmaktadır.

Bilindiği gibi, Hava Hakimiyet Teorisi, A.B.D'li havacılar tarafından ortaya konulmuş ve benimsenmiştir. Teorinin temellerini Havacı Albay Hausy Scitaklian atmıştır. Teorinin uygulanabilirliği özellikle uzay çalışmaları ile farklı bir anlam kazanmış ve ortaya uzay jeopolitiği diye bir kavramın gelişmesine yol açmıştır. Teorinin temel felsefesini; "Havaya hükmeden bir millet, tüm dünyaya hakim olur." oluşturur. Bu sebeple havacılıkta daima üstün olmak gerekir.

Teoriyi benimseyen A.B.D, bugün için teorinin uygulama aşamasına getirilmesi için çeşitli çalışmalar yapmış ve havacılıkta büyük bir gelişme ve ilerleme kaydetmiştir.

ABD, 20. yüzyılın sonunda hava hakimiyet teorisi ile yetinmemiş, hakimiyet alanını genişletmek amacıyla, çalışmalarının sınırlarını dünya atmosferinin dışına taşırmış ve uzaya yönelmiştir. Bugün için Amerikan Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi (NASA)'nin çalışmaları, güneş sistemini ve ötesini kapsar hale gelmiştir. Bugün için "Yıldız Savaşları Projesi"nden söz eden A.B.D, bu konudaki çalışmalarını büyük bir titizlik ve gizlilik içersinde yürütmektedir.

---

[8] Robert Chase,- Emily Hıll,- Paul Kennedy, *Eksen Ülkeler -Gelişen Dünyada Abd Politikasının Yeni Hatları-* . (Çev.Belkıs Ç. Dişbudak), Sabah Kitapları 30, Çağdaş Bakışlar Dizisi 116, İstanbul, 2000, s.98-129.

Bu teorinin temel felsefesi; "Uzaya hakim olan Dünyaya hakim olur" görüşüdür. Görüş, ilk bakışta diğer hakimiyet teorilerine benzerlik gösterebilir. Ancak diğer teorilerden önemli bir farkı bulunmaktadır. O da hakimiyet alanı olan dünyanın daha da genişlemiş olmasıdır. ABD, bu teori ile, artık dünyaya değil uzaya hakim olmak istemektedir.

Uzay Hakimiyet Teorisinin uygulamaya konulması için, ABD yetkililerine göre 10 yıl yeterli olacaktır. Önümüzdeki 10 yıl içinde ABD'nin, uzayda şu gelişmeleri kaydedeceği beklenmektedir. 10 yıl içinde Uzay savaşı teknolojisi tamamlanmış olacaktır. Teknolojinin can damarını, günümüzde ATM makineleri, cep telefonları, internet ve kredi kartı transferlerinin yapımında kullanılan uydu teknolojisi oluşturacaktır. Düşman uydularına sabotaj yapacak mikrouydular; uzaydan yeryüzündeki herhangi bir hedefe diklemesine saplanacak uzay okları ve hedefe zoom yapacak lazer topları ile donatılacaklar. Mikrouydulardan fırlatılacak olan "uzay okları", sesten daha hızlı yol alacak ve hedefe saplandığında yeryüzünün 750 metre derinliğine kadar girebilecektir. Bu şekilde yeraltında inşa edilen gizli koruganlar bile, anında yok edilebilecektir. Uzaya yerleştirilecek olan robotlar, lazer topları ve casus kameralar, istenilen tüm hedefleri anında vurabilecekler ve yok edebileceklerdir. Projeye göre, uzaya çok sayıda dev aynalar yerleştirilecektir. Uzaya yerleştirilecek olan dev aynalarla dünyanın istenen bölgesi gündüz gibi aydınlatılacak ve bu bölgedeki hedefler anında tesbit edilerek vurulabilecektir. Aynı tasarım içerisinde yer alan içbükey aynalar ise güneş ışınlarını bir noktaya yoğunlaştırarak hedeflerin ya da uyduların yakılarak yok edilmesi gerçekleştirilecektir. Geliştirilmekte olan proje, gerektiğinde göktaşlarını (meteor) da silah olarak kullanabilecektir.

Uzay Hakimiyet Teorisi, şu anda biraz hayal gibi görünüyor. Ancak ABD yetkililerine göre, proje bir hayal değil, tamamen gerçekleşecekmiş gibi görünüyor. Eğer planlandığı şekilde, ABD; projeyi 10 yıl içinde tamamlayabilirse, gerçekten dünyanın ve hatta Uzayın Fatihi olacaktır.

Teorinin uygulamaya konmasına ilk adım, George Bush'un ABD Devlet Başkanlığına seçilmesi ile atılmış oldu. Seçim kampanyalarında "Yıldız Savaşları" projesini yeniden başlatacağını ve daha da ileri adımlar atacağını vaat eden George Bush, başkan seçilir seçilmez Savunma Bakanlığı'na Ronald Rumsfeld'i atadı. Yeni Savunma Bakanı, hemen faaliyete geçerek, ABD Uzay Komutanlığı'na 4 yıldızlı General Ralph Eberhard'ı getirdi. ABD'nin New Mexico eyaletinde, Albuquerque şehri yakınlarında bulunan

Kirtland Hava Kuvvetleri Üssü, Uzay Kuvvetleri Karargâhı olarak yeniden düzenlendi ve çalışmalarına başladı. Uzay Kuvvetleri Karargâhı, 2001 yılının Eylül ayında Warfighter 1 adlı casus uyduyu fırlatacak ve böylece projeye ilk adımı atmış olacaktır.

Uzay Hakimiyet Teorisi'nin uygulayıcısı olacak olan ABD, Uzay Savaşları Projesi gerçekleştiğinde dünya barışını sağlayacağını ileri sürmektedir. ABD'li yetkililer "Bundan sonra artık savaşlarda kimse ölmeyecek." Demektedirler. Ve ABD'li yetkililer, projenin avantajlarını saya saya bitirememektedirler. İşte Yetkilerin ileri sürdükleri avantajlardan bir kaçı; Başta, bundan sonra ABD'nin savaşlar sırasında başarı oranı çok daha yüksek olacaktır. İkincisi uzay savaşları daha ucuz olacaktır. Bir F-22 uçağının Amerika'ya maliyeti 180 milyon dolardır. Oysa Casus uydular, düşman uydularını yok eden avcılar ve komuta merkezinden oluşan bütün bir sistem ise, en fazla 420 milyon dolara malolacaktır. Bir başka avantaj ise; artık savaşlarda can kaybı olmayacaktır. Kullanılan bütün silahlar ve uçaklar insansız olacaktır. Amerikan ordusu tek bir askerini bile kaybetmeyecektir. ABD yetkililerine göre, söz konusu bu teknoloji Somali, Bosna, Kosova ve Haiti'de kullanılsaydı savaşların gidişatı daha farklı olacaktı ve başarı kısa sürede sağlanmış olacaktı.

Uzay Savaşları Projesi'ne ABD açısından bakıldığında, her şey güllük gülistanlık. ABD, tüm bu çalışmalarını dünya barışı için yapıyor. Ancak konu diğer dünya devletleri tarafından incelendiğinde, sanıldığı gibi değil. Özellikle Rusya ve Çin, projeye şiddetle karşı çıkıyorlar. Neden mi? Nedeni gayet açık. Projenin temelinde, dünya barışını sağlamak değil, Dünya insanlarını ABD adına esir almak ya da dünyayı yok etmek var. Sözüm ona proje uygulandığında, tek bir ABD askeri ölmeyecekmiş. Peki, yeryüzünden 750 metre derinliğe ulaşabilecek olan Uzay Okları, yerin dibinde armut mu taşlayacaklar? Yoksa geçiyordum uğradım deyip selam mı verecekler? Elbette hedefler canlı olacak ve hedefler toplu insanların oldukları yerler olacak. Hal böyle olunca toplu soykırımlar yaşanacaktır. İşte bu nedenle söz konusu proje, bugün için çok sayıda ABD'li bilim adamı tarafından da tenkit edilmekte ve projenin durdurulması istenmektedir.

Uzay Hakimiyet Teorisi, 10 yıl sonra gerçekleşebir mi? Ya da 21.yüzyıl içinde böyle bir proje uygulamaya konabilir mi? Eğer gerçekleşir ve proje uygulamaya konursa, ne gibi sonuçlar ortaya çıkar? Tüm bu soruların cevabını kesin olarak vermek oldukça güç. Ancak görünen o ki, dünyanın

süper ülkeleri, hiçbir zaman dünya hakimiyeti fikrinden vazgeçmeyeceklerdir. Çünkü güçlü olmanın çok büyük avantajları vardır. Başta dünyanın efendisi olmak ve dünya nimetlerinin tümünden kolayca yararlanabilmek en büyük avantajdır.

Uzay hakimiyet Teorisi'nin kesin olarak tamamen uygulamaya konulması oldukça güçtür. Çünkü dünya üzerinde güç merkezi sadece ABD değildir. ABD'nin yanında, bugün için ABD kadar güçlü olmasalar da, gelecekte güç merkezi olabilecek ülkeler de vardır. Bunlar arasında Almanya, Çin, Rusya, Japonya, Ukrayna gibi ülkeler ön sıralarda yerlerini almaktadır. Ayrıca bu güç merkezi yarışında ikinci derecede de olsa çok sayıda ülke de vardır. Bu ülkeler arasında, Hindistan, Fransa, İran, Türkiye, Pakistan dikkat çekici ilerlemeler kaydetmektedir.

Birinci ve ikinci derecede güç merkezi olmaya çalışan ülkeler, ABD'nin bu projesine pek sıcak bakmamakta ve projeye karşı olumsuz tutum takınmaktadırlar. Eğer ABD, bu projesinde ısrar ederse, söz konusu bu güç merkezleri, ABD'ye karşı birleşebilirler ve büyük bir karşı güç oluşturabilirler. İşte o zaman, ABD'nin işi tam bir çıkmaza girecektir. Bu durumda, ABD; sahip olacağı bu gücü kullanmaya kalkıştığında, tam bir uzay savaşı yaşanacak ve insanoğlu için yegane hayat kaynağı olan dünya yok olacaktır. Dünyanın yok olması demek, ABD'nin de yok olması demektir. İşte bu nedenle bu proje ABD için, "Dünya Hakimiyet Projesi" değil, "Yok Oluş Projesi" olarak gerçekleşebilecektir.

ABD yetkililerinin açıklamalarına göre, hedefler uzay okları yada içbükey aynalarla yakılarak imha edilecek. Peki bu hedefler kim? Hedefler, ABD çıkarlarına karşı gelen tüm insanlar. Yani bir bakıma ABD dışında kalan diğer tüm ülkeler hedef tahtası.

Diyelim ki, ABD söz konusu bu projeyi uygulamaya geçirdi ve karşı gelen bir ülkenin tüm askerlerini ve insanlarını toptan yok etti. Peki dünya barışı sağlanmış mı olacak? Elbette hayır. Aksine dünya, topyekün bir savaşının içine itilecek. Dünyada kaos yaşanacak. Yaşanan bu kaos, en fazla ABD'yi etkileyecektir. Çünkü ABD'nin nüfus bileşimi, kaosun şiddetini kat kat artıracak özellikler taşımaktadır.

ABD'nin bugünkü nüfus bileşimi gözden geçirildiğinde açıkça görülür ki, bu ülkede; tüm dünya ülkelerine mensup insanlar yaşamaktadır. ABD, bugün adeta tüm dünya ülkelerinden birer tutam insanın birleşip yaşamaya çalıştığı, Eski Kara kütlesini oluşturan kıtalardan oldukça uzakta, yeni bir

dünyadır. Bu nedenle ABD'nin jeopolitiği ve jeostratejisi, oldukça kaygandır. Ülkede her an yeni bir gelişme olabilir.

Yıldız Savaşları Projesi, uygulamaya konulduğunda, hedef tahtası olan ülkeye mensup ABD vatandaşları hemen harekete geçebilecektir. Hedef tahtası çoğaldığında ise, ABD'de büyük bir iç savaş çıkacak ve ülke parçalanarak tarihe mal olabilecektir. Gerçi bu acı son, ileri de (tarih boyunca yaşamış diğer tüm dünya devletlerinin başına geldiği gibi), ABD'nin başına da mutlaka gelecektir. Ancak yıkılış, ABD iyi yönetilirse ve Dünya barışı için iyi niyetler taşırsa ve Yıldız Savaşları Projesinden vazgeçerse, belki uzayabilir. Aksine projeyi hızlı bir şekilde uygulamaya koyarsa, ABD karşıtı ülkelerin sayıları hızla artar ve ABD adına barış değil tükeniş yaşanır.

13. MERKEZİ TÜRK HAKİMİYET TEORİSİ VE TÜRKİYE

Bu hakimiyet teorisi, tarafımızdan (Ramazan ÖZEY) 1994 yılında ortaya atılmıştır.[9] Daha sonraki çalışmalarımızda, 1994 sonrası ortaya atılan teoriler de gözden geçirilmiş ve daha mükemmel bir hale getirilmeye gayret edilmiştir.[10] Bu teori tamamen Türkiye merkezli bir hakimiyet teorisi olup, tarihin geleceğe bir yansıması olarak kabul edilmiştir.

Batı Dünyası bilim adamları tarafından ileri sürülen Dünya Hakimiyet Teorileri, bizzat Batı Dünyası tarafından uygulanmış ve teorilerin bir kısmı uygulama aşamasında yanlış olduğu görülmüştür. Bugün A.B.D ve İngiltere gibi ülkeler tarafından uygulama aşamasına konulan bir kısım teoriler ise, tek başlarına geçerliliğini hemen hemen yitirmek üzeredir. Çünkü bu ülkelerin siyasi ve ekonomik göstergeleri incelendiğinde, dünya hakimiyetleri, yakın gelecekte sona ereceği beklenmektedir.

Bu hakimiyet teorisini şu şekilde oluşturabiliriz; "Asya, Afrika ve Avrupa eski kara kütlelerinin bitişme noktasında yer alan ANADOLU yarımadası, dünya kalesini, aynı zamanda dünyanın kalbini (heartland) oluşturmaktadır. Çünkü Anadolu yarımadası, üç tarafı denizlerle çevrilidir. Yükselti bakımın-

---

[9] Ramazan Özey, *"Merkezi Hakimiyet Tearisi."* Altınoluk Dergisi, Cilt 9, Sayı 97, Mart-94, İstanbul, 1994. s.8-9.

[10] Ramazan Özey, *"Dünyaya Nasıl Hükmedilir? (Dünya Hakimiyet Tearileri Ve Merkezi Türk Hakimiyet Tearisi)."* Tarih Ve Medeniyet Dergisi. Yıl.5, Sayı.59, İstanbul, 1999.

Ramazan Özey, *Dünya Hakimiyet Tearileri Ve Merkezi Türk Hakimiyet Teorisi."* Marifet Yayınları No.159, İstanbul,2000.

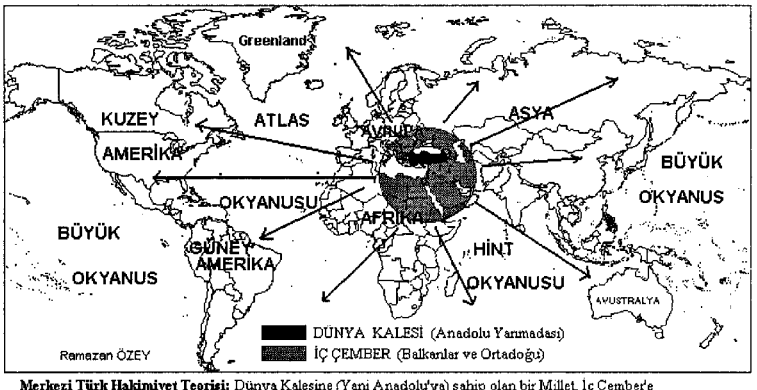
dan kıtaların en yücesi olan Asya'dan (1010 m.) bile hayli yüksek (Türkiye'nin ortalama yükseltisi 1.132 m.) bir kara parçasını teşkil eder. Anadolu yarımadasının Asya ve Afrika'ya bitişik olduğu kesimlerde aşılması zor sıradağlar yer almaktadır.

Bütün bu genel özellikleriyle, Anadolu tam bir kaleyi andırmaktadır. Anadolu yarımadasında iç kale görevini Ankara ile bölge içindeki Konya, Sivas ve Kayseri şehirleri üstlenmiş. Ankara eteklerinde, tarihin büyük düğümleri çözülüp bağlanmıştır. Tarih seyri içinde Ankara ve çevresi, Etilerin, Firikyalıların, Lidyalıların, Romalıların, Bizanslıların, Selçukluların ve Osmanlıların sığınma yeri ve çevreye yayılma bölgesi olmuştur. En son olarak, Yüce Osmanlı Devletinin yıkılışı ile birlikte Müslüman Türk'ün yeniden şahlanışı bu iç kaleden olmuştur.

Kalenin Asya'ya açılan burcu Malazgirt, Avrupa'ya açılan burcu ise İstanbul'dur. Anadolu yarımadasını çevreleyen Balkan yarımadası, Kafkaslar, İran, Arabistan ve Kuzeydoğu Afrika; Kısacası Balkanlar ve Ortadoğu, Dünya kalesini çevreleyen İç Çemberi meydana getirir. Bunun dışındaki kara parçaları ise, Dış Çemberi ya da Dünya Adası'nı oluşturmaktadır.

Böyle bir açıklamayı yaptıktan sonra, jeopolitiğin çizdiği kavram ve ölçüler çerçevesinde şu sonuca varabiliriz; "Dünya Kalesi'ni (Anadolu'yu) elinde bulunduran bir millet, İç Çembere (Balkanlar ve Ortadoğu) hükmeder. İç Çembere hükmeden bir millet ise, Dış Çembere yani Dünyaya hakim olur."

MERKEZİ TÜRK HAKİMİYET TEORİSİ

Merkezi Türk Hakimiyet Teorisi; Dünya Kalesine (Yani Anadolu'ya) sahip olan bir Millet, İç Çember'e (Balkanlar ve Ortadoğu) hükmeder. İç Çember'e hükmeden bir Millet Dış Çember'e (Dünya'ya) hakim olur." diye özetlenebilir. Bu jeolopolitik görüşün diğerlerinden en önemli farkı; Hakimiyetin sömürgeleştirmeye değil, insanlığın kurtuluşu ve dünya barışına yönelik olmasıdır.

Merkezi Türk Hakimiyeti, diğer teorilerde olduğu gibi sadece bir güce dayanmaz. Bu teorinin gerçekleşmesi için, kara, deniz ve hava gücünün birlikte geliştirilmesi gerekir. Öte yandan 21. yüzyılın iletişim ve bilgisayar çağı olacağı düşünülürse, bu alanda da üstün olunması gerekir. Kısacası zaman ve mekân çerçevesi içinde bilgi ve teknolojinin tüm imkanları kullanılmalıdır. Âdeta Fizikî Coğrafya özellikleri ile Beşerî ve Ekonomik Coğrafya özellikleri kaynaştırılmalıdır. Çünkü bir devletin sadece bir veya iki alanda güçlü olması yetmez. Söz gelimi sadece kara gücü ya da deniz gücü bakımından üstün olan bir devlet, hava gücü yoksa, hava gücü üstün olan bir devlet tarafından tehdit unsuru olabilir. Bu nedenle hava gücü bakımından da üstün olmak zorundadır. Daha ötesi, dünya iletişim ağını kurmalı ve diğer devletlere göre üstün olmalıdır. Gerekiyorsa uzay çalışmalarına yönelmeli ve uydular aracılığı ile dünyaya hükmetmelidir.

Kuşkusuz bir teorinin doğruluğu, ispatlanmasıyla mümkündür. İşte ileri sürdüğümüz bu teori, tarih boyunca üç kez ispatlanmıştır. Batıya açılan burcu İstanbul ile birlikte Anadolu; M.Ö. 2. yüzyılın ortalarından M.S.395'e kadar Roma, 395-1453 arası Doğu Roma (Bizans) ve 1453-1923 devresinde de Osmanlı İmparatorluklarının (Gerçi Anadolu'da Türk hakimiyeti 1071 Malazgirt Zaferiyle başlar) hakimiyetlerinde temel çekirdeği oluşturmuş ve kale görevini görmüştür.

Söz konusu bu kale, 1923'den bugüne (2002) kadar da Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yer almaktadır. Görülüyor ki, Anadolu yarımadasında yaşayan devletler gerçekten uzun ömürlü birer devlettirler. Öyle ki her bir devletin kendi dönemlerinde, dünyayı hükmettikleri de bilinen bir gerçektir. Dünya kalesinin bir özelliği de, sanırız bu olmalıdır.

14. DÜNYA HAKİMİYETİ VE TÜRKİYE

Dünya üzerinde yaşayan devletler, varlıklarını sürdürebilmek için, güçlü olmak zorundadır. Devletlerin güçlü olması, yaşadıkları toprakların sahip olduğu avantajlar ve üzerinde yaşayan insanların çalışmalarıyla ortaya koyduğu dengelere bağlıdır. Devletlerin uzun ya da kısa ömürlü olmaları, mekân avantajı yanında, zamanı iyi değerlendirebilme ve üstün yer politikaları üretmeleriyle yakından ilişkilidir.

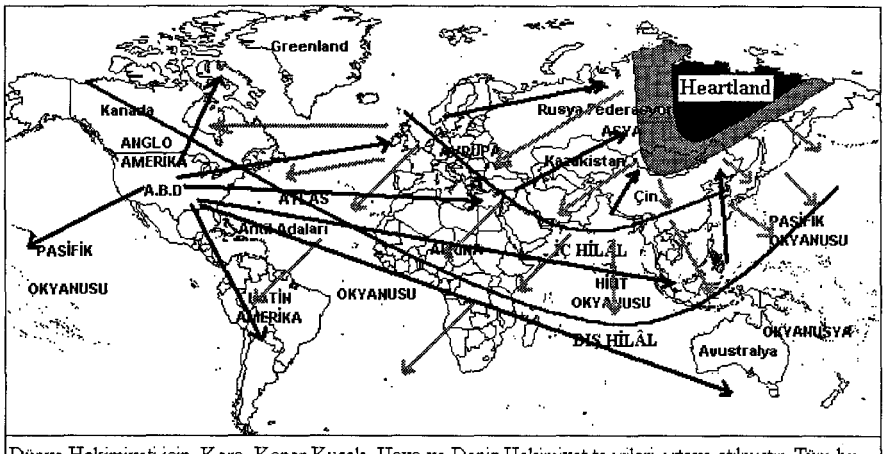
Güçlü olmanın şartlarından biri olan mekân avantajı üzerinde, özellikle

19. yüzyılın sonu, 20. yüzyılın başlarında, batıda çeşitli jeopolitik teoriler geliştirilmiştir. "Kara Hakimiyet Teorisi"nin kurucusu İngiliz Halford Mackinder (1861-1947), "Demokratik İdealler ve Hakikatler" adlı eserinde; "Devletler, ya karada güçlü, ya da denizde güçlüdür. Eğer her ikisinde de güçlü ise, artık bu amfibi (karada ve denizde güçlü) devlettir. Yani her iki tür devletten daha güçlüdür." der.

Bilindiği gibi, Mackinder'in bu görüşlerine paralel olarak, A.B.D'li jeopolitikçi Nicholas Spykman, mekân avantajı üzerinde durmuş ve "Kenar Kuşak Teorisi"ni geliştirmiştir. Bu iki görüşe ilave olarak, A.B.D'li Amiral Alfred Mahan; "Deniz Hakimiyet Teorisi"ni, yine bir grup havacı subay "Hava Hakimiyet Teorisi"ni geliştirmeye gayret etmişlerdir.

Bu görüşler doğrultusunda, dünya fatihliğine ilk olarak Almanya göz dikmiştir. Ancak her iki dünya savaşında yenilerek, hayalleri suya düşmüştür. Daha sonra, Kara hakimiyet Teorisi'ne Sovyet Rusya sahip çıkmıştır. Ne var ki, 70 yıl geçmeden dağılmaya yüz tutmuştur. Diğer üç teoriye, A.B.D sahip çıkmıştır. Ancak bu ülke, şimdilik başarılı gibi görünse de içten içe çökmektedir. Çünkü dünya hakimiyeti , kendisine gerçekten çok pahalıya mâl olmaktadır.

DÜNYA HAKİMİYET TEORİLERİ VE TÜRKİYE

Dünya Hakimiyeti için, Kara, Kenar Kuşak, Hava ve Deniz Hakimiyet teorileri ortaya atılmıştır. Tüm bu teorilerde, Türkiye İç Hilâl Bölgesinde, yani ilk hedef tahtası olan bölgede yer almaktadır. Dünya hakimiyet yarışında, Türkiye son derece önemli bir coğrafi konumda bulunmaktadır. Bu özellik, Dünya Siyasi platformunda, Türkiye jeopolitiğinin sürekli gündemde kalmasına sebep olmuştur.

İleri sürülen bu görüşler faraziyeden öteye gidememiştir. Çünkü bu görüşler, temelde tutarsızdır. Sibirya ya da Doğu Avrupa, heartland (Dünyanın Kalbi) olamaz. Her şeyden evvel kalp, merkezde ve çevresi bütün tehlikelere karşı korunmuş bir konumda olmalıdır. Halbuki bu bölge, Kuzey kutba oldukça yakın, iklim şartları bakımından insan yaşamasına müsait olmayan bir bölgedir. İnsansız bir kale, elbette hiç bir anlam ifade etmez. A.B.D, Batı Dünyası ve Sovyet Rusya, bu görüşlere göre hareket etmekte gibi görünseler de, bu görüşlerinin tutarsız olduğunu bilmektedirler.

Amerika Birleşik Devletleri, dünya hakimiyetini elinde tutmak için, özellikle 1990 sonrası çok fazla sayıda hakimiyet teorisi geliştirmiş ve bunları uygulamaya çalışmaktadır. Bütün Dünya için tarih sona erdi, ancak Amerika birleşik Devletleri için tarih yeniden başlıyor tezini savunan Fukuyama, çok büyük bir hayale kapılmıştır. Hungtington, medeniyetler çatışması teorisi ile, gelecekte medeniyetleri çatıştırmaya çalışmakta ve özellikle İslam-Hinduizm-Konfüçyüzizm arasında çatışma çıkmasını beklemekte ve adeta böyle bir gelişmeyi körüklemektedir. İngiliz jeopolitikçiler Medeniyetler Bütünleşmesi teorisinde İngiltere başkanlığında Avrupa'nın hakimiyetinden ve Batı'nın Doğu'ya daima hükmedeceğinden söz etmektedirler. Bu nedenle, bu teoriler de, her zaman başarılı olamazlar.

Bir Afrika atasözü vardır. Şöyle; "Filler sevişir, çimler ezilir. Filler dövüşür, yine çimler ezilir." Bu atasözü, dünya hakimiyet teorilerinin uygulama şeklini açıklamaktadır. Büyük devletler sevişir, birbirleri ile dost olurlar, ancak birleşip küçük devletleri ezerler ve sömürürler. Büyük devletler birbirleri ile dövüşürler ve savaşırlar, bu defa da küçük devletler ezilirler ve sömürülürler. Bir başka atasözünde olduğu gibi, "Kartallar dövüşür, arada serçeler ölür." Dünya hakimiyetlerinde ezilen, sömürülen, hep küçük devletler olmuştur. 20. yüzyıl boyunca ABD, Sovyetler, Çin gibi büyük devletlerin birbirleri ile yakınlaşmalarında, hep dünyanın paylaşılması konuşulmuştur. Yine bu devletlerin birbirleri ile uzaklaşmaları ve çatışmaları esnasında, yine küçük devletler ezilmiştir.

Türkiye, 21. yüzyılda, ezileceği ve yok olacağı birliklerden sakınmalıdır. Hiçbir zaman çimler veya serçe konumuna düşmemelidir. Bunun için de, gerekli olan hassasiyeti göstermelidir. Günümüz Türk jeopolitikçilerinden Suat İlhan'ın bu konudaki tespitlerine dikkate alınmalıdır. İlhan "Dünya yeniden Kuruluyor" adlı eserinde; "ABD'nin AB'ne dayanan Avrasya egemenlik politikası için de Orta Asya büyük değer taşıyor. Türkistan, Avrupa

Birliği'nden dışlanan, NATO'dan dışlanmaya çalışılan, bütün komşuları ile sorunları olan ve Doğu Sorunu'nun ilk muhatabı bulunan Türkiye için ayrı bir önem ve değere sahiptir."demektedir.[11] Gerçekten Türkiye için Orta Asya büyük önem ve değere sahiptir. Özellikle Merkezi Türk Hakimiyet Teorisi'nin uygulamaya konulmasında, aynı dil, din, ırk, gelenek, görenek, kültür ve medeniyeti paylaşan Türk ülkeleri arasında ortak bir işbirliği kurulması gerekmektedir.

Denilebilir ki, "Merkezi Türk hakimiyet Teorisi" dışındaki tüm teorilerin temel felsefesi, dünya üzerinde bulunan tüm orta ve küçük ölçekli devletleri sömürmektir. Oysa Merkezi Türk Hakimiyet Teorisi'nin temel felsefesi, dünya barışını ve huzurunu sağlamaktadır.

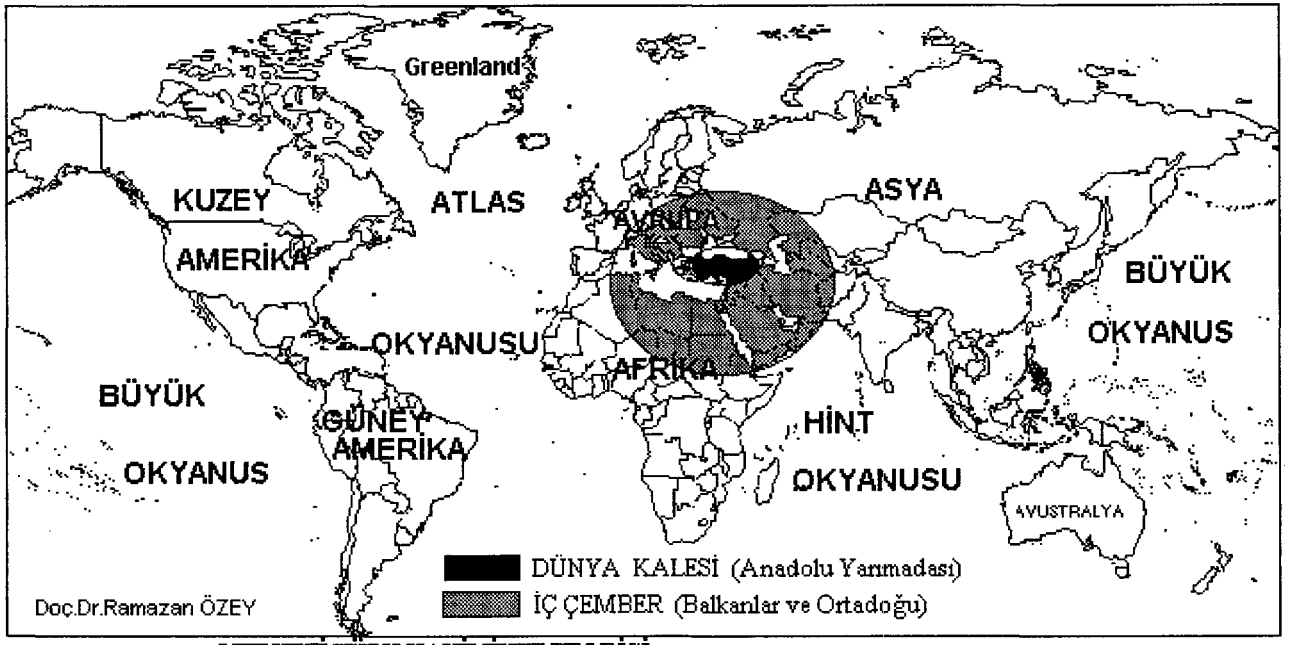
Şüphesiz en tutarlı teori, uygulanabilir ve özellikle geçmişte uygulanmış olması gerekmektedir. Tarafımızdan ileri sürülen "Merkezi Türk Hakimiyet Teorisi", en gerçekçi ve uygulanabilir bir hakimiyet teorisidir. Çünkü bu teori, M.Ö. 2. yüzyılın ortalarından bugüne tam üç kez uygulama aşamasına konulmuştur. Bu teorinin 4. kez uygulama aşamasına konulmasında, Siyasî Coğrafya açısından herhangi bir engel yoktur. Sadece bugün bu bölgede yaşayan insanların bilim ve teknolojik açıdan fazla gelişmemiş olması önemli bir engel teşkil etmektedir. Bu bölgede yaşayan insanlar, bilim ve teknolojik gelişmelerini tamamlarlar ve bölgesel birliği kurabilirlerse, teorinin 4.kez uygulamaya konulması gerçekleşebilecektir.

Merkezi Türk Hakimiyet Teorisi'nin uygulamaya konulmasında, Türkiye'ye büyük sorumluluklar düşmektedir. Türkiye yöneticileri ve Türk halkı bu sorumluluğun bilincinde olarak, 21. yüzyıla daha emin adımlarla yürümelidir.

---

[11] Suat İlhan, *Dünya Yeniden Kuruluyor -Jeopolitik Ve Jeokültür Tartışmaları-* . Ötüken Yayınları, Yayın No:441, Kültür Serisi:167, İstanbul, 1999, s. 217.

MERKEZİ HAKİMİYET TEORİSİ

MERKEZİ TÜRK HAKİMİYET TEORİSİ

Merkezi Hakimiyet Teorisi; "Dünya Kalesine (Yani Anadolu'ya) sahip olan bir Millet, İç Çember'e (Balkanlar ve Ortadoğu) hükmeder. İç Çember'e hükmeden bir Millet Dış Çember'e (Dünya'ya) hakim olur." diye özetlenebilir. Bu jeolopolitik görüşün diğerlerinden en önemli farkı; Hakimiyetin sömürgeleştirmeye değil, insanlığın kurtuluşu ve dünya barışına yönelik olmasıdır.

OKUMA PARÇASI

MERKEZİ TÜRK HAKİMİYET TEORİSİ VE YANKILARI

MERKEZİ TÜRK HAKİYET TEORİSİ'NİN ÖZÜ

" Anadolu Yarımadası Dünyanın kalesidir(ya da kalbidir). Dünya Kalesini elinde bulunduran bir Millet, İç çembere (Balkanlar, Kafkaslar ve Ortadoğu) hükmeder. İç çembere hükmeden bir millet ise, dış çembere (yani dünyaya) hakim olur."

THE CENTRAL TURK DOMINATION THEORY

"Anatolian Peninsula is the World Castle (or heartland). A nation which captures the world Castle (Anatolia) dominates the inner circle (Balkans, Caucasian and the Middle East). The nation dominating the inner circle dominates the exterior circle (i.e. the whole world)."

Prof. Dr. Ramazan ÖZEY, Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte dünya gündeminde ortaya çıkan "Jeopolitik Boşluk" üzerinde uzun süren ve yorucu araştırmalar yapmış ve ortaya çıkan jeopolitik boşluğu dolduracak bir teori ortaya atmıştı. İlk defa bir dergide makale düzeyinde, 1994 yılında ortaya atılan "Merkezi Türk Hakimiyet Teorisi" daha sonra genişletilerek kitaplaştırılmış ve "Dünya Hakimiyet Teorileri ve Merkezi Türk Hakimiyet Teorisi" adıyla yayınlanmıştır.

ÖZEY'in "Merkezi Türk Hakimiyet Teorisi", bilim ve fikir dünyasında büyük yankı uyandırmış ve görüşleri geniş alanlı kabul görmüştür. ÖZEY'in bu teorisi, artık uluslar arası bilim ve fikir platformunda tartışılmaya ve kabul görmeye başlamıştır. Son olarak Ermenistan Ulusal Bilim Akademi'sinde Doğu Araştırmaları'nda Türkiyat Araştırmaları Direktörü Ruben Safrastyan, "Caucasus and Central Asia Newsletter The Caucasus and Central Asia Program at the University of California, Berkeley Issue 1, Winter 2001-2; pp. 3-8" de yayınladığı makalede, ÖZEY'in "Merkezi Türk Hakimiyet Teorisi"nin Türkiye ve Türk Dünyası'nda geniş kabul gören bir teori olarak nitelendirmiş ve kabul etmiştir. Ruben Saflastyan'ın web sayfasından alınan makalesinin Merkezi Türk hakimiyet Teorisi ile ilgili görüşleri bölümü aşağıda verilmiştir.

Uluslar arası bilim ve fikir dünyasında, 1994 yılından bugüne (8 yıldır) tartışılan ve geniş tabanlı kabul gören "Merkezi Türk Hakimiyet Teorisi" uygulayıcısı olarak görünen Türkiye ve Türk Dünyası yöneticileri bu konuda ne düşünüyorlar acaba? Türkiye ve Türk Dünyası yöneticilerinin önümüzdeki 40-50 yılı kapsayacak stratejik ve politik alanda çalışmalar yapılıyor mu? Yapılıyorsa diyecek bir şeyimiz yok. Yok eğer hiçbir çalışma yapılmıyorsa, Prof. Dr. Ramazan ÖZEY'in "Merkezi Türk Hakimiyet Teorisi"ni uygulamaya koyabilmek için acilen senaryolar üretmeli ve zamanı geldikçe uygulamaya koymalıdırlar.

Alıntının İngilizcesi

Ruben Safrastyan Caucasus and Central Asia NewsletterThe Caucasus and Central Asia Program at the University of California, Berkeley Issue 1, Winter 2001-2; pp. 3-8

Ruben Safrastyan is the Director of Turkish Studies at the Institute of Oriental Studies in the Armenian National Academy of Sciences.

Eurasia as an object of Turkish domination The concept of Eurasia has been central to the fleld of geopolitics, a discipline that has recently developed in Turkey as a result of the significant changes in the regional geopolitical environment. The classical western approaches, beginning fflom H. J. Mackinder and ending with Zbigmew Brzezinski, have had a strong influence on Turkish thought in this area, but Turkish theorists have modiffied these western models.

Let's start with the so-called theoretical or pure geopolitics. In my opinion, the most remarkable and complete geopolitical concept in this sense was devised by Ramazan Ozey of Marmara University. His concept is entitled The Theory of Domination by Turks.2 The essential elements of Ozey's concept can be summarized as follows: Anatolia is the "pillow" (kale) of the world and control of Anatolia leads to domination over an "internal circle", namely the Balkans, the Middle East, and Eurasia. Moreover, the state, which rules the "internal circle" rules the world. Thus, Ozey legitimizes Turkish domination of Eurasia by suggesting that it is a natural consequence of its geography. Moreover, he regards Turkish domination over Eurasia not as an objective in itself, but as means to a broader end. Other publications of Turkish geopolitics are not so direct, but most' advocate the establishment of Turkish predominance over Eurasia in different forms.

http://www.avsam.org/turkce/basin/tbrubsafcauandcenasinewsletter.htm

Alıntının Türkçe Tercümesi

Ruben Safflastyan, Ermeni Ulusal Bilim Akademisi, Doğu Araştırma Enstitüsü, Türk Araştırmaları Müdürü.

Türk hakimiyetinin bir amacı olarak Avrasya

Bölgesel jeopolitik çevre içerisinde meydana gelen önemli değişimlerin bir sonucu olarak, Avrasya terimi Türkiye'de henüz gelişmekte olan jeopolitik disiplini içerisinde önemli bir yer edinmiştir. H. J. Mackinder'le başlayan ve Zbigniev Brzezinski ile son bulan klasik batı yaklaşımları bu alanda Türkiye'nin düşünceleri üzerinde güçlü etkilerde bulunmuşlardır. Ancak bu batı yaklaşımları Türk teoristyenleri tarafından değiştirilmişlerdir. Benim görüşüme göre, bu alanda en dikkate değer ve tam olan jeopolitik düşünce, Marmara Üniversitesi'nden Ramazan Özey tarafından geliştirilmiştir. Onun düşüncesi Türk Hakimiyeti Teorisi'dir. Özey'in düşüncesinin en önemli kısımlarını şu şekilde özetleyebiliriz: Anadolu dünyanın kalesidir. Anadolu'nun kontrolü, Balkanlar, Orta Doğu ve Avrasya'dan oluşan iç dairenin kontrolünü mümkün kılar. Bununla birlikte bu iç daireye hükmeden tüm dünyaya hükmeder. Böylece Özey Avrasya'nın Türkler tarafından hakimiyetini, Türkiye'nin hakim olduğu coğrafi şartların doğal bir sonucu olduğunu ileri sürerek meşrulaştırmaktadır. Türk jeopolitiği ile ilgili diğer yayınlar bu kadar direk değildir ancak bunlar da Avrasya'daki Türk hakimiyetini çeşitli biçimlerde savunmaktadırlar.

Not: Bu yazı,www.ramazanozey.net 'den alınmıştır.

Onuncu Bölüm

TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK SORUNLARI

1. SINIR ANLAŞMAZLIKLARI

En son Lozan Antlaşmasında belirlenen Türkiye'nin siyasi sınırları sonucunda, buram buram Türk kokan Batı Trakya, Yunanistan ve Bulgaristan sınırları dahilinde bırakılmıştır. Anadolu'nun doğal birer parçası olan On iki adalar ve çevresindeki diğer Türk Adaları, Yunanistan sınırları içinde kalmıştır.

Batum ve çevresi ile birlikte, bir köyü ikiye bölecek derecede bilinçsizce ve kasıtlı olarak Sovyet Rusya'ya bağlı Gürcistan'a verilmiştir.

İran, Irak, Suriye sınırlarında birçok anlaşmazlık olan bölgeler vardır. Tüm bu keyfi kasıtlı çizilen sınırlar sonucunda, Türkiye ile komşu ülkeler arasında siyasi kavga devam edegelmiştir. Söz konusu bu kavga öyle görülüyor ki, gelecekte de devam edecektir

2. BOĞAZLAR SORUNU

İstanbul Boğazı, Karadeniz ile Marmara Denizi'ni birbirine bağlayan ve dünyada en çok tanınmış olan bir suyoludur. Boğazın kuş uçuşu uzunluğu 31 km. kadardır. Ancak boğazın dolambaçlı olduğu için kıyı uzunluğu farklı değerler verir. Kız kulesi-Anadolu Feneri arası 35 km., Saray burnu-Rumeli

Feneri arası (Haliç dahil) kıyı uzunluğu 55 km.yi bulur. Maksimum genişlik kuzey girişinde 3,7 km.ye ulaşır. Boğazın en dar yeri ise, Osmanlı şaheserleri olan Rumeli ve Anadolu hisarları arası olup, 750 m. kadardır. Boğazın derinliği ise, 36,5 m. ile 124 m. arasında değişmektedir.

Boğazın yüzeyinde, Karadeniz'in tatlı suları, Marmara Denizi'ne doğru yüzeyden akıntı meydana getirmektedir. Marmara'nın tuzlu suları ise, alttan Karadeniz'e doğru ters akıntı oluşturmaktadır. Bu akıntı sistemi sonucunda, Karadeniz'den mevsimlik balık göçü olmakta ve boğazın balık potansiyelini hayli artırmaktadır.

Boğazın iki tarafı, Osmanlı saray, köşk ve yalıları ile süslüdür. Anadolu yakasında Yıldırım Bayezid tarafından 1390-91 yıllarında yaptırılan Anadolu Hisarı ve bunun tam karşısında Fatih Sultan Mehmet Han tarafından İstanbul'un fethi sırasında 1453'te yaptırılan Rumelihisarı, geçmişte boğazı çaprazlama biçimde İstanbul boğazını daima kontrol altında tutmuştur. İstanbul boğazı üzerine, Asya ile Avrupa kıtalarını karadan birleştiren iki köprü yapılmıştır. Uzunluk bakımından dünyanın 6. ve 7. köprüleri olan İstanbul Boğaz Köprüleri'nin adları; Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet'tir. Beylerbeyi-Ortaköy arasında yer alan ve 1973 yılında ulaşıma açılan Boğaziçi Köprüsünün uzunluğu 1.075 m. kadardır. 1988 yılında hizmete açılan ve Kavacık-Hisarüstü arasında yer alan Fatih Sultan Mehmet Köprüsünün uzunluğu 1.090 m. dolayındadır. Saraylar, yalılar, köşkler, hisarlar ve köprüler, İstanbul Boğazının görünüşüne, efsanevi bir güzellik katmaktadır.

Marmara Denizi ile Adalar (Ege) denizi ve Akdeniz arasında bağlantıyı sağlayan Çanakkale Boğazı; 62 km. uzunluğundadır. Kıyılar uzunluğu ise, oldukça fazladır. Avrupa yakasında, İlyasbaba Burnu (Seddülbahir)-Çankaya burnu arasındaki kıyı uzunluğu 78 km. iken, Anadolu yakasında, Kumkale burnu-Çardak Feneri arası, 94 km.yi bulur. Ortalama derinliği 55 m.dir. Bu derinlik Çanakkale-Kilitbahir arasında 106 m.ye ulaşır. Boğazın genişliği, Adalar Denizi çıkışında 3,6 km, Marmara Denizi çıkışında ise 3,2 km.dir. Çanakkale boğazının en dar yeri ise; Çanakkale-Kilitbahir arasıdır ve genişliği 1.200 m. kadardır. Söz konusu bu dar geçit, 18 Mart 1915'de 255.000 şehit verilerek kazanılan Çanakkale Zaferi'nde büyük rol oynamıştır. Boğaz kıyılarında Gelibolu, Eceabat ve Çanakkale limanları bulunmaktadır.

Boğazlar, gerek denizyolu ulaşımı ve gerekse köprüler yolu ile karayolu ve demiryolu ulaşımı bakımından büyük öneme sahiptir. İşte bu öneminden dolayı, boğazlar insanlık tarihi kadar eski sorunlarla karşı karşıya kalmıştır.

İstanbul Boğazı ile Çanakkale Boğazı birbiri ile karşılaştırılacak olunursa, fiziki yönden birbirine çok benzerler. Her ikisi de, deniz tabanında kuzeyden güneye doğru eğimlidir ve denizaltı jeomorfolojileri birer akarsu vadilerini hatırlatır. Öte yandan her ikisi de, kuzeyden güneye doğru üst, güneyden kuzeye doğru alt akıntıya sahiptir. Ve yine her ikisi de, jeopolitik ve jeostratejik açıdan büyük öneme sahiptir. Ancak İstanbul Boğazı, Çanakkale Boğazına göre, daha önemlidir. Çünkü İstanbul Boğazı fiziki ölçüler esas alındığında, Çanakkale Boğazının adeta bir kat küçültülmüşüdür. Çanakkale boğazından bir kat daha dar ve kısadır. Öte yandan boğaz içinde, haliç gibi önemli deniz sığınak alanları vardır. Bu yönleri ile, İstanbul Boğazı, dünya üzerinde ender rastlanan büyük avantajlara sahiptir. Bu avantajlar, geçmişten bugüne İstanbul boğazının önemli imparatorluklara beşiklik etmesini sağlamıştır.

Coğrafi konum olarak, Avrupa-Afrika-Asya üçgeninde yer alan İstanbul ve Çanakkale boğazlarına hakim olan Millet, daima dünya hakimiyetini elinde tutmuştur. Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorlukları, bu görüşü doğrulamaktadır.

İstanbul ve Çanakkale Boğazlarına sahip olmak isteyen millet, dünyada yok gibidir. Kendini güçlü hisseden, bazan güçlü olmayan bile, boğazlara sahip olmak için çalışmışlardır. Bunun yanında, boğazlar güçlü savunma mekanizmasına sahip oldukları için tarihte çok az el değiştirmişlerdir. İstanbul ile birlikte Anadolu; M.Ö. 2. yüzyılın ortalarından M.S. 395'e kadar Roma, 395-1453 arası Doğu Roma (Bizans) ve 1453-1923 devresinde de Osmanlı İmparatorluğunun hakimiyetinde kalmıştır. 1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı İmparatorluğunun devamı olduğuna göre, M.Ö. 2. yüzyılın ortalarından günümüze kadar, yaklaşık 22 asırlık uzun bir süre içinde, sadece üç kez el değiştirmiştir.

Ancak güçlü devletlerin gücü azalınca, düşmanı çok olur misali, Osmanlı imparatorluğunun zayıflamaya başlamasıyla birlikte, tüm dünya devletleri üzerine çullanmışlar ve boğazları tehdit etmeye başlamışlardır. Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerine doğru başlayan dış tehditler, hala günümüze kadar devam etmektedir. 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ile Rus ticaret gemilerine boğazlardan serbest geçiş hakkı tanınması, Osmanlı'nın boğazlarda zayıflamaya başlamasının ilk işaretidir. Daha sonra 1798-1805 arasında yapılan Osmanlı-Rus İttifak antlaşmaları ile Karadeniz tüm yabancı devletlerin savaş gemilerine kapatılmış ve buna karşılık Rus savaş gemile-

rinin boğazlardan serbest geçiş hakkı verilmiştir. Ancak bu antlaşma, 1807 Osmanlı-Rus savaşı ile yürürlükten kalkmıştır. 1809'da Osmanlı İmparatorluğu, İngiltere ile yapmış olduğu Kala-i Sultaniye (Çanakkale) Antlaşması ile boğazlar tüm yabancı savaş gemilerine kapatılıyor. 1829'da yapılan Edirne Antlaşması ile Rusya, ticaret gemilerinin boğazlardan serbest geçiş hakkını yeniden elde ediyor. Osmanlı Ruslara vermiş olduğu bu hakkı, tüm dünya devletlerine tanıyor. 1833'de Hünkâr İskelesi Antlaşması ile Rusya lehine diğer tüm devletlerin savaş gemilerine karşı boğazlar kapatılıyor. Ardından 1841'de Londra Boğazlar Sözleşmesi ile bu antlaşma iptal ediliyor ve 1853-1855 yıllarında devam eden Kırım Savaşı sırasında, Fransız ve İngilizler savaş gemilerini boğazlardan serbestçe geçiriyorlar. Ve nihayet 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi ile boğazların hakimiyeti Osmanlı İmparatorluğunun elindin çıkıyor.

Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte 24 Temmuz 1923'de Lozan Antlaşması imzalanıyor. Lozan Antlaşması'nın Boğazlar Sözleşmesi gereği, boğazlar askerlerden arındırılıyor ve tüm dünya ticaret ve savaş gemilerinin geçişi serbest bırakılıyor. Bu antlaşma, Türkiye'nin aleyhine bir antlaşma olduğundan, Türkiye buna karşı çıkıyor ve 1933 yılında yapılan Londra Silahsızlanma Konferansında bu konuyu dile getiriyor. Ve nihayet 20 Temmuz 1936 yılında imzalanan Montreux Sözleşmesi (İsviçre'nin Cenevre gölü doğu kıyısında) gereğince, Boğazların tahkimi Türkiye'ye bırakılıyor, savaş gemilerinin geçişi kısıtlanıyor ve ticaret gemilerine geçiş serbestisi getiriliyor. Montreux Sözleşmesi maddelerini, sürekli olarak Rusya kendi çıkarları doğrultusunda itiraz etmiştir. Bu itirazını çeşitli konferanslarda dile getirmiş, ancak tüm bu itirazlar hep sonuçsuz kalmıştır.

Günümüzde boğazlar trafiği hayli artmıştır. Bu sebepten ötürü, özellikle İstanbul Boğazında arzu edilmeyen deniz kazaları olmaktadır. Öyle görülüyor ki, boğaz trafiği yoğunlaştıkça, deniz kazalarının sayıları da artacaktır. Çünkü boğazlar oldukça dardır ve dolambaçlıdır. Büyük tonajlı gemiler, ancak kılavuz kaptan yönetiminde geçebilmektedir. Kılavuz kaptan kullanmayan bazı gemiler, zaman zaman boğazlarda karaya vurmaktadır. Boğaz trafiği yoğunluğunu azaltmak ve gelecekte olası büyük deniz kazalarına tedbir almak üzere, Türkiye; Montreux Sözleşmesi bazı maddelerini yeniden gündeme getirmek zorundadır. Özellikle yanıcı, parlayıcı ve zehirleyici maddelerin boğazlardan geçirilmesi tamamen yasaklanmalıdır. Geçişi tamamen yasaklanması gereken deniz araçları; petrol, doğal gaz, çeşitli kimyasal

ürünler ve zehirli fabrika atıkları yüklü gemilerdir. Karadeniz'e komşu olan ülkelerin bu tür ihtiyaçlarının karşılanması için, Karadeniz Ülkelerinin işbirliği ile, Trakya yarımadasında Ege (Adalar) denizinden Karadeniz'e karadan tesis edilecek boru hatları, dolum ve boşaltım tesisleri kurulabilir.

Boğazlar meselesine son yıllarda, dış tehditlerden kaynaklanan sorunların yanında, bir de Türkiye'nin ortaya çıkardığı sorunlar eklenmiş durumdadır. Bunun başında; deniz ve kara trafiği, denizlerin kirlenmesi ve boğazların hakim mavi ve yeşil manzarasının siyah ve gri renge bürünmesidir. Özellikle 12 milyonu aşkın nüfusu barındıran İstanbul şehri, İstanbul boğazını her iki kıyıdan yoğun yerleşme birimleri ile tahrip etmektedir. Boğazların, geçmişteki masmavi deniz manzarası kirlenmeden dolayı siyaha, yemyeşil ormanları ile kaplı kıyıları, yerleşim alanlarından dolayı gri renge bürünmesi, her geçen gün artmaktadır. Bu durum, Çanakkale Boğazında da görülmeye başlanmıştır. Bu konuda da, devlet acil çözümler getirmelidir.

Boğazlar, hiçbir zaman özerk olamaz. Boğazlar, Türkiye toprakları ve iç denizleri içinde yer alan, birer vatan parçasıdır. Ankara ne ise, İstanbul ne ise, Erzurum ne ise, İstanbul ve Çanakkale boğazları da odur. Türkiye'nin bir parçası olan boğazlar, bugün olduğu gibi gelecekte de, Türkiye devletinin hakimiyeti altında kalacaktır. Boğazlarda, iç ve dış düşmanların hayâlini kurdukları konsorsiyumu oluşturan devletlerin ya da şirketlerin bayrakları değil, daima ay-yıldızlı Türk bayrağı dalgalanacaktır.

Üç tarafı denizlerle çevrili olan Türkiye'de, artık bir Denizcilik Bakanlığı mutlaka kurulmalıdır. Boğazların denetimi, tüm yetki ve görevlerle donatılarak kurulacak olan bu bakanlığın koordinesinde yapılmalıdır. Kısacası, İstanbul ve Çanakkale boğazlarında, bölünmezlik ilkesine bağlı kalınarak tam bir Türk hakimiyeti kurulmalıdır.

3. KIBRIS SORUNU

Akdeniz, Eski Türklerin "Batıdaki deniz" anlamında kullandıkları, Orta Asya'nın ve dolaysıyla Anadolu'nun Batıya ve oradan Okyanus ötesi ülkelere açıldığı bir pencere. Söz konusu bu deniz, Adalar (Ege), Marmara ve Karadeniz ile birlikte, Anadolu ve Kafkas Ülkeleri'nin içlerine kadar sokulmakta. Süveyş kanalı ile de, Kızıldeniz ve oradan Hint ve Pasifik okyanuslarına bağlantı kuran Akdeniz, adeta dünyanın tam merkezi kısmında önemli

görevler üstlenmektedir. Jeostratejik açıdan merkezi kütlenin çevresini sararak doğal bir koruma alanı oluşturan bu dev su kütlesi, genel ifadeyle iki bölüme ayrılmaktadır. Birinci bölüm, daha ziyade çok sayıda adaları içinde barındıran ve Cebelitarık boğazı ile Atlas okyanusuna ulaşan Batı Akdeniz, diğeri ise içinde pek fazla ada bulunmayan ve Süveyş kanalı ile Kızıldeniz, Hint ve Pasifik okyanuslarına bağlantıyı sağlayan Doğu Akdeniz. Yunanistan'ın güneyindeki adaların daha doğusunda kalan ve Suriye kıyılarına kadar çok geniş bir alanda, uçsuz-bucaksız çarşaf gibi serilen Doğu Akdeniz, genel görünümü ile bir iç okyanusu andırmaktadır. İşte bu uçsuz-bucaksız denizin tam ortasında büyükçe bir ada yer alıyor. O da, geçmişte olduğu gibi bugün de dünyanın siyasi arenasında sürekli gündemde kalan Kıbrıs adası.

Adının topraklarında bol miktarda bulunan bakırlı pirit (Kupfer insel) madeninden geldiği bilinen Kıbrıs adasının yüzölçümü toplam 9.251 km^2.dir.

Kıbrıs adası, Osmanlı hakimiyetine girinceye kadar (1571), Doğu Akdeniz'de sadece bir deniz üssü görevini üstlenirken, Türk hakimiyetiyle birlikte önemli bir kültür merkezi olmuştur. Nitekim bugün adada mevcut olan tarihi yapıların çoğunluğu Osmanlı dönemine aittir. Ancak Süveyş kanalının açılmasından sonra, Kıbrıs adası gerek jeopolitik ve gerekse jeostratejik açıdan büyük önem kazanmıştır. Çünkü ada, Avrupa-Ortadoğu-Uzakdoğu ticaret yolunu kontrol altına alan bir coğrafi konumda yer almaktadır. Bu nedenledir ki, İngiliz Başbakanlarından Disraeli; "Kıbrıs adası, Batı Asya'nın anahtarıdır." demiştir. Öte yandan yine Batı dünyasında yaygın olan bir görüş de şudur; "Kıbrıs adası, Doğu Akdeniz'de yer alan hareketsiz bir uçak gemisidir."

Kıbrıs adasındaki insanlığın yerleşim tarihi, Anadolu yarımadasıyla paralellik gösterir. 3000 yıllık süreç içersinde, sırasıyla Mısır, Hitit, Aka, Dor, Asur, Pers, Roma, Bizans, Mısır Memlükleri ve Venediklilerin egemenliği içersine girmiştir. Müslüman Arapların adaya akınları, 7. yüzyılda başlamış ve 10. yüzyıla kadar devam etmiştir. Zaman zaman da kısa süreli olarak Müslümanların hakimiyeti altında kalmıştır. Söz konusu Müslüman akınları sırasında, Peygamberimizin Halası Ummü Haram, adada Kitium yakınlarında, atından düşerek şehit olmuş ve bugün "Hala Sultan Tekkesi" adıyla bilinen yerde bulunan kabri Müslümanların ziyaret yeridir.

Yavuz Sultan Selim, 1517'de Mısır'ı fethetmesiyle birlikte, Mısır Memlüklülerine vergi ödemekte olan Kıbrıs, hukuken Osmanlı İmparatorluğu'na geçti.

Ancak adanın fethi, 1571 yılında gerçekleşmiştir.

4 Haziran 1878'de imzalanan Savunma Antlaşması gereğince, İngiltere, Kıbrıs adasına bayrağını diker. 1923 Lozan Barış Antlaşması'nın 21. maddesi gereğince, Kıbrıs'ta yaşayan Türk'lere iki yıllık bir seçme hakkı tanınmış ve sürenin bitiminde Kıbrıs vatandaşı olmak istemeyen binlerce Türk adayı terk etmek zorunda kalmıştır. Yaşanan bu büyük göç sonucu, sayıları iyice azalan Kıbrıs Türkleri üzerine tedhiş hareketleri yıllar boyu devam etmiş ve nihayet 1974 Barış Harekatı ile noktalanmıştır. Sonuçta 1983'de, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurulmuştur.

Kıbrıs adası, İngiltere için Asya'ya açılan bir anahtar ve Doğu Akdeniz'de duran hareketsiz bir gemi, Yunanistan için emniyet ve müdafaa için gaye, Türkiye için bir yaşama konusudur. Adanın jeostratejik açıdan, Türkiye sınırları içinde olması, konunun boyutunu ve önemini kat kat artırmaktadır. Bundan dolayıdır ki, 1974 yılında, Türk Mehmetçiği, ada için canını ortaya koymuştur. Nice canlar verilerek alınan Kuzey Kıbrıs toprakları, artık bir Türk yurdudur.

1974 Barış Harekatından sonra, dünya platformunda, Kıbrıs sorunu, önemli sorunlar arasında kalmış ve bugün de sürekli pazarlık konusu haline getirilmiştir. Öte yandan, Türkiye'de Kıbrıs için "Yavru Vatan", Kıbrıs'ta Türkiye için "Ana Vatan" terimi kullanılmaktadır. Barış Harekatı'nın ilk yıllarında, belki bu yaklaşım doğruydu. Ancak bugün Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, ikinci bir Türk Cumhuriyetidir. Artık Türkiye, Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne" Kardeş Ülke" gözüyle bakmalıdır. Can kardeşi, kan kardeşi, din kardeşi Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının dünya ülkelerince tanınması, Doğu Akdeniz'in, bu bağlamda Ortadoğu'nun ve dünyanın barış ve sükuneti için şarttır. Bu gerçeği, Türkiye ne pahasına olursa olsun dünyaya duyurmalı ve hiçbir zaman en ufak bir pazarlık konusu dahi yaptırmamalıdır. Bu konuda yapılacak çok küçük bir hata bile, Türk Mehmetçiği'nin canına ve kanına büyük bir ihanet olur.

4. ADALAR SORUNU

Adalar sorunu, geçmişten bugüne Türkiye'yi en fazla meşgul eden bir sorundur. Hemen hemen her yıl, Türkiye ile Yunanistan arasında adalar sorunundan kaynaklanan bir kriz mutlaka yaşanmaktadır. Çoğu kez karşılıklı

notalarla sonuçlanan bu krizler, bazan askeri harekatlara veya silahlı çatışmalarla yol açabilmektedir. Geçmişte yaşanan Kıbrıs Barış Harekatı, yakın geçmişte yaşanan İkizce (Kardak) adaları krizi, bunlara en iyi örnektir.

4.1 KITA SAHANLIĞI VE TÜRKİYE

Kıta Sahanlığı terimi; son yıllarda kıta şelfini ifade etmek için kullanılmaktadır. Ancak bu terim Kıta şelfini tam anlamı ile karşılamaz. Bilindiği gibi sahan; küçük ve derinliği az yemek kabını ifade etmektedir. Sahanlık ise; "Dış kapı önünde, merdiven başında veya merdivenlerin belirli yüksekliklerinde bırakılan genişçe boşluk. Bazı vasıtalarda giriş ve çıkış kısımlarında bırakılan boşluk. Sahan konulan yer."anlamlarına gelmektedir. Deniz terminolojisinde ise; kıta sahanlığı "kıtasal platform" olarak tanımlanabilir. Oysa şelf; "Raf şekilli kaya" yada "daha az derin sularla kaplı, daha az eğimli ve denize açıldığı noktada eğim kırığı ile sonlanan, gerideki kara sahasının denizdeki uzantısıdır." Bu sebeple, Kıta Sahanlığı ile Kıta şelfi aynı anlamları ifade etmez. Tüm bunlara rağmen, maalesef günümüzde kıta şelfi yerine özellikle askeri denizcilik açısından kıta sahanlığı terimi kullanılmaktadır ve bir ülkenin deniz üzerinde hak iddia edebildiği ve sahiplendiği alan olarak da söylenebilmektedir. Böyle olunca kıta sahanlığı; bir ülkenin sahip olduğu karasuları mesafesine tekabül ettirilmektedir.

Yunanistan; karasuları mesafesini, sık sık 6 milden (yaklaşık 11,1 km.), 12 mile (22,2 km.) çıkarmayı düşünmekte ve bu düşüncesini fırsatını buldukça açıklamaktadır. Özellikle 1974 Kıbrıs Barış Harekatını bahane eden Yunanistan, Adalar (Ege) Denizi Hava sahanlığını, Türk uçaklarına kapatmıştır. Ayrıca Türk Deniz Ulaşım araçlarının hareket kabiliyetleri de son derece kısıtlanmıştır.

Gerek 6 mil ve gerekse 12 mil olsun, her ne olursa olsun, Adalar Denizi içindeki adaların kıta sahanlığı olması düşüncesi son derece yanlıştır. Çünkü küçük adaların eğer kıta sahanlığı olursa, bunlar birbirine zaten oldukça yakın olduğundan adalar, deniz üzerindeki tüm su yüzeyini kaplar ve hatta bazen bu sınır adalar içinde karışır. Bu sebeple, Türkiye Yunanistan'ın adaların da kıta sahanlığının olması görüşünü asla ve asla kabul etmemelidir. Eğer ederse, Türk denizciliği, Marmara Denizi'ne hapsedilecektir.

KITA SAHANLIĞINA GÖRE TÜRKİYE-YUNANİSTAN DENİZ SINIRI

Bu girişim sonucunda, Türkiye Amfibi devlet olma özelliğini kaybedecektir. Çözüm, kıta sahanlığının, ana karaların deniz kıyısından itibaren düşünülmesidir.

4.2. ADALAR DENİZİ İÇİNDEKİ ADALAR

Adalar Denizi içinde yer alan derin deniz çanakları göz önünde alındığında, adaların büyük bir kısmının Türkiye topraklarının doğal uzantıları olduğu görülür. Bunlar dört bölümde incelenir.

Birincisi; Türkiye topraklarının Trakya bölümünün uzantısı kabul edilen Trakya adaları grubudur. Bunlar Taşoz ve Semadirek adalarıdır.

Diğer üç ada grupları ise, Anadolu yarımadasının doğal uzantılarıdır. Bu

adaların harita üzerindeki şekilleri bile, Anadolu kıyılarının şekline uyum sağlar. Bu ada gruplarından ilki Çanakkale adalarıdır. Gökçeada, Bozcaada, Limni ve Bozbaba adası, bu grup içindedirler. Bunlardan Limni adası üzerinde, Antik Çağ'da çok sayıda alevlerin olduğu belirtilir. Bu durum da, bugün için bölgenin zengin doğal gaz ve petrol yataklarına sahip olabileceğinin işaretleridir.

Anadolu yarımadasının doğal uzantıları kabul edilen Küçük Asya Adaları ise, Midilli adasından Sisam adasına kadar uzanan geniş sahada yer alan adalardır. Bilindiği gibi, Anadolu yarımadasının diğer bir adı; Küçük Asya'dır. Midilli, Sakız, Sisam ve Nikarya adası, bu adaların en önemlileridir.

Anadolu yarımadasının güneybatısında Menteşe yöresinin batısında Torosların bir doğal uzantısı niteliğinde olan adalara Menteşe ya da Karya adaları adı verilir. Bu adalara, On iki adalar da denilir.

Türkiye topraklarının doğal uzantıları kabul edilen bu adalar, aynı zamanda beşeri ve ekonomik bakımdan Türkiye'nin bir devamı niteliğini taşırlar. Adalardaki yerleşme birimlerine bakılacak olunursa, adalar üzerindeki büyük yerleşme merkezlerinin hemen hepsi Türkiye'ye dönük kıyılarda kurulmuştur. Bu coğrafi konum, söz konusu bu ada şehirlerinin tüm bağlantılarını Türkiye ile kurduklarını hatırlatır. Öte yandan adalarda yaşayan nüfus miktarları, söz konusu bu adaların Türkiye toprakları üzerinde kurulmuş bir devletin himayelerinde oldukları dönemlerde, çok fazla oldukları dikkati çeker. Nitekim 1940'larda 304.000 kişi olan Adalar nüfusu; 1971'de 210.000 kişiye düşmüştür. Adalar nüfusundaki düşüş, halen devam etmektedir. Çünkü bu adaların Türkiye ile olan bağlantıları tamamen kesilmiştir. Öte yandan Yunanistan ana karasına da çok uzaktırlar. Bu sebeple, Yunanistan bu adalarda yaşayan insanların sorunlarına çözüm bulamamaktadır. Adalarda yaşayan insanlar, günlük ihtiyaçlarını bile, Yunanistan ana karası ile gidermek zorunda kaldığından çok büyük zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Ekonomik ve siyasi zorluklar, adalardan Yunanistan ana karasına veya diğer Avrupa ülkelerine hızlı bir göç yaşanmaktadır. Göçler neticesinde adalar boşalmakta, boşalan adalara ise Yunanistan askeri yığınak yapmaktadır. Bugün Adalar denizi içinde yer alan adaların tümü, birer silah deposudur ve bu silahların tümü Türkiye'ye yöneliktir. Atalarımız ne güzel söylemiş; "Domuzdan post, Yunandan dost olmaz." Gerçekten öyle, Türkiye'nin komşuları arasında en hasmâne davranan ülke Yunanistan'dır. Yunanistan, her fırsatta savaş naraları atmakta ve

Batı Dünyası'nda haklı olduğunu kabul ettirmek için akıl ermez entrikalar çevirmektedir.

4.3. ON İKİ ADALAR

Türkiye'de Kuşadası körfezinin güneybatısındaki Nikarya ve Sisam adalarının güneydoğusundan başlayan ve Kaş yakınlarındaki Meis adasına kadar devam eden deniz üzerinde yer almış olan irili ufaklı 50'yi aşkın adalar grubuna On iki Adalar adı verilmektedir. On iki adalar (Dodé-Canese) terimi, 1909 yıllarında kullanılmaya başlanmıştır. On iki adaların gerçek adı; Menteşe adalarıdır. Doğal ve Tarihi Coğrafya bakımından Anadolu'nun güneybatısında yer alan Menteşe yöresinin bir parçası olarak kabul edilen bu adalar, bugün için ne yazık ki İkinci Dünya Savaşı sonrasında siyasi entrikalar sonucunda Yunanistan'a kaptırılmıştır.

Menteşe ya da Karya adaları adı verilen On iki adalar içinde mütalaa edilen 50.yi aşkın adaların toplam yüzölçümleri 2.602 km². kadardır. Ancak sözü edilen On iki adaların toplam yüzölçümü 2.445 km². bulur. Böylece adalar grubu içindeki On iki adanın payı % 94'e yaklaşır.

On iki adaların başlıcalarının isimleri şunlardır; Rodos, İstanköy (Kos), Kilimli (Kalimnos), Leros, Sömbeki (Symi), Herke (Halki), Patmos, Meis (Kastallerizo), Eşek Adası (Agathonisi), Mandraki (Arki), Lipso, Farmako, Levita, Koçbaba (Astropalya), Yalı, İncirli (Nisiros), Ardıçcık (Sirina), İlyaki (Tilos veya Piskopi), Limoniye (Alinnia), Kerpe (Karpatos) ve Kaşot (kasos) adalarıdır.

On iki adaların en büyükleri Rodos adası olup, bu adanın yüzölçümü On iki adaların toplam yüzölçümünün % 57'sini (1.398 km².) teşkil eder. Diğer büyük adalar ise; İstanköy (290,2 km².), Kalimnos (111,1 km².), Leros (78 km².), Sömbeki (72 km².), Halki ve Patmos adalarıdır. Rodos ile birlikte beş büyük adanın toplam yüzölçümü, On iki adaları yüzölçümünün % 80'ini (1.949,3 km².) oluşturur.

On iki adalar, Yıldırım Beyazıt zamanında, 1391 yılında, Antalya ile birlikte, Osmanlı İmparatorluğunun hakimiyetine girmiş. Osmanlı-İtalyan Savaşı sonrasında (13 Mayıs 1912), Osmanlı topraklarından çıkarak İtalyanların yönetimi altına geçmiş. Birinci Dünya Savaşı sırasında bir ara Fransızların eline geçen adalar, Sevr antlaşmasıyla yine İtalyanlara verilmiş.

1923 Lozan Antlaşması ile bu karar yeniden teyit edilmiş. İkinci Dünya Savaşı sonrası (1945), On iki Adalar; İngilizler tarafından İtalyanlardan alınarak Yunanistan'a verilmiştir. 1945 yılından bugüne kadar da, On iki adaların tümü, Yunanistan toprakları içinde sayılıyor.

4.4. MEİS ADASI VE TÜRKİYE

Antalya-Fethiye arasında, Kaş üzerinden seyahat edenler, Kaş ilçesi çevresinde mola verip çevreyi gezmek isteyenler; Kaş kıyılarının karşısında, ortada bir büyük, iki tarafında iki küçük, üç ada grubunu görürler. Sözkonusu bu adalardan büyük olanın batısındakine Ro, doğusundakine Strongi ve ortadaki büyük adaya da Meis adası adı verilmektedir. Meis ve çevresindeki iki ada, Oniki Adalar grubundan birini oluşturmaktadır. Uçaktan bakıldığında, bu adalar, Kaş'ın altındaki göz gibidir. Ancak Yunanistan'ın siyasi hileleri ve Batılı dostları sayesinde, kaşın altındaki göz çıkarılmış ve Yunanistan'a bırakılmak zorunda kalınmıştır.

Meis adasının toplam yüzölçümü 7,3 km^2., çevresindeki iki adayla birlikte ise 11,5 km^2. kadardır. Kıyıları son derece girintili çıkıntılı olan bu adalar, sarp ve dik bir şekilde deniz üzerinde yükselmekte ve uzaktan bir kaya parçasını andırmaktadır. Ortadaki büyükçe olan Meis Adası'na ancak doğu kıyısından girilebilir. Adaya çıkılan bu kıyı kesiminde adanın tek yerleşmesi olan Meis köyü yer almaktadır. Meis köyünde halk geçimini üzüm ve zeytin yetiştiriciliği ile balık ve sünger avcılığından karşılar. Hâlâ ayakta kalabilen camileri ve Anadolu mimârisiyle yapılmış evleri ile Meis köyü, tam bir Türk Köyü'nü andırır. Zaten Kaş kıyılarına da, sadece ve sadece 2.250 metre (Yani yaklaşık 1,2 mil) uzaklıkta yer almaktadır. İstanbul'un bir ilçesi olan Adalar, Anadolu Yakası kıyılarına 4 ile 8 km., uzaklıkta olup, toplam yüzölçümü 10 km^2.kadardır. Buna göre, yaklaşık Adalar ilçesi büyüklüğünde olan Meis adası ve çevresindeki iki ada, Kaş kıyılarına olan uzaklığı, İstanbul Anadolu Kıyıları-Adalar uzaklığının yarısı kadardır. Kaş kıyılarından her türlü hava şartlarında görülebilmekte olan bu adalardan mikrofonla yapılan bir konuşma rahatlıkla duyulabilmektedir.

Adeta Kaş'lıların burnunun dibinde olan bu adalar ve üzerinde yer alan Meis köyü, Kaş ilçesinin bir köyü müdür? Hayır. Sözü edilen bu köy ve adalar, Yunanistan'a bağlı Oniki Adalar İli'ne bağlıdır. Yani Meis Adası ve yakınındaki

iki küçük ada, ne yazık ki Yunanistan toprakları içinde yer almaktadır. Peki bu nasıl olmuş? Ne zaman Yunanistan'a geçmiş, bu adalar?

Yıldırım Beyazıd zamanında, 1391 yılında, Antalya ile birlikte, Osmanlı Toprakları içine girmiş bu adalar. Osmanlı-İtalyan Savaşı sonrasında (13 Mayıs 1912), Oniki Adalar ile birlikte, Meis ve çevresindeki iki ada, Osmanlı topraklarından çıkarak İtalyanlar'ın hakimiyetine girmiş. Birinci Dünya Savaşı sırasında bir ara Fransızların eline geçen adalar, Sevr antlaşmasıyla yine İtalyanlar'a verildi. 1923 Lozan Antlaşması ile bu karar yeniden teyid edildi. İkinci Dünya Savaşı sonrası (1945), Oniki Adalar ile birlikte bu adalar, İngilizler tarafından İtalyanlar'dan alınarak Yunanistan'a verildi. 1945 yılından bugüne kadar da, Yunanistan toprakları içinde sayılıyor.

Daha 1980'li yıllara kadar, Meis halkı günlük ihtiyaçlarını, Kaş ilçe merkezinden karşılıyorlardı. Ancak Yunanistan'ın hasmane tutumu sonucunda, ada halkının Türkiye ile tüm ilişkileri kesildi. Bugün ada halkının bağlantısı, Rodos adasından haftada bir veya iki kez gelen gemi ile sağlanmaya çalışılmaktadır. Bağlantı zorluğu, ada halkını göç etmeye yöneltmişse de, Yunanistan hükümeti ada halkını zorunlu ikâmete tabi tutmuş ve ada nüfusunun artışı için dışarıdan göçleri teşvik etmektedir. Son yıllarda, Yunanistan tarafından, Meis adasının tepeleri üstünde bir havaalanı yapılmıştır. Öte yandan yapılan antlaşmalar gereği silahlandırılması yasak olan Meis Adası, günümüzde Yunanistan tarafından bütün antlaşmalar çiğnenerek, maalesef silahlandırılmaya çalışılmaktadır. Zaten 7,3 km². yüzölçüme sahip olan küçücük ada üzerinde, Yunanistan'ın havaalanı yapması, hiç barışçı bir yaklaşım değildir. Çünkü ada üzerinde yer alan Meis köyünün nüfusu 220 kişiyi ancak bulur. Yunanistan'ın verdiği bilgilere göre de; bu üç adada yaşayanların sayısı 1.500 kişiyi ancak bulur. 220 veya maksimum 1.500 kişi için, havaalanı yapmak, Dünya Ülkeleri'nin hiçbirinde görülmedik bir olaydır. Buna rağmen, Yunan makamları, söz konusu havaalanının sivil amaçlı olduğunu iddia etmektedirler.

Yunanistan karasuları mesafesini, sık sık 6 milden (yaklaşık 11,1 km.), 12 mile (22,2 km.) çıkarmayı düşünmekte ve bu düşüncesini fırsatını buldukça açıklamaktadır. Anadolu kıyılarına, Meis adası yoluyla 1,2 mil (2,2 km.) kadar sokulan Yunanistan, eğer siyasi manevrasını kıvırabilir ve başarıya ulaşırsa, Türk'ün Adalar Denizi'ni tamamen bir Yunan Denizi yapacaktır.

Jeopolitik ve jeostratejik bakımdan büyük önem taşıyan Meis Adaları, diğer Oniki Adalar gibi, kıta sahanlığı bakımından Anadolu yarımadasının yani

Türkiye'nin bir parçasıdır. Parçanın bütünden ayrılması tüm dengeleri bozabileceği gibi, Meis Adası ve diğer Oniki Adalar grubunun Türkiye'den ayrılması, dünya siyasetinde uluslararası dengeleri bozmuş ve Yunanistan ile Türkiye arasındaki siyasi barışı altüst etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti, dünyanın hiçbir yerinde görülmeyen bu çarpık bölüşümü, dış politikada gündeme getirmelidir. Yunanistan ile Türkiye arasındaki âdil ve dengeli bir bölüşüm sayesinde oluşturulacak bölgesel aktif coğrafya, önce bölge huzurunu sağlayacaktır. Ve daha sonra, Dünya; muhtaç olduğu barışa, bir adım daha ilerleyecektir.

4.5. ADALAR DENİZİ VE TÜRKİYE

Anadolu yarımadasının batısında bir deniz yer alıyor. Bu deniz; aynı zamanda Avrupa-Asya ve Afrika kıtalarının birbirlerine iyice yaklaştığı ve kaynaşma noktasını oluşturduğu bölümde yer alan Akdeniz'in bir kolunu andırıyor. Öte yandan, kuzeydoğuda Çanakkale Boğazı ile Marmara'ya ve oradan İstanbul Boğazı ile Karadeniz'e ulaşıyor. İşte Anadolu'nun batısında yer alan Akdeniz ile Karadeniz'i birbirine birleştiren bu denizin adı nedir? Ege Denizi mi? Adalar Denizi mi?

Bugün çoğu kitap, ansiklopedi ve atlaslarımıza baktığımızda, bu deniz üzerinde "Ege Denizi" yazılı olduğunu görürüz. Nedir bu Ege Denizi? Ne anlama geliyor? Bu denizin başka adı var mı? Varsa nedir?

İşte burada, bu sorular üzerinde durulacak ve konu aydınlatılmaya çalışılacaktır. Ege Kelimesi Ne Anlama Geliyor?

Yine günümüz yerli ve yabancı ansiklopedi ve sözlüklere baktığımızda, "Ege" hakkında özetle şu bilgileri görüyoruz.

"Ege", Mitolojide Bir Yunan Kralı'nın adıdır. Aigeus, Aegeus ya da Egee olarak bilinen bu kral Atina Kralı Pandion'un oğlu, Theseus'un babasıdır. Aigeus, Troizen kralının kızı Aithra ile gizli ilişkiye girer. Bu gizli ilişkiden, Aithra gebe kalır. Aigeus, Aithra'dan doğacak olan çocuğa babasının ismini bildirmemesi için söz alır. Aithra, çocuğu doğurur ve adını Theseus koyar. Ve babasının ismini söylemez. Theseus, büyüyünce Atina'ya gelir ve babasının kim olduğunu halktan öğrenir. Kral olan babasını yani Aegeus'a kendini tanıtır. Theseus, tahtı ele geçirmek isteyen amca oğullarını öldürerek, babasının tahtta kalmasını sağlar.

Atina'da düzenlenen Panathenaia bayramında, Giritli atlet Androgeus öldürülür. Girit kralı, bunun üzerine, her yıl kurban edilmek üzere, yedi kız yedi erkek gönderilmesini ister. Bu şart çok ağırdır. Aegeus, oğlu Theseus'dan bu Girit canavarını öldürmesini ister ve bir gemi ile Girit'e gönderir. Eğer kralı öldürmeyi başarırsa, gemiye beyaz yelken açmasını ve böylece uzaktan müjdeyi vermesini ister. Eğer öldürmemişse siyah yelken açmasını tembih eder.

Theseus, Girit adasına gider. Giritliler ile giriştiği savaşta, Giritlileri yener ve Girit kralını öldürür. Zaferi kazandıktan sonra, Atina'ya geri döner. Dönüşte, babası deniz kıyısında onu beklemektedir. Ne var ki Theseus, babasının tembihini, zafer sarhoşluğundan unutur ve gemiye siyah yelken çeker. Siyah yelkeni gören Aegeus, oğlunun mağlup olduğunu zannederek, üzüntüsünden kendini denize atar ve intihar eder."

Aegeus'un intihar ettiği deniz, Atina Körfezi'dir. Bu yüzden, bu körfez ve yakın çevresine "Aegeus Pontos" yani "Ege Denizi" denmeye başlar. İşte böyle, Yunan tarih ve coğrafya kitaplarında Atina Körfezi ve yakın çevresinin adı, "Ege Denizi" olarak geçer.

Ege Denizi'nin gerçek adı; Adalar Denizidir. Bu görüşü destekler mahiyette çok sayıda yazılı tarihi belge bulunmaktadır. Söz konusu bu belgelerin çokluğundan ötürü, burada bunlardan bazıları verilmiştir.

1570 yılında, Flandre'da (Fransa), Ortelius tarafından yayınlanan ilk Coğrafya Atlası'ndaki Anadolu ve Balkanlar kısmını gösteren paftasında, Söz konusu bu deniz (Adalar) üzerinde; "ARCHIPELAGO" yazılıdır. Bu kelimenin Türkçe karşılığını İngilizce veya Fransızca sözlüklere baktığımızda; "Üzerinde pek çok ada bulunan deniz; adalar grubu; takımadalar. The Archipelago: Adalar Denizi" diye yazılmaktadır. Adı geçen atlasın bu paftası, ayrıca Faik Sabri Duran'ın Lise Kitapları: Sınıf I, 1938 yılı baskılı "Umumi Coğrafya Dersleri" adlı kitabının, 44. sayfasında da verilmiştir.

Piri Reis, 1519 yılında yazmış olduğu "Kitab-ı Bahriye" (Denizcilik Kitabı) adlı eserinde, "Şunu bilmek gerektir ki, 'adalar arası' denen yere 'Erso Peloga' derler. Biz buradaki adaları münasip olduğu şekilde anlattık." demekte ve bu adalar arasındaki tüm adaları ayrıntılı bir şekilde anlatmaktadır.

Kâtip Çelebi, 1656 yılında yazmış olduğu " Tuhfetü'l-Kibar Fi Esfari'l-Bihar" (Deniz Savaşları Hakkında Büyüklere Armağan) adlı eserinde; "Boğaz'dan dışarı Rumeli kıyıları Ece Ovası, İnoz, Kavala, Ayanoroz,

Lonkoz, Kesendire, Selanik Körfezi, Koloz ve İstin körfezleri, Ağriboz, Atina ve Mora'dan Anadolu ve Menekşe Burnu ki Anadolu'dan Tekir Burnu nice ise Rumeli'nde bu da öyle köşeler ve geçit yeridir. Karadan denize girip Girit Adasının doğu ve batı uçları bu iki burunlar ucuna uzanıp öteki Akdeniz adalarının çoğu bu ortada bulunmaktadır. Bundan dolayı bu ortalığa "Adalar Arası" derler."diye yazmaktadır.

4. Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, Cilt 1, Sayfa 81'deki, Adalar Denizi teriminin karşılığında şunlar yazılıdır: "Türk Coğrafyacıları'nın 19. yüzyılda Ege Denizi'ne verdikleri ad" olarak geçmektedir.

5. Anadolu'ya ilk yerleşen Türkler, yarımadanın en batı ucuna geldiklerinde, karşılarına büyük bir deniz çıkar. Söz konusu bu denizi zamanla tanıyan Türkler, içinde çok sayıda ada olduğu için "Adalar Denizi" adı verirler. Bölgede hüküm süren Aydın oğulları Beyliği ve Osmanlı kaynaklarında, hep "Adalar Denizi" olarak geçer.

6.Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde (1913), Ali Tevfik tarafından kaleme alınmış "Memalik-i Osmaniye'nin Coğrafyası" adlı kitapda da, bu denizin adı "Adalar Denizi" olarak geçer. Osmanlı Dönemine ait örnekler çoğaltılabilir.

7. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra, Latin alfabesiyle ilk defa Tefeyyüz Kitaphanesi tarafından 1931 yılında yayınlanan ve Mektep Haritaları Mürettibi Muallim Abdülkadir, Kuleli Askeri Lisesi Coğrafya Muallimi kaymakam Mehmet Rüştü ve Kandilli Lisesi Muallimlerinden Hattat Süreyya tarafından hazırlanmış olan Mükemmel Umumi Atlas'da da, bu denizin adı, "Adalar Denizi" olarak yazılmıştır.

8. 1938 yılında yayınlanan, Faik Sabri Duran'ın, Lise Kitapları: Sınıf III, Türkiye Coğrafyası (Kanaat Kitabevi-İstanbul), adlı kitabın 26. Sayfasında, Ege Bölgesi'nin alanları biraz daha geniş tutulmuş ve bu bölgeye "Garbî Anadolu" adı verilmiştir. Garbî Anadolu'nun Günümüz Türkçesi karşılığı ise; Batı Anadolu'dur.

9. Yine 6. Madde de sözü edilen kitabın 201. ve 329. sayfalarındaki haritalarda, adı geçen denizin üzerinde "Adalar Denizi" olarak kaydedilmektedir.

10. Prof. Dr. Sırrı Erinç ve Prof. Dr. Talip Yücel'in birlikte hazırlamış oldukları, "Ege Denizi -Türkiye ile Komşu Ege Adaları-" adlı kitabın 7. sayfasında şu bilgiler verilmektedir;

"Ege'nin, Akdeniz havzalarının hiç birinde görülmeyen ve dünyada da

tam benzeri bulunmayan başlıca hususiyeti, bu son deniz istilasına bağlı olarak meydana gelmiştir. Bu hususiyet, bazıları kaya parçasından ibaret, bazıları yüzlerce kilometre karelik yer tutan birçok adanın bütün yüzeyine serpilmiş olması, muhtelif boyda koyların, körfezlerin, boğazların, yarımadaların mevcudiyeti, kıyı tekamül nispetinin çok büyük ölçülere erişmesi, deniz dibinin muhtelif derinlikte düzlükler, çanaklar, oluklar, sırtlar, gedikler ve tepelik alanlardan meydana gelmesi şeklinde kendini gösteren bir *'parçalanmışlık, karmaşıklık ve iç içe geçmişlik'* olarak ifade edilebilir. Bu temel karakter, Ege'nin kültürel ve sosyal tekamülünde çok mühim bir rol oynadığı gibi, ileride belirtileceği üzere, bir bölümünden ötekine hidrolojik ve biyolojik hususiyetlerini tesiri altında bırakır.

Ege'nin yukarıda belirtilen bu esas hususiyetini, eskiden dilimizde bu denize verilen *'Adalar Denizi'* adı, kanaatimizce en mükemmel şekilde aksettirir. Bugün kullandığımız *'Ege Denizi'* adı, prehistorik çağlara kadar takip edebilen ve kökeni meçhul bir isimdir. Bu adın, oğlunu yitirdiğini sanarak kendini kayalardan denize atan mitolojideki Attikya kıralı Aigeus'un adından türediği kanaati de, antik çağda sonradan ortaya çıkmış bir yakıştırmadır.

Batı dillerinde ada bakımından zengin bir denizi ve aynı zamanda takımadaları ifade eden 'Archipel; Archipelago' kelimesi de Ege Denizi (Aigeion Pelagos) adının orta çağda önce Aiopelago, daha sonra ise Archipelago şekline dönüşmesinden türemiştir. Ege'nin Çanakkale, Limni, Halkidikya çizgisinin kuzeyinde kalan kısmına 'Trakya Denizi'; Kikladlar ile Girit arasındaki kalan kısmına da 'Girit Denizi' adı verilir."

11. Prof. Dr. Sırrı Erinç'in Liseler için hazırladığı ve müteaddit defalar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından basılan Coğrafya kitaplarında, geçmişte Ege Denizi'nin adının Adalar Denizi olduğu yazılmıştır. Ayrıca Prof. Dr. Cemalettin Şahin tarafından yazılan Liseler için Coğrafya-2 adlı kitabın 76. sayfasında da, Ege Denizi'nin geçmişte Adalar Denizi adı verildiğine dair okuma parçası yer almaktadır.

Coğrafya Bilimi açısından, "Adalar Denizi" adı bu denizin gerçek anlamını karşılamaktadır. Öte yandan, Ege Bölgesi diye adlandırılan bölgemiz ise, yeryüzü şekilleri, iklimi, bitki örtüsü, kıyıları ve diğer özellikleri bakımından araştırıldığında, bir Yunan Mitolojisi'ndeki bir kralın adıyla hiçbir ilgisinin bulunmadığı görülmektedir. Söz konusu bu bölgenin Adalar Denizi'ne kıyısı bulunan bölümlerinin, "Adalar" kelimesinin anlamıyla tamamen özdeşleştiği

tespit edilmiştir. "Yarımadalar ve Adalar Bölümü" diye adlandırdığımız bölümün tüm coğrafi özellikleri, yarımadalar ve adaların özelliklerine uymaktadır.

Batı Anadolu Bölgesi'nin Adalar ve Yarımadalar bölümü içinde yer alan Aydın İli, Bozdoğan İlçesi doğumlu olmamız, bu bölgeyi uzun süredir tanımamıza imkan sağlamıştır. Bu bölge insanı, bölge adı geçerken; "Bizim Batı Anadolu Bölgesi insanı, Doğu insanından farklıdır... Bizim Batı Anadolu Bölgesi'nin iklimi, İç Anadolu Bölgesi'ne hiç benzemez..." gibi ifadeler kullanmaktadır. Yine Aydın ve çevresinde, yöre halkı; yaz mevsiminde deniz kıyısındaki yazlık evlere giderken, "Adaya yazlığa gidiyoruz." demektedir. Gerçekten Anadolu insanımız, bölge kavramları üzerinde en doğru ifadeleri kullanmakta, Anadolu'nun doğu kesimine "Doğu Anadolu Bölgesi" ifadesini kullanırken, batı kesimine de, "Batı Anadolu Bölgesi" demektedir. Zaten Eski Türklerde de, yönlerle ad koymak milli bir gelenektir.

Mitolojik hikayede anlatılan Yunan Kralı Aegeus, Atina kıyılarında denize atlamıştır. Bu nedenle, sadece Atina Körfezi'nin adı, belki "Aegean Körfezi" olabilir. Körfez sayılarının bile tespitinde güçlük çekilen bir denizin adına, sadece bir körfezin adını vermek, akılcı bir yaklaşım değildir. Oysa, söz konusu bu denizi en iyi şekilde karakterize eden, fiziki olaylar;adalar ve adaların coğrafi özellikleridir. İşte bu özelliğinden dolayı, Avrupalı bilim adamları dahi, taa 1500'lü yıllardan beri bu denize "Adalar Denizi" demektedirler.

Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar "Adalar Denizi" olarak adlandırılan bu denizin adı, 1940'lı yıllardan sonra, Türk atlaslarında ve kitaplarında "Ege Denizi" olarak kaydedilmeye başlanmıştır. Bu bir Tarihi yanılgıdır. İşte bu tarihi yanılgıdan ötürü, dış politikasında Türkiye; Adalar Denizi içinde bulunan adalar üzerinde hak iddia edemez olmuştur. Hele son yıllarda, komşumuz Yunanistan, daha da ileri giderek, Batı Anadolu bölgemiz ve İstanbul üzerinde de hak iddia etmeye başlamıştır. Yunanistan, bu cesareti, kuşkusuz Türkiye'nin bu konuda aktif bir politika izlememesinden almıştır.

Cumhuriyet döneminde, adalardan mahrum kalan Türkiye, 12 mil meselesi yüzünden günümüzde Adalar Denizi üzerinde olan hakkını da yitirmek üzeredir. Eğer Yunanistan'ın istediği 12 mil hakkı kabul edilirse, işte o zaman ismen Yunanlılara kaptırdığımız "Adalar Denizi", gerçekten bir Yunan denizi haline gelecektir. Oysa Tarih bunu yalanlamaktadır. Yunanlıların "Ege Denizi" dedikleri ve kendilerinin olduğunu iddia ettikleri bu deniz, gerçekte

bir Türk denizidir ve adı "Adalar Denizi"dir. Bu görüşü, Tarihi Coğrafya kitapları ve atlasları da teyit etmektedir.

Türkiye sınırları dahilinde ve diğer tüm ülkelerde bundan böyle yayınlanacak olan Coğrafya atlas ve kitaplarında, yerli ve yabancı bilimsel kaynaklarda, şu düzeltmelerin yapılması ve konu üzerinde hassasiyetle durulması gerekmektedir. 1. Ege Denizi adının, "Adalar Denizi", 2. Ege Bölgesi adının, "Batı Anadolu Bölgesi" olarak düzeltilmesi, bilimsel bir gerekliliktir.

5. SU SORUNLARI

5.1. DÜNYA SU REZERVLERİ

Dünya toplam su rezervinin % 97'sini tuzlu deniz ve okyanuslar teşkil ediyor. % 2'sini kutup bölgelerindeki donmuş vaziyetteki tatlı sular oluşturuyor. Geri kalan % 1'i ise, tüm kıtalardaki yeraltı ve yerüstünde bulunan tatlı sulardır. Gerçek anlamda, insanoğlu için elzem olan tatlı su, işte bu % 1'lik orandır.

Birleşmiş Milletler Gıda Tarım Teşkilâtı'nın (FAO) yapmış olduğu çalışmalara göre, dünya toplam su rezervinin sadece % 2,6'sını tatlı sular teşkil etmektedir. Mevcut tatlı suların % 98'i ise kutup bölgelerinde kullanılamaz durumdadır. Bütün bu rezerv sıkıntılarına rağmen, son 50 yılda, dünya su tüketimi % 400 oranında yüksek bir artış göstermiştir. Yine dünyada su sıkıntısı çeken 26 ülkenin 14'ü Ortadoğu bölgesinde yer almaktadır.

5.2. TÜRKİYE VE KOMŞU ÜLKELERİ'NİN MEVCUT SU KAYNAKLARI

Ortadoğu bölgesinde mevcut büyük akarsuların (Nil hariç) hemen hemen hepsi Türkiye'den doğmaktadırlar. Bu durum Türkiye'nin coğrafi yapısından kaynaklanmaktadır. Türkiye'nin yeryüzü şekilleri, çok engebeli ve dağlıktır. Bu özelliğini, 3. zamanda Doğu Avrupa Platformu ile Afrika ve Arabistan platformlarının birbirine yaklaşmaları sonucunda kazanmıştır. Bu nedenle, Türkiye'de dağlar, doğu-batı doğrultusunda, sıralar halinde uzanır. Kuzeyde Karadeniz, güneyde Toros dağları yeralır. Bu dağlar, Avrupa'daki Alpler ile Asya'daki Himalayalar'ı birbirine bağlar. Ülkenin orta kesiminde nisbeten

yüksek ve kapalı bir havza bulunur. Burada Konya ovası vardır. Doğu Anadolu bölgesinde ise oldukça yüksek platolar yeralır. Ülkenin ortalama yükseltisi 1.132 m. kadardır. Bu yükseltisi ile kıtaların en yücesi olan Asya (1.010 m.)'dan bile yüksektir. Şüphesiz Türkiye'nin dağlık oluşu, çok sayıda akarsu kaynaklarına sahip olmasına yol açmıştır.

Ortadoğu'da yağış yetersizliği ve yaz sıcaklıklarının meydana getirdiği aşırı buharlaşmanın ortaya çıkardığı kuraklık, bölge dışından ya da bölge içindeki yüksek dağlardan kaynağını alan su kaynakları ile giderilmeye çalışılmaktadır. Nitekim Fırat, Dicle, Çoruh, Kura, Aras, Asi, Meriç nehirleri, Türkiye ve komşu ülkelerinin ortak kullandıkları önemli akarsulardır. Bunlardan Meriç ve Asi nehirleri hariç diğerleri Türkiye topraklarından doğar.

Fırat, Türkiye'de Erzurum-Dumlu dağlarından kaynağını alır. Dumlu Suyu-Türkiye Sınırı arasındaki uzunluk 971 km., Murat Suyu - Türkiye Sınırı arasındaki uzunluk ise 1.263 km.dir. Buna göre, Fırat'ın kolu olan Murat nehri (Karasu ile birleştiği yere kadar olan uzunluğu 722 km.), Karasu nehrinden daha uzundur (292 km.daha uzun). Buna rağmen, Fırat nehrinin kaynağı, enlem olarak daha kuzeyde yeralan Karasu nehri esas alınmaktadır. Karasu-Basra arası ise 2.780 km. kadardır. Nehrin akaçlama alanı 720.000 km^2.kadardır.

Dicle ise, Güneydoğu Toroslar'dan Hazarbaba dağlarının güney eteklerinden kaynağını alır. Daha sonra, Irak'da Basra yakınlarında Kurna'da Fırat ile birleşir. Ancak birleştikten sonra, Şattül-Arab adıyla anılmaktadır. Şattül'Arap, Basra körfezine dökülür. Nehrin toplam uzunluğu 1.900 km., Türkiye sınırları dahilindeki uzunluğu ise 523 km.dolayındadır. Dicle'nin kollarından Batman çayı (170 km.), Garzan çayı (200 km.), Botan çayı (240 km.), Büyük Zap Suyu (400 km.) önemlidir. Nehrin Türkiye sınırları içindeki akaçlama alanı 38.280 km^2. kadardır.

Fırat ve Dicle; eskiden "Mümbit Hilâl" adı da verilen Mezopotamya bölgesinin (Güneydoğu Anadolu, Suriye ve Irak topraklarının bir bölümünü içeren bölgenin) bir özlemidir.

Öyle görülüyor ki, hem Fırat ve hem de Dicle, Türkiye topraklarından kaynaklarını almaktadır. Fırat ve Dicle, Basra yakınlarında Fırat ile birleşerek Şat'ül Arap nehrini oluşturmaktadır. Bu havza içinde, Türkiye, İran, Suriye ve Irak toprakları bulunmaktadır. Güneydoğu Anadolu ve Irak topraklarının doğu kesimlerini sulayan Dicle nehri, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin

ve Irak'ın can damarıdır. Şattül-Arab nehri ile birlikte iki nehrin toplam akaçlama alanı ise 807.768 km².yi bulur. Bu iki nehrin Türkiye'deki akaçlama alanı ise, 263.948 km². kadardır.

Fırat ve Dicle nehirlerinin sularından, Türkiye, Suriye ve Irak müşterek yararlanmaktadırlar. Ancak, her üç ülkede tarımda sulama sistemlerinin gelişmesi sonucunda, bu iki nehir üzerinde çok sayıda baraj yapılmıştır. Halen yapımı devam eden ve planlanan barajların sayısı da fazladır.

Türkiye'den kaynağını alıp, sınıraşan diğer nehirler; Kura, Aras ve Çoruh'dur. Kaynağını Allahuekber dağlarından alan Kura nehrinin toplam uzunluğu 1.515 km. dolayındadır. Kura'nın Türkiye sınırları içindeki uzunluğu ise 189 km. kadardır. Çıldır gölünün kuzeyinde Gürcistan topraklarına girer. Daha sonra Azerbaycan ülkesi sınırları içine girer ve Aras nehri ile birleşerek, Hazar Denizi'ne dökülür. Nehrin toplam akaçlama alanı 188.000 km².yi bulur. Türkiye'deki su toplama alanı ise sadece 4.852 km². kadardır. Nehirde yaşayan Kuri balıklarından siyah havyar elde edilir. Sularından üç ülke sulamada yararlanır. Nehir üzerinde Azerbaycan sınırları dahilinde Mingeçur barajı yapılmıştır.

Aras nehri, Bingöl dağlarının kuzey yamaçlarından kaynağını alır. Dilucu'ndan ülkemizi terk eder. Daha sonra Nahçıvan-İran, Ermenistan-İran ve Azerbaycan-İran sınırını çizerek akar. Azerbaycan'ın güneyinde ülke topraklarının içine girer ve Kura ile birleşerek Hazar Denizi'ne dökülür. Nehrin toplam uzunluğu 1.059 km., Türkiye sınırı içindeki uzunluğu ise 548 km.yi bulur. Önemli kollarından biri olan Arpaçay (174 km.), Türkiye ile Ermenistan sınırını (150 km.) oluşturur. Aras havzasının yüzölçümü 27.000 km².kadardır. Bu nehrin suları, Türkiye, Nahçıvan, Ermenistan İran ve Azerbaycan tarafından ortak kullanılmaktadır.

Çoruh nehri, kaynağını Erzurum şehrinin kuzeyinde Mescit dağlarından doğar. Bayburt, İspir, Yusufeli, Artvin ve Borçka'yı geçtikten sonra, Muratlı dolaylarında Acaristan topraklarına girer ve Batum şehri yakınlarında Karadeniz'e ulaşır. Nehrin toplam uzunluğu 466 km., Türkiye sınırları dahilindeki uzunluğu ise 442 km.yi bulur. Nehrin sadece 24 km.lik bir bölümü Acaristan toprakları içinde kalır. Çoruh nehrinin akaçlama alanı 19.900 km².yi bulur. Çoruh havzasının yıllık su boşaltım hacmi 4,8 milyar m³.ü aşar. Çoruh üzerinde henüz önemli barajların yapılmamış olması ve Acaristan toprakları içinde çok kısa mesafeli olması sebebiyle şimdilik herhangi bir sorun yoktur. Öte yandan oldukça yağışlı bir bölgeden akan bu

nehir, bol su taşımaktadır. Nehir; Karadeniz'e, ortalama 550 milyon m^3. su boşaltmaktadır. Ayrıca bölgede bahar ve yaz yağışlarının fazla olmasından ötürü, Çoruh nehri havzasında sulamada su sıkıntısı çekilmemektedir. Türkiye'nin Çoruh üzerinde planladığı barajları yapmış olsa bile ilerde herhangi bir sorunun yaşanmayacağı beklenmektedir. Bu yönüyle Çoruh, Türkiye'nin en az sorunu olan bir sınıraşan nehridir.

Kaynağını diğer komşu ülkelerden alıp, Türkiye toprakları içinde denize dökülen nehirler arasında, Meriç ve Asi vardır.

Bulgaristan'ın Rila dağlarından kaynağını alan Meriç nehrinin toplam uzunluğu 490 km.olup, Türkiye'de sınırboyu uzunluğu 211 km.dir. Batı Trakya'dan Rodop dağlık kütlesinden gelen Arda çayını ve Bulgaristan dahilinde Balkanlardan kaynaklanan Tunca çayını aldıktan sonra Türkiye topraklarına girer ve Türkiye'den kaynağını alan Ergene kolunu da alarak Ege (Adalar) denizine dökülür. Meriç nehrinin toplam akaçlama alanı 53.850 km^2.olup, bunun 12.000 km^2.si Türkiye sınırları dahilindedir. Meriç'in önemli bir yan kolu olan Ergene, Türkiye'nin Trakya yarımadasının en önemli akarsuyu olup, Yıldız dağlarından doğar. Ergene 281 km. uzunluğa ve 14.000 km^2.lik bir akaçlama alanına sahiptir. Bulgaristan Meriç üzerinde nehrin akışını kontrol etmek ve elektrik üretmek amacıyla Miyetçevo barajını yapmıştır. Bulgaristan ve Yunanistan'ın aşırı şekilde faydalanması nehrin sularını azaltmakta ve Türkiye kesimindeki çeltik tarlaları olumsuz yönde etkilenmektedir.

Lübnan sınırları dahilinde Ayn-el Tine mevkiinden doğan Asi nehri; kısa bir süre sonra Suriye topraklarına girer. Humus'tan geçtikten sonra ve Hama çöküntü ovasını sulayan Asi nehri, Türkiye sınırlarına girmektedir. 22 km. kadar Suriye-Türkiye sınırını oluşturur. Türkiye'de Amik ovasını sulayan nehir, güney-kuzey yönündeki akış yönünü Amik ovasında değiştirir ve batıya doğru dirsek yapar. Antakya şehri yakınlarında, doğu-batı yönünde dar bir boğaza girer ve Harbiye çağlayanlarını oluşturur. Defne suyunu aldıktan sonra oldukça dar ve oldukça derin bir boğaz olan Asi oluğuna girer ve daha sonra delta yaparak Akdeniz'e dökülür. Asi nehrinin toplam uzunluğu 380 km., Türkiye sınırları içindeki uzunluğu 97 km.kadardır. Asi nehri havzasının yüzölçümü 35.000 km^2. kadardır. Bu havzanın 1/3'ü Türkiye, 2/3'ü Suriye ve Lübnan'da kalır.

Tablo 14. Sınıraşan Nehirlerin Türkiye'deki ve Diğer Ülkelerdeki Uzunlukları (Km.)

NEHRİN ADI	TÜRKİYE	% Sİ	DİĞER ÜLKELER	% Sİ	TOPLAM
Fırat	971	34,9	1809	65,1	2780
Dicle	523	27,5	1377	72,5	1900
Kura	189	12,4	1326	87,6	1515
Aras	548	51,7	511	48,3	1059
Meriç	211	43,0	279	57,0	490
Çoruh	442	94,8	24	5,2	466
Asi	97	25,5	283	74,5	380
TOPLAM	2981	34,7	5609	65,3	8590

Türkiye'deki sınıraşan 7 nehrin toplam uzunlukları 8.590 km.yi bulmaktadır. Bu nehirlerin yaklaşık % 35 (2.981 km.) uzunluğu, Türkiye toprakları içindedir. Geri kalan % 65 (5.609 km.) uzunluk komşu olduğu diğer ülkelerdedir. Diğer bir ifadeyle denilebilir ki, Türkiye komşu olduğu tüm ülkeler ile sınıraşan akarsuyu bulunmaktadır. Bu sebeple, Türkiye'nin tüm komşularıyla az veya çok su sorunu bulunmaktadır.

5.3. TÜRKİYE SU ZENGİNİ Mİ?

Ortadoğu ülkeleri arasında Türkiye su zengini bir ülke gibi görülürken, dünya ülkeleri arasında pek öyle olmadığı dikkati çeker. Sözgelimi Türkiye'de bulunan mevcut tüm akarsuların taşıdıkları toplam su miktarı, Avrupa'da yer alan Tuna nehrinin taşıdığı su miktarından daha azdır. Öte yandan dünya genelinde görülen iklim değişikliğine bağlı olarak yaşanan kuraklık ve nüfus artışı sonucu Türkiye`yi 30-40 yıl sonra susuz günlerin beklediği bildirilmektedir.

Türkiye Su Vakfı'nın verilerine göre; Türkiye'nin 190-200 milyar metreküp su potansiyeli bulunmaktadır. İklim değişikliği sonucu olarak bu potansiyelin 120 milyar metreküpe düşeceğini beklenmektedir.

Türkiye genel anlamda dünya standartlarına göre su yoksulu bir ülkedir. Bir ülkenin su zengini sayılabilmesi için kişi başına düşen yıllık su miktarının 10.000 metreküp olması gerekmektedir. Oysa Türkiye'de 65 milyonluk nüfus

göz önüne alındığında kişi başına düşen yıllık su miktarı 3.600 metreküp civarındadır. Üstelik kişi başına düşen yıllık kullanılabilir su miktarı da 1.700 metreküp civarındadır.

Türkiye 26 su bölgesine ayrılmaktadır. Bu bölgelerin bazıları su fakiri, bazıları da su zengini sayılmaktadır. Antalya, Karadeniz bölgelerinin su zengini iken, İç Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin ise çok daha su fakiridir. Özellikle güneydoğu bölgesinde etkisi fazlaca olabilecek iklim değişikliği dolayısıyla buradaki su kaynaklarının hacimlerinde, kalitelerinde ve yenilenme sürelerinde azalmalar olacaktır.

İklim değişikliği sonucunda su ekolojisinde de değişmeler olabilecek ve su ürünlerinde azalmalar beklenmelidir. Balık üretiminde de azalmalar olabilecektir. İklim değişikliği dolayısıyla ülkemizin genel olarak daha kurak bir iklim etkisi altına girmesi tarım hasatlarında azalmalara ve türlerinde de değişimlere neden olabilecektir. Bu nedenlerle suyun israf edilmemesini, sulu kaynakların kirletilmemesini ve bilimsel yöntemlerle bir bölgeden ihtiyacı olan diğer bölgeye gelecekteki kuraklıklarda göz önünde tutularak su aktarılması gerekmektedir.

5.4. TÜRKİYE VE KOMŞU ÜLKELERİ'NİN SU İSTEKLERİ

Ortadoğu'da bölgesel ve genel anlamda su sorunu, ülkelerin kendi içlerinde bulunan su rezervlerinin kullanılmasından değil, ülkeler arasında ortak kullanıma açık olan su rezervlerinin paylaşımında sınırsız ve mantıksız isteklerden kaynaklanmaktadır. Söz konusu bu rezervler, daha ziyade iki veya daha çok ülke toprakları içinde akan akarsulardır. Nil nehri hariç tutulursa, Ortadoğu bölgesinde yer alan sınır aşan akarsuların tümü Türkiye'yi ilgilendirmektedir. Bu akarsuların en önemlilerini; Fırat, Dicle, Meriç, Asi, Kura, Aras nehirleri teşkil eder.

Fırat havzasının % 35'i Türkiye, % 22'si Suriye ve % 43'ü ise Irak sınırları içinde kalmaktadır. Nehre su sağlayan kaynak alanlarının % 62'si Türkiye'de, % 38'i ise Suriye'dedir. Ancak Fırat nehri, toplam su rezervinin (53 milyar m^3.), % 88,7'sini Türkiye'den, % 11,3'ünü Suriye'den sağlar. Irak'ın su rezervi bakımından Fırat'a pek katkısı yoktur. Buna rağmen, Fırat sularının % 43'ünü (23 milyar m^3.) Irak, % 32,3'ünü Suriye kullanmak istemektedir. Fırat'tan üç ülkenin kullanmak istedikleri su miktarı, Fırat'ın toplam

rezervinden 17,3 milyar m^3. daha fazladır.

Dicle havzasının % 12'si Türkiye, % 0,2'si Suriye, % 4'ü Irak ve % 34'ü ise İran sınırları dahilindedir. Nehre su sağlayan kaynak alanlarının % 21'i Türkiye'de, % 48'i İran'da, % 31'i Irak'ta ve % 0,3'ü ise Suriye'dedir. Oysa Dicle nehrinin toplam su rezervinin (48 milyar m^3.), % 51,9'u (25 milyar m^3.) Türkiye'den, % 39'u Irak'tan ve % 10'u İran'dan sağlanır. Buna rağmen, Irak; Dicle sularının % 83'ünü, Suriye % 4'ünü kullanmak istemektedir. İran'ın kullanmak istediği su miktarı da göz önünde tutulursa, mevcut isteklerin karşılanabilmesi için Türkiye'nin Dicle nehri sularından hiç yararlanmaması gerekir. Çünkü ülkelerin Dicle'den kullanmak istedikleri su miktarı, nehrin toplam rezervinden 5,8 milyar m^3. daha fazladır. Fırat ve Dicle'den talep edilen su miktarları ile nehirlerin sahip oldukları rezervler arasındaki uçurumu gidermek imkansız gibidir. O halde, bu iki nehirden faydalanan ülkeler (özellikle Irak ve Suriye) daha gerçekçi olmalıdırlar.

Suriye'nin Asi nehri sularını aşırı kullanmasından dolayı özellikle son yıllarda, Türkiye sınırları içindeki Amik ovasındaki tarım alanları olumsuz yönde etkilenmektedir.

Türkiye sınırlarından kaynağını alan Kura ve Aras nehirleri, Hazar denizine dökülmektedirler. Ancak denize dökülmeden önce, Kura; Gürcistan ve Azerbaycan topraklarını sulamaktadır. Aras ise, Nahçıvan-Ermenistan-Azerbaycan ile İran sınırını oluşturmakta ve daha sonra Azerbaycan topraklarında Kura ile birleşerek Hazar denizine ulaşmaktadır. Bu iki nehir üzerinde, bugün belirgin bir anlaşmazlık görülmese de, gelecekte nehirler üzerinde fazla sayıda barajların yapılmasıyla birlikte ülkeler arası savaş sebebi olabilecek sürtüşmeler ortaya çıkabilecektir.

1974 Barış Harekâtı'nın ardından, Kıbrıs adasının iki ayrı millet tarafından paylaşılması sonucunda, ada üzerinde iki ayrı devlet kurulmuştur. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti içinde kalan tarım alanlarını ve narenciye bahçelerini sulayan akarsuların kaynak kesimleri, Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nde kalmıştır. Güney Kıbrıs Rum Kesimi, savaşın ardından, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne giden tüm akarsuların yönlerini, baraj ve kanallarla değiştirmiştir. Böylece ada üzerinde kurulmuş olan iki ülke arasında, önemli bir su sorunu ortaya çıkmıştır.

5.5. GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ (G.A.P)

Türkiye tarımının en önemli sorunlarından biri de, sulamadır. Bu konu, daha Osmanlı imparatorluğu devrinde anlaşılmış ve ele alınmıştır. 19. yüzyıl ortalarında, sulama kanalları açılarak, tarımda sulama, Vardar Irmağı boylarında (Selanik yakınları), İşkodra Gölü güneydoğusundaki delta ovasında başlatılmıştır. Musul ve Medine çevresinde, sulama kanalları açılmıştır. Anadolu'da ilk sulama tesisi olan Beyşehir gölünden Konya ovasına açılan sulama kanalı, 1914'de hizmete girmiştir.

Türkiye'nin, yararlanabilir yıllık su potansiyeli, sadece akarsular olarak, 95 milyon m^3. kadardır. Buna yeraltı su rezervi de eklenirse, 105 milyon m^3.'ü bulur. Diğer taraftan yağış-akış potansiyel su rezervleri ise 500 milyar m^3. olarak tahmin edilmektedir. Türkiye tarımsal alanların sulanması için çeşitli projeler hazırlamaktadır. Öte yandan ülkenin nüfuslanması ve sanayileşmesine paralel olarak elektrik ihtiyacı yıl geçtikçe hızla artmaktadır. Türkiye ihtiyaç duyduğu elektriği karşılamak amacıyla, beyaz kömür adı verilen su gücünden yararlanmak istemektedir. Bu da ülkenin pek doğal hakkıdır.

Türkiye, elektrik ihtiyacını ve sulama sorununu çözümlemek için, 1955 yılından bugüne baraj yapımına hız vermiş ve 90'ı aşkın baraj inşa etmiştir. Ancak yapılan bu barajlar yeterli değildir. Bu sebeple ülkenin en büyük projesi olan GAP, bir an önce bitirilmelidir.

Ülkede, kısa adı G.A.P. olarak bilinen ve Güneydoğu Anadolu Projesi anlamına gelen entegre proje tamamlandığında toplam 12 ana proje gerçekleştirilecektir. Bu projelerin 6'sı Fırat, 6'sı Dicle üzerinde yapılmıştır. Fırat üzerindeki projeler; Aşağı Fırat, Sınır Fırat, Suruç-Baziki, Adıyaman-Kâhta, Gaziantep-Araban ve Gaziantep projeleridir. Bu projeler dahilinde çok sayıda baraj, tünel, kanal, gölet inşaatları söz konusudur. Bunlardan sadece Aşağı Fırat projesi; içinde Karakaya, Atatürk barajları ile Şanlıurfa tünelinin bulunduğu 10 alt projeden oluşmaktadır.

Dicle nehri üzerindeki projeler ise; Dicle-Kıralkızı, Batman, Batman-Silvan, Garzan, Ilısu ve Cizre'dir. Bu projeler dahilinde yapılacak olan barajların başlıcaları ise şunlardır; Kıralkızı, Dicle, Batman, Silvan, Sason, Kayser, Garzan, Ilısu ve Cizre barajlarıdır. Sözkonusu bu proje; çok sayıda, regülatör, kanal ve sulama göletini de içermektedir.

GAP entegre projesi tamamlandığında, 27 milyar Kwh. tutarında elektrik

enerjisi üretebileceği hesaplanmıştır. Yatırımlarına 1976'da başlanan ve 2006 yılında bitirebileceği varsayılan bu proje ile, 15 baraj ve 18 hidrolik santral yapımı gerçekleştirilecektir. Ayrıca toplam 7,5 milyon hektar arazi daha sulamalı tarıma açılacaktır.

5.6. SURİYE'NİN SU PROJELERİ VE G.A.P'A KARŞI TAVRI

Suriye'nin başlıca akarsuları; Fırat ve Asi nehridir. Fırat; Türkiye'de yeralan ve 720 m. uzunluğundaki Birecik Köprüsü'nün altından geçtikten sonra, Karkamış'ın hemen doğusunda, Türkiye topraklarını terk ederek, Suriye sınırına girer. Gaziantep Platosu'nun sularını toplayan Sacir Suyu, Akçakoyunlu yakınlarında Türkiye'yi terk ederek batıdan Fırat nehrine katılır. Suriye topraklarında, genelde güneydoğu yönünde akan Fırat; Rakka yakınlarında Şanlıurfa yakınlarından gelen Belih Çayı'nı, Deyr-i Zor şehrini geçtikten sonra Mardin yöresinden gelen Habur Çayı'nı alır. Ebukemal kasabasını geçtikten sonra, Suriye topraklarını terk ederek, Irak topraklarına girer.

Suriye, Fırat üzerinde baraj ve sulama projeleri planlamış ve bunların bir kısmını tamamlamıştır. Sulama projeleri ise; Belih, Fırat Vadisi, Aşağı Habur, Rasafe, Meyadin ve Meskene projeleridir. Başlıca barajlar; Tabaa, Harbaniye ve El-baas barajlarıdır. Bu barajların toplam su tutma kapasitesi 14 milyar m^3. dür. Sulama projeleri ile, 482.900 hektar arazinin sulanması planlanmıştır. Kuşkusuz bu barajların en büyüğünü Tabaa (Tabka yada Tebke) barajı teşkil eder. Toplam 11,6 milyar m^3. su tutan Tabaa (Tebke) barajının, yılda 2,25 milyar kwh enerji üretme kapasitesi vardır. Ayrıca Halep şehrinin su ihtiyacı, bu barajdan karşılanır. Tabaa barajı, eski Sovyetler Birliği'nin oldukça ilkel ve geri teknolojisine göre yapılmıştır. Bu teknolojiye göre, barajın elektrik üretebilmesi için ağzına kadar dolu olması şarttır. Sulamada ve kullanmada artan ihtiyaçtan ve Irak'ın su isteklerinden dolayı, baraj tam anlamıyla doldurulamamaktadır. Bu sebeple, Suriye'nin elektrik ihtiyacı karşılanamamakta ve böylece ülkede sık sık elektrik kesintileri uygulanmaktadır. Suriye baraj yapım teknolojisinden kaynaklanan bu eksikliğini, Türkiye'nin Atatürk Barajı'ndan su bırakmadığını iddia ederek dünya kamuoyunu yanıltmaktadır.

Asi Nehri, Lübnan'da Baalbek eşiğinin kuzeyinden doğar. Suriye toprak-

larına girdikten sonra, Humus yöresinde, bazaltlı lav akıntılarının etkisiyle yönünü değiştirerek, Hama kireçtaşı platolarına yönelir ve oradan Gab çukurluğuna ulaşır. Gab çukurluğunda, kuzey yönde akan nehir, Türkiye sınırına girdikten sonra Amik ovasına ulaşır. Amik ovasında Burç deresi ve Karasu yan kollarını alan Asi nehri, Amik ovasını suladıktan sonra, batıya yönelerek Samandağı yakınlarında Akdeniz'e dökülür. Asi nehri üzerinde Rustam (250 milyon m.^{3}) ve Hilfaya-Mehardek (65 milyon m.^{3}) barajları ile Ziezoun ve Kostaun (98 milyon m.^{3}) barajları yapılmıştır. Bu barajlardan sağlanan elektrik ile Humus ve Hama gibi büyük şehirlerin ihtiyacı giderildiği gibi, Asi nehri sularından toplam 230 bin hektarlık tarım arazisi sulanmaktadır.

Suriye, gerek Lübnan ve gerekse Türkiye ile bu nehir için antlaşma yapmıştır. Lübnan ile yaptığı antlaşma ile, Suriye; Asi nehrinin sularından 80 m^3/dk.lık bir bölümünü Lübnan'ın kullanımına bırakmıştır. 19 Mayıs 1939 tarihli "Hatay-Suriye Tahdidi Hududu Son Protokolü" gereğince, Türkiye ve Suriye Asi nehrinin sularından eşitlik ilkesine bağlı kalınarak faydalanılmasına karar verilmiştir. Ancak, bu kararı Suriye tek taraflı sürekli olarak ihlâl etmekte ve Türkiye ile su sorunu çıkarmaktadır. Bu sebeple her yıl Amik ovası ve çevresindeki tarım alanları su sıkıntısından olumsuz yönde etkilenmektedir.

17 Temmuz 1987 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye Arap Cumhuriyeti Arasında Ekonomik İşbirliği Protokolü" gereğince, Türkiye tarafı, Türkiye-Suriye sınırından, Fırat'ın sularından yıllık ortalama olarak 500 m^3./sn. kadar su bırakmayı ve aylık akışın 500 m.^{3}/sn. nin altına düştüğü durumlarda farkın gelecek ay kapatılmasını taahhüt etmiştir. Türkiye bu taahhüdünü yerine getirdiği halde, Suriye; Asi Nehri antlaşmasını hiçe saymaktadır. Bu da, Ortadoğu Su Sorunu'nun önemli bir parçasını oluşturmaktadır.Güneydoğu Anadolu Projesi'nin başlamasıyla birlikte ortaya atılan Fırat Su sorunu, gerçek dışıdır. Suriye, Hatay Sorunu'nda olduğu gibi, dereyi görmeden paçayı sıvamaktadır.

Dünya 1994 İstatistiklerine göre, kişi başına düşen yıllık su miktarının Türkiye'de 3.000 m^3. iken, Suriye'de 3.500 m^3.'ü geçmesi, hangi ülkenin su ihtiyacı olduğunun bir açık göstergesidir. Buna rağmen, Türkiye, Suriye'ye Küçük Su Projesi ile, Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin sularını Suriye topraklarına akıtmayı planlamaktadır. Böyle bir projeye karşı, Suriye'nin tutumunun gayet dostane olması gerekirdi.

Yine Türkiye Güneydoğu Anadolu Projesi çerçevesinde, Fırat'dan Suriye topraklarına yetecek derecede su vermeyi taahhüt etmektedir. Bunun aksine Suriye, Amik Ovası'nı sulayan Asi ırmağını sularını her yaz mevsimi kesmekte ve tarımsal üretimi sekteye uğratmaktadır. Türkiye, bu olayı notalar ile çözümlemeye çalışmaktaysa da, her yıl Suriye bu tutumunu devam ettirmektedir.

5.7. IRAK'IN SU PROJELERİ VE G.A.P'A KARŞI TAVRI

Irak, Türkiye hariç tutulacak olursa, Ortadoğu ülkeleri içinde, akarsular bakımından en şanslı bir ülkedir. Kaynağını Türkiye'den alan Fırat ve Dicle nehirleri, Irak topraklarının kuzeyinden girer ve ülkeyi boydan boya aşarak güneydoğuda, Basra körfezine dökülür. Basra körfezine dökülmeden önce, Zübeyr yakınlarında birleşerek, Şatt-ül Arap adını alır.

Irak'ın Fırat ve Dicle üzerinde, çok sayıda baraj ve sulama projeleri vardır. Fırat üzerinde, 32 adet sulama projesi bulunmakta olup, bunların sulama kapasitesi 1,9 milyon hektar araziye ulaşmaktadır. Yapılmış olan barajların başlıcaları ise; Rawa, Hadita, Harbaniye, Ramadi, Dardankıran, Dohan, Saddam ve Samara barajlarıdır.

Irak, Fırat ve Dicle nehirlerini suni olarak birleştirmiş ve adını Saddam Nehri koyduğu yeni bir nehir oluşturmuştur. Saddam nehrinin amacı, Dicle nehri sularının Irak'taki kullanım alanlarının genişletilmesidir. Bu proje tamamlandığında, 6 milyon hektar arazi sulanacaktır. Şatt-ül Arab nehrinin suladığı alan ise, 105 bin hektar kadardır.

Irak'ın Suriye gibi G.A.P'a karşı tavrı gayet hasmanedir. Irak bu tutumunu, Suriye gibi terör odaklarını desteklemekle çözebileceğini ummaktadır. Bu tavır son derece sakıncalı ve tehlikelidir. Çünkü Su Sorunu hiçbir zaman terörü desteklemekle çözümlenemez.

5.8. TÜRKİYE'NİN SU PROJELERİ

Ortadoğu'da su savaşları çıkmaması için çeşitli projeler hazırlanmaktadır. Kuşkusuz bunlardan en önemlisi Türkiye'nin hazırlamış olduğu su projeleridir.

Ortadoğu bölgesinde su zengini olarak görülen Türkiye, aslında dünya

standartlarına göre pek zengin sayılmaz. Çünkü su zengini bir ülkede, kişi başına yıllık su tüketimi ortalama 10.000 m^3. olarak kabul edilmektedir. Türkiye'de ise kişi başına 3.000 m^3. su düşmektedir. Oysa su konusunda fakirlik edebiyatı yapan Suriye'de bu miktar 3.500 m^3. olarak hesaplanmıştır. Diğer bir hesaplamaya göre; kişi başına düşen su miktarı, Türkiye'de 1.830 m^3., Suriye'de 2.362 m^3., Irak'ta 5.192 m^3. kadardır.

Türkiye'nin artan nüfusu ve yeni su kaynaklarının bulunamayışı karşısında, 2010 yılında kişi başına düşecek olan su miktarı 2.000 m^3.'ün çok altına inecektir. Böyle olmakla birlikte, Türkiye'nin sahip olduğu su rezervlerinden, her yıl 185 milyar m^3. su boşa akmaktadır. Öte yandan Türkiye'nin tarıma elverişli toplam 280 milyon dekar alanın, ancak 85 milyon dekarı sulanabilmektedir.

Türkiye'nin yıllık su rezervi, ilgili birimlerin verdikleri rakamlara göre; 508 milyar m^3. yağmur suyu, 186 milyar m^3. akarsu, 10 milyar m^3. yeraltı suyu olmak üzere toplam 704 milyar m^3.'ü bulmaktadır. Türkiye, bu rezervin ancak 95 milyar m^3.'ünü kullanabilmektedir.

Kişi başına düşen suyun Türkiye'den fazla olduğu Suriye, Ortadoğu'da su üzerine fırtınalar koparmaktadır. Oysa komşuları olan diğer Ortadoğu ülkeleri-nin suya olan ihtiyaçları daha fazladır. Çünkü kişi başına yıllık, İsrail'de 380 m^3., Ürdün'de 140 m^3., Filistin'in Gazze şeridinde 130 m^3. ve Batı Şeria'da sadece 90 m^3. su düşmektedir.

Türkiye, Ortadoğu Ülkeleri'nin su ihtiyacını karşılamak üzere çeşitli projeler hazırlamış ve bunları uygulama aşamasına koymak istemektedir. Bu projelerin başlıcaları şunlardır;

1. *Manavgat Su Projesi:* Akdeniz Bölgesi'nde yeralan Manavgat çayı, Akdeniz'e, ortalama olarak her gün 4 milyon m^3. su boşaltmaktadır. Projeye göre, çayın suları Belen mevkiinde depolanacak ve toplanan 500 milyon m^3. suyun, 250 milyon m^3.'ü tarımda kullanılacak, 250 milyon m^3.'ü ise, Akdeniz'e döküldüğü yerde, kıyıdan 1300 m. uzaklıkta, deniz üzerinde yapılacak iki adet platforma sevk edilecek ve buradan tankerlerle, Ortadoğu ülkelerine sevk edilecektir.

2. *Büyük Barış Suyu Projesi:* Ceyhan ve Seyhan nehirlerinin fazla sularının, Yumurtalık körfezi yakınlarında, borularla Arap yarımadasına taşınmasıdır. İki alternatif hatta ayrılır. Birinci hat (Batı Hattı); Seyhan-İslahiye - Kilis - Hama - Amman - Yanbu - Medine - Mekke - Cidde'ye kadar uzanmaktadır. Bu hattın uzunluğu 2.700 km.dir. Boru hattının günlük su

taşıma kapasitesi 3,5 milyon m^3. kadardır. İkinci hat ise (Doğu Hattı); Ceyhan - Kilis - Suriye - Ürdün - Suudi Arabistan eski boru hattı boyunca- Kuveyt - Bahreyn - Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri'ne ulaşır. Bu hattın uzunluğu 3.900 km., günlük su taşıma kapasitesi ise 2,5 milyon m^3. dolayındadır.

3. *Küçük Barış Suyu Projesi:* Bu projenin iki alternatifi vardır. Birinci alternatif; Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin suları, boru hattı ile; Suriye, Ürdün, Filistin ve İsrail'e kadar ulaştırılacaktır. İkinci alternatif olarak, boru hattı Suriye'de kalacaktır. Suriye ise, Yarmuk nehrinin sularını kullanmayıp, Taberiye gölüne boşaltacaktır. Buradan İsrail'e ya da Golan tepelerine kadar uzanacak olan su bankası kurulacaktır. Her iki alternatifin amacı, su sıkıntısı olan Suriye, Ürdün, Filistin ve İsrail'e su sağlamaktır.

Büyük ve Küçük Barış Su projeleri, üzerinde henüz bir çalışma yok. Manavgat projesi ise, devam ediyor.

Görülüyor ki; Ortadoğu'da müşterek su kullanımından kaynaklanan su sorunu; Suudi Arabistan ve Güney Arap yarımadası ülkeleri dışında, tüm ülkeleri ilgilendirmektedir. Zaman zaman savaşa kadar götürülen bu anlaşmazlıklar, tüm Ortadoğu barış ve huzurunu gölgelemektedir. Hatta bazı dönemlerde, bir Üçüncü Dünya Savaşı'na bile zemin hazırlayabilmektedir. Bu zemini, Ortadoğu ülkeleri üzerinde, maddi çıkarı olan Batılı güçler, hazırlamış oldukları senaryolarla daha da kayganlaştırmaktadırlar.

Savaş zemininin kayganlaştırılmaya çalışıldığı en önemli ülke, bölge liderliğine oynayan Türkiye'dir. Gerçekten Türkiye'nin tüm kara sınırlarında yaşanan krizler ve gerginlikler, çoğu kez, su sorununa dayandırılmaktadır. Gerçi su konusunda, Türkiye ile komşuları arasında, çeşitli tarihlerde karşılıklı antlaşmalar imzalanmıştır. Ancak çoğu kez, ülkelerin aşırı isteklerinden dolayı, antlaşmalar sadece kağıt üzerinde kalmaktadır. Özellikle Suriye ve Irak'ın Türkiye'ye karşı takındıkları hasmane tavırların temelinde yapay olarak ortaya çıkarılan su sıkıntılarıdır. Hatta Irak ve Suriye'nin Türkiye'ye karşı hasmane çığırtkanlıklarına, diğer Arap ülkeleri de zaman zaman destek vermektedirler.

Ortadoğu bölgesinde su sorunu yüzünden çıkacak bir bölgesel savaşlar zinciri, hiç şüphe yok ki, önce bölge ülkelerini, daha sonra tüm dünyayı etkileyecektir. Bu sebeple, savaş zeminini kayganlaştırmanın bir anlamı yoktur.

6. NÜFUS SORUNLARI

Nüfusun belirli bir orana göre artışını sağlamak amacıyla, doğal nüfus artışına yapılan müdahaleye nüfus planlaması denir. Ayrıca bu uygulamaya, doğum kontrolü veya aile planlaması gibi adlar da verilmektedir. Gerçi bazı nüfusbilimcileri, aile planlamasını farklı yorumluyorlarsa da, ülkemizdeki uygulanış biçimi ile nüfus planlaması ile eşdeğer bir özellik göstermektedir.

Nüfus artışına olan müdahale, yapay olabildiği gibi doğal çevre faktörleri tarafından da yapılabilir. Doğal çevre olayları olarak, depremler, heyelânlar, sel ve çığ felâketleri nüfus artışını azaltmaktadır. Ayrıca salgın hastalıklar, yangınlar ve savaşlar gibi beşerî olaylar da doğal nüfus artışını engelleyen ya da azaltan önemli faktörlerdir. Bu tür olaylar, geçmişte olduğu gibi, gelecekte de devam edecektir. Ancak sunî olarak oluşturulmaya çalışılan doğum kontrolü çalışmaları, temelde insan neslinin devamı ilkesini engellemeye yönelik yapılmaktadır. Bu tür uygulama, doğum kontrol hapları kullanmaktan-kürtaja kadar her türlü işlemi içine alır.

İnsanlığın varoluş sürecini tersine işleten doğum kontrolü ya da nüfus planlaması teorisi, İngiliz Papaz ve İktisatçısı Thomas Robert Malthus (1766-1834) tarafından ortaya atılmıştır. Malthus diyor ki; "Dünya nüfusu geometrik bir dizi (1-2-4-8-16-32) halinde artarken, yiyecek kaynakları ise aritmetik bir dizi (1-2-3-4-5-6) halinde artmaktadır. Bundan dolayı, dünyada gelecekte çok büyük boyutlarda gıda sıkıntısı olacak ve insanlar açlıktan ölecektir. Bunu önlemek için nüfus artışı durdurulmalı ve bunun için ne gerekiyorsa yapılmalıdır." Malthus bu görüşü ortaya atarken, aç ve yoksul muydu? Yok, hayır!.. Bilâkis o devir İngiltere'sinde en zengin bir ailenin oğluydu.

Malthus'un yiyecek artışının aritmetik bir dizi halinde artacağı görüşünü, tarım alanındaki gelişmeler tamamiyle çürütmüştür. Tarımda makinalaşma, sulama, gübreleme ve ıslah çalışmaları sonucunda, yiyecek kaynaklarının artışı aritmetik değil geometrik dizi halinde olmuş. Aksine nüfus artışı denildiği kadar artmamıştır. Özellikle dünya nüfus artışı devreleri incelendiğinde, iki önemli devre dikkati çeker. Birinci devre tarım devrimi ile gerçekleşen hızlı nüfus artış devresidir. İkinci devre ise, sanayi devriminin ortaya çıkardığı aşırı nüfuslanmadır. Demek ki, besin ve diğer ihtiyaçlar çoğaldıkça nüfus artışı hızlanmaktadır. Ya da, nüfus artışı fazlalaştıkça, beslenme ve diğer ihtiyaçların temininde yeni gelişmeler ve devrimler

yaratılmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapılmıştır. Bu sayımlara göre ülke nüfusunun 14 milyon olduğu tesbit edilmiştir. Daha sonra ikinci sayım olan 1935'de ülkenin nüfusu 16,1 milyona yükselmiştir. Genel Nüfus sayımları, her 1935'den sonra 1990 yılına kadar her beş yılda bir tekrarlanmış. Her sayımda ülkenin periyodik olarak arttığı görülmüş. 1940'da 17,8 milyon, 1960'da 27,7 milyon, 1980'de 44,7 milyon ve 1990'da 56,4 milyon, 2000 yılında 65 milyon olmuştur. Yıllık nüfus artış hızları göz önünde tutulduğunda ülkenin nüfusu, 2010 yılında 81,7 milyona, 2020 yılında ise 93,3 milyona ulaşacağı hesaplanmaktadır.

Türkiye'nin Yıllık Nüfus artış hızı, sayım dönemlerine göre zaman zaman değişmiş. Cumhuriyetin ilk kurulduğu yıllarda, 1927-1935 dönemi arasında, yıllık nüfus artış hızı % 1,9 dolayında olmuş. 1935-1940 döneminde % 2'ye yükselmiş ise de, 1940-1945 döneminde erkek nüfusun büyük bölümünün İkinci Dünya Savaşı dolaysıyla askere alınması sebebiyle, % 1'e düşmüş. 1945-1950 döneminde % 2,3 olan artış oranı periyodik olarak artmış ve 1955-1960 döneminde % 2,9'a yükselmiş.

1960-1965 döneminde % 2,3 olan oran, 1965-1970 döneminde % 2,5, 1970-1975 döneminde % 2,6 olarak gerçekleşmiştir. Ancak bu yüksek artış oranları, bütün dünyanın dikkatini çekmiştir. Böylece o yıllarda ilk nüfus planlaması çalışmalarına başlanmıştır. Nüfus planlaması ilk dönemlerde pek başarılı olamamıştır. Nitekim 1975-1980'de'de % 2,2 olarak gerçekleşen yıllık nüfus artış hızı, 1980-1985 döneminde yeniden yükselerek % 2,6 olmuştur. Sebebi, bu dönemde yoğun bir şekilde yapılan nüfus planlama çalışmalarına tepki olduğu belirtiliyor. Ancak 1985 yılından sonra, ülke genelinde görülen ekonomik kriz, nüfus planlaması çalışmalarına büyük ölçüde yardımcı olmuştur. 1985-1990 döneminde % 2,4 olan yıllık nüfus artış hızı, 1990-1995 arasında % 1,6'ya düşmüştür.

Birleşmiş Milletlerin istatistiklerine göre, Türkiye'nin 1990-1996 yılları arasında yıllık nüfus artış hızı önemli ölçüde düşmüş olup, % 1,6'dır. Bu düşüş, kuşkusuz doğum oranlarının azaltılmasından kaynaklanmıştır. Nitekim bu dönemde, ülke genelinde kaba doğum oranı ‰ 23, Bebek Ölüm Oranı ‰ 53, Kaba Ölüm Oranı ise ‰ 7 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin nüfus artış hızı, özellikle doğu ve güney komşularına göre düşük değerler göstermektedir. Nitekim 1985-1990 döneminde, Türkiye'nin yıllık nüfus artış oranı % 2,4'e düşmüştür. Oysa komşuları olan Suriye'de %

3,8, Irak'ta % 3,3 ve İran'da % 3,1 oranında nüfus artışı olmaktadır.

Türkiye'nin nüfusu hızla artarken, besin kaynakları azalıyor mu? Elbette hayır. Çünkü, Türkiye'nin 1927-1990 dönemindeki nüfusu 13 milyondan 56 milyona ancak ulaşırken, buğday üretimi 1,3 milyon tondan 20 milyon tona yükselmiştir. Oysa hektara buğday verimi, Almanya'da 5200 kg. iken, Türkiye'de 2.200 kg. kadardır. Öte yandan Türkiye'de tarım potansiyelinin ancak ve ancak % 50'si değerlendirilmektedir.

Bir ülkenin fazla nüfuslu olup olmadığı hakkında fikir sahibi olabilmek için, o ülkenin nüfus yoğunluğuna ve coğrafi konumuna bakmak gerekir. Türkiye'nin nüfus yoğunluğu, 1990 sayım sonuçlarına göre km^2.ye 69,3 kişi düşmektedir. Oysa hemen komşuları olan Yunanistan'da 77,8, Bulgaristan'da 80,9, Ermenistan'da 117,4, Gürcistan'da 78,3 kişi düşer. Öte yandan Avrupa ülkeleri ile kıyaslanacak olunursa, Türkiye'nin nüfus yoğunluğu çok az olduğu görülür. Nitekim km^2. ye Hollanda'da 440, Belçika'da 326, Almanya'da 22, İngiltere'de 235 kişi düşmektedir. İsrail'de ise bu değer km^2.ye 225 kişiye ulaşıyor.

Türkiye'nin nüfusu, Hollanda'nın nüfus yoğunluğuna göre kıyaslanarak hesaplansa, 385 milyona ulaşıyor.

Öte yandan Türkiye'de, kırsal kesimde yaşayan ailelerde eğer çocuk sayısı fazla ise, beslediği hayvan sayısı ve işlediği toprak büyüklüğü o oranda artıyor. Çocuğu az olan ailelerde ise, iş yapacak nüfus olmadığı için beslenen hayvan sayısı oldukça az oluyor. Eğer bu tip ailelerin arazisi fazla ise, çalışan nüfus azlığından arazilerin büyük bir bölümü nadasa bırakılıyor. Bu da, Türkiye'nin tarım ve hayvancılığını olumsuz yönde etkiliyor.

Türkiye, geçmişte sahip olduğu dünya hakimiyetine yeniden kavuşmak istiyorsa, geçmişini iyi tahlil etmesi gerekiyor. Cihan Hakimi Osmanlı Sultanları, hakimiyetlerini sahip oldukları geniş topraklara ve bu topraklar üzerinde yaşayan çok sayıdaki insanlara borçludur. İstanbul'un fethedildiği yıldaki İmparatorluğun nüfusu 13 milyon dolayında iken, İmparatorluk sınırlarının iyice genişlediği ve yükselme döneminin zirvesi sayılabilecek 1594 yıllarında toplam nüfusun 100 milyonu aştığı bilinmektedir.

Bugün dünya hakimiyeti üzerinde kafa yoran ve hak iddia eden ülkelerin nüfuslarına baktığımızda, gerçekten çok fazla nüfusları oldukları görülmektedir. Birleşmiş Milletler'in 1996 yılı istatistiklerine göre; dünya hakimiyetinde iddialı olan ülkelerin nüfusları şöyledir; A.B.D'nin 269 milyon, Çin'in

1.232 milyon, Rusya Federasyonu'nun 148 milyon, Japonya'nın 125 milyon, Almanya'nın ise 81 milyondur. Türkiye'nin ise 61 milyon olarak hesaplanmıştır. Bunlardan Amerika Birleşik Devletleri'nin 1990-1995 arasındaki yıllık nüfus artış hızı % 1 dolayında olmuş ve mevcut artış ile ülkenin 2015 yılında 310 milyona, 2050 yılında ise 347 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Türkiye'nin ise aynı dönemdeki nüfus artış hızı % 1,6 olduğu belirlenmiş ve buna göre 2015'de 78 milyona, 2050'de ise 98 milyona ulaşacağı belirlenmiştir.

7. TÜRKİYE'DE TERÖR SORUNLARI

7.1. TÜRKİYE'DEKİ BAŞLICA TERÖR ÖRGÜTLERİ

Türkiye'deki terör örgütlerini üç grupta toplamak mümkündür. Birincisi Bölücü ve ayrılıkçı terör örgütleridir. Bunların başında PKK ve bugünkü adıyla KADEK gelmektedir. KADEK'in dışında diğer bölücü örgütler; Kürdistan İslam Partisi, Kürdistan Kurtuluş Partisi, Kuzey Kürdistan Demokratik Partisi, Kürdistan Proleterya Birliği, Kürdistan Sosyalist Partisi ve Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları'dır.

İkincisi Sol Eğilimli Terör örgütleridir. Bunların başlıcaları; DHKP/C, TDP ve TKP/ML-TİKKO örgütleridir.

Üçüncü grup terör örgütleri ise, İrticai terör örgütleri olarak tanımlanmaktadır. İrticai terör örgütlerini; dini motifli terör örgütleri (Güneydoğu Hizbullahı, İslami Hareket Örgütü, İslami Büyükdoğu Akıncılar Cephesi, Vasat Örgütü, Ceyşullah Örgütü, İslami Cemaatler Birliği) ve Radikal Dini Gruplar (Malatyalılar Grubu, Tevhid Grubu, Akabe Grubu, Hizbullahi Vahdet, Acz-i Mendi Grubu) adı altında toplanabilir. Ancak bu gruplardan kendini duyuran gruplar; Hizbullah, İslami Hareket, İBDA/C ve Vasat'tır.

7.2. TÜRKİYE'DE TERÖRÜN TARİHİ GELİŞİMİ

Türkiye'de yoğun terör hareketlerinin başlangıcı 1960'lı yıllara dayanmaktadır. 1961 Anayasası ile oluşturulan geniş hürriyetler ortamı yeni ve farklı arayışlara sahne olmuştur. 1968 Haziran ayında Türkiye'de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi ile Ziraat Fakültesi'nde öğrenci

olayları görülmeye başlanmıştır. Ardından olaylar İstanbul'a sıçramış, birbiri ardına üniversite işgalleri görülmüştür. Masum öğrenci talepleri şeklinde başlayan bu hareketler o zamanlar kamuoyunda tepki ile karşılanmamıştır. 15-16 Haziran 1970 tarihinde ortaya çıkan dev boyutlu işçi yürüyüşleri ile ülkemizde bir kesim daha olayların içine çekilmiş ve bu yürüyüş eylemleri terörün dalga dalga bütün toplumu etkilemeye başladığının bir göstergesi olmuştur.

1967-1969 döneminde DDKO (Devrimci Doğu Kültür Ocakları) tarafından düzenlenen Doğu mitinglerinde de "Doğu'nun geri kalmışlığı" sloganı ile işlenen temaların 1975-1976 yıllarına gelindiğinde "Kürdistan'ın Bağımsızlığı" sloganı ile değiştirilmiş olması 6 yıl içinde bölücü akımın katettiği yolun ve oluşturduğu tehlikenin boyutlarının hızla geliştiğinin açık işaretidir.

Terör tarafından bir uçuruma sürüklenen 1977 sonrası Türkiye'si; olaylara taraf olmayan etkin kişilerin faili meçhul cinayetlere kurban gitmeleri, Malatya, Kahramanmaraş gibi şehirlerimizde yoğunluk kazanmıştır. Günde 20 kişiyi bulan ölüm olayları ile Türkiye, bir terör ortamına çekilmiştir. 12 Eylül 1980 tarihi ile noktalanan bir dönemden sonra Türkiye acı bir devri geride bırakmıştır.

1983 yılında tekrar demokratik hayata geçilmesi ile birlikte oluşan müsait ortamda, örgütler, yeniden faaliyete geçmişler ve terör olayları tırmanmaya başlamıştır. Bu dönemde en etkin olan hareket, Marksist-Leninist bir ideolojik yapılanmaya sahip Kürdistan İşçi Partisi PKK'nın eylemleridir. PKK, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yu da kapsayan Suriye-İran-Irak üçgeni içerisindeki topraklar üzerinde ayrı bir devlet veya federatif yapı kurma amacıyla, etnik kimliği temel alan bir hareket başlatmıştır. Terör örgütü PKK, ilk başlarda yöre halkı nezdinde fazla tasvip görmemişse de, zamanla örgütün yoğun şiddet uygulamaları ile halkı sindirmesi, çok iyi örgütlenmiş bir propaganda faaliyeti yürütmesi ve en önemlisi bölgenin arazi ve iklim şartları nedeniyle, sosyal-ekonomik bir çok eksikliğinin rahatlıkla istismara açık olması ve ayrıca güvenlik kuvvetlerinin yaptığı birtakım hatalar zaman içerisinde PKK lehine belirli bir temel oluşmasına neden olmuştur. http://www.teror.gen.tr/turkce/turkiye/tarihi/ - top PKK, örgütlenmesini yurtdışına da taşımak suretiyle imkan ve kabiliyetlerini arttırmış, başta Yunanistan ve Suriye olmak üzere bir çok devletten doğrudan veya dolaylı yardım aldığı kamuoyuna da yansımaya başlamıştır.

7.3. PKK (YENİ ADI İLE KADEK)

PKK terör örgütü, başta Güneydoğu Anadolu bölgesinde olmak üzere, Türkiye genelinde çok sayıda terör olayı çıkarmış ve 30 bini aşkın can kaybına yol açmıştır.

Tablo 15. Türkiye'de PKK Terörünün Faaliyetleri (15.08.1984-20.02.2000 tarihleri arası)

Olay Türü	Olay sayısı
Silahlı Saldırı	6.751
Güvenlik Kuvvetleri ile Çatışma	8.581
Mayın döşeme ve bombalama suretiyle patlama	3.519
Gasp	411
Yol kesme ve adam kaçırma	1.076
Bildiri dağıtma	676
Kanunsuz toplantı	852
Toplam Olay Sayısı	21.866
Olaylarda şehit olan Güvenlik Görevlisi	5.546

Tablo 16. Türkiye'de PKK Terörünün Sayısal Sonuçları (15.08.1984 - 20.02.2000 tarihleri arası)

http://www.teror.gen.tr/turkce/turkiye/tarihi/ - top

TERÖRDEN ETKİLENEN	OLAY SAYISI	ÖLÜ SAYISI	YARALI SAYISI	KAÇIRILAN İNSAN SAYISI	KAÇIRILDAK SONRA SAĞ GERİ DÖNEN
Asker		4.027	8.676		
Geçici Köy Koruy.		1.265	1.725		
Polis		254	986		
TOPLAM		5.546	11.387		
TERÖRİSTLER		8.958	706		
Basın Mensubu	35	21	6		
Belediye Başkanı	23	23	8		
MUHTARLAR	105	60	8	30	7
ÖĞRETMENLER	128	116	48	37	21
İMAMLAR	40	27	8	5	

PKK terör örgütü en büyük zararı Doğu ve Güneydoğu Anadolu halkına vermiştir; Emellerini gerçekleştirebilmek için zora dayalı olarak bölge halkını sindirmeyi hedeflemiştir. Bu amaçla kendisine yardım etmeyen ve destek vermeyen yerleşim yerlerine yönelik içlerinde kundaktaki bebelerden, kadınlardan yaşlı insanlara kadar bir çok vatandaşımızın bulunduğu insanların öldürülmesi ile neticelenen çok kanlı katliamlar gerçekleştirmiştir. PKK Terör örgütü, bölgenin alt yapısını geliştirmek, bölge halkına daha iyi hizmetler götürmek için gerçekleştirilen devlet yatırımlarının önlenmesine yönelik olarak tesislere, araç ve gereçlere de sabotajlar yapılmıştır.

Terör süresince 58.165 terörist yakalanmış, 2.192 terörist teslim olmuş, 24.183 adet uzun namlulu silah, 5.614 tabanca, 21.625 bomba ve çok miktarda mühimmat ve örgütsel malzeme ele geçirilmiştir.

Dünyanın hiç bir yerinde öğretmenler terörün hedefi olmamışlardır. Görevleri çocukları eğitmek, insanları aydınlatmak olan Öğretmenler bu kutsal görevlerine rağmen terör örgütü PKK'nın acımasız şiddet eylemleriyle yıldırılmak istenmiştir. Eğitim müesseslerini işlemez hale getirebilmek ve bölge halkını cahil bırakabilmek için öğretmenlerin yan ısıra eğitim kurumlarına karşı da terör örgütü PKK tarafından bir çok eylem gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, bölge insanlarına dini hizmetleri götürmekle görevli İmamlara dahi saldırılar yapılmıştır. Haber alma hürriyetinin en önemli unsuru olan basın mensupları da maalesef yasadışı terör örgütünün hedefi olmaktan kurtulamamışlardır.

Terör örgütü PKK (yeni adıyla KADEK)'ya maddi gelir temin etmek amacıyla uyuşturucu madde kaçakçılığı yapmaktadırlar. Hiçbir şekilde uyuşturucu faaliyetlerine karışmadığını belirten bir örgütün sempatizan ve militanlarının bu derece yoğun bir şekilde uyuşturucu olaylarıyla ilgilerinin tespit edilmesi bunların ferdi faaliyetlerin çok ilerisinde olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, bu şahıslar örgüt tarafından uyuşturucu madde kaçakçılığına yönlendirilip görevlendirilmektedirler.

Terör örgütü KADEK bağlantılı uyuşturucu olaylarında (toplam 280 uyuşturucu madde kaçakçılığı olayında) : 2 ton 798 kg. 714 gr. eroin, 21 ton 87 kg. 48 gr. esrar, 4 ton 288 kg. 714 gr. baz morfin, 2 ton 125 kg. 258 gr. ve 2.484.003 kök Hint keneviri, 22 ton 440 kg. asetik anhidrit, 603 kg. 745 gr. kokain, 277 bin amphetamin tablet, 1 ton 80 kg. sodyum karbonat, 7 kg. 673 gr. Afyon sakızı, 19 kg. 238 gr. eroin artığı madde, 2 adet uyuşturucu

imalathanesi ele geçirilmiştir.

PKK (KADEK) terörü, ciddiyetini korumakla birlikte, güvenlik kuvvetlerinin yürütmüş olduğu operasyonlar ve diğer yöntemler ile ciddi darbeler aldığı görülmektedir. http://www.teror.gen.tr/turkce/turkiye/tarihi/pkk_kdeniz1.html Örgüt, içine girdiği çıkmazdan kurtulabilmek için çeşitli alternatifler oluşturma gayreti içerisine girmeye çalışmış, bu bağlamda Karadeniz Bölgesi'ne açılma girişimlerinde bulunmuş, sol terör örgütleri ile işbirliğine yönelmiştir. Örgütün Karadeniz Bölgesi'ne açılım girişimlerinde de başarılı olamamış ve sol terör örgütleri ile girmiş olduğu işbirliği platformundan da sonuç alamamıştır. http://www.teror.gen.tr/turkce/turkiye/tarihi/ - top

Türkiye'nin devlet olarak, Suriye'ye yönelik yürüttüğü politikalar sonucu, PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan bu ülkeden sınırdışı edilmiş, oradan Rusya'ya geçmiş ve akabinde İtalya'ya girişte yakalanmıştır. İtalya'dan sonra Kenya'ya sığınan Öcalan, güvenlik güçlerinin başarılı bir operasyonuyla ele geçirilerek Türkiye'ye getirilmiştir. Yargılama süreci tamamlanan Abdullah Öcalan'ın kurmuş olduğu PKK, ülke içinde hareket kabiliyetini kaybetmiş, yaptığı katliamlardan ve şiddet eylemlerinden dolayı halk desteğini kazanamamıştır. Uluslararası platformlarda terör örgütü olarak anılmaya başlanan örgüt, bir kısır döngüye girmiş ve marjinal hale gelmiştir.

Ancak ABD'de yaşanan 11 Eylül olayının ardından, PKK, adını değiştirmiş ve KADEK kurulmuştur. KADEK'in amacı, PKK'nın silahlı eylemlerle elde edemediği haklarını, siyasi yollarla elde etmektir ve özellikle bu teşkilat dış destekli olarak kurulmuş olup, faaliyetlerinin tamamını Batı ülkeleri içinde ve bu ülkelerin gerek parasal ve gerekse siyasal açıdan açık desteği ile yürütmektedir. Türkiye'de terörist faaliyetler içerisinde yer aldıklarından dolayı, illegal yollardan yurtdışına çıkan ve gittikleri bazı Avrupa ülkelerinin yasal boşluklarından yararlanmak suretiyle, örgütlenme ve kadrolaşmalarını oluşturan terör örgütü mensupları, Türkiye aleyhine propaganda faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Örgütün Avrupa ülkelerinde ve hatta Rus-Yunan-Rum lobileri yardımıyla ABD'de ülkemizi etkileyecek kadar siyasi (bir ölçüde diplomatik) faaliyetlerde bulunabilmesini, bazı çevrelerin değişik nedenlerle terör örgütü KADEK'yı desteklemelerine ve örgütün yaptığı propaganda çalışmalarına bağlamak mümkündür. http://www.teror.gen.tr/turkce/turkiye/bolucu/uyusturucu/ - top

Terör Örgütü KADEK propaganda kanadını temsil eden kuruluşlarla birlik-

te, kendisini destekleyen kuruluşlar sayesinde Avrupa Konseyi'ni, Avrupa Parlamentosu'nu ve İnsan Hakları Örgütü gibi değişik sivil toplum örgütlerini Türkiye'ye karşı harekete geçirebilmekte ya da en azından ülkemiz aleyhine kanaatlerin oluşmasına katkı sağlayabilmektedir

Kendisinin bir kurtuluş örgütü olduğunun propagandasını yaparak, yürüttüğü siyasi ve diplomatik faaliyetlerle ülkemizi dış ilişkilerinde zora sokmakta ve böylelikle Türkiye'yi Güneydoğu sorununda tek başına bırakmayı amaçlamaktadır. Ancak bu amaçları hiçbir zaman başarılı olamayacaktır. http://www.teror.gen.tr/turkce/turkiye/bolucu/uyusturucu/ - top

Bazı Avrupa ülkeleri terör örgütü KADEK'nın gerçek yüzünü bilmelerine rağmen çeşitli nedenlerle terör örgütü KADEK'nın bu yöndeki faaliyetlerine izin vererek desteklemekte ve hatta bazen Türkiye ile ilgili olan diplomatik ilişkileri de terör örgütü KADEK'nın Güneydoğu sorunu konusundaki söylemleri çerçevesinde şekillendirmektedirler. KADEK'in Güneydoğu Sorunu söylemlerinin altında, daima bağımsız bir Kürdistan Devleti yatmaktadır. Bu söyleme kulak verip destekleyen batı Ülkeleri, Türkiye'yi açıktan bölmek istemektedirler.

7.4. TÜRKİYE'NİN TERÖRE KARŞI ÖNLEMLERİ

Türkiye'yi yönetenlerin en önemli görevlerinden biri, hiç şüphesiz ki, ülkeyi barış ve huzur içinde yönetmek ve Türkiye Cumhuriyeti'ni korumaktır. Bu nedenle, Terör örgütleri ile mücadele, ülkeyi yönetenlerin birinci görevleridir.

Terörle mücadelede Türkiye, her üç büyük gruba karşı gereken önlemleri almak zorundadır. Ancak bu önlemleri alırken, terör gruplarını iyi tanımak zorundadır. Çünkü terör meselesi, Türkiye'nin iç meselesidir ve öte yandan terörle ilgili olanlar ile terörle hiç ilgisi olmayanlar aynı coğrafyada yaşamaktadırlar. Dolayısıyla masum ile teröristi ayırmak oldukça güç bir iştir. Sözgelimi, PKK (KADEK) ile mücadelede tüm Kürt vatandaşlar, Sol terör grupları ile mücadelede tüm sol görüşlü vatandaşlar, irticai terör grupları ile mücadelede tüm Müslüman vatandaşlar hedef alınmamalı ve suçlu gözüyle bakılmamalıdır.

Türkiye KADEK'in tüm çalışmalarını yakın planda takip etmelidir. Özellikle gün geçtikçe, marjinalleşen terör örgütü KADEK, şu anda varlığını sürdürebilmek için faaliyetlerini siyasi arenaya kaydırma çabası içindedir.

Bu bağlamda sadece Türk insanına değil, tüm dünyaya yaptığı uyuşturucu ticaretiyle zehir saçan bir terör örgütüne karşı tüm ülkelerin üstlerine düşen görevi yerine getirmeleri gerekmektedir. Uluslararası bir sorun olduğu tüm gerçekliğiyle bilinen uyuşturucu kaçakçılığı ve terörle mücadelede başarının sağlanması da her türlü art niyetten uzak gerçek manadaki "Uluslararası İşbirliği"ne gidilmesi sonucu gerçekleşecektir. Öte yandan KADEK'in yurtdışındaki tüm faaliyetleri izlenmeli ve gereken önlemler anında alınmalıdır.

Türkiye'de, sol terör örgütleri eylem ve faaliyetlerini şehir, kırsal alan, öğrenci ve cezaevleri temelinde gerçekleştirmektedir. Toplumsal eylemlerde ortak hareket edilse de, her örgütün birimleri işbölümü ile görevleri yürütmektedir. O yüzden öğrenci, işçi, memur, esnaf vb. yapılanmaları mevcuttur. Kabul etmedikleri devlet düzenine alternatif birimler teşkil etmekte ve iktidarı ele geçirdiklerinde hayata geçirecekleri yapılanmalar oluşturmaktadırlar. Silahlı eylem yapacak militan kadrosundan yoksun olan terör örgütünün, son bombalama eylemleri ile ismini gündeme getirmeyi ve kadrosuna mesaj vermeyi amaçladığı gözlenmektedir. Ancak Türkiye'yi yönetenler, sol terör örgütlerine karşı da daima uyanık olmalıdır. Bu grupların tüm faaliyetleri sürekli olarak izlenmelidir.

Türkiye, irticai terör gruplarına karşı da daima uyanık olmalıdır. Ancak her an teröre kaymaya meyilli radikal dini gruplarla mücadele, samimi Müslümanları rencide etmeden yerine getirilmelidir. Laiklik elden gidiyor diye, dinini yaşamaya çalışan Müslüman Türk halkı hiçbir zaman suçlu sandalyesine oturtulmamalıdır. Türkiye Cumhuriyeti için Laiklik ilkesi elbette önemlidir. Bilindiği gibi laiklik, bir ülkede yaşayan insanların inanç ve ibadet hürriyetlerinin teminat altına alındığı bir ilkedir. Laiklik demek dinsizlik demek değildir. Laikliği dinsizlik olarak algıyanlar ile her Müslümanı irticacı olarak algıyanlar, Türkiye'yi kaosa götürmek isteyen ve kökleri dışarıda olan zihniyetlerdir.

Türkiye, coğrafi ve stratejik konum nedeniyle sürekli iç ve dış tehditlere maruz bir ülkedir. Dışarıdan tehditlere karşı mücadele etmek kolaydır. Fakat iç bünyede çıkan bir takım kaoslarla, buhranlarla ve tehdit gruplarıyla mücadele etmek ise çok zordur. Bunun nedeni ise, masum olanla olmayanı birbirinden ayırmaktaki güçlüktür. Bu nedenle, Türkiye yöneticileri, terörle mücadele konusunda, daima uyanık olmalı ve mücadelelerini zaman ve

mekanın şartlarına uygun olarak yürütmelidirler.

http://www.teror.gen.tr/turkce/rakamlarla/ - top

8. TÜRKİYE'NİN YÖNETİM SORUNLARI

8.1. SİYASETÇİLERİN EĞİTİM SORUNU

Türkiye'nin siyasi yönetim merkezi olan Yüce Meclise vekil olabilmek için de bazı şartlar aranmalıdır. Kuşkusuz bu şartların başında eğitim gelmelidir. Kalkınmanın temeli eğitimden geçer. Bir milletin kalkınmışlık düzeyi ile eğitim düzeyi arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Eğitim seviyesi düşük olan bir milletin kalkınması mümkün değildir. Hele ülkeyi yönetenler eğitimsiz olursa, o ülkenin kalkınmasından söz edilemez. Yaşadığı ülkeyi ve dünyayı tanımayan bir insan, hiç bir zaman doğru ve geleceğe dönük kararlar veremez. Türkiye'de milletvekili olabilmek için, sadece ilköğretim mezunu olması ve okuryazar olması yeterli görülmektedir. Bu durum, cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda, en gerçekçi bir karardı. Ancak günümüz Türkiye'sinde Türk halkının eğitim ve öğretim seviyesi oldukça fazla yükselmiştir. Bu nedenle, milletvekili olabilmek için en az üniversite mezunu olmak şartı konmalıdır.

8.2. SİYASETÇİLERİN ETİK SORUNU

Siyasetçinin sadece eğitim düzeyinin yüksek olması yeterli değildir. Siyasetçi en başta ahlaklı ve dürüst olmalıdır. Şerefli olmalıdır. Namuslu olmalıdır. Vatanını, bayrağını, dinini ve milletini kesesinden ve canından daha çok sevmelidir. Eline, beline, diline sahip olmalıdır. Rüşvet yememeli ve yedirmemelidir.

Halkını kandırmamalı ve kandıranlara göz yummamalıdır. Halkının sesini daima duymalı ve duymayanların kulağını açmalıdır. Halkını sevmeli ve hor bakmamalıdır. Halkını bir oy makinası olarak değil, gerçek bir insan olarak görmelidir.

İngiliz Düşünürü John Lock; "Devletin asıl görevi, her insanın hakkı olan hayat, özgürlük ve mülkiyetini korumaktır. Siyasi otorite yalnız halkın yararı için elde tutulur." der. Türk siyasetçileri de, Türk halkının hakkı olan hayat,

özgürlük ve mülkiyetini korumalıdır. Yaptığı tüm çalışmalar, Türk halkının yararına olmalıdır. E.Roosevelt; "Yönetmek, herkes için eşit olan adalet dengesini elinde bulundurmaktır." der. Gerçekten, Türkiye'yi yönetenler de, adaleti herkes için eşit uygulamalıdır. Çünkü geçmişte olduğu gibi bugün için de, Türk toplumunun ihtiyaç duyduğu şey, adalettir.

Demokrasiyi ve Cumhuriyeti özünde özümsemeli ve halkını gerçek demokrasiyi ve cumhuriyeti yaşatmalıdır. Demokrasi ve Cumhuriyet adı altında halkını ezmemeli ve halkın inançlarına pranga vurmamalı ve vuranlara karşı da mücadele etmesini bilmelidir. Nokta kadar menfaat için, virgül kadar kıvrılmamalıdır. Laf ebesi değil, iş ebesi olmalıdır. Doğruluktan, dürüstlükten, iyilikten hiç bir zaman vazgeçmemelidir. Halkını incitmemeli ve halkından incinmemelidir. Kısacası, siyasetçi, örnek bir insan olmalıdır.

A.B.D. Başkanı George Washington 17 Eylül 1796 tarihinde siyasi hayattan çekilirken yaptığı veda konuşmasında şöyle demiştir: "Belirli bir millete sevdayla bağlanmaktan kaçınınız. Başka bir ülkeye nefret yahut sevgi duyguları beslemeyi adet edinen milletler köleleşirler, kendi görev ve çıkarlarını unuturlar. Zira bir millet ortaklık hayaline kapılarak başka bir millete bağlandı mı, bu ikincisinin kavgalarına boşu boşuna karışır.

Üstelik ona imtiyazlar tanır. Bu ise kendisinin sömürülmesine yol açmakla kalmaz, başka ülkelerin düşmanlığını ve misillemelerini de üstüne çeker. Büyük ve güçlü bir ülke ile öyle bir ilişki kuran küçük yahut zayıf bir millet, ötekisinin uydusu olmaktan kurtulamaz.

Yabancı entrikaların aleti durumundaki kişiler, güvenini ve alkışını kazandıkları halkı aldatarak, onun çıkarlarını başkalarına teslim etmesini sağlarken, bütün bunlara karşı çıkan gerçek vatan severler şüpheli duruma düşürülüp lanetlenebilirler."[1] "Bizim için gerçek vatanseverleri şüpheli duruma düşüren olay, Türkiye; yabancı bir devlete imtiyazlar tanıyan Cumhuriyet tarihinin ilk ikili anlaşmasını, 23 Şubat 1945 tarihinde 4780 sayılı yasa ile TBMM'de onaylanan anlaşma ile A.B.D'ne tanımıştır ve Türkiye bağımlı hale gelmiştir.[2] Evet, Washington'un bu sözleri, her ne kadar kendisinden sonra gelen A.B.D. siyasetçilerine söylenmiş gibi görünse de, bu sözlerin muhatabı aynı zamanda tüm ülkelerin ve bu arada özellikle Türkiye

---

[1] YALÇIN, S.-YURDAKUL, D., 2001, Bay Pipo. s.77, İstanbul
ŞİMŞEK,H., 2002, Türkiye'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi. IQ Kültür Sanat Yayıncılık: 28, Araştırma-İnceleme:11,s. 34-35, İstanbul.

[2] TUNÇKANAT,H., İki Anlaşmaların İçyüzü. Ekim Yayınevi, s.24, İstanbul.

yöneticileri için de geçerlidir.

Türkiye'yi yönetenler, bu milleti köleleştirmemek ve sömürülmemek için, Türkiye'den başka bir ülkenin sevdalısı olmamalıdırlar. Büyük güçlerin alkışını ve onayını alabilmek için halkını aldatmamalı, gerçek vatansever yöneticilere çamur atmamalıdırlar.

8.3. SİYASETÇİLERDE YAŞ SORUNU

Türkiye siyasetçilerinde görülen sorunlardan biri de yaş sınırlaması konmayışı sorunudur. Bugün Türkiye'de, hemen hemen her meslekte emeklilik sistemi uygulanıyor. İşçi ve memur kesiminde belirli bir süre (20-30 yıl) çalışan kişi, artık randımanlı çalışamaz denilerek emekliye sevk edilmektedir. Temininde güçlük çekilen bazı kamu görevlileri için bile 65 yaş sınırlaması uygulanıyor. Ancak siyasette emeklilik yaş sınırlaması uygulanmıyor.

Türk siyaseti ile ilgili bazı düzenlemeler yapılmalıdır. Bu düzenlemelerden bazıları şunlar olabilir; Bir kişi üst üste iki dönemden fazla süre için milletvekili seçilemez. Yine üst üste iki dönemden fazla, parti başkanı olamaz. 65 yaşın üstünde olan her yurttaş diğer kamu kurumlarında olduğu gibi siyasette de emekliliğe sevk edilir. 65 yaşın üzerindekiler milletvekili seçilemezler, parti başkanı veya cumhurbaşkanı olamazlar. Ancak 65 yaşın üzerindeki bilge siyasetçiler ise, devlet bünyesinde danışman olarak görev alabilirler. Seçimlerde bir önceki seçimlerdeki oy oranına göre daha düşük oranda oy alan parti başkanı müstafi sayılır.

8.4.ADALET SORUNU

Türkiye'nin sorunlarının başında adalet sorunu gelmektedir. Adalet ile ilgili sorunların başında, adaletin yeterince herkese eşit olarak uygulanmaması yatar. Özellikle ekonomik ve sosyal durumu daha üstün olan insanlara adalet mekanizmasında tolerans gösterilirken, ekonomik ve sosyal durumu düşük olan insanlara çok katı bir şekilde uygulanmaktadır. Söz gelimi devleti soyan ve büyük yolsuzluklar yapan ekonomik gücü çok yüksek olan kişiler mahkemelerde saygın bir insan olarak muamele görürken, çok fakir olan ve açlığını gidermek için bir ekmek veya yumurta çalan zavallı bir

insan çok ağır hakaret ve cezalara tabi tutulabilmektedir. Hal böyle olunca, Türkiye'de adalet konusunda büyük sancılar yaşanmaktadır.

Adalette yaşanan bir diğer sorun, adalet mekanizmasının yetersizliğidir. Bugün gerçekten adalet ile uğraşan insanların sayıları yetersiz gelmekte, adalet ile ilgili maddi ve manevi sorunlar yaşanmaktadır.

Adalet sorunlarından bir diğeri, adaleti sağlayan hukuk kurallarının ülkenin coğrafi özelliklerine uyum sağlayamamasıdır.

Hukuk; en basit ifadesiyle, "Toplumu düzenleyen ve devletin yaptırım gücünü belirleyen yasaların bütünü" olarak tanımlanmaktadır. Çevre ise; "Kişinin içinde bulunduğu toplumu oluşturan ortam ya da hayatın gelişmesinde etki yapan tabii, toplumsal, kültürel dış faktörlerin bütünlüğü" olarak tarifi yapılmaktadır. İşte bu tariflerden yola çıkılarak, hukuk ile çevre arasında çok sıkı bir ilişki bulunmaktadır.

Toplumların hukuk düzeni içinde, çevrenin doğrudan bir etkisi vardır. Eğer hukuk kuralları, çevre ile uyumsuz ise, böyle bir hukukta adaletsizlik çanları çalmaya başlar. Bugün dünyanın gelişmiş süper devletlerine baktığımızda, hukuk düzeni ile çevre arasında kararlı ve kesin bir uyum söz konusudur. Ancak Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde ise, hukuk kurallarında çevre şartlarının gözönüne alınmadığı gözlenir. İşte böyle bir uyumsuzluğun sonucu olarak, bu gibi ülkelerde boyutları ülke dışına çıkabilecek hukuk skandalları yaşanabilmektedir. Bugün Türkiye hukuk sisteminin tamamının tercüme yoluyla, İsviçre ya da İtalya gibi ülkelerden transfer edildiğini bilmeyen yok gibidir. Ancak burada, hiç bir kimse, İtalya ya da İsviçre ülkelerinin çevre şartları ile Türkiye'nin aynı olup olmadığını araştıran bile yoktur. Her şeyden önce şunu belirtmekte fayda vardır. Türkiye ile bu ülkeler arasında, gerek doğal ve gerekse beşeri çevre bakımından büyük farklar bulunmaktadır.

Türkiye'de adalet mekanizmasında büyük sorunlar yaşanmaktadır. Bu durum adalet mekanizmasının kısa bir göz atılmasından da anlaşılmaktadır.

Adalet Bakanlığı'nın yaptırdığı bir araştırmaya göre 1999 yılı iş durumu dikkate alınırsa, 1.211 yeni mahkemenin daha kurulması gerekmektedir. Bu mahkemelere de 2.041 hakim ve cumhuriyet savcısı ile 5.852 yargı personeli atanması gereklidir. Ayrıca yeni mahkeme kurulmasa bile her yıl ortalama 716 hakim ve savcıya ihtiyaç vardır. Kadro sıkıntısı ve bütçe olanaklarının kısıtlı olması nedeniyle 11 merkezde adli teşkilat kurulmasına karşın bu teşkilatlar henüz faaliyete geçirilememiş, 77 merkezde ise adli teşkilat da

kurulamamıştır.

Türkiye'de mahkemelerin türlerine göre dağılımı da şöyle: Adli yargı: 196 ağır ceza, 37 ticaret mahkemesi, 598 asliye ceza mahkemesi, 485 sulh ceza mahkemesi, 628 asliye hukuk mahkemesi, 490 sulh hukuk mahkemesi, 463 tek hakimli asliye mahkemesi, 836 kadastro mahkemesi, 65 iş mahkemesi, 41 icra tetkik mercii, 20 devlet güvenlik mahkemesi, 5 trafik mahkemesi, 8 çocuk mahkemesi İdari yargı: 25 bölge idare mahkemesi, 48 idare mahkemesi, 54 vergi mahkemesi bulunmaktadır.

27 Kasım 2000 tarihi itibariyle; Türkiye'nin adalet mekanizması ile ilgili veriler şunlardır; Türkiye'de toplam 3.999 mahkeme vardır. Bu mahkemeler için 9.408 hakim ve savcı kadrosu bulunmaktadır. Kadroda 679 hakim ve savcı açığı vardır. Halen bin 139 aday, hakim ve savcı olmak için staj yapıyor. Hakim ve savcılık dışı görevle istihdam edilen kadro sayısı: 23.873'tür. Halen bu kadronun 4.087'si boş durumdadır.

28 Aralık 2000 tarihi itibariyle, Türkiye'deki cezaevlerinin sayısı 565'tir. Bu cezaevlerinin yıllık elektrik tüketimi 31.085.854 kwh.'dır. Tüm cezaevlerinde toplam 5.041.942 metreküp su tüketilmektedir. 23.321 kişinin çalıştığı cezaevleri 5.731.200 metrekarelik alan kaplamaktadır.

Adalet istatistikleri de göstermektedir ki, Türkiye'de mahkemelerin ve bu mahkemelerde görev yapan savcı, hakim ve avukatların sayıları oldukça yetersizdir. Görülen davaların sayısı hayli kabarıktır. Bu nedenle davalar çok geç sonuçlandırılmaktadır. Öte yandan cezaevlerinin sayıları ve kapasiteleri de yetersizdir.

Çiçero der ki; "Daha fazla kanun, daha az adalet demektir." Gerçekten öyle. Bugün adalet sorunu pek fazla olmayan ülkelerin kanunlarına baktığımızda, oldukça sade, anlaşılır, kısa ve azdır. Oysa Türkiye'de hangi kanun kitabına bakarsanız bakın, anlaşılması oldukça zordur. Cümleler, virgül, ve, noktalı virgül, ve çok fazla bağlaçlarla bağlanmıştır. Cümlenin başından sonuna kadar okumak oldukça güçtür. Ceza kanunlarının çok fazla açık yönleri olduğundan, suçlular ceza almamakta ve bunun aksine suçsuz bir insan kendisini yeterince savunamamışsa, ceza görebilmektedir. Türkiye'nin kanunları, yeniden ve toptan gözden geçirilmelidir. Kanun maddeleri, Çiçero'nun dediği gibi oldukça az ve öz olmalıdır ki, gerçek adalet uygulanabilsin.

8.5. LİDERLİK SORUNU

Lider ile yönetici kavramları arasında yaşanan kargaşa, elbette tüm ülkeyi etkiliyor ve Türkiye'nin dünya platformundaki yerini belirlemede zorluk çekiliyor.

Dilerseniz bu iki kelimenin sözlük anlamlarını verelim, sonra bu iki kelime arasındaki farkı ortaya koyalım.

Lider (İngilizce Leader); yönetimde gücü ve etkisi olan kimse, önder, şef. Bir partinin veya kuruluşun en üst düzeyde yönetimiyle görevli kimse. Bir yarışmada başta bulunan takım veya yarışmacı.

Yönetici; Yönetme gücünü elinde bulunduran kişi. Yöneten kişi. İdareci. Bir spor dalında oyuncunun bakımı, çalışma yerinin sağlanması, yapacağı karşılaşmaların planlanması gibi işlerle ilgilenen kimse.

Lider ile yönetici kavramlarının anlamları gözden geçirildiğinde, birbirine benzer gibi görülmekteyse de, aslında arasında çok büyük farklar vardır. İşte bu farklar neticesinde, büyük yanılgılar ortaya çıkabilmektedir.

Lider ile yönetici kavramları arasındaki farkları, bugün 700 kadar çalışanı ve dünyanın çeşitli yerlerinde şubeleri olan Covey Liderlik Merkezi'nin ve İlke Merkezli Liderlik Vakfı'nın başkanı Stephen R. Covey, "Etkili İnsanların 7 Alışkanlığı" adlı kitabında bu konuyla ilgili şunları yazıyor;

Liderlik, yöneticilik değildir. Yöneticilik, ikinci yaratımdır. Yöneticilik, taban çizgisinde bir odaktır: Bazı şeyleri en iyi nasıl başarabilirim? Liderlik ise tavan çizgisiyle ilgilenir; Başarmak istediğim şeyler nedir? Peter Drucker ve Warren Bennis'in deyişiyle; "Yöneticilik, işleri doğru dürüst yapmaktır. Liderlik ise, doğru olanı yapmaktır." Yöneticilik, başarı merdivenini tırmanmaktaki becerikliliği, liderlik ise merdivenin doğru duvara dayalı olup olmadığını görmeyi gerektirir.

İkisi arasındaki bu önemli ayrımı çabucak kavramak istiyorsanız, bir grup üreticinin vahşi ormanda baltalarla kendilerine yol açtıklarını hayal edin. Onlar üreticidir, sorun çözücüdür. Ağaçları keser, ormanın zeminini temizlerler.

Yöneticiler onların gerisindedir. Baltaları biler, işlem ve politika konularında el kitapları hazırlar, kas geliştirme programları uygular, kurslar düzenler, geliştirilmiş teknolojiyi işe katıp çalışma programları ve balta sallayanlar için ücretlendirme programları hazırlarlar.

Burada lider, en yüksek ağaca tırmanarak etrafı inceleyen ve sonra da,

"Yanlış ormandayız!" diye bağıran kişidir.

Ancak işleri başından aşkın, verimli üreticiler ve yöneticiler genellikle ne cevap verir? "Kes sesini! İlerliyoruz!"

Ve Covey şöyle devam ediyor; "İyi yönetebilme yeteneği, henüz "doğru ormanda" bile değilseniz, pek bir işe yaramaz. Ancak doğru ormandaysanız, o zaman her şey değişir".

Etkili yönetim, öncelikli işleri öne almaktır. Öncelikli işlerin neler olduğuna liderler karar verir. Ama bunların günbegün öncelikli olarak gerçekleşmesini sağlayan yöneticilerdir."

Covey'in liderlik tanımına uyan liderler, Türk Tarihi boyunca çok sayıda çıkmıştır. Bilge Kağan, Alpaslan, Fatih Sultan Mehmet Han ve Atatürk bu liderlerin önde gelenlerindendir. Atatürk'e "Komutan kime denir?" diye soru yöneltilmiş ve O'nun cevabı ise, "Dağların arkasını gören ve birliklerini ona göre yöneten kişiye komutan denir" olmuştur. Gerçekten de öyle komutan veya liderler, ileri görüşlü, vizyon sahibi ve ufuk ötesini görme becerisine sahip olmalıdırlar.

Türkiye, şu anda acaba doğru ormanda mı ilerliyor? Yoksa aksi istikamet-de mi gidiyor? Ya da ormanda yolunu mu kaybetmiş durumda? Bu soruların cevabını net olarak vermek oldukça zor. Ancak gerçek olan şu ki, Türkiye'de henüz ormanda ağacın zirvesine çıkıp aşağıdakilere; "Yanlış ormandayız!" diyebilen bir lider yok. "Yanlış Ormandayız!" diye bağıran liderler yok ama "Kes sesini! İlerliyoruz!" diyen yöneticiler çok fazla. Belki lider olma sevdası ile yanıp tutuşan çok sayıda insan var, ama bu kişilerin ağaca çıkmasına izin vermek şöyle dursun, ağacın yanına yaklaşmasına bile izin verilmiyor. Hele sistemin getirdiği zorba ve dayatmacı ilkeler ile tabular, ağacın çevresinde dolaşanları bile şiddetle cezalandırıyor. Bu cezalandırma belki dıştan yönlendiriliyor ama gerçek olan şu ki, Türkiye'de liderlerin yaşamasına izin verilmiyor. Çünkü Dünya platformunda güçlü bir Türkiye istenmiyor. Bu istek de, onlar açısından yerinde bir istek. Doğrusu dünyayı yöneten milletlerin başında bulunan güçlü liderler, kendilerine rakip çıkmasını hiç arzu etmez.

Çoğu toplumlar, liderin tek olması gerektiğini savunurlar. Oysa bu görüş son derece yanlıştır. Çünkü liderin tek olması halinde, lider olan kişi liderliğini uzun süre koruyamaz. Çünkü rekabet ortamı ortadan kalkar. Rekabetin alabilmesi için ve liderlerin daha iyiye doğru gidebilmeleri için, liderlerin çok sayıda olması gerekir.

Liderlerin çok olması, sadece yönetimde olmamalıdır. Devleti oluşturan tüm kurum ve kuruluşlarda ve özel sektörde, çok sayıda lider yetişmelidir. Liderler bulundukları ortamda, daima iyiyi ve güzeli görebildikleri için, sistem bütün olarak kendiliğinden düzelir. Hele liderler kavgası değil de, liderler dostluk ve beraberliği sağlanırsa, o ülke dünya platformunda parmakla gösterilecek bir hale geliverir.

Türkiye, 21. asra adımlarını atarken, çok iyi düşünmek zorundadır. Önce millet ve devlet olarak şunu karar vermelidir. Yöneticilerle mevcut düzeni devam ettirmek ve böylece her yönüyle (sosyal, siyasal, ekonomik) sürünen, diğer süper güçler tarafından itilen, kakılan ve horlanan bir ülke olmak mı isteniyor. Yoksa düzeni çok sayıda liderler çıkarabilecek şekilde yeniden yapılandırarak, dünyanın süper güçleri arasında yer almak ve diğer süper güçler tarafından saygı duyulan bir güçlü devlet olmak mı isteniyor. Önce bu konuda bir karara varmak gerekiyor. En doğru kararı da, mevcut yöneticiler ile Türk halkı karşılıklı uzlaşma içinde verebilirler.

9. TARIMSAL SORUNLAR

Türkiye'nin toplam arazisinin % 36'sını tarım arazileri, % 28'ini çayır ve otlaklar, % 26'sını ormanlar, % 4'ünü fundalıklar, diğer % 4'ünü bataklık ve kumullar, % 2'sini de yerleşim yerleri ve su yüzeyleri kaplamaktadır. Diğer bir değerlendirmeye göre ise tarıma uygun veya uygun hale getirebilecek arazilerin oranı % 34.1'dir. Tarıma uygun olmayan araziler ise ülke yüzeyinin % 64.5'ini kaplamaktadır.

Türkiye tarım ve hayvancılığında, çok büyük sorunlar bulunmaktadır. Bunların başında modernizasyon ve pazarlama gelmektedir. Gerçekten Türkiye'nin çoğu bölgelerinde tarım hala dededen kalma usullerle yapılmaktadır. Öte yandan traktör sayısında hızlı artış olmasına rağmen, traktörle yapılan yanlış sürüm teknikleri yüzünden Türkiye tarım alanları verimsizleşmek ve çoraklaşmaktadır. Türkiye'de daimi olarak nadasa bırakılan araziler her geçen yıl artmaktadır.

Türkiye'de yapılan sulama, gübreleme ve ilaçlama da yanlış yapılmaktadır. Özellikle tarımla uğraşan insanlar bu konuda yanlış bilinçlendirilmekte ve yanlış gübre ve ilaçlama yapmakta ve böylece ürünün kalitesi düşmektedir.

Tarım ve hayvancılıkta yaşanan bir başka sorun pazarlamadır. Pazarlama konusunda ülkenin kalıcı ve gerçekçi bir tarım politikası olmadığından hem üretici ve hem de tüketici mağdur edilmektedir. Öte yandan tarım ve hayvancılıkta hormon kullanımı ise, Türkiye gündemine bomba gibi düşmüş ve hem tüketici ve hem de üretici tedirgin hale getirilmiştir. Bu duruma yöneticiler derhal el koymalı ve ülkede çağın ve zamanın şartlarına uygun tarım kanunları çıkartılmalı ve tarımsal reform vakit geçirilmeden uygulanmalıdır.

10. ENERJİ SORUNU, NÜKLEER ENERJİ VE TÜRKİYE

Atom enerjisi olarak da bilinen Nükleer enerji, atom çekirdeğinin bölünmesi (fisyon) veya kaynaşması (füzyon) yoluyla elde edilen enerjiye denir. Nükleer enerjinin kaynakları uranyum ve toryum olarak bilinir.

Bugün için (1996), dünya üzerinde toplam 437 nükleer santral bulunmakta olup, bunlardan 343.717 MWe nükleer enerji üretilmektedir. Ayrıca toplam güçleri 32.594 MWe olan 39 nükleer santrali inşa halindedir. Nükleer santrallerin, dünya üzerindeki dağılışları incelendiğinde, çok dikkat çekici noktaları yakalamak mümkün. Mevcut reaktörlerin yaklaşık % 25'i (109 adet) Amerika Birleşik Devletleri (A.B.D)'nde bulunmaktadır. Bu ülkenin toplam nükleer enerji üretimi 98.784 MWe'ye ulaşır. Bu ülkede halen 5 nükleer reaktör yapılmaktadır.

A.B.D'den sonra, 56 reaktörle Fransa, 51 reaktörle Japonya, 35 reaktörle İngiltere, 29 reaktörle Rusya ve 20 reaktörle Almanya gibi ülkeler baş sıralarda yerlerini almaktadırlar. Bu ülkeleri, Ukrayna (16 reaktör), İsveç (12 reaktör), Güney Kore (11 reaktör) ve Hindistan (10 reaktör) takip eder. Öte yandan, Güney Kore ve Ukrayna'da 5'er, Fransa, Hindistan, Rusya ve Slovak cumhuriyetinde 4'er, Japonya 'da 3, Çek, İran ve Romanya'da 2'şer nükleer reaktör inşa edilmekte olup yakın zamanda faaliyete geçeceklerdir.

Ülkelerin enerji üretimlerinde nükleer enerjinin payı, Litvanya'da % 86, Fransa'da % 76, Macaristan'da % 62 ve Belçika'da % 56'ya ulaşır. İsveç, Bulgaristan, Slovak Cumhuriyeti, İsviçre, Slovenya, Ukrayna, Güney Kore, İspanya, Japonya, Finlandiya, Almanya ve İngiltere gibi ülkelerde, nükleer enerjinin payı % 25 ile % 50 arasında değişmektedir. A.B.D.'de nükleer enerjinin payı % 22,5'dir.

Nükleer enerjinin kaynağı olan uranyum ve toryum üretimleri gözden geçirildiğinde, yine dikkat çekici bazı özellikler görülür. Dünya üzerinde, en fazla uranyum üreticisi olan ülkeler; kanada, Nijer, Rusya, Kazakistan, Avustralya, Fransa, Namibya, Güney Afrika gibi ülkelerdir. Bu ülkeleri, Çin, Gabon, Macaristan, Hindistan, Almanya, İspanya, Arjantin, Romanya, Moğolistan gibi ülkeler takip eder.

Türkiye'de Nükleer enerji santralı henüz kurulmamıştır. Ancak Türkiye'nin sahip olduğu uranyum ve toryum rezervleri hayli fazladır. Ülkenin uranyum rezervi 7800 tona, toryum rezervi ise 380.000 tona ulaşmaktadır. Nükleer enerji kaynakları bakımından zengin olan Türkiye'de neden bir nükleer santral yoktur? Özellikle son yıllarda yıl geçtikçe enerji darboğazına giren Türkiye, neden nükleer santral inşaatına başlamamaktadır? Ülkenin enerji santralı kurmaya gücü mü yetmemektedir, yoksa bilinmeyen engeller mi vardır? Bu sorulara yetkililerden net cevaplar almak güç. Aslında nükleer santral kurulması fikri, zaman zaman Türkiye gündemini meşgul ediyor. Ancak çevreciler tarafından büyük tepkilerle karşılandığı için, konu her gündeme getirilişte, hemen geri çekilmek zorunda kalınıyor. Bu durum biraz da, nükleer enerji santrali kurulmasını arzulayanların, nükleer enerjinin faydalarının zararından çok fazla olduğunu inandıramamalarından kaynaklanıyor. Ya da dördüncü güç denilen medyanın konuyu saptırması ve aleyhte çalışması önemli rol oynuyor. Ancak burada Türkiye'nin üstün menfaatleri hiç bir zaman düşünülmüyor. Düşünenler ise, yargısız infaza mahkum ediliyor.

Bugün için (2002) Türkiye, hem enerji ve hem de ticari dengelerinde büyük sıkıntılar yaşıyor. Çünkü ülke mevcut kullandığı enerjiyi, kömür, petrol, doğal gaz, su gücü gibi kaynaklardan karşılıyor. İthalatının büyük bir bölümünü ham petrol ve petrol ürünleri ve doğal gaz oluşturuyor. Oysa Türkiye, hammadde bakımından zengin olan nükleer enerjiye yönelse ve birkaç nükleer santrale sahip olsa, hem ticaret dengesi düzelecek ve hem de enerji darboğazına girmeyecektir. Peki, niye bunu yapmıyor veya yapamıyor? Çevreciler-dış güçler ve medya üçlüsünün gerçekçi olmayan raporları, iddiaları ve sorumsuzca baş kaldırışları bunda önemli rol oynuyor.

Çevrecilerin nükleer enerjiye karşı çıkışlarının baş nedeni, nükleer enerjinin sağlık yönünden olumsuz etkisinin olduğu ve hatta toplu ölümlere yol açtığı. Gerekçe nükleer reaktör patlamaları. Bakın bugüne kadar, yeryüzünde iki adet nükleer reaktör kazası olmuş. Birincisi 1979'da A.B.D'de

olan Three Mile Island reaktör kazası. Kazada ölen yok. İkincisi ise 1986'da Ukrayna'da yaşanmış. Çernobil nükleer kazası olarak bilinen bu kazada ölen insan sayısı sadece 30. Bu kişilerde, çıkan yangın sonucu hayatlarını kaybetmişler. Öte yandan nükleer santral atıklarının radyasyon içerdikleri ve radyasyonun insan sağlığı ve çevreye olan olumsuz etkileri olduğu ileri sürülmektedir. Oysa nükleer santral atıkları, yerin çok derinlerine özel kablar içinde gömülmektedir. Bu da tehlikeyi minimum düzeye düşürmektedir. Kaldı ki, radyasyon sadece nükleer atıklarda mevcut değildir.

Dünya üzerinde kalkınmış ülkeler, enerji ihtiyaçlarının büyük bir bölümünü nükleer enerjiden karşılıyorlar. Bu ülkelerde nükleer santral inşaatları hızla devam ediyor. Türkiye ise, büyük bir enerji darboğazına girmiş. Nükleer santrali olan ülkelerden, enerji satın almanın yollarını arıyor. Ama bir tanecik olsun nükleer santrali yok. Çok vakit geçirmeden Türkiye, nükleer enerji santrallerini kurmalıdır. Karşı çıkanlara da, yetkililer şu soruyu sormalılar. "Nükleer santraller bu kadar zararlı da, neden öve öve bitiremediğiniz gelişmiş Batı ülkelerinin hepsi nükleer santral kurmuşlar ve halen de kurmaya devam ediyorlar?" Burada Nasreddin Hoca'nın, karşısında "öldüm, yandım!.." diye diye büyük bir iştahla çorba içen adama; "Bre adam, şu kepçeyi ver de biraz da biz ölelim." sözü akla geliyor.

"Nükleer enerji felaket midir, yoksa enerji sorununa karşı bir kurtuluş mudur?" tartışması devam ededursun, gelişmiş ülkeler bir türlü nükleer enerjiden vazgeçme taraftarı değillerdir. Özellikle bu ülkeler, birbirlerine güç gösterisi olarak kullanmaktadırlar. Ancak bu tür tartışmalar, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde daha da etkili olmaktadır. Türkiye, bu tartışmaların tam ortasında kalmış ve bir türlü nükleer santral kuramamıştır. Öte yandan Türkiye, enerji sıkıntısı çeken bir ülkedir. Ciddi boyutlara ulaşan enerji krizi, Türkiye'nin kalkınmasını engellemektedir. Türkiye enerji krizini aşmak zorundadır. Bugün için bu sorunun çözümü de, en az üç adet nükleer santralın yapılmasını öngörmektedir.

Türkiye, güneş enerjisi açısından şanslı bir ülkedir. Yıllık ortalama metrekare başına düşen güneş enerjisi, günde 3.7 kilowat saattir. Bu güneş enerjisinin sadece binde birini bile kullanılsa, halen tüketilen 24 milyon ton petrol enerjisinin 1/3'nü karşılayabilir. Güneş enerjisi, dünyada su ısıtma, pişirme, su damıtma, sterilizasyon, hava ısıtma, endüstriyel ve tarımsal amaçlı soğuk hava depolarının çalıştırılması, elektrik üretimi, güneş fırınları ve metal ergimesi alanlarında kullanılırken, Türkiye'de sadece su ısıtma

amaçlı kullanılmaktadır. Oysa Türkiye'de bulunan güneş gücü, elektrik santrallerimizin 5 bin 200 katı büyüklüğündedir.

Türkiye'de rüzgâr enerjisinden elektrik üreten ilk tesisler Çeşme, İzmir'de kurulmuştur. Bunlar 1,74 megawat ve 7,2 megawatlık küçük tesislerdir. Ancak halen Enerji Bakanlığına rüzgâr enerjisi ile çalışan 28 santral için başvuru yapılmış durumdadır. Bunların gerçekleşmesi ile Türkiye, toplam gücü 679 megawat olacak olan rüzgâr enerjisi tesislerine kavuşacaktır.

11. PETROL, DOĞAL GAZ, BORU HATLARI VE TÜRKİYE

Bugün bilinen 138 milyar ton dünya petrolünün % 65'den biraz fazlası Ortadoğu bölgesinde bulunmaktadır. Buna rağmen, bugün dünya petrolünün % 28,4'ünü A.B.D., % 8,3'ünü Japonya ve % 20'den fazlasını da İngiltere, Almanya, Fransa, Hollanda, İtalya gibi sanayileşmiş Avrupa ülkeleri tüketmektedir. Üreten başka, tüketen başka olunca, arz-talep meselesi ortaya çıkmaktadır.

1994 yılı istatistiklerine göre, dünya toplam petrol rezervi 998,3 milyar varil olarak hesaplanmış ve bunun % 67'sinin (669,2 milyar varil) Ortadoğu ülkelerinde olduğu tesbit edilmiştir. Ülkeler bazında incelendiğinde, rezerv bakımından dünyada, Suudi Arabistan birinci, Irak ikinci, Birleşik Arap Emirlikleri üçüncü, Kuveyt dördüncü ve İran beşinci sırada yerlerini almışlardır.

Bugün dünya nüfusunun yaklaşık % 15'ini teşkil eden ülkeler, dünya petrollerinin % 59'unu, doğal gazın % 74'ünü tüketmektedirler. Ancak bu ülkelerin petrol ve doğal gaz rezervleri ise oldukça düşüktür (yaklaşık % 10).

Bugün petrol ve doğal gaz şirketlerinin bir araya getirilmesi ve tek bir çatı altında toplanması imkânsız gibidir. Çünkü birinin evet dediğini öbürü hayır demektedir. Bütün bu olumsuzlukların yanında, yine de petrol barışı sağlanabilir. Belki petrol ve doğal gaz, barışın paslanmış çarklarını yağlayarak, savaşlara son verdirebilir. Ancak bu barış, oldukça güç şartlar altında ve farklı platformlarda gerçekleşebilecektir.

Türkiye, hem petrol ve hem de doğal gaz rezervleri bakımından fakirdir. Ancak tüketim, her geçen yıl ortalama % 3 kadar artmaktadır. Söz konusu bu artış, Türkiye'yi petrol ve doğal gaz bakımından dışa bağımlı hale getirmektedir. Ancak Türkiye'nin çevresi petrol ve doğal gaz rezervleri

bakımından zengin ülkeler yer almaktadır. Çünkü Türkiye'nin yakın çevresinde, biri Ortadoğu, diğeri Hazar Denizi havzasıdır.

Hazar denizi, 423.300 km^2.lik bir alana sahip olup, herhangi bir açık denize bağlantısı olmayan bir iç denizidir. Hazar'ın su seviyesi, dünya deniz seviyesinden 28 m. Daha aşağıdadır ve en derin yeri 1.024 metreyi bulur. Hazar denizi havzasında 16 ile 32 milyar varil petrol rezervi tesbit edilmişse de, tahmini 195 milyar varil petrol, 20 trilyon m^3. doğal gaz rezervi bulmaktadır. Mevcut bu rezervlerle, Hazar havzasının, 21. yüzyılda Basra körfezi olabileceği belirtilmektedir.

Hazar Denizi havzasında çok zengin petrol ve doğal gaz rezervlerinin olması, çevresindeki ülkeler açısından önem kazanmış ve ülkeler arasında anlaşmazlığa yol açmıştır. Bugün Hazar Denizi'nin statüsü çevre ülkelerce tartışmalı bu bir konudur. Çünkü petrol ve doğal gaz rezervleri, daha ziyade Azerbaycan ve Kazakistan'ın sınırı olduğu bölgelerde toplanmıştır. Bu nedenle, Hazar'a sınır olan ülkeler, kendi çıkarları doğrultusunda Hazar'ın bölüşülmesini istemektedirler.

Hazar havzası üzerinde hak iddia eden ülkelerden Rusya, Hazar'ın gerçek bir kapalı deniz veya karayla kuşatılmış deniz olduğunu ve ancak açık bir deniz statüsü verilemeyeceğini ileri sürmektedir. Azerbaycan ise, hazarı bir sınır gölü olarak kabul etmekte ve bölünmesini de beş devlete ait sektörel olarak yapılmasını istemektedir. Yani Azerbaycan'a göre, Hazar sınırı olan ülkelerin deniz içindeki eşit uzaklıktan geçen deniz yatağı hattı sınır kabul edilmelidir. Çünkü Azerbaycan'ın Hazar içindeki petrol rezervlerinin büyük bölümü kıyıdan 45 deniz milinden daha uzakta ve kıyıdan 184 km.ye kadar uzaklığa kadar gitmektedir. Eğer Rusya'nın isteği kabul edilirse, Azerbaycan bu yatakların tümünü kaybedecektir. Aynı durum Kazakistan için de geçerlidir. Bu nedenle Kazakistan, Azerbaycan'ın teklifini kabul etmektedir. Ancak Türkmenistan ve İran ise, Rusya'nın teklifini kabul etmekle birlikte farklı görüşler ileri sürmektedirler. İran, Hazar petrollerinin beş sınırdaş olan ülke arasında eşit şekilde paylaşılmasını istemektedir.. Hazar havzası petrol ve doğal gaz yataklarının paylaşımında, henüz bir anlaşmaya varılamadığı için, zaman zaman sürtüşmeler olmaktadır. Türkiye, bu konuda Azerbaycan'ı desteklemektedir. Sözgelimi Ağustos 2001'de İran Hava Kuvvetleri, Azerbaycan devletinin Hazar denizinde petrol araması yapan gemilere, sorunlu bölgede petrol aradıkları gerekçesiyle müdahale etmiştir . Bu durumda Türkiye, Azerbaycan lehine tavır koymuş ve 24 Ağustos 2001

tarihinde Azerbaycan Harp Okulunun ilk mezuniyet törenine, Türkiye Genel Kurmay Başkanı katılmış ve bu törende Türk Hava Kuvvetleri uçuş gösterisi yapmıştır. Bu duruma İran, siyasi tepki göstermiştir. Ayrıca söz konusu olan petrol ve doğal gaz olunca, ilgilenen başka ülkelerde olmaktadır. Özellikle A.B.D ve Avrupa ülkeleri, hazar Havzası petrol ve doğal gaz yatakları ile yakından ilgilenmektedirler.

Hazar petrolleri ile ABD ve Avrupa ülkeleri, en az bölge ülkeleri kadar ilgilenmektedirler. Nitekim, 1990'lardan sonra Amerikan dış politikasının önde gelen mimarlarından ve Başkan Clinton'un yakın çevresinde yer alan ve Amerikan Dışişlerinde iki numara olarak çalışan Strobe Talbott, 21.7.1997 tarihinde John Hopkins Üniversitesi'nde yapmış olduğu konuşmasında;"200 milyar varillik petrol rezervine sahip Hazar Havzası ABD açısından hayati bir çıkar bölgesidir. Dünyanın 21. yüzyıldaki bu enerji deposu Rus hegemonyasına bırakılamaz. ABD olarak Bakü - Ceyhan boru hattını özellikle desteklıyoruz." demiştir.

Hazar Havzası petrol ve doğal gazın, çıkarılması ve taşınması da uluslar arası gündemi meşgul etmektedir. Bölgedeki petrol boru hattı mücadelesi başlamıştır. Hazar denizinde gerçek anlamda petrol üretimi başladığında (2005 yılı), yılda 125 milyon ton petrol üretilecektir. Bu üretim 2010 yılında 200 milyon tona yükselecektir. Bu petrolün ancak 45-65 milyon tonunu Baku-Ceyhan boru hattı taşıyabilecek geriye kalan 135-155 milyon ton petrol başka yollarla dış dünyaya pazarlanacaktır. Özellikle bu durumda, Rusya; Karadeniz'den İstanbul ve Çanakkale boğazlarını kullanarak tanker taşımacılığına ağırlık verecektir. Böyle bir gelişme, boğazlar açısından tam bir felaket demektir. Türkiye bu konuda, bugünden tedbirini almalı ve alternatif boru hatları planlamalıdır. Öte yandan, Türkiye; yine Türkmenistan ve İran doğal gazını Türkiye'ye ve buradan Avrupa ülkelerine taşıyacak olan doğal gaz boru hattı projesini bir an önce tamamlamalıdır. Ayrıca alternatif doğal gaz boru hatları projeleri hazırlamalıdır.

12. MADEN SEKTÖRÜNDEKİ SORUNLAR

Türkiye'de madenlerin çıkarımındaki israf yaşanmaktadır. Krom madeni bakımından çok zengin olan Türkiye'de, krom ocaklarında, maliyet yüksekliğinden dolayı, daha düşük kaliteli krom ocakları işletilmemektedir. Oysa

maden kömürü bakımından çok fakir olan Türkiye, kömür çıkarımında çok hassas davranmakta ve Batı Anadolu Kömür havzasındaki ocaklarda adeta iğne ile kuyu kazarak kömür çıkarmaya çalışmaktadır.

Türkiye madenlerinde görülen en büyük sorun madenlerin özelleştirilmesidir. Özellikle bor gibi stratejik açıdan önem taşıyan madenlerin özelleştirilmesi ve yabancı şirketlere satılması, Türkiye'nin ulusal ve ekonomik güvenliğini sıkıntıya düşürecektir.

Türkiye, ekonomik değeri yüksek olan madenlerin özelleştirilmesi ve satılmasında daha hassas davranmak zorundadır. Gelecekte işletmeci ya da sahip olan ülkelerle, büyük sorunlar yaratacak adımlar atılmamalı ve milli menfaatler ön planda tutulmalıdır. Bugün yerin altında saklanan birer hazine olan madenlerini satanlar, yarın satacak bir şeyi kalmadığında bütün toprağını yani vatanını satarlar.

13. SANAYİ SEKTÖRÜNDEKİ SORUNLAR

Türkiye sanayisinin hammadde, işçi, pazar, nakil ve enerji temini gibi sorunları bulunmaktadır.Ancak Türkiye'de sanayi sektörünün sorunlarından belki de en önemlisi, sermayedir. Özellikle son yıllarda yaşanan ekonomik kriz, Türkiye sanayiini büyük ölçüde olumsuz etkilemiş ve sanayi ürünleri üretimi hayli düşüş kaydetmiştir. Bunun neticesinde, sanayi sektöründe işçi çıkarımları gündeme gelmiş ve böylece çok sayıda Türk insanı işsiz kalmıştır.

Türkiye'nin sanayi sektöründe de büyük sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunların başında sanayileşmenin belirli coğrafi bölgelerde toplanmış olması gelir. Özellikle Marmara bölgesinde yoğunlaşan sanayi tesisleri, çözümü güç çevre sorunlarına yol açmakta ve öte yandan diğer bölgelerden bu bölgeye büyük oranlarda nüfus akışına sebep olmaktadır. Büyük şehirlere yönelik plansız bir göç hareketi, şehirlerin sorunlarını adeta çözümlenemez hale getirmekte ve çözümlense bile çok fazla oranda ekonomik kayba yol açmaktadır.

Sanayi sektöründe gerçekleştirilmeye çalışılan özelleştirme çalışmaları da, beraberinde çok fazla sorunlar getirmektedir. Özellikle çok fazla zarar eden kamu sektörüne ait sanayi tesislerini alan olmamış, bunun yerine kar eden kamu kuruluşları satılmaya başlanmıştır. Bu da, devletin ekonomik kamburunu daha da belirginleştirmiştir.

14. ULAŞIM SEKTÖRÜNDEKİ SORUNLAR

Türkiye'de 1998 yılından itibaren kazalarda istikrarlı azalma olduğu dikkati çeker. Ölümlerdeki azalmaya rağmen, 1999 yılında 4 katrilyon lira toplam kayıp meydana gelmiştir. 1998 yılında ölü sayısı 4 bin 935 iken, 1999 yılında 4 bin 596'ya inmiştir.

Trafik kazalarının en fazla olduğu ülkelerden biri de Türkiye'dir. Bugün Türkiye'nin, trafik kazalarında uğradığı can ve mal kaybı, Kurtuluş Savaşı'ndaki (9.004 şehit) kaybını fazlasıyla aşmıştır. Türkiye, terörde 15 yılda 30.000, depremlerde ise 50 yılda 50.000 insanını kaybetmiştir. Oysa trafik felaketinde sadece son 10 yılda 100.000 insanını kaybetmiştir. Türkiye'de ortalama her 55 dakikada bir insan trafik kazasından hayatını kaybetmektedir. Ülkede trafik kazalarının çokluğu, trafik kazalarına "trafik terörü", "trafik canavarı" gibi adlandırmalara yol açmıştır. Son 15 yılda Türkiye karayollarında yaşanan trafik kazalarında 120 bin kişi yaşamını yitirirken, 1,5 milyonu aşkın vatandaş yaralandı. 8 milyon kişi trafik terö-ründen etkilenmiştir. Trafikte her yıl 10-12 bin yurttaşın can verdiği, hurdaya dönen araçlar nedeniyle ekonominin 8-9 milyar dolar kayıp verdiği vurgulanan raporda, yaralanan ve sakat kalanların toplam tedavi giderleri ve işgücü kaybının buna dahil olmadığı bildirilmiştir. 1999 yılının ilk 9 ayında 319.478 trafik kazası meydana gelmiş ve bu kazalarda 3436 kişi hayatını kaybetmiş, 87.322 kişi yaralanmıştır.

Türkiye'deki trafik kazalarının sebepleri oldukça çok çeşitlidir. Bunların başında ulaşım hatlarının yetersizliği, motorlu araçların nitelik ve nicelikleri ve motorlu taşıt araçları kullanan insanların hatalı davranışları gelmektedir.

Yollarda akan kanın durdurulması için yurttaşlara da sorumluluklar düşmektedir. 8 milyonu aşkın aracın dolaştığı, her yıl 500 bin dolayında yeni aracın trafiğe çıktığı ve yılda 1 milyon kişinin sürücü belgesi aldığı, kent içi yollar dışında 65 bin kilometreyi aşan karayollarında, denetim ve esenliğin yalnızca trafik polislerince sağlanmasının elbette oldukça zordur. Bu nedenle toplumca bir trafik güvenliği seferberliğine gidilmesi zorunludur.

Her şeyden önce Türkiye'de motorlu taşıtlar sayısı hızlı bir şekilde artmaktadır. Ancak modeli çok düşük ve arızalı araçların hemen hepsi hala işletilmektedir. 1950'li yılların motorlu araçları ile 2000'li yılların motorlu

araçları aynı yolda çalışmaktadır. Öte yandan ulaşım hatlarının nitelikleri pek az değişmektedir. Gerek karayolu ve gerekse demiryolu hatları, hem yetersizdir ve hem de nitelikleri düşüktür. Demiryolları eski ve tamire muhtaçtır. Karayollarının durumu da kötüdür. Asfalt yollar bile delik deşiktir. Bütün bu olumsuzluklara rağmen, her geçen gün binlerce araç trafiğe yeni katılmakta ve bu trafiğe katılan insanların kullanıcı bilgileri de yetersiz olmaktadır. Sürücü hataları denilen bu durum da eklenince, Türkiye'de trafik kazaları her geçen gün artış göstermektedir.

Türkiye'de 5 yıl içinde (1993-1998) meydana gelen 86 uçak kazasının 49'una pilotaj hataları neden olmuştur. Kazalarda toplam 81 kişi hayatını kaybetmiştir. Son 5 yıl içinde en fazla kaza 1995 yılında olmuştur. Ölü sayısının en fazla olduğu kaza, 1994 yılında Van'da meydana gelmiştir. Bu kazada 56 kişi hayatını kaybetmiştir. Kazaya, pilotun hava şartları uygun olmamasına karşın Van Havalimanı'na inmekte ısrar etmesi yol açmıştır. Uçak dağa çarpıp takla atarak parçalanmıştır. Ulaştırma Bakanlığı'nın resmi açıklamasına göre, kaza yapan uçaklardan 58'i özel, 28'i ise resmi kuruluşlara aittir. Son beş yıldaki kazalar Mayıs aylarında yoğunlaşmıştır. 1993'te gerçekleşen uçak kazalarında 7, 1994'de 56, 1995'te 11, 1996'da 6, 1997'de 1 kişi hayatını kaybetmiştir. 1993 yılında Türkiye'de meydana gelen uçak kazalarının 9'unda pilotaj hatası rol oynarken, 1994'de 8, 1995'te 13, 1996'da 8, 1997'de 10 kazaya pilotaj hatası neden olmuştur. Pilotaj hatası dışında 11'i meteorolojik, 14'ü teknik nedenlerle meydana gelmiştir.

15. TURİZM SEKTÖRÜNDEKİ SORUNLAR

Son 20-30 yıl içinde, Türkiye'nin iktisadi yapısında yaşanan krizler, Türkiye'yi; alternatif çözümler aramaya zorlamıştır. Tüm bu zorlamalar sonucu, yöneticisiyle ve halkıyla, bazı çözümler üretilme gayreti içine girilmiştir. Üretilen çözümlerden biri de, turizmi canlandırmak ve turizm gelirlerini artırmaktır.

Turizmin, Türkiye'nin iktisadi yapılanmasında, sanki bir can simidi gibi sunulması, Türk halkının bütün dikkatlerini bu yöne doğru çevirmesine sebep olmuştur. Öyle ki, en küçük yerleşme birimlerimizde bile; yaz mevsimlerinde "Turist döviz getirir" "Turiste iyi davranalım" gibi pankartlar asılmaya başlanmıştır. Ancak Türk halkı, turizm ve turist kavramları üzerin-

de yeterince bilgilendirilmemiştir. Öte yandan Türk yetkilileri, turisti bir döviz bankası ya da ekonominin baş kurtarıcısı olarak gördüğünden, Türk halkı da; turisti yolunacak bir kaz gibi görmeye başlamış ve her turist gördüğünde, gözü turistin cebinde olmuştur. Turizm bilgisinden yoksun ve kısa yoldan köşeyi dönmek isteyen çoğu uyanıklar, turizm beldelerine üşüşmüşler ve plansız, programsız bir hizmet sektörü gelişivermiştir.

Türk gelenek ve göreneklerine uygun olarak, önceden hazırlanmış bir turizm politikası olmadığından, herhangi bir yaptırım gücü ve yönlendirme olmamıştır. Kanunsuz ve nizamsız emekleyerek gelişen turizm, adeta kendi kaderine bırakılmıştır. Yanlış uygulanan turizm politikası, ülkenin turizmden beklentilerini tam anlamı ile netleştirememiştir.

Gerek devlet yöneticileri ve gerekse turizm sektöründe çalışanların, ne olursa olsun yeter ki döviz gelsin anlayışı ile konuya bakmaları sonucunda, Türk turizminde karmaşık sorunlar yaşanmaktadır. Türk Turizminin coğrafi sorunları oldukça fazladır. Ancak biz burada en önemli olanları üzerinde duracağız.

1.Türkiye, bir Akdeniz ülkesidir. Coğrafi konumundan dolayı, turizm avantajı vardır. Ancak söz konusu bu avantaja diğer Akdeniz ülkeleri de (İspanya, Fransa, İtalya, Malta,Yunanistan, Mısır gibi) sahiptir. Dolaysıyla, diğer Akdeniz Ülkeleri, turizm bakımından Türkiye ile rekabet halindedir. Söz konusu bu rekabet, özellikle deniz turizminde daha da belirginlik arz etmektedir. Türkiye bu rekabet kaosundan, turizmini çeşitlendirmekle, yani deniz turizminin dışındaki turizm kaynaklarını aktif hale getirmekle kurtulabilir.

2. Türk Turizmini olumsuz yönde etkileyen nedenlerin başında, tanıtım, ulaşım ve konaklama sorunları, bu sorunlar bir an önce aşılmalıdır. Türk turizm değerlerinin bütününü içine alan geniş kapsamlı bir tanıtım programı yapılmalı, ulaşım imkanları geliştirilmeli ve konaklama tesisleri çağın gerektirdiği düzeye göre kurulmalıdır.

3. Turizmci-turist ve halk ilişkilerinde tüm sorunları çözümleyen bir "Turizm Politikası" uygulamasını gerekiyor. Bunun için de, Türk töreleriyle çatışmayan yeni bir turizm yönetmeliğinin hazırlanması ve uygulanması zarureti ortaya çıkıyor. Öte yandan devlet; kültür ve kültür kuruluşlarını pazarlama yollarını araştırmak ve uygulamak mecburiyetindedir. Bu araştırma ve uygulama; Kültür ve Turizm bakanlıklarını harekete geçirmekle mümkündür

4. Türk insanı, ülkeye gelen yabancı turistlerden, gerçek turist olmalarını istiyor. Gerçek turist olmaktan maksat, turizm ve turist kelimelerin tariflerine uygun şekilde hareket eden insan olmalarıdır. Türk insanına göre gerçek turist; ülkenin turistik zenginliklerini merak edip gezip görmeye gelen insanlardır. Turist geldiği ülkede para kazanan değil, para harcayan insandır.

5. Turizmde yaşanan en büyük sorunlardan biri de "turistlere karşı saygı" sorunudur. Özellikle turizm sektöründe çalışan ve turizm sektöründen para kazananlar, turistleri "yolunacak kaz" olarak görmemeleri gerekmektedir. Çünkü turist yolunacak kaz olarak görülür ve haksız kazanç elde edilmeye çalışılırsa, daha sonraki yıllarda gerçek zengin turistler değil, aksine para kazanmaya gelen fakir turistlerle yani tüysüz kazlarla karşılaşılır. Öte yandan, turizmle uğraşan insanlar, para kazanacağız diye, toplumun tüm değer yargılarını hiçe saymamalıdır. Bunun için de, önce Türk turizmcilerinin, turizm konusunda eğitilmesi önceliği vardır.

Sonuç olarak, özlü bir ifade ile Türk toplumu , turisti sadece parası için değil, insani değer olarak ele alan bir şuura erişmelidir. Kısacası toplum ve devlet olarak; turiste karşı, Türk kültürünü yozlaştırmadan, insanca ve dostça davranılmalıdır. Türkiye'ye gelen turistler de, Türk kültürüne ve Türk insanına saygılı olmalıdır. Gerçek anlamda turizm; yönetici-turizmci-halk ve turist dörtlüsünün karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörüleri ile gerçekleşebilir.

16. DEVALÜASYON VE ENFLASYON VE TÜRKİYE

Enflasyon ve devalüasyon, ülke ekonomilerinde görülen en önemli sorunlardır. Bu sorunlarla karşılaşmayan ülke hemen hemen yok gibidir. Ancak bazı ülkeler vardır ki, adeta enflasyon ve devalüasyon ile özdeşleşmişlerdir.

Dünya ülkelerinin enflasyon oranları yıllara göre büyük değişiklikler gösterebilmektedir. Ancak enflasyon oranı yüksek olan ülkelerde pek fazla değişiklik olmamaktadır.

Türkiye, enflasyon oranında, dünya ülkeleri arasında ilk 10 sıra içinde yerini almaktadır. Son yıllarda her ne kadar enflasyonun düşürülmesi için çalışmalar yapılmışsa da, planlanan sonuç alınamamıştır. Bütün kriz yasaları uygulanmasına rağmen, Türkiye'nin enflasyon oranı hala yüksek değerler göstermektedir.

Tablo 17. Dünyada Enflasyon Oranının En Yüksek ve En Düşük Olduğu İlk 10 Ülke ve Enflasyon Oranları (1998 Yılı)

SIRA	EN YÜKSEK ÜLKE	% Sİ	SIRA	EN DÜŞÜK ÜLKE	% Sİ
(1)	Afganistan	240.0	(1)	Azerbaycan	-7.6
(2)	Beyaz Rusya	182.0	(2)	Nauru	-3.6
(3)	Kongo Dem. Cum.	147.0	(3)	Mozambik	-1.3
(4)	Laos	112.0	(4)	Antigua ve Barbuda	-1.1
(5)	Angola	90.0	(5)	Çin	-0.8
(6)	Kıbrıs (KKTC)	87.5	(6)	Kiribati	-0.6
(7)	Rusya	84.0	(7)	Belize	-0.5
(8)	Malawi	83.4		Singapur	-0.5
(9)	Endonezya	77.0	(9)	Bahreyn	-0.2
(10)	Türkiye	70.0		Umman	-0.2
				Suudi Arabistan	-0.2

Kaynaklar: 1. Information Please Database. 2. U.S. Bureau of the Census, International Database. 3. The World Factbook, 1999. 4. Figure is for 1995. 5. Figure is for 1993. Not: sadece ülkeler için istatistikler, kaynak 1, 2 ve 3'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

Devalüasyon, ekonomik yapısı krizde olan ülkelerin sık sık başvurdukları bir girişimdir. İstenmeyen bir durum olsa da, yöneticileri ve ekonomistleri kısmen rahatlatmaktadır. Ancak ülkenin para değeri, diğer ülkelerin para değerleri karşısında değer kaybettiğinden, devalüasyon olan ülkelerdeki halkın alım gücü azalmaktadır.

Devalüasyonun sık sık gerçekleştiği ülkelerden biri de, Türkiye'dir. Türkiye'de devalüasyonlar, saman zaman iktidarları devirmiş ve zaman zaman da iktidarlarda önemli değişikliklere yol açmıştır. 7 Eylül 1946'da yapılan % 116 oranındaki devalüasyon, CHP hükümetinin sonunu getirmiş ve DP'yi iktidara götürmüştür. 1958 yılında yapılan devalüasyon DP iktidarının sonunu hazırlamıştır. 1970 yılında, Demirel hükümeti, % 66 oranında Türk lirasının değerini düşürünce, 12 Mart Muhtırasıyla karşılaşmıştır. 1994 yılında DYP hükümetinin yaptığı devalüasyon ve ekonomik kriz, hükümeti erken seçime zorlamıştır. 19 Şubat 2001 tarihinde yapılan devalüasyon ise, Türk

siyasetini yeniden şekillendirmiştir.

Türkiye eğer enflasyon canavarından ve devalüasyon belasından kurtulmak istiyorsa, her şeyden önce, devletin gelir-gider tablosunu iyi ayarlaması gerekmektedir. Dış ülkelerden hiçbir zaman borç almamalıdır. Aldığı borçları da ödemeli ve milli ekonomi sistemine geçmelidir. Çünkü lider bir Türkiye olmanın yolu, enflasyon ve devalüasyon olmadan, milli ekonomiyi uygulayan, borç alan değil, borç veren bir ülke haline gelmekten geçmektedir.

17. DEVLET BORÇLARI, DEVLET BÜTÇESİ VE TÜRKİYE

Bugün dünyanın en büyük askeri ve teknolojik güçlerine sahip olan ülkelerin, artan milli gelirlerinin yanında devlet borçları hızla artış göstermektedir. Artan bu dış borçlar, ülkelerin ekonomilerini sarsmakta ve dengeleri altüst etmektedir. Çin'in 1989 yılındaki devlet borcu 41,3 milyar dolar iken, 1993'de 70 milyar dolara çıkmıştır. Rusya Federasyonunun dış borçları, 1989 yılında 55,8 milyar dolar iken 1995 yılında 130,8 milyar dolara fırlamıştır. Amerika Birleşik Devletleri ise, dünya ülkeleri içinde en fazla dış borcu olan ülke konumundadır. Bu ülkenin devlet dış borçları, 1990 yılında 3.246,2 milyar dolar iken, 1994 yılında 4.613,5 milyar dolara yükselmiştir.

Çin, ve A.B.D gibi gelişmiş ülkelerin devlet borçları her geçen yıl artış göstermekle birlikte, ekonomik gelişmelerini devam ettirdiklerinden, bu ülkelerde ekonomik bunalım henüz kendisini tam anlamıyla hissettirmemektedir. Öte yandan bu ülkelerin devlet borçları olduğu kadar, devlet alacakları da vardır. Bu sebeple borç alacak dengesi kısmen korunmaktadır.

Ancak Rusya, 1989 yılı yeniden yapılanma hareketlerinin arkasından, kapitalist düzene geçmekte hayli zorlanmıştır. Bu zorlanma günümüzde de devam etmektedir. Çünkü 72 yıl süren komünizm düzeninden sonra, taban tabana zıt bir dünya düzenine geçiş hayli zor olmuştur. Bu sebeple, yeniden yapılanma ile birlikte, Rusya ve Bağımsız devletler Topluluğu üyesi ülkelerde, ekonomik sıkıntılar had safhaya ulaşmıştır. Çalışan kesimin ücretlerinin düşüklüğü ve buna karşılık pazar piyasasındaki fiyatların katlamalı olarak artış göstermesi, gerçekten B.D.T üyesi ülkelerdeki halkın ekonomik krizlere girmesine sebep olmuştur.

Türkiye, ilk borçlanma anlaşmasını, 27 Şubat 1946 tarihinde, A.B.D ile

yapmıştır. Bu anlaşmaya göre, Türkiye, A.B.D'den 10 milyon dolar kredi almış ve bu kredinin ana para ve faiz geri ödemeleri, A.B.D'nin arzusuna bırakılmıştır. Sağlanan bu kredi ile A.B.D'nin ihtiyaç fazlası ve kendi işine yaramayan teçhizat ve malzeme satın alınmıştır. Satın alınan bu teçhizat ve malzemelerin mülkiyeti A.B.D'de kalmış ve A.B.D'nin hiçbir şekilde tazminat vermemesi teminat altına alınmıştır. Eh ne diyelim. Bu borç alma şartlarına karşı, "Borç yiğidin kamçısıdır."diyenlerin bir diyecekleri olmalı sanırız.

Türkiye'nin 1946 yılından sonra borç alması durmamış, her geçen yıl borç alımı daha da fazlalaşmış ve borç alımı şartları giderek ağırlaşmıştır.

Türkiye, dış borç miktarı hızla artan bir ülke konumundadır. Devletin resmi istatistiklerine göre; Türkiye'nin 1989 yılında 34,6 milyar dolar dış borcu bulunmaktaydı. Bu borç her yıl düzenli olarak artmış ve 1990'da 39,5 milyar, 1991'de 40,9 milyar, 1992'de 42,9 milyar, 1993'de 49,3 milyar, 1994'de 52,6 milyar dolar olmuştur.

Türkiye borçları üzerinde bir başka araştırma Türk-iş araştırma merkezi tarafından yürütülmüştür. Bu araştırmaya göre; Türkiye'nin içinde bulunduğu borç miktarları gözden geçirildiğinde, ülkenin tam bir borç batağına saplandığı anlaşılmaktadır. Söz konusu bu araştırmaya göre; 1991 yılında 97,6 trilyon lira iç borcu, 50,4 milyar dolar dış borcu bulunmaktaydı. 1997 yılında, ülkenin 4,5 katrilyon lira iç borcu, 86,1 milyar dolar dış borcu olduğu tespit edilmiştir. 1997 yılında 1991-1997 yılları arasında toplam 20,4 milyar dolar borç faizi ödenmiştir.

Ankara Ticaret Odası (ATO)'nın yapmış olduğu araştırmaya göre; son 20 yılda Türkiye'nin faize 200 milyar dolar ödediğini hesaplanmıştır. Faize ödenen 200 milyar dolar tutarında bir dolarlık banknotların uç uca dizilmesi halinde Dünyadan, Ay'a kadar 4 şeritli 2 adet otoban, 3 milyon 100 bin kilometre uzunluğunda sanal bir para yolu, üst üste 200 kilometre yüksekliğinde para kulesi yapılabileceğini, dünyanın etrafını 77.5 kez dolaşılacağı, bu paranın 2 bin ton geleceğini ve ancak 200 kamyon ile taşınabileceğini ve belirtilmiştir.

Ödenen 200 milyar dolar ile, her biri 30 milyar liradan 9.600.000 kamyon alınır, her birisi 250 milyon dolardan 800 adet boğaz köprüsü, tanesi 30 milyar liradan 9 milyon 600 bin konut yapılır. Kilometresi 3 milyon dolardan 68 bin kilometre demiryolu, her biri 10 milyon dolardan 20 bin adet hastane, her biri 1 milyar dolardan 200 baraj, tanesi 500 milyon dolardan

400 adet havaalanı, kilometresi 8 milyon dolardan 25 bin kilometre otoyol inşa edilir.

Türkiye'nin hazinesinde 2 bin kamyon dolusu 20 bin ton altın bulunurdu. Parayı faiz yerine yatırımda kullanan ülkemizde, evi olmayan kimse kalmaz, ulaşım problemi ortadan kalkar, her ile yapılacak 246 hastane ile sağlık sistemi sorun olmaktan çıkar, bir değil 500 tane Ankara-İstanbul otoyolu yapılırdı. Türkiye'nin savunma sistemine 6 bin 700 adet F-16 savaş uçağı eklenirdi. Ama bunların hiçbiri yapılmadı. Sadece ve sadece, geçmişten bugüne sorumsuzca alınan dış borçların faizleri ödendi.

Dış borçlardaki bu hızlı yükselişin sebepleri arasında; özellikle 1980'li yıllardan sonra ülkede uygulanan serbest piyasa ekonomisi, devletin vergi toplayamaması, devletin sermaye kesiminden sürekli borç alması, vergi muafiyeti, faizlerin yükseltilmesi, yatırımlara ağırlık verilmemesi, banka fonlarının devlete borç olarak verilmesi sayılabilir.

Gerçekten bu değerler nüfus bazında incelendiğinde çok ürkütücüdür. Çünkü 1991 yılında kişi başına düşen borç miktarı 1290 dolar iken, 1997 yılında 1.827 dolara yükselmiştir. Bu değer baz alındığında, Türkiye'nin borç miktarı 86,1 milyar dolar dış, 30,3 milyar dolar iç borç olmak üzere, toplam 116,4 milyar dolar borcu bulunmaktadır.

Tablo 18. Türkiye'nin Nüfusu, Dış ve İç Borçları, Kişi Başına Düşen Borç Miktarı (1991-Temmuz 1997)

YILLAR	NÜFUS (BİN KİŞİ)	DIŞ BORÇ (MİLYON DOLAR)	İÇ BORÇ (MİLYON TL)	KİŞİ BAŞINA BORÇ (DOLAR)
1991	57.305	50.489	97,6	1290
1992	58.401	55.592	194,2	1436
1993	59.491	67.356	357,3	1679
1994	60.576	65.601	799,3	1527
1995	61.614	73.278	1.361,0	1672
1996	62.697	79.767	3.148,9	1776
1997	63.745	86.100	4.556.395,0	1827
Artış (%)	111	170	4668437	141

Türkiye'de her doğan bebeğe (eğer borçlar artmaz ise ki bu imkansızdır, çünkü hem borç alımı devam etmekte ve hem de dolar sürekli yükselmekte-

dir); "Dünyamıza ve Türkiye'mize hoş geldin. Buyurun borç senedinizi. Tam tamına 1827 dolar (328,8 milyon lira) borcunuz var. Hemen ödeyiniz. Eğer ödemezseniz, dolar sürekli yükseliyor. Borcunuz yakın gelecekte ikiye katlanır. Bunu böyle bilesin ve ayağını ona göre denk alasın!"denmektedir.

Ya Türkiye'nin bütçesi ne durumda? Bütçe ile borçlar orantılı mı? Yoksa bütçe, borçları karşılamayacak düzeyde mi?

Türkiye'nin bütçesinde, cumhuriyet kurulduğundan bugüne hızlı bir artış ve değişim yaşanmıştır. 1924 yılında devlet bütçesinin tamamı 154,5 milyon Türk lirası. Bu miktar 10 yıl içinde (1934 yılı bütçesi), 217,3 milyona yükselmiş. Ancak aradan bir 10 yıl daha geçmiş, bütçe 1,18 milyara çıkmıştır.

Türkiye'nin çok partili sisteme geçtiği ve dışa açıldığı 1954 yılı bütçesi 2,38 milyar lira olarak gerçekleşmiştir. Artış devam etmiştir. 1964'de 14 milyara, 1974'de 83,1 milyara ulaşmıştır. Türkiye bütçesi 1981 yılında trilyonla tanışmış ve toplam bütçe 1,5 trilyon olmuştur. Bir on yıl sonra 1991'de 101,2 trilyona yükselmiştir. Ancak ne olmuşsa olmuş, 1991 yılından sonra bütçe şaha kalkmış ve her geçen yıl için hızlı artış kaydetmiş ve 1995'de katrilyonla telaffuz edilmeye başlamış (1,3 katrilyon), 1997 yılında 6,25 katrilyon olan Türkiye bütçesi, 1998 yılında 14,8 katrilyon olacağı bekleniyor.

Tablo 19. Türkiye'nin 1924-1991 Yılları Arasındaki Bütçe Miktarları ve Artış Oranları.

YILLAR	YILLIK BÜTÇE (MİLYON LİRA)	BİR ÖNCEKİ BÜTÇEYE GÖRE ARTIŞ % Sİ	DÖNEMDEKİ YILLIK ORTALAMA ARTIŞ %Sİ
1924	154,5	-	-
1934	217,3	140,6	14,0
1944	1.180,5	543,2	54,3
1954	2.381,4	201,7	20,1
1964	14.021,0	588,7	58,7
1974	83.091,9	592,6	59,2
1981	1.558.700,0	1875,8	267,9
1991	101.265.100,0	6496,7	649,6

Türkiye'nin yıllık bütçelerindeki artış oranları incelendiğinde iki dönem görülür. Birinci dönem 1924-1974 yılları arasıdır ki, yıllık artış oranları % 14 ile % 59 arasında değişir. İkinci dönem ise, artışın oldukça fazla seyrettiği 1974-1998 arasıdır. Bu dönem içinde, yıllık bütçe artış oranı en fazla 1981-1991 arasında gerçekleşmiş olup, yıllık ortalama artış oranı yaklaşık % 650'yi bulmuştur. 1991 ile 1998 döneminde ise, % 133 (1992-1993) ile % 294 (1991-1992) arasında artış göstermiştir.

Tablo 20. Türkiye'nin 1991-1998 Yılları Arasındaki Yıllık Bütçe Miktarları ve Artış Oranları

YILLAR	YILLIK BÜTÇE (TRİLYON TL.)	BİR ÖNCEKİ YILA GÖRE YILLIK ARTIŞ % Sİ
1991	101,2	
1992	297,8	294,2
1993	397,2	133,3
1994	818,8	206,1
1995	1.330,9	162,5
1996	2.780,0	208,8
1997	6.255,0	225,0
1998 (Tah.)	14.800,0	236,6

Türkiye, içinde bulunduğu bu borç batağından nasıl çıkacak? Borçlarının tamamını ödemesi mümkün mu? Yoksa katlamalı olarak her geçen yıl artacak mı? Geçmişten bugüne incelendiğinde, öyle kolay kolay borcun ödenmesi söz konusu değildir. Aksine mevcut sistemler ve yönetimler devam ederse, periyodik olarak borçlarımız artacak. Yaptığımız tahminlere göre, yakın gelecekteki borç çizelgemiz şöyle olacak.

1991 yılı verileri, % 100 olarak kabul edilirse, 1991-1997 yılları arasındaki 6 yıl içindeki artış oranı, Türkiye nüfusunda % 111, dış borçlarda % 170, iç borçlarda % 4668437 ve kişi başına düşen borç miktarında ise % 141 oranında bir artış görülmektedir. Bu artış oranları baz olarak alındığında, 2003 yılında, Türkiye'nin nüfusu 70 milyona yükselirken, dış borcu 146 milyar dolara, iç borcu 212,7 bin katrilyon liraya (telaffuz etmek bile zor), kişi başına düşen borç miktarı ise 2576 dolara yükselecektir. Bu borç miktarı 2010 yılında ise, daha da katlanacak ve içinden çıkılmaz bir hale gelecek.

2010 yılında ülkenin nüfusu 78 milyona yükselirken, dış borcu 248 milyar dolara, iç borcu 212,6 milyon katrilyon liraya ve kişi başına düşen borç miktarı ise 3.632 dolara çıkacaktır.

Tablo 21. Türkiye'nin Gelecekte Olabilecek Nüfusu, Dış ve İç Borçları, Kişi Başına Düşen Borç Miktarı (1997-2003-2010).

YILLAR	NÜFUS (BİN KİŞİ)	DIŞ BORÇ (MİLYON DOLAR)	İÇ BORÇ (KATRİLYON TL)	KİŞİ BAŞINA BORÇ (DOLAR)
1997	63.745	86.100	4,5	1.827
2003	70.756	146.370	212.712	2.576
2010	78.539	248.829	212.693.989	3.632
1991-1997Artış (%)	111	170	4.668.437	141

Kişi başına düşecek olan borç miktarı ve nüfus verileri baz alınırsa; Türkiye'nin gelecekteki borç miktarında dolar üzerinden telaffuz etmesi zor artışlar olacak. 2003 yılında 146,3 milyar dolar dış, 35,9 milyar dolar iç borç olmak üzere toplam borçlar 182,2 milyar dolara yükselecek. 2010 yılında ise, 248,8 milyar dış, 36, 4 milyar iç borç olmak üzere toplam 285,2 milyar dolar olacaktır.

Uluslararası Finans dergilerinden IFR (International Financial Review), dış borçlanmada Türkiye'yi, 2000 yılında dünyanın en başarılı ülkesi seçmiştir. IFR, yıllık değerlendirmesinde, Türkiye'yi tüm dış borçlanmalarda bir, 30 yıl vadeli tahvillerde (toplam 3 milyar dolarlık) ise iki olmak üzere, toplam üç ödüle layık görmüştür. Değerlendirmede, uluslararası piyasalarda borçlanma koşullarındaki güçlüğe rağmen, Türkiye'nin, gerek vade, gerekse çeşitli piyasalardan uygun koşullarda ve başarılı bir şekilde borçlanabildiği kaydedilmiştir. Türkiye'nin, 2000 yılında, dış borçlanma hedefini aşarak 8 milyar dolarlık bir borçlanma gerçekleştirdiğinin altının çizildiği değerlendirmede, düşük kredi notuna rağmen Türkiye'nin bu başarıyı gerçekleştirdiğinin de altı çizilmiştir. Bu durum övünülecek bir gelişme midir, yoksa üzülecek ve utanılacak bir durum mudur? Bunu kestirmek imkansızdır.

Hazine 2001 yılı içinde, 32.8 katrilyon iç borç geri ödemesi yapmak zorunda kalmıştır. Ödemelerin 13.3 katrilyonunu faiz, 19.5 katrilyonunu anapara oluşturmuştur. Hazinenin iç borç ödemeleri için 2001 bütçesinde

yer alan ödeneği 14.3 katrilyon olarak tespit edilmiştir. Bu ödeneğin 1.5 katrilyon lirası 2001 yılında borçlanılarak iç borç servisinde kullanılması planlanmıştır. Ancak yaşanan krizle faizlerin yükselmesi Hazineye ek yük getirmiş ve gerçekten olumsuz bir tablo ortaya çıkmıştır.

Türkiye'nin borçları hızla kabarıyor. Yakın gelecekte borca karşılık, belki topraklarımıza ipotek konulacak. Bu bakımdan borç alımı derhal durdurulmalıdır. Mevcut borçlarımız ise, bir takvim dahilinde ödenmelidir. Yoksa, Türkiye'nin batması gerçek olacaktır. "Gemi batarsa, içindekilerin hepsi boğulur. Bu ülke batarsa, içindekilerin hepsi batar. O halde, borç müşterek olduğuna göre, herkes üzerine düşeni yapmalıdır."gibi felsefe son derece yanlıştır. Eğer devlet batarsa, fakirin canından başka kaybedeceği bir şey yoktur amma zenginlerin çok şeyleri vardır.

Dış borç alınmakla hiç bir devlet kalkınamamıştır. Ülkeleri başkalarına bağımlı kılan, alınan borçlardır. Bu nedenle, dünyanın hakimiyetine soyunan A.B.D, Rusya ve Çin gibi ülkeler, hiç bir zaman dünya hakimiyetini tam anlamı ile elde edemezler. Eğer Türkiye, gelecekte dünya hakimiyetini kurma gibi bir ideal taşıyorsa, her şeyden önce dış borçlarını azaltmaya ve tamamen sıfırlamaya yönelik planlama çalışmalarını bir an önce başlamalıdır.

18. DÜYUN-I UMUMİYE - IMF VE TÜRKİYE

Arapça bir kelime olan Düyun; borç anlamına gelen "deyn" kelimesinin çoğulu olup, borçlar anlamını taşımaktadır. Düyun-ı Umumiye ise; Umumi (Genel) borçlar demektir. Bu deyim ilk kez Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde, 1881 yılında kullanılmıştır. Yanlışlıkla veya zaman aşınımından dolayı devlet kasasına girmiş paralar için "sen o paranın üzerine bir soğuk su iç. O para, artık düyuna kaldı" deyimi, o dönemlerden bugüne kadar halk arasında söylenen bir tekerleme olmuştur. IMF ise, İngilizce "International Monetary Fund" kelimelerinin baş harflerini ifade eder ki, Türkçe karşılığı "Uluslararası Para Fonu"dur.

Düyun-ı Umumiye, Osmanlı Devlet borçlarının artması üzerine 1881 yılında kurulmuş bir teşkilat. Bu teşkilatın kurulmasına zemin hazırlayan olaylar, 1850'li yıllara kadar gider. Aslında dış borç alma fikri ilk kez 1848 yılında Osmanlı Devlet bütçesi 5,5 milyon kuruş açık verince, 1850 yılında

bütçe açıklarını kapatmak üzere Ali ve Fuat Paşalar tarafından ortaya atılmış ancak Padişah Abdülmecit bu teklifi kabul etmemiştir. Ancak 1854 yılında Kırım Harbi sırasında mali krizin çok artması üzerine Osmanlı Devleti, 1854-1874 yıllarını kapsayan 20 yıl içinde tam 15 kez dış borç almış ve borçların miktarı 5.297.676.000 (yaklaşık 5,3 milyar) altın frang olmuş ve bunların yıllık faizi ise 300.000 franga ulaşmıştı. Osmanlı Devleti, borçların faizini bile ödemekte güçlük çekince, Ekim 1875'te Ramazan Kararnamesi ile, borç faizlerinin yarısının ödenmesi belirlendi. Ancak bu ödemeler üç ay sürdü. Mart 1876'da ödemeler tamamen durdu. Avrupalı alacaklılar, alacaklarını tehlikeye düşürmemek için bir dizi tedbir aldılar. 22 Kasın 1879'da, Rüsum-ı Sitte İdaresi kurularak, borçlar ve faizleri karşılığı olarak devletin damga, müskirat, balık avı, tuz ve tütün resmi gibi gelirleri 10 yıl olarak alacaklılara bırakıldı. Ancak bu girişimi Fransa ve İngiltere kabul etmedi. Bunun üzerine 23 Ekim 1880'de Osmanlı yönetimi borç ödemesi hakkında bir tasarı hazırladı. Ancak bu tasarı da kabul edilmedi. 20 Kasım 1881'de Düyun-ı Umumiye-i Osmaniye Meclis-i İdaresi kuruldu. Ve nihayet 20 Aralık 1881'de Muharrem Kararnamesi ile anlaşmaya varıldı. Bu meclis idaresi, İngiltere, Hollanda, Almanya, Avusturya, Fransa, İtalya, Osmanlı Bankası ve Galata Bankerlerini temsilen birer üye ile sekiz kişiden oluşuyordu. Bu idare, Osmanlı Devleti'nin kolay toplanabilen gelirlerini (tuz, balık avı, pul, ipek, tütün ve alkolden alınan vergiler, damga vergisi gibi) el koydu.

Düyun-ı Umumiye kurulduğunda Osmanlı Devleti'nin dış borcu 278.082.295 Osmanlı Altını (Osmanlı Türk lirası) idi. Dış borç alınan tarih 1854 yılı olduğuna göre, Düyun-ı Umumiye'nin kuruluşu olan 1881 yılına kadar sadece 27 yıl geçmiştir. 623 yıl hüküm süren bir cihan devleti için ekonomik çöküşün 27 yıl gibi kısa bir süreyi kapsaması oldukça manidardır.

Düyun-ı Umumiye'nin kuruluşundan sonra Osmanlı Devleti, yine dış borç aldı. 1886-1903 yıllarında dokuz kez, 1903-1908 yıllarında beş kez borç alındı. Alınan borçların miktarı ise 37 milyon Osmanlı Lirası (altın) idi. Düyun-ı umumiye, çalışmalarını Kurtuluş Savaşı sonuna kadar sürdürdü. Yeni Kurulan Türkiye Cumhuriyeti, Lozan Antlaşması ile Osmanlı Devleti'nden kalan borçların ödenmesi konusunda alacaklılarla anlaştı ve nihayet borçların son taksiti, 25 Mayıs 1954 tarihinde ödendi.

IMF (Türkçe kısa okunuşu "imf" yada "ayemef", 1944 yılında Bretton Woods Konferansı ile kurulmuştur. Fonun amacı, uluslararası parasal işbirliğini sağlamak, döviz kurlarına istikrar kazandırmak, uluslararası likiditeyi

artırmak ve üye ülkeler arasındaki tüm parasal sorunları çözmeye çalışmaktır. Fon, Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın (UN) bir uzmanlık kuruyuşudur ve merkezi Washington D.C'dedir. Türkiye, IMF'ye 14 Şubat 1947 tarihinde üye olmuştur.

IMF'nin görev ve yetkileri yıl geçtikçe artırılmıştır. Örneğin üye ülkelerin fondaki kota paylarını, uluslararası ticaret hacimlerine, milli gelirlerine ve uluslararası rezerv miktarlarına göre belirler. Ödemelerde güçlük çeken üye ülkeler, ihtiyaç duydukları dövizi, kendi ulusal paraları karşılığında alabilirler. 1952'de stand-by anlaşmaları ile, ödemeler dengesi güçlüğü çeken üyelere yardımcı olmak amacıyla kredi verme uygulaması başlatıldı. 1961'de kredileri sağlamak için genel borç düzenlemeleri getirdi.

Türkiye, IMF'ye üye olduktan sonra, ödemeler dengesi bozuldukça, kredi alma yoluna gitti. Bu girişim ülkenin yıl geçtikçe IMF'nin boyunduruğuna girmesine ve gittikçe bağımlı olmasına yol açtı. IMF uzmanları, Türkiye bütçesi üzerinde görüş bildirmeye başladılar. Ülke olarak, artık IMF'nin sözlerinden yarım puan bile çıkmamız mümkün görülmüyor. Galiba, IMF Türkiye'ye karşı tavrını koyarken, kendisini Düyun-ı Umumiye İdaresi yerine koyuyor.

IMF, Türkiye gibi ağır borç yükü altında olan ülkeler üzerinde büyük baskılar uygulamaktadır. Bu baskıların başında, kamu harcamalarını kısıtlamakta, gıda yardımını kesmekte, ülkenin tarım ürünlerine verdiği teşvikleri kaldırmaktadır. Bunun sonucu olarak, ülke insanı iyice yoksullaşmaktadır. Özellikte kırsal kesimde yaşayan çiftçiler zor durumda kalmakta ve besin güvencesi olan toprağını terk ederek, büyük şehirlerin varoşlarına göç etmektedir.

Türkiye'nin dış ve iç borç alımı, bundan sonra devam ederse (ki devam ediyor), gelecek pek fazla aydınlık değildir. Eğer IMF, yakın gelecekte Türkiye bütçesini tamamen el koyarsa şaşmamak gerekir. Çünkü gidiş o yöndedir. Bunun için acil çözümler alınmalıdır. Unutmamak gerekir ki, koskoca Osmanlı Devleti, son yıllarda aldığı dış borçlarla çöktü ve tarih sahnesinden silindi. Çünkü ekonomik bağımlılık, daima sosyal ve siyasal bağımlılığı getirir.

Türkiye'yi yönetenler, bütçe ve borç konusunda cumhuriyetin ilk yıllarını ayrıntılı bir şekilde incelemelidirler. Tam bağımsızlık ancak ekonomik yönden güçlü bir Türkiye ile olur. Cumhuriyetin kurucusu ATATÜRK, Türkiye'yi lider bir Türkiye görmek için canla başla çalışmıştır. ATATÜRK bir konuşma-

sında; "Tam bağımsızlık denildiği zaman, elbette siyasi, mali, iktisadi, adli, askeri, kültürel ve benzeri her hususta tam bağımsızlık, tam serbestlik demektir. Bu saydıklarımın herhangi birinde bağımsızlıktan mahrumiyet, millet ve memleketin gerçek manasıyla bütün bağımsızlığından mahrumiyet demektir. Biz bunu temin etmeden barış ve sükuna erişeceğimiz inancında değiliz." der. ATATÜRK hayatı boyunca, Türkiye'nin denk bütçe yaptırmış ve borç konusunda da çok hassas davranmıştır. Ancak daha sonraki dönemlerdeki yöneticiler, aynı hassasiyeti göstermemişler ve ülkeyi bir borç batağına sürüklemişlerdir. Türkiye'yi dilenen bir ülke değil, lider bir ülke görmeyi arzulayanlar, cumhuriyetin ilk yıllarını örnek almalıdırlar.

OKUMA PARÇASI

TÜRKİYE'NİN ULUSAL GÜVENLİK STRATEJİSİ

Kalkınmakta olan Türkiye problemleri çok olan bir ülkedir. Bu sorunlar, ülkenin güvenliğini de etkilemektedir. Güvenliği sağlamaktan hükümetler sorumlu olduğuna göre; güvenlik parlamenter, demokratik yapı içersinde çözecek olan parlamento ve liderlik müessesi önem kazanmaktadır.

Parlamento ve lider, mevcut siyasi yapı içinden çıkmalıdır. Dışarıdan empoze edilen yol ve yöntemler milletimiz tarafından desteklenmeyecektir. Türkiye halen milli bütünlük, ekonomik, siyasi, sosyal, sağlık, eğitim ve güvenlik konularında ciddi bir dar boğazdadır.

Bunun için de bizi biz yapan değerlere bağlı,partiler üstü, dışarıdan kumandalı sivil toplum kuruluşlarından olmayan, Türk tarihine bir bütün olarak bakan liderlere ihtiyacımız vardır. Bunun çözümü; Türk milletinin önüne çıkartılan eski ve yeni tuzaklar, tehlikeler ve dayatmalar konusunda üstüne düşen görevi yerine getirebilmek için ülke sorunlarının iyi bilinmesi gereklidir.

Türkiye'nin geleceğinin şekilleneceği bir dönemden geçmekteyiz. Görevimiz Türkiye'yi büyük geçmişinden alıp, büyük geleceğe taşımaktır. Önümüze yeni tip tuzak ve tehlikelerin çıkartılmasına, dış dayatmalarda bulunulmasına dikkat etmeliyiz. Önemli olan milli varlığımızı bütün unsurlarıyla birlikte uyumlu ve canlı tutabilmek, hazırlıklı, hedefli, talepli ve planlı bir şekilde caydırıcı olabilmektir. Ülkeyi hırpalamadan kurumlarını güçlendirerek, etkinliğini artırmada birleşen bir milli birlik gerekli. Bu bakımdan önceliği Türkiye'de ve ülke çıkarlarında gören herkesin yapabileceği pek çok şeyler vardır. Anlaşamadığımız noktaları masaya yatırıp, masadan kaçmak yerine anlaşabildiklerimizde mutabakatı güçlendirmek zorundayız.

Milli gücün en önemli ögesi ekonomik güçtür. Ekonomisi güçlü olan ülkelerin "güvenlik" ihtiyaçları da etkin şekilde karşılanmış oluyor. Askeri güç, ulusal ekonominin önemli bir bölümünü tüketiyor. Ulusumuz ülkenin birliği ve halkın güvenliği için olağanüstü fedakarlığa katlanıyor. Yaşadığımız coğrafya "güvenlik" ihtiyaçlarını ön plana çıkarıyor. Güvenlik kurumları ve güçler, ülkenin hukuk sistemine tam olarak uyum göstererek, sivil otoritenin güçlenmesine destek olmalıdır. Ülkeyi yönetecek liderler yetiştirilmeli, Devlet istemi düzgün ve adil işlemeli, dünyadaki gelişmeleri, bölgesel olayları çok yakından takip edip önceden tedbirler alınmalıdır. Global ve bölgesel tehditlere zamanında önlem alınmalıdır.

Dr. Halil ŞİMŞEK
(Em.Tuğgeneral)
Türkiye'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi
Sayfa 309-310'dan alınmıştır.

Onbirinci Bölüm

TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK GEÇMİŞİ VE GELECEĞİ

1. TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK GEÇMİŞİ

Bugün için Türkiye Coğrafyası, dünyanın kuzey yarım küresinde, orta kuşakta, Avrasya kıtasının ortasında yer almaktadır. Eski kara kütlelerinin merkezi kısmında yer alan bu coğrafya, dünyaya bir bütün olarak bakıldığında, adeta dünyanın merkezi olarak nitelendirilmektedir.

Üç eski kıtanın birbirleriyle kaynaştığı, Okyanusların farklı sularının üç dev çiçek gibi içinde açıldığı ve dünya coğrafyasının kalbinin attığı topraklar, öteden beri birbirinden büyük ve güçlü medeniyetlere beşiklik yapmıştır.

Türkiye toprakları geçmişte, M.Ö. 2. yüzyılın ortalarından M.S. 395'e kadar Roma, 395-1453 arası Doğu Roma ve 1453-1923 devresinde de Osmanlı İmparatorluklarının (Gerçi Anadolu'da Türk hâkimiyeti 1071 Malazgirt Zaferi ile başlar) hâkimiyetlerinde temel çekirdeği ve hakimiyetin ana coğrafyasını oluşturmuştur.

Türkiye'nin dünya hakimiyetinin kurulduğu merkez coğrafya oluşturmasının sebepleri de, hep bu toprakların coğrafyasından kaynaklanmaktadır. Türkiye coğrafyası, üzerinde yaşayan milletlere tarih boyunca hep jeopolitik avantaj sağlamıştır. Çoğu değişmeyen bu coğrafi şartlar şunlardır;

1. Türkiye, eski kara kütlelerinin (Asya-Avrupa-Afrika) birbirlerine iyice

yaklaştığı bir konumda yer almaktadır. Bu özel konumu sayesinde, üç kıtayı birbirine bağlayan bir köprü görevini üstlenir.

2. Adıgeçen bu kara parçasının üç tarafı denizlerle çevrilidir. Söz konusu bu denizler, Cebel-i Tarık Boğazı ile Atlas Okyanusu'na, Süveyş Kanalı ile Hint Okyanusu'na bağlantılıdır. Dolaysıyla deniz ulaşımında stratejik bir öneme sahiptir. Böylece bu coğrafyanın üzerinde kurulan devletler, amfibi devlet özelliği taşırlar.

3. Eski kara kütlelerinin birbirlerine iyice sokuldukları konumda; İstanbul ve Çanakkale boğazları yer almaktadır. Bu boğazlar; Karadeniz'e komşu ülkelerin, açık denizlere açıldığı tek su yolunu oluşturur. Dolaysıyla boğazlar, bir can damarıdırlar. Dünyanın en önemli su yollarından biri de, şüphesiz İstanbul Boğazıdır. Boğazın ortalama uzunluğu 31 km.yi bulur. En dar yerinde (Anadolu ve Rumeli Hisarları arası) eni, 0,7 km. ve ortalama derinliği 50-60 m. kadardır. İklim bakımından ılıman bir karaktere sahip olan İstanbul; Boğazı ve çevresi, köprüleri, tarihi eserleri, Haliç'i (Altın Boynuz), koyları, limanları ve doğal güzellikleri ile, Eski Kara kütleleri arasında adeta efsanevi bir şehirdir.

4. İstanbul Boğazı üzerinde yapılan iki köprü; karayolu bakımından üç kıtayı birbirine, en kestirme yoldan birleştirir. Söz konusu bu kestirme yollara yenileri eklenmesi (üçüncü köprü ve tüp geçit) planlanmaktadır.

5. Türkiye, oldukça yüksek, dağlık bir kara parçasını oluşturur. Bu özelliği ile kıtaların yücesi Asya'ya benzese de ondan ortalama 100 m.den daha yüksektir (Asya'nın ortalama yükseltisi 1.010 m., Türkiye'nin 1.132 m.). Bilindiği gibi, dağ devletleri savunma açısından büyük avantajlara sahiptir.

6. İklim bakımından, insan hayatına en uygun konumda yer alır. Türkiye'de, klimatologların deyimi ile; Akdeniz ve bozulmuş Akdeniz iklim tipleri görülmektedir. En soğuk bölgesi olan Erzurum-Kars yöresi, en sıcak bölgesi olan Güneydoğu Anadolu bölgesi, en yağışlı bölgesi olan Doğu Karadeniz bölümü ve en kurak bölgeleri olan Güneydoğu ve Orta Anadolu bölgeleri bile, dünya genel iklim kuşakları düzeyinde ele alındığında, insan yaşamı için en elverişli bölgeleri oluştururlar. Hele Akdeniz Marmara ve Batı Anadolu bölgeleri, insan, bitki ve diğer canlılar için en elverişli şartlar taşıyan Akdeniz iklim bölgesinde yer alırlar.

7. Akarsuları çok fazla olduğundan, su rezervleri bakımından Ortadoğu ülkeleri arasında ayrıcalıklı bir yeri vardır. Türkiye, dağlık bir topografyaya sahip olduğu için akarsular dağların yüksek zirvelerinden kaynaklanır ve en

yakın bir denize dökülür. Akışları genelde hızlıdır ve çoğu yerde dar vadiler oluşturur. Topografya ve jeolojik yapı bakımından bu vadilerin çoğu yeri baraj yapımına uygundur. Zaten ülke akarsuların çoğu üzerinde dev barajlar yapılmıştır. Bu barajlar ülke enerjisine ve hem de tarımına büyük katkı sağlamaktadırlar.

8. Türkiye, beşeri şartlar yönünden de avantajlı bir konuma sahiptir. Türkiye, sahip olduğu doğal avantajlar, beşeri ve iktisadi coğrafyaya yansımıştır. Türkiye, geçmişten bugüne hep yoğun bir nüfus kitlesini barındırmıştır. Bugün için 60 milyonun üzerinde insan yaşamaktadır. Dünyanın kalbi konumunda olan İstanbul şehri bu Anadolu yarımadasının Avrupa kıtasına yaklaştığı boğazın her iki yakasında kurulmuştur ve bugün için dünyanın en kalabalık ve en önemli şehirleri arasındadır. Öte yandan bu coğrafyada Ankara, İzmir, Bursa, Konya Adana, Diyarbakır, Erzurum, Sivas, Kayseri gibi çok sayıda büyük şehir yerleşmesi bulunmaktadır. Coğrafi bakımından, yarımadanın her tarafında yerleşmeye müsait şartların bulunması nedeniyle, geçmişten bugüne kadar, Anadolu yoğun bir yerleşmeye sahne olmuştur. Arkeolojik bulgular, bu görüşü doğrulamaktadır.

9. Yine arkeolojik bulgular, Türkiye'de çok erken tarihlerden beri tarım ve hayvancılığın yapıldığı bilinmektedir. Bugün için yarımadanın her bir köşesi, tarım ve hayvancılık bakımından büyük bir potansiyel oluşturur. Bu potansiyel her şeyden önce, çok miktarda nüfusu, uzun süre besleyebilecek düzeydedir. Şüphesiz kendi kendine yetmek, süper güç olmak için aranan en önemli şartlardan biridir.

10. Gerek fiziki ve gerekse beşeri-iktisadi şartlar bakımından Türkiye, Asya kıtasının adeta bir küçültülmüşüdür. Bu sebeple Anadolu, yabancı literatürlerde "Asia Minor ", yani "Küçük Asya" olarak geçer.

Türkiye; bu ve bunlara benzer daha başka özelliklere de sahiptir. Tüm bu elverişli şartlar, savaş esnasında uzun süre direnme gücü sağladığından kale özelliği taşır. Bu kadar çok özelliği bir arada toplayan bir kara parçası, dünyamız üzerinde yok gibidir.

Dünyanın merkezini oluşturan bu coğrafyada 20.yüzyılın başlarına kadar, tam bir Türk Hakimiyeti hüküm sürmüştür. Özellikle Selçuklu ve Osmanlı Devleti dönemlerinde bu hakimiyet, Dünya Hakimiyeti'ne dönüşmüştür ve yaklaşık bin yıllık bir süreyi kapsamıştır. Bu kadar uzun süren dünya hakimiyeti, dünya tarihinde başka hiçbir millete nasip olmamıştır.

Tarihi dönemlerden bugüne, Türkiye toprakları, hep süper bir gücün var

olmasını zemin hazırlamıştır. Söz konusu bu coğrafyada, 1923'den bugüne kadar da Türkiye Cumhuriyeti yer almaktadır. Türkiye Cumhuriyeti ise, her geçen gün gelişmekte ve büyümektedir.

2. TÜRKİYE'NİN 20.YÜZYILDAKİ JEOPOLİTİK DURUMU

20. yüzyılın başlarında, Osmanlı Devleti'nin yıkılışı ile birlikte, Türkler, dünya hakimiyetinden çekilmişlerdir. Ancak bu geri çekiliş, beraberinde esaret hayatını getirmiş ve dünya üzerinde çok geniş bir yer kaplayan Esir Türk Dünyası Coğrafyası ortaya çıkmıştır.

Kesintisiz bin yıl devam eden Türk Dünya Hakimiyeti, ne yazık ki, 20. yüzyılın başlarında Avrupalı milletlerin eline geçmiş ve daha sonra 1940'li yıllardan sonra Rusya ve Amerika Birleşik Devleri'nin eline geçmiş ve dünya iki kutuplu bir yönetim ile idare olmuştur. 1990 yılının başından itibaren ise bu yönetimden geri çekilmiş ve dünya hakimiyetini Amerika Birleşik Devletleri'ne bırakmış gibi gözükmektedir. Ancak tek kutuplu bu yönetim çok sancılıdır. Çünkü bu yönetime ortak olmak isteyen, Çin, Almanya, İngiltere, Japonya, Fransa, Ukrayna gibi ülkeler vardır. Özellikle Batı Avrupa'da yıl geçtikçe gelişen ve büyüyen bir Avrupa Birliği vardır. Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri'nin karşısında en büyük rakip olarak görülmektedir.

Avrupalı Devletlerin, Rusya ve Amerika Birleşik Devletleri'nin hakimiyet asrı olarak nitelendirilen 20. asır, Türk Dünyası için tam bir Esaret Asrı" olarak geçmiştir. Gerçi 1923 yılında genç ve atılımcı Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur, amma bu genç cumhuriyet bir asır boyunca, çok kutuplu dünya çekişmesinde, ayakta kalma mücadelesi vermiştir.

1923'te bağımsızlığına kavuşan Türkiye Cumhuriyeti, uzun yıllar Türk Dünyası'nda tek bağımsız ülke olmuştur. 1974 Barış Harekatı'nın ardından Kuzey Kıbrıs'ta ikinci Türk Cumhuriyeti kurulmuş ve bağımsız Türk ülkesi sayısı ikiye çıkmıştır.

1989 yılından itibaren başlayan, Sovyetler Birliği'ndeki bağımsızlık hareketlerinin ardından, birbiri peşine Türk Cumhuriyetleri bağımsızlıklarını ilân ettiler. Bağımsız Devletler Topluluğu içersinde yeni statüler kazandılar. Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan ve Tacikistan. Birden bağımsız Türk ülkesi sayısı 8'e yükseldi.

Bugün bu 8 bağımsız Türk Ülkesinde toplam 125 milyon insan yaşıyor. 125 milyon Türk insanı ise hala bağımsızlık hasreti çekiyorlar. Diğer bir ifadeyle, dünyada yaşayan Türk insanının yarısını, özgürlüğe hasret Türkler oluşturuyor.

Türkiye, uzun yıllardır Avrupa - ABD güdümünde belirlediği ekonomik ve siyasal ilişkileri yüzünden bu ülkelere bağımlı bir duruma gelmiş gibidir.

Avrupa'nın tarih boyunca mücadele ettiği Türklere, bugün ve gelecekte dostane davranması beklenemez. Türkiye'nin jeopolitik konumunun değerini, eğitimli insanların batı düşüncesine sahip olmaları, çarpık çurpuk da olsa benimsenen batı kültür ve düşünce değerlerini hiçbir batılı ülke inkar edemez. Ancak yine de bu değişim Avrupalı için yeterli görülmemektedir. Bu nedenle, Türkiye; geçmişte olduğu gibi gelecekte de Batı'ya karşı daima temkinli davranmalıdır.

Türkiye'ye göre 1974 yılında çözümlenen Kıbrıs sorunu, Yunanistan ve bu arada Avrupa için çözümlenmiş gözükmemektedir. Türkiye'nin AB'ye alınabilmesi için, Kıbrıs sorununun Yunanistan ve AB'nin istediği yönde sonuçlandırılması, bir ön şart olarak dayatılmaktadır.

Türkiye, AB ile olan ilişkilerini ABD ile dengelemek istemektedir. Ancak ABD'nin Avrasya ve Ortadoğu stratejisinde, Türkiye ağır bedeller ödemek zorunda kalmaktadır. Sözgelimi Tarihte ilk defa Türkiye'den kalkan, başka bir ülkeye ait uçaklar, bir komşu devleti bombalıyor. Türkiye, Kuzey Irak'ta ABD'nin planlarını benimser bir konuma getirilmiştir. Türkiye, ABD istemediği için Irak'a uygulanan ambargoyu kaldıramamış, Yumurtalık petrol boru hattını devreye sokamamıştır. Üstüne üstlük ABD'den bu yüzden doğan zararlarını karşılama yolunda bir destek de alamamıştır. Yani "Bir verip Üç alma yerine, Üç verip sıfır alma" gerçekleşmiştir. Oysa Mısır, kimi açılardan daha ulusal bir tavır koyarak ve sadece İsrail'le barış durumunu koruduğu için ABD'den ciddi boyutta yardımlar almaktadır.

Bugün Türkiye'nin önünde farklı dış politika seçenekleri var, fakat öncelikle Türkiye'nin, Batı'dan tamamen kopmamak şartıyla yönünü Asya'ya doğru dönmesi gerekmektedir. Türkiye'nin yetişmiş dış politika uzmanları ya da yazarları batı merkezli bir eğitim gördükleri için bu değişiklik pek de kolay olmayacaktır.[1]

---

[1] Kaan Öğüt, "21.Yüzyıla Doğru Asya'da Yeni Yapılanma -ABD Stratejisinde Çin ve Japonya." http://www. aydinlanma1923.org /sayi /27/27- 06.htm

Türkiye jeopolitik önemini, önce yönetenleri bilmeli ve daha sonra dünya devletlerine kavratmalı ve Avrasya'da bölgesel bir güç olduğunu kabul ettirmelidir. Bunun için de, siyasal boyutta zaman zaman gücünü göstermelidir.

3. TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK GELECEĞİ

Dünyanın genel bir kuralı vardır. Her canlı doğar, büyür, gelişir ve ölür. Devletler de öyledir. Bugüne kadar Dünya tarihinde kurulmuş olan tüm devletler, bu doğal seyri yaşamışlardır. Tarihte kurulmuş olan yüzü aşkın Türk devleti kurulmuş, genişlemiş, gerilemiş ve sonunda yıkılmıştır. Ancak bu devletlerden bazıları, beylik seviyesinde kalırken, bazıları da bölgesel ve hatta küresel güç olmuş ve dünyayı yönetmişlerdir. Tarihte en son dünya hakimi Türk devleti Osmanlı Yüce Devleti'dir. Osmanlı Yüce Devleti'nin yıkılmasından sonra yerine Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti, bugün için (2002) kuruluşunun 79. yılını yaşamasına rağmen, hala gelişmekte olan bir devlet konumundadır. Türkiye'nin henüz yükselme dönemini yakalayamamış olması, küresel olarak değerlendirilmelidir. Çünkü dünya üzerinde, tarih boyunca hep büyük güçler ve onun altında gelişmekte olan güçler ve onun altında da zayıf güçler bulunmuştur. Büyük güçler, daima alttaki gelişmekte olan veya zayıf güçlerin gelişmesini ve büyümesini sınırlandırmışlardır. Osmanlı Yüce Devleti'nin yıkılmasından sonra güç, A.B.D, Rusya, İngiltere, Fransa, Çin gibi ülkelere geçmiştir. Bilindiği üzere bu güçler, Osmanlı Yüce Devleti'nin yıkılması için işbirliği yapmışlar ve çoğu zaman ortak hareket etmişlerdir.

Avrasya'da Osmanlı Hakimiyeti'nin özellikle Avrupa kıtasındaki etkilerinin sonucu, Avrupa kıtasından diğer kıtalara önce coğrafi keşifler yapılmış ve ardından büyük ölçekli coğrafi göçler gerçekleştirilmiştir. Özellikle Kuzey Amerika'ya olan göçler sonucu, coğrafi şartların da uygunluğu ile, bu kıtada kısa sürede devlet kurulmuş ve bu devlet hızlı bir şekilde yükselmeye başlamıştır. Amerika Birleşik Devletleri de, Osmanlı Yüce Devleti gibi, doğmuş, büyümüş ve gelişmiştir. Artık 21. yüzyılın başlarından itibaren yıkılmaya başlıyor. Bu süreci kendi bilim ve düşünce adamları da doğruluyor. Nitekim Zbigniew Brzezinski, "Kontroldan Çıkmış Dünya" adlı eserinde bu gerçeği açıkça vurguluyor. Brzezinski diyor ki; "Amerika bir süre daha rakipsiz süper güç olsa dahi, etkin bir otorite uygulamaktan mahrum

kalacaktır. Amerika'nın gücü tek başına "Yeni Dünya Düzeni" empoze etmeye yeterli olmayacaktır... Yakın bir gelecekte dünyanın jeopolitik haritasının oldukça karmaşık bir hale dönüşeceği açıktır. Zengin ülkeler, yeni bir dünya düzeni kurmak yerine, rakipleri ile daha iyi baş edebilmek ve ellerindeki zenginliği daha iyi koruyabilmek amacı ile kendi aralarında gruplaşacaklardır. Kısaca söylemek gerekirse, gelecek yıllarda dünyada çeşitli gruplar oluşacak ve Amerika'nın da giderek azalan gücü, kendi grubunun dışında etkili olmayacaktır." Evet, Brzezinski, bu eserini 1993 yılında kaleme almıştır. Aradan 9 yıl geçmiş ve gelişen olaylar Brzezinski'yi haklı çıkarmıştır.

ABD'deki büyük çözülmeyi, yine ABD'li bilim ve fikir adamı Francis Fukuyama, konuyu enine boyuna araştırmış ve "Büyük Çözülme" adıyla kitaplaştırmıştır. 1999 yılında yayınladığı eserinde Fukuyama; "Gelecek için en önemli soru, evrensel kültürel kimlik şekillerinin, kültürel çeşitlilik anlayışının ötesine giden çok kültürlülük inancına rağmen ayakta kalıp kalmayacağıdır. Amerikan sivil toplumu hakkındaki tartışma sırasında söz ettiğimiz ahlaki minyatürleşme, toplumun daha çeşitli olmasından etkilendi. Bu sürecin daha belirgin ateşleyicisi, ahlaki görecelik inancının yayılmasıdır. Bu düşünce değerlerin ve normların otorite sahibi olamayacağını savunur. Bu görecelik, rejimin dayandığı politik değerlere de yansıyınca, liberalizm kendini küçümsemeye başlar."

Evet bu tespit ve serzenişler sadece Brzezinski ve Fukuyama ile ilgili değildir. Bugün çoğu ABD'li bilim ve fikir adamları aynı serzenişleri yapmakta ve ABD'nin çökmeye başladığı konusunda fikir birliğine varmaktadırlar. Bu nedenle, yeniden toparlanış için çeşitli önerilerde bulunmaktadırlar.

Bugün ABD'li bilim ve fikir adamlarının ABD'nin çöküşü ile ilgili tespitleri ve serzenişleri, dünya tarihinde büyük medeniyetlerin çöküşleri sırasında hep yapılmıştır. Yunan Medeniyeti'nin düşünürlerinden olan Sokrates ve Eflatun'un, İslam Medeniyeti'nin alimlerinden İbni Haldun'un, Osmanlı Yüce Devleti'nin büyük bilim adamı olan Katip Çelebi'nin serzenişleri ile bugünün ABD'li bilim ve fikir adamlarının serzenişleri arasında büyük benzerlikler vardır. Sanki bugün Amerika Birleşik Devletleri'nde tarih tekerrür etmektedir.

20. yüzyılda görülen bu manzara, 21.ve daha sonraki yüzyıllarda mutlaka değişecektir. Artık bugün Amerika Birleşik Devletleri, gelişmesini tamamlamış bir çekim merkezini andırmaktadır. 21.yüzyılın ilk yarısında çekim gücünün azalmasıyla birlikte sistemden kopmalar başlayacaktır. Sözü edilen

kopmalar yeni sistemlerin oluşmasına zemin hazırlayacaklar ve yeni hâkimiyet merkezleri ortaya çıkacaktır.

Gelecekte ortaya çıkabilecek hâkimiyet merkezleri hakkında doğru fikir verebilmek için, dünya tarihini iyi tahlil etmek gerekir. Amerika Birleşik Devletleri hâkimiyeti son bulduğunda, ortaya çıkabilecek olan hâkimiyetler hakkında, çoğu jeopolitikçiler, değişik fikirler ileri sürmektedirler. Bunlardan kimisi Avrupa Birliği Hâkimiyeti'nden söz ederlerken, kimileri Çin Hâkimiyeti'nden ya da Japon Hâkimiyetinden söz etmektedirler. Oysa ileri sürülen bu fikirler, kendi içinde tutarsızlıklarla doludur. Sözgelimi Avrupa Birliği, bugün bile aşılması zor olan sorunlarla boğuşan bir yamalı bohçaya benzemektedir. İçinde aşılması zor olan bir birliğin ömrü hem kısa olur ve hem de ana güç merkezi olması mümkün değildir. Çin Halk cumhuriyeti ise, Doğu Asya'da okyanus içinde demir atmış dev bir gemiyi andırmaktadır. Ancak hiçbir zaman demiri çekip hareket edebilecek güçte değildir. Çünkü doğal ve beşeri şartları, hâkim güç olmasını engellemektedir. Japonya ise, İngiltere gibi bir ada ülkesidir. Geçmişten günümüze, hiçbir ada devleti hâkim güç olamamıştır. İngiltere ve Japonya, geçmişte hep hâkim güç olmak için çok çalışmışlar, ancak tam hâkim güç olacakları sırada, bu gücü başkalarına kaptırmışlardır. Sözgelimi, 19. yüzyıl boyunca hâkim güç olma yolunda hayli mesafeler kat eden İngiltere, 20. yüzyıl başlarında dünya hâkimiyetini Amerika Birleşik Devletleri'ne kaptırmıştır.

Öyle görülüyor ki, dünya hakimiyetinin ortaya çıkacağı tahmin edilen coğrafya, yine orta kuşak olacaktır. Orta kuşak, Güney yarımkürede pek fazla alan kaplamadığından, yine kuzey yarım kürede yer alan orta kuşak dünya hakimiyetinin ortaya çıktığı bir alan olacaktır. Söz konusu bu alan, Çin'den Batı Avrupa'ya ve oradan Amerika birleşik Devletleri'ne uzanan geniş alanlardır. Söz konusu bu kuşak içersinde yaşayan milletler; Çinliler, Türkler, Avrupalılar ve Amerikalılar'dır. Amerika Birleşik Hakimiyeti halen devam etmektedir. Bu hakimiyet, sona erdikten sonra, nöbeti diğer üç milletten biri devralacaktır. Bakalım, nöbet sırası kime gelecek?

Dünya hâkimiyet tarihi incelendiğinde görülür ki, dünya üzerinde en çok büyük çekim merkezi olmuş toprak parçası, Asya kıtasında ve özellikle Ortadoğu bölgesinde olmuştur. Roma, Bizans hâkimiyetleri, Anadolu merkezli Ortadoğu bölgesinde kurulmuştur.

Dünya üzerinde en uzun ve en etkili hâkimiyet olarak bilinen Osmanlı hâkimiyeti de, sözü edilen bu bölgede kurulmuş ve gelişmiştir. Bugün

alışılmışlığın dışında görülen Amerika birleşik Devletleri'nin hâkimiyet sahasının gelişmesinde de, Osmanlı hâkimiyet alanının dinlenme alanı özelliği taşımasından kaynaklanır. Çünkü bu bölge yakın gelecekte bir başka hâkimiyete hazırlanmaktadır. Sözü edilen bu hâkimiyet, Merkezi Türk Hâkimiyetidir.

Anadolu merkezli olacak bu hâkimiyet, 21. yüzyılın başında, Kıbrıs ve Azerbaycan gibi yakın bölgeleri kendi çekim alanına doğru yöneltmektedir. Tüm Ortadoğu ülkeleri ve Orta Asya Türk ülkeleri, artık bu çekim alanına doğru meyletmişlerdir. Sözü edilen bu sahalar, Anadolu çekim merkezinin etkisine girdiklerinde, Avrupa yıldız kümesinden, bazı Balkan ülkeleri ve Doğu Avrupa ülkeleri kopabilir ve bu çekim merkezine dahil olabilirler. Ardından çekim gücü iyice güçlenen bu bölge, özellikle kuzey ve orta Afrika ile güney ve güneydoğu Asya ülkelerini kendine çekebilir.

Ve sonuç olarak, Merkezi Türk hâkimiyeti yeniden kurulabilir. Ancak Türkiye'nin şu anda uyguladığı kaplumbağa politikasını bırakması şarttır. Türkiye; vakit kaybetmeden, yeni politikalar üretmeli ve uygulama aşamasına geçirmelidir. Türkiye, yakın gelecekte gelişmesini tamamlayarak, Merkezi Türk hâkimiyeti politikasını uygulamaya koymalıdır. Yani bozkıra dönmüş toprakların içinde saklı olan çınar tohumu, yeşerip filizlenmeli ve büyüyerek ulu çınar olmalıdır. Bunun gerçekleşmesi için de, hedef belirlemek gerekir. Yani bir bakıma Türkiye'nin kızıl elması olmalıdır. Peki, Türkiye'nin hedefi yani kızıl elması nedir?

Kızıl elma; ulaşılması gereken, varılmak istenen hedef, büyük ülkü demektir. Ayrıca yeryüzündeki bütün Türkleri birleştirip büyük bir imparatorluk kurmayı amaç olarak alan ülkü anlamına da gelir. Türkler, özellikle Oğuz Türkleri arasında cihan hâkimiyetinin sembolü olarak ifadesini bulmuş bir kavram veya düşüncedir. Bir başka benzetme ile kızıl elma, günbatımında, güneşin kızıl bir elmayı andırma zamanındaki görünümüdür. Bu manzara, gün batarken batıda görüldüğünden, kızıl elmanın da hep batıda olduğuna inanılmıştır. Bu nedenle, Türk tarihi boyunca kızıl elmaya kavuşmak için, hep batıya yönelmişlerdir.

Kızıl elma, Türklerin yaşadıkları bölgeye göre batı yönünde ulaşılması gereken bazen bir belde, bazen de bir ülkedeki taht veya mabet üzerinde parıldayan veya cihan hâkimiyetini temsil eden som altından yapılmış kızıl renkli altın bir yuvarlak yahut top olarak hayal etmektedirler.

Bu altın top bazen zaferin işareti, bazen hâkimiyetin sembolü, bazen de

fethedilmek üzere hedef seçilen yerin sembolü olarak ifade olunmuştur. Türkler, inandıkları Tek Tanrı'nın dünya hâkimiyetini kendilerine ihsan ettiğine iman etmişlerdi. Bunu Bilge Kağan'ın ; "Tanrı irade ettiği için tahta oturdum; dört yandaki milletleri nizama soktum" sözlerinden anlaşılmaktadır. Oğuz Kağan, hâkimiyetin sembolü olarak altın evini kurar, altın evin kurulmasından sonra sefere çıkar. Bunlardan ilki Hint seferidir. Hint ve Çin ülkelerini topraklarına katan Oğuz Han'ın elde etmek istediği Pekin Kızılelması'dır. Tarihçiler Çin'in (Pekin) Kızılelma olarak telâkki edildiği konusunda ittifak etmişlerdir. Karanlıklar ülkesi, Çin ve Hint ile bütün Orta Doğu ve Kafkasları birleştiren ve burada hâkimiyet tesis eden Oğuz'dan sonra Hunlar tarih sahnesine çıkarlar. Batılıların Tanrının Kılıcı diye isimlendirdiği Atilla'nın hedefi batıdır. Ares Kılıcı olarak isimlendirilen dünya hâkimiyetinin vasıtası olan kılıç, Atilla'nın Kızılelma olarak batıyı seçmesine vesile olmuştur.

Türklerde çok eski inanç ve töreye dayanan Kızılelma, Türkistan sahasından Hazar denizinin doğusundan gelen Oğuzların, Hazar kağanının ipek çadırının üzerinde hâkimiyetin ifadesi olarak bulunan altın top (Kızıl Elma'yı) ele geçirmeyi ülkü edinmişler. Bu düşünce, Oğuzlar'dan sonra tarihte yer almış olan sırasıyla diğer Türk Devletlerine ve daha sonra Osmanlılar'a geçmiştir. Osmanlı Türk devletinin Macaristan'da bulunan Kızılelma'yı bulup ele geçirmelerinden sonra fethetmek istedikleri yerlerde bir Kızılelma'nın varlığına inandığı ve bu uğurda mücadele ettiği görülmektedir.

Osmanlının ilk Kızılelması, Anadolu'da beylikler dönemine son verip Türk birliğini sağlamak olmuştur. Bunun için çeşitli mücadelelere girişen Osmanlılar, kardeş katline kadar varan büyük fedakârlıklar göstermekten çekinmezler. Gerek iç mücadeleler, gerek Moğol istilâsı bir yandan sıkıntıları getirirken, bir yandan da büyük ideallerin gerçekleşmesi için dinamik bir güç oluşturur. Sadece Türk milleti için değil, dünyadaki bütün milletler için kavşak noktası olarak bilinen ve kendine mahsus özellikleri haiz olan İstanbul, Osmanlının büyük Kızılelması olarak görülür. Hakkında çeşitli rivayetlerin dilden dile dolaştığı İstanbul, Fatih Sultan Mehmet'in dahiyane idare ve olağanüstü iradesiyle Türklerin hâkimiyetine girer. İstanbul'un fethi ile olgunlaşan Kızılelma, Türk'ün dünyaya hâkim olma duygusunun bir ifadesi olarak hayata geçmiştir. Evliya Çelebi, Hz.Muhammed'in doğumunda ateşgedelerin sönmesi ve Tak-ı Kisra'nın sükûtu gibi harikulâde hadiseleri anlatırken Ayasofya kubbesiyle birlikte İstanbul Kızıl elmasının düştüğü-

nü zikretmektedir.

İstanbul'un fethinden sonra Türk milleti için Kızılelma Roma'ya, St.Pierre'nin kubbesine taşınır. Burası Katolik dünyasının kalbidir. Türklerin hedefi artık Roma'dır. Zira Fatih döneminde yapılan Ortanto(İtalya) seferinin sebebi de budur. Roma Kızıl elmasının düşürülmesidir. Atilla'dan sonra Roma'yı düşürmek Osmanlı Türklerinin büyük hedefleri arasındadır.

Ulaşılması gereken, varılmak istenen hedefin belirlenmesi, bir milletin devlet olmasında birinci şart olarak görülür. Eğer bir milletin hedefi yok ise, o milletin devlet olması ve medeniyet kurması beklenmez. Türkler tarih boyunca hep bir kızılelma belirlemişler ve buna ulaşmak için var güçleri ile çalışmışlardır.

Türkiye'nin jeopolitik geleceği denildiğinde, Türkiye'nin yer politikasının geleceği anlaşılmalıdır. Yani gelecek yüzyıllarda Türkiye'nin, Dünya coğrafyasında yer alma ve hayat sahası bulma ya da hakimiyet kurma idealleridir. Bir bakıma Türkiye'nin Jeopolitik Geleceği ile Türkler'in Kızıl Elması, kavram alarak örtüşmektedir.

Orta Asya bozkırlarından batıya doğru göç eden Türk kavimlerinin hep bir kızıl elması vardı. Örneğin Selçukluların önce Malazgirt ve daha sonra Konya belirlenen hedefler yani kızıl elmaydı. Osmanlı devletinin de ilk önceleri Kızılelması İstanbul idi. İstanbul fethedildikten sonra kızılelma Viyana oldu. Viyana kuşatması sıralarında kızılelma Roma olarak belirlenmişti. Ayrıca denizlerde, kızılelma olarak Akdeniz tespit edilmişti. Kaptan-ı derya Barbaros Hayreddin Paşa; "Denizlere hakim olan dünyaya hakim olur." diyerek en büyük hedefi belirlemiş ve belirlenen bu hedef doğrultusunda kısa süre içinde Akdeniz tam bir Türk Denizi haline getirilmişti. Osmanlı Yüce Devleti, birinci kızıl elmasına kavuştu. Denizlerdeki kızıl elmasına da kavuştu. Ancak karadaki ikinci ve üçüncü kızıl elmalarına kavuşamadı ve tarihteki belki de en uzun süren ömrünü tamamlayarak, yerine genç Türkiye Cumhuriyeti'ne bıraktı. Türkiye Cumhuriyeti, kendisine kızılelma belirlemiş miydi? Belirlemişse neresiydi? Bugün için kızıl elmasına kavuşmuş durumda mı?

Birinci Dünya Savaşı sonrasında, Osmanlı Devleti mağlup devletler arasında yerini almış ve galip devletler tarafından işgâle uğramıştır. Özellikle Yedi Düvelin koltukları altında çapulcu Yunan askerleri İzmir'e ayak basmış ve kısa bir süre içinde Batı Anadolu'yu işgâl etmiştir. Öte yandan Güneydoğu Anadolu Fransızlar, Akdeniz bölgesi İtalyanlar, İstanbul İngilizler tarafından

işgâl edilmiştir. İşgâller sırasında, İzmir'de, Aydın'da, Gaziantep'de Kahramanmaraş'ta, nice çocuk, kadın, genç ve ihtiyar Türk insanı şehit edilmiştir. Bu işgâllere karşı Anadolu insanı topyekün başkaldırmış ve Gazi Mustafa Kemal liderliğinde büyük zaferler kazanılmıştır. Şüphesiz bu başkaldırışın en önemli bölümünü Büyük Taarruz ve Başkomutan Meydan Savaşı teşkil etmiştir. 26 Ağustos 1922'de, Gazi Mustafa Kemal önderliğindeki Türk Orduları Büyük taarruzu başlatmış ve 30 Ağustos 1922'de Başkomutan Meydan Savaşı gerçekleşmiştir. Başkomutan Meydan Savaşı, 30 Ağustos gününün geç saatlerine kadar devam etmiş ve düşman askerleri büyük bir yenilgiye uğrayarak geri çekilmeye mecbur kalmıştır. İşte bu sırada Başkomutan Gazi Mustafa Kemal, işaret parmağı ile İzmir ve daha batıya doğru göstererek; "Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!" emrini vermiş, o günkü ve gelecekteki Türk ordularına büyük bir hedef göstermiş ve Türk'ün Kızıl Elması'nı belirlemiştir. Bu emir üzerine Türk orduları gece gündüz durmadan ilerlemişler ve kısa sürede Batı Anadolu tamamen Yunan çapulcularından temizlenmiştir.

Gazi Mustafa Kemal, bu sözün hitap şeklinde "askerlerim, arkadaşlarım yada ordum" dememiş, bunun yerine "ordular" demiş ve kelimeyi şimdiki ve gelecek zamanı da içeren çoğul halde kullanmıştır. Bundan maksat bu sözün muhatabı sadece o günkü askerler değil, o dönemlerden sonraki tüm Türk ordularıdır. Yani bu sözün gerçek muhatapları, o dönemin askerleri olduğu kadar günümüz orduları ve hatta gelecekteki tüm Türk ordularıdır. Bu genel emir gerçekten tam anlamı ile irdelendiğinde, geçmişte olduğu gibi, bugün de tazeliğini ve canlılığını muhafaza etmektedir.

Ordular, kelimesinin altında büyük sırlar yatmaktadır. Çünkü Türk tarihinde Ordular, sadece silahlı kuvvetler anlamına gelmez. Her Türk çocuğu doğarken asker olarak doğar, asker olarak büyür ve asker olarak ölür. Bu nedenle, "ordular" kelimesi daha geniş anlamı ile, Tüm Müslüman Türk halkını kapsamaktadır.

Gazi Mustafa Kemal, Başkomutan Meydan Savaşı'nın ardından; "İlk hedefiniz Akdeniz'dir" diyerek büyük bir hedef belirlemesi yapmıştır. Aslında bu belirlenen hedef olan Akdeniz'in, coğrafi mekanı üzerinde durmak gerekir. İnsanın aklına şu sorular geliyor. Neden ilk hedef? İkinci ve üçüncü hedefler var mı? Varsa hangi coğrafyalar? Belirlenen Hedef; neden İzmir, Batı Anadolu değil de Akdeniz? Akdeniz coğrafi mekan olarak neyi ifade ediyor? Esas mesele Batı Anadolu'nun kurtarılması mı, yoksa

Akdeniz'in kurtarılması mı? Neden son söz, geleceğe yönelik "İleri"? Neden ilerledikten sonra "Durun!" denmemiş? İleri ve daha ileri!.

Belirlenen ilk hedef Akdeniz, bugünkü ifadesiyle Anadolu'nun güney kıyılarından başlayarak Cebel-i Tarık boğazına kadar uzanan bir iç denizdir ve Atlas Okyanusu'nun bir koludur. Ancak Atatürk'ün ifade etmek istediği deniz bu değildir. Ya hangi denizdir?

Eski Türklerin dini ve inançlarında, coğrafi yönlerin adları renklerden alınmıştır. Buna göre Doğu; gök, mavi, yeşil, Güney; kızıl, al, Batı; Ak, beyaz, Kuzey; kara, siyah, Merkez; sarı, altın olarak ifade edilir. Dağ, şehir, nehir, deniz, vadi, çöl isimlerinin başında yer alan renk kelimeleri, aslında her biri bir coğrafi yönü ifade etmektedir. Karakum Çölü (Kuzeykum çölü), Kızılkum çölü (Güneykum çölü), Yeşilırmak (Doğu ırmak), Kara Bulgarları (Kuzey Bulgarları), Göktürk Devleti (Doğu Türk Devleti), Akhunlar (Batı Hunlar), Akdeniz (Batı Denizi), Karadeniz (Kuzey denizi), Kızıldeniz (Güney Denizi) gibi. Türklerdeki bu gelenek Osmanlı Devleti zamanında da sürmüştür. Bu yüzden Osmanlı topraklarının tümüne Ak Topraklar (Batı Toprakları), Osmanlı padişahlarına da Ak Padişah denilirdi.

Akdeniz Batı Denizi anlamına geldiğine göre, Türklerin ana yurdu olan Orta Asya'nın batısında yer alan tüm denizler, yani Anadolu'yu üç tarafından çeviren denizlerin genel adı "Akdeniz" olmuştur. Ancak Osmanlı Devleti zamanında Türkler Balkan Topraklarına geçince, bu denizin alanı Cebel-i Tarık Boğazı'na kadar genişlemiş ve Avrupa kıtasını güneyden sokulan iç denizlerin tümünü içine almıştır. Ancak Akdeniz, Osmanlı döneminde bir iç Türk denizi olunca, Akdeniz'in kollarına ikinci adlar verilmiştir. Anadolu'nun kuzeyindeki denize Karadeniz, tam batısındaki denize, içinde adaların çokluğundan dolayı ve batı kaynaklarında geçen "Archipelago"nun Türkçesi olan "Adalar Denizi" adını vermişler ve bunu kullanmışlardır. Ne yazık ki, Atatürk'ün üzerinde durduğu Akdeniz ve Adalar Denizi adlandırmaları, 1941 yılında Birinci Coğrafya Kongresi'nde değiştirilmiş ve Adalar Denizi'ne Yunan Mitolojisindeki eski bir Yunan Kralı'nın adı olan "Ege", Batı Anadolu Bölgesi'ne Ege bölgesi adı verilmiştir. Böylece kültürel anlamda Adalar Denizi ve Batı Anadolu adeta Yunanistan'a geri verilmiştir.

Gazi Mustafa Kemal'in hedef gösterdiği coğrafi mekan olarak Akdeniz; asıl anlamı ile bugünkü Karadeniz, Ege yani gerçek adı ile Adalar Denizi, Adriyatik Denizi ve bu iç denizleri güneyden birbirine birleştiren Afrika ile Avrupa arasında yer alan büyük denizin tümünü ifade etmektedir.

Daha geniş anlamı ile Akdeniz; Akdeniz ve kolları ile beraber bu denizlere kıyısı bulunan bütün ülkeleri içine almaktadır. Öte yandan bu coğrafi bölgede hakim olan iklim tipine de "Akdeniz iklimi" denmektedir. Ve söz konusu bu koskoca deniz, Osmanlı Devleti'nin bir iç denizi olmuş ve bu denizde asırlar boyu barış ve huzur sağlanmıştır. Daha 20. yüzyılın başlarına kadar Osmanlı Hakimiyeti altında olan bu geniş coğrafyada, bugün için çok sayıda irili ufaklı çok sayıda ülke bulunmaktadır. İspanya, Fransa, İtalya, Hırvatistan, Bosna-Hersek, Arnavutluk, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya, Ukrayna, Rusya, Abazya, Gürcistan, Türkiye, Suriye, Lübnan, İsrail, Mısır, Libya, Tunus, Cezayir ve Fas başlıcalarıdır.

Ya ikinci veya üçüncü hedefler nereleridir? Elbette onlar da var. Ancak belirlenen en büyük hedef, elbette dünya hakimiyeti ve dünya barışıdır.

Türkiye'nin geleceği aydınlık görülüyor. Türk Milleti, dış politikada da kış uykusundan uyanma çabası içine girmiş durumdadır. Kızıl elmasına ulaşmak için büyük bir çalışma ve gayret içine girmiş. Batı dünyası istemese de, Akdeniz; huzur ve barış gölü haline gelecek. Kısacası, Akdeniz yeniden Türk Gölü olacak. Ama kim ve hangi toplum tarafından Türk gölü haline getirilecek?

Türkiye Kızıl elmasına elbet bir gün kavuşacak amma ne zaman, kiminle ve hangi toplumla olacak? Bu soruyu cevaplamak hayli güç. Ancak bu sorunun cevabı Türk Tarihi ve Coğrafyası'nda yatıyor. Türk tarihini ve coğrafyasını yakından inceleyenler görürler ki, Türkler tarih boyunca hep uzun zaman dilimlerinde ve geniş coğrafi mekanlar içerisinde çok büyük devletler kurmuşlardır.

Türkiye Cumhuriyeti kurulalı 79 yıl oldu, ancak kızıl elmasına henüz kavuşmuş değildir. Peki neden sorusuna cevap yine tarihi coğrafya içersindedir. Osmanlı Devleti 1299 yılında kurulduktan sonra gelişmesini sürdürmüş ve Yıldırım Bayezid'in ölüm yılı olan 1403 yılına kadar kesintisiz ve büyük bir hızla devam etmiştir. 1403 yılında Yıldırım Bayezid'in dört oğlu arasında (Mehmet Çelebi, Musa Çelebi, İsa Çelebi ve Süleyman Çelebi) çıkan saltanat anlaşmazlığı yaklaşık 10 yıl sürmüştür. Fetret dönemi dediğimiz bu dönemden sonra özellikle II. Murad'ın başa geçmesinden sonra gelişme hızı artmış ve 1453 yılında İstanbul'un fethi ile birlikte birinci Kızılelma'ya ulaşılmıştır. Osmanlı Devletinin kuruluşu ve yükselişi kadar duraklaması ve çöküşü de uzun dönemleri kapsar. Kuruluşundan tam 104 yıl sonra, 1403 yılında 10 yıl süren bir fetret dönemine giren bir devletin fetret dönemini atlattıktan

sonra büyük hamleler yapması ve çağın en büyük devleti olması, Türkiye'nin geleceği açısından önemlidir.

Türkiye, yine aynı coğrafi özellikleri dolaysıyla, bugün Ortadoğu bölgesinin en önemli bir ülkesidir. Türkiye, coğrafi konumu dolaysıyla, Avrupa'nın sanayileşmiş ülkelerine, Asya'nın geleneksel yapıdaki ülkelerine ve Ortadoğu'nun zengin petrollere sahip ülkelerine çok yakındır. Gerek fiziki açıdan ve gerekse sosyo-ekonomik bakımdan, bu ülkeleri birbirlerine en kısa yoldan birleştirme ve kaynaştırma özelliğine sahiptir. Ancak bu kaynaştırma özelliğini, dengeli bir şekilde kalkındıktan sonra yapabilir. Bölge içinde ve dünya genelinde, Türkiye; eğer etkili ve yetkili olmak istiyorsa, başta kendi bünyesi içindeki coğrafi dengesizlikleri gidermeli ve bir bütün olarak kalkınmalıdır.

Eğer Türkiye, kısa ömürlü ve az yüzölçümlü bir coğrafya üzerinde küçük bir beylik olarak kalmak istiyorsa, şu anda içinde bulunduğu iç çekişmelere ve pasif dış politikalarına devam etmelidir. Yok, eğer uzun ömürlü ve geniş yüzölçümlü büyük bir devlet olmak istiyorsa, yöneticisiyle ve halkıyla birlik olmalı, yöneticisi halkını sevmeli, halkı da yöneticisini saymalıdır. Ayrıca bilinen bir gerçek var ki, uzun ömürlü ve geniş alanlı büyük devlet olmanın sırları ve şartları, Osmanlı Devleti'nin tarihinde yatmaktadır. Bu bakımdan Osmanlı tarihi ve coğrafyası çok iyi bir şekilde incelenmeli ve tahlil edilmelidir. Türkiye yöneticileri Osmanlı yöneticilerine, Türkiye halkı Osmanlı halkına kendine rehber edinmeli. Özellikle Kuruluş ve yükselme dönemi örnek alınırsa, Türkiye'nin geleceği daha aydınlık olacaktır. Dünya platformunda Lider bir Türkiye görmek için çalışmak ve büyük gayret sarf etmek gerekiyor.

Türkiye'yi, yakın gelecekte siyasal, sosyal ve kültürel açıdan yeniden bir şahlanış bekliyor. Kurtuluş Savaşının Başkomutanı Gazi Mustafa Kemal'in Türk Milletine ve Ordularına söylediği sözünü, yani Türkiye'nin Kızılelması'nı bütün tazeliği ve canlılığı ile gönülden ve yürekten tekrarlıyoruz; "Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!.."

Cumhuriyetin kurucusu Gazi Mustafa kemal ATATÜRK'e, Fransız yazar Emil Ludwig tarafından "Türk kimdir?" diye sorulmuş ve ATATÜRK, Türk'ün kim olduğunu, Türkiye'nin ne olduğunu ve Türkiye'nin gelecekteki jeopolitik konumunu şu veciz sözleriyle açıklamıştır;

"Bu memleket, dünyanın beklemediği, asla umut etmediği müstesna bir mevcudiyetin yüksek tecellisine sahne olduğu 7.000 senelik bir Türk beşiğidir.

Beşik; tabiatın rüzgârları ile sallandı, beşiğin içindeki çocuk, tabiatın

yağmurları ile yıkandı. O çocuk, tabiatın şimşeklerinden, yıldırımlarından, kasırgalarından evvela ürker gibi oldu. Sonra onlara alıştı. Onları tabiatın babası tanıdı. Onların oğlu oldu. Türk oldu. Türk budur. Yıldırımdır, kasırgadır, dünyayı aydınlatan güneştir.

Ben, Türk ufuklarında bir gün mutlaka bir güneş doğacağına, bunun harareti ve kuvvetinin bizi ısıtacağına, bundan bize bir güç çıkacağına o kadar eminim ki; bunu adeta gözlerimle görüyorum."

Evet, ATATÜRK'ün bu arzusu, 21. yüzyılda ve belki de 22. yüzyılda mutlaka gerçek olacaktır. Bizim dileğimiz, fazla vakit geçirmeden 21. yüzyılda gerçekleşmesidir. Ancak Türkiye'yi yönetenler, Türkiye tarihini ve coğrafyasını iyi tahlil etmelidirler. Sadece tarihi tahlil edip, geçmişe saplanıp kalmamalıdır. Atatürk'ün 20. yüzyılın başında, yüzyılın şartlarına uygun olarak yapmış olduğu eylemler değil, geleceğe yönelik olan fikirleri ve düşünceleri esas alınmalıdır. Çünkü dünya coğrafyasında siyasi şartlar sürekli olarak değişmektedir. Bu değişime ayak uyduramayan milletler, tarihin derinliklerine gömülmeye mahkumdur. Atatürk, hiçbir zaman, Türkiye'nin 20.yüzyılın başlarında olduğu gibi, gelecekte de aynı şartlar içinde olmasını arzulamamıştır. Zaten kendisi bilfiil hayatı boyunca hep değişim içinde olmuştur. Bu nedenle, Türkiye'nin geleceği, dünyanın siyasi coğrafyasına uygun olarak ele alınmalıdır. Amaç Türkiye'yi bir asır ve belki de daha önceki asırlara götürmek değil, içinde bulunduğu asra en uygun şekilde idare etmek ve büyük atılımlar yaparak ideal bir siyasi ortam yaratmaktır. Kısacası, Türkiye'yi yönetenler ve Türk halkı, içinde bulunduğu zaman ve mekanın şartlarına uygun olarak, Türkiye'yi bölgesel ve hatta küresel platformda lider bir ülke olması için canla, başla çalışmalıdırlar.

OKUMA PARÇASI

ATATÜRK VE AVRASYA

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla meydana gelen jeopolitik boşluğun doldurulması için gösterilen çabalar, önemli çatışmaları da beraberinde getirmektedir. Bosna Savaşı'nın üç yıl sürmesinin nedeni Avrupa ve Amerika arasındaki anlaşmazlıktır. Bu anlaşmazlığın bedelini üçyüzbin insanını yitiren Bosna Devleti ödemiştir. Emperyalist merkezlerin çıkar kavgasının bedelini Avrasya ülkelerini ödemesi çağımızın en büyük yüz kızartıcı olaylarından birisidir. Benzer doğrultuda çekişme, Kafkasya, Ortadoğu ve Orta Asya bölgelerinde de görülmektedir. Türkiye eski bir Batı Bloku üyesi olarak yeni gelişmelere dikkatli olmak zorundadır, çünkü Sovyetlerin dağılmasıyla beraber Batı Bloku da kendiliğinden dağılmıştır. Şimdi artık Avrupa ve Amerika ayrı bloklar olarak hareket etmektedirler ve her ikisi de Türkiye'yi kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirme çabası göstermektedirler. Avrupa'nın dışında bırakılan Türkiye yavaş yavaş Ortadoğu ve Avrasya bölgesinin içine doğru sürüklenirken, Amerika'nın etki alanına da açık bir duruma gelmektedir. Komşuları ile sürekli kavgalı bir ortama sürüklenen Türkiye'nin yakın zamanda bölgesel çatışmalara girmesi, komşuları ile savaşması, Avrasya bölgesindeki ülkelerin kendiliğinden bir araya gelerek ayrı ve bağımsız bir Avrasya kutbunun oluşumunu önleyecek, Avrasya bölgesini sıcak çatışmalarda nedeniyle emperyalist müdahalelere açık bir duruma düşürecektir. Avrasya bölgesinde varolan, bölge ülkelerinin bir araya gelerek, kendi başlarına bağımsız bir kutup oluşturmasını istemeyen, diğer kıtasal oluşumlar ya da emperyalist güçler, küçük küçük ülkeler arasında sıcak çatışmaları kışkırtarak, bölge ülkelerini iç karışıklıklara doğru sürükleyerek, kendilerine muhtaç bir duruma bırakmanın politikasını yürütmektedirler.

Türkiye gibi, bütün bölge ülkeleri, yeni emperyalizmin bölgesel çatışma ve karışıklık çıkarma politikasının tehdidi altında bulunmaktadırlar. Bu nedenle, böylesine büyük bir emperyalist tehdide karşı bölge ülkelerinin bir araya gelerek, yeni bir dayanışma ittifakı kurmaları muhtemel savaşları önleyeceği için, Türkiye'nin ve diğer bölge ülkelerinin yararına olacaktır. Dünyanın üç merkezinde hızlı bir bölgeselleşme ve kutuplaşma yaşanırken, Avrasya bölgesinin böyle bir yarışın gerisinde kalmasına bölge ülkeleri izin vermemelidirler. Türkiye, bu nedenle Avrasya'nın kendisi dışında kalan iki büyük ülkesi olan Rusya ve İran ile yeni bir yakınlaşma stratejisi içine girmeli, yirmi birinci yüzyılda kavgasız ve savaşsız bir Avrasya bloğunun oluşumuna katkıda bulunmalıdır. Orta Asya ülkeleri ile başlatılmış olan ekonomik işbirliği örgütlenmesinin, Avrasya'nın diğer bölgelerinde de yaygınlık kazanması sağlanmalı, tıpkı Avrupa Birliği'nin kuruluş sürecinde olduğu gibi, başlatılmış olan ekonomik işbirliği örgütlenmesi daha sonra geliştirilerek yeni bir siyasal yapılanmanın temelini oluşturmalıdır. Avrupa Ortak Pazarının zaman içinde Avrupa Birliği'ne dönüşümü gerçekleştiren sürecin benzeri, Avrasya ülkelerini geleceği için de hazırlanmalıdır.

Böylesine bir yaklaşım, Atatürk'ün izlediği ulusal ve bağımsız dış politikaya da uygun olacaktır. Avrupa ve Amerikan mandacılarına karşı zafer kazanan Mustafa Kemal, hiçbir emperyalist ülke ile işbirliği yapmamış, emperyalist ülkelere ziyarete bile gitmemiştir. Buna karşılık, bölge ülkeleri ile hızlı bir yakınlık sağlama politikasının ısrarlı takipçisi olmuştur. Sadabat Paktı böylesine bağımsız

ve bölge ağırlıklı dış politikasının sonucudur. Bölge ülkeleri arasındaki paktlara Mustafa Kemal hiçbir biçimde emperyalist ülkelere almamıştır, ama daha sonra gündeme gelen CENTO gibi yapılanmalarda, Ortadoğu'da emperyalist çıkarları olan büyük ülkeler yer almışlardır. Ülkemizde çok partili demokrasiye geçilmesiyle beraber batının etkisi yeniden başlamış ve Mustafa Kemal'in tam bağımsız dış politikasından dönülmüştür. Şimdi yeniden, Atatürkçü ve bağımsız dış politikaya yönelmenin zamanıdır. Mustafa Kemal'in izinden gidecek olan Türkiye Cumhuriyeti hem Avrasya'da bölge ülkelerinin bağımsız birliğinin gerçekleşmesine yardımcı olacak, hem de Atatürk modelini Avrasya ülkelerine taşıyarak, bu bölgede gelecek yüzyılın başlarında bağımsız yeni bir yapılanmanın gerçekleşmesine katkıda bulunacaktır. Üç kıtasal oluşum birbirlerine karşı küreselleşme masalları anlatılırken, kendi aralarında hızla bölgesel kutuplaşmaya doğru yönelirken, Avrasya bölgesi artık çekişme alanı olmaktan kurtularak, kendi bağımsız bölgeselleşme sürecini tamamlamanın yollarını aramalıdır. Bu konuda da Atatürk'ün bağımsızlıkçı dış politikası, Avrasya ülkelerine yol göstermektedir. Emperyalizme karşı bölgesel işbirliği hızla geliştirilirse, tüm engeller aşılabilir.

Anıl ÇEÇEN
"Atatürk ve Avrasya"
adlı makaleden alınmıştır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

ABDÜLKADİR-MEHMET RÜŞTÜ-SÜREYYA.,1931, *Mükemmel Umumi Atlas.* Tefeyyüz Kitaphanesi, Şirketi Mürettibiye Matbaası, İSTANBUL.

ADIVAR,A.,1974, *Osmanlı Türklerinde İlim.* Remzi Kitabevi. İSTANBUL.

AFETİNAN., 1992, *Piri Reis'in Hayatı ve Eserleri.* Türk Tarih Kurumu Yay. VII. Dizi-Sa.69, ANKARA.

AK,M., 1993, *"Osmanlılar Döneminde Coğrafya."* T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt.8, s.62-66, İSTANBUL

AKMANDOR,N.,1994, Su Sorunu Fiziksel Boyutları. Nurol Matbaası, ANKARA.

AKOĞLU,T.,1967, Türk Turizm Politikasının Ana Hatları. Ajans Türk Matbaası, Ankara.

AKOĞLU,T.,1978, "Türkiye Turizminin Dünya Turizmindeki Yeri ve Başlıca Problemleri." İktisadi Coğrafya ve Turizm Ens. Konferansları, İ.Ü. İktisat Fak.Yay.No.416, İstanbul.

AKYÜZ,Y.,1994, *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1993'e).* Kültür Koleji Yay.4, İSTANBUL.

ALACAKAPTAN, G.A., 1994, Su Sorunu Türkiye ve Ortadoğu. Bağlam Yay., İSTANBUL.

ALAGÖZ,C.A.,1959, "Coğrafya Gözü ile Kıbrıs." Türk Coğrafya Derg. Sayı(No).18-19, İSTANBUL.

ALAGÖZ,C.A.,1993, "Türkiye'de Yaylacılık Araştırmaları." A.Ü. Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi Sayı.2, s.1-51, Ankara.

ALASKA,H.F., 1992, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Türk Dünyası El Kitabı, Türk Kültürünü Araş.Ens.Yay. Sayı.121, ANKARA.

ALİ TEVFİK, 1913, *Memalik-i Osmaniye'nin Coğrafyası.* Tefeyyüz Kitaphanesi, İSTANBUL.

ANDİCAN, A., 1995, *"Dengesiz Dış Politika."* Altınoluk Derg. Yıl.10, Sayı.113, (Temmuz-1995), s.9-13, İSTANBUL.

ARAT, R. R., 1987, *"Türkler'in Yaşadıkları Yerler ve Sayıları."* Türk Kültürünü Araşt.Ens. Makaleler, c.1, s.988-993, ANKARA.

ARDEL, A., 1965, *"Türkler'in Yeryüzüne Dağılışı ve Bulundukları Sahaların Coğrafi Hususiyetleri."* Türk Kültürünü Araşt.Ens. Konferanslar, s.20-26, ANKARA.

ARMAOĞLU,F.,1991, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1980).* T.İş Bankası Kültür Yay. ANKARA.

ATALAY, İ., 1997, *Türkiye Coğrafyası.* Ege Üniv. Basımevi, İzmir.

ATALAY, İ., 2000, *Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği.*Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova, İzmir.

AVŞAR, Z.,SOLAK, F., YORULMAZ, F., YORULMAZ, A., 1994, *Yeni Bir Yüzyılın Eşiğinde Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri.* Vadi Yay.22, Toplum Dizisi 11, ANKARA.

AYDINLI, A., 1971, *Batı Trakya Faciâsının İç Yüzü.* Akın Yay. Dış Türkler Seri No.1, İSTANBUL,

BAINBRIDGE,M., (Türkçesi; Harmancı, M.), 1995, *Dünyada Türkler.* Say Yay. İSTANBUL.

BARUTÇUGİL,İ.,1982, *Turizm İşletmeciliği.* Uludağ Üniv. İ.İ.B.F. Yay.No.3-018-0061, Bursa.

BAYÜLKE, N., 1978, *"Depremler ve Depreme Dayanıklı Yapılar."* İmar ve İskan Bakanlığı, Deprem Araştırma Enstitüsü, 20, ANKARA

BRICE,W.C., 1967, *South-West Asia.* University of London Press, LONDON.

BRZEZINSKI, Z., 1994, (Çev. Menemencioğlu,H.,), *Kontrolden Çıkmış Dünya (Yirmi Birinci Yüzyılın Arifesinde Dünya Çapında Karmaşa).* Türkiye İş Bankası Kültür Yay. Genel Yay.No.337, Sosyal Felsefi Dizi.41, ANKARA.

BRZEZINSKI; Zbigniew, 1998, (Çev.E. Dikbaş, E. Kocabıyık), *Büyük Satranç Tahtası- Amerika'nın Önceliği ve Bunun Jeostratejik Gerekleri.* Sabah Kitapları dizisi 68, Çağdaş Bakışlar Dizisi 18, İstanbul.

BULLOCH,J.-DARWISH,A., (Çev.M.Harmanas),1994, *Su Savaşları.* Altın Kitapları, İSTANBUL.

BULUT,M., 1996, *"Su Fırtınası."* Türkiye Gazetesi, Yazı dizisi, 10-15 Ocak 1996, İSTANBUL.

CEMAL,H.,2001, *"Türkiye Hep Önemli Bir Ülke Ama."* Milliyet Gazetesi, 10 Haziran 2001, İstanbul. http://www. milliyet.com /2001/ 10 /06/yazar/cemal.html

CHASE, R.,- HILL, E.,- KENNEDY, P., 2000, *Eksen Ülkeler -Gelişen Dünyada Abd Politikasının Yeni Hatları-.* (Çev.Belkıs Ç.Dişbudak), Sabah Kitapları 30, Çağdaş Bakışlar Dizisi 116, İstanbul.

ÇEÇEN, A., 1996, *"Atatürk ve Avrasya"* Ulusal akademik/Politik Kitap dizisi, Sayı 3, Uygarlığın Yeni Yolu Avrasya (derleyenler Erol Göka-Murat Yılmaz), kızılelma Yayıncılık, s.121-134, İstanbul.

ÇEPEL, N., *Toprak ve Orman Kaynaklarımızın Ekolojik Değerlendirmesi.* Tema Eğitim Semineri Notları, TEMA Yayınları 26, s.165-175, İstanbul.

DARKOT,B.,1972, *Türkiye İktisadi coğrafyası.* İ.Ü.Yay.No.1307, Coğrafya Ens.Yay.No.51, İSTANBUL.

DEFTERDAR SARI MEHMET PAŞA, 1717, (Sadeleştiren H. Ragıp Uğurala,1987), *Devlet Adamlarına Öğütler.* Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.710, 1000 Temel Eser Dizisi. 127, İSTANBUL.

DEVLET,N., 1995, *"Bağımsız Türk Cumhuriyetleri'nin Sınırlarının Tarihi, Coğrafi ve Etnik Sorunları."* TİKA, Avrasya Etütleri, Cilt.1, sayı.4, s.30-39, ANKARA.

DOĞANAY, H., 1986, *"Türkiye'nin Coğrafi Konumu ve Milli Sınırları ile İlgili Bazı Meseleler."* Türk Dünyası Araş. Derg. s.105-154, İSTANBUL.

DOĞANAY, H., 1989, *"Türkiye'nin Coğrafi Konumu ve Bundan Kaynaklanan Dış Tehditler."* Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Şubat-89, Sayı.58, İSTANBUL.

DOĞANAY, H., 1994, *Türkiye Beşeri Coğrafyası.* Gazi Büro Basımevi, ANKARA.

DOĞANAY, H., 1995, *"Cumhuriyetin 70.Yılında Türk Dünyası'nın Siyasi Sınırları."* Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı.1, ERZURUM.

DOĞANAY, H., 1995, *XXI. Yüzyıla Girerken Türk Dünyası.* Atatürk Üniv. Yay.No.793, Türkiyat Araş.Ens.Yay.No.1, Araş.Seri.No.1, ERZURUM.

DOĞANAY, H., 1998, *Türkiye Ekonomik Coğrafyası.* Çizgi Kitabevi Yayınları, KONYA.

DOĞANAY, H., 2001, *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Çizgi Kitabevi Yay.33, Üniversite Kitapları 9, KONYA.

DURAN,F.S., 1938, *Türkiye Coğrafyası*. Kanaat Kitabevi, İSTANBUL.

DURAN,F.S., 1938, *Umumi Coğrafya Dersleri*. Kanaat Kitabevi, İSTANBUL.

EBÜLGAZİ Bahadır Han., (Haz. M.Ergin), *Türklerin Soy Kütüğü*. Tercüman 1001 Temel Eser, Sayı 33, İSTANBUL.

ERCAN, A., 2000, *"Kuzey Anadolu fayı, Marmara'da tek parça mı kırılır, çok parça mı?"* Cumhuriyet bilim ve Teknik Dergisi, 20.01.2000, İSTANBUL.

ERENDİL, M.,1992, Çağdaş Ortadoğu Olayları. Genel Kurmay Başk.Yay. ANKARA.

ERGİN, K.- GÜÇLÜ, U.- UZ, Z., 1967, *Türkiye ve Civarının Deprem Kataloğu*. İTÜ, Maden Fakültesi, Arz Fiziği Ens. Yay. No.24, İSTANBUL.

ERGİN, M., 1980, *Orhun Abideleri*. Boğaziçi Yayınları. İSTANBUL.

ERİNÇ,S - YÜCEL,T., 1988, *Ege Denizi ile Komşu Ege Adaları*. Türk Kültürünü Araştırma Enstitisü Yay.84, Seri:VII_Sayı:A.6, ANKARA.

EVLİYA ÇELEBİ., 1993, *Seyahatname*. Üçdal Neşriyat. İSTANBUL.

FUKUYAMA, F., 1998,*Güven -Sosyal Erdemler Ve Refahın Yaratılması-*. Türkiye İş Bankası, Kültür Yayınları, Genel Yayın No:370, Sosyal Felsefi Dizi: 45, ANKARA.

FUKUYAMA, F., 1999, *Tarihin Sonu ve Son İnsan*. (Çev.Zülfü Dicleli), Gün Yayıncılık, İkinci Baskı, (Birinci Baskı Simavi Yay.1993), İSTANBUL.

FUKUYAMA, F., 1999. *"On Yıl Sonra Tarihin Sonu."* (Çev. Cemal Aydın), Yenişafak, Düşünce Günlüğü, 21.06.199, İSTANBUL.

FUKUYAMA, F (v.d.)., 2002, Tarihin Sonu mu? (Derleyenler; M. Aydın, E.Özensel), Vadi yayınları;164, Toplum Dizisi; 41, 3.Baskı, İSTANBUL.

FULLER, GRAHAM E. - IAN, O. LESSER, 1996 1994, *Turkey's New Geopolitics: From The Balkans To Western Chine*. Westview Press, 197 Pages, Isbn: 0-8133-8659-4,RAND.

FULLER, GRAHAM E. - IAN, O. LESSER, 1996 *Kuşatılanlar- İslâm Ve Batı'nın Jeopolitiği*. (Çev.Özden Arıkan), Sabah Kitapları, Çağdaş Bakışlar Dizisi 12, İSTANBUL.

GÖKÇEN,A.,1989, *"Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)'nin Ekonomik Sonuçları"*. GAP ve GAP'ın Doğuracağı Sonuçlar. Aydınlar Ocağı Yay. Özel Matbaası, İSTANBUL.

GÖNEY, S.,1993, *Siyasi Coğrafya*, İ.Ü. Ed. Fak. 103. İSTANBUL.

GRENARD, F., (Çev. Orhan Yüksel),1992, *Asya'nın Yükselişi ve Düşüşü*. M.E.B. Yay. İSTANBUL.

GROUSSET,R., (Çev.M.Reşat Uzmen), 1980, *Bozkır İmparatorluğu*. Ötüken Yayınevi, Yayın No.155, Kültür Serisi.26, İSTANBUL.

GÜNEL, K., 1998, *Cağrafya'nın Siyasal Gücü*. Bakış Yayınları, İSTANBUL.

GÜNER, İ., 1996, *"Türkiye'nin Jeopolitik Konumuyla İlgili Bir Değerlendirme."* Akademik Araştırmalar Dergisi, Yıl.1, Sayı.1, s.69-79, ERZURUM.

HAGGMAN, B., 1996, *"Geopolitics, The United States, The Eurasıan Transcontinental Bloc And China."* Helsingborg. İnternet File:\ Windows\ Desktop\ Geo3. Htm.

HAMISH MC R., 1997, *2020 Yılında Dünya*, Doruk Yayınları, İSTANBUL.

HUNGTINGTON, S. P., 1997, (Der. Murat Yılmaz), *Medeniyetler Çatışması*. Vadi Yay. 81, Toplum dizisi 13, İSTANBUL.

İLHAN, S., 1989, *Jeopolitik Duyarlılık*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yay. VII.Dizi-Sa.113, ANKARA.

İLHAN. S., 1993, *Türkiye'nin ve Türk Dünyası'nın Jeopolitiği*. Türk Kültürü Araş. Ens. Yay.No.134, Seri No.VIII, Sayı. A.1, ANKARA.

İLHAN, S., 1999. *Dünya Yeniden Kuruluyor -Jeopolitik Ve Jeokültür Tartışmaları-*. Ötüken Yayınları, Yayın No: 441, Kültür Serisi: 167, İSTANBUL.

İLHAN, S., 2001, *Avrupa Birliği'ne Neden Hayır-Jeopolitik Yaklaşım*. Ötüken Yayınları, yayın Nu: 464, Kültür Serisi: 184, İSTANBUL.

İZBIRAK, R., 1984, Türkiye. Milli Eğitim Basımevi, Devlet Kitapları, İSTANBUL.

KARABULUT,Y.,1993, *"Türkiye Hidroelektrik Enerjisi Üretiminde Fırat Havzasının Önemi."* Türkiye Coğrafyası Dergisi, Sayı 2, ANKARA.

KÂTİP ÇELEBİ., (Haz.O.Ş. Gökyay), 1973, *Tuhfetü'l-Kibar Fi Esfari'l Bihar*. Milli Eğitim Basımevi, 1000Temel Eser Serisi, No.77, İSTANBUL.

KÂTİP ÇELEBİ., (Haz.O.Ş. Gökyay), 1980, *Mizanül Hak*. Tercüman 1001 Temel Eser Serisi, İSTANBUL.

KETİN, İ., 1983, *Türkiye Jeolojisine Genel Bir Bakış*. İTÜ Kütüphanesi, Yay. No. 1259, İSTANBUL.

KOCABAŞOĞLU, U., 1989, *Kendi Belgeleri ile Anadolu'daki Amerika*. 19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Amerikan Misyoner Okulları.

Arba Yay. 29, Tarih/Anı Dizisi. 7, İSTANBUL.

KODAY, Z., 1995, *"Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devleti'nin Coğrafi Özellikleri."* Atatürk Üniv. Türkiyat Araş. Ens. Dergisi, Sayı. 2, s.17-45, ERZURUM.

KÖKSAL, A., 1994, *Türkiye Turizm Coğrafyası.* Gazi Büro Kitabevi Yay. ANKARA.

KÖKSAL, A.,1976, *Güney Anadolu Bölgesi ile Kıbrıs'ın Turizm Coğrafyası.* A.Ü. D.T.C.F. Yay. No. 264, ANKARA.

KÖKSAL, A.,1982, *Türkiye'nin Genel ve Turizm Coğrafyası.* T.C. Kültür ve Turizm Bakn. Turizm Eğ. Gn. Md. Yay. No. 45, ANKARA.

KUMKALE, T. T., *"Türkiye'nin Önemi".* http://Tahir Tamer Kumkale/ mypage.koc.net/EGITIM/tkumkale/12mart.htm

LAHN, E.- PINAR, N., 1952, *Türkiye Depremleri İzahlı Kataloğu.* İmar ve İskân Bakanlığı Yay. ANKARA.

LEITHAUSER.J.G.,1971, (Çev.D.Türkömer)., *Dünyamızın Fatihleri.* Milliyet Yayınları, İSTANBUL.

LEWIS,B.,1995, (Çev.Mehmet Harmancı-1996), *Ortadoğu.* Sabah kitapları, Olaylar-İnsanlar Dizisi, İSTANBUL.

LİGETİ, L. (Çev. Sadrettin KARATAY), 1990, *Bilinmeyen İç Asya. Cilt 1 ve 2.* M.E.B. Yay. 2047, Bilim ve Kültür seri Dizisi 358, Dünya Edebiyatından Seçmeler: 66, İSTANBUL.

MANSEL, P., 1995, (Çev. Şerif Erol-1996), *Dünyanın Arzuladığı Şehir: Konstantinopolis 1453-1924.* Sabah Yay. Olaylar-İnsanlar Dizisi, İSTANBUL.

MANSFIELD, P., 1973, *The Middle East: a political and economic survey.* Oxford Universty Press, LONDON.

MONTAQU, L., 1717 - 18, (Çev. Aysel Kurutluoğlu), *Türkiye Mektupları.* Tercüman 1001 Temel Eser, No.12, İSTANBUL.

MORLEY, D. - ROBINS, K., 1997, *Kimlik Mekanları.* Ayrıntı yayınları, İstanbul

MÜFTÜOĞLU, F.,1994, *"Ortadoğu Su Meselesi ve Türkiye."* Zaman Gazetesi, Kasım-94, İSTANBUL.

ÖĞÜT, K., *"21.Yüzyıla Doğru Asya'da Yeni Yapılanma -ABD Stratejisinde Çin ve Japonya."* http://www.aydinlanma1923.org/sayi/27/27-06.htm

ÖZEY, R, 1996, *"Ortadoğu'da Sürekli Gündemde Tutulan Senaryolardan Biri; Su Savaşları."* Altınoluk Dergisi, Sayı.125, İSTANBUL.

ÖZEY, R., 1993, *"D.P.T. Çalışmalarına Coğrafi Açıdan Bir Yaklaşım."* Türk

Coğrafya Kurumu, Araş.Derg. S.28, İSTANBUL.

ÖZEY, R., 1994, *"Coğrafi Bölgeler Perspektifinde Kalkınma Modelleri."* Türk Coğrafya Kurumu, Araş.Derg. S.29, İSTANBUL.

ÖZEY, R., 1994. *"Merkezi Hakimiyet Teorisi."* Altınoluk Dergisi, Cilt 9, Sayı 97, S.8-9, Mart-94, İstanbul,

ÖZEY, R., 1996, *21.Asrın Ufkunda Türkiye.* Marifet Yay. No. 122, Fikir Kitapları Dizisi 8, İSTANBUL.

ÖZEY, R., 1996, *İslâm Dünyası.* Erkam Yay. No. 111, İSTANBUL.

ÖZEY, R., 1997, *Dünya Denkleminde Ortadoğu (Ülkeler-İnsanlar-Sorunlar).* Özeğitim Yayınları No.9, İSTANBUL.

ÖZEY, R., 1998, *Jeopolitik ve Jeostratejik Açıdan Türkiye.* Marifet Yay. No. 149, Fikir Kitapları Dizisi 11, İSTANBUL.

ÖZEY, R., 1999, *Dünya Platformunda Türk Dünyası.* Aktif Yayınları No.11, İSTANBUL.

ÖZEY, R., 1999, *"Dünyaya Nasıl Hükmedilir? (Dünya Hakimiyet Teorileri Ve Merkezi Türk Hakimiyet Teorisi)."* Tarih Ve Medeniyet Dergisi. Yıl.5, Sayı.59, İSTANBUL.

ÖZEY, R., 1999, *Dünya ve Türkiye Ölçeğinde Siyasi Coğrafya.* Aktif Yayınları, İSTANBUL.

ÖZEY, R., 1999, *Siyasal Ve Sosyal Açıdan Türkiye.* Marifet Yayınları No.155, İSTANBUL.

ÖZEY, R., 2000, *Dünya Hakimiyet Teorileri Ve Merkezi Türk Hakimiyet Teorisi."* Marifet Yayınları No.159, İSTANBUL.

ÖZEY, R, 2000, *Depremle Uyanmak.* Ekev Yayınları, ERZURUM.

ÖZFATURA, M. N., 1991, *Kurtlar Sofrasında Ortadoğu.* Adım Yayıncılık. İSTANBUL.

ÖZKAN, İ.Reşat "AB'nden Ucuz Ayak Oyunları." http://www.chpliler.com/arsiv/Dusunceler/2001/dusunce_2810-1.htm

PALMER, A., 1995, (Çev. B.Ç. Dişbudak) *Osmanlı İmparatorluğu Son Üç Yüz Yıl Bir Çöküşün Yeni tarihi.* Sabah Kitapları, Gençlik Yayınları, İSTANBUL.

PİRİ REİS, (Haz. Yavuz Senemoğlu) *Kitab-ı Bahriye- Denizcilik Kitabı 1 ve 2.* Tercüman 1001 Temel Eser, İSTANBUL.

SADIKLAR, C. T.,1995, *2000'li Yıllar, Dünya ve Türkiye.* Kültür Bakn.Yay. No. 1720, İkibinli Yıllar Dizisi 1, ANKARA.

SARAY, M., 1999. *Türk Devletlerinde Meclis (Parlamento), Demokratik Düşünce Ve Atatürk.*" Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırmaları Merkezi, ANKARA.

SCHILTBERGER, J., (Çev.T. Akpınar), 1995, *Türkler ve Tatarlar Arasında (1394-1427).* İletişim Yayınları 299, Tarih-Politika Dizisi 9, İSTANBUL.

SELEN, H. S., 1957, *"Bölge Planlaması ve Coğrafya."* İkinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fak. Yay. 79/61, İskan ve Şehircilik Ens. Yay. 4, 5-7 Haziran 1957, s.19-22, ANKARA.

SERTKAYA,O.F., 1987, *"Türk Adı."* Tarihte Türk Devletleri, Cilt 1, Ankara Üniv. Yay. No.98, s.3-6, ANKARA.

SÜSLÜ, A., 1987, *"Hatay Cumhuriyeti."* Tarihte Türk Devletleri, Cilt 2, Ankara Üniv. Yay. No.98, s.713-721, ANKARA.

ŞİMŞEK,H., 2002, *Türkiye'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi.* IQ Kültür Sanat Yayıncılık: 28, Araştırma-İnceleme:11, İSTANBUL.

T.T.K., 1991, *Kâtip Çelebi Hayatı ve Eserleri Hakkında İncelemeler.* Türk Tarih Kurumu Yay. VII. Dizi-Sa.33, ANKARA

TANPINAR, A.H., 1994, *Beş Şehir.* MEB Yayınları No.369, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi.32, Türk Klasikleri no.1, İSTANBUL.

TARKAN, M.T., 1975, *Kıbrıs (Genel Çizgileriyle).* Atatürk Üniv. Yay. No.417, Ed. Fak. Yay. No. 77, Ders Kitapları Serisi No.4, ERZURUM.

TİRYAKİ, O.,1994, Sınıraşan Sular ve Ortadoğu'da Su Sorunu. Harp Akademisi Komutanlığı Yay. İSTANBUL.

TOLUNGUÇ, A.,1992, *Turizm Ekonomisi. Türkiye Ekonomisi: Sektörel Gelişmeler.* Türkiye ekonomi Kurumu Yay. ANKARA.

TOURAİNE, M., 1997, *Altüst Olan Dünya 21. Yüzyılın Jeopolitiği,* Ümit Yayıncılık, İSTANBUL.

TUNCEL, M., 1981, *Marmara Bölgesi Coğrafyası.* (B.Darkot İle Birlikte). İ.Ü. Coğ. Ens. Yay. No.118, 176 S. İSTANBUL.

TUNCEL, M., 1988, *Ege Bölgesi Coğrafyası.* (B.Darkot İle Beraber). I.Baskı, İ.Ü Edebiyat Fak. Yay. No.99, 112 S. İSTANBUL.

TUNÇDİLEK,N., 1962, *Güneybatı Asya.* İ.Ü. Coğrafya Ens. Yay. No. 34, İSTANBUL.

ÜLMAN,H., 1984, *Uluslararası Politika Sorunu Olarak Kıbrıs (Anılar ve Düşünceler), Kıbrıs'ın Tek Meşru Devleti KKTC.* Boğaziçi Üniv. İSTANBUL.

VURAL, H. V. 1981, *Dünya Dengesine Tesir Eden Jeapolitik Kavramlar-Görüşler Ve Türkiye.* Kemal Matbaası, İSTANBUL.

WALLERSTEIN, I., (Çev. M. Özel), 1993, *Jeapolitik ve Jeokültür, Değişmekte Olan Dünya-Sistem Üzerine Denemeler.* İz Yayıncılık Yay. No.85, İktisat ve İş Dünyası Kitaplığı. 3, İSTANBUL.

WILLKIE, W., (Çeviren Tevfik Sadullah), *Tek Bir Dünya.* Tasvir Neşriyatı No.22, Günün Meseleleri Seri No.3, İSTANBUL.

WINSTONE, H.V.F., 1999, (Çeviri Fuad Davudoğlu), Ortadoğu Serüveni. Risale Yayınları, İSTANBUL.

ZACHARIADOU, E., (Çeviri Gül Ç. Güven, Saadet Öztürk) 2001, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Doğal Afetler.* Tarih Vakfı Yurt Yayınları 117, İSTANBUL.

ZAİM, S., 1996, *"Türkiye'nin Türk ve İslâm Dünyasıyla İktisadi Münasebetleri."* MÜSİAD, Çerçeve Derg., Yıl. 5, Sayı. 16, s.66-76, İSTANBUL.

ZEHİR, C., 1995, *Türkiye ile Çevresindeki Sınıraşan Su Meseleleri ve Türk Ekonomisindeki Beklenen Yeri.* M.Ü. Ortadoğu ve İslâm Ülkeleri Ens. Ortadoğu ve İslâm Ülkeleri İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), İSTANBUL.

Bültenler, Ansiklopediler, İstatistikler ve Atlaslar

- Encyclopedia Britannica, CD-Rom 2.0, 1997.
- Encyclopedia Britannica-1997, U.K.
- Hammond Atlas of the World-1997, U.K.
- NATO Dergileri, 1996-1997, NATO Office of Information end Press 1110, Bruxelles.
- PC Globe 5.0. 1992, İnc. Tempa, Az USA.
- T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Bültenleri.
- The Attica Interactive World Atlas-1998, U.K.
- The World Almanac And Book of Facts 1996, An Imprint of Funk & Wagnalls Corporation One International Boulevard, Suite 444, Mahwah, New Jersey, U.S.A.

- Eyewitness World Atlas, The Essential Encyclopedic Reference Atlas, London, U.K.
- Microsoft Encarta 97 World Atlas, U.K.
- NATO El Kitabı, Nato Basın ve Enformasyon Servisi, Brüksel-1992.
- PC Globe 5.0. 1992, İnc. Tempa, Az USA.
- Statistical Pocketbook of the OIC Countries -1995. Statistical, Economic and Social Research and Training Centre for Islamic Countries, Organisation of the Islamic Confererence, ANKARA.
- Tarih ve Düşünce Dergisi, İstanbul.
- Tarih ve Medeniyet Dergisi, İstanbul.
- The Software Toolworks World Atlas. Copyright 1991-1994, The Software Toolworks Inc. 1989-1994 Electromap Inc.USA.
- The Software Toolworks World Atlas. Copyright 1991-1994, The Software Toolworks Inc. 1989-1994 Electromap Inc.USA.
- The Times Atlas of The World, 1980, LONDON
- The Times Atlas of The World, 1980, LONDON
- The World Almanac And Book of Facts 1983, published Annualy by Newspaper Enterprise Assaciation, Inc.Newyork ny.10166, U.S.A.
- The World Almanac And Book of Facts 1983, published Annualy by Newspaper Enterprise Assaciation, Inc.Newyork ny.10166, U.S.A.
- The World Almanac And Book of Facts 1983, published Annualy by Newspaper Enterprise Assaciation, Inc.Newyork ny.10166, U.S.A.
- The World Almanac And Book of Facts 1996, An Imprint of Funk & Wagnalls Corporation One International Boulevard, Suite 444, Mahwah, New Jersey, U.S.A.
- The World Almanac And Book of Facts 1996, An Imprint of Funk & Wagnalls Corporation One International Boulevard, Suite 444, Mahwah, New Jersey, U.S.A.
- Türk Dünyası El Kitabı, (Birinci Cilt), Coğrafya-Tarih. 1992, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay.No. 121, Sayı: A-23, ANKARA.
- T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, ANKARA
- Türk Ansiklopedisi, Milli Eğitim Basımevi, 1950, ANKARA.
- Türkçe Sözlük I ve II. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yay. 549, Sözlük Bilim ve Uygulama Kolu Yay. 1, Türk Tarih 1988, Kurumu Basımevi, Ankara.
- Yesevi Dergisi, İstanbul.

Yararlanılan Bazı İnternet Web Sayfaları

http:// www.atom.gov.tr
http:// www.calisma.gov.tr
http://www.cia.org
http://europa.eu.int/comm/life/home.htm
http://www.afet.gov.tr
http://www.cekulvakfi.org.tr/
http://www.cevre.gov.tr
http://www.cites.org
http://www.climateconference.com
http://www.die.gov.tr
http://www.dogasavascilari.org/
http://www.dpt.gov.tr
http://www.dsi.gov.tr
http://www.earthday.net
http://www.encarta.msn.com
http://www.gazeteler.com
http://www.gap.gov.tr
http://www.greenmap.com
http://www.greenpeace.org
http://www.kgm.gov.tr
http://www.komplo.com
http://www.kultur.gov.tr
http://www.mta.gov.tr
http://www.ogm.gov.tr
http://www.saglik.gov.tr
http://www.sanayi.gov.tr
http://www.tapu.gov.tr
http://www.tarim.gov.tr
http://www.teas.gov.tr
http://www.tedas.gov.tr
http://www.tema.org.tr/
Http://www.teror.gen.tr
http://www.tubitak.gov.tr
http://www.turizm.gov.tr

http://www.tusiad.org
http://www.ubak.gov.tr
http://www. uia.org
http://www.un.org/
http://www.undp.org
http://www.unep.org/
http://www.unesco.org
http://www.usgs.gov
http://www. worldwatch.org
http://www.wwf.org/

PROF.DR. RAMAZAN ÖZEY'İN YAYINLANMIŞ KİTAPLARI

ÜNİVERSİTE DERS KİTAPLARI

1. DÜNYA VE ÜLKELER COĞRAFYASI

"Dünya ve Ülkeler Coğrafyası" adını verdiğimiz bu kitapta, dünyamız hakkında genel bilgilerin sunulduğu giriş bölümünden sonra, beş bölüm halinde, beş kıta ve ülkeleri hakkında oldukça ayrıntılı bilgiler verilmektedir. Altıncı bölümde, dünya üzerindeki tüm siyasi, askeri, iktisadi ve ticari işbirliği ve birlikler hakkında geniş bilgiler sunulduktan sonra, gelecekte kurulabilecek oluşumlara da yer verilmiştir. Yedinci bölümde ise, Dünya hakimiyet teorileri incelenmiş ve Türkiye'nin temel felsefesini yansıtan yeni bir görüş ortaya atılmıştır. Bu hakimiyet teorisi, tarafımızdan geliştirilen, Merkezi (Türk) Hakimiyet Teorisi'dir. Kitapta, teori hakkında, ayrıntılı bilgiler sunulmuş, geçmişte ispatlanmış ve gelecekte de ispatlanması mümkün olabileceği vurgulanmıştır. Kitabın sekizinci bölümünde; Türkiye ve Komşu ülkeler, dokuzuncu bölümünde; Türk dünyası ve ülkeleri, onuncu bölümünde ise; Ortadoğu ülkeleri hakkında geniş bilgiler sunulmuştur.

Eldeki bu kitap, başta Üniversitelerimizin Coğrafya Bölümleri ile Eğitim Fakülteleri'nin İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde okutulmakta olan Dünya, Kıtalar ve Ülkeler Coğrafyası için yardımcı ders kitabı olarak hazırlanmıştır.

2. DÜNYA VE TÜRKİYE ÖLÇEĞİNDE SİYASİ COĞRAFYA

Bu kitapta ele alınan konuların bazıları şunlardır; Siyasi coğrafya ile ilgili başlıca görüşler, Jeopolitik görüşlerin gelişimi, Hakimiyet teorilerine etki eden fikirler, Jeopolitik fikirlerin teorilere dönüşümü ve gelişimi, Jeopolitik ve siyasi coğrafya konularındaki yeni çalışmalar, Başlıca jeopolitik görüşler

ve teoriler, Merkezi türk hakimiyet teorisi Ülkelerin bugünkü askeri güçleri, Siyasi Coğrafya'da fiziksel etkenler, Siyasi Coğrafya'da beşeri etkenler, Siyasi Coğrafya'da ekonomik etkenler, Dünya üzerinde bulunan siyasî, iktisadî, askerî ve ticarî işbirliği teşkilâtları, Türkiye'nin siyasi coğrafyası, Uluslar arası teşkilâtlar ve Türkiye, Türkiye'nin sınırları ve sorunları, Türkiye'nin sınır aşan suları ve sorunları, Dünyanın bazı siyasi sorunları.

Bu kitap, Dünyanın ve Türkiye'nin siyasi geleceği ile ilgilenenlere, yol gösterici ve aydınlatıcı bilimsel bir kaynak niteliğinde hazırlanmıştır. Öte yandan kitabın, Türkiye Üniversitelerinde, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Coğrafya Öğretmenliği ve Coğrafya bölüm ve anabilim dallarında, eğitim ve öğrenim gören öğrencilere ve siyasi coğrafya ile ilgilenen tüm okurlara faydalı olacağı umulmaktadır.

3. TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASI

"Türk Dünyası Coğrafyası" adını verdiğimiz bu eserde, Türk Dünyası önce genel olarak ele alınmış ve daha sonra ülkeler, hatta bölgeler, bölümler ve yöreler ölçeğinde ayrıntılı bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır. Bu eserde, Türk Dünyası ile ilgili dağlarından çöllerine, ikliminden bitki örtüsüne, nüfusundan şehirlerine, madenlerinden sanayisine, ulaşımından ticaretine ve iç ve dış siyasetteki konumlarına varana kadar, her konu ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Konular incelenirken önce yakın tarih taraması yapılmış, Türk Ülkeleri'nin bugünkü durumu hakkında ayrıntılı bilgi sunulmuş, Geçmiş ve bugünün özellikleri ile, geleceğe ışık tutulmaya gayret edilmiştir. Türk Ülkeleri ayrı ayrı incelendikten sonra, son bölümünde ise, Türk Dünyası'nın Dünya ülkeleri içindeki yeri ve önemi ele alınmış ve Türk Dünyası'nın geleceği hakkında bazı önerilerde bulunulmuştur.

Bu kitap, Üniversitelerimizin Coğrafya bölümleri, Sosyal bilgiler Eğitimi Anabilim dalları, Türkiyat Enstitüsü'nde öğrenim gören öğrencilerin ders kitabı ihtiyacını giderecek düzeyde hazırlanmıştır. Ayrıca Türk Dünyası ile ilgilenen tüm okurlara tavsiye edilmektedir.

4. DÜNYA DENKLEMİNDE ORTADOĞU (ÜLKELER-İNSANLAR-SORUNLAR)

Kitapta yer alan bazı konular şunlardır; Ortadoğu'nun Yeri, sınırları ve Özellikleri, Ortadoğu'nun Yakın Tarihine Genel Bir Bakış, Ortadoğu'nun Jeopolitik Önemi, Ortadoğu'nun fiziki, beşeri ve iktisadi coğrafya özellikleri, Başlıca Ortadoğu Ülkeleri, Suudi Arabistan, Ürdün,İsrail, Filistin, Lübnan, Suriye, Bahreyn, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Kuveyt, Umman, Yemen Cumhuriyeti, Mısır, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Güney Kıbrıs Rum kesimi, Irak, İran, Türkiye Cumhuriyeti, Ortadoğu'nun Başlıca Sorunları, Ortadoğu Ekonomik Topluluğu ve Ortadoğu Birliği.

Bu kitap, Üniversitelerimizin Coğrafya bölümleri, Sosyal bilgiler Eğitimi Anabilim dalları, Ortadoğu Enstitüsü'nde öğrenim gören öğrencilerin ders kitabı ihtiyacını giderecek düzeyde hazırlanmıştır. Ayrıca Ortadoğu ile ilgilenen tüm okurlara tavsiye edilmektedir.

5. TÜRKİYE ÜNİVERSİTELERİNDE COĞRAFYA EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ

Bu kitapta, Türkiye Üniversitelerinde Coğrafya Eğitimi ve Öğretimi ile ilgili olarak, üniversitelerdeki coğrafya bölümleri ve anabilim dallarının kuruluş ve gelişimleri bütün yönleri ile incelenmeye çalışılmıştır. Eser dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Türkiye üniversitelerinde bulunan coğrafya bölümleri ve anabilim dallarının kuruluşları, gelişmeleri, akademisyenleri ve akademik çalışmaları ele alınmıştır. İkinci bölümde, Türkiye üniversitelerinde coğrafya eğitimi ve öğretimi yapan öğrencilerin sosyo-kültürel yapıları incelenmiştir. Üçüncü bölümde, Türkiye üniversitelerinde bulunan coğrafya bölüm ve anabilim dallarının geçmişten bugüne gelişimi hakkında bilgiler sunulmuştur. Dördüncü bölümde ise, coğrafya biliminin sorunları ve geleceği hakkında bazı önerilerde bulunulmuştur.

Bu kitap, Türkiye Üniversitelerinde Coğrafya eğitimi ve Öğretimi konusunda lisans ve yüksek lisans yapan, araştırma yapan tüm öğrencilerimize ve meslektaşlarımıza, coğrafya bilimini seven ve tanımak isteyen tüm okurlara tavsiye edilmektedir.

6. ÇEVRE SORUNLARI COĞRAFYASI

Bu kitapta, çevre sorunlarının gelişimi ve önemi, doğal çevre sorunları, yerin yapısı, iklim, hidrografya, toprak, bitki örtüsü ve doğal hayvanlar ile ilgili tüm çevre sorunları, Dünya ve Türkiye Çevre Kuruluşları ve çalışmaları, Uluslar arası Çevre Anlaşmaları ve Konferansları, Çevre Sorunlarına Çözüm ve Öneriler gibi konular incelenmiştir.

Eldeki bu kitap, başta Üniversitelerimizin Coğrafya Bölümleri ile Eğitim Fakülteleri'nin İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda okutulmakta olan Çevre Sorunları dersi için hazırlanmıştır. Ayrıca Çevre Sorunları ile ilgilenen tüm okurlara da tavsiye edilmektedir.

7. GÜNÜMÜZ DÜNYA SORUNLARI

Bu kitapta, daha ziyade Günümüz Dünyasının beşeri ve ekonomik sorunları incelenmiştir. Açlık, yetersiz beslenme, oburluk, zenginlik sendromu, aşırı nüfuslanma, ırkçılık, çocuk, kadın, yetişkin ve yaşlı nüfus sorunları, eğitim ve sağlık sorunları, şiddet ve terör, savaşlar ve katliamlar, mülteciler sorunu, insan hakları ihlalleri, kır ve şehir yerleşmelerinin sorunları, atıklar, tarım ve hayvancılık sorunları, madencilik sorunları, balıkçılık ve avlanma ile ilgili sorunları, sanayileşme ve silahlanma, teknolojik afetler, enerji sorunu, nükleer enerji ve atıklar, alternatif enerji kaynakları, turizm ile ilgili sorunlar, iletişim ve ulaşım ile ilgili sorunlar, trafik kazaları, ticaret ile ilgili (enflasyon, ticaret açığı, Asya krizi ve etkileri) sorunlar incelenmiştir.

Bu kitap, başta Üniversitelerimizin Coğrafya Bölümleri ile Eğitim Fakülteleri'nin İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda okutulmakta olan Günümüz Dünya Sorunları dersi için hazırlanmıştır. Ayrıca Günümüz Dünya Sorunları ile ilgilenen tüm okurlara da tavsiye edilmektedir.

8.TÜRKİYE COĞRAFYASI VE JEOPOLİTİĞİ

Bu kitap, Türkiye Üniversiteleri'nin Eğitim Fakülteleri, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler, Türkçe ve Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalları ile Coğrafya Bölümleri için ders kitabı niteliğinde hazırlanmıştır. Aslında bu

dersin adı, içeriği bakımından ele alındığında, "Türkiye Siyasi Coğrafyası" adıyla özdeşleşmektedir. Ancak adıgeçen eğitim programlarında, dersin adı; "Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği" olduğu için bu ad verilmiştir.

Kitap içindeki konular ele alınırken, daha ziyade Yüksek Öğretim Kurumu tarafından öngörülen plan ve program esas alınmıştır. Ancak coğrafi konular işlenirken, salt coğrafi bilgiler vermek yerine, coğrafi bilgiler ile siyasi durum özdeşleştirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca konular kompozisyon haline getirilirken, akıcılık ve sadelik ön planda tutulmuş ve böylece öğrencilerimizin konuyu daha kolay anlamaları ve yorumlamaları amaç edinilmiştir.

Türkiye'nin siyasi durumu, her Türk vatandaşını yakından ilgilendirmektedir. Bu nedenle, kitabın üniversite dışında da, bu alanda önemli bir başvuru kaynağı olacağı beklenmektedir. Bölgesel ve küresel platformda, kalkınmış lider bir Türkiye görmek en büyük arzumuz olmalıdır.

Üniversite Ders Kitablarını Nasıl Temin edebilirsiniz?

Üniversite ders kitaplarının tamamı Aktif Yayınevi tarafından basımı ve satışı yapılmaktadır. Aktif Yayınevi'nin İstanbul ve Erzurum olmak üzere iki ayrı şehirde şubeleri bulunmaktadır. Sizin bulunduğunuz yere hangi şehir yakın ise, o şubenin açık adresine mektup yazarak veya faks çekerek, ya da telefonla arayarak temin edebilirsiniz.

1. Aktif Yayınları, İstanbul Şubesi: Nakipoğlu İşhanı, Kat 1, No 65/15, Ankara Cad. Cağaloğlu, Sirkeci/ İSTANBUL, Telefon ve Faks: 0212 5117974

2. Aktif Yayınları, Erzurum Şubesi: Cumhuriyet Cad. Cumhuriyet İş Merkezi Kat: 2 No: 84-85 ERZURUM. Tel: 0442 235 50 35.

BİLİM, FİKİR, SOSYAL VE SİYASAL İÇERİKLİ KİTAPLARI

A. EKEV YAYINLARI TARAFINDAN BASIMI YAPILAN KİTAPLARI

1. HER ÖLÇÜSÜNDE SIRLAR SAKLI OLAN YAŞADIĞIMIZ DÜNYA

Eser, yaşadığımız dünyanın özelliklerini, ayrıntılı olarak açıklamayı amaç edinmiştir. Konular, bilimsel gelişmelerin süzgecinden geçirilerek ele

alınmış ve yer yer yaşanmış olaylarla desteklenmiştir. Kitapta ele alınan bazı konular şunlardır; İbret Levhası; Kainat, Dünyamızın Isı Ve Işık Kaynağı; Güneş, Uzaydaki Kara Delikler ve Beyaz Cüceler, Kuyruklu Yıldızlar, Ufolar, Burçlar, Meteorlar, Yapay Uydular, Gezegenler, Dünyamız ve Ay, Kıtalar ve Okyanuslar, Dağlar ve Denizler, Depremler, Ülkemizde Depremler, İklimler Değişiyor mu? Basınç ve Rüzgârlar, Bulutlar, Şimşek, Yıldırım, Gökgürültüsü, Yağmur, Kırkikindi Yağmurları, Gökkuşağı, Kar, Dolu, Çiy (Şebnem), Don Olayı, Tipi, Tayfunlar, Sis, İklimde Sayılı Günler, Buzullar, Toprak Ve Bitki Örtüsü Özellikleri Ve Etkileri, Toprak, Mağara, Erozyon, Çöller, Bozkırlar, Heyelan, Ormanlar, Ormanlarımız, Su Ve Su Kültürü, Yeraltı Suları, Akarsular, Su Kaynakları, Kaplıcalar, İçmeler, Kuyular, Çeşmeler, Şelâleler, Şadırvanlar.

Kitap, kainat ve dünyamızın sırları hakkında merak eden okuyuculara tavsiye edilmektedir.

2. DEPREMLE UYANMAK

Bu kitapta, Deprem nedir? Her yerde deprem olur mu? Büyük bir deprem olan bir yerde, tekrar deprem olur mu? Depremin güneş tutulması ile bir ilişkisi var mı? Gezegenlerin art arda dizilmesi ile deprem ilişkili mi? Kıyamet mi yaklaşıyor? Deprem doğal bir afet mi, yoksa Allah'ın insanlar üzerine gönderdiği ceza mı, yoksa uyarı mı? Depremi önceden belirlemek mümkün mü? Deprem olunca ne yapmalı? Türkiye'nin hangi bölgeleri deprem bölgesi? Türkiye'nin nereleri depreme dayanıklı bölgeler? Binalarımızı nasıl yapmalıyız? gibi sorulara cevaplar verilmeye çalışılmıştır.

Kitabın konu ile ilgilenen tüm okurlara faydalı olacağı umulmaktadır. Deprem ile ilgilenen herkese tavsiye edilmektedir.

Bu iki Kitabı Nasıl Temin edebilirsiniz?

Bu iki kitabı, EKEV Yayınevi, Aktif Yayınevi İstanbul şubesi ve size en yakın bir kitapçı ile temas kurarak temin edebilirsiniz.

1. EKEV Yayınları: Kültür Eğitim Vakfı yayınevi, cumhuriyet cad. Özel idare Tic. Sitesi, No 21, ERZURUM, Tel: 0442 2354835, Fax: 0442 2354836

2. Aktif yayınları, İstanbul Şubesi: Nakipoğlu İşhanı, Kat 1, No 65/15, Ankara cad. Cağaloğlu, Sirkeci/ İSTANBUL, Telefon ve Faks: 0212 5117974

B. MARİFET YAYINLARI TARAFINDAN BASIMI YAPILAN KİTAPLARI

1. 21.ASRIN UFKUNDA TÜRKİYE

Bu kitap, jeopolitik ve jeostratejik öneminden dolayı, tüm süper güçlerin kıskacında olan Türkiye'nin temel sorunlarını içermektedir. Türkiye'nin temel sorunları, ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde, görülür ki bu sorunların çoğu süper güçlerin baskılarından kaynaklanmaktadır. Ülkenin sorunlarının çözümleri, Süper Güçler ve Türkiye'nin kalkınmışlık düzeyi dengesi çerçevesinde ele alınmalıdır.

Eldeki bu eser, süper güçlerin kıskacından kurtulmuş bir Türkiye'de yaşamayı arzulayanlara seslenmektedir. Ezilmişlik sendromu içinde kıvranan müslüman Türk gençliğinin hedef belirlemesinde yardımcı olacağını umduğumuz bu kitabın, dünya platformunda süper güçlerin kıskacından kurtulmuş, bölgede yeniden lider Türkiye devletinin kurulmasında katkısı olacağı beklenmektedir. Türkiye'yi seven tüm okurlara tavsiye edilmektedir.

2. JEOPOLİTİK VE JEOSTRATEJİK AÇIDAN TÜRKİYE

Türkiye, jeopolitik ve jeostratejik açıdan büyük önem taşıyan bir ülke. Bu önemi, hem doğal ve hem de beşeri ve ekonomik özelliklerinden kaynaklanıyor. Coğrafi konum olarak, büyük avantajları var. Doğal yapısı itibariyle, insan yaşamı için en elverişli topraklara sahip. Nüfus bakımından komşu ülkeler arasında, fazla nüfuslu bir ülke. Şehirleri ve köyleri ile, komşularından oldukça farklı. Türkiye, kalkınmakta olan bir ülke. Bu sebeple, büyük oranda enerjiye ihtiyacı var. Ancak uygulanan yanlış politikalar ve yatırımlardaki gecikmelerden dolayı, Türkiye; enerji dar boğazında olan bir ülke. Tüm bu çarpıklıklar, ülke ticaretine de yansımış. Sürekli büyüyen ve hacmi genişleyen bir ticareti olmasına rağmen, her yıl ticareti açık veriyor. Ayrıca sürekli artan dış borçlar ve katlanan borç faizleri, ülkeyi gerçekten büyük sıkıntılara sokuyor.

Türkiye'nin çok büyük sıkıntılar çekmesine rağmen, dünya platformunda, yine de önemli bir yere sahip olmasının sebebi, jeopolitik ve jeostratejik öneminden ileri geliyor. Süper güçlerin kıskacı- kimlik bunalımı ve politik

çekişmeler üçgeni içinde kıvranan Türkiye, kurtuluşunu büyük bir ümit ile beklemektedir.

Bu kitap, Türkiye'nin jeopolitik önemini ve geleceğini merak eden tüm okurlara tavsiye edilmektedir.

3.SİYASAL VE SOSYAL AÇIDAN TÜRKİYE

Türkiye, siyasal ve sosyal açıdan ele alındığında görülür ki, dünya jeopolitik platformunun en önemli noktasında yerini almaktadır. Özellikle nüfus ve ekonomik bakımından dünyanın belkemiğini oluşturan üç önemli kıtanın (Asya-Afrika-Avrupa) kesişme noktasında bulunması, siyasal ve sosyal açıdan dünyanın önde gelen bir ülkesi durumuna getirmiştir.

Eldeki bu kitap, Türkiye'nin içinde bulunduğu mevcut siyasal ve sosyal durumu bütün çıplaklığı ile ortaya koyuyor. Gelecekte olabilecek gelişmeleri, kısa hatırlatmalar halinde göstermeye çalışıyor. Üzerinde durulan sorulardan bazıları ise şunlardır. Devlet nedir? Türklerde devlet anlayışı nasıldır? Devlet kutsal mıdır? Devletin hangi kurumları arasında uyum gerekir? Dünyayı kimler yönetiyor? Lider kimdir, yönetici kimdir? Türkiye piyon mu? Medeniyetler arasında diyalog kurulabilir mi? Türk Siyasetinin sıkıntıları ve çözüm yolları nelerdir? Nasıl bir insan, nasıl bir toplum, nasıl bir Türkiye ve nasıl bir dünya düşlüyoruz? Sömürgecilik ve köleliğin tarihçesi ve Türkiye? ABD neden süper güç oldu ve bu ülkenin Türkiye'ye bakış açısı nasıldır? Gelecek yüzyıllarda Medeniyetler arasında çatışma çıkabilecek mi? Gerçekten düşünen zihinleri meşgul eden bu sorulara kesin cevaplar vermek oldukça zordur. Bu zorluğun bilinci içersinde olmamıza rağmen, yine de bu sorular üzerinde durulmuş ve farklı bir bakış açısıyla çözüm önerileri getirilmeye gayret edilmiştir.

Bu kitap, Türkiye'nin siyasal ve sosyal durumunu ve geleceğini merak eden tüm okurlara tavsiye edilmektedir.

4. DÜNYA HAKİMİYET TEORİLERİ VE MERKEZİ HAKİMİYET TEORİSİ

Günümüzdeki politik, askeri ve ekonomik gelişmeler öyle gösteriyor ki, Dünya; 21.yüzyılı da çok kutuplu hakimiyet senaryoları ve uygulamaları ile geçirecek. Ancak bu çok kutuplu dünya hakimiyetinde, Türkiye ve Türk

Dünyası'nın nasıl bir politika izleyeceği doğrusu çok merak ediliyor. 21.yüzyılda, Türkiye ve Türk Dünyası, acaba tamamen kültürel ve ekonomik sömürgecilik sahası mı olacak? Yoksa bir silkeleniş ve diriliş çabası içine girerek, çok kutuplu dünya hakimiyetinde "Ben de varım" diyebilecek mi? Bir bakıma bu eserin amacı; böyle bu soruya cevap aramak olmuştur.

Eserin, dünya siyaseti ile uğraşan tüm araştırmacılara, yöneticilere ve özellikle içindeki liderlik duygusunu geliştirmeye çalışanlara faydalı olacağını umuyoruz. Bu kitap, Dünya hakimiyet teorilerini ve bu arada Türk Dünyası'nın bir teorisi yok mu? diyenlere yönelik yazılmıştır. Evet Türk Dünyası'nın da bir hakimiyet Teorisi vardır. O da bizim ileri sürdüğümüz Merkezi Türk hakimiyet Teorisi'dir. Eğer bu konulara ilgi duyuyor ve merak ediyorsanız bu kitabı mutlaka alıp, okuyunuz.

Bu kitap, Dünyanın geçmişi, bugünü ve siyasi geleceği ile ilgilenen herkese tavsiye edilmektedir

Marifet yayınlarından Çıkan Kitabları Nasıl Temin Edebilirsiniz?

1.Marifet Yayınları Yerebatan Cad. Çatalçeşme Sok. defne han no:27 kat: 3, Cağaloğlu -İstanbul. Telefon 0212 5262270- 5139225, Fax: 0212 5139225

2. Size En Yakın Bir Kitapçı ile irtibat kurarak.

C. ERKAM YAYINLARI TARAFINDAN BASIMI YAPILAN KİTAPLARI

1. İSLÂM DÜNYASI

Bugün için bağımsız olan İslâm ülkesinin sayısı 54'ü buluyor. Ayrıca 22 ülke bağımsızlık mücadelesi veriyor. Bunlar da bağımsızlığına kavuşursa İslâm ülkelerinin sayısı 76'yı bulacaktır. Bu kitap üç cilt olarak hazırlanmıştır. Kitabın birinci cildinin basımı Erkam yayınları tarafından yapılmıştır. 2. ve 3. ciltler hazırlanmış olup, basım aşamasına getirilmiştir.

Kitabın birinci cildinde yeralan konulardan bazıları; Barış Ve Savaş Denkleminde İslâm Dünyası,Jeopolitik Görüşlerin Hedef Tahtası İslâm Dünyası, Merkezi Hakimiyet Teorisi, BM Ve İslam Dünyası, Barışa Hasret Bir Bölge Ortadoğu, Suudi Arabistan, Suriye, Yemen, Irak, Ürdün, Cezayir, Somali, Sudan, Keşmir, Malezya, Türk Dünyası, Azerbaycan, Kazakistan, Doğu Türkistan, Kırım, Kafkasya, Gürcistan, Abazya Cumhuriyeti, Balkanlar,

Bosna-Hersek, Kosova, Batı'nın En Sinsi Savaş Nüfus Planlaması, Medeniyetin Beşiği Şehir, Canlı Neslinin Devamı İçin Çevre, Çağlara Adını Yazdıran Bir Enerji Kaynağı Petrol, Coğrafi Seyahatlerin Gerçek Yüzü.

Bu kitap, İslam Dünyası ile ilgilenen tüm okurlara tavsiye edilmektedir.

Kitabı Nasıl Temin edebilirsiniz?

1. Erkam yayınevi, Organize sanayi Bölgesi, turgut Özal Caddesi, No.117, İkitelli-İstanbul. Telefon: 02126710700 Faks: 02126710717

2. Erkam Yayınevi İrtibat Bürosu. Ankara Cad. 60/5 Cağaloğlu -İstanbul. Telefon 0212 5133580

PROF. DR. RAMAZAN ÖZEY'İN DİĞER KİTAPLARI

1. İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER 6.

Kitap, İlköğretimin 8 yıla çıkarılmasından sonra, 6. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi için yardımcı ders kitabı olarak yazıldı. Kitabın Tarih konularını Altan DELİORMAN, Coğrafya konularını ise Doç. Dr. Recep EFE ile birlikte Prof. Dr. Ramazan ÖZEY yazdı.

2. İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER 7.

Kitap, İlköğretimin 8 yıla çıkarılmasından sonra, 7. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi için yardımcı ders kitabı olarak yazıldı. Kitabın Tarih konularını Altan DELİORMAN, Coğrafya konularını ise Doç. Dr. Recep EFE ile birlikte Prof. Dr. Ramazan ÖZEY yazdı.

Bu iki Kitabı Nasıl Temin Edebilirsiniz?

Bayrak Basım Yayım Tanıtım, Horhor Cad. 20, Daire 1, Fatih/İSTANBUL. Telefon 0212 5318748 - 5322418

3. LİSELER İÇİN ÜLKELER COĞRAFYASI

Bu kitap, özellikle Türk Dünyası ve diğer ülkelerde açılmış olan Türk kolejlerinde okutulmak üzere hazırlanmıştır. Kitap Öz Eğit-Der Yayınları tarafından yayınlanmıştır. Kitabın ana konularını, Dünya ve ülkeler, Türk Dünyası ve Ülkeleri, Türk Bölgeleri, Türk Dünyasının Sorunları, Diğer Kıta Ülkeleri ve Sorunları teşkil etmiştir. Kitapta çok sayıda renkli fotoğraf ve haritalar vardır.

Kitabı Nasıl Temin edebilirsiniz?
Zirve Dergisi ve Güvender Yayınları, Üsküdar- İstanbul